

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

**©Kütüphaneler ve Yayınlar
Genel Müdürlüğü**

Eser Adı: Muhyî Divânı

Müellifi: Muhyî, Fenarîzade Muhyiddin Çelebi

Hazırlayan: Mustafa Arslan

Yayın Yılı: 2020

ISBN: 978-975-17-4721-1

Ana Yayın Numarası: 3691

Kültür Eserleri Dizisi- 640

Adres: Emek Mahallesi, Wilhelm Thomsen Caddesi

N0:4 06490 Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@ktb.gov.tr

www.ktb.gov.tr

<http://ekitap.ktb.gov.tr>

MUHYÎ

DÎVÂN

Hazırlayan

Dr. Mustafa ARSLAN

Ankara

2020

KISALTMALAR

- bk. : Bakınız
- C. : Cilt
- DTCF : Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
- ed. : Editör
- G. : Gazel
- Hz. : Hazreti
- hzl. : Hazırlayan
- K. : Kaside
- KB : Kültür Bakanlığı
- KTB : Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Ktp. : Kütüphane
- MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
- No. : Numara
- TDED : Türk Dili Edebiyatı Dergisi
- TDK : Türk Dil Kurumu
- TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
- TTK : Türk Tarih Kurumu
- öl. : Ölüm tarihi
- Yay. : Yayını, yayınları
- vb. : Ve benzeri

GİRİŞ

MUHYÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Hayatı

Muhyî, Fenarîzade Muhyiddin Çelebi (öl.954/1547-48)'nin soyunun Molla Fenarî yoluyla II. Halife Hz. Ömer bin Hattab'a kadar dayandığı söylenmektedir. Bu silsile; Muhyiddin Çelebi, onun babası Alaaddin Ali, onun babası Yusuf Balî, onun babası Şemseddin Muhammed (Molla Fenarî), onun babası Hamza, onun babası Halil, onun babası İsa, onun babası Nizameddin ve buradan Ömer bin Hattab'a kadar uzanmaktadır.¹

Muhyî hakkında bilgi veren kaynakların büyük çoğunluğu onun babasının **Alaaddin Ali Çelebi** olduğunu belirtirler.² Ancak *Devhatü'l-Meşâyih, İlmiye Sâl-nâmesi ve Kâmûsu'l-A'lâm*³ da Muhyî'nin babasının **Muhammed Şah** olduğu yazılıdır. Bu kaynaklardan şairin yaşadığı döneme en yakın olanı *Devhatü'l-Meşâyih*'tir ki bunun da yazılış tarihi 1157/1744'tür. Muhyî'nin yaşadığı dönemle arasında yaklaşık iki yüzyıl

¹ İsmail Belig (1885). *Güldeste-i Riyaz-ı İrfan ve Vefeyat-ı Danişveran-ı Nadiredan*. Bursa. 239-252.

² Günay Kut (hızl.) (1978). *Heşt Bihişt Sehî Bey Tezkiresi, İnceleme, Tenkitli Metin, Dizin*. Harvard Üniversitesi Basımevi. 130; Latifi. *Tezkiretü's-Şu'arâ*. TTK Kütüphanesi. Y.I/30. 111b; Abdülkadir Özcan (hızl.) (1989). *Mecdi Mehmed Efendi, Şakâ'ik-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, Hadâ'iku's-Şakâ'ik*. C.1. İstanbul: Çağrı Yay. 387; Meredith Owens (1971). *Meşâ'irü's-Şu'arâ or Tezkire of Âşık Çelebi*. Cambridge: E.J.W. Gibb Memorial. 119a; İbrahim Kutluk (hızl.) (1989). *Kınalızade Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Yay. 877; İbrahim Kutluk (hızl.) (1976). *Beyanî Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Yay. 254.; Fa'izî. *Zübdetü'l-Eş'ar*. TTK Kütüphanesi. Y.I/31. 71a; Müstakimzade Süleyman Efendi. *Devhatü'l Meşâyih*. İstanbul. 22; Müstakimzade Süleyman Efendi (2000). *Mecelletü'n-Nisab. Tıpkı Basım*. Ankara: KB Yay. 387b; Mehmed Süreyya (1308). *Sicill-i Osmânî Yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye*. C.4. İstanbul. 344; Şemseddin Samî (1306). *Kâmûsu'l-A'lâm*. C.4. İstanbul. 4232; Bursalı Mehmed Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*. C. 2. İstanbul. 18; Şerefeddin Yaltkaya (hızl.) (1941). *Kâtib Çelebi Keşfü'z-Zünûn an-Esâmî'l-Kütübi ve'l-Fünûn*. İstanbul: Maarif Vekâleti Yay.813; *İlmiye Sâl-nâmesi* (1324). İstanbul: Matbaa-i Amire. 367; Haluk İpekten, M. İsen, R. Toparlı, N. Okçu, T. Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KTB Yay. 299; *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu* (1967). İstanbul: İstanbul. MEB Yay. 119; Abdülkadir Altunsu (1972). *Osmanlı Şeyhülİslamları*. Ankara: Ayyıldız Matbaası; Mehmet İpşirli (1995). "Fenarîzade Muhyiddin Çelebi". *İslam Ansiklopedisi*. C. 12. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 339; A. Fuat Bilkan ve Yusuf Çetindağ (2006). *Şeyhülislam Şairler*. Ankara: Hece Yay. 57.

³ Müstakimzade Süleyman Efendi. *Devhatü'l Meşâyih*. İstanbul. 22; *İlmiye Sâl-nâmesi* (1324). İstanbul: Matbaa-i Amire. 367.; Şemseddin Samî (1306). *Kâmûsu'l-A'lâm*. C.4. İstanbul. 4232; İsmail Hami Danişmend (1948). *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*. C.2. İstanbul. 432.

vardır. Diğer iki kaynağın bu bilgileri *Devhatü'l-Meşâyih*'tan aldıkları tahmin edilmektedir. Yine şairin doğum tarihi ile ilgili yanlış bir bilginin *Devhatü'l-Meşâyih* ve *İlmiye Sâl-nâmesi*'nde aynen tekrar edildiği tespit edilmiştir. Muhyî'nin babasının adı konusundaki karışıklığın *Devhatü'l-Meşâyih* yazarının dikkatsizliğinden kaynaklanan bir yanlışlık ve diğer kaynakların da bunu takip etmelerinden ileri geldiği söylenebilir. Kaynakların ekseriyetinin verdiği bilgilere ve yaptığımız araştırmalara dayanarak şairin babasının **Alaaddin Ali Çelebi** olduğunu ve **Muhammed Şah**'ın ise şairin büyük amcası olduğunu söylemek mümkündür.

Muhyî hakkında bilgi veren kaynaklardan *Devhatü'l-Meşâyih* ve *İlmiye Sâl-nâmesi* dışında, onun doğum tarihi hakkında bilgiye rastlanmamıştır. Bu iki kaynakta ise şairin doğum tarihi 751/1350 olarak gösterilmiştir. Yapılan araştırmada bu doğum tarihinin aslında şairin büyük dedelerinden **Molla Şemseddin Fenarî**'ye ait olduğu görülmüştür.⁴ *Devhatü'l-Meşâyih*'ta muhtemelen yanlışlıkla bu tarih Muhyî'nin doğum tarihi olarak gösterilmiş ve *İlmiye Sâl-nâmesi*'nde de bu yanlışlık sürdürülmüştür. Çünkü gerek bu iki kaynakta gerekse Muhyî ile ilgili bilgi veren diğer kaynaklarda ittifakla şairin ölümü 954/1547-48 olarak geçmektedir. Bu verilen doğum tarihine göre Muhyî'nin yaklaşık iki yüz yıl yaşamış olması gerekirdi. Ancak Muhyî'nin eğitimini tamamlaması, müderrisliğe başlaması ve yaptığı diğer görevlerle ilgili tarihler de göz önünde bulundurulduğunda doğumu ile ilgili verilen bu bilginin yanlış olduğu görülecektir.

Bunların dışında yeni kaynaklardan *Osmanlı Şeyhülislamları* adlı eserde şairin doğum yerinin Bursa ve doğum tarihinin de 851/1447 olduğu ileri sürülmektedir.⁵ Söz konusu eserde kaynağı gösterilmeden verilen bu bilgilerin doğruluğu şüphelidir. Şairin doğum yeri ile ilgili verilen bilginin, Fenarîzade ailesinin Bursalı olmasından ve doğum tarihi ile ilgili bilginin de eski kaynaklarda geçen 751/1350 tarihinin galiba 851/1447 olarak algılanmasından kaynaklandığı sanılmaktadır. *Bursalı Şair, Yazar ve Ünlüler Ansiklopedisi* adlı bir başka kaynakta ise şairin doğum yeri ve tarihi *Osmanlı*

⁴ İsmail Belig (1885). *Güldeste-i Riyaz-ı İrfan ve Vefeyat-ı Danişveran-ı Nadiredan*. Bursa. 239; Şemsettin Samî (1306). *Kâmûsu'l-A'lâm*. C.4. İstanbul. 3436.

⁵ Abdülkadir Altunsu (1972). *Osmanlı Şeyhülislamları*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Şeyhülislam’nda olduğu gibi Bursa, 851/1447 olarak gösterilmiştir.⁶ Ancak ansiklopedi yazarının Muhyî hakkında bilgi verirken referans olarak kullandığı kaynaklar arasında *Osmanlı Şeyhülislam* yoktur. Yazarın referans gösterdiği *Sehî Tezkiresi*, *Latîfî Tezkiresi*, *Hadâ’ikü’ş-Şakâ’ik*, *Meşâ’irü’ş-Şu’arâ*, *Kınalızade Tezkiresi*, *Devhatü’l-Meşâyih*, *İlmiye Sâl-nâmesi* adlı kaynaklarda da Muhyî’ye ait böyle bir doğum yeri ve doğum tarihi bilgisi yoktur. Bu nedenle bu kaynaktaki bilgilerin de doğru olmadığını düşünüyoruz. *Şeyhülislam Şairler* adlı çalışmada ise, şairin doğum yerinin Bursa olduğu belirtilmiş, doğum tarihi ile ilgili ise bir tarih verilmemiştir.⁷ Sehî Bey’in verdiği Muhyî’nin “Muhammed Şah Çelebi’nin küçük kardeşi” olduğu yönündeki bilgidен ve bazı kaynaklarda Muhammed Şah Çelebi’nin 883/1478 yılı civarında doğduğu⁸ bilgisinden hareketle **Muhyî’nin doğum tarihinin 883/1478 yılından sonraki bir tarih olduğu** tahmin edilmektedir.

Şairin adı yukarı verilen kaynaklarda “Fenârî-zâde Muhyiddîn Çelebî”, “Muhyiddîn Çelebî el-Fenârî”, “Muhyiddîn Çelebî”, “Muhyî Çelebî”, “Muhyî Efendi” gibi benzer şekillerde geçmektedir. Şairin mahlası konusunda ise herhangi bir karışıklık yoktur. Bu durum Mecdî’de “sâ’ir şu’arâdan imtiyâz için Muhyî tahallüs idüp bunı kendüye mahlas idindi”⁹ şeklinde ifade edilmektedir. Şair, *Dîvân*’ındaki şiirlerin tamamında “**Muhyî**” mahlasını kullanmış sadece *Dîvân*’ın sonundaki “hatime” özelliği taşıyan şiirinde ise bunu “**Muhyî-i Fenarî**” biçiminde nisbesiyle birlikte zikretmiştir.

Muhyî, ilk eğitimini babasından almaya başlamış ancak babasının ölümüyle Hatibzade Muhyiddin ve Efdalzade Hamideddin Efendi’den ders okuyarak Hatibzade’den mülazemet almıştır (901/1495-96). II. Beyazıt devri vezirlerinden Hadım Ali Paşa kendisini evlat edinerek koruyuculuğunu üstlenmiştir.

Muhyî, medrese eğitimini tamamladıktan sonra Fenarîzade ailesine tanınan ayrıcalıktan da faydalanarak ilk önce İstanbul’da Ali Paşa Medresesi müderrisliğine tayin

⁶ Raif Kaplanoğlu (1998). *Bursalı Şair Yazar ve Ünlüler Ansiklopedisi*. Bursa: Avrasya Etnografya Vakfı Yay.136.

⁷A. Fuat Bilkan ve Yusuf Çetindağ (2006). *Şeyhülislam Şairler*. Ankara: Hece Yay. 57.

⁸ Mehmet İpşirli (1995). “Fenarîzade Muhyiddin Çelebi”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 12. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 339.

⁹Abdülkadir Özcan (hzl.) (1989). *Mecdî Mehmed Efendi, Şakâ’ik-ı Nu’mâniye ve Zeyilleri, Hadâ’iku’ş-Şakâ’ik*. C.1. İstanbul: Çağrı Yay..

edilmiştir (902/1496-97). Ardından Bursa’da Sultan Medresesi’ne, 919/1513’te de Sahn-ı Seman Medresesi’ne müderris olmuştur. Daha sonra kadılık mesleğine geçen Muhyî, 925/1519’da Edirne ve 926/1520’de İstanbul kadılığına getirilmiştir. 929/1523’te Anadolu Kazaskeri olmuştur. Bir yıl sonra (930/1524) Rumeli Kazaskerliği de kendisine verilerek on beş yıl kadar bu görevi sürdürmüştür. Muhyî, İbrahim Paşa’nın katlinden sonra yerine geçen Ayas Paşa ile anlaşmazlığa düşmüştür. Ayas Paşa Körfez seferi sonrası Siroz’da iken onu günlük 150 akçe ile emekliye ayırmıştır (944/1537).

Muhyî, emekli olduktan sonra hacca gitmiş ve bir yıl burada kalarak tefsir dersleri vermiştir. Hac dönüşü emekli maaşı 200 akçeye yükseltilmiştir.¹⁰

Ayas Paşa’nın vefatı ile yeniden nüfuzunu artırmaya başlayan Muhyî, 1543/949 Şevval’inde Abdülkadir Hamidî Çelebi’nin yerine şeyhülislamlık makamına tayin edilmiştir. İki yıl on ay bu makamda kaldıktan sonra 1545/952 Şaban’ında yaşlılığı sebebiyle ve kendi isteğiyle görevinden ayrılmıştır.¹¹

Muhyî’nin doğrudan herhangi bir tarikat ile ilişkisinin olmadığı ancak dindarlık konusunda oldukça titiz ve hassas bir yapıya sahip olup aşırı takva sahibi olduğu belirtilmektedir. Helali haramdan ayırmada oldukça dikkatlidir. Bu konuyla ilgili olarak Sehî’nin “tarîk-i tasavvufda niçe menâzil kat’ itmiş râh-ı Hakk’a vâsı olmuş”¹² ifadeleribulunmaktadır. Muhyî, fakir dostu, cömert, kul hakkı konusunda oldukça titiz bir yaratılışa sahipti. Rumeli Hisarı’nda ve Dereseki’de iki mescid yaptırmıştır.

Muhyî’nin ölüm tarihi ile ilgili bilgi veren bütün kaynaklar ittifak hâlinindedir. 26 Zilkade 954 / 7 Ocak 1548’de İstanbul’da vefat etmiştir. Ölüm sebebi ile ilgili kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Öldüğünde yaklaşık olarak 70 yaşında olduğu tahmin edilmektedir. Kabri Eyüp Sultan’da Küçük Emir Efendi’nin yanındadır. Muhyî’nin ölümü ile ilgili düşürülen bazı tarihler şunlardır:

“Muhyî-i dîn oldı ‘âzim rahmete” (محیی دین اولی عازم رحمته)

¹⁰ Abdülkadir Özcan (hızl.) (1989). *Mecdî Mehmed Efendi, Şakâ’ik-ı Nu’mâniye ve Zeyilleri, Hadâ’iku’ş-Şakâ’ik*. C.1. İstanbul: Çağrı Yay. 387.

¹¹ İsmail Hami Danişmend (1948). *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*. C.2. İstanbul. 432.

¹² Günay Kut (hızl.) (1978). *Heşt Bihîşt Sehî Bey Tezkiresi, İnceleme, Tenkitli Metin, Dizin*. Harvard Üniversitesi Basımevi.131.

“İde Muhyiddîn Efendi rûhını şâd ol Vedûd” (اده محى الدين افندى روحنى شاد اول ودود)

Eserleri

1. ***Dîvân***: Muhyî'nin edebî faaliyetinin odak noktasını *Dîvân*'ı oluşturmaktadır. Ayrıntılı olarak üzerinde durulacaktır.

2. **Diğer Eserler**: Muhyî'nin esasında bir din âlimi olması hasebiyle yazmış olduğu bazı küçük risaleleri bulunmaktadır.

a. ***Sadrü's-Şerîa'ya Dair Risaleler***: Muhyî'nin İslam fihkî konusunda yazılan ve medreselerde *Sadrü's-Şerîa* adıyla okutulan bu esere hakkında yazmış olduğu risalelerdir.

b. ***Hidâye'ye Dair Risaleler***: Osmanlı medreselerinde temel ders kitabı olarak okutulan Burhanettin Merginanî'nin Hanefî fihkî üzerine yazmış olduğu *Hidâye* adlı kitap ve şerhleri konusunda Muhyî'nin yazmış olduğu risalelerdir.

c. ***Şerh-i Miftâh'a Yazılmış Haşiye***: Osmanlı medreselerinde belagat alanında yaygın olarak okutulan kitapların başında gelen Seyyid Şerif Cürcanî'nin *Miftâh Şerhi* adlı eserine “ilm-i meanî” konusunda Muhyî'nin yazmış olduğu haşiyedir.

Bu eserlerden başka, Muhyî'nin Mekke'de mücavir olduğu dönemde vermiş olduğu tefsir derslerinden oluşan bir ***Kur'an Tefsiri*** yazmaya başladığını fakat bu eseri tamamlamaya ömrünün vefa etmediğini kaynaklardan öğreniyoruz.

1. *Muhyî Dîvânı*

Yapılan araştırmalarda, *Muhyî Dîvânı*'nın tanıtıldığı Süleymaniye Kütüphanesi (Reşid Efendi Bölümü) 772 numarada kayıtlı nüshası dışında başka bir nüshası daha bulunamamıştır. Ancak, *İzmir Millî Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu* 'nda “*Dîvân-ı Muhyiddin* (Muhyiddin Muhammed bin Ali el-Fenarî)¹³” adıyla kayıtlı bir divan gözükmemekte ise de bu eser mahlas benzerliği sebebiyle kataloğa yanlış aktarılmıştır. Katalogda yer alan bu eser, bizzat görülerek incelenmiş ve şiirlerinde “Muhyî” mahlasını kullanan Muhyiddin Toli'nin *Hızır-nâme* adlı eseri olduğu anlaşılmıştır.

¹³ Ali Yardım (hzl.) (1997). *İzmir Millî Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu*. C.3. İzmir: İzmir Millî Kütüphane Vakfı Yay. 3685.

Elimizdeki bu nüshaya göre *Muhyî Dîvânı*'nda; 667 gazel, 10 kaside ve 1 murabbadan oluşan 678 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerden 653'ü Türkçe (643 gazel, 9 kaside, 1 murabba), 28'i Farsça (1 kaside, 27 gazel), 5'i Arapça (gazel), 2'si Farsça-Arapça mülemma (gazel) şiirdir. *Dîvân*'da gazeller kafiyelerinin son harfine göre dizilmiş, nazire olanlar nazire yazılan şairin adıyla, nazire olmayanlar ise "ihtira" başlığıyla verilmiştir. Buna göre de yazmada 226 ihtira, 452 nazire şiir vardır.

b. *Muhyî Dîvânı*'nın Şekil ve Muhteva Açısından Değerlendirilmesi

1. Kasideler

Muhyî Dîvânı'nda kaside nazım şekliyle yazılmış toplam 10 şiir bulunmaktadır. Bunlardan 4'ü *Dîvân*'ın başında, diğerleri ise kafiyelerinin son harfine göre ilgili bölümlerdedir. Kasidelerden 8'i Türkçe, 1'i Arapça ve 1'i de Farsçadır. Bu 10 kasideden 1'i Molla Camî'ye (Farsça) ve 1'i de Şeyhî'ye naziredir. Kasidelerden 6'sı Hz. Peygamber'e, 1 tanesi de Hz. Ali'ye yazılmış na'ttir. Diğer kasidelerden 1'i "öğüt" içerikli, 1'i "dibace" ve 1'i de "hatime" niteliğindedir. Bu kasidelerden 3'ü klasik kaside düzenine uymaz. 1'i *Dîvân*'ın başında yer alan 13 beyitlik "dibace" özelliği gösteren kaside; 1'i divanın sonundaki "hatime" niteliği taşıyan kaside; diğeri de, Şeyhî'nin "mev'ize" başlıklı kasidesine nazire olarak yazılan "öğüt" içerikli kasidedir.

2. Gazeller

Muhyî Dîvânı'nda 633'ü Türkçe, 27'si Farsça, 5'i Arapça, 2'si Arapça-Farsça mülemma olmak üzere toplam 667 gazel bulunmaktadır. Şairin *Dîvânı*'nda yer alan gazellerin toplam beyit sayısı 6109'dur. Bu sayı, toplam 6388 beyitlik divanın % 95'ini oluşturur. Ayrıca *Dîvân*'da bulunan gazellerin 450'si nazire, 217'si ihtiradır.

Muhyî, her harften gazel yazmaya özen göstermiştir. *Dîvân*'da yer alan gazellerin çoğunluğu 9 ila 11 beyit arasında değişmekle birlikte 13-15 beyitli gazelleri de görülmektedir. Bu yönü ile Muhyî'nin gazelleri, divan şiirindeki ortalama beyit sayısının üzerindedir. Gazellerdeki beyit sayısı tek rakamlardan oluşmaktadır.

Muhyî'nin gazellerinden 64'ünün "müzeyyel gazel" (eklentili); 358'inin "müreddef gazel" (redifli), 450'sinin ise "nazire gazel" olduğu görülmüştür. Şairin redifli

olan gazellerinin büyük çoğunluğunu nazireleri oluşturmaktadır. Şairin iki mülemma gazeli vardır. Bunlardan 1'i Arapça-Farsça (Molla Camî'ye nazire); diğeri de Farsça-Arapça (Kemal-i Hucendî'ye nazire) olarak yazılmıştır.

Muhyî Dîvânî'ndaki gazellerin muhtevasını, büyük ölçüde nazire yazdığı zemin şiirlerin muhtevası belirler. Muhyî'nin gerek nazire gazellerinde gerekse ihtira gazellerinde muhteva, divan şiirindeki gazelin yaygın konusu olan sevgilinin güzelliği ve ona duyulan aşktır. Muhyî'nin gazellerinin çoğunluğu “âşıkane” gazellerdir. Muhyî, sevgiliye olan aşkı anlatırken daha çok aşkın ızdıraplarını dile getirerek kendisini Mecnun yerine koyar ve şiirlerinin sonunda mahlası olmasa bunların Mecnun gazelleri sanılacağını dile getirir. Şair, bu dünyaya gelmenin tek nedeninin aşk olduğunu söyler. O, gazellerinde işlediği aşktan kastının “meczâî aşk” olmadığını ancak meczâî aşktan kaçmanın da yanlış olmadığını çünkü meczâî aşkın hakikî aşka ulaşmak için bir rehber, bir kıdem olduğunu vurgulamıştır. Aşk-akıl ilişkisi üzerinde duran şair, aşkın akıl ile kavranamayacağını, güneşe benzetilen aşkın yanında aklın bir mum hükmünde olduğunu söyler.

“Rindlik”, Muhyî'nin gazellerinde ön planda olmamakla birlikte zaman zaman Rindane bir üslupla gazeller yazmıştır.

Muhyî'nin, “tasavvufî” (sofiyane) diyebileceğimiz gazelleri oldukça azdır. Bu gazelerde, daha çok tasavvufî aşk dile getirilmiştir. Şairin, Yunus Emre'ye yazdığı 3 naziresinde tasavvuftaki “vahdet-i vücud” konusunu işlediği ve bir gazeline Allah'ın adı yerine kullanılan ve mutasavvıflarca her zikrin başı olarak kabul ettiği “*Hû*” sözünü gazeline redif yaptığı görülür.

3. Murabba:

Muhyî Dîvânî'nda bendlerle kurulu nazım biçimlerinden (musammat) 9 bendlik 1 murabba bulunmaktadır. Dîvân'da, kafiye kelimesinin son harfine göre “harfî'n-nun” bölümünde yer alır. Kafiyeleşimi açısından farklı olan bu murabba “murabba-ı mütekerrir” özelliği göstermektedir. İçerik olarak aşk konusunun işlendiği bu murabada şair, şiirini “şem” ve “pervane” mazmunları üzerine kurmuştur.

Edebî Kişiliği

1. Kaynaklarda Muhyî'nin Şairliği ve Şiirleri

Muhyî'nin biyografisi hakkında bilgi veren kaynakların çoğunda onun şairliği ile ilgili bilgiler ve şiirlerinden örnekler bulmak mümkündür.

Muhyî hakkında bilgi veren en eski kaynak *Sehî Tezkiresi*'dir. Sehî, şairin divan tertip edip etmediğini belirtmez ancak şairliğinden övgüyle söz eder ve şiirlerinden örnekler verir. Onun üslubu hakkında “Şi’r ü inşâya ve üslûb-ı mu’âmmâya mütetebbi’dür” ifadelerini kullanır. Onun nazireciliğinden de bahsederek Molla Camî ve Selman-ı Savecî’ye yazdığı nazirelerinin oldukça güzel olduğu belirtir.¹⁴ Sehî'nin verdiği bilgiler arasında şairin “muammaya düşkün” olduğu söylenmektedir ancak *Dîvân*’ın elde bulunan nüshasında muamma özelliği gösteren herhangi bir şiirine rastlanmamıştır.

Latifî, *Tezkire*’sinde Muhyî'nin şairliği konusunda şunlar söylenmiştir: “Muhyî tahallüs ider gâyetde müteşerri’ ve müteverri’ kimesne idi. Egerçi tab’-ı şerîfleri nazma mâyil şî’re şâmil idi ammâ çendân maksûd u murâd idinmegin şî’rleri nedret üzere vaki’ olmuşdur.” Latifî, onun “Her ne zaman aşka gelse ya şiir okur ya da yazardı. Sonra da kalkıp abdest tazeler ağzını gül suyu ile yıkardı.”¹⁵ şeklinde ifade ettiği bazı garip hâllerinden bahseder. Kadılık, kazaskerlik ve şeyhülislamlık gibi görevlerde bulunan Muhyî, esasında şiiri ikinci dereceden bir zevk ve uğraş olarak görmektedir. Latifî'nin şairin şiirlerinin azlığından söz etmesi de ya şairin divanını görmediğini ya da divanın üçte ikisini oluşturan nazireleri dikkate almadığını göstermektedir.

Şairin mürettep divanının olduğundan söz eden ilk kaynak *Meşâ’irü’s-Şu’arâ*’dır. Âşık Çelebi, şairin divanının içeriği ile ilgili bilgiler vermekte, şairin üç dilde (Türkçe-Farsça-Arapça) şiir yazdığından bahsetmekte ve şiirlerinin çoğunluğunun nazire olduğuna dikkat çekmektedir. “Ammâ çelebîlikleri zamânında şî’r dirler ve mu’attal oldukları zamânda mümâreset dahı iderlerdi. Ekser nazîre söylerlerdi ve bir kâfiye vü

¹⁴ Günay Kut (hzl.) (1978). *Heşt Bihîşt Sehî Bey Tezkiresi, İnceleme, Tenkitli Metin, Dizin*. Harvard Üniversitesi Basımevi.130.

¹⁵ Latifî. *Tezkiretü’s-Şu’arâ*. TTK Kütüphanesi. Y.I/30. 111b; Mustafa İsen (hzl.) (1990). *Latifî Tezkiresi*. Ankara: KB Yay. 322.

redîfde yedişer tokuzar beyt gazel söylerlerdi.”¹⁶ Âşık Çelebi onun şairliğini ve şiirlerini övmekte ancak şiirlerinin çoğunluğunun nazire olduğunu, yani nazire yazmanın onun şairliğinin en büyük özelliği durumunda olduğunu söyleyerek bu yönünü eleştirmektedir.

Kınalızade Hasan Çelebi, şairin ilim ve irfan sahibi bir aileye mensup olduğundan, ilmî konulardaki yetkinliğinden, görevlerinden ve mizacından söz ettikten sonra “Kemâlât-ı bî-hadd ü kerânı ve müretteb ü mükemmel dîvânı vardır.”¹⁷ diyerek edebî yönüne kısaca değinmiş ve mürettep divanının olduğuna dikkat çekmiştir.

Mecdî, *Hadâ'ikü's-Şakâ'ik*'te Muhyî'nin şairliğini ve şiirini övmüş, hayatının başından ömrünün sonuna kadar yazdığı şiirlerini *Dîvân*'da topladığını ifade etmiştir.¹⁸

Beyanî, Muhyî'nin şairliğini över ve mürettep divanının olduğunu belirterek ondan “Nazm u eş'ârı bî-şümârdur. Mürettep dîvânı vardır.”¹⁹ şeklinde söz eder.

Müstakimzade şeyhülislamın biyografilerine yer verdiği *Devhatü'l-Meşâyih*'ta şairi, şeyhülisamlığı yönüyle ele almış ve şairliği ile ilgili olarak ise şunları söylemiştir: “Mevlânâ müşârün ileyh 'arûz-ı şümârdan bîrûn gazeliyyâtını ve kasâ'id ü mukatta'âtını dîvân üslûbı üzre tertîb idüp sâ'ir şu'arâdan imtiyâz için Muhyî tehallus ider idi.”²⁰

Riyazî, *Riyâzü's-Şu'arâ*'da “Bu eş'âr dîvânından intihâb olup sebt olındı.”²¹ diyerek hem *Dîvân*'ından söz etmiş, hem de şiirlerinden birkaç örnek beyit almıştır.

İlmiyye Sâl-nâmesi ise daha çok onun ilmî yönünü ön plana çıkarmış ve fetvalarından örnekler vermiştir. Şairliği ile ilgili olarak divanının olduğundan söz ederek “Dîvânı mu' teberdür.”²² demekle yetinmiştir.

¹⁶Meredith Owens (1971). *Meşâ'irü's-Şu'arâ or Tezkire of Âşık Çelebi*. Cambridge: E.J.W. Gibb Memorial. 119b.

¹⁷İbrahim Kutluk (hızl.) (1989). *Kınalızade Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Yay. 877.

¹⁸Abdülkadir Özcan (hızl.) (1989). *Mecdî Mehmed Efendi, Şakâ'ik-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, Hadâ'iku's-Şakâ'ik*. C.1. İstanbul: Çağrı Yay. 387.

¹⁹İbrahim Kutluk (hızl.) (1976). *Beyanî Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Yay. 254.

²⁰Müstakimzade Süleyman Efendi. *Devhatü'l-Meşâyih*. İstanbul. 22.

²¹Riyazî. *Riyâzü's-Şu'arâ*. Ali Emiri (Millet Kütüphanesi). No: 765, 120b.

²²*İlmiyye Sâl-nâmesi* (1324). İstanbul: Matbaa-i Amire. 367.

Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî*'de Muhyî'nin şairliği konusunda yorum yapmamış sadece divan sahibi olduğunu bildirmekle yetinmiştir.²³

Tezkire yazarlarının, Muhyî'nin şiirlerinden verdiği örneklerle elde bulunan divandaki şiirler arasında bazı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıklar ya tezkire yazarlarının tasarrufunu ya da *Dîvân*'ın bu gün için ortaya çıkmamış başka nüshalarının da olabileceğini akla getirmektedir.

Muhyî hakkında bilgi veren şüara tezkireleri ve diğer kaynaklar, onun divan tertip ettiği konusunda fikir birliği içindedir. Bunun yanında, bazı kaynaklarda şairliği hakkında az da olsa övücü bilgiler bulmak mümkündür. Bazı tezkire yazarlarının onun şairliğinin, asıl mesleğinden sonra geldiğine işaret eden ifadeleri dikkat çekicidir. Yine bazı kaynaklarda şairin, nazireye düşkünlüğü vurgulanmış ve bu yönü eleştirilmiştir. Bu bilgilerden hareketle Muhyî'nin, dönemin önde gelen şairleri arasına giremediğini söylemek mümkündür. Şairin, şiir mecmualarında ve nazire mecmualarında şiirlerine rastlanmaması şiir erbapları arasında fazla rağbet görmediğine işaret etmektedir.

2. Muhyî'nin Şiir Hakkındaki Görüşleri

Bu başlık altında, şairin *Dîvân*'ı içerisindeki şiirlerinden hareketle sanat anlayışı verilecektir. Şairlerin şiirleri içerisinde, kendi şairlikleri ve şiirleri ile övünmelerini divan şiirindeki “fahriye” geleneği çerçevesinde değerlendirmek gerekir ancak bu bilgiler bize şairin sanat anlayışıyla ilgili bazı ipuçları da vermektedir.

Divan dibaceleri, şairlerin şiir hakkındaki görüşlerini ve şairlik anlayışlarını ifade ettikleri bölümlerdir. Muhyî de, *Dîvân*'ının başında bulunan 13 beyitlik manzum dibacede, şairlik anlayışı, şiiri ve *Dîvân*'ı hakkında bilgiler vermiştir. Kendisini “aşk ehli”, “aşk şahı” olarak niteleyen şair, gönlünü mana avı ile eğlendirdiğini ifade eder:

Dem-â-dem eglesem sayd-ı ma'ânîyle dilüm tañ mı

Şeh-i 'aşkum dilini sayd ile egler hemîşe şâh (K.1/5)

²³ Mehmed Süreyya (1308). *Sicill-i Osmânî Yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye*. C.4. İstanbul. 344

Şair aşağıdaki beyitlerde “fazilet ehli”nin ulaşamadığı manaları elde ettiğini, kimsenin yol bulamadığı manalara yol bulduğunu söyler:

Bulup durur niçe ma^ç nâ-yı hâssa tab^ç -ı reh-vârum

Ki anuñ birine bir tab^ç hergiz bulmamışdı râh (K.1/8)

Muhyî şairliğini bu ifadelerle dile getirdikten sonra dibacenin devamında *Dîvân*'ından söz etmekte ve divanını da renkli söz ve güzel kokulu manalarla dolu bir gül bahçesi “gülistan” olarak nitelendirmektedir. Bu divanın içindeki şiirlerini, üç beş günde açılıp solan güller gibi geçici olmadığını, onların her gün yeniden açan ve devamlı taze olan güller olduğunu belirtir:

Nice gül gibi rengîn lafz ile hoş-bû ma^ç ânîyi

Edâ itdüm benüm dîvânum oldı gülsitân nâ-gâh (K.1/9)

Dîvân'ın sonunda bulunan manzum “hatime”de şair, özellikle divan tertibi üzerinde durmuştur. Şiirlerini değerli incilere benzeterek nasıl ki inciler dağılmaması için bir ipe dizilip saklanıyorsa, o da şiirlerini unutulmaması için *Dîvân*'da toplayarak kendinden sonrakilere hatıra bırakmıştır:

Cem^ç eyledi Muhyî-i Fenârî

Niçe dür şi^ç r-i şâh-vârı

Cân riştesine idüp anı nazm

Dîvân idüp oldı yâdgârı (K.10/1-2)

Muhyî, *Dîvân* içerisindeki bazı beyitlerde şiir ve şair hakkındaki görüşlerini belirtmiş, *Dîvân*'ından söz etmiş ve şairliği ile övünmüştür.

Muhyî, şiirin olağanüstü bir söz olduğunu düşünerek onu “keramet” ve “sihir” olarak nitelendirmiştir. Şairin bu ifadelerinin altında, İslam’ın şiire “hikmet” gözüyle bakmasının etkili olduğu söylenebilir. Muhyî’ye göre şiir “can ipine inci dizmek” kadar zordur bu nedenle her kişinin işi değildir. Şiirin, perileri bile büyüleyecek kadar güzel söylenmesi gerekir:

Degül cân riştesine nazm-ı dür her kişinün işi
Anuñçün didiler şâ^ç irlerün şi^ç ri kerâmetdür (G.74/9)

Muhyî eş^ç ârıyla dâyim bir perî teshîr ider
Anuñçün sihrdür dirler bizüm eş^ç ârumuz (G.254/8)

Şiirlerinin çoğunluğu âşıkane gazellerden oluşan Muhyî, şiiri her şeyden önce aşkını anlatmak için bir araç olarak görmüştür. Onun şiirlerinde işlediği aşk “ilahî” yani şairin deyimiyle *hakikî* aşktır. Mecazî aşkı hakikî aşka geçişte bir basamak olarak görür. Anlatmak istediği aşk “mecazî” gibi görünse de aslında hakikî aşktır:

Hakîkî ^ç aşka çün olmuş mecâzî reh-ber-i ^ç uşşâk
Murâdı Muhyî’nün ^ç aşkuñ mecâzından hakîkatdür (G.172/9)

Mecâzî ^ç aşkdan sen kaçma Muhyî
Mecâzîden hakîkî bir kıdemdür (G.185/9)

Şair, Klasik şiirde aşğın temsilcisi olan Mecnun’la kendisini öyle özdeşleştirir ki eğer şiirlerinde mahlası bulunmasa bu şiirleri okuyanların Mecnun’a ait sanacaklarını ifade eder:

Mecnûn gazelleri sanılurdı gazellerüm
Âhirlerinde mahlas-ı eş^ç ârum olmasa (G.564/8)

“Aşk beyanı” olarak nitelediği şiirlerinin her beyti aşk konusunda yazılmış bir “risale” gibidir:

Beyân-ı ‘aşk ider eş‘âr-ı Muhyî
Anuñ her beyti anda bir risâle (G.546/9)

Dîvân’ında Yunus Emre’ye üç nazire yazan şair, Yunus Emre gibi aşkını insanlara şiirle ulaştırmak ister:

Halka bilinse ‘aşkum eş‘ârüm ile tañ mı
Bildirdi sözleriyle ‘aşkını Yûnus Emre’m (G.450/9)

Aşk sırlarının “rumuzu” olan şiirleri öyle bir “kuş dili”dir ki onu *Mantıku’t-Tayr* yazarı Attar dahi anlayamaz:

Muhyî’nüñ eş‘ârı esrâr-ı rumûz-ı ‘aşkdur
Özge kuş dili ki anı añlamaz ‘Attâr da (G.584/8)

Şair, aşağıdaki beyitlerde iyi bir şiirin nasıl olması gerektiğine işaret etmektedir. İyi bir şiirin fazla sözden (kal ü kâl) arınması, “hasb-i hâl” olması gerekir:

Hâlsüz çok şi‘rde var kâl ü kâl
Şi‘r oldur kim ola ol hasb-i hâl (G.424/11)

Bir yemekte tuzun fazla olması ya da az olması o yemeğin lezzetini nasıl etkiliyorsa şiirde de söz aynıdır. Muhyî, şiirde sözün “aş tuzu” gibi tam karar olması gerektiğini söyler:

Muhyiyâ şi‘ründe lâfı artuk itmekden sakın
Aş duzı gibidür şâ‘irlerüñ şi‘rinde lâf (G.354/9)

Muhyî, şair tabiatını (sanatçı yaratışını) “perde-nişîn”, “tab’ı çâbük”, “vezn-i tab” gibi sıfatlarla niteler. Yaratılışının şiir yazmaya doğuştan yatkın olduğunu bu yüzden vezin bilmediği hâlde söylediği her sözün ağzından vezinli çıktığını belirtir:

Selîkî imiş Muhyî’de vezn-i tab^ç

Ki mevzûn çıkar ırladığı tuyuk (G.374/9)

Muhyî’ye ^ç aşk itdürüp bî-ihdiyâr âgâz-ı şî^ç r

Sözleri mevzûn çıkar bilmez mefâ^ç il ü fa^ç ul (G.417/9)

Şairin, şiirde en çok üzerinde durduğu konu ise “mana”dır. Onun şair yaratılışı sürekli yeni manalar icat eder. Kendisini mana avcısı olarak niteyen şair, şiirlerindeki bu çeşit çeşit yeni mananın gönül şehrine gayb ülkesinden geldiğini söyler:

Bulur oldukça köhne tab^ç -ı Muhyî

Ma^ç ânî-yi cedîdeyle yeni tavr (G.247/9)

Gönlümüñ şehrine mülk-i gaybdan gelmekdedür

Dürlü dürlü nev-ma^ç ânî kârbândur kârbân (G.485/9)

Kendisini mülk-i şiirin şahı, olarak gören şair, el değmemiş yeni manalar bularak şiirlerinde kullandığını, şiir meydanında kimsenin kendisine yetişemeyeceğini söyleyerek meydan okur:

Her bikir ma^ç nî ki halvetdeydi ol perde-nişîn

Tab^ç um anı bulup andan eyledi ref^ç -i nikâb (G.68/9)

Meydân-ı şî' rde iremez kimse pâyuma

Bendeñde tab' -1 çâbük ü reh-vârum üstüne (G.548/9)

Dönemi ile ilgili yakınmalarda da bulunan şair, kıymetinin bilinmediğini ağzıyla kuş tutsa yine fazilet ehline ilgi gösterilmediğini, söz incilerinin değerini bilen kimsenin olmadığını bu nedenle şiir yazmak yerine susmanın daha uygun olduğunu düşünür:

Saçma sözüñ dürini çün kadrini bilür yok

Agzuñ yumup sadeñ-veş hâmûş olup ol epsem (G.4409)

Muhyî fezâ-yı fazlda agzıyla dutsa kuş

Çün yok fezâyil ehline ragbet ne fâyide (G.558/9)

Muhyî, yaşadığı dönemde fazilet ehlinin ağlayıp cahillerin güldüğünü, kendisinin bilgisiz kimselerin oyuncacı olduğunu belirterek şiirin ve şairin de bu dönemde “oğlan oyuncacı” edildiğini eleştirmektedir:

Fazl ehli aglayup güler oldı hep ehl-i cehl

Bir devre kaldı Muhyî ki nâ-dân oyuncacı (G.621/8)

Oğlan mı kaldı şâ' ir ü mahbûb olmaduk

Şî' ri vü ' aşkı itdiler oğlan oyuncacı (G.621/9)

Muhyî, kendisini, üstat olarak kabul edilen İran ve Türk şairleri ile karşılaştırır. Türk şairleri (ehl-i şî'r-i Rum) ile bahsi tamamladığını yani onları geçtiğini şimdi sırada İran şairleri (Hassan, Selman) olduğunu belirtir. Şiirlerinin “üslub-ı Kemâl ve tarz-ı Hasen” üzere olduğunu (yani İran şairlerini örnek aldığını) ve bu yüzden tatlı olduğunu ifade eder:

Ehl-i şî‘r-i Rûm ile çün eyledüñ bahsi tamâm
İdelüm şimden girü Hassân u Selmân ile bahs (G.119/9)

Üslûb-ı Kemâl ile tarz-ı Hasen üzre çün
Muhyî dahı Husrevveş Şîrîn sühan olmışdur (G.198/9)

Şî‘rimüzde var Kemâl üslûbı vü tarz-ı Hasen
‘İşkunâ kad ‘alleme’ş-şî‘re ‘alâ hâze’n-namat (G.326/9)

İran şairlerini kendisine üstat kabul eden Muhyî, Türk şairlerine ise meydan okur. Ahmed Paşa, Şeyhî ve Safî’ye baş eğmediğini kendisinin de onlar kadar şair olduğunu dile getirir. Bir beytinde ise, Kemal’e mürit olmanın kendisini Atâyî’nin şeyhi konumuna getirdiğini hatırlatır:

Muhyî mu‘âriz Ahmed ü Şeyhî vü Sâfi’ye müdâm
Baş egmeyüp birine dir *nahnü ricâlün hüm ricâl* (G.419/9)

‘Atâyî’nüñ olupdur şeyhi Muhyî
Mürîd ideli ‘aşk anı Kemâl’e (G.547/9)

Dîvân içerisinde yer alan kimi beyitlerde ise şair, divan sahibi olduğuna işaret etmekte ve divanı ile övünmektedir. Kendisini “mülk-i şiirin şahı” olarak niteleyen şair, şaha “divan toplamak” yakıştığından dağınık şiirlerini toplayarak divan tertip ettiğini söyler:

Muhyî eş‘ârı dağıldı cem‘ ü dîvân eylesün
Mülk-i şî‘rün şâhıdur çün yaraşur dîvân aña (G.40/9)

Muhyî, hayallerle süslü bir ziyafet sofrasına benzettiği *Dîvân*'ı ile bütün herkesi bu sofraya çağırmakta ve *Dîvân*'ındaki her beytinin bir divana bedel olduğunu ifade ederek adeta meydan okumaktadır:

Dîvânıyile Muhyî hayâlât h'ânını

Çekdi çü ehl-i fazla kamuya salâ gerek (G.383/9)

Bütün dîvân deger her beytüm ehlinüñ katında çün

Devâvîn oldı ma' nîde benüm bu hûb dîvânım (G.433/9)

3. Muhyî'nin Nazireciliği ve Nazireleri

Muhyî'nin edebî faaliyetinin önemli bir kısmını nazirecilik oluşturduğundan, onun edebî kişiliği değerlendirilirken büyük ölçüde nazireciliği ve nazirelerinden hareket edilecektir.

Âşık Çelebi, Muhyî'den bahsederken, onun şairliğini ve şiirlerini övmekte, üç dilde (Türkçe-Farsça-Arapça) şiir yazdığından bahsetmekte ve şiirlerinin çoğunluğunun nazire olduğuna dikkat çekmektedir. Çelebi, nazire yazmanın onun şairliğinin en büyük özelliği durumunda olduğunu söyleyerek bu yönünü eleştirmektedir.

Bir nazire mecmuası özelliği gösteren *Muhyî Dîvânı*'ndaki 678 şiirden 452'si naziredir. Nazireler toplam şiirlerinin %66,5'ini oluşturmaktadır. Muhyî, nazirelerinin çoğunu kendi çağından önce yaşamış toplam 22 şaire yazmıştır. Bunların başında Ahmed Paşa, Şeyhî, Nevayî ve Necatî gelmektedir. Türk şairlerinin yanında İran şairlerine de nazire yazan Muhyî özellikle Molla Camî'yi kendine örnek almıştır. Nazire yazdığı diğer İran şairleri Selman-ı Savecî, Kemal-i Hucendî ve Mağribî'dir.

Nazirelerin Başlıkları: *Muhyî Dîvânı*'ndaki nazirelerin tespitinde bizi yönlendiren ve bize kolaylık sağlayan husus, nazirelerin kime yazıldığı başlıklarda açıkça belirtilmesidir. Bu yönüyle nazire mecmualarının tertibini andıran *Dîvân*'da nazireler için “Nazîre-i Ahmed Paşa”, “Nazîre-i Şeyhî”, “Nazîre-i Şeyh Câmî” gibi başlıklar

kullanılmış, zemin şiire birden fazla nazire yazıldığında ise “Nazîre-i Dîger” veya “Dîger” ibareleri kullanılmıştır. Nazire olmayan şiirlerde ise “İhtirâ’” başlığı kullanılmıştır. Bu başlıklar ayrıca, eski şiir geleneği içerisinde nazireciliğin ne kadar meşru bir yol olduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir. *Muhyî Dîvânî*’ndaki bu başlıkların şairin kendisi tarafından mı verildiğini yoksa müstensih tarafından sonradan mı eklendiğini bilemiyoruz. Ancak zemin şiirler ile nazireler arasında yapılan karşılaştırma neticesinde başlıkların doğru olduğu görülmüştür.

Nazirecilik geleneğinde, nazire yazılan şairin adının şiir içerisinde anılması bir kural değildir, ancak nazirelerde zaman zaman bu tür uygulamaların olduğunu görmek mümkündür. Muhyî de nazire yazdığı şairlerin adını şiir içerisinde sadece birkaç gazelinde anmıştır.

Nazirelerin Dili (Zemin Şiire Farklı Dilde Nazire Yazma): *Muhyî Dîvânî*’nda, Türkçe nazirelerin dışında 21’i Farsça, 4’ü Arapça, 2’si Farsça-Arapça (mülemma) olmak üzere toplam 27 nazire bulunmaktadır. Bunların bir kısmını zemin şiirden farklı dilde yazılmış (zemini Farsça olan şiirlere Türkçe ve Arapça nazireler, zemini Türkçe olan şiirlere Arapça nazireler) nazireler oluşturmaktadır.

Âşık Çelebi “Üç lügatda kasâyid ü ferâyid ü mukatta’âtı vardır.”²⁴ ifadesiyle Muhyî’nin üç dilde (Arapça, Farsça, Türkçe) şiir yazdığını belirtmiştir. Sehî ise onun İran şairlerinden Molla Camî ve Hoca Selman (Savecî)’a nazireler yazdığından ve bu nazirelerindeki başarısından övgüyle söz etmiştir.²⁵

Muhyî, Kemal-i Hucendî’nin, 1 Farsça gazelini aynı vezin ve kafiye 4 adet Türkçe gazel ile Camî’nin, 1 gazelini aynı kafiye ve vezinde 1 Farsça ve 3 Türkçe gazel ile tanzir etmiştir. Camî’nin, 1 Farsça gazelini ise, 1 Arapça gazel ve 1 Farsça-Arapça mülemma kaside ile tanzir etmiştir. Nevayî’nin, 1 Türkçe gazeline aynı vezin ve kafiye

²⁴ Meredith Owens (1971). *Meşâ’irü’ş-Şu’arâ or Tezkire of Âşık Çelebi*. Cambridge: E.J.W. Gibb Memorial. 119a.

²⁵ Günay Kut (hızl.) (1978). *Heşt Bihişt Sehî Bey Tezkiresi, İnceleme, Tenkitli Metin, Dizin*. Harvard Üniversitesi Basımevi.130.

6 Türkçe ve 1 de Arapça nazire yazmıştır. Şeyhî'nin, Arapça-Farsça-Türkçe mülemma gazeline aynı vezin ve kafiyede Arapça nazire yazmıştır.

Nazirecilik konusunda bilgi veren kaynaklarda her ne kadar zemin şiirle ona yazılan nazirenin aynı dilde ve lehçede olması gerektiği yönünde bazı bilgiler yer alsada *Muhyî Dîvânı*'nda, zemin şiirlerle nazirenin farklı dil ve lehçede de olabileceğini gösteren oldukça fazla örnek bulunmaktadır.

Kendisini Arap ve Fars şairi ile aynı kültür çerçevesi içerisinde gören Osmanlı şairi, bu dillerde yazılanı da kendi parçası, “mirî malı” olarak görmekte ve beğendiği bir Farsça veya Arapça şiiri zemin olarak alıp bunlara rahatlıkla Türkçe nazire yazmakta, bazen de Türkçe şiire Arapça nazire yazmaktadır.

Zemin Şiire Birden Fazla Nazire Yazma: Örneklerine az rastlanan nazirecilikle ilgili bu uygulama Muhyî'nin nazireciliğinin en belirgin yönlerinden birini oluşturur. *Muhyî Dîvânı*'nda bununla ilgili çok fazla örnek bulmak mümkündür. Şeyhî'nin, 1 gazeline aynı vezin ve kafiyede 13 nazire; Nevayî'nin, 1 gazeline 11 nazire; Necatî'nin, 1 gazeline 10 nazire yazmıştır.

Muhyî'nin nazirelerindeki bu farklı uygulamayı, şairleri nazire yazmaya sevk eden nedenlerden biri olan nazirenin sağladığı imkânlardan “hazır kalıplara sığınma” olarak değerlendirmek mümkündür.

Meydan Okuma: Şairleri nazire yazmaya iten nedenlerin başında zemin şiiri²⁶ yakalama ve geçme isteği, meydan okuma, üstat şairleri izleme vb. nedenler gelmektedir. Muhyî, bazı şiirlerinde nazire yazma konusundaki düşüncelerini dile getirmiş ve bir beytinde, “Anadolu şairleriyle bahsi tamamladığını, yani onları geçtiğini şimdi sıranın İran şairlerinde olduğunu” ifade etmiştir. Bir beytinde ise, sadece bir gazelinin bile nazire

²⁶ Çalışmamızın nazirecilik ile ilgili bölümlerinde sık sık kullanılacak olan “zemin şiir” tabiri, aynı redif ve kafiyede yazılan ilk şiir olup olmamasına bakılmaksızın, tanzir edilen şiiri ifade etmektedir.

isteyen şairler için yeterli olduğunu, diğer nazirelerinin “kudret izharı” olduğunu söyleyerek adeta meydan okumuştur:

Ehl-i şî‘r-i Rûm ile çün eyledüñ bahsi tamâm

İdelüm şimden girü Hassân u Selmân ile bahs (G.119/9)

Egerçi bir gazel eyler nazîre emrini itmâm

Velfî bâkîleri şî‘r ehline izhâr-ı kudretdür (G.174/8)

Bir naziresinde Muhyî, kendisinin divan şiirinin önde gelen şairlerinden Ahmed Paşa, Şeyhî ve Safî ile “muâriz” yani onlarla şairlik yarışında olduğunu ve onlara “baş eğmeyeceğini” belirterek bu alandaki iddiasını ortaya koymuştur:

Muhyî mu‘âriz Ahmed ü Şeyhî vü Sâfî’ye müdâm

Baş egmeyüp birine dir *nahnü ricâlün hüm ricâl* (G.419/9)

Şairleri nazire yazmaya yönelten nedenlerden birisi de, şiiri tanzir edilen şaire duyulan saygı, hürmettir ve hayranlıktır. Muhyî de bir naziresinde, sözlerinin Atayî’nin ruhunu şad etmek için söylenmiş bir “dua” niteliğinde olduğunu dile getirir. Başka bir naziresinde ise İran şairlerinden Kemal-i Hucendî’yi yücelterek “Kemal’e mürid olmanın kendisini Atayî’ye şeyh olma konumuna getirdiği” ifade eder:

‘Atâyî rûhını şâd itdi **Muhyî**

Sanasın sözleri aña du‘âdur (G.201/9)

‘Atâyî’nüñ olupdur şeyhi **Muhyî**

Mürîd ideli ‘aşk anı **Kemâl’e** (G.547/9)

a. Muhyî'nin Nazire Yazdığı Şairler:²⁷

Muhyî Divânî'nda toplam 22 şaire yazılmış 452 nazire yer almaktadır. Aşağıda Muhyî'nin nazire yazdığı şairler ve nazireleri hakkında kısa bilgi verilecektir:

1. Ahmed Paşa (öl. 902/1496-97): Muhyî'nin nazire yazdığı şairler arasında Ahmed Paşa birinci sırada yer almaktadır. Ahmed Paşa'nın 62 zemin şiirine (gazeline) 127 nazire (gazel) yazmıştır. Bir beytinde meydan okusa da Muhyî'nin Ahmed Paşa'dan oldukça fazla etkilendiği görülmektedir. Nazire mecmualarında olduğu gibi Muhyî'nin de en fazla nazireyi Ahmet Paşa'ya yazması aynı zamanda dönemin edebî zevkinin bir yansıması olarak da görülebilir.

2. Şeyhî (öl. 15. yy.): Muhyî'nin Ahmed Paşa'dan sonra en fazla etkilendiği şair Şeyhî'dir. Şeyhî'nin 26 zemin şiirine (25 gazel, 1 kaside) yazılmış 75 naziresi (74 gazel ve 1 kaside) bulunmaktadır. Gazellerden bir tanesi Arapçadır. Bu nazirenin zemin şiiri Arapça-Farsça-Türkçe mülemma bir gazeldir. Muhyî, Şeyhî'nin özellikle redifli gazellerine nazire yazmayı tercih etmiştir.

3. Ali Şir Nevayî (öl. 9007/1501): Muhyî, Nevayî'nin 20 zemin şiirine (gazel) 57 nazire yazmıştır. Muhyî, Nevayî'ye yazdığı nazirelerde "Nevayî dili" de denilen Çağatay lehçesini hiç kullanmamış ve Nevayî'nin Çağatayca bir gazeline de Arapça nazire yazmıştır. Bu durum, nazirelerle zemin şiir arasındaki lehçe ve dil farkı konusuna ışık tutmaktadır. Muhyî, yazmış olduğu bu nazirelerle Anadolu sahasında Nevayî'nin önemli bir takipçisi olduğunu göstermiştir. Ayrıca döneminde Nevayî'ye nazire yazan şairler arasında Fuzulî'den sonra ikinci sırada yer almaktadır.

4. Necatî (öl. 914/1509): Muhyî, Necatî'nin 18 zemin şiirine (gazeline) 41 nazire yazmıştır. Muhyî'nin Necatî'ye yazdığı nazirelerde atasözü, deyim vb. unsurlara daha fazla yer vermiştir. Bu durum onun, Necatî üslubunun (özellikle şiirde mesel kullanma) etkisinde kaldığını göstermektedir.

5. Adnî, Mahmut Paşa (öl. 879/1474): Muhyî, Fatih Sultan Mehmed'in vezir-i azamlarından olan Adnî'nin 7 zemin şiirine (gazeline) 23 nazire yazmıştır.

²⁷ Muhyî'nin nazire yazdığı şairler verilirken en fazla nazire yazılan şairden başlamak üzere bir sıra takip edilmiştir.

6. **Safi, Cezerî Kasım Paşa (öl. 891/1486):** Muhyî, II. Bayezid'in vezirlerinden olan ve Safî mahlasıyla şiirler yazan Cezerî Kasım Paşa'nın 12 şiirine (gazeline) 23 nazire yazmıştır. Safî'nin zemin şiirlerinin bir bölümüne ulaşamamıştır.

7. **Camî, Şeyh, Molla Camî (öl. 898/1492):** Muhyî, Molla Camî'ye (18 gazel ve 1 kaside) 19 nazire yazmıştır. Bu nazirelerden 13'ü Farsça, 1'i Arapça, 1'i Farsça-Arapça mülemma ve 5'i Türkçedir. Camî'ye yazılan nazirelerden bazılarının zemin şiirden farklı dilde yazıldığı dikkat çekmektedir. Bu örnekler, nazireler ile zemin şiirlerin aynı dilde olup olamayacağı konusuna ışık tutmaktadır.

8. **Karamanlı Nizamî (XV. yy.):** Muhyî, Nizamî'nin 7 zemin şiirine (gazeline) yine aynı nazım şekliyle 18 nazire yazmıştır. Muhyî'nin nazirelerinin matla beyitleri, büyük ölçüde Nizamî'nin gazellerinin matla beyitleri ile benzerlik içerisindedir. Muhyî ile Nizamî'nin nazireye olan düşkünlükleri, Ahmed Paşa'yı kendilerine üstat kabul etmeleri, benzer şairlere nazire yazmaları gibi hususlar her iki şairin de ortak şiir zevkine sahip olduğunun bir nişanesi sayılabilir.

9. **Hafî (XV. yy.):** Muhyî, Hafî'nin 5 zemin şiirine (gazeline) 16 nazire yazmıştır. Hafî'nin mahlasının okunuşu konusunda (Haffî, Huffî, Hafî, Hufî) kaynaklarda bazı çelişkiler bulunmaktadır.

10. **Atayî, İvaz Paşazade (öl.841/1437):** Muhyî, Atayî'nin 5 zemin şiirine (gazeline) 13 nazire yazmıştır.

11. **Kemal, Kemal-i Hucendî (öl. 803/1401):** Muhyî, Türk şairleri üzerinde oldukça etkili olan İranlı şair Şeyh Kemal'in Farsça şiirlerine 10 nazire yazmıştır. Muhyî'nin yazdığı nazirelerin 6'sı Farsça, 4'ü ise Türkçedir. Yani zemin şiirden farklı dilde yazılmıştır. Molla Camî'ye yazılan nazirelerde de dikkat çeken bu örneklerden hareketle, bir zemin şiire farklı dilde nazire yazılabileceğini söylemek mümkündür. Muhyî, nazirelerinin dışında bazı şiirlerinde de Şeyh Kemal'i kendisine üstat kabul ettiğini belirten övücü ifadeler kullanmıştır.

12. **Mesihî (öl. 918/1512-13):** Muhyî, Mesihî'nin 5 zemin şiirine (gazeline) 9 nazire yazmıştır.

13. **Zülalî (XVI. yy.):** Muhyî, hakkındaki bilgilerin yetersiz olduğu Zülalî'nin 1 zemin şiirine (gazeline) 4 nazire yazmıştır.

14. **Nesimî, Seyyid İmadeddîn Nesimî (XIV. yy.):** Muhyî, Nesimî'nin ünlü "mest" redifli rindane ve yekahenk gazeline 3 nazire yazmıştır.

15. **Yunus, Yunus Emre (öl. 720/1320-21):** Muhyî, Yunus Emre'nin 1 zemin şiirine (gazeline) 3 nazire yazmıştır. Muhyî, başka bir şiirinde, aşk anlayışı konusunda Yunus Emre'yi örnek aldığı dile getirmiştir.

16. **Şevkî (XV. yy.):** Muhyî, Şevkî'nin 2 zemin şiirine (gazeline) 2 nazire yazmıştır.

17. **Selman, Selman-ı Savecî (öl.778/1376):** Muhyî, İranlı şair Selman'ın Farsça 2 zemin şiirine (gazeline) yine Farsça olarak 2 nazire yazmıştır.

18. **Afitabî (XV. yy.):** Muhyî, hakkındaki bilgilerin çelişkili ve yetersiz olduğu Afıtabî'nin 1 zemin şiirine (gazeline) 2 nazire yazmıştır.

19. **Selimî, I.Selim, Yavuz Sultan Selim (öl. 927/1520):** Muhyî, Selimî'nin zemini Türkçe olan 1 şiirine (gazeline) 2 nazire yazmıştır. Selimî mahlasıyla şiirler yazan I. Selim'in *Farsça Dîvânı* yanında Türkçe şiirlerinin de olduğu bilinmektedir.

20. **Tali'î (XVI. Yüzyıl):** Muhyî, hakkında yeterli bilgi olmayan Tali'î'nin 1 zemin şiirine (gazeline) 1 nazire yazmıştır.

21. **Sultan Mehmed:** Muhyî, Mehmed'in 1 zemin şiirine (gazeline) 1 nazire yazmıştır. Muhyî'nin "Nazîre-i Sultân Mehmed" başlığıyla yazdığı bu nazirenin (şairin yaşadığı dönem göz önünde bulundurularak) "Avnî" mahlasını kullanan II. Mehmet (Fatih)'e ait olduğu sanılmaktadır. Ancak gerek *Fatih Dîvânı* ve gerekse Sultan I. Mehmet'e ait şiirler ile ilgili yapılan taramalarda Muhyî'nin bu naziresine zemin olacak bir şiire rastlanamamıştır.²⁸

²⁸ Muhammed Nur Doğan (2004). *Fatih Divanı ve Şerhi*. İstanbul: Erguvan Yay.; Coşkun Ak (2001). *Şair Padişahlar*. Ankara: KB Yay. 103.

22. Mağribî:²⁹ Muhyî, Mağribî'nin zemini Arapça olan 1 şiirine (gazeline) yine Arapça bir nazire yazmıştır. “Nazîre-i Magribî” başlıklı bu Arapça nazirenin kime yazıldığı tam tespit edilememiştir.

b. Nazirelerin Değerlendirilmesi

1. Şekle Dayalı Benzerlikler

Nazirelerin Başlıkları: *Muhyî Dîvânî*'ndeki nazirelerin tespitinde bizi yönlendiren ve bize kolaylık sağlayan husus, nazirelerin kime yazıldığına başlıklarda açıkça belirtilmesidir. Bu yönüyle nazire mecmualarının tertibini andıran divanda nazireler için “Nazîre-i Ahmed Paşa”, “Nazîre-i Şeyhî”, “Nazîre-i Şeyh Câmî” gibi başlıklar kullanılmış, zemin şiire birden fazla nazire yazıldığına ise “Nazîre-i Dîger” veya “Dîger” ibareleri kullanılmıştır. Nazire olmayan şiirlerde ise “İhtirâ” başlığı kullanılmıştır. Bu başlıklar ayrıca eski şiir geleneği içerisinde nazireciliğin ne kadar meşru bir yol olduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir. *Muhyî Dîvânî*'ndeki bu başlıkların şairin kendisi tarafından mı verildiğini yoksa müstensih tarafından sonradan mı eklendiğini bilemiyoruz. Ancak zemin şiirler ile nazireler arasında yapılan karşılaştırma neticesinde başlıkların doğru olduğu görülmüştür.

Ayrıca Muhyî, nazirecilikte bir kural olmayan “nazire yazılan şairin adının şiir içerisinde anılması” şeklindeki uygulamaya pek rağbet etmemiştir. Nazire yazdığı şairlerin adını şiir içerisinde sadece birkaç gazeline anmıştır.

Vezin Birliği: Vezin birliği, iki şiir arasındaki nazire ilişkisinin belirlenmesinde önemli ölçütlerden biridir. *Muhyî Dîvânî*'ndeki nazirelerin çoğunluğunun zemin şiir ile aynı vezinde yazıldığı görülmüştür. Bunun yanında az da olsa zemin şiirle farklı vezinde yazılmış nazire örneklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. *Muhyî Dîvânî*'nda farklı vezinde

²⁹ Gerek yaşadığı dönem gerekse Türk şairlerine etkisi gibi hususlar göz önünde bulundurularak bu şairin İran'ın önde gelen şair ve suflerinden olan ve “Mağribî” mahlasıyla şiir azan Şeyh Muhammed Şirin (öl. 819/1416) olabileceği düşünülmektedir. Bk. Şemsettin Samî (1306). *Kâmûsu'l-A'lâm* C. 4. İstanbul. 4347.

yazılmış 5 nazire yer almaktadır. Zemin şiirle farklı vezinde yazılmış nazire örneklerine bazı nazire mecmualarında da rastlanılmaktadır.³⁰

Kafiye ve Redif Birliği: Nazire ile zemin şiir arasındaki kafiye ve redif birliği nazirede bulunması gereken önemli ölçütlerden biri olarak kabul edilmektedir. *Muhyî Dîvânı*'ndaki redifli şiirlerin (özellikle redifleri kelimelerden oluşan) çoğunluğunu nazire şiirler oluşturmaktadır. Redif birliğinin, nazireler arasındaki kavram birliğinin yanında anlam yönünden de zemin şiirle bir bütünleşme sağladığı bilinmektedir. Muhyî de yazdığı nazirelerde, zemin şiir ile anlam bütünlüğünü yakalamak için çoğunlukla zemin şiir ile aynı vezin ve kafiyeyi kullanmaya özen göstermiştir. Ancak az da olsa farklı redif ve kafiyede yazılmış nazirelerin olduğu da dikkat çekmektedir. Yine bazı nazire mecmualarında zemin şiirle vezni aynı, kafiye ve redifi farklı nazire örneklerinin var olduğu da bilinmektedir.³¹

Nazım Şekli: Nazım şekli ile nazire arasındaki ilişki, belirli bir nazım şekliyle yazılmış zemin şiirin yine aynı nazım şekliyle tanzir edilip edilmediğidir. Nazire yazan şairler genellikle tanzir ettikleri şiirin nazım şeklini esas almışlarsa da bunun bir kural olmadığını söylemek gerekir. Muhyî, yazdığı nazirelerin büyük çoğunluğunda zemin şiirin nazım şeklini esas almıştır. Ancak *Dîvân*'da az da olsa zemin şiirden farklı nazım şekliyle yazılmış nazirelerin olduğu da görülmüştür. Muhyî, Şeyhî'nin 1 kasidesini 2 gazel ile yine Şeyhî'nin 1 kasidesini 3 gazel ve 1 kaside ile Molla Camî'nin Farsça 1 gazelini ise 1 kaside ve 1 gazel ile tanzir etmiştir. Muhyî'nin nazirelerinin beyit sayısı, çoğunlukla zemin şiirin beyit sayısından fazladır. Yine nazire mecmualarında, zemin şiirden farklı nazım biçimleriyle yazılmış, kasidenin gazelle, gazelin kasideyle, gazelin murabba ile tanzir edildiğine dair örneklerden söz edilmektedir.³²

³⁰ Edirneli Nazmî'nin *Mecma'ü'n-Nezâ'ir*'i ve Eğirdirli Hacı Kemal'in *Câmi'ü'n-Nezâ'ir*'inde zemin şiirle aynı vezinde olmayan nazire örneklerine yer verilmiştir. Bk. M. Fatih Köksal (2003). "Klasik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı". *Diriözler Armağanı*. Ankara. 229.; Yasemin Morkoç (Ertek) (hızl.) (2003). *Eğirdirli Hacı Kemal'in Câmi'ü'n-Nezâ'ir*'i (Metin ve Mecmua Geleneği Üzerine Bir İnceleme). Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. 19.

³¹ M. Fatih Köksal, (2003). "Klasik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı". *Diriözler Armağanı*. Ankara. 231.; Yasemin Morkoç (Ertek) (hızl.) (2003). *Eğirdirli Hacı Kemal'in Câmi'ü'n-Nezâ'ir*'i (Metin ve Mecmua Geleneği Üzerine Bir İnceleme). Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. 19.

³² M. Fatih Köksal, (2003). "Klasik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı". *Diriözler Armağanı*. Ankara. 229.

Nazirelerin genel olarak başta gazel olmak üzere kaside, mesnevî, müstezat, musammat gibi hemen her çeşit nazım şekliyle yazıldığı bilinmektedir. Bu genel yapıya paralel olarak Muhyî de, nazire yazarken gazel nazım şekline rağbet etmiştir. *Muhyî Dîvânı* 'ndaki nazireler bu açıdan incelendiğinde; toplam 452 nazireden 450'sinin gazel nazım şekliyle, 2'sinin ise kaside nazım şekliyle yazıldığı görülmüştür.

2. Muhtevaya Dayalı Benzerlikler

Nazire tanımlarında, şekle dayalı belirleyici unsurların yanında nazirenin zemin şiirle aynı muhtevada olması gerektiği üzerinde de durulur. Hatta nazirede anlam benzerliğinin bir ön şart olarak ortaya konulduğu, zemin şiirle zıt anlamda olacak şekilde yazılan nazirelere “nakiza” denilmesi gerektiği söylenmektedir. Naziredeki anlam birlikteliğini genel olarak “eda, mana ve muhteva” başlıkları altında toplamak mümkündür.³³ Nazirecilik ile ilgili yapılan eleştirilerin başında, nazirecilikteki asıl amacın, şairin üslup özelliğini ve sanatçı kişiliğini yakalamak olduğunu unutarak nazireyi şekil benzerliği düzeyinden ileri götüremeyen şairlerin olduğu ve bu tür şiirlerin de taklitten öteye geçemediği gelmektedir.

Muhyî'nin yazdığı nazireler, zemin şiirlerle karşılaştırıldığında muhteva açısından bir bütünlüğün yakalanmaya çalışıldığı görülmüştür. Bunun aksi olabilecek yani “nakiza” diyebileceğimiz bir naziresi yoktur. Muhyî, nazirelerinde genellikle konu bütünlüğüne önem vermiştir ancak özellikle zemin şiiri yekahenk olan nazirelerinde aynı başarıyı yakalayamamıştır. Bunun nedeni de Muhyî'nin nazirelerinde sıkça rastlanan bir zemin şiire birden fazla nazire yazmasıdır. Tanzir edilen bir gazelde kullanılan konu, kelime kadrosu, mazmunlar, hayaller birkaç gazel içerisine dağıtıldığından zemin şiir ile tam bir bütünlük sağlanamamıştır.

Nazirelerdeki muhteva benzerliğinin yakalanmasında etkili olan faktörler aşağıda değerlendirilecektir. Bu değerlendirmelerde birer örnekle yetinilmeye çalışılmıştır.

³² Yasemin Morkoç (Ertek) (hızl.) (2003). *Eğridirli Hacı Kemal'in Câmi'ü'n-Nezâ'ir'i (Metin ve Mecmua Geleneği Üzerine Bir İnceleme)*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. 19.

³³ M. Fatih Köksal (2006). *Sana Benzer Güzel Olmaz, Divan Şiirinde Nazire*. Ankara: Akçağ Yay. 38.

Tazmin Yoluyla Alınmış Bir Beyit ya da Mısra: Bazı şairler nazirelerinde (çoğunlukla matla beytinde) tanzir ettikleri şiirin bir beytini ya da bir mısraını tazmin yoluyla kullanmaktadırlar. Nazirecilikte, muhtevaya dayalı unsurların başında gelen bu uygulama, iki şiir arasındaki anlam birlikteliğinin somut delilidir. Tazmin yoluyla yapılmış alıntılar zemin şiirlerin matla beytinden olduğu gibi, gazel içerisindeki herhangi bir beyitten de olabilir. Muhyî'nin nazireleri incelendiğinde tazmin yoluyla alınmış beyitlerden ziyade; tazmin yoluyla alınmış “mısraların” varlığı dikkat çekmektedir. Aşağıdaki örnekte Muhyî, Atayî'nin bir gazelinin matla beytindeki ilk mısraı, naziresinin ilk mısraı olarak kullanmıştır:

Hezârân şükr ü minnet zü'l-Celâl'e

Ki irdüñ sen büt-i sâhib-cemâle (Atayî 192/1)

Hezârân şükr ü minnet zü'l-Celâl'e

Ki levh-i dilde nakş oldı celâle (Muhyî G.544/1)

Matla Beyitlerinin Benzeşmesi: Nazirelerin tespitinde ve değerlendirilmesinde önemli bir ipucu niteliğinde olan bu uygulama; her zemin şiir ve nazire için olmasa da bazı nazireler için bir niyet belirtisi niteliğindedir. Sanki nazire yazan şair, ben bu şiiri falan şaire nazire söylüyorum demek ister gibidir. Bu durum, Muhyî'nin nazirelerinde de örneklerine fazlaca rastladığımız önemli bir özelliktir. Aşağıdaki örnekte görüleceği üzere Muhyî, Nevayî'ye yazdığı nazirede onun matla beytini naziresinin başında çok benzer bir şekilde kullanmıştır:

Körgeli hüsnüngni zâr u mübtelâ boldum sanga

Ni belâlig kün idi kim âşnâ boldum sanga (Nevayî, *Garâ'ibü's-Sıgar* 17/1)

Gün yüzüñ gördüm seher ki mübtelâ oldum saña

Ne mübârek gün imiş kim âšnâ oldum saña (Muhyî G.56/1)

Kalıp İfadelerin Kullanımı: Zemin şiirde kullanılan kalıp ifadeler, nazirelerin önemli bir kısmında benzer şekillerde tekrar edilmektedir. Bu kalıp ifadeler her üç dilde de (Türkçe, Arapça, Farsça) bir ayet, hadis, atasözü, deyim, vecize, kelam-ı kibar şeklinde görülebilir. Muhyî, zemin şiirde kullanılan kalıp ifadelerin ya aynısını ya da bir benzerini yazdığı nazirelerde kullanmış ve zemin şiirle muhteva benzerliğini yakalamaya çalışmıştır. Muhyî, aşağıdaki örnekte Nizamî'nin kullandığı atasözünün bir benzerini kullanmıştır:

Şâd u mâtem ki firâkuñ baña mahsûs degül

Ki dimişler **kara gün il ile düğün gibidür** (Nizamî 10/3)

Olur agyâr ferah bir birinüñ ölmesine

Ki dimişler **eşek ölmek ite düğün gibidür** (Muhyî G.229/8)

Telmih Kullanımı: Bir edebî sanat olmasının yanında nazirecilikte muhtevaya dayalı unsurlar çerçevesinde değerlendirebileceğimiz telmih, zemin şiir ile nazire arasındaki bağlantının kurulmasında ve değerlendirilmesinde bize yol gösterir. Telmih burada zikrediliş amacı, zemin şiirde kullanılan telmihlerin nazirelerde hangi anlam çerçevesinde tekrarlandığıdır. Muhyî, yazdığı nazirelerde yer yer zemin şiirde kullanılan telmihleri kullanmış ve konu bütünlüğünü yakalamaya çalışmıştır. Aşağıdaki örnekte Hz. İbrahim ve Nemrut kıssasına yapılan telmih zemin şiirle nazireyi aynı konu etrafında birleştirmiştir:

Hâfi havf itme âhından hasûduñ

Ki kâr itmez **Halîle nâr-ı Nemrûd** (Hafi 173/5)

Rakîb âh eylese sen gül gibi gül

Olur gülşen **Halîle nâr-ı Nemrûd** (Muhyî G.142/7)

Redif Kullanımı: Farklı kelimelerden seçilmiş ya da oldukça uzun olan redifler, zemin şiir ve nazireler arasındaki kavram birliği ile birlikte anlam yönünden de bir bütünleşme sağlamaktadır. Redifli şiirlerde, anlamın redif etrafında döndüğü düşünülürse, kullanılan ortak redifler sayesinde nazireler arasında muhtevanın birbirine yaklaştığı fark edilir. Muhyî, Ahmed Paşa'nın zemin şiirinde kullandığı "eyler kimerde" redifini naziresinde kullanmak suretiyle anlam bütünlüğünü yakalamaya çalışmıştır:

Visâlûñ gencinûñ mâhulyâsı

Gedâyı pâdşâh **eyler kimerde** (A. Paşa 265/1)

Ne tañ h'âb istesem kim düşde vuslat (Muhyî G.573/9)

Ged-yı pâdşâh **eyler kimerde**

Cinas Kullanımı: Cinaslar, nazire ile zemin şiir arasında somut bir bağın kurulmasının yanında anlamsal çerçevede de bir benzerliği beraberinde getirmektedir. Muhyî tanzir ettiği zemin şiirlerde bulunan cinaslı söyleyiş özelliklerine nazirelerinde yer vermeye çalışmıştır. Bununla ilgili bir örnek aşağıdadır:

Cânı ser-gerdân ider zülf-i **perîşânuñ senüñ**

Dil perîşân eylemekdür ey **perî şânuñ senüñ** (A. Paşa 164/1)

Durmaz örter rûyuñı zülf-i **perîşânuñ senüñ**

Cân gibi gizlenme gözden ey **perî şânuñ senüñ** (Muhyî G.389/1)

Muhyî, muhtevaya dayalı bu somut kullanımların yanında zemin şiirde kullanılan birçok söyleyiş, hayal, mecaz ve mazmun gibi şiirin temel unsurlarını nazirelerinde kullanmak suretiyle nazire yazdığı şairlerin üslup özelliklerini ve sanatçı kişiliğini yakalamaya çalışmıştır.

c. Nazireler ve İhtiralar

Muhyî'nin ihtiraları (nazire olmayan şiirleri) ile nazireleri karşılaştırıldığında, redif kullanımının ihtiralarda daha az olduğu, redifli olanların bazılarında da yine nazire şiirlerin rediflerinin tercih edildiği görülmüştür. Yine ihtiralarda kullanılan rediflerin birçoğunun harf veya eklerden oluşan redifler olduğu dikkat çekmektedir. Kafiye konusunda da durum aynıdır. Kafiye bulmanın zor olduğu harflerle de gazel yazan Muhyî'nin bu gazellerinin çoğunluğunun nazire gazeller olduğu görülmüştür. Vezin kullanımı konusunda da Muhyî'nin ihtira şiirlerinde nazireleri kadar başarılı olduğu söylenemez.

Muhteva açısından Muhyî'nin şiirlerini, tanzir ettiği şairlerin şiirleri belirlemektedir. Yekahenk gazellerinin çoğunluğu yine nazire olanlardır.

Muhyî, her ne kadar bazı nazirelerinde şiiri ile övünüp meydan okusa da “ihtira”larla nazireler arasında görülen fark, zemin şiire birden fazla nazire yazması, kalıp ifadelerin kullanımında zemin şiirlerde kullanılan benzer ifadeleri kullanması gibi birçok husus onun neden fazla nazire yazdığı konusunda ipuçları vermektedir. Bu durum, şairleri nazire yazmaya iten nedenlerden biri olan nazirenin sağladığı imkânlardan “hazır kalıplara sığınma” biçimindeki bir yaklaşımla izah edilebilir.

SONUÇ

“Fenarîzadeler” gibi Osmanlı’nın imtiyazlı ailelerinden birine mensup olan Muhyî, müderrislik, kadılık, kazaskerlik ve şeyhülislamlık olmak üzere çeşitli devlet görevlerinde bulunmuştur. Devlet adamlığının yanında “Muhyî” mahlasıyla şiirler yazmış ve gazel, kaside ve murabbadan oluşan (678 şiir, yaklaşık 6000 beyit) divan tertip etmiştir. *Dîvân*’ının en belirgin özelliği şiirlerinin üçte ikisinin nazirelerden oluşmasıdır. Şiirlerinin muhtevası yazdığı nazirelerin muhtevası ile aynı doğrultuda olup çoğunluğunda “aşk” konusu işlenmiş, azda olsa “tasavvuf” ve “rindlik” konularına yer verilmiştir. Muhyî’nin şiirleri, atasözü kullanımı açısından oldukça zengindir. Bu durum onun sanatçı kişiliğini oluşturan nazirecilikle doğrudan ilgilidir. Ayrıca Muhyî’nin şiirlerinde, yaşadığı çağın izlerini taşıyan sosyal ve kültürel hayatla ilgili inanç, âdet, gelenek ve tabirler bol miktarda yer almaktadır. Muhyî’nin edebî kişiliğini belirleyen en önemli amil nazireciliktir. Bu durum, zaman zaman onun eleştirilmesine neden olmuştur. Zemin şiire farklı dilde nazire yazma, bir zemin şiire birden fazla nazire yazma ve nazire yazdığı şairlerin adını başlıkta anma gibi konular Muhyî’nin nazireciliğinin en belirgin yönünü oluşturur. Şairin nazireleri ile ihtiraları (nazire olmayan şiirleri) arasında hissedilir bir farklılığın olduğu görülmüştür. Kısaca Muhyî’nin nazire şiirlerinde nazım tekniği ve söyleyiş açısından ihtiralarına göre daha başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Ahmed el- Kalaş (hızl.) (1405). *Aclunî, Keşfü'l-Hafa ve Müzilü'l-İlbas*. C.I-II. Beyrut.
- Ak, Coşkun (2001). *Şair Padişahlar*. Ankara: KB Yay.
- Aksoy, Ömer Asım (1988.) *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* 1-2. İstanbul: İnkılap Yay.
- A'lahan Efsahzad (hızl.) (1999). *Divan-ı Camî*. Tahran.
- Alpaslan, Ali (hızl.) (1987). *Ahmet Paşa Divanı*. Ankara: KTB Yay.
- Altunsu, Abdülkadir (1972). *Osmanlı Şeyhülislamı*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Ambros, Edith Gülçin (1989). "Nazire The Will-o'-the wisp of Ottoman Divan Poetry". *Wiener Zeitschrift für die Kunde Des Morgenlandes*. 79: 57-83.
- Andrews, Walter G. (1996). "Starting Over Again: Some Suggestions For Rethinking Otoman Divan Poetry in the Context of Translation and Transmission". *Starting Over* Sept draft. 1-18.
- Arslan, Mustafa (2018) "Muhyî Divanı'nda Yer Alan Atasözlerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi", *Divanlar Arasında Bir Ömür: Prof. Dr. Ahmet Mermer Armağanı*. (ed. Neslihan Koç Keskin ve Muvaffak Eflatun). Ankara: Akçağ Yay. 53-77
- Aziz Devletabadî (hızl.) (1337). *Divan-ı Kemaleddin Mesud Hucendî*. Tahran: İntişarat-ı Kitab-Füruşî.
- Biltekin, Halit (hızl.) (2003). *Şeyhî Divanı*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Bursalı Mehmed Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*. C. 2. İstanbul.
- Çavuşoğlu, Mehmet (1986). "Kaside". *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*. Ankara. TDK. Yay. (412): 17-77.
- Çetindağ, Yusuf (2002). *Nevayî'nin Batı Türkçesi Divan Edebiyatına Tesiri (16. Yüzyıl Sonuna Kadar)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Danişmend, İsmail Hami (1948). *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*. C.2. İstanbul.

- Demircioğlu, Cemal (2003). “19. Yüzyıl Sonu Türk Edebiyatında Tercüme Kavramı”. *Harvard University Journal of Turkish Studies*. (27/2): 13-31.
- Dilçin, Cem (1986). “Divan Şiirinde Gazel”. *Türk Dili. Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*. Ankara. TDK. Yay. (412): 78-247.
- Dilçin, Cem (hzl.) (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Faizî. *Zübdetü'l-Eş'ar*. TTK Kütüphanesi. Y.I/31
- Fenarîzade Muhyiddîn Çelebî. *Divan-ı Muhyî*. Süleymaniye Kütüphanesi (Reşid Efendi). No:772.
- Takiyyi Tefazzulî (hzl.) (1367). *Divan-ı Selman-ı Savecî*. Tahran: İntişarat-ı Safi Alî Şah.
- Doğan, Muhammed Nur (2004). *Fatih Divanı ve Şerhi*. İstanbul. Erguvan Yay.
- Egirdirli Hacı Kemal. *Câmi'ü'n-Nezâ'ir*. Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi İ. Saib I. No: 804-805.
- Erünsal, İsmail E. (2001). “Kasım Paşa, Cezerî”. *İslam Ansiklopedisi*. C.24. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 545-546.
- Eyduran (Sungurhan), Aysun (hzl.) (1999). *Kınalızade Hasan Çelebi Tezkiretü's-Şu'arâ İnceleme Tenkitli Metin*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- İlmiye Sâl-nâmesi* (1324). İstanbul: Matbaa-i Amire.
- İpekten Haluk, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu ve Turgut Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KTB Yay.
- İpekten, Haluk (1974). *Karamanlı Nizamî Hayatı Edebî Kişiliği ve Divanı*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yay.
- İpekten, Haluk (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergah Yay.
- İpşirli, Mehmet (1995). “Fenarîzade Muhyiddin Çelebi”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 12. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 339.
- İsen, Mustafa (hzl.) (1990). *Latiff Tezkiresi*. Ankara: KB Yay.

- İsen, Mustafa ve A.F. Bilkan (1997). *Sultan Şairler*. Ankara: Akçağ Yay.
- İsmail Belig (188). *Güldeste-i Riyaz-ı İrfan ve Vefeyat-ı Danişveran-ı Nadiredan*. Bursa. *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu* C.1.(1967). İstanbul: MEB Yay.
- Kaplanoğlu, Raif (1998). *Bursalı Şair Yazar ve Ünlüler Ansiklopedisi*. Bursa: Avrasya Etnografya Vakfı Yay.
- Karaörs, M. Metin (hızl.) (1985). *Ali Şir Neyayî, Nevadirü's-Şebab Metin Dil İncelemesi*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Kaya, Önal (hızl.) (1996). Ali Şir Nevayî. *Fevayidü'l-Kiber*. Ankara: TDK Yay.
- Kılıç, Filiz (hızl.) (1994). *Meşâ'irü's-Şu'arâ, İnceleme, Tenkitli Metin*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Köksal, M. Fatih (hızl.) (2001). *Edirneli Nazmî Mecma'u-Neza'ir İnceleme-Tenkitli Metin*. Doktora Tezi. C. 1-3. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Köksal, M. Fatih (2003). "Klasik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı". *Diriözler Armağanı*. Ankara: 215-290.
- Köksal, M. Fatih (2006). *Sana Benzer Güzel Olmaz Divan Şiirinde Nazire*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali* (1993). Ankara: TDV Yay.
- Kurnaz, Cemal (2003). "Osmanlı Şair Okulu". *Journal of Turkish Studies. Günay Kut Armağanı*. Harvard University. (27/2): 303-420.
- Kurnaz, Cemal (hızl.) (1992). *Ahmet Talat Onay Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Kurnaz, Cemal ve Mustafa Tatçı (hızl.) (2001). *Tuhfe-i Nailî*, Tıpkıbasım. Ankara: Bizim Büro Yay.
- Kut, Günay (hızl.) (1978). *Heşt Bihişt Sehî Bey Tezkiresi, İnceleme, Tenkitli Metin, Dizin*. Harvard Üniversitesi Basımevi.

- Kut, Günay (hızl.) (2003) *Ali Şir Nevayî Gara'ibü's-Sıgar, İnceleme-Karşılaştırmalı Metin*. Ankara: TDK Yay.
- Kutluk, İbrahim (hızl.) (1976). *Beyanî Tezkiretü'ş-Şu'ra*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kutluk, İbrahim (hızl.) (1989). *Kınalızade Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Ankara: TTK Yay.
- Macit, Muhsin (1996). *Divan Şiirinde Ahenk Unsurları*. Ankara: Akçağ Yay.
- Mehmed Süreyya (1308). *Sicill-i Osmânî Yahud Tezkire-i Meşahir-i Osmaniye*. C.4. İstanbul.
- Morkoç (Ertek), Yasemin (hızl.) (2003). *Eğridirli Hacı Kemal'in Câmî'ü'n-Nezâ'ir'i (Metin ve Mecmua Geleneği Üzerine Bir İnceleme)*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Müstakimzade Süleyman Efendi (2000). *Mecelletü'n-Nisab. Tıpkı Basım*. Ankara: KB Yay.
- Müstakimzade Süleyman Efendi (tarihsiz). *Devhatü'l-Meşâyih*. İstanbul.
- Owens, Meredith (1971). *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ or Tezkire of Âşık Çelebi*. Cambridge: E.J.W. Gibb Memorial.
- Özcan, Abdülkadir (hızl.) (1989). *Mecdî Mehmed Efendi, Şaka'ik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri, Hada'iku'ş-Şaka'ik*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Pakalın, Mehmet Zeki (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yay.
- Riyazî Mehmed Efendi. *Riyazü'ş-Şu'arâ*. Ali Emirî (Millet Kütüphanesi). No:765.
- Saraç, M.A. Yekta (hızl.) (1996). *Muallim Naci, Edebiyat Terimleri, İstilahat-ı Edebiyye*. İstanbul: Risale Yay.
- Sertkaya, Osman Fikri (1970). "Osmanlı Şairlerinin Çağatayca Şiirleri I". C.18. İstanbul: TDED. 133-138.

- Sertkaya, Osman Fikri (2004). “Osmanlı Şairlerinde Ali Şir Nevayî Tarzı ve Nevayî’ye Anadolu’da Yazılan Nazireler”. *Ali Şir Nevayî’nin 560. Doğum,500.Ölüm Yılı dönümlerini Anma toplantısı Bildirileri* (24-25 Eylül 2001). Ankara: TDK Yay.
- Şemsettin Samî (1306). *Kâmûsu’l-A ’lâm*. C.4. İstabul.
- Tanyeri, M. Ali (1999). *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*. Ankara: Akçağ Yay.
- Tarlan, Ali Nihat (hzl.) (1992). *Ahmet Paşa Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Tarlan, Ali Nihat (hzl.) (1997). *Necati Beg Divanı*. İstanbul: MEB Yay.
- Tolasa, Harun (1983). *Sehî, Latiff, Âşık Çelebî Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Yay.
- Türkay, Kaya (hzl.) (2002). Ali Şir Nevayî, *Bedâyi’ü’l-Vasat*. Ankara: TDK Yay.
- Yakıt, İsmail (1992). *Türk-İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*. İstanbul: Ötüken Yay.
- Yaltkaya, Şerefeddin (hzl.) (1941). *Kâtib Çelebî Keşfü’z-Zünûn an-Esâmi’l-Kütübi ve’l-Fünûn*. İstanbul: Maarif Vekâleti Yay.
- Yardım, Ali (hzl.) (1997). *İzmir Millî Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu*. C.III. İzmir: İzmir Millî Kütüphane Vakfı Yay.
- Yılmaz, Mehmet (1992). *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*. İstanbul: Enderun Kitabevi.

Muhyî Dîvânı'nın Yazma Nüshasının Tanıtımı³⁴

Muhyî Dîvânı'nın bilinen tek nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi (Reşid Efendi Bölümü) 772 numarada kayıtlı olup tavsifi şu şekildedir:

Eser adı: Muhyiddîn Çelebi Dîvânı

Müellif: Muhyiddîn Çelebi

Yer: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, (Reşid Efendi Bölümü), No: 772³⁵

Müstensih: ‘ Âlî b. Muhâmmed el-Herevî (170a)

İstinsah kaydı: ‘ Alâ-yedi’l-‘abdi’l-fakîr ed-dâ‘î ‘ Alî b. Muhammed el-Herevî ahsena’llâhü ileyhimâ fi’d-dâreyn. (170a)

İstinsah tarihi: Yok

Ölçüler: 22.5 x 14.5 (17 x 9) cm.

Yaprak Sayısı: 170

Satır Sayısı: 21

Cilt Özellikleri: Şemseli, zencirekli, miklepli, şirazeli, koyu kahverengi, tamir görmüş meşin cilt.

Yazı: Güzel talik

Mürekkep: Siyah, başlıklar kırmızı

Kâğıt: Abadî.

Baş:

Salıdukda ma‘ânî saydına şeh-bâz-ı dil her gâh

Gerek bir bâli b’ismi’llâh ola bir bâli hamdu’llâh (1b)

³⁴ *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğunda* divanın yazması hakkında tanıtıcı bilgiler yer almaktadır. Ancak bu kaynaktaki satır sayısı, yaprak sayısı, şiir sayısı ve ölçülerle ilgili bazı yanlışlıklar bulunmaktadır. Bu yanlışlıklar burada düzeltilmiştir. Bk. *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*. C.1. (1967). İstanbul: MEB Yay. 19-120.

³⁵ Bu yazma nüshanın *Ankara Millî Kütüphanesi Mikrofilm Arşivi no. 221*’de bir mikrofilmi bulunmaktadır.

Son:

Bir fâtiha ide baña ihsân

Bârî diye rahmet ide Bârî (170a)

MUHYÎ DÎVÂNI

METİN

KASİDELER

DÎVÂN-I MEVLÂNÂ MERḤŪM MAĠFŪR MUḤYÎ'D-DÎN EL-FENÂRÎ
 'ALEYHÎ'R-RAḤMETŪ'L-BÂRÎ NEVVER'ALLÂHU MERḤADUHŪ

1 [Kaside]

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1b 1 Şalınduğda ma' ānī şaydına şeh-bāz-ı dil her gāh
 Gerek bir bāli *b'ismi'llāh* ola bir bāli *hamdu'llāh*
- 2 Dağı reh-ber gerek aña şalāt-ı seyyid-i kevneyn
 Ki ol ma' nālaruñ şahrālarında olmaya güm-rāh
- 3 Kaçan kim olsalar bunlar aña bāl ü per ü reh-ber
 Aña Ḥaḳ'dan 'ināyetler ümīd ol kim ola hem-rāh
- 4 Dilüm şeh-bāzı uşbu cümleye oldı muvaffaḳ çün
 İder her dürlü çoḳ ra' nā ma' ānī şaydıma her gāh
- 5 Dem-ā-dem eglesem şayd-ı ma' ānīyle dilüm tañ mı
 Şeh-i 'aşkum dilini şayd ile egler hemīşe şāh
- 6 Dilini eglemez şayd-ı vuḥuş ol ehl-i 'aşkuñ kim
 Dilini egleye şayd-ı ma' ānī itmek ile gāh
- 7 Yed-i tülā-yı fikrümle elüme girdi çoḳ ma' nā
 Ki añlardan yed-i fikriyidi fazl ehlinüñ kütāh
- 8 Bulup durur niçe ma' nā-yı ḥāşşa ṭab' -ı rehvarum
 Ki anuñ birine bir ṭab' hergiz bulmamışdı rāh
- 9 Nice gül gibi rengin lafz ile hoş-bū ma' ānīyi
 Edā itdüm benüm dīvānum oldı gülsitān nāgāh
- 10 Degüldür gülleri anuñ bu dünyā gülşeni gibi
 Hemān bir niçe günlük açılır her gün geh ü bīgāh
- 11 Anuñ her bir güli 'uşşāka būy-ı 'aşḳ virmekte
 Aña olur dimāġ-ı cānı her 'aşḳ ehlinüñ āgāh

- 12 Dinüpdür Muhyînüñ her şî'ri çünkim eşk ü âh ile
Kim oğursa aqa çeşminden anuñ eşk ü ide âh
- 13 Çün istimdādumuz Haq hazretindendür kamu işde
Diyelüm başladuğda şî' re de 'aşk ile yâ Allāh

2 [Kaside]

Ḳaṣīdetü'1-‘Arabiyye fī-Medḥi Seyyidi’1-Enbiyā’ ‘Aleyhi’s-selām ve Ḳad ‘Araztü ‘Alā
Ḥazreti’1-‘Aliyye ve Ḳara’tü fī-Ḥücreti’ş-Şerīfe Ḳuddāme’r-Ruḥām

mef’ülü fā’ilätü mefā’ilü fā’ilün

- 2a
	يا منبع الفضائل يا افضل الورى
يا اكمل الخلايق بالعلم والتقى	١
	انت المنى اضاء بنور الهداية
فى الظلمت الضلالة كالبدر فى الدجى	٢
	انت المنى توسط فى الفيض والبلاغ
بين الاله عز و جلّ وبيننا	٣
	اظهرت ربنا بفيوض لطالبيه
اذ كان فى سرادق عز قد اختفى	٤
	ارسلت بالهدى لجمع الطوايف
طوبى لمن اطاعك ويل لمن عصى	٥
	قد ابداع الخلايق طرّ المبعثك
قد زينت لمقدمك الارض والسما	٦
	لولاك ما اعطى البشر نعمت الوجود
فضلا عن الفضائل والعقل والقوى	٧
	يكفى لآدم شرفا فى الخلايق
من نسله ظهورك يا اشرفالورى	٨
	بجر العلوم انت له قلبك الصدف
ما احس الصدف ذرر الوحى اذ دعى	٩
	اختاراك الاله امينا لوجيه
الوحى فيك اكمل بالخير وانتهى	١٠
	قد كنت اولاً لجمع الخلايق
أظهرت فى الاواخر ختماً للا نبيا	١١

- ١٢ دار النبوة بك بالخير اتممت
با لاختتام انت ختمت ختامها
- ١٣ أورثت بعض سرّك جمعا من امتك
صاروا به كوامل افراد الاوليا
- ١٤ اورثت من علومك بعضا من امتك
صاروا به مهمتكم مثل الا نيبيا
- ١٥ البعض من علومك الى وان ورثت
لكنه بلا عمل صار كما هيا
- ١٦ قد كنت بالعبادة يحتى اليا ليا
انى بغفلة و معاصى أميئتها
- ١٧ كدث الهلاك من مرض زاد فى القواد
اذ بالدوام يلسعها حيت الهوى
- ١٨ فيك الشفاعت مى تريق اكبر
انعم على منه لدائى هوالدوا
- ١٩ ذنبى على التزايد فى القدر و العدد
فى القدر كالجمال و فى العدد كالخصى
- ٢٠ لوهب من جنابك ريح الشفاعة
مجموعها تفرق كالغيم والهبا
- ٢١ ذنبى وان تزايد لكن شفاعتك
كما و كيفا ازيد منه كما ترى
- ٢٢ ذنبى نجيب بحر محيط شفاعتك
كالقطر يضمحل لدى البحر قَطْرُها
- ٢٣ لو لم يكن لامتك الذنب والزلل
لم تظهر الشفاعت والوعد قد جرى
- ٢٤ ما استحق قط بوجه شفاعتك
اظهر كمال لطفك يا اكرم الورى

- ليست الى جنابك فينا وسيلة
عنها لنا بكثرة الطافك الغنا ٢٥
- لكنَّ حُبَّ الك بالصدق والخلوص
يكفي لنا الوسيلة في السن عندنا ٢٦
- في القلب حُبُّ حُبِّك قد ماقدر رغت
با لسقى بالدموع له النشو والنما ٢٧
- مهدى اليك صَبِّك محي من امتك
من بحر قلبه درر المدح والثنا ٢٨
- نظما لها بشوقك في خيط روحه
يا من انا بروحي و قلبي له الفدا ٢٩
- الشاعرون يلتمسون الجوايزا
في المدح من كرام ذوى الجود والعطا ٣٠
- ما اطلب الخيول والاموال منك قط
بل اطلب الشفاعة يا شا فع الورى ٣١
- ايفاء حق مدحك الى لمتلنا
العَدَّ من جماعت مُدَّاحك الرجا ٣٢
- يا فى فقير عبدك شئ يلبق بك
غير الصلوة تُقرن بالصدق و الدعا ٣٣

3 [Kaside]

Kaşide-i Diğer Der-Medh-i Server-i Enbiyâ-yı Kirâm
‘Aleyhimü’s-Selâm

mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

- 1 *Ey server-i risâlet ü sultân-ı enbiyâ
Ser-çeşme-i nübüvvet ü ser-tâc-ı aşfiyâ*
- 2 *Ey mazhar-ı şerâyi’ ü aḥkâm-ı dîn-i Ḥaḥ
V’ey maḥla’-ı tavâli’-i mihr ü meh-i hüdâ*
- 3 *Geştî tu der-serây-ı nübüvvet şadr-nişîn
Geştî be-taḥt-ı mülk-i risâlet tu pād-şâ*
- 4 *Ser-defter-i cemî’-i rüsül hâdî-i sübül
Der-râh-ı Ḥaḥ muḥaddem-i mecmû’-ı enbiyâ*
- 5 Ḥaḥkuñ mu’ allemi ḳamu ḥaḥkuñ mu’ allimi
‘Ummân-ı ‘ilm kim dülerine yoḳ intihâ
- 6 Zâtuñda ḥüsn-i ḥaḥ ile cem’ oldı ḥüsn-i ḥuḥḳ
Maḥbüb olursa dillere vü cânlara revâ
- 7 Ḥaḥ rahmetini ḳalıb-ı ḥüsn-i kemâlde
İzhâr idüp ḥalâyıḳa ad virdi Muştafâ
- 8 Ol ḥüsn ḳalıbına girelden keremle luḥf
Oldı anuñ ikisi daḥı ḥaylî ḥod-nümâ
- 9 Olmazsa sâyesi n’ola ḥurşid-i ḥüsndür
Ḥurşid iken olupdur özi sâye-i Ḥudâ
- 3a 10 Görse emâmı gibi verâsın gözi ne tañ
Cism-i laḥîfi itmez idi ḥacb-i mâ-verâ
- 11 Bâğ-ı cemâli ravzası her dem bahârdur
Cennât-ı heşte tâsi’ o ḥoş-bâğ-ı dil-güşâ

- 12 Firdevs güllerinden iki gül iki ruhu
Halka nümüneyiçün olınmış aña ‘aṭā
- 13 Ruḥsârı güllerin açalı bād-ı luṭf-ı Hâk
Her biri ehl-i ‘aşka virür büy-ı cân-fezâ
- 14 *Eş-şudḡu fî-nehâri şabiḥu cemâlihi*
Ġaymün izâ ‘alâhu ve leylün izâ secâ³⁶
- 15 *Ḥor nūr mîdehed be-cihân rûz u mâh şeb*
Rûy-ı münîr-i û dehedêş rûz u şeb ziyâ
- 16 Bîḡâne oldı baña zamâne güzelleri
Ol kân-ı ḥüsn ile olalı cānum aşnâ
- 17 Şevki odıyla yandı kül oldı kamu heves
‘Aşkı hevâsıyile yile vardı her hevâ
- 18 Cân ‘aşkın armağan ilede idicek sefer
Min-‘âlemi’l-fenâ’i ilâ-‘âlemi’l-beḡâ
- 19 Mevlâsı kulluḡın begenüp eyledi anı
Halkı içinde ‘azm ile sultân-ı enbiyâ
- 20 Sultân-ı enbiyâ idüğine yiter delîl
Kim aña ümmet olmağa ṭâlibdür enbiya
- 21 *Şâh-ı dü-kevn bûde vü fahreş be-faḡr bûd³⁷*
Bûdeş be-faḡr şabr bih ez-şükr bâ-ḡinâ
- 22 *Mîḥ’âst kûh-ı zer revedeş der-pey û ne-ḥ’âst*
Peşş-i ḥired çü bûd ḡinâ şûret-i ḡinâ
- 23 *Çün ḥûn-ı ḥayz bûd çü mâl-i zen-i cihân*
Bi’l-mâli mâ-televveşe bi’l-faḡr-i ḡad zekâ
- 24 Sensin o şeh ki şâh-ı mülûk-ı cihân iken
İtdüñ ḥuzû‘ -i zâr özüñe meskenet-ridâ

³⁶ Kur’an, Duha (93)/2.

³⁷ Hadis, Keşfü’l-Hafa, 2/87.

- 25 Şâh-ı kebîr ü mîr-i mu'azzam özüñ veli
Kibr ü ta'azzüm olmadı hergiz saña kabā
- 26 'Ār itmedüñ gedādan ü yok şāha raġbetüñ
Dervîş ü pādşāh kıtuñda 'ale's-sivā
- 27 Yok ihtiyāc mühr-i Süleymāna sende kim
Hak hātem-i nübüvveti kıldı saña 'atā
- 28 Āyîne-i Sikenderi n'itsün yüzüñ gören
Rüşen cemālüñ oldu çün āyîne-i Hudā
- 29 Ğam yok saña vü cündüñe a' dā-yı dünyeden
Nuşret yiliyle menzilüñ oldu çü hoş-hevā
- 30 Her bir nebîde var idi bir dürlü mu'cize
Envā' -ı mu'cizātı kamu virdi Hak saña
- 3b 31 Yok inkıtā' haşre degin mu'cizātuña
Maşhardur ümmetüñden aña niçe evliyā
- 32 Dünyāda gerçi kim hasene hāşıl itmedüm
'Aşkuñ müyesser oldu hemān ol yiter baña
- 33 Göñlümde 'aşk-ı pāki senüñ gibi serverüñ
Maşerde halk içinde benüm mefharum ola
- 34 Göñlüm seririn eyledi 'aşkuñ şehi çü cāy
Ben anuñ ile dūzaħa yanmak degül revā
- 35 'Aşkuñla uğrar ise eger dūzaħa yolum
Ümmidüm ol ki uçmaġa berd ü selām ola
- 36 Muhyî kuluñ gedāyilüğe geldi kapuña
Sen şāhdan 'atā-yı şefā' at ider recā
- 37 Çok cürmi luţfuña dayanup berkidür yüzün
Çün sende var kemāl-i kerem yok kıtuñda lā

- 38 İhsân u cûda menba' olupdur iki elüñ
Her birinüñ her uşbu' ı bir lûle-i ' aţâ
- 39 Şunsañ nevâl eliyle şefâ' at nevâlesin
İre nevâya niçe benüm gibi bî-nevâ
- 40 Lâyık mı luţfuña ki alam ac u bî-naşib
H'ân-ı şefâ' atüñ çeküben idicek şalâ
- 41 Sensün zünüb hastelerinüñ abibi çün
Eyle şefâ' atüñle benüm derdüme devâ
- 42 Ğar u helâk itdi beni baħr-i ma' şiyet
İrgür şefâ' atüñle baña luţf-ı cân-fezâ
- 43 Sensün cihânda Hızr ü Mesihâ baña hemân
Ben muħlişüñde ğayrlara yodur ilticâ
- 44 Halk içre çün saña dil ü cân ile ' aşıkuz
Her luţfi senden eylerüz ey pür-vefâ recâ
- 45 İksir-i ' aşk ile seni buldum baña yiter
Sensün baña cihânda zer ü sım ü kîmyâ
- 46 Sâyeñ yo anda tâ ki beni hoş geçür diyem
Zıll-i livâñı himmet it ey şâhib-i livâ
- 47 Maħşerde uşbu teşneñi andur teraħħum it
İz min-şarâb-ı havzıke tu' tî limen-teşâ
- 48 Gerçi elümde sen şehe lâyı hediye yo
Vardur dilümde ço şalât ü senâ saña
- 49 Haddüm degül egerçi ki saña şalât idem
Ta' zım idüp şalât ider iken saña Hudâ
- 50 Lîkin murâd emr-i Hâa imtişâldür
Bi'l-'aczi ve'l-uşûri ma' a'ş-şidi ve'ş-şafâ

4 [Kaside]

Kaşide-i Diğer ki Gufte Şud Ender-Sefer ü Ziyâret-i Seyyidi'l-Enâm
 'Aleyhi Efzâlü's-Şalâti ve's-Selâm

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 4a 1 Ey mekârim ma' deni v'ey menba' -ı luṭf u vefâ
 Hüsni ü ḥulḳuñ vaşfına itmez ḳamu diller vefâ
- 2 Çün seni Ḥaḳ cümle-i ḥalḳından itdi ıştıfâ
 Yaraşur k'ola senün nâm-ı şerîfün Muştafâ
- 3 Sen hümâmı enbiyâ cümle idindiler imâm
 Faḫr ider her birisi itmekle saña iḳtidâ
- 4 Enbiyânuñ evveli vü ḥâtimisin ḫayr ile
 Oldı zâtuñla nübüvvet ibtidâ vü intihâ
- 5 Hoş nübüvvet şâhısın kim kûs-ı şâhî yirine
 Rûz u şeb beş vaḳt ezân *ni' me'l-bedel* olmış saña
- 6 Saña cândan biñ şalât ey maḫrem-i esrâr-ı Ḥaḳ
 Saña dilden biñ selâm ey maḫzar-ı vaḫy-ı Ḥudâ
- 7 Dâyim envâr-ı hidâyetle münevver bedrsin
 İki 'âlem ṭal' atıñla rüşen ey bedr-i dücâ
- 8 Şarḳ u ğarba ruḫlarıñ iki hidâyet şem' idür
 Kim anuñ her birisinün nârıdur nûr-ı hüdâ
- 9 Şemme-i pertev alupdur ruḫlarıñdan mihr ü mâh
 Anuñ ile rûz u şeb dünyâya virürler ziyâ
- 10 Ruḫlarıñla ḳaşlarıñla âsmân-ı ḫüsnde
 İnşikâḳ-ı mihr ü meh var dâyim ey mu' ciz-nümâ
- 11 İki ḫânedür iki 'âlem ki bir yirinde sen
 'Âlem-ârâ şem' sin her ḫalḳ pervâne saña

- 12 Ḳaddüñi bî-sāye serv itdi ruḥuñ bî-ḥār gül
Ḳudret izḥār eyleyüp gülzār-ı ḥüsnünde Ḥudā
- 13 Sāyeñ ile ger şeref bulmış olaydı yir yüzi
Ḳîmyā olaydı ḥāki vü ḡubārı tūtüyā
- 14 Gülsitān-ı ḥüsnüñüñ hoş gülleri var aḡ ü sürḡ
Her gül-i bî-ḥārı virür ‘āşıkā bÿy-ı vefā
- 15 Özge maḥbübü’l-ḡulüb olduñ iki ‘ālemde hem
Cümle diller cān virürler olmaḡa saña fedā
- 16 Ḥalk-ı ‘ālemden seni sevsün kimüñ kim ‘aḡlı var
Ma‘den-i mihr ü vefāsın sende yoḡ cev̄ ü cefā
- 17 Gerçi gördüm māh-rûlar çok ḡamu nā-mihrbān
‘Āşıkā mihr ü vefā itmekde ‘aşḡ olsun saña
- 18 Çün Ḥudā maḥbübısın sevmek seni terk-i edeb
Ḥüsn-i ḡalk ü ḥüsn-i ḡulḡuñ ‘özr-ḡāḥ olsun baña
- 19 Ehl-i fakra dāyimā meylüñ ü raḡmüñ işidüp
Cür’et itdi sevmege sen şāhı bu kemter gedā
- 20 Bende besdür mu‘cizeñ ‘aşḡum dil ü cāndan saña
Ol virüpdür baña bāḡı mu‘cizātuñdan ḡınā
- 21 Taşluḡunça taş saña ĩmān getürdi söyledi
Saña ĩmān itmeyen baḡrı taş olsa taş revā
- 4b 22 Rûz-ı ‘ömrüm şeb cemālüñ āftābınsuz velī
Düşde gördükçe seni şeb baña rûz-ı pür-żiyā
- 23 Künc-i fūrḡatde beni çok yaḡdı nār-ı ḡasretüñ
‘Aşḡuñuñ zenciri āḡir çekdi kūyuñdan yaña
- 24 Rāh-ı kūyuñ gerdi girdi çeşme didi merdümi
Merḡabā ey tūtüyā-yı ‘izz ü devlet merḡabā

- 25 Eşküm artar çeşmüme girdükçe gerdi rāhuñuñ
Gerçi çeşm-i eşk-rīze tütüyā olur devā
- 26 Ağlamağa qorqaram kendüm dutımazam velī
Vehm iderem eşk ile gözden çıqa ol tütüyā
- 27 Qapuña geldüm şekāvetle sa‘ ādetler uma
Bende ol kân-ı sa‘ ādetde sa‘ id olsam n’ola
- 28 Rū-siyāhum yüzüme urma yüzümüñ qarasın
Ben bed isem nīk sensin eyle iylikler ‘ aqā
- 29 Niçe birr ü niçe fācir işigüñe yüz sürer
Bende bir fācir k’ider birrūñle bir olmaq recā
- 30 Çok kimesne naqd-i ‘ ömrin kīmyāya itdi harc
Bir nazār kılsañ bu ben hāke yiterdi kīmyā
- 31 Çünkü sürdüm işigüñe qara yüzüm umaram
Baña anuñla *beyāzu ’l-vechi fi’ddāreyn* ola
- 32 Kūyuña geldük gürisne zayfuñ olduq ey kerīm
Zayfuñ ikrām it şefa‘ at hūñanını çek ac qoma
- 33 Bir bölük ac bī-nevāyuz acıqup geldük saña
Her birimüz umaruz hūñan-ı şefa‘ atdan nevā
- 34 Haq saña virdi şefa‘ at ni‘ metin kim idesin
Müznibine zenbine göre anı baqş u ‘ aqā
- 35 Līk baqş eylerken istihqāqa eylerseñ nazār
Ben qara yüzlü günehkāruñ ‘ aceb hāli n’ola
- 36 Kim umarsa hişşe istihqāq ile ben rū-siyāh
Eylerem maqzan kemāl-i luqf u cūduñla recā
- 37 Nām-ı nīküñ işidüp geldük ıraqdan qapuña
Eyleme maqrūm ihsānuñdan ey kân-ı sehqā

- 38 Çün apun bb-1 keremdr menba -1 elaf evn
Her gelen cmle murdta vuul eyler rec
- 39 Alayu geldm gle gitmek umaram ber-murd
Umaram kim umduumdan artu idesin  aa
- 40 ıl Őefa at nr-1 dzadan alŐ it Muyyi
 AŐ u Őevun odlarına yanduı yiter aa
- 41 Sen cinnda  i idp dzada ol ekmek  azb
 Aı-1 Őeydn iken lufua olmaya rev
- 42 Çn yzni grmedi dnyda br himmet it
k olup Őevunle kynda sennle ar ola
- 5a 43 Zyi itdn Ői r ile  mri vel nazm eyledn
Sen Őehn gŐına ly o dr-i med  sen
- 44 Mefaridr ehl-i Ői rn zeynidr dvnlarn
Na t u medisin resl-i aun ey ayrl-ver
- 45 Var mdm ki senn medunde e rum benm
Bi-i e rmn crmine keffret ola
- 46 Ol mbrek drlern ymniyle anlarla bile
Ubu boncuqlarda cevherler yirine Őatıla
- 47  AŐ u Őevm szleri n are dek olmaz tamm
timem olsun Őalt ile selm ile du

GAZELLER

ḤARFÜ'L-ELİF

1

Nazîre-i Nevâî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Tal' atun bayram gûnidür ' aşîka ey meh-likā
Anda ruhsârûn şafaqlu şubhdur alnuñ duḥâ
- 2 Ruḥlaruñdan rûz u şeb nûr alsa mihr ü meh ne tañ
Her birinde anlaruñ var pertev-i nûr-ı Ḥudâ
- 3 Âsmândan gördügünce kaşuñı dâyim hilâl
Aña itmekde selâm ikrâm ile olup dü-tâ
- 4 Saña her ılduz semâdan ' arz idüp her şeb özin
Her biri bezmünde şem' idinmegi eyler recâ
- 5 Mülk-i ḥüsne lebleruñ virdi kemâl-i intizâm
Birbiriyle hoş düzenlükde ol iki pādşâ
- 6 Rûyuñuñ her gûşesinde beñleruñ nice ğarîb
Hindîlerdür Rûma düşüp itdiler mescidde câ
- 7 Oldı zülf ü tal' atunla şâd u hem ḥayrân dilüm
Kim irüpdür leyl-i kadre kim nehârı ' id ola
- 8 Gelse mir 'ât-ı mücellâ-yı cemâlün karşıma
Virür ol ' âks ile dil âyînesine hoş cilâ
- 9 Muşḥaf-ı ḥüsnünden açdı fâl Muḥyî teşne-leb
Şükr kim fâlında geldi sûre-i Kevşer aña

2

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Mescid-i câmi' yüzüñ hâlün Bilâl olmuş aña
 'İd-i vaşluñda şalât-ı 'îd için eyler şalâ
- 2 Mescid-i hüsnüñe varduğda zenağdānuña dil
 Buldı halvet-hāne girdi i' tikāf için aña
- 3 Şeb namāz-ı şām u huften kılmada zülfüñde dil
 Rūz haddüñde namāz-ı şubḥ u alnuñda duḥā
- 4 Şarḫ u ğarbuñ var ruḥ u zülfüñ gibi 'ālemde çün
 Tañ mı olsuñ hüsnüñ ile şarḫ u ğarba pādşā
- 5 Cāmedānuñdur felek andan çıkarur saña dehr
 Şām hoş tāc-ı muraşsa' şubḥ sīm ü zer kabā
- 5b 6 Sen yüzi aḫ alnı açuḫ āftāb-ı hüsn ile
 Da' vî-i hüsn idenüñ mehveşolur yüzi ḫara
- 7 Cem' olup şoḫbet idüp nüşîn lebünde beñlerüñ
 Gülsitānda nüş-ı şāfî meyde İhvān-ı Şafā
- 8 Dāyimā çeşmüñ n' için ḫaste öñindeyken lebün
 Çün anuñ tiryāḫ-ı fārūḫı ḫamu derde devā
- 9 'Aşḫ dersinde elif ḫaddüñ oḫur Muḫyî hemān
 Tıfl u pîr iken aña ol ibtidā vü intihā

3

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Var yüzüñde pertev-i nūr-ı cebîn-i Muştafā
 Leblerüñle ruḫlaruñdur Çār-yār-i bā-şafā

- 2 Beñlerüñ aşhâb-ı şuffe dâyim idüp ittifâk
İ' tikâf itmekde hüsñüñ mescidinde câ-be-câ
- 3 Kaşlaruñ hüsñ âsmânında 'aceb kim dâyimâ
Anda iki nev-hilâl olup husûf üzre olâ
- 4 Nâfe-i zülfüñ ki hep diller esîridür anuñ
Cânlaruñ tûmâridur sen itme anı zîr-i pâ
- 5 Âh idüp giryân iken nûruñ görüp gülsem n'ola
Ebr ü bârân gitse gün açılsa hûb olur hevâ
- 6 'Arz idüp zîbâ cemâlün dil alup kaçduñ hemân
Gösterüp evvel baña mihr eyledüñ âhir cefâ
- 7 Özge fettân âfet-i devrânsın ey âşüb-ı dehr
Kim senüñ gelmeñ kazâdur 'âşîka gitmeñ belâ
- 8 Şimdiden girü cefâ vü cevruñi terk eyle kim
Yazdı haţtuñ muşhaf-ı hüsñünde âyât-ı vefâ
- 9 Kapmağ için hâk-i pâyuñ gerdi vü hâşâkini
Muhyî zerd idüp yüzün 'aşkuñla itdi keh-rübâ

4

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Dâyimâ bedr-i tamâm alnuñ ruhuñ şems-i duhâ
Bunlara maţla' olan zîbâ semâya 'aşk ola
- 2 Âsmân-ı hüsñde hadd ü dehânuñla senüñ
Her gün itmekde kırân şems-i duhâyile Sühâ
- 3 'Âlem-i hâkiye düşse 'aksi alnuñ bedrinüñ
Anda her bir çâhına bir mâh-ı Ken' ânî ola

- 4 Mihr ile kûyını sen mâhuñ dolanur rûz u şeb
Keh-keşândan kendüye pîr-i felek idüp ‘ aşâ
- 5 Âhum ebri şulamadan geçse rāh-ı kûyuñı
Hışm idüp aña yüzi şuyın döker yire şabâ
- 6 Kudretiyle hoş getürmiş bir yire zülf ü ruhuñ
Ġayret için zulmet ile nûrı halk iden Ġudâ
- 6a 7 Görse ağ u sürh güller gülsitânda rûyuñı
Âşnâlık vire her gül güle güle açıla
- 8 La‘ lüñüñ cāmın kadeh bezmüñde görse imrenüp
Ağzımuñ şuyı şürâhî gibi durmadan aça
- 9 Ağladuğça Muhyî aakup eşki başı dönmede
Eylesen dülâb anı bustân-ı hüsnüñe n’ola

5

Nazîre-i Diğer [Nevâyi]

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 Ġadd ü hâl ü haṭṭ u zülfüñ ‘ aşıkā ey dil-rübâ
Hoş-belâ-yı bir belâ-yı bir belâ-yı bir belâ
- 2 Kadd-i bālâña bakup bildüm ki başdan ayağa
Neñ ki var şîrîn lebüñ balından ayru hep belâ
- 3 Yüze gülüp sûret-i insânda ‘ aşık öldürür
Zülf-i zehr-âlûduñ olmuş gibi mâr-ı kahkahâ
- 4 Çeşm-i mestüñ ‘ işvesiyle niçe şeyh-i pârsâ
Kor sebû-yı bâdenüñ boynına boynından ridâ
- 5 Ne kara yazı haṭṭuñ kim çâre yok tağyirine
Çün ezelde yazdı ħaddüñ levhine kilik-i kazâ

- 6 'İd-i vaşluñda raķībe niçe bayramlık virüp
Ben belā-keş 'āşıķuñla itmedüñ bir merħabā
- 7 Bār-ı cevır itse yağır iki yanını arķanuñ
Ṭañ mı cevruñ bir yaña vü cevır-i devrān bir yaña
- 8 Āh elüñden ey vefāsuz seng-i dil bī-merħamet
Kim şanursın āh-ı dil-sūzum benüm bād-ı hevā
- 9 Var kerāmet şīşe-i teng-i dil-i Muħyīde kim
Ḥaylī çok ğam tağları girdi ķamu şığdı aña

6

Nazīre-i Dığer [Nevāyī]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dir imişsin kim düketdükde cefām idem vefā
Eylemez kütāh 'ömrüm bu uzun 'ahde vefā
- 2 Kıl vefā disem cefā vü cevır idersin hışm ile
Bilimezsın kim vefādur baña senden her cefā
- 3 Yıg gelür biñ kez vefāsından ķalan dil-berlerüñ
Vaşluñı bir kez ḥayāl ey server-i ḥübān baña
- 4 Gelse leyl-i 'id unutmaz intizār ile feraḥ
Kim kaçan gündüz ola idem senüñle merħabā
- 5 Ḥaylī müşkildür senüñle bāzī-i şaṭranc-ı 'aşķ
Kim iki ruḥ ḥüsnüñüñ naṭ' indadur dāyım dü-tā
- 6 Leblerüñdür şüretā gerçi ki bal üstine bal
'Āşıķa ma' nāda līkin ḥoş-belā-yı bir belā
- 7 Zülfüñ itdükçe şebī-ḥün her gice 'āşıķlara
Meş'ale yaķup ruḥuñ reh-berdür aña dāyımā

- 6b 8 Hüsniññüñ āyīnesinde gördüğüm hatt-ı siyāh
 ‘ Aksidür gönlümdeki zulmetlerüñ düşmiş aña
- 9 Ağladuğça vaşluñı eyler du‘ ā Muhyî müdām
 Tañ mı bārān yağduğında müstecāb olur du‘ ā

7

Nazîre-i Diğer [Nevāyî]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Seng-i dil bî-rahm dil-berlerde ‘aşk olsun saña
 Bağrı yufka cānı beklerde selām olsun baña
- 2 Nāzük iken çok atılmış penbenden cümle tenüñ
 Her nedür kim kalbün āhen gibi seng-i saht ola
- 3 Şiše-i nāzük dilüm miḥnet-zede cānum demür
 Seng-i cevre döymez ol budur döyen ancak aña
- 4 Yaradılmışsın gibi sen cevri için ey bî-vefā
 Çekmek için dürlü dürlü cevriñi ben mübtelā
- 5 Katlüm için sengsār-ı seng-i cevri itdün beni
 Lîk virdi cevriñüñ her sengi bir nev cān baña
- 6 Dehr ile sensin cefāda māhir iki bî-vefā
 Bilmezem kim sen mi öğretdün aña yaol saña
- 7 Lām zülfüñle elif kıddün gelelden bir yire
 Kim su ‘āl itse vefā olur cevābun aña lā
- 8 Ğamlaruñdan sīnemün üstünde çok tağlar olup
 Nālem ile yanılanup ‘ālemi dutdı şadā
- 9 Ḥasret-i lā‘ lünle rüy-ı zerdi ‘aksi Muhyīñüñ
 Ger Bedaḥşāna düşe her la‘ li ola keh-rübā

8

Nazîre-i Diğer [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Dehrden hâşıl reh-i 'aşkuñda yilmekdür baña
Ġayrı nem var *leyse li'l-insāni illā mā-sa'ā*
- 2 'Aşkuñuñ rāhında her kim şevk ile ola ğubār³⁸
'İzzet ile götürür yirden anı bād-ı şabā
- 3 'Aşkuñuñ bezminde nüş itmekle cām-ı 'aşkuñı
Niçe şāh olur gedā niçe gedā da pādşā
- 4 'Aşkuñ ile rāhat u miñnet dil-i vīrāneme
Nūr virür şem' eve geh geh yaqup virür fenā
- 5 Ruġlaruñ yādıyla dil gülzār ü nār-ı 'aşk ile
Anda güller açılup yanmağda ħār-ı mā-sivā
- 6 'Aşkuñ itdi şāh-ı mülk-i ğam beni itdüm 'alem
Dūd-ı āhumdan semā zer-beft bayraqdur aña
- 7 'Aşkuñ itdükde şeh-i mülk-i ğam itdi merġabā
Ben belā-keşle mübārebād için her bir belā
- 8 Baġr-i 'aşkuñda dilüm keştisi ğāyet mużtarib
Her yanından esmek ile muġtelif bād-ı hevā
- 9 Müntehāsından ħaber yoğ diyü itme terk-i 'aşk
Muġyiyā çünkim ħaberden ħālī olmaz mübtedā

³⁸ *Kur'an*, Necm (53)/39.

7a

9

Nazîre-i Diğer [Nevâyi]*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

- 1 Dolanup kûyın gedâyîlükde mihr ü mâh aña
Cerr iderler ʔal' atuñdan rûz u şeb nûr-ı ziyâ
- 2 İrüsem diyü felekler südde-i ' âlîsine
Şevk ile ʔoğuz dolanurlar cihânı dâyimâ
- 3 Âftâb-ı hüsndür ol aña sâye hûblar
Mihr birdür sâyelerle lîk olur keşret-nümâ
- 4 Leblerine kâtib-i kudret gül-âb u misk ile
Hoş resâ' il yazdı adın ʔodı İhvan-ı Şafâ
- 5 Hâli ol toğm-ı maḥabbet k' anuñ için eylemiş
Kişzâr iki cihân mülkini dihkân-ı fezâ
- 6 Câm-ı la' lin görse lâle aça ağzınuñ şuyı
Çeşm-i mestin görse nergis pür-ḥumâr olup ʔala
- 7 Mâr u nâr olmaz cinânda bâğ-ı hüsünüñde ' aceb
Zülf-i zehr-âlûd u âteşnâk ḥaddi ne ola
- 8 Hoş-belâdur çeşm-i tir-endâzı anuñ ' âşıka
Ḳaşınuñ yası anuñ üzre belâ-yı bir belâ
- 9 ' İd-i vaşlma irüp Muḥyî şalıncağ eylese
' İd için târ-ı teniyle rişte-i cândan aña

10

Nazîre-i Diğer [Nevâyi]*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

- 1 Yir yüzinde toğdı bir ay yüzlü mihr-i dil-rübâ
' Aksi mir'ât-ı felekde bedr ile şems-i duḥâ

- 2 Ṫal‘ at-ı zībāsıdur āyīne-i ḥüsn-i ezel
Kim nazār eylese aña ṫa-ebed şeydā olā
- 3 Merdüm-i çeşm-i siyāhı Hindū-yı şeh-zādedür
İki zülfi sünbül ü reyḥānı lālālar aña
- 4 Bāğa varduḡda ider her serv ḡaddine ḡıyām
Her benefşe zülfine eyler selām olup dü-tā
- 5 Açılır çün gül güle ḡarşu ne tañ ḡülşendeler
Gül yüzine ḡarşu aḡ u sürḡ güller açıla
- 6 ‘ Ārızı hoş gül lebi ra‘ nā şeker līkin hemān
Ḥāşılıḡ ol gül-şekerden derd-i serdür dāyımā
- 7 Ayrılaldan cān u dil andan hemīşe ney gibi
Her biri derd-i cüdāyīden ider nāle cüdā
- 8 İrdi ol cānānımuñ baḡrı ḡamıyla cān lebe
Ḥurtarırsañ ey ecel andan fedā cānum saña
- 9 Va‘ desinden vaşl umar Muḡyī ‘ aceb dīvānedür
Kim serāb-ı ḡuşkden āb-ı ḡayāt eyler recā

11

Nazīre-i Dīger [Nevāyī]*fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün*

- 7b 1 ‘ Aşḡ odına yana yana kül olup ben mübtelā
Virdi kül olduḡça her cüz ‘üm yile bād-ı hevā
- 2 Ḥalk olurken çār ‘ unşurdan ben āşüfte meger
Ḡālib olmış bende unşurlardan āteşle hevā
- 3 Oldı çok şeh-bāza hem-dem mürḡ-ı dil şayd olmadı
Bir nazarda şayd iden şeh-bāz-ı ḡüsne ‘ aşḡ ola

- 4 Tañ mı her dem kanumuz nûş eyleye hûnî gözi
Kim o bîmâra olupdur ʿ aşıkı hûnî devâ
- 5 Ol vefâsuz gülse âh itdükçe ben dâyim ne tañ
Kim gül-i handân olur gönçe aña esse şabâ
- 6 Laʿ li eşkümdür çü hûnîndür anuñçün her dem ol
Hâlî hâlümdür siyeh-dildür anuñçün dâyimâ
- 7 Başuma hatt-ı belâyımıñ ezelde çün hatı
Anuñ ile tâ-ebed çeksem gerek renc ü ğınâ
- 8 Merhabâ-yı ʿ id idüp aġyâr ile koyup beni
Eyledi envâʿ -ı derd-i ğam benümle merhabâ
- 9 Muhyî çok âh itme süz-ı ʿ aşkıdan kim kırkaram
Şemʿ veş vire yile tâ ki seni bād-ı fenâ

12

Nazîre-i Necâtî

fâʿ ilâtün fâʿ ilâtün fâʿ ilün

- 1 Zülf ü ruhsâruñ senüñ ey dil-rübâ
ʿ Aşk odın aġzında dutar ejdehâ
- 2 Alnuñ ol bedr-i tamâm-ı bî-husûf
Kʼanda lâmiʿ dâyim envâr-ı hüdâ
- 3 Hüsünüñ bāġında kara beñlerün
Hindî bekçilerdür anda cā-be-cā
- 4 ʿ Arz ider hurmâ vü şeft-âlû özin
Her biri şîrîn lebüñ idüp recâ
- 5 Hâk-i pâyuñı görelden bir nazar
Gözlerümden çıkdı kuhl ü tütüyâ

- 6 Zülfüñün sevdâsıyile nâfeveş
Müyüm ağardı dilüm oldu qara
- 7 Hoş qazâ-yı nâgehânîdür haţuñ
Zülfüñ üstinde belâyî bir qazâ
- 8 Yil ğubârı daĝıdurken sır ne kim
İtdügümce âh haţtuñ çoĝala
- 9 Yil gibi ‘aşkuñ yolında yildügi
Muhyinüñ hayf oldu haţtuñla hebâ

13

Nazîre-i Dîger [Necâtî]*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

- 1 Nice bedr alnuñ ki altında ola
İki nev-mâh u iki şems-i duĝâ
- 8a 2 Bedr ile iki hilâl ü iki mihr
Burc-ı hüsnünde kırânda dâyimâ
- 3 Haddüñ ü alnuñ yirüñ mihr ü mehi
Anlara ‘aşık meh ü mihr-i semâ
- 4 Giceler saña görünmekde hilâl
Şeb-külâh idinmegi idüp recâ
- 5 Gün yüzüñ vaşfın işidüp şevk ile
Bedr-i raşşân her gice qalur taña
- 6 Oldı dil zülfüñle hem-dem ‘âkıbet
Şabr ile irdi Hümâyûna Hümâ
- 7 Ben gedâna şun lebüñ câmını kim
Şâh olur ol câmı nüş iden gedâ

- 8 Sen mehe gün gibi rûşen hâlümüz
Çün yüzüñ âyine-i giti-nümâ
- 9 Tûr-ı kûyuñda umar Muhyî k'aña
Nâr-ı ruhsârûñ ola nûr-ı hüdâ

14

Nazîre-i Dîger [Necâtî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Gün yüzüñde ağzuña kalduğ taña
Kim nice cây itdi mihr içre Sühâ
- 2 Maṭla' -ı şubḥ-ı şafâdur ṭal' atuñ
La' lüñ ol şubḥa şabûḥ-ı bâ-şafâ
- 3 Zağlardur ruḥlaruñda hâllerüñ
Kim konarlar güller üzre dâyimâ
- 4 Aç dehânuñ çeşmesin k'âb-ı hayât
Çağlayup havz-ı zenaḥdâna aça
- 5 Dûr it ağyârûñ lebinden leblerüñ
Zehre döymez câm-ı rûḥ-ı tütüyâ
- 6 Sünbülüñden kara atlas câmeñi
Tâ sen aḡ ra' nâ güli ol hûb aça
- 7 Kaşuñı indir ruḥuñdan yañaya
Ol kemân-ı saḫti kızdur ol oda
- 8 Sîneden geçse dile yiter müjeñ
Ṭañ mı kim dutmaz siper tîr-i każâ
- 9 Öldürürken Muhyîyi nâz ile sük
Tâ ola her biri pişin hûn-bahâ

15

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Virmedüñ Tañrı selâmını baña
Bî-vefâlarda selâm olsun saña
- 2 Bilür iken cevrüñi sevdüm seni
Yok suçun çeşm ü dilüm itdi baña
- 8b 3 Şâhı çok mîve kılar ham çün ne tañ
İtse cevrüñ taşları kıddüm dü-tâ
- 4 Her kemâlün var zevâli sır ne kim
Cevrüñ irdükçe kemâle çok ola
- 5 Gerd cefâlarla vefâ itseñ gehî
Mağv iderdi biñ cefâñı bir vefâ
- 6 İtmeyem ' ahde vefâ hergiz didün
Eyledün ' âlemde bu ' ahde vefâ
- 7 Baht-ı huftem h'âbda zülfün görür
Düşde müdur şüret-i renc ü ' anâ
- 8 Var idi hündan tenümde pîreñ
' Aşkuñ eşkümden de itdi bir kabâ
- 9 Dil ocağına şu koydı dîde çün
Muhyî kıan ağlarsa çeşminden n'ola

16

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ğayrı dil-berler vefâsından baña
Yig gelür senden olan cevri ü cefâ

- 2 Gerçi baña oldı bîgâne vefāñ
Cevr-i peykānuñ hoş oldı āšnā
- 3 Cān virürsem her cefāña tañ mı kim
Her biri dir baña bu gizlü vefā
- 4 Dürlü dürlü kıl cefā vü cevruñi
Virür envā^ç -ı ni^ç am rūḫa şafa
- 5 Dilde cān her nev ğamuñ geldükçe dir
Şevk ile ehlen ve sehlen merḫabā
- 6 Teng ü pür-ḫūn ğonçesini gön̄lümüñ
Açmağa zülfüñ nesimidür şabā
- 7 Ḥaylî^ç ömrüm zāyi^ç itdüñ hier ile
Vaşl ile bākîsüñ artur kıl każā
- 8 Oñmasam vaşluñ hevāsıyla ne tañ
Kimi oñardı hevā-yı kîmyā
- 9 Şabr imiş Muḫyî devā-yı derd-i^ç aşk
Telḫ diyü kaçmasa telḫ olur devā

17

Nazîre-i Dîger [Necâtî]*fā^çilātün fā^çilātün fā^çilün*

- 1 ^çİd-i ekber vaşlı çün olsa n'ola
Kaşları iki hilāl-i ^çİd aña
- 2 Zülfidür ^çİd-i hümāyūn gicesi
Sürḫ ruḫsarı şefîḫ olmuş aña
- 3 Dilleritse ^çİş-i zülfinde ne tañ
Çün şeb-i ^çİd ü şeb-i yeldā ola

- 9a 4 Her hamında leyl-i ʿid-i zülfinüñ
Talʿ atından bir çerâğ-ı pür-ziyâ
- 5 Hoş mübârek gün yüzi kʼanda toğar
Ruğları gibi iki şems-i duğâ
- 6 Hâl-i haddi âsmân-ı hüsnde
Hoş idinmiş maṭlaʿ -ı hurşidi cā
- 7 Kara merdümlü elâ çeşmi anuñ
Lâledür kim var miyânında qara
- 8 Hüsünüñ baħrinde yüz biñ mevc var
Öldürür her biri yüz biñ mübtelâ
- 9 Muhyî-i şekker-lebi vü gül-ruğı
İtdi gūyâ ṭuṭî-i bülbül-nevâ

18

Nazîre-i Diğer [Necâti]

fâʿ ilâtün fâʿ ilâtün fâʿ ilün

- 1 Nice deryâ hüsni kʼanuñ dâyimâ
Her ḥabâbı bir gül-i raʿ nâ ola
- 2 Olsa gūyâ bülbül-i kudsi lebi
Aña biñ cân-ı muḳaddesdür fedâ
- 3 Güş-ı cân-ı aşîka eyler lebi
Büse vaḳti olıcağ gizlü nidâ
- 4 Emsem öpsem cām-ı laʿ linden ne ṭañ
Ḥaṭṭı yazmış anda âyât-ı şifâ
- 5 Ḥam-be-ḥam zülfin dilüm seyr eyleyüp
*İhtedâ mâ-zalle fihâ mâ-ğavâ*³⁹

³⁹ Kurʼan, Necm (53)/2.

- 6 Tıfl-ı dil pîr-i hıred tîrin bulup
Ol ağaç at itdi anı bu ‘aşā
- 7 Olmış ebrūsı hilāl iken henūz
Āh-ı ‘āşıkdan husūfe mübtelā
- 8 Āsmān-ı hüsnde cüfte bigi
Fitnedür kıyruqlu ıldızdur ola
- 9 Tal‘ atı ruzı kıyāmet Muhyiye
Hadd-i vü hātıdur od u dūd añā

19

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Yüzi güninde ruḥı şems-i duḥā
Gicesinde zülfinüñ bedr-i dücā
- 2 Bir lebi şeft-ālūdur biri ruṭab
Fîhime’l-ḥālū mine’l-miski nevā
- 3 Leblerin kim öpse naḳd-i cān ile
Añā birlü ikilü ışşı ola
- 4 Zülfi sünbül kim añā ‘anber ḡulām
Haddi gül kim lāledür lālā añā
- 9b 5 Gülşen-i hüşninde var envā‘-ı gül
Lîk virür her güli bûy-ı cefā
- 6 Her cefā bûyı şoñında her güli
Cān dimāḡına virür bûy-ı vefā
- 7 Yirde gördükçe o gün yüzlü mehi
Dāyimā reşk itmede ‘arza semā

- 8 Hâk-i pâyin gördüğince şevk ile
Dâyim olur tâze rûh-ı tûtiyâ
- 9 Eşküm ile hâk-i pâyınıñ güli
Dil-şikeste Muhyîyedür mûmyâ

20

Nazîre-i Dîger [Necâtî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Tañ degül eşkümler âhum dâyimâ
Ağleb-i eczâm imiş âb ü hevâ
- 2 Baħr-i eşkümler beni âhum yili
İtdi ser-gerdân gird-âb-ı belâ
- 3 Bir yanumdan esmedi bād-ı murād
Tâ anuñla gönçe-i dil açıla
- 4 Nâr-ı fürkatde semender oldu cân
Gülşen-i vuşlat gibi oldu aña
- 5 Olmadum pervâne-i şem'-i murād
Âteş-i hırmâna düşdüm dâyimâ
- 6 Haylî müddetdür yitürdüm gönlümi
Gelmedi gitdi güzellerden yaña
- 7 Nevbet ile gönlümi taħt idinür
Dâyimâ bir ħüsn şâhı dil-rübâ
- 8 Her ne dil-berde dilüm görsem dirüm
Baña ne ħayr eyledi n'ide saña
- 9 Kurtulaldan Muhyî dilden şükr idüp
Dir levend idi yaraşmazdı baña

21

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Tañ mı yansam ' aşk odına dâyimâ
 'Aşk odıymış ' unşur-ı âteş baña
- 2 Cân u dil ' aşk âteşine yanalı
 Her biri buldı beķā ender-fenâ
- 3 ' Âşıkı ' aşk odı şâh-ı ' aşk ider
 Dūd ile ' âlî otaķ ķurar aña
- 4 Oldı ben şeydâya gülşen ' aşk odı
 Her şerârı bir kıızıl güldür baña
- 5 Hurrem olur ' aşk odınıñ gülşeni
 Şuladuķça eşk anı şubh ü mesâ
- 10a 6 Baħr-i eşkümler söyünmez ' aşk odı
 Hoş alışmışdur bu nâr ile o mâ
- 7 Bâd-ı âh esdükçe artar ' aşk odı
 Mevc urur deryâ-yı eşküm dâyimâ
- 8 Nâr-ı sūzân ' aşk-ı zâhirde velî
 ' Âşıķa ma' nâda ol nūr-ı hüdâ
- 9 Mâ-sivâ gülzâr-ı dilde hârdur
 Muhyî cehd it gülleri bî-hâr ola

22

Nazîre-i Şeyh Câmî

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- ۱ هر سوی دل شد از خیال کل رخ کلزارها
کویا خلیل آمد با [...] کلزار کشته نارها
- ۲ کل با رخس شد رو برو کشت از خجالت سرخ رو
کرده بزودی رو فرو بگریخت از کلزارها
- ۳ زان سرخ رویش هر نظر کز عاشقان تا خون تر
با جای آتش هر سحر در شستن رخسارها
- ۴ در طلعتش کاو آفتاب دایم دو چشمش چون نخاب
هر لحظه در خورشید تاب تر نرکسان بیدارها
- ۵ کردم بکوی او کداز دیدم رخس را شعله دار
گفتند طور است این دیار انوار گردد نارها
- ۶ در باغ خسش آن دو لب کلهاء خندان بس عجب
کان هر یکی هر روز و شب شفتالوها شد برها
- ۷ سائل بر مها بر ده پی تاجر بیابان کرده طی
ما را زکاة حسن وی داده غنا زین کارها
- ۸ شد محبی شیرین زبان از طوطیان قدسیان
قندش همیشه در دهان اشعار خوش گفتارها
- ۹ با هر غزل کردم نوا عشاق قوالان مرا
سازند خوب آهنکها با ناله و مزمارها

23

[Şeyh Câmî] Nazîre-i Diğer

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- ۱ در آتش کلررها از قدرت آن رخسارها
کلهاء تر در نارها زان نام کلزارها

10b

- ۲ رویش ککستان جنان کلهاش بی خارست ازان
مفخر شده اندر جهان با هر کل و کلزارها
- ۳ از دو لبش یک تر عنب وان دیکری تازه رطب
در هر یک از قدرت عجب شفتالوها شد بارها
- ۴ کرده دو زلفش سر فرو با آتش رخی او
آتش پرست انداز دو سو در سجده با ان نارها
- ۵ با خالهای بی شمار شد قصر حسنش استوار
کشتند از مسک تاتارها با او بسی مسارها
- ۶ کرده دو چشمم جایگاه راهش همیشه در نگاه
جرها کنند از کرد راه هر لحظه آن جرارها
- ۷ دیدم مرا بھر نظر بر کرده از دیوار سر
افتادم از خود بد بی خبر چون سایه دیوارها
- ۸ لعین دهانشرا کشود ایا تر الماسان نمود
یا خود ز نظم محیی بود آنجا در شهوارها
- ۹ زنکین و تر شعرم سزا چون کل کند هر دلربا
با کاغز رنگینها زین همه دستارها

24

[Şeyh Cāmī] Nazīre-i Dīger

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- ۱ از هر دو زلفشرا تارخا جا کرده در رخسارها
کر چه کزید مارها دایم زسوزان نارها
- ۲ با کج حسنش دایما کشتند ماران زلفها
آن کج شد اغیارا مارا حواله مارها
- ۳ با افعی زلفش غنود در مصر حسنش کی نمود
کر دیده های او نبود استاد و مار افسارها
- ۴ چشمش بخاب راحتی بختم بخاب محنتی
از ناله ام هر ساعتی هم سایگان بیدارها
- ۵ بس تیرها آمد از و با سینه ام کشته درد
بھر فغان زان تندخو بسیار موسقارها

۶ جمعی شده اغیار من در کرد کوی یار من
کشته بان گلزار من از خارها دیوارها

۷ طوطی اسیر اندر قفس شد با شکر همدم مکس
بلبل در افغان هر نفس کل هم نشین خارها

۸ شو محییا تو هر زمان از نو خوش الحن بلبلان
چن کم نباشد در جهان با بلبلان گلزارها

۹ اشعار من سوزد بنار حیران کند بی اختیار
کاین نظمهای آبدار کشتند آتش بارها

25

[Nazîre-i Dîger [Şeyh Câmî

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

۱ بی کلر خم مژگان من در دیده هایم خارها
در هر مژه خون قطرها کلهاست شد گلزارها

۲ چون وصل آن خوری نژاد ما راست از دنیا مراد
شاید که آید با مزاد کردم همه بازارها

۳ بیمار اندر فرقتش از درد هجر و حسرتش
لیکن امید و وصلتش دایم کند تبارها

۴ دو راز و بیم از زیستن در کلشن و باغ سمن
مردن بکویش به بمن در سایه دیورها

۵ گفتم که نویم باودرد و غم طومارکو
از من بگردانید رو چون زلف او طومارها

۶ کردم بد چشمم پناه راهش که کردش کاه کاه
کردد بمن در سرکلاه کحلی بان خونبارها

۷ در عشق او هر ساق نوشم چو مسکر شریقی
مارا نمانده حاجتی با خمر و با خومارخا

۸ در راه عشقش دایما محبی همچون صبا
بی پا و سر چون شد غنا آرد کشف و از دستارها

۹ آموختم من خوش زبان از مرغهای قدسیان
شعرم نمی فهمند از ان جز اهل دل عطارها

26

[Nazîre-i Dîger [Şeyh Câmî]

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

۱	از نوهار تو شد طلعتت کلزارها
از حسرتش چون بلبان دارند هر کلزارها
۲	خوش باغ باغ حسن تو انواع هر میوه درو
انکور و شفتالو درو هر روز دروی بارها
۳	خط و لبث در انجمن طوطی شکر در دهن
لال است آن طوطی من قندش کند گفتارها
۴	رفته ز آه من شرار با آب رویش چند بار
شد خالهای بی شمار از آه آتش بارها
۵	چشمت خوش آهوی سیاه صیاد شیران با نگاه
کرده مهر صید تباه از زلفها افسارها
۶	در نزد اغیارم مرا مفرس ر تیر غمزها
تر سیم کی آن تیر را ضایع میان خرها
۷	در زلف تو با هر شکن کر دل طعم مزین
با نقد قلبش همچومن در شب کند بازارها
۸	در راه عشقت جامه باد با محیی همچون کردباد
از کرد کالجا شد بباد بست بس جبه و دستارها
۹	شعرم کلاب اندر همان کردم سبیل آشقان
دایم برنش رایگان بی منت عطارها

27

[Nazîre-i Dîger [Şeyh Câmî]

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

۱	در کنش حسنت چه خوش کلهاست آن رخسارها
کاوزار ریجان برکها و از بنفشه خارها
۲	شد طلعتت اندر همان لامع چو برق از عکس آن
شد مهر و مه در آسمان و اندر زمین کلزارها

	۳	بلبل بتو کردی کذر دیدی رخترا یک نظر با کل غی رفتی دیگر بکذاشتش در خارها
	۴	پوشیده دو چشمت سیاه محراب کرده جایکاخ در شکل زهاد تباه دزدند آن عتبارها
	۵	هر خم ز زلف تابدار از جان و دل جالی منار دایم چو در اطرف دار زینت بود بردارها
	۶	هر دم خوری خون مراد اندر پس انکارت چرا لبهای خونین دو کواه سودی نه در انکارها
	۷	جان و دلم را آرزو خفتن در ابروهای کوبند خاب آید درد با خفته بپرها
	۸	محبی رخ و لعلت بدید شد تویه هایش نابدید وقت کل و مل شد بدید بشکست استغفارها
11b	۹	زان مست کرد و هر کھی در خوندن شعرم بسی من جرعه ها خوردم بسی از جام جامی بارها

28

Nazîre-i Şeyhî

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Hücüm kıldı meded ' asker-i günâh baña
Kazandüğüm ' amelüm düşmen-i tebâh baña
- 2 Târîk-i Hâkka sülük istesem ayak dayanur
Bu yolda oldu günehler çü seng-i râh baña
- 3 Düşürmişem niçe nâ-pâke ' aşq-ı pâki dirîğ
Hemân bu cürm ü hıyânet yiter günâh baña
- 4 Gice günehler idüp tevbe-i seher kaçdum
Gelür seher olıcaq h'âb-ı şubhgâh baña
- 5 Mey-i hevâdan o leb mest ü h'âb-ı gâflet olup
Müdâm uyğu diyem gelmez intibâh baña

- 6 K̄ara yüzüm yire sürdüm ki h̄āk ü eşküm ile
Yuyam anuñla da ağarmaz ise vāh baña
- 7 Uşandum uşbu cihānuñ cemī^ˆ -i seyrinden
Hemān h̄azīre-i k̄uds olsa geştgāh baña
- 8 Bir eski h̄ayme kadar yoķ katumda nüh-eflāk
Örümcek ağı gibidür bu kārghāh baña
- 9 Olalı kūs-ı şeh-i ^ˆ aşķ sīne-i Muhyī
Gelür o kūsdan āvāz-ı lā-sivāh baña

29

Nazīre-i Dīger [Şeyhī]

mefā^ˆ ilün fe^ˆ ilātün mefā^ˆ ilün fe^ˆ ilün

- 1 Olalı mescid-i h̄üsni namāzgāh baña
Geh anda secde-i şükr ü namāz gāh baña
- 2 Mu^ˆ at̄tar olmada her şubḥ cān dimāğı tamām
Çü medḥ-i verd-ī ruḥı verd-i şubḥgāh baña
- 3 Dehānı gōnçesinüñ h̄ārı şad-hezār velī
Olur k̄amusına bir gōnçe özr-ḥ^ˆ āh baña
- 4 Ezelde şem^ˆ -i cemālini çeşm-i cān görmiş
Tenūr-ı sūzda şevķ ile ol nigāh baña
- 5 Anuñla bāzī-i şaṭranc-ı ^ˆ aşķ müşkil imiş
Çü ḥālī beydaķınuñ her birisi şāh baña
- 6 Başumda ^ˆ aşķ odı her gice şem^ˆ veşyanar
Levend-i ^ˆ aşķam o bir sürḥ şeb-külāh baña
- 7 Çü ^ˆ aşķın eyledi ta^ˆ līm-i h̄üsni üstādī
Ne ^ˆ azm-i medrese ḥācet ne ḥān-ķāh baña

- 8 Şaçı ki maḥşeri derdlilerũ dilũm anda
Günāhkār u ḥaṭı nāme-i siyāh baña
- 9 Dilerdi Muḥyī günāhına ‘özü ide didi yār
Ço ‘özri tınma ki ‘özü aındurur günāh baña

12a

30

Nazīre-i Dīger [Şeyhī]

mefā‘ilũn fe‘ilātũn mefā‘ilũn fe‘ilũn

- 1 Varurdum ol yaña geldi o kıblegāh baña
Zihī şeref ki gelür oldu kıble gāh baña
- 2 Ümīdũm ol ki irem ḥ̣āb-ı rāḥata min-ba‘d
Çũn oldu sāye-i dīvārı ḥ̣ābgāh baña
- 3 Lebi hevāsına āgāz-ı būselik itsem
Çarārgāh olur dāyimā dü-gāh baña
- 4 Müdām ḥāl-i lebi iştihāmı artuğ ider
Meger o dāne-i ḥāl oldu nān-ḥ̣āh baña
- 5 Ço tāk-ı ser ideyin ḥāk-i pāyuñ ey şeh-i ḥũsn
Ki baş açuğ ḥuluñam himmet it külāh baña
- 6 Çovar iseñ ḥapudan gün gibi düşem bacadan
Çapuñdan özge çü yoğ melce‘ ü penāh baña
- 7 Güneşde nice gözũm zār u sāyeñe ḥasret
Çü ḥākũnem şalagör sāye gāh gāh baña
- 8 Kuşũr-ı ḥidmetũmi luṭfuñ ile ‘afv umaram
Fiğān u nāle vü āhum çü ‘özü-ḥ̣āh baña
- 9 Kemīne Muḥyī ne ‘özü eylese idersin ḥışm
Meger olur saña ‘özrũm daḥı günāh baña

31

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Demün̄de her kaşı olduḡda secdegâh baña
Bünüvvetüz bu ki geh ile secde gâh baña
- 2 İletdi kūyına ben ḡaki bād-ı âh âḡir
Götürdi yirden ü çoḡ luḡf itdi âh baña
- 3 Dolanuram ser-i kūyını segveşşeb ü rûz
Başumda âteş-i' aşḡ olalı külâh baña
- 4 Yüzinün̄ aḡı qarardup gözüm alur ' aḡlum
Gören şanur ki gelür ḡ'âb-ı şubḡgâh baña
- 5 Ne deñlü virse acı dil baña gelür datlu
Lebi çü ḡande-i şîrî̄nle ' öḡr-ḡ'âh baña
- 6 İletse ḡırm̄en-i ḡüsninde ḡâli dânesine
Bu ben naḡîfi n'ola kâhdür çü gâh baña
- 7 Dilüm gidüp yüzine düşdi tâ ki ol zenaḡa
Didi ḡonuk ḡuyusıdur meger bu câh baña
- 8 Bu nâ-tüvânını ḡatle kemân u tîri nedür
Yiter çü çeşmine ḡışm ile bir nigâh baña
- 9 Dayansa Muḡyî reh-i kūy-ı yârde ayaḡum
Ne ḡañ bu yolda çü aḡyâr seng-i râh baña

32

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Vişâl-i yâre ' adem oldı şâh-râh baña
O yolda iki ' aşâ oldı âh u vâh baña

- 12b 2 Karañu gicede pervîn-i eşk-i çeşmüm ile
Yiter meşâ' il-i âhum delîl-i râh baña
- 3 Başumda ' âteş-i ' aşkı yanup çıka dūdı
O sürh börk ü bu anda pür-siyâh baña
- 4 Eküp maḥabbeti toḥmın dilümde didi ki yok
Bu deñlü ḥaşılı çok ḥüb geştgâh baña
- 5 Degül güzâf bu şeydâda ' aşk da' vâsı
Çü eşk-i sürh ruḥ-ı zerd aña güvâh baña
- 6 Çü kıanda varsam o yâri aramağa varuram
Bir oldı mey-kede vü deyr ü ḥânķâh baña
- 7 Şeb-i firâķda bārân-ı eşke âh itdüm
Kuruldı derdiyile ḥayme-i siyâh baña
- 8 Dil ile cân dirilüp bir araya derdleşüp
O dir ki âh baña ve bu dir ki vâh baña
- 9 Şağ olma ' âşıķa ansuz günâhdur Muḥyî
Ümîdüm ol ki ola tîġi ' özr-ḥ'âh baña

33

Nazîre-i Dîġer [Şeyḥî]

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Fiġanda bülbül olup yâr şubḡgâh baña
O dir ki âh baña ben dirüm ki vâh baña
- 2 Niçe kere gözüme ḥ'âb tâb-ı hicr ile kim
O serv sâyesi olmışdı ḥ'âbgâh baña
- 3 Kanı o gün ki virüp çeşmüme güneş yüzi nūr
Müdâm aña baķar idüm o gâh gâh baña

- 4 Görüp muşîbet-i fûrkatde ben belâ-keşi dil
Geyürdi derd ile cāme-i siyāh baña
- 5 Çıkar dilümdeki ğam odı başa ki dūdı
Ġam eksük itmedi sürh ü siyeh-külāh baña
- 6 Yaşum deñizler olup dutdı kūyı yollarını
Diriĝ kalmadı varmaĝa aña rāh baña
- 7 Dilümden oldı çü yārüñ diline revzenler
Hemān o da' vî-i ' aşka yiter güvāh baña
- 8 Añup günāhumı ' öZR itmege dilüm varmaz
Lisān-ı hāl yiter başka ' öZR-h'āh baña
- 9 İşidüp āhını Muhyî nañifinüñ dir imiş
N'ola gelürse bu bād ile ĝah o ĝah baña

34

İhtirā'

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Çün ay yüzüñ görmekle ' id oldı günüm ey meh-liķā
Ol ' idi ' id-i ekber it idüp benümle merhabā
- 2 Gördükde yüzüñ okuyup el-Ĥamd ü eş-Şems eyledüm
Ol Fātiḥaya sūre zamm idüp namāz-ı ' aşk edā
- 13a 3 Zībā cemālüñi kemāl ile temāşā itmege
İlduzlar ile kendüye çok gözler idinmiş semā
- 4 Gördükçe ĥurşid ay yüzüñ düşse ayagüña ne tañ
Çün buldı gökde istedügin yirde ol ey meh-liķā
- 5 Tañ mı dilüm tıflı virürse cān leb-i şirînüñe
Kim tāze süd būyı gelür dāyım o ĥurmādan aña

- 6 Her bir benefşe kim lebûnde bitdi virse bÿy-1 gül
 7 Tañ mı ki gülşende gül âb ile bulur neşv ü nemâ
- 7 Çün gül yüzün dilde nihândur qorqaram âh itmege
 K'âhumla ola bÿy1 nâ-geh hem-reh-i bād-1 şabâ
- 8 Alup dilüm şiveyle itdün cevr ile anı helâk
 Ey bî-vefâ bed-ğû ne saña oldı ol dil ne baña
- 9 Muğyî-i şeydân itdi çün 'aşkuñ sülükini tamâm
 Zülfünden ol âşüfteñe vir hırqa vü tâc ü ridâ

35

Diger [İhtirâ']

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Tañ mı nazâr kılan ruğ u zülfüne ger hayrân qala
 Kim mihr-i rağşân güşesinde âşyân itmiş hümâ
- 2 Eyley temâşâ bî-cihet dâyim cemâlün kıblesin
 Şol kimse kim eyley velî âyinesin kıble-nümâ
- 3 Rÿyuñ nice deryâ-yı Rümîsi 'aceb Rüm ilinün
 Kim aña zülfün gibi Hindistân ili sâhil ola
- 4 Çeşm-i siyâhuñ tıfl-1 Hindîdür ki yatup ħ'âb ider
 Kaşuñ hilâlin dâyimâ idüp beşik ey meh-likâ
- 5 Haţtuñ ħubârıyla lebün âbı mükedder dâyimâ
 Gerçi bulanuğ şu hemîşe câmde bulur şafâ
- 6 Nâr-1 ruğunda hoş buğûr idi siyeh-ğâlün senün
 Virseydi ger 'aşıklarun bezmine ol bÿy-1 vefâ
- 7 Lâle ruğunla ey gül-i ra' nâ-yı gülzâr-1 ħüsn
 Bir dili var 'âlemde kim ol dilde yoğ dâğ-1 cefâ

- 8 Kūyuñdan itme ey tabīb cān u dil-i ‘uşşākı men’
Merzā-yı ‘aşk için yapılmışdur çün ol dārü’ş-şifā
- 9 Şanma ki Muhyî pîr iken düşdi cevānlar ‘aşkına
Tıfl olup eţfāl ile oynarken o bāzî-yed aña

36

Diger [İhtirā’]

müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün

- 1 Deryā-yı hüsni Aqdeñizdür aña zülfidür qara
Çeşmi qara keştî vü qaşı bādbān-ı pür-hevā
- 2 Yazduqda kudret kâtibi zībā cemāli muşhafın
Her damlayan qatre aña beñler olupdur cā-be-cā
- 3 Verd-i ‘araq-riz-i ruḥı üzre anuñ ter sünbüli
Hoş ebr-i miskīn kim gül-āb-ı şāmmı bārāndur aña
- 13b 4 Özge devā ’ü’l-misk-i şirīndür lebi pür-ḥāli kim
‘Āşıqlara dāyim yürek oynamasınadur devā
- 5 Ağzına varup cānum oldı anda anuñ gibi yok
Cānā yine vaşl oluban buldı beqā ender-fenā
- 6 Dildār-ı zülfin devr ider umar gālaṭla nā-gehān
Kim anda bir berdār olacaq yirine bu aşıla
- 7 İtmez eliyle merḥabā nāgāh öpmemden kaçup
‘İd-i vişālinde ider qaş u göz ile merḥabā
- 8 Didüm bu gice şubḥa dek itdüm bilüñ қоçmaq ḥayāl
İşitdügünde güldi didi düşün ise ḥayr ola
- 9 Gördükçe Muhyî ol şehi açar du’ā destin aña
Ya’ nî elinde ol gedānuñ nesne yok illā du’ā

37

Dîger [İhtirâ']

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Her kim yüzinde zülf ü ruhsâr u dehânına bağa
Eyler temâşâ ol gice şems-i duḡâ gündüz sühâ
- 2 İtse du' â zülfinde dil anuñ lebine irmege
Ṭañ mı çü cevfi leyde maḡbûl olur dirler du' â
- 3 Zülfi ne hoş olmuş yüzinde çâḡ bu vech ile dırâz
Nev-rûzda ḡod gice vü gündüz olıgelmiş sivâ
- 4 Deryâ-yı ḡüsni niçe mevci çok 'aceb deryâyimış
Kim dâyim itdükçe temevvüc anda güller açıla
- 5 Pîrâheni nâzûk teninüñ üzre ditrer bâddan
ḡavf eyler ol k'ire hevâdan bir zarar nâ-geh añâ
- 6 ḡâşâk-i ḡaṭṭı durmasun la' linde diyü eyledüm
'Aşḡ ile anı ḡapmaḡ için rûy-ı zerdüm keh-rübâ
- 7 İde bisâṭ-ı 'aşḡ şaṭrancı şehi pîr pâk-bâz
Ger üstüḡ'ânım üstine sâye şalarsa ol hümâ
- 8 Añâ olaldan âşnâ her kimseye bigâneym
Ṭâ olmaya bir âşnâm anuñla hergiz âşnâ
- 9 Pîr-i ṭarîḡat itdi 'aşḡı Muḡyî-i dîvâneyi
Kim görse dir himmet umup *şey'en li'llâh* abdâl ata

38

Nazîre-i Nevâyî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 La' l-i cân-baḡşuñ ki gelmiş ḡaṭṭ-ı sebz ey cân añâ
Ol Mesîḡâ' dur bu ḡıız olmuş meger mihmân añâ

- 2 Beñlerüñdür āsmān-ı hüsni zeyn iden nücüm
Ruḥlarundur mihr-i raḥşān u meh-i tābān aña
- 3 Muşḥaf-ı ‘Oşmān’dur zībā cemālūñ muşḥafı
Kim olupdur sürḥ ruḥsāruñ bulaşmış ḳan aña
- 4 Çün ḳaşuñ ḳudret kemānıdur müjeñ tır-i ḳazā
Ne şaḳınmaḳ çāre ne ḳaçmaḳ ne ḥod ḳalḳan aña
- 14a 5 Göñlüme ḥükm eyleme ey şeh beni sevme diyü
Başına sulṫāndur ol ḥükm idemez sulṫān aña
- 6 Ey melek lāyık degül kim bekleye ḳapuñ raḳīb
Bāb-ı cennetdür n’içün şeyṫān olur derbān aña
- 7 Gül yüzüñsüz seyr-i gülzār eylesem her şāh-ı gül
Tır olur cān bülbüline gönçesi peykān aña
- 8 Ḥasretüñle ḥaste-dil cān viriyor göster yüzüñ
Tā ki āḥir vaḳtde yoldaş ola imān aña
- 9 Senden ayrıлмаḳdur ey cānā ne müşkil Muḥyīye
Yoḥsa cān virmek yoluñda her nefes āsān aña

39

Nazīre-i Dīger [Nevāyī]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Niçe āteş ḥaddi kim yansa dil ile cān aña
Geh benefşe oldı ḥākisteri geh reyḥān aña
- 2 Yüz sürerken āstānına görelden ruḥları
Ay ile gün oldı gerdün gibi ser-gerdān baña
- 3 Ḥaṫṫı evrāk-ı güle yazmış kitāb-ı hüsni
Bir gülistāndur ki reşk eyler bahāristān aña

- 4 Tûṭî-i şîrîn-zebân iken lebi hikmet nedür
Kim gîdâ olmuş şeker yirine her dem kıan aña
- 5 Tañ degül kûyında her dem dökse ‘ aşık kıanını
Tekyegâh-ı ‘ aşkıdur eksük degül kıurbân aña
- 6 Çeşümü itdi hayâli gül yüzünüñ gülsitân
Çevresinde havli oldu hârdan müjgân aña
- 7 Eyledüm her gün sefer ol mâhı cüst ü cüy içün
Yoķ sitârem kim ola tâ bir gice mihmân aña
- 8 İstemez dil vaşl-ı yâri minnet-i ağıyâr ile
Yig gelür andan bu bî-minnet olan hicrân aña
- 9 Muhyî duş oldu şeb-i yeldâ-yı hıcre nâ-gehân
Düş gibidür şimdi rûz-ı vuşlat-ı cânân aña

40

Nazîre-i Diğer [Nevâyi]

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 Yağdı haddi ‘ aşk odın yandı dil ile cân aña
Merhamet kııldı şu sepdî dîde-i giryân aña
- 2 Şarılup gül-deste-i hüsüne cânım riştesi
Sünbül-i zülfî gibi ‘ aşk itdi ser-gerdân aña
- 3 Ak kıızıl güllerle ‘ arz itse cemâlin gülşene
Anda her gül açuban ağzın kıalur hayrân aña
- 4 Sebzezâra varsa hoş geldüñ diyü dâyim şunar
Lâlelerle pür-kadehler sâķî-i devrân aña
- 5 Dâyimâ ‘ aşk ehline hüsni metâ‘ ın şatmada
‘ Aşk bâzârında çeşmi kıaşkıdur dükkân aña

- 14b 6 Gülşen-i hüsninde zülfi bî-ķarār olsa n'ola
Çünkü tâvûs-ı cināndur yaraşur cevġān āña
- 7 Yazalı mecmû' a-i hüsnin gül evrâķına ħaķ
Bād āh-ı bûlbûl-i cāndur varaķ gerdān āña
- 8 Dil düşüp çāh-ı zenaĥdānına oldı şāh-ı ' aşķ
Ĥoş mübārek oldı Yûsuf gibi ol zindān āña
- 9 Muĥyî eş' arı daĥıldı cem' ü dîvān eylesün
Mülk-i şî' rûñ şāhıdur çün yaraşur dîvān āña

41

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Verd-i ĥandānum şolaldan çeşmüm aĥlar ķan āña
Cümle-i ' ālem baña giryān u ben giryān āña
- 2 Yoķ idi cennetde anuñ gibi ra' nā tāze gül
Anuñ için ŧālib oldı ravza-i rıdvān āña
- 3 Taĥt-ı ĥüsn üstinde şāh iken girüp yir altına
Şāhsuz ķalduķ diyü aĥlaşdılar ĥübān āña
- 4 Ol mehi tâbānuma bedr iken irişdi ĥusûf
Yas idüp şeb ķara giydi şubĥ aĥlar ķan āña
- 5 Döymeyüp bu mâteme bād-ı şabā kaçdı hemān
Ĥara giymiş ebri gönderdi k'ola giryān āña
- 6 Göĥ ile yir birbirinden kışķanurlardı anı
İtdiler taķsîm ten düşdi buña vü cān āña
- 7 Aldı ĥüsni gülşeninüñ güllerin bād-ı ecel
Ĥaldı ĥār-ı ĥamda şeydā bûlbûli nālān āña

- 8 Gök yire geçsün yir âhumla tozup çıksun göge
Çün ara yirde yitişdi âfet-i devrân aña
- 9 Kimi görse Muhyî ağlar yârsuz kaldum diyü
Sizde de var ise şefkat ağlañuz yârân aña

42

İhtirâ'

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 'Aşq âteşdür dil âteşdân aña
Her nefes âhumla üfler cân aña
- 2 Eşkümüñ her kaçresi dürr-i hoş-âb
Seyl-i bî-pâyândur 'ummân aña
- 3 Gün yüzüñ örten saçuñ bir ebr kim
Göz yaşı bārân olur her ân aña
- 4 Ağlayayın ço yüzüñe karşı kim
Yaz günidür yaraşur bārân aña
- 5 Dil ğam u derdüñle dāyim şād olur
Hoş gelür cem' iyyet-i yārân aña
- 6 'İd-i vaşluñda nizâ' a düşdi halk
Her biri öñ olmada qurbân aña
- 15a 7 Hāk-i pāyuñ miskdür diyü şabā
Şatmadadır gözlerüm mizân aña
- 8 Şakınurken dil lebüñ cāndan dağı
Nice zālimdür uran dendān aña
- 9 Eylesüñ Muhyî saña cānlar fedā
Sen lebünle dāyimā vir cān aña

43

Dîger [İhtirâ']

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Her ne cân kim olmaya cânân aña
Bir ıruru tendür ki yoıdur cân aña
- 2 Tıfıdur dil meyli tıfluñ tıfladur
Anuñ için hoş gelür oğlan aña
- 3 Āsmān-ı hüsne encüm hūblar
Şāhum olmuşdur meh-i tābān aña
- 4 Çü lebi ' aşıqlara cânlar virür
Ehl-i diller didi kân-ı cân aña
- 5 Tañ mı egmezse o servi bād-ı āh
Zülfi olmuş iki püştibān aña
- 6 Zülfi çün ' ömr-i ' azizümdür benüm
Bu n' için kütāh u yoı pāyān aña
- 7 Cān hayāl-i la' li ile mey içüp
Hazz idüp dil didi nūş-ı cân aña
- 8 Dil izā-yı yāri hicrinde bulup
Vuşlatından yig gelür hierān aña
- 9 Gördi kim Muhyiyi ağlar kimse yoı
Acıyup oldu gözi giryān aña

44

Dîger [İhtirâ']

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Āhum ebr oldu yaşum bārān aña
Ra' d olupdur nāle vü efgān aña

- 2 Ol gül-i ḥandānumı şolmuş görüp
‘Ālem oldu ebrveş giryān aña
- 3 Çeşme-i ḥayvān iken nūşīn lebi
Teşne cān virdi gören ḥayrān aña
- 4 N’içe aldı cānın ol ḥūruñ melek
Cümle ‘ālem virür iken cān aña
- 5 Ey felek yire geçerseñ yiridür
Çünkü gerdi ol meh-i tābān aña
- 6 Bir gün aña niçe cān ḳurbān idi
Āh kim nef’ itmedi ḳurbān aña
- 7 N’içe mağribde ğurūb itdi o şems
Yok ṭulū‘ a bir daḥi imkān aña
- 15b 8 Tūṭī-i dil bī-ḳarār olsa ne ṭañ
Ḳanı zülfi gibi Hindistān aña
- 9 Bāğ idi ol serv ile Muḥyīye dehr
Ansuz ol üsti açuḳ zindān aña

45

Nazīre-i Şāfi

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Varsa āhum her nefes sen şāh-ı ḥübāndan yaña
Ṭañ mı çün varur duḥāñ ḥüsn ehli cānāndan yaña
- 2 Dil yüzün ḳaşd itdi ğitdi oldu zülfüñde esīr
Ka‘be‘ye ‘azm itdi düşdi kāfiristāndan yaña
- 3 Gül yüzün evrāḳı ḥaṭṭın zīnet itmiş leblerün
Rīğdür şankim ekilmiş ḥaṭṭ-ı reyḥāndan yaña

- 4 Haddüñi zülfüñ görelden hod-perest oldı hemân
Secde üzre dâyimâ ol mihr-i raḥşāndan yaña
- 5 Oḡ nişāna varıgelmişken sen atduḡda oḡuñ
Şevḡ ile varur nişān-ı cān u dil andan yaña
- 6 Nūr şanup Tūr-ı nārī gibi nār-ı haddüñi
Cān atup viridi dilüm ol nār-ı sūzāndan yaña
- 7 Kūyuña varduḡça tañ mı karşı çıḡsa itlerüñ
Āşnalar çün çıkarlar karşı mihmāndan yaña
- 8 Eşk-i ‘ummān oldı çeşm-i dūr-feşān anda şadef
Dürri-i şevvār ister iseñ gel bu ‘ummāndan yaña
- 9 Ğamzelerle çeşmüñi kılma havāle Muḡyīye
Hañçer ü tiḡ ile şalma mesti ḡayrāndan yaña

46

Nazīre-i Diġer [Şāfi]

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Şol siyeh beñler ki düşmiş ḡadd-i cānāndan yaña
Toḡm-ı reyḡāndur ki şaçmışlar ḡülistāndan yaña
- 2 Cān revān oldı lebine ḡaḡḡ-ı sebziyle anuñ
Reh-ber idüp ḡızrı gitdi āb-ı ḡayvāndan yaña
- 3 ḡüsni bāġında gezer gird-i zenaḡdānını dil
Düzd-i eblehdür varur seyrāna zindāndan yaña
- 4 Gitdi ol dil-ber yüzinden zülfine seyyāh-ı dil
Rūmı seyrān eyledi gitdi Ḳaramandan yaña
- 5 ḡaḡ mıdur şol ḡün yüzünde gördüġüm didüm didi
Cem‘ olupdur zerreler ḡurşīd-i raḥşāndan yaña

- 6 Gördi eşküm kaçdı benden didi hüsnum hil'ati
Nevdür anuñla varulmaz böyle bārāndan yaña
- 7 Tañ mı varsa it raqībūñ bezmine bizden kaçup
Meyl ider ayu-yı vahşī çün beyābandan yaña
- 8 Virme her her-cāyī destine girībānuñ gönül
Pāk-bāz iseñ hemān var pāk-i dāmāndan yaña
- 16a 9 Tüş olup Muhyīye çeşmi dökdi nā-geh qanını
Sevķ ider taqđır-i Haķ qaşşābı qurbāndan yaña

47

Nazīre-i Nevāyī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 'Aşķ ile olmaķ gedā devlet nişānidur baña
Zillet ü h'ārı anuñla kām-rānīdür baña
- 2 Mest-i 'aşķ olsam hemīşe tañ mı kim her bir felek
Pür-şarāb-ı 'aşķ humm-ı Husrevānīdür baña
- 3 Dil bulur dāyim ğam-ı 'aşķ ile envā' -ı sürūr
Mezra' -ı dilde o toħm-ı şād-mānīdür baña
- 4 Gülşen-i hüsnuñ bahārında ne tañ şeydālīgum
Kim bahār u mevsim-i gül 'aşķa vānidur baña
- 5 Alnuñ ile qaşlaruñla gözleruñle ruħlaruñ
Fātiħadur hüsnuñe *seb' -i meşānīdür*⁴⁰ baña
- 6 Şun lebūñ tā ħall ola cān u dilūñ müşkilleri
Kim lisān-ı ğaybuñ ol hoş tercemānidur baña
- 7 'Aşıķa derd ü belā yitmez idi gül ruħlaruñ
Kim benefşeñde kazā-yı āsmānīdür baña

⁴⁰ Kur'an, Hicr (15)/87.

- 8 Çeşm-i pür-müjgân ü zülfüñle n'ola hâlüm benüm
Her müje vü târ oğ u oğ ılanıdur baña
- 9 Muhyiyâ bezmümde eş' arum okuyup ırlasam
Nâle-i pest ü bülend anuñ terânıdur baña

48

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Zağm-i tîri sînedede şıhhat nişânıdur baña
Andan ölmeklük hayât-ı câvidânîdür baña
- 2 Bitmesün sînemdeki zağmi cefâsı tîrinüñ
Yâdgâr-ı yâr u ' aşıkluk nişânıdur baña
- 3 Şaqlaram peykân-ı tîrin tende cânım gibi kim
Yârimüñ tîriyle gelmiş armağanıdur baña
- 4 Va' de-i bûs-ı kenâr idüp özin pinhân idüp
Hud' alar iden dehâni vü miyânıdur baña
- 5 Zûlm ile kanum içildi vü içen oldu nihân
Beñzer iden lebleri kanlu dehânıdur baña
- 6 Kendüñi göster baña disem dehânına anuñ
Nâz ile dâyim cevâbı *len-terânîdür*⁴² baña
- 7 Haste-dil fâkat getürmezken belâ-yı ğurbete
' Aşğ dağı bir kazâ-yı nâ-gehânîdür baña
- 8 Dür-feşân oldu gözüm ben ğarğ-ı ' ummân-ı sirişk
Biri ' aşkuñ aşsısı biri ziyânıdur baña

⁴² Kur'an, A'raf (7)143.

- 9 Sildi Muhyînüñ iki çeşmin didi kim her biri
Hâk-i pâyum sürmesinüñ sürmedânıdur baña

16b

49

Nazîre-i Necâtî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Göz göre hem-dem raķîb-i seg çün ey âhû saña
Göz yumup terk-i diyâr itdük hemân yâ-hû saña
- 2 Olmaya saña raķîb-i kelbe şayd olmaķ revâ
Her nazarda şayd iken şad şîr ey âhû saña
- 3 Müdde'î aŗvel göziyle baķup iki kaşuña
Yañılıp ol kec-nazar dimiş çehâr-ebrû saña
- 4 Hûb görmez çeşm-i 'aşık hiç uyanmaz gözlerüñ
Cümle-i 'uşşâķdan varmış meger uyhu saña
- 5 Bir nazarda eyledi 'aşkuñ ben âzâdı esîr
Kanda düş oldı gözüm ey gözleri cādû saña
- 6 Cân u dil 'aşkuñ külâhını giyelden şevķ ile
Raķş iderler iki Mevlâyî gibi karşı saña
- 7 Alnuñ u kaşuñ görelen hayretümden bilmezem
Bedr diyem ya hilâl ey dil-ber-i meh-rû saña
- 8 Tâc u hil' at örtü döşek it saçuñdan kendüñe
Ey güzeller şâhı yiter cümlesiyçün o saña
- 9 Muhyîyi 'ahd-i vefâ vü 'ahd ü cevruñ eylemez
Şad u maħzûn itmek 'ahde vefâ çün hû saña

50

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Mülk-i dil ma' müresin yıkmak çün oldı hû saña
Şâh olup kûy-ı hârâbâta didük yâ-hû saña
- 2 Sildün eşkin hâr raķībün baķmaduñ hiç eşküme
Olmadı hâr-mührece bu la' l ile lülû saña
- 3 Çevreñi düşmenler almış her taraıdan dostum
Seng-i hârâdan yapılmış şanki bir bârû saña
- 4 Cây idindün çeşm-i pür-âb u dil-i pür-âteşüm
Tañ mı ey her-câyî dil-ber diseler cādû saña
- 5 'Aķsi iki kaşuñuñ düşdükte âb-ı rûyuña
Dir imiş aña nazar iden çeħâr-ebrû saña
- 6 Deste-i reyħân u sünbül haţtuñ ü zülfün görüp
Her biri şâhum ķul olmışdur eli bağlu saña
- 7 Her yañadan bād virdükde ķudümüñden haber
Oķ atım yir ol yaña âhum varur ķarşu saña
- 8 Tañ degül kanlar dökülse dem-be-dem bezmünde kim
Mey yirine hün-ı 'aşık içmek olmuş hû saña
- 9 Haste Muhyî 'aşķınıñ derdine şordukda devâ
Dirler ol derd ile ölmekdür hemân dârû saña

51

Nazîre-i Şeyhî

17a *mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün*

- 1 Olma şafâ-yı âyine-i hüsne ğurre hâ
'Uşşâķuñ âhi jeng ider anı diyince hâ

- 2 Açısañ yüzüñ görünmez olur ay ile güneş
Hürşîd toğduğunda görünmez göze sühâ
- 3 ‘Uşşâkı yaqdı tâbı ruhuñ âftâbınuñ
Vechî var eyleseñ saçuñuñ perdesin rehâ
- 4 Cân riştesiyle zülfüñ alam dir derdlü dilüm
Bir târına degülken anuñ dü-cihân bahâ
- 5 Ağyâr-ı rû-siyâha olurken saçuñ ‘aşâ
Gör kara bahtımı ki olur baña ejdehâ
- 6 Zülfüñ kitâb-ı hüsnüñ içinde ne harf kim
Geh dâl u gâh cîm olur geh güzelce hâ
- 7 Arturmada lebüñ haı ‘uşşâk rağbetin
Naqş arturur çü hâtemine revnâk u bahâ
- 8 Şarrâf-ı dîde la‘ lüñe kıymet yetürmedi
‘Ömrince gerçi aqçaların vay ki şaydı hâ
- 9 Tañ mı dilense Muhyî yüzün bâğı mîvesin
Sen müştahâ güzelsin o hoş şâdıq iştihâ

52

Dîger [Nazîre-i Şeyhî]

mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Ruhsâriyile olsa anuñ zülfi pür-ziyâ
Tañ mı olur hemîşe şeb-i qadr rüşenâ
- 2 Hâl-i ruhu ne qutlu sa‘ âdetlü baş kim
Her gün başına devlet-i ‘izzet günü toğa
- 3 Pâyı vü sâyesiyle şeref bulalı zemîn
Reşk eylemekde yir yüzine dâyimâ semâ

- 4 Cānum tenümde bir nefes ansuz nice ola
Olmaz cihānda sāye çü hürşidden cüdā
- 5 Kādre irüşsem ister idüm şad-hezār cān
Tā her birini idem o cānānuma fedā
- 6 Düşnāmlarla mürdeleri zinde eylese
Tañ mı dilinde her biri bir türlü bir du‘ā
- 7 Āh eyledüm ruḥuñ gülin aç diyü līkin ol
Ol gül degül ki bād-ı hevāyile açıla
- 8 Dil dil-beri belāsını ben dil belāsını
Çekmekde bir belāya çü her kimse mübtelā
- 9 Dildārı derdiyile dil-i Muḥyî oldı pür
Kalmadı yir ḥayāl-i devā sığmağa aña

53

Diğer [Nazire-i Şeyhî]

mef‘ülü fā‘ilātün mef‘ülü fā‘ilātün

- 1 *Bi‘l-‘aşkı fī-fü‘ādī küntü üsirrü nārā*
Ebdā duḥānū āhī şāret bihī cehārā
- 17b 2 Tābendedür çü dilde mihr-i ruḥı şeb u rüz
Baña ne meh gerek ne hürşid-i ‘ālem-ārā
- 3 ‘Aşkında ‘aql u cān u dil birbirin idüp güm
Yes‘avne kel-ḥayārā fī-muzlimü‘ş-şahārā
- 4 Gördüm ruḥını kūyı Tūrına uğraduḡda
*Nūran vecedtü lemmā ānestü minhü nārā*⁴⁴
- 5 ‘Aşkı meyiyle tolu cām-ı lebin idüp ‘arz
Min-rāhīhī şeribnā şırnā bihā sükārā

⁴⁴ *Kur‘an*, Taha (20)/10; Neml (27)/7; Kasas (28)/29.

- 6 Zülfi ki her hamında bir mevci vardur anuñ
Ol şâh-ı hüsne olmuş hil' at siyâh hârâ
- 7 Câm-ı cihân-nümâdur çünkim yüzi neden kim
Anda dehân-ı sırrı olmaya âşkârâ
- 8 Haḫḫıyla ' asker-i hüsn ceng üzre tal' atında
Güyâ Bedir gâzâsı zülfinde bend üsârâ
- 9 Ağyâr-ı suḫt dilde yok yâre mihr-i şâdıḫ
' Âlemde gül bitürmez hergiz çü seng-i hârâ
- 10 Luḫf itdügümce her bâr arturdı ḫahrın ağyâr
Düşmen olunca mekkâr nef' eylemez müdürâ
- 11 Vîrâne dilde buldı gencîne-i ḫanâ' at
Muḫyî ne mâl-ı Ḳârûn ister ne mülk-i Dârâ

54

Nazîre-i Necâtî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Cânda kim ' aşḫ olmaya cânâna olmaz âšnâ
Yaḫmayınca şem' a pür-pervâne olmaz âšnâ
- 2 Kim ki mest olmaz ezel câmında câm-ı ' aşḫ ile
Aña sâḫî yâd olur peymâne olmaz âšnâ
- 3 Sırrı ' aşḫı idemez her ' âşıḫuñ ḫalbi nihân
Genc ile ' âlemde her vîrâne olmaz âšnâ
- 4 Hây u hüy-ı ' âşıḫuñ ' âşıḫlar añlar lezzetin
Kim ayuḫla na' ra-i mestâne olmaz âšnâ
- 5 Dil-berün hüsnî kemâle irmeden ölmez dili
Yanmayınca şem' aña pervâne olmaz âšnâ

- 6 Gördüm ol gün yüzlüm ayruḡ mäh-rûya baḡmazam
Zerre mihr ister meh-i tâbâna olmaz âşnâ
- 7 Andan ayruḡ kim ki var bîgânedür cümle baña
Kim ṭabîbi ġayrına dîvâne olmaz âşnâ
- 8 Mürġ-ı dil ḡâlinden ayruḡ dâneye meyl eylemez
Mürġ-ı ‘âlî-himmete her dâne olmaz âşnâ
- 9 Gülşen-i ḡüsnin gören bustâncılar ḡayrân ḡalup
Bâġdan bî-zâr olup bustâna olmaz âşnâ
- 10 Ṭañ mı küyında ṭalarsa gördüğünü it raḡîb
Kimseye hergiz seg-i dîvâne olmaz âşnâ
- 18a 11 Muḡyiyâ nâleñ müdâm irġür o şâhuñ sem‘ine
Bir çağırmaḡla gedâ sulṭâna olmaz âşnâ

55

Nazîre-i Şevḡî

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Gör ne naḡş itdi ḡaṭṭ-ı yâr baña
Âh kim ḡayd-ı rûzgâr baña
- 2 Şaçuban zülfi misk ḡaṭ belürüp
Oldı ol ebr-i ġussabâr baña
- 3 Bile yildüñ şabâ yiliyle velî
Ol ġülü aldı ḡaldı ḡâr baña
- 4 Ben umardum ki şabr idem hicre
Giderek ḡoydı hicr-i yâr baña
- 5 Câm-ı devr ile ‘îş ider aġyâr
Behre andan hemân ḡumâr baña

- 6 Şeh-i mülk-i melâmet ideli ‘aşk
Zîkr-i nâmûs oldu ‘âr baña
- 7 Ta‘na taşu çoğalsa bâkim yok
Hoş gelür çün o sengsâr baña
- 8 Atılan seng-i ta‘n ile ölicecek
Yapsalar türbe vü mezâr baña
- 9 Kaddi şimşâd mı ya serv disem
El açup çapınur çenâr baña
- 10 La‘li medhiyle teşne Muhyî kânup
Dir yiter nazm-ı âbdâr baña
- 11 Bu dür-i nazmı gûş iden şeh-i ‘aşk
Dir ki olsun bu gûşvâr baña

56

Nazîre-i Nevâyi

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Gün yüzüñ gördüm seher ki mübtelâ oldum saña
Ne mübârek gün imiş kim âşnâ oldum saña
- 2 Gerçi ‘aşkuñla baña bigâne oldu ğayrı halk
‘Aşkuñ oldu bir bahâne âşnâ oldum saña
- 3 Kısmet olduĝda ezelde cümle-i ervâha ‘aşk
Kim kime olduysa ‘âşik ben saña oldum saña
- 4 Haste câna söyleyüp didi mesîhâ-yı lebün
Hem tabîb ü hem devâ vü hem ğidâ oldum saña
- 5 Sen ne şehsin kim gören şeh tâc u tahtın terk idüp
Baş koyup pâyuñda dir bende gedâ oldum saña

- 6 Da' vî-i ' aşka ruḥ-ı zerd eşk-i sūrḥ iste güvâh
Duymasun her müdde' î kim mübtelâ oldum saña
- 7 Ben saña yüz kez dimekle kılmaduñ bir kez vefâ
Sen baña bir dimeden biñ kez fedâ oldum saña
- 18b 8 Cân u dil dir birbirine derd-i ' aşk ile görüp
' Aşk yitmez miydi ben hem bir belâ oldum saña
- 9 Çeşmüñ olduḡda imâmum dir benüm gibi müdâm
Sende mest ol Muḫyiyâ çün muḫtedâ oldum saña

57

Nazîre-i Şâfi*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

- 1 Her nefesde sâyebân-ı ebr olur âhum saña
Tâ ki te'şîr itmeye ḫurşîd ey mâhum saña
- 2 Çün musaḫḫar saña bād-ı âhı ' uşşâkuñ ḫamu
Tañ degül dinse Süleymân-ı zamân şâhum saña
- 3 Sen semâ' -ı ' izz ü rif' atde zemîn-i dilde ben
Bundan aña nice irsün dest-i kütâhum saña
- 4 Gün yüzüñdür aḫsen-i taḫvîm lîkin devr eli
Ḥaḫ çeküp yazmış ḫusûf anda bu yıl mâhum saña
- 5 Şöyle çekmişdür şaçuñ zencîri ben dîvâneñe
Her yaña kim ' azm idem toḡru varur râhum saña
- 6 İsterem tenhâ bulam sen şâhı ḫâlüm ' arz idem
Çün bulam tenhâ gider ' aḫl olmaz âgâhum saña
- 7 Ki şaḫınsın âhû-yı şîr-efkeni şayd itmesün
İtmek ile ḫîleler aḡyâr-ı rûbâhum saña

- 8 Korkaram şem^ç -i ruhuñ âhumla nâ-geh diklene
Çoç esir oldı ğamuñla şarşar-ı âhum saña
- 9 Künc-i ğamda miñnet ile Muhyi^yi itdüñ helâk
Şâdiyile ^çömr-i devlet virsün Allâhum saña

58

İhtirâ^ç*fe^çilâtün mefâ^çilün fe^çilün*

- 1 Leb-i cân-bağşı mağz-ı luğ u vefâ
Çeşm-i ğun-rizi ^çayn-ı ğışm u cefâ
- 2 Şacı ^çuşşâka leyl-i kadr oldı
Şâra aşdâğahū lehū zūlfâ
- 3 Ruğı özge gül-i dârū ki virür
Geh vefâ büyü ğah büy-ı cefâ
- 4 Deheni noğta mı ya cevher-i ferd
Yohsa vehmüm midür var anda ğafâ
- 5 Lebinüñ cāmına ğaıı yazmış
Li-marizi'l-firâku fihi şifâ
- 6 Cem^ç olan beñleri cemâlünde
Şaf-nişinân-ı bārgâh-ı şafâ
- 7 Dile ğaccında ğüsni Ka^ç besinüñ
Zülfinüñ biri Merve biri Şafâ
- 8 Dil ider kaçı üzre çoç feryâd
Ke'l mülebbi izâ ^çalâ şürefâ
- 19a 9 Muhyi^ye terk-i ^çaşk oldı ğünâh
Tâbe minhu ve eşhede'z-zürefâ

59

İhtirâ'

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

- 1 ' İzârı maṭla' -1 maṭbû' -1 ğarrâ
Ki misk-i Çîn-i zülfiyle muḳaffâ
- 2 Şular ḫüsn âbı her dem bâĝ-ı ḫüsnin
Anuñçün gülleri dâyim muṭarrâ
- 3 Namâz-ı 'ide 'id-i vuşlatında
Dil ü cāna cemâlidür muşallâ
- 4 Yüzinde ḳaşları bir ay başında
İki ḫoş ğurre-i 'id-i ğarrâ
- 5 Lebi vü ḫaṭṭıdur ḳand ü benefşe
Ruḫı mihr ile olmış ḫoş murabbâ
- 6 Ḳomış bir zerre adın gün yüzinde
Dehân var ismi aña yok müsemmâ
- 7 Ḳıred keşf idemez sırr-ı dehânın
O ehl-i 'aşḳa gizlü güç mu' ammâ
- 8 Benüm gibi o mâh üstine ditrer
Güneşde dutalı 'aşḳıyla ḫummâ
- 9 Getürme Muḫyî ḳalbe tevbe-i 'aşḳ
Ki pas olmaya mir'ât-ı mücellâ

60

Nazîre-i Nevâyi

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Olmasun bir cān cihānda 'aşḳ-ı cānāndan cüdâ
Aña ansuz cān demek bir tendür ol cāndan cüdâ

- 2 İstemez cân kim ola dil hānesi bī-derd ü ğam
Rāhat olmaz öğrenen mihmāna mihmāndan cüdā
- 3 Gūşına ol şāh-ı hūsnūñ irmek umup dürr ü la‘l
Oldılar şevķ ile ‘ummān u Bedaḥşāndan cüdā
- 4 ‘Aql u şabr u cân u dil ansuz olupdur tār u mār
Bir şınuķ ‘asker gibi kim oldu sulṭāndan cüdā
- 5 Rūşen olmaz dil cemālinsüz kıalan hūbānlar
Def‘ -i zulmet itmez encüm māh-ı tābāndan cüdā
- 6 Oqları peykānlarinsuz sebzezarı sīnemūñ
Ṭañ degül huşķ olsa oldu çünki bārāndan cüdā
- 7 Dest-i ḥasret itdi dāmān u girībānumı çāk
Aldı dāmāndan cüdā ḥaķķın girībāndan cüdā
- 8 Hicr diyen zālime n’itdüm ki eyler dāyimā
Yārümi benden cüdā geh geh beni andan cüdā
- 9 Muḥyī cânānın ararken kııldı güm cân u dilin
Olmasun ğurbetde kimse yār u yārāndan cüdā

ḤARFŪ'L-BĀ'

61

Nazīre-i Şeyḫ Cāmī

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

جان و دلم فدای شه هاشمی نسب سلطان روم و میر عجم سید عرب	۱
مهرم باوست از خود خویشان چو بیشتر کشتم فدایش با همه اولاد و ام واب	۲
با مقدمش شده است مبدل با نظام آشوب ترک و شور عجم فتنه عرب	۳
عشق چو من کدا نحسین شاه ادب نبود العشق فیه یعذر ان یترک الادب	۴
در راه عشقش از چو کشیدم بسی سفر با لشوق ما لقییت من اسفاری النصب	۵
عمرم گذشت در طلب وصل او به هجر ترسم بحسرتش بدم جان درین طلب	۶
ذنب چو کوه لیک بمصر شفاعتش چون کوه برف کر برود بودش عجب	۷
اهل کبیره را بشفاعت چو وعده کرد شاید کبیره ام بشفاعت شود سبب	۸
محبی رجا کند شود آن کان لطفرا از جان و دل محبت او احسن القرب	۹

62

Nazīre-i Şeyḫī

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

- 1 Her gün āhum ebri sen māha olur günden hicāb
Tā ki sāyeñ kimseye göstermeye hiç āftāb

- 2 Zülf ü haddüñ leyl-i qadr ü anda lâmi^ç nür mı
Yaħu zülfüñ ebr-i miskîn mi ruħuñ berq-i seħâb
- 3 Cüst ü cüy-ı tal^ç atunçün şarkdan tâ ğarba dek
Baş şoqar her hânenüñ revzenlerine aftâb
- 4 Qo süreyin çeşm-i giryânumı zîr-i pâyuña
Şeh-süvârum tâ muraşsa^ç ola gevherden rikâb
- 5 Hâne-i dilde otur senden olan çok dâğı şay
Cânmuñ naqdini saña vireyin *ħaħqa'l-ħisâb*
- 6 Şun leb-â-leb câm-ı la^ç lüñ hüşum al yig baña kim
Bu kühen deyr-i ħarâb içre olam mest ü ħarâb
- 7 Çünki gösterdüñ yüzüñ luţf it dilekler qıl qabül
Kim olur Ka^ç be görindükde du^ç âlar müstecâb
- 8 ^çÖmri geçdi ħaste Muħyînüñ su^ç âl-i busede
Virmedi şekker lebüñ bir kez aña şâfî cevâb
- 9 Nazm-ı bâriküm ħayâlât-ı laţîfümle benüm
Rişte-i cândur dizilmiş ser-be-ser dürr-i ħoş-âb

63

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

fâ^çilâtün fâ^çilâtün fâ^çilâtün fâ^çilün

- 20a 1 Niçe deryâ ħüsünüñ baħri ki anda her ħabâb
Geh meh-i tâbân olur ğahî dirahşân âftâb
- 2 Yir yüzi bulmaqla säyeñle şeref ey bâğ-ı ħüsñ
Lâleler güller semenler bitdi oldı kâm-yâb
- 3 Gün yüzünde gördüğüm ğabğab mı ya qudret eli
Şişe ile aşdı mı ħurşîd-i raħşâna gül-âb

- 4 Hattûñ ile hüsününñ dīvānın üstād-ı ezel
Eylemiş cümle devāvīn-i hüsünden intiḫāb
- 5 Kānuma fetvā getürdi la' lūñ anuñ üstine
Yazdı ter-misk ile müftī-i kazā şahḫa'l-cevāb
- 6 Mest-i lā-ya' kı̇il olup mihrūñ meyiyle dün ü gün
Düşmede kūyuñda ḫāk üstine māh u āftāb
- 7 Tāze tāze bāde-i 'aşkuñ müdām içmekdeyem
Tā ki dāyim ide mest-i bī-ḫumār ol hoş şarāb
- 8 Muḫyī ister cān vire 'aşkuñ meyiyle mest iken
Ḥaşre dek tā mest yatup ba's ola mest-i ḫarāb
- 9 Eşk-i çeşmüm zeyn ider eş' arımuñ cevherlerin
Yaraşur la'l ile nazm olınsa lūlū-yı hoş-āb

64

Nazīre-i Diğer [Şeyḫī]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 İşigüñe secde üzre çerḫ ey 'izzet-me'āb
Keh-keşān olmışdur alnında ḫalan gerd-i türāb
- 2 Görmek ecliyçüñ olur ebşār 'aks-i hüsünüñi
Oldı şāf-āyīne ḫudretten felekde āftāb
- 3 Merḫabā-yı 'īd idem diyü senüñle māh-ı 'īd
Gice ḫinnā-yı şafaḫdan nāḫunın eyler ḫızāb
- 4 Ḥāke sāyeñden siyeh atlas ḫabā virseñ güneş
Zer şaçup zer-beft ider anı idüp efşān-ı tāb
- 5 Dil şeb-i zūlfünde n' için oldı güm-rāh ey 'aceb
Olmış iken ḫal' atūñ bedriyle rūşen māh-tāb

- 6 Karşuma geldükçe la' l-i âbdâruñ âteşi
Eyledüm anda dil ü cânı döne döne kebâb
- 7 Şöyle mest itdi beni ' aşkuñ meyi kim hâkûmi
Kim sebû idüp şu da içse ola mest-i harâb
- 8 Düşdi ' aşkuñ bahrine Muhyî serinüñ kâsesi
Haşre deñlü raqş ide şevk ile mânend-i cenâb
- 9 Şi' rimüz virür leţâfet bûyını ' aşıklara
Tañ degül ger ehl-i bezme bûy-ı gül virse gül-âb

65

Nazîre-i Diğer [Şeyhî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ay ü gün bezmünde dâyim ey şeh-i ' âlî-cenâb
Bir aq etmekle kebüterdür ki olmışdur kebâb
- 20b 2 ' Aşkuñuñ h'ânı çekildi cümle halk-ı ' âleme
Hüsnuñ eyler dâyimâ anda şalâ-yı şeyh ü şâb
- 3 Nüh şeref burcına varup geldüñ ey sa' d-ihtirâm
Kim meh-i tâbân gidüp geldüñ dıraşşân âftâb
- 4 Leblerüñsüz yok hayâtum olsa cân iki cihân
Tal' atuñsuz gündüzüm şeb toğsa şad-mihr itse tâb
- 5 Mey içüp ağıyar ile bağrum kebâb itdükde sen
Câm-ı mey güldükçe kan ağılar döne döne kebâb
- 6 Buseñi almaqda ağıyar ü hisâb itmekde ben
Âh kim ben mübtelâñı öldürür bu güç hisâb
- 7 Dâyimâ ağıyar ile yâr olma ey âhü şaşın
Çün bilürsin ' âkıbet âhüya hayr itmez gül-âb

- 8 Muhyî 'îş emrin murâdı üzre eylerdi tamâm
Ger kebâb itse raqîbûñ bağrını qanın şarâb
- 9 Tûṭî-i tab' um ' aceb mi olsa ger bezmünde lâl
Tûṭî-i bülbül-nevâyile qatuñda bir gurâb

66

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Gûşuña olmuş gümüş halka hilâl ey mâh-tab
Gûşvâr-ı hüsnuñe bir dâne olmuş âftâb
- 2 Zâtuñ ol mecmû' a-i hüsñ ü vefâ vü luṭf kim
Eylemiş bu nüh-mücellidden anı dehr intiḥâb
- 3 Hâke cür' añ atduğun görüp meh ü mihr-i felek
Her biri dir reşk idüp *yâ leytenî küntü't-türâb*⁴⁵
- 4 Bu dil-i şeydâ hevâ-yı tal' atuñla dâyimâ
Raşş ider bir zerredür kim anda miżmar âftâb
- 5 Âteş-i ruhsâruña zülfün niqâb itme şaşın
Qorqaram kim yana ol od ile ol miskîn niqâb
- 6 Her ne göz kim aña mihr-i tal' atuñ şevki düşe
Olmaya ol gözde ayruq hiç nergis gibi ḥ'âb
- 7 Tañ mı ḥayrân olup açarsam görüp ḥatt-ı lebün
Kim ' aceb bitmiş o tatlu qandde acı sedâb
- 8 Ruḥlaruñ yâdıyla Muhyî bâde içse rüz u şeb
Câm olur Ḥurşîd aña peymâne mâh-ı mâh-tâb
- 9 Bülbül-i qudsî vü cân ṭuṭîsi vü ṭāvûs-ı ' aql
Şi' rinün her gül-şeker lafzına oldılar zübâb

⁴⁵ Kur'an, Nebe (78)/39.

67

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Tâ ki la' lüñ oldı baña sâķî vü cām u şarāb
Nergis-i mestün gibiyem dāyīmā mest-i ħarāb
- 2 İltüben zülfüñ sevādı sāyesine rāĥat it
Bu dili kim ħal' atuñda yaķdı tāb-ı āftāb
- 21a 3 İsterem dāyim ' inān gibi öpem nāzük elüñ
Pāyuña çeşmüm sürem her laĥza mānend-i rikāb
- 4 Ĥāk-i pāyuñ girmeyince ķāni' olmaz gözlerüm
Rāst dirler kim doyurmaz gözleri illā türāb
- 5 ' Ārızuñ bizden kaçırma idicek ' arz-ı cemāl
Mescid-i cāmi' de ādetdür sebīl olmaķ çü āb
- 6 Çün lebüñdür cūybār-ı luĥf u sen deryā-yı cūd
Dāyimā n' iĥün senüñ va' deñ hemān ola serāb
- 7 Sür ħapuñdan ey melek aġyārı ħoma yanuña
Kim melek olmaz ol oda kim ola anda gül-āb
- 8 Muĥyīyi gördükçe düşünām it du' āsın al anuñ
Tā ola vāşıl aña raĥmet saña ĥāşıl sevāb
- 9 Sen şehüñ gūşına lāyık niĥe dürr-i şāhvār
Nazm idüp ' arz itdüm it muĥtāruñı sen intiĥāb

68

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ol mehûn zîbâ cemâlin gördüğince bî-niķâb
Her gün eyler işigünde secde-i şükr âftâb
- 2 Ay yüzi âşüftesi olmuş şararmış ķurş-ı şems
Zülfinüñ şeydâsı olmuş yaş döker gözden şehâb
- 3 H'ankâh-ı zülfi hoş merci' müsâfir dillere
Teşne ervâha dehânı çeşmesi ni' me'l-me' âb
- 4 Ey 'aceb zîbâ yüzinde gördüğüm beñler midür
Yaħu yir yir ħüsni baħrinde belürmiş mi ħabâb
- 5 Her niçe zerre ki ķalkķar ħâk-i pâyinden anuñ
Âsmâna varup eyler anda ķâr-ı âftâb
- 6 Ĥükm idelden gönlümüñ berriyle eşküm baħrine
Berr ü baħrün şâhı oldu ol şeh-i 'âlî-cenâb
- 7 Yoķ liyâķat kim öpem ol şeh-süvâruñ pâyını
Yüz sürüp pâyına itsem bâri taķbîl-i riķâb
- 8 Muħyînüñ başı semâya irmeden yigdür aña
Kim ola pâyında ol serv-i ħurâmânuñ türâb
- 9 Her bikir ma' nâ ki ħalvetdeydi ol perde-nişîn
Taķ' um anı bulup andan eyledi ref' -i niķâb

69

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Oldı zâhir nâr-ı dūd-ı dil olup ol ev ħarâb
Rüyı mir'âtında 'aksi hadd ü zülfi pîc ü tâb

- 2 Zülmetinden zülfinüñ ebrin şanurduķ leyl-i tār
Açılıp toğdı bināgūşından añuñ āftāb
- 3 Gün yüzinde beñlerinüñ kimidür ķara zebīb
Kim serilmişdür güne kimi aña üşmiş zübāb
- 21b 4 İdemez pinhān niķāb anuñ münevver tal' atın
Zāhir eyler nūr anı pinhān olur anda niķāb
- 5 Şanmañuz bī-āb anuñ ķāh-ı zenāhdānını kim
' Aşık-ı şeydālarınuñ ķanı olmuş aña āb
- 6 Dillerin ' uşşāķınıñ her kirpiginüñ sīhına
Şancup eyler ' aşķ odıyla çeşm-i mestine kebāb
- 7 Kātlüm için çekdi çeşmi tīg-i ğamze dün gice
Ķara bahtımı görüñ kim aldı nā-geh anı h'āb
- 8 Muhyiyā cevri vefāsı bābına miftāh imiş
Ķaçma andan cehd kıll k'ola anuñla fetḥ-i bāb
- 9 Dil-keş ü ra' nā vü ter eş' ār ile nāzūk dilüm
Şīşedür kim içi anuñ toptolu hoş bū gül- āb

70

Nazīre-i Dīger [Şeyhī]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Çeşm-i mesti nār-ı haddinde idüp hālin kebāb
Mest iken yakmış anı nā-geh idüp bī-vaķt h'āb
- 2 Bāde-i nāzı ber-ā-ber içer iken gözleri
Sır ne dāyim biri maḥmūr ü biri mest-i ḥarāb
- 3 İki çeşm-i hışm şeklinden niçe raḥm umula
Kim biri ' ayn-i ' anā itmiş biri ' ayn-i ' azāb

- 4 Baħr-i eşkümnden dil ü cân kūyına ‘azm itdiler
Her birine başka bir keştî olup her bir ħabāb
- 5 Gül-ruħınıñ ħasretiyle seyr-i gülzār idelüm
Cām-ı la‘li yādına nūş idelüm la‘l-i müzāb
- 6 Dil ħayāl itse lebiyle ‘ārızını dāyimā
Tañ mı ħikmetle қатарlar bādeye ‘ārifler āb
- 7 Çeşmüme ħār-ı müjemden eyledüm bir ħavli kim
Çıkmaya andan ħayālî girmeye hem aña ħ‘āb
- 8 Ol vefāsuz va‘desinden Muħyî vaşl eyler recā
Mest ü teşnedür serābı tañ mı şanursa şarāb
- 9 Dil-keş eş‘arum aқıtsa ehl-i ‘aşkuñ eşkini
Tañ mı çün her lafzı miskīn eşkbār özge seħāb

71

Nazire-i Diğer [Şeyhî]*fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*

- 1 Ref‘ olunsa gün yüzinden ol mehūñ miskīn niķāb
Raқş idüp mihr ile her zerre olur bir āftāb
- 2 Dür degül sīmīn bināgūşında anuñ şalınan
‘Ārızından şıçramış cilve iderken aña āb
- 3 Gördüğüm aғzında şanurdum anuñ dendānıdur
Düşmiş imiş şerbet-i қanda niçe қatre gül-āb
- 4 Gün yüzüñden zülfüñi kesdüñ mi ey māhum didüm
Didi maħv itdi bahār ebrini tāb-ı āftāb
- 22a 5 Geldi ħat virdi ħarāb-ı қаşr-ı ħüsninden ħaber
Nice müşkil şer ħaber virdi o şer sözlü ħurāb

- 6 ‘Aşkınuñ muhriķ tebi bağrum yaķup itdüm sü ’âl
Şerbet-i la‘ lin ne anı virdi vü ne ħod cevāb
- 7 İtlerinden şerm iderem kūyına varmağā rüz
Kim fiğānumdan bütün şeb eylemezler ħiç ħ̄āb
- 8 Cān gözin aç Muħyī yum keşret-nümā çeşm-i teni
Kim o şūrī çeşm imiş ma‘ nāda cānāna ħicāb
- 9 İtdüm eş‘ ārum zekātın cümle ehl-i ‘ aşқа baħş
Cem‘ olaldan çoķluk eş‘ ārumla envā‘ -ı nişāb

72

Nazīre-i Dīger [Şeyhī]

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Cānı cānāna tamām eylerdi vāşıl cāme-ħ̄āb
Olmasaydı cāna ten cānāna pīrāhen ħicāb
- 2 Gün yüzün ‘ arz itdi göz görmez fülān dil-berleri
Çeşme ılduzlar görünmez toğduğında āftāb
- 3 Gün yüzinde gül ruħı tañ mı ‘ araķ-rīz olsa kim
Verd-i nāzūkdür çıkar ħurşīd ile andan gül-āb
- 4 Tañ mı her dem ķanum içmek ister ise gözleri
Müştehādur müdmin-i ħamr ile maħmūra şarāb
- 5 Cām-ı la‘ lin bāde vü ‘ uşşāķına itdükde ‘ arz
Bādeyi mest itdi vü ‘ uşşāķ-ı mestini ħarāb
- 6 Tal‘ atını görmesün ağyār diyü ehl-i dil
Cānlarınıñ riştesinden düzdiler aña niķāb
- 7 Ol lebi yāķūt sāķī şunduğın mey şanmañuz
La‘ l-i rengīndür kim olmuş lebleri şerminden āb

- 8 Muhyiyâ şükr it ki ümmiyken kitâb-ı hüsnini
Oқыyup bulduñ hüdâ *mā kün̄te tedrī me'l-kitāb*
- 9 Ma' rifet deryāsıdur dīvān-ı eş' arum benüm
Nokṭalar anuñ içinde yir yir olmışdur ḥabāb

73

Nazīre-i Dīger [Şeyhî]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Rūzumı şeb itdi hicriyle o bī-mihr āftāb
Ṭañ mı cānum çıksa ' adetdür çü şeb olduḡda ḥ'āb
- 2 Lebleri nuḡlinden ayru bāde nūş itmek ḥarām
Telḡ olur ' aşıḡlara ol şehd ü şekkersüz şarāb
- 3 Ṭañ mı ger her bir ḡılım eylerse biñ dürlü nevā
' Aşḡı her müyü tenümde itdi başḡa bir rebāb
- 4 Ḳārbān-ı ' aḡl ü cān ü dil o cānāna gidüp
Oñmaduḡ baḡt-ı siyāhum ḡaldı almış anı ḥ'āb
- 22b 5 Ḥayme ḡurdum dīdede ḡayl-i ḡayāliyçün anuñ
Her müjemden aḡan eşḡüm aña olmışdur ṭırāb
- 6 Ol şehüñ ḡayl-i ḡayāliyle dolaldan gözlerüm
Bulmayup ḡiç anda yir girmez keder geldükçe ḥ'āb
- 7 Dilde vaşlınuñ zülālinsüz ḡayālinden ne şūd
Eylemez ' ālemde bāḡ-ı tāze çün cūy-ı serāb
- 8 Muhyī fūrḡat şeblerin iḡyā idüp vaşlın diler
Tā irüp ḡadre ola tā ki du' ası müstecāb
- 9 Yaḡduḡınca ' aşḡ odı ḡanlu dilüm dir şı' r-i ter
Nitekim odla ḡızıl ḡülden ḡıḡar yap yap ḡül-āb

74

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Dil evi bārân-ı eşki dutmayup itmekde āb
Ṭañ mı itmiş ' aşkı mi' mārını ol dāruñ ḥarāb
- 2 Zülfi Leylîsi idüp Mecnūn beyābāna düşüp
Ağlayup baña beyābān oldu çok baḥr-i serāb
- 3 Bezm-i ğamda içdügüm mey diyü ḥūn-ı dil midür
Yā lebi sūzān dilümde oldu mı la' l-i müzāb
- 4 Nūş idelden ' aşkınuñ cāmın bu şeydā şevk ile
Mest-i lā-ya' kıll olup cān dil evi oldu ḥarāb
- 5 Dil ḥarāb oldukça anda mihri artarsa ne ṭañ
Ev ḥarāb olsa aña artuğ girer gündən çü tāb
- 6 Nār-ı ' aşkı yakdı içüm oldu daşum seyl-i eşk
Āteş ile āb arasında çekerler ıztırāb
- 7 ' Aşkınuñ şāhına çok dāğ u eliflerle tenüm
Oldı bir çok ḥaymelü ordu tınāb-ender-tınāb
- 8 ' Aql ile māhiyyet-i ' aşka vuḳūf itme taleb
Muḥyiyā çünkim çerāğ ile aranmaz āftāb
- 9 Gerçi deryādur dilüm deryādan artuğ himmetüm
Kim ider ol cem' -i ḥüsn ben nazm-ı lülü-yı ḥoş-āb

75

Nazîre-i Nevāyî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

مُحْسِنَكَ ابْصِرْ إِلَى الْمَرَاةِ انْظُرْ يَا حَبِيبَ
لَكِنِ الشَّرْطُ لَنَا إِنْ لَا تَكُونَنَّ الرَّقِيبَ

۱

- ۲ لوالی ورد نظرنا مرة لا عزواذ
فيه من حسن محياک ومن عشقی نصيب
- ۳ وجمک هل کعبت الصدغ استارلها
ام تودير وفيه الصدغ مصلوب الصليب
- ۴ صَبَّک فوک بنقدالروح يتاع اللبن
ذانيادی دایما فی سوق عشق یا حليب
- ۵ خدک جمر و فيه خالک نعم البخور
مجلس العشاق لولاه لعمری لا يطيب
- 23a ۶ خالک فی لعلک الحشخاش فی فالودج
ام هو فی جام ماءالورد منقوع الريب
- ۷ تَدَعی احباء ميت احبنا بالقبلة
اتنا فی هذه الدعوی لنی شک مريب
- ۸ کلما نبکی لديک تضحک من حالنا
مشکل جدًا هوی الشبان فی وقت المشيب
- ۹ قلب محبی فی طريق العشق لا قی صدغکا
بات فيه قايلًا الليل ماوی للقریب

76

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Derdüme tiryāk-i la' lüñle devā kıı ey ḥabīb
Ben marîz-i ' aşka luṭf it hem ḥabīb ol hem ṭabīb
- 2 Zülfüñüñ zencîri sevdâsıyla ben şeydâ gibi
Dem mi var ' aşkuñla mecnün olmaya niçe lebīb
- 3 Kim ki zülfüñle ruḥuñ görse şanur ey nev-bahâr
Bâğ-ı ḥüsnünde açılmış lâle-i ' üdü'z-zalīb
- 4 Andelîb-i cân mü 'ezzîn oldu hoş elḥân ile
Sen olaldan minber-i ḥüsn üzre ey gül-ruḥ ḥatīb

- 5 Çeşm-i mestüñ kaşınuñ tākında ‘ uşşāka imām
Çün cemā‘ at mest olalar mest imām olmaz ğarīb
- 6 Sen hümānuñ şaydınadur her kişinüñ himmeti
Kim bilür қаnğı deniye ide dehr-i dūn naşīb
- 7 Nālemüz senden degül yanuñdaki aġyārdan
Gülден itmez ħārdan eyler figānı ‘ andelīb
- 8 Dergehüñde müştebih olmasun imān ehline
Ur raķīb-i kāfirüñ alınına tamġa-yı şalīb
- 9 Muĥiyā emvāc-ı baĥr-i ‘ aşķ itdükde zuhūr
Kimi ma‘ şūķ u kimi ‘ aşķ olur kimi raķīb

77

Nazīre-i Diğer [Nevāyi]*fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün*

- 1 Ğabġab-ı pür-ĥāli ben dil-ĥasteñe şun ey ħabīb
Taķviyet virür za‘ ifü’l-ķalbe miskī taze sīb
- 2 Hoş müzeyyen bāġ-ı ĥüsnüñ Ħaķ nigeĥbānuñ ola
Çeşm-i bed-devr olsun andan evvelā çeşm-i raķīb
- 3 Post giydi nāfe-i miskīn gedāyīlük idüp
Zülfüñüñ būyı nişābından recā eyler naşīb
- 4 Deyr-i ĥüsnüñde şıla-yı küfr idelden saçlaruñ
Ortaya düşdi yeñiden resm-i zünnār u şalīb
- 5 Cismini zerd eyleyüp ‘ aşķuñ giyürdi zer ķabā
Dāġlar yir yir beneklerdür ki olmış aña zīb
- 6 Cān ṭabībisin elüñdedür ‘ ilāci derdümün
Eylemezseñ bāri bir kez nabzımı dut ey ħabīb

- 7 Cāna cānān derde dermānsın işigüñden senüñ
 Kıanda varam çünkü sensin hem ḥabīb ü hem ṭabīb
- 23b 8 Var ise sende yetīm üftāde vü miskīne raḥm
 Eşküñüñ dürri yetīm üftāde ben miskīn ğarīb
- 9 Başıñ ağırtma yiter yalvart yañşak Muḥyīyi
 Şun lebüñ kim dutmaz ağızın sāyilüñ illā mucīb

78

Nazīre-i Dīger [Nevāyī]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Oklarını atmada ' uşşāka gördüm ol ḥabīb
 Bende vardum karşıısına sīnem açup yā naşīb
- 2 Urmayup el zülfine gitdi zenāḥdānına dil
 Çāha düşdi teşne gördi kim eline girmez ip
- 3 Deyr-i ḥüsünde gözi rāhib olup giydi siyāh
 Eyledi deyr ehli mescid ehlin ol ' ābid-firīb
- 4 Ğamze-i ḥün-rīzine ol kāfirüñ baş koşmağın
 Tīğ komış biline zünnār u başına şalīb
- 5 Arkasına girmede peyveste ḥaste çeşminüñ
 Kaşı olmuş aña anuñ gibi ḥoş bekçi naşīb
- 6 Kıskanaldan birbirinden dīde ile dil anı
 Birbirinedür baña oldukları gibi raḥīb
- 7 Kim ḥayāl eyler bilin kim zülfini sevdā ider
 Fikr ider ṭūṭī gibi sükker lebin dāyım lebīb
- 8 Dimiş irdükde lebe cānı şunam la' l-i lebüm
 Leblerüm segrür meger kim va' de olmuşdur karşıb

- 9 Göñli şehrin Muhyînüñ yakdı vü itdi deşt-i ğam
Anı mer'î itmek için iki âhû-yı habîb

79

Nazîre-i Diğer [Nevâî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Şun lebün âb-ı hayâtını didüm didi habîb
Olmaz ol hıızr-ı haşumdan ğayrıya aşlâ naşîb
- 2 Mescid-i cāmi' yüzi bînisî minber nürdan
Kırpigiyle çeşmi anuñ üzre tiğ ile haşîb
- 3 Alnı ayın gördük itdük secde kırbān oldı cān
'İd olup oldı şalāt-ı 'İd ile kırbān naşîb
- 4 Dil düşüp çāh-ı zenaħdānına kıalmışdı zebūn
Şaldı zūlfün raħm idüp didi çıkarsañ işte ip
- 5 Gösterüp luřf aldamaķla göñlüm alsa tañ mı kim
Ben göñül viriciyin ol ehl-i ğud' a dil-firîb
- 6 Dil perişān olmasun zūlfi şebi tārında kim
Ġicesi gerçi uzun şubĥ-ı sa' ādetdür kıarîb
- 7 Hoş sa' ādet pāy-būs-ı yār lîk elde degül
İremez ol devlete illā ser-i zūlf-i habîb
- 8 Görmedük aĝzın işitmekle kıulaķdan ' aşıķuz
Nā-şüküfte ğoncasına olmışuzdur ' andelîb
- 24a 9 Bezm-i ğamda nuķl ü meysüz kıaldı Muhyî oñmaduķ
Ne leb-i dil-ber naşîb oldı ne ğod ğūn-ı raķîb

80

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ğamzesin peykân idüp tîre müje itse ħabîb
Cân u dil karşı çıkup dir her birisi yâ naşîb
- 2 Sînemi pür-tîr-i terkeş eyledüm reşk eyleyüp
Terkeşine k'olmuş âgeh 'îş-i pehlûsı naşîb
- 3 Beñleri düşmiş zeķanla ğabğab üstünde 'aceb
Kim olur dâyim içinde dâne-i nârenc ü sîb
- 4 Zülfine kul olduğiyçün sünbül oldum aña kul
Bendeyem aña k'ola Hindû-yı Hindû-yı ħabîb
- 5 Ka' be-i ħüsninde zülfin ruĥları üzre şalup
İki yanından sûtün itmiş aña iki şalîb
- 6 Tañ mı nâlân olsa hicr ile dil-i süzânda cân
Irlamaķla eglenür ħammâma girmekde ğarîb
- 7 Ne ecel eyler bu zârı derd-i hicrândan ħalâş
Ne ħayât ümmîdi vardur kim taleb idem taḫbîb
- 8 Vaşl irür hicare çü vaşla hicr-i 'âlem bî-ķarâr
Hicri terciḫ itmede fikr-i me'âl iden lebîb
- 9 Mâni' oldı varluğuñ Muḫyî çü görür vaşlına
Yok olığör olmayasın tâ ki kendüñe raķîb

81

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ğam degül 'uşşâķa çoķluķ pür-vefâ olsa ħabîb
Kim yiter biñ ħasteye timâra bir ħazıķ taḫbîb

- 2 Bilmezem yārüm müselmān mı yaḥud kāfir mi kim
Ṭal‘ at u zülfiyle itmiş cem‘ muşḥafla şalīb
- 3 Zülf-i miskīnini sevdādan bu ben miskīnini
Nāfeveşher dem hemān ḥūn-ı ciger olmuş naşīb
- 4 Dil sühūletle varur oḡ gibi toḡru kūyına
Mürḡa uçmaḡda bi‘ at virmez firāz ile nişīb
- 5 Oldı dīdārına māni‘ gāh der ü dīvār geh
Veh ki kūyında der ü dīvār da baña raḡīb
- 6 Lezzet-i dīdār-ı hicrān ḥastesidür inleyen
Olmadan ḥaste bilinmez kıymet ü ḡadr-i ṭabīb
- 7 Eylesem hicrinde ben güm-reh reh-i ‘aşḡında āh
Ṭañ mı tīre şebde çün āh-ı ḡarīb olmaz ḡarīb
- 8 ‘İş-i vaşlın künc-i fürḡatde ḡikāyet eyledüm
İşidenler didi ḡurbetde öḡüngendür ḡarīb
- 9 Muḡyiyā terk eyleme dāyim du‘ ā-yı vuşlatı
Ḳutlu vaḡte irişüp şāyed ḡabūl ide Mucīb

24b

82

İḡtirā‘

fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

- 1 Şun lebüñ cāmıyile ḡayr-ı şarāb
N’idelüm bādeyi odur çü şarāb
- 2 Lebiñüñ kevşeri zuhūr ideli
Oldı ‘ayn-ı ḡayāt ‘ayn-ı serāb
- 3 Leb-i şīrīnüñi görüp şekker
Ezilüp oldı ḡacletinden āb

- 4 Şevk-i cām-ı lebüñle ter engür
Şıkdurup kendin olmada mey-i nâb
- 5 Şerm idüp ruĥlaruñdan ay ile gün
Her biri bir bulutdan itdi niķâb
- 6 Ĥam-ı ebrüñi gördi virdi selâm
İdüp ikrâm olup dü-tâ miĥrâb
- 7 Tâl‘at u zülfüñ ile ‘âlem-i ĥüsn
Nîm-ĥurşid-tâb u nîm-seĥâb
- 8 Kaşr-ı ĥüsnüñde güyyâ ĥaţ u ĥâl
‘Ankebüt ağı vü içinde zübâb
- 9 ‘Avdet eyler şarâb-ı la‘lüñle
Niçe biñ Muĥyî gibi pîre şebâb

83

Diger [İĥtirâ‘]*fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün*

- 1 Ĥâl-i ruĥsâr âteş-i pür-tâb
Dil-i ‘aşıkdur olmış anda kebâb
- 2 Gül yüzün bād-ı âhdan şaķınup
Aña sünbüllerinden itdi niķâb
- 3 Gözleri ĥamzedâr iki ĥün-rîz
Biri câna biri dile kaşşâb
- 4 Rûy-ı pür-ĥâline ĥaţı üşmiş
Nitekim dâne ĥırmenine ĥurâb
- 5 Teşne-leb ‘âlemi gezüp bildüm
Ki lebi ĥayrı her şarâb serâb

- 6 Būse itsem su‘āl olur sâkit
Tañ mı teng ağzı şıgmaz aña cevâb
- 7 Baħr-i ħüsni ħayâliyile gözüm
Baħr u ser-geştesi anuñ gird-âb
- 8 Emre nūr çün cünün-ı ‘aşkuma ‘aql
*Lâ-telûmûnî yâ üli’l-elbâb*⁴⁶
- 9 Muħyî şabr itse da‘vî yâr inşâf
Diñlemeñ külli müdde‘î kezzâb

84

İhtirâ‘

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 25a 1 Bir ruħı gül birisi âteş-i tâb
Geldiler çeşmüme çü çıkdı gül-âb
- 2 Zülfinüñ her kılı çü bir Leylâ
Oldı Mecnûnı hep *üli’l-elbâb*⁴⁷
- 3 Yüzi biñlerle buldı hoş rağbet
Nitekim misk uvağıyile gül-âb
- 4 Güniler günden ol mehi her gün
Âhımuñ ebri olup aña ħicâb
- 5 Oldı hem-sâye zülfine ħaţtı
Hem-dem oldı hümâ-yı ħudse ħurâb
- 6 Mey-i nâz içüp itdi gözleri mest
Dilleri cânları cihânı ħarâb

⁴⁶ *Kur’an*, Bakara (2)/179.⁴⁷ *Kur’an*, Bakara (2)/179.

- 7 Ğamzesi ‘ ahd-i raħm ile āldür
*İnne hāzā le sāħirün kezzāb*⁴⁸
- 8 Levħ-i dilden giderdi ğam gerdi
 Luṭfi baħrinden irse reşħa-i āb
- 9 Muħyî cām-ı hevāyı vü hevesi
 Dök oda çünki geçdi ‘ ahd-i şebāb

85

Nazîre-i Nevāyî*mefā‘ ilün mefā‘ ilün fe‘ ūlün*

- 1 Arar cām-ı dehānın bāde-i nāb
 Gezer meclis be-meclis lîk o nā-yāb
- 2 İrişsem diyü kūy-ı gülşeni ne
 Virür kendin yile gül-berg-i sîr-āb
- 3 Cemāli mescidinde çār-imāma
 Çehār ebrūsı olmış çār-miħrāb
- 4 İder her tākına ebrūlarınıñ
 Rükū‘ ü secde her bir zülf-i pür-tāb
- 5 Dağılmış bāddan zülfi yüzinde
 Selāsil şekli peydā itmiş ol āb
- 6 Bülendî turreşi tarrārluĝı
 Ruħından duydurur düzdi çü meh-tāb
- 7 Oķurken muşħaf-ı ħüs nin yañıldum
 Kōmış yir yir ħatı çok yañlış iĝrāb
- 8 Raķîb olsa yüzün gördükde bî-hüş
 Ne tañ çün şubħ olıcaķ seg ider ħ‘ āb

⁴⁸ *Kur’an*, Yunus (10)/2

- 9 Dehân u zülfini vaşf itse Muḥyî
Sözinde cem' olur icâz u ıtnâb

86

Nazîre-i Diğer [Nevâî]

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün

- 1 Kõmıŝ sâ' idde dâğ içüp mey-i nâb
Şuya düşmiş kızıl gül-berg-i sîrâb
- 25b 2 Cemâli mescidinde kaçlarınıñ
Birin cân u birin dil itdi mihrâb
- 3 Yüzini Ka' beden fark itmek için
Aña bînisî olmış sîm-mîzâb
- 4 Mu' anber halka-i miskîn olupdur
Binâgûşına anuñ zülf-i pür-tâb
- 5 Ne hoş düşmiş ruḥı girdinde beñler
Ki âli ortaya almışlar aşḥâb
- 6 Lebi cânlar virüp gâretde çeşmi
O ehl-i 'aşka vehhâb u bu nehhâb
- 7 Raḳîb anuñ lebi kâdrini bilmez
Şanur ol rûstâyî şehdi dūşâb
- 8 Ḥayâli çeşm-i bîdârum idüp cây
Olupdur olda anuñ gibi bî-ḥ'âb
- 9 Ne ol yâri ne kûyın buldı Muḥyî
Ne tañ 'anḳâ vü kâf olur çü nâ-yâb

87

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

- 1 Gözümden aqmağ ile qanlu seyl-âb
Dolar olup şafaqlu çarh dülâb
- 2 Müjem hârında çok 'unnâb bitdi
Şuvarmaqla anı her lahza hûn-âb
- 3 Gözüm gördi ki hûn-ı dil ider cûş
Aña merdümlük idüp virdi 'unnâb
- 4 Kıvıl mankırlarını gösterür sîm
Gözüm ehl-i kerâmetdür ya qallâb
- 5 Beni rüsvâ idüp dökmekde yire
Yüzüm şuyın bu iki çeşm-i pür-âb
- 6 Teni 'aşq âteşi yaqdı kül itdi
Dil-i bîmâra bister oldu sincâb
- 7 Bahâr u 'aşq u hicr ü qahr-ı ağıyâr
Cünûna cem' olupdur cümle esbâb
- 8 Dili añlardı cevr-i yâr anı da
Vefâsı gibi hicri itdi nâ-yâb
- 9 Melâmet mülkine 'azm itdi Muhyî
Selâmetde qaluñ aşhâb u ahhâb

88

İhtirâ'

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Hârâmî dîde-i hûn-rizüñ itdi dehri harâb
Yoruldu yatsun o yir güşede ko itsün harâb

- 2 Kebâb isteye bî-vaqt diyü mest gözüñ
Velî müdâm iderem ‘ aşkuñ âteşiyle kebâb
- 26a 3 Kebâb idüğine ‘ aşkuñ odıyla dil şahid
Yiter dü dideden eşk ile damlayan hün-âb
- 4 Cefâya gözlerüni vü vefâya leblerüni
Cihânda hoş sebep itmiş *müsebbibü’l-esbâb*
- 5 Şarâb-ı la’ lüni pîrâne her kim içse açar
O berg köhne-i şeybinde tâze verd-i şebâb
- 6 Gören yüzüni kaşuñla şanursa deyr ne tañ
Çü gün toğusına karşı yapılmış ol mihrâb
- 7 Qo süreyin yüzümi nâme-i hat-ı ruhuña
Çü ‘ âdet oldı ki qorlar hatt-ı ter üzre türâb
- 8 Yüzüñ güliyçün akar seyl-i eşk her müjeme
Virür seven güli şad hâre bir gül için âb
- 9 Belâlu Muhyîyi âfüşteñe kapulardan
Der-i cefâñı açupdur *müfettiñü’l-ebvâb*

89

Dîger [İhtirâ’]

mefâ’ ilün fe’ ilâtün mefâ’ ilün fe’ ilün

- 1 ‘ Aceb mi olsa dil ü cānlara cemāli me’âb
Güline şîre-i cān u dil olmuş âb u türâb
- 2 Ne cām-ı rûh-fezâ vü sürür-bahş lebî
Ki teşnedür aña âb-ı hayât ü bâde-i nâb
- 3 Semâ’-i hüsnde zülfi ruñında geh yirde
Aña gehî küre-i nâr cây gâh türâb

- 4 Göziyle kaşı cemâline virdi haylî şeref
Yüzinde tâze kızıl güller açmağ ile şarâb
- 5 Cemâli gülşen-i-nev oldu bezm-i ‘uşşâka
Yüzinde tâze kızıl güller açmağ ile şarâb
- 6 İdüpdür âb u gilüm âşkâre mihr-i ruḥın
Gil ile gizlenimez âftâb-ı ‘âlem-tâb
- 7 Cevâbı buse sü’âline ḥande-i şîrîn
Şeker lebiyle ne hoş datludur sü’âl ü cevâb
- 8 Ḥayâli düzdi gelüp râh-ı dîde vü dilüme
Dilümden aldı qarâr u gözümde aldı ḥ’âb
- 9 Dil âteşinde idüp sürḥ tîri peykânın
Virür aña cigeri qanıyile Muḥyî âb

90

Dîger [İḥtirâ’]

mefâ’ ilün fe’ ilâtün mefâ’ ilün fe’ ilün

- 1 Dilüm lebi meyi şevki odıyla oldu kebâb
Ne ḥüb idi bu kebâb ile olsa cem’ o şarâb
- 2 ‘Aceb mi zülf ü ruḥ ile lebine cân virsem
Ki şöḥbet-i mey olur ḥüb olsa şeb meh-tâb
- 3 Lebi ne ḥüb kerâmetlü la’ldür şeffâf
Ki gâh câm olur gâh mihr-i ‘âlem-tâb
- 26b 4 Ne hoş o dem ki şora ḥâlümü vü ben şeydâ
Viremeyem o sü’âlün sürûriyile cevâb
- 5 Ruḥını göz göremez derd-i âh-ı ‘âşıkdan
Ve ger ne âteş-i sūzâna ḥiç olur mı niḳâb

- 6 Ne tañ gelürse lebinden haṭ-ı belâ-engîz
Ki ‘ âkıbet kıparur fitne vü fesâd şarâb
- 7 Yüzümde kıanlu yaşıum mâ-cerâ-yı ‘ aşkıında
Hemîşe defter ider k’ola ‘ arz-ı rûz-ı hisâb
- 8 Gelüp müdâm oķı peykânı levhine dilümüñ
O levhden yudı naķşını mâ-sivânuñ ol âb
- 9 Düşünde dün gice mey-gün lebini buse idüp
Uyandı kendüsini buldı Muhyî mest ü ħarâb

91

İhtirâ‘

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Sünbül ü ħaddüñi gördük bî-niķâb
Sünbüle burcında toĝmış âftâb
- 2 Hoş münevver tal’atuñ her rûz u şeb
Rûz pür-tâb ħ’or ü şeb mâh-tâb
- 3 Leblerüñde gördüğüm beñler midür
Yaĝu yir yir âb-ı ħayvânda ħabâb
- 4 Ĥatm idüp ħüsnüñ kitâbını ħâtuñ
Yazdı misk-i nâb ile *temme’l-kitâb*
- 5 Câm-ı la‘lüñ ‘aksi mest itdi meyi
Eyledi ‘uşşâķ-ı mesti hep ħarâb
- 6 Ğamzeñ itmekde ta‘allül kıatlüme
Nergis-i mestüñ meger kim itdi ħ’âb
- 7 Oķlaruñ peykânlarıyla oldu dil
Kûh-ı ĝam kim anda var şad çeşme âb

- 8 Mihr ile meşhûrdur gerçi güneş
Zerrece yok sende mihr ey âftâb
- 9 Muhyî sevmekden seni ummaz vefâñ
Maṭlabı saña mücerred intisâb

92

Dîger [İhtirâ‘]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Gün yüzüñ ‘aksi aña olmuş hicâb
Günde bir dürlü olur saña niḳâb
- 2 Merğzâr-ı ḥaddüñ üzre şâh-ı ḥüsn
Ḳurdi miskîn ḥayme-i ‘anber-ṭınâb
- 3 Tâb-ı tebden mi lebüñde âbile
Yâ mey-i nâb üzre gelmiş mi ḥabâb
- 4 İtdi fersûde teni tâb-ı ruḥuñ
Târ-ı kettânı nitekim mâh-tâb
- 27a 5 Pâyuñuñ nâzûk kefi incinmese
Eyler idüm ḥalkâ-i çeşmüm rikâb
- 6 Zülfüñe düşdi dilüm özler lebüñ
Rûzedâr eyler şeb olsa meyl-i âb
- 7 Çeşm-i mestüñ kim düşer her yañaya
Üstüme düşdi beni itdi ḥarâb
- 8 Baḥr-i eşküm mevci kendünden degül
Virdi zülfüñüñ nesîmi ızṭırâb
- 9 Muhyî çekmekde senüñle derd-i ser
Ṭañ mı derd-i ser virür çün âftâb

93

Dîger [İhtirâc]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Çeşmini mest-i harâb itmiş şarâb
 'Âşıkun hâli harâb-ender-harâb
- 2 Çeşm-i mestinden anuñ gitmez humâr
 İtmeyince 'âşıkı kanın şarâb
- 3 Çeşmine meyl eylese dil tañ mı kim
 Bu harâb-ı mest ü ol mest-i harâb
- 4 Çeşm-i 'âşıkdan olur h'âbı tamâm
 H'âba vardukça o çeşm-i nîm-h'âb
- 5 Yir yüzinde hüsñ ile şehlük idüp
 Gökde mihri eyledi nâ'ib menâb
- 6 Düşmiş aqar şuya 'aks-i tal' atı
 Ānuñ için çekmededür ıztırâb
- 7 Zülfidür maşşer kıyâmet tal' atı
 Hatı-ı miskîñ defter-i rüz-ı hisâb
- 8 Dil anuñ şaydı hevâsında uçar
 Peşşeye şayd olunur şanur 'uqâb
- 9 Kapusını sâye-i dîvârdan
 Bekle Muhyî tâ gelince âftâb

94

Nazîre-i Nizâmî

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Halk olurken leb-i pür-hâli meger hâk ile âb
 Aña olmuş şeker ü misk ü mey-i nâb ü gül-âb

- 2 Kaşınıñ hûbı güzel tākı temâşasıyîçün
Döndi aña yüzini kıble [ye] ardın mihrâb
- 3 Yüzi nûrı lem‘ânından anı göz göremez
Olmış ol tal‘atı hırşîd mehe nûr-ı hicâb
- 4 Cümle ‘âşıklarınun dilleri keştilerine
Baħr-i hüsniinde dehânuñ olmış gird-âb
- 5 Gün yüzinde leb-i şîrînine haţ gelse ne tañ
Ki güneşde Ʒalup ol şehd açuƷ üşdi zübâb
- 27b 6 Zülfi mi pâyı yanında görinen ya etegin
Düdi mı dutdı olurken dil-i ‘uşşâƷ kebâb
- 7 Seyr ider tal‘atı nûrıyla dilüm zülfin anuñ
Seyr-i şeb yazın olur hûb olıcaƷ meh-tâb
- 8 Şalmada merdüm-i çeşmüm gibi seccâdelerin
Âb üstine yüzinde iki zülfi pür-tâb
- 9 Muhyînuñ şî‘rini ‘uşşâƷ oƷudukça oƷusa
Gözleri yaşı ne tañ şerbete Ʒonur çü gül-âb

95

Nazîre-i Dîger [Nizâmî]*fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün*

- 1 Zülf ü rûyı vü siyeh hâli vü hadd-i pür-tâb
Özge cādü ki şuda od yaƷup itmekde kebâb
- 2 Görse her gül ruħını ‘aşkıyile oda düşer
Büyını duysa olur şerm ile berg gül-âb
- 3 Bezm-i hüsniinde anuñ ‘âşık-ı şeydâlarına
Nâz ile hânde-i şîrîn ü lebi nuƷl ü şarâb

- 4 Zülfine diller üşerse ruhı şevkiyle ne tañ
Hübür bāzī-i eḫfāl şeb olsa meh-tāb
- 5 Haḫ-ı reyḫānın anuñ zīr ü zeber itdi şabā
Tā ola muşḫaf-ı ḫüsniyle o yir yir i' rāb
- 6 Dil anuñ ' arız-ı pür-ḫāli ḫayāliyle hemān
Şiḫedür içi anuñ misk uvağıyla gül-āb
- 7 Görmez oldum o gözüm nūrını çün düşde daḫı
Şimdiden girü gözüm saña ḫarām olsun ḫ'āb
- 8 Virse ḫāki teni hicrinde fenāya āhum
Ḥañ mı cem' olmada çün şarşar u fersūde türāb
- 9 Fırḫati tāze iken gün şayar idi Muḫyī
Şimdiden girü ider oldı meh ü sāli ḫisāb

96

İḫtirā'

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Tecellīde cemālün her güzel dil-berde ey maḫbūb
Ḥamunuñ ḫüsni olmuş ey şeh-i ḫübān saña mensūb
- 2 Olupdur ḫal' atınuñ şafḫasında her perī-rūnuñ
Bir iki ḫarf ḫüsnuñ defterinden ey melek mektūb
- 3 Ne tañ rūyuñda şīrīn leblerüne virseler cānlar
Ki Rūm ilinde ra' nā vü mükerrer ḫand olur mergūb
- 4 Yüzüñ taḫvīmīne ḫaḫlar çeküp devrān eli yazmış
Diyār-ı Rūma bu yılda ḫatī çok fitne vü āşūb
- 5 Çün aşduñ zülfüne cān u dili dursun ḫo ' ādetdür
Ki şehler aşduğı inmez niçe günler durur maḫlūb

- 6 Yoluñda ölmedür baña cihâna gelmeden maqşûd
Eger kendü elüñle öldürürseñ hod *hüve'l-maflüb*
- 28a 7 Neden kim cebr ile kuyuñda ağıyâr idine menzil
Çün olmaz cennet-i firdevs hergiz kimseye mağşûb
- 8 Dilüm küncin qarâr u şabrdan zülfüñle pāk itme
Eyü olmaz giceyle hāneye urmaq kişi cārüb
- 9 Saña virsün Hudā şādide ‘ömr-i Hazret-i Nūhı
Ġamuñda mübtelā Muhyiye şabr-ı Hazret-i Eyyüb

97

Diger [İhtirā‘]*mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün*

- 1 Şaçı cādū haıı fitne gözi āfet kaşı āşüb
Dil ü cāna havāle her birisi başdan aşub
- 2 Cemāli muşhafın ‘uşşākına açmış nazar kıldum
Görindi çeşmüme anda ‘azāb āyetleri mektüb
- 3 İki zülfi yüzinde şalınur geh sağ u geh şola
Aşılmış sanki bir mescidde sünbülde iki cārüb
- 4 Kaçan tūbg boyınsuz serv ü şimşāda nazar kılsam
Virür ol çeşmüme zaḥmet şanasın kim yitüpdür çüb
- 5 Sülük üzre reh-i ‘aşkıñda zülfi cezbeseyle dil
O yolda kaldı ol şeydā olupdur sālİK-i meczüb
- 6 Naşib olmaz bize bir lāle bir gül ḥüsni bāğından
Dirür ağıyâr her gün lālesiyle güllerin ṭob ṭob
- 7 Ne tañ ḥāb eylese ben ağıladıqça rüyına qarşu
Olur çün ḥāb bārān-ı bahārī yağduğında ḥüb

- 8 Lebinüñ hatt-ı miskînin görüp ğam yime miskîn dil
Olur cüllâb-ı misk ile dağı ra' nâ dağı mergüb
- 9 Ten-i cânı visâl-i 'îdine kırbâna ' arz itdüm
Didi kıâbil degül Muhyî biri lâğar biri ma' yüb

98

Nazîre-i Mesîhî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Çok dirüm gülzâr-ı hüsne karşı her gün yâ naşîb
' Andelîb-i cânâ olmaz bir gül-i ra' nâ naşîb
- 2 Cân u dil dalmağdadur ' ummân-ı hüsne dâyimâ
Birine de olmadı bir lülû-yı lâlâ naşîb
- 3 Geçdi ' ömrüm lâlezâr-ı ' aşk içinde âh ile
Yandı bağrum olmadı bir lâle-i hamrâ naşîb
- 4 Yâr ile ağıyâr ' işretde ben âh u nâlede
' Aşğdan baña hemân olmuş kıuru ğavğâ naşîb
- 5 Ğam meydür içdügüm dâyim humârın def' için
Olmadı câm-ı lebinden bâde-i şahbâ naşîb
- 6 Hoş sa' âdetlü kemân-keş kıaşı yanında gözi
K'aña dâyim olmuş anuñ gibi miskîn yâ naşîb
- 7 Hindî-i âteş-perest iken anuñ zülfi ' aceb
Ne ' amel itdi ki oldu cennet-i me' vâ naşîb
- 28b 8 Ne anuñ gibi baña bir dil-rübâ peydâ olur
Ne benüm gibi aña bir ' aşık-ı şeydâ naşîb
- 9 Ortaya çıkmaz bilür her gün ğam ile kendüyi
Anuñ için olamaz Muhyîye ğam-ı ferdâ naşîb

99

İhtirâ'

mef'ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 İki lebi ki biri 'inebdür biri ruṭab
Bir piste olmaḡ ikisinün cümlesi 'aceb
- 2 'Âşıqlara lebi ne kerâmetlü nesnedür
Kim anlara ḡadeḡdür o hem bâde hem 'ineb
- 3 Zülfidür özge âlem-i ervâḡ kim müdâm
Ervâḡ-ı ehl-i 'aşḡ olur anda cem' heb
- 4 Rüyında fitne üzre siyeh beñleri anuñ
Rûma düşüp ḡarâmîlük eyler niçe 'Arab
- 5 Meh gün yüzinden olduḡıyüçün ḡacil tamâm
Eyler utanmaḡ ile güzer küyını o şeb
- 6 ḡâl-i ruḡı yir itmiş anuñ bâḡ-ı ḡüsni
Âyâ bihişt-i 'adne neden düşdi Bû Leheb
- 7 'Aşḡında ṭañ mı ḡarḡa-i eşḡ olduḡum benüm
Maḡmûmı doldurur şuya ḡummâda tâb-ı teb
- 8 Hicrinde ṭañ mı bulmasa bu ḡam-zede neşâṭ
Olmaz kimesnede çü kıyâmet günü ṭarab
- 9 Muḡyî olalı dūr o dürr-i yetimden
Deryâ mişâl eşḡ ile pür-çeşm ü ḡuşḡ-leb

100

İhtirâ'

mef'ülü fâ' ilâtün mef'ülü fâ' ilâtün

- 1 ḡüsni kitâbı k'anuñ ebvâbı ḡoş müretteb
Her bâbına yazılmış ḡaṭṭ ile niçe maṭlab

- 2 Zülfi kitâb-ı hüsne ‘ anberle miskden cild
Anuñ ħamı olupdur ol ħüb cilde miķleb
- 3 İrdi kemāle ħüsni çün sāl-i çārdeh de
Ķanda irişür aña mäh-ı çehārdeh-şeb
- 4 Tāķında kaçınuñ dil nūşın lebinde cānum
Ħüsn-i ‘ ibāda anda var bunda luţf-meşreb
- 5 Kaşırında ħüsniñ meh bir sım toḃ aşıpdur
Ħurşid anda yazdı bir şemse-i müzehheb
- 6 Gördükçe zülfin anuñ eşküm dökülse tañ mı
Gice ħarañu olsa zāhir olur çü kevkeb
- 7 Her bir nazarda eyler teşhîr biñ dil ü cān
Cādü gözi meger kim efsün bilür mücerreb
- 8 Bağlamak ecliyiçün anuñ teb-i firāķın
Oldı ten-i nizārum hicrinde rişte-i teb
- 29a 9 Yazmaķda vaşf-ı ħaţtın āh eyledükçe Muĥyî
Göz yaşıyile āhı dūdın ider mürekkeb

101

İhtirā‘

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Derdler dermānidur derd-i ħabîb
Şükr kim ben derdlüye oldı naşîb
- 2 Diñ taḃîbe itmesün baña ‘ ilāc
Kim ħabîbümdür yine baña taḃîb
- 3 Dil gidüp zülfine şem‘ itdi ruĥın
Şeb olıcaķ mäh olur şem‘ -i ħarîb

- 4 Minber-i h̄usne haṭīb-i nev olup
Zülfi olmuş aña şimşir-i haṭīb
- 5 Ruḥlarında yazdı haṭ naşb âyetin
Leblerinde âyet-i *fethun karīb*⁵⁰
- 6 H̄üsni meydânında dil cān-bāz olup
Eyledi cān riştesini anda ip
- 7 Ruḥları üzre şalup zülfin ider
Niçe imān ehlini ehl-i şalīb
- 8 H̄il' at-i şāhāne-i ' aşkı giyüp
Halk içinde olmuşuz haylī mehīb
- 9 Ehl-i ' aşka vaşl u hicr olduğda baḥş
Oñmaduḫ Muḥyiye hicr olmuş naşīb

⁵⁰ *Kur'an*, Saf (61)/23; Fetih (48)/18.

ḤARFÜ'T-TÂ'

102

Nazîre-i Şeyḥ Kemāl

mefā'îlün mefā'îlün fe'ûlün

- ۱ ترا دل و مآکیان خانه زاد است
بتو بسمل شدن او را مراد است
- ۲ بقلم نهر نص در مصحف حسن
ترا ابرو و چشمت نون صاد است
- ۳ بلب خور خون من کلو را رسیدن
نهر جزءم نهر طوری مراد است
- ۴ بخدت خط کتاب حسن بنوشت
بعشاق تو مرصاد العباد است
- ۵ بهرت دایما خورشید در تاب
ترا ای ماه تابان نا مزاد است
- ۶ دو زلفترا بسی مجنون و شیدا
یکش لیلی و آن دیگر سعاد است
- ۷ پریشان چون دلم هر دم دو زلفت
چو هر یک مجمع انواع باد است
- ۸ بزیر آسمان ابروی تو
رخ و خط عالم کون و فساد است
- ۹ بمحیی کر در کویت بستی
در کوی خرایاتش کشاد است

103

Nazîre-i Dîger [Şeyḥ Kemāl]

mefā'îlün mefā'îlün fe'ûlün

- ۱ دلم با وعده وصل تو شاد است
که بوی وصلت ارد نیک باد است
- ۲ بعهدت خوش دلم کر چیکه دایم
ترا با خلف وعدت اعتیاد است

- ۳ بنقد جاد و دل رفقم بیازار
شنیدم لعل تو اندر مزاد است
- ۴ رسد کر با سہای کویت این خاک
عجب نبود کہ آہم کردیاد است
- ۵ جالت مسجد ذوالقیلتین است
بھر یک سجده شکرم فتاد است
- ۶ بسی بنشسته در خورشید خالت
از آتش جون عرہا در سوادش
- ۷ این دل شود در زلفت افزون
چو درد خسته اندر شب زیارت است
- ۸ نوشته بر رخت کلک قضا خط
سواد چشم من او را مداد است
- ۹ زعشقت کر نیابد کام محبی
نی رنجد چو عاشق نا مراد است

104

Nazîre-i Dîger [Şeyh Kemāl]

mefā'îlün mefā'îlün fe'ûlün

- ۱ نہ خال است آنکہ در رویش فتاد است
بسیرش مانده از چشم سواد است
- ۲ ہمہ دلخواہ میوہ در جالش
بعشاقش مکر باغ مرادش
- ۳ دلم شد با خیل باغ حسنش
ارم با تیر او ذات العباد است
- ۴ ندارم جان خود را از لبش فرق
باو در وی حلول و اتحاد است
- ۵ از ان پنهان دهانش از ہمہ خلق
کہ اندر وی بسی حق عباد است
- ۶ برفش ابر غرب عالم حسن
چہ غم چون جانب قبلہ کشاد است

رخش چون خون دل سرخی گرفتست ۷
خطش بروی دعای سرخ باد است

بچشمش نی رمد از خد سرخش ۸
بان آینه اش عکسی فتاد است

بمن دل محیی با لیلی زلفش ۹
چو دنیا او بدونان نا مزاد است

105

Nazîre-i Nesîmî

30a *fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

- 1 Cānı itmişdi ezelde cām-1 'aşk-1 yār mest
Cür' a-i cām-1 elest itdi yine tekrār mest
- 2 Bāde-i 'aşkuñ 'acebdür kuvvet-i keyfiyeti
Çatresiyle oldı cümle müslim ü küffār mest
- 3 'Aşk bezminde figān u nālemi 'ayb eylemeñ
Artıcağ keyfiyeti katlanımaz ırlar mest
- 4 'Aşk cāmın cānlar itmişler ezel bezminde nüş
Şimdi ol cāmuñ ider keyfiyyetin izhār mest
- 5 Mest-i bî-āzāra ta' n-1 zāhidi gūş eylemek
Zāhid-i pür-fitnedden yigdür çü bî-āzār mest
- 6 Zāhir-i meste nazār kıılma derūnından şağın
Gāh ider mevlāsı ile hufyeten bāzār mest
- 7 'Aşk cāmın nüş idüp esrār-1 'aşk olsa 'ayān
'Āşık-1 mesti ider tekrār ol esrār mest
- 8 Ey müsebbih zāhid itme her gice ben meste ta' n
Ki geçer tesbihe itmek nāle-i eşhār mest
- 9 Añ zünūbuñ tevbe kııl Muhyî yüzüñ sür yirlere
Yig mürāyî tā' atından itmek istigfār mest

106

Nazîre-i Diğer [Nesîmî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Eylesün 'uşşâkı dâyim cām-ı la' l-i yâr mest
Derd ü ğam cāmıyla olsun rûz u şeb aġyâr mest
- 2 Tañ mı ger şîrîn lebiyle çeşmi mest olsa müdâm
Mey yirine engübînile olur Tâtâr mest
- 3 Cân u dil nağdini ğâret kaçd idüp fettân yüzi
Gösterür halk-ı cihâna kendüzin bîmâr mest
- 4 Bu dil-i âşüftemiz yâr olsa çeşmiyle ne tañ
Kim olur ser-meste yine maħrem-i esrâr mest
- 5 Mey sebîl oldı vü sâķîmüz elinden selsebîl
Furşatı fevt itmeñüz kim şâķî vü ħammâr mest
- 6 Cām-ı la' lin şunduġınca 'âşık-ı ser-mestine
Cânını hüşyâr ider 'aql u dilin tekrâr mest
- 7 Tañ mı geçse ħasteliķle 'ömri çeşm-i mestinüñ
Kim görüpdür kim ola dünyâda ber-ħ'ordâr mest
- 8 Çeşm-i mesti ğamze vü şîveyle aldı dilleri
Görmemişdür gözler anuñ gibi şîrînkâr mest
- 9 Muħyiyâ hüşyârlık ħoş vaķte geldi râst kim
Tali' üñde bezmümüzde yâr mest aġyâr mest

107

Nazîre-i Diğer [Nesîmî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 İtdi küyuñda dili ruhsârüñ ey dildâr mest
Nitekim Mûsâyı itdi Tûrda ol nâr mest

- 30b 2 Ben degül tenhâ lebûñ devrinde mest-i cām-ı ‘aşk
 Kāđī müftī şeyh şūfī muhtesib sālār mest
- 3 Bir bölük mestüz aramızda yaraşmaz hüşyār
 Dil-rübālar mübtelālar sākī vü hammār mest
- 4 Lā’übālī şalınurken bildiler şeydālūgum
 Bildürür mest olduğın hüşyār-ı kec-reftār mest
- 5 ‘Aşkuñ ile olsa zāhir halka esrārüm ne tañ
 Kim ider gönlüñdeki esrārını izhār mest
- 6 Haste gönlüm derdine gösterdiler çeşmüñ tabīb
 Gör kara bahtum ki ol da kāfir-i bīmār mest
- 7 Dil şeb-i zülfünde şeb-revdür ‘asesler gözlerüñ
 Bāki yoğdur çün görür her yirini her bār mest
- 8 Būse cerr itmekde çok yalvarmamı ma‘zūr dut
 Mübrim ü yañşak olur olsa kaçan cerrār mest
- 9 Gözlerüñle bende Muhyī kim havāle dāyimā
 Bir müselmān üzre iki kāfir-i hūn-h̄ār mest

108

Nazīre-i Aḥmed Paşa*mef’ülü mefā’ilün fe’ülün*

- 1 Bu ‘aşk degül belādur ey dost
 Geldi başa bir kazādur ey dost
- 2 Üstümdeki cān u dil figānı
 Ten meyyitine şalādur ey dost
- 3 Derdüñ ezeli kazāyımış çün
 Dermānı hemān rızādur ey dost

- 4 Ḳaddüm gibi bār-ı cevruñ ile
Püşti-i felek dü-tâdur ey dost
- 5 Senden nicesi umam vefâ kim
‘Ömr âdeme bî-vefâdur ey dost
- 6 Cân ten ıafesinde ‘aşkuñ ile
Ḳumrî kim aña nevâdur ey dost
- 7 Ḥâşıl dile zülfüñ ü ıadüñüñ
Dâl ü elif ile dâdur ey dost
- 8 Ḥaı gelse lebüñde tañ mı âhir
Bâlün şoñı çün belâdur ey dost
- 9 Sög nâz ile ıanımı dökerken
Kim ol baña hün-bahâdur ey dost
- 10 Kevni vü mekânı dutdı ağıyar
Bunlarla halâ melâdur ey dost
- 11 Yok Muhyîde şabr u sende inşâf
‘Aşkuñda güci buradur ey dost

109

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

mef'ülü mefâ' ilün fe'ülün

- 31a 1 Her derde lebüñ devâdur ey dost
Hem şerbet ü hem ğidâdur ey dost
- 2 Vir buse ki hüsñüñ ola mümted
‘Ömri şadaıa uzadur ey dost
- 3 Sen tâze nihâl gül de zülfüñ
Cañ bülbüline yuvadur ey dost

- 4 Zenbîl ile mihr ü tās ile māh
Kapuñda iki gedādur ey dost
- 5 Çeşmüñ kara giydi oldı şūfī
Boynında kaşuñ ridādur ey dost
- 6 Ne hoş uzamış yüzüñde zülfüñ
Yaz gicesi ħod kışadur ey dost
- 7 Vaşf eyledügümce ħüsnüñ āfāk
Aĥsent ile pür-şadādur ey dost
- 8 ‘Aşkuñ şühedāsına dü-‘ ālem
Başdan başa ħün-bahādur ey dost
- 9 Senden ne gelürse hep vefādur
Gerçi kim adı cefādur ey dost
- 10 ‘Uşşāk içine koma rakībi
Sür gitsün anı yavadur ey dost
- 11 Muĥyiye dil ile cān iki kayd
Her birisi bir belādur ey dost

110

Nazīre-i Şeyĥī

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

- 1 Şem‘i ruĥuñuñ kim gice gündüz yanar ey dost
Kandīlini ay u güneş andan yaqar ey dost
- 2 Cādū gözüñ uyĥuda vü ‘uşşāk seherde
Beñzer bölerek ħābını gözden qapar ey dost
- 3 Def‘ itmek için ĥaste gözüñ derdini ĥaṭṭuñ
Eşkümler ezüp miski du‘ālar yazar ey dost

- 4 Dil varmada gelmekde dü-zülfüñ arasında
Çüllâh gibi anda şan iplik çözer ey dost
- 5 Âh eyledüğümce gözüm ağlarsa ne tañ kim
Merdümde olur germ hevâlarda der ey dost
- 6 Cân u dil ü ten âhum ile vardı fenâya
Yirinde anuñ her birinüñ yil eser ey dost
- 7 Pâ-bûsuñ ümidine ne yoldaki olam hâk
Bir ğayrı yola n'îçün idersin güzzer ey dost
- 8 Bir kaçre şu 'uşşâka lebün teşnesi yüz biñ
Muhyiye de andan arada ne deger ey dost
- 9 Şîrîñ sühan olsun dir iseñ tûti-i tab' um
Karşu leb-i şîrinüñ ile şun şeker ey dost

31b

111

Nazîre-i Diger [Şeyhî]*mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün*

- 1 Dil şem' -i ruhuñdan nice itsün güzzer ey dost
Pervâne olup yaqdı aña bâl ü per ey dost
- 2 Âhum şeb ü rûz ebr olup oldu saña perde
Tâ ruhlaruñı görmeye şems ü kamer ey dost
- 3 Geh sünbülüñe gitmede geh la' lüñe gönlüm
Bî-çâre gezüp derdine dermân arar ey dost
- 4 Yazduqda hatuñ nâme-i ğam aña kanupdur
'Âşıkларуñuñ kanıyile noqtalar ey dost
- 5 Ğam şabr ile idüp danuşuq hâne-i dilde
Ğam oldu muqîm eyledi şabrum sefer ey dost

- 6 Kâr itmedi eşküm dün ü gün göñlüñe gerçi
Bârân yağınca çok taşta eyler eşer ey dost
- 7 Girdüm çü reh-i ‘aşka kodum cân u dili kim
Ehl-i sefer eşkâlini taḥfîf ider ey dost
- 8 Şâyed ki zamân ile irem bilüñe diyü
Ḥasretle olupdur kad-i Muḥyî kemer ey dost
- 9 Tûmârını eş‘ârımuñ itmiş yed-i kudret
Düşmenlere oğ dostlara ney-şeker ey dost

112

İhtirâ‘

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

- 1 Kadüñ naḥl-i cihân-ārâdur ey dost
Aña şîrîn lebüñ ḥurmâdur ey dost
- 2 Cemâlüñ nev-‘arûs olmağda her gün
Yañağüñ aña al vâlâdur ey dost
- 3 Ne tañ görseñ cemâlüñ dürlü dürlü
Ki ḥüsnüñ mevc urur deryâdur ey dost
- 4 İki zülfüñ cemâlüñ mescidinde
İki seccâde-i ra‘nâdur ey dost
- 5 Ruḥ u zülfüñ nazarda rûz u şeb lîk
Dehânuñ naqşı nâ-peydâdur ey dost
- 6 Şadefdür ‘aşkuñuñ dürrine ḳalbüm
Anuñcün eşref-i a‘zâdur ey dost
- 7 Şalarsın va‘deñi ferdâya her gün
Bu ne dükenmedük ferdâdur ey dost

- 8 Raķîbûñ serd şekli karşıusunda
İñen açılma kim sermâdur ey dost
- 9 Şunar ‘uşşâka şu çeşmiyle Muhyî
Erenler bezmine sakķâdur ey dost

113

Diger [İhtirâ’]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

- 32a 1 Cemâlûñ Mescid-i Akşâdur ey dost
Külâleñ leyle-i esrâdur ey dost
- 2 Sen olduñ mâh-ı ‘îd aylar içinde
Kaşuñ hoş ğurre-i ğarrâdur ey dost
- 3 Ne hoş şâhî livâ kıddüñ kim aña
Yüzüñ ağ u kızıl vâlâdur ey dost
- 4 Senüñ hüsnuñ şehine sağlu şollu
İki zülfüñ iki pādşâdur ey dost
- 5 Lebüñ gördükçe dil meyl itse tañ mı
Ki dil tıfl u lebüñ helvâdur ey dost
- 6 Neden oldu bu gün hattuñ kıyâmet
Kıyâmet halka hod ferdâdur ey dost
- 7 Ne tañ olsam reh-i ‘aşķuñla ‘üryân
Ki âhumla hevâ germâdur ey dost
- 8 Raķîbi kūyuña koymaz kilâbûñ
Giceler şubha dek ğavgâdur ey dost
- 9 N’ola gelse dilüñe Muhyî geh kim
O hâşâk-i dilüñ deryâdur ey dost

114

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

- 1 Tâ cānumı ten ' aşkuñı cān eyledüñ ey dost
Dervîş-i dili şāh-ı cihān eyledüñ ey dost
- 2 Rākıd şuyıdı uşbu gözüm ḥavzınuñ ābı
' Aşkuñla anı āb-ı revān eyledüñ ey dost
- 3 Cān riştesi nāzük tenüñe gitdi kenāre
Sen alduñ anı aña miyān eyledüñ ey dost
- 4 Bir zerreyi her gāh cemālün güneşinde
Pinhān idüp adını dehān eyledüñ ey dost
- 5 Reyhān u benefşeyle idüp bāğ-ı ruḥuñ zeyn
Şanduñ ki bahār oldı ḥazān eyledüñ ey dost
- 6 Düşmenlere karşımda lebün dişledür olduñ
Ḥayfā ki kıyup cānuma ḳan eyledüñ ey dost
- 7 Eşkümlle iki dīde-i giryānumı ğamdan
Karşuñda iki şād-revān eyledüñ ey dost
- 8 Yaş dökse gözüm tañ mı ruḥuñ nārına karşı
Ḥatṭuñla aña ḥaylī duḥān eyledüñ ey dost
- 9 Pīr olmuş idi cev̄ ile Muḥyī-i belā-keş
Anı mey-i la' lüñle cevān eyledüñ ey dost

115

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Geldi ḥaṭ yazdı kitāb-ı ḥüsn-i cānānı dürüst
Şanki evrāḳ-ı güle yazdı gülistānı dürüst

- 32b 2 Dūd-ı āhum kim dolaşmış tal' atı eṭrāfını
Hāledür kim devr idüpdür mäh-ı tábānı dürüst
- 3 Cāna şatmışken lebin bāzārını bozmağ diler
N'idelüm bir buse virürse peşimānı dürüst
- 4 Bāde şun sākī şıdı dil şışesin ol seng-dil
Andan ayruğ nesne hergiz idemez anı dürüst
- 5 Ol şeh-i hüsne raķibi itme hākim ey felek
Olmaya maḥkūm-ı dīv itmek Süleymānı dürüst
- 6 Āyet-i hüsni dil çok dürlü tefsir itmede
Bilmez olmaz re'y ile tefsir-i Qur'ānı dürüst
- 7 Gülşen-i hüsni de n' için zār ider cān bülbülin
Çün degül rencide itmek kimse mihmānı dürüst
- 8 Eşkümnü baḥrin görüp mihr eyleyüp n'eyler raķib
Ġarğ olurken çün degül Fir' avnuñ imānı dürüst
- 9 Va' de-i cevre vefā eyler müdām ol pür-cefā
Şād ol ey dil bulmuşuz bir 'ahd ü peymānı dürüst
- 10 Datludur baldan ğamı Muḥyiye yir ḥelvā gibi
Çok yimekten ḳalmadı ağızında dendānı dürüst
- 11 Nazmum elfāzı şadeflerdür ma' ānisi durer
Dinse dīvānum kemāl ü fazl 'ummānı dürüst

116

İhtirā'

mef'ülü fā' ilātün mef'ülü fā' ilātün

- 1 Hoşdur ki ide dil-ber geh ḥışm u geh 'ināyet
'Aşıklar ide andan geh şükr ü geh şikāyet

- 2 Şükr itdüm eyledükçe hışm u cefâ o bed-hû
Hayfâ katında oldı şükrüm dağı şikâyet
- 3 Çeşme ruhı gülelden gül-gün olupdur eşküm
Ol gülden eylemiş reng eşke meger sirâyet
- 4 Beñlerle tal' atunđa zeyn oldı muşhaf-ı hüsn
Misk-i ter ile konmuş yir yir nişân-ı âyet
- 5 Cānum lebine gitdi dil zülfi zulmetine
Kime irer dālâlet kime irer hidâyet
- 6 Ol bî-vefâ cefâdan ' uşşâka itdüğini
Haḫḫı urup yüzine bir bir ider hikâyet
- 7 Biñ kanda çeşmi her dem derd aña hâkim-i ' aşk
Hergiz aña buyurmaz ne cürm ü ne cinâyet
- 8 Şimden girü vefâ kııl ey yâr-i pür-cefâ kim
Cevr ü cefâ sonunda hoşdur vefâ be-ğâyet
- 9 Şeb zulmetinde yokdur hâcet çerâğ u mâha
Kim gün yüzün hayâli eyler bize kifâyet
- 10 ' Aşkuñ dili iletdi bir ' âleme ki anda
Ne mihre var zevâl ü ne şevke var nihâyet
- 33a 11 Muhyî ayağda kaldı zülfün gibi elin al
Göñli şınıkdur eyle hâtırcığın ri' âyet

117

Nazîre-i Nevâyi

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Rûz-ı hicrân rûzesine irdi pâyân ' âkıbet
Vaşl-ı cānân ' idine cān oldı kurbân ' âkıbet

- 2 Cüst ü cūyiçün anuñ geşt üzre idem ‘ālemi
Şükr kim oldum hele kūyına mihmān ‘āķıbet
- 3 Kāpusından her sürüldükçe yine varı varı
Himmet ü sa‘yümle oldum añā derbān ‘āķıbet
- 4 Şehlüge şāhum begenmezken cihān ma‘mūresin
Mülk-i dil virānesine oldı sulţān ‘āķıbet
- 5 Hıaı çeküp yazmıř ruķına devr k’ey mağrūr-ı hūsn
Ĝāfil olma var hūşūf-ı māh-ı tābān ‘āķıbet
- 6 Şat girān engūr-ı bāğ-ı hūsnūñi vaķtiyle kim
Bāğ bozulduķda olur engūr erzān ‘āķıbet
- 7 Toħm-ı reyħāndur meger bāğ-ı ruķında ħāli kim
Eşk-i bārān ile bitdi ħaıı-ı reyħān ‘āķıbet
- 8 Zülfi ser-keşlükde iken düşüp anuñ yanına
Sāye gibi oldı ol ħāk ile yek-sān ‘āķıbet
- 9 Ħil‘ at-i hūsnine mağrūr olmasun ol şāh-ı hūsn
Niçe ħil‘ at-pūş sulţān oldı ‘üryān ‘āķıbet
- 10 Ĝülşen-i hūsnin o yār ağyār ile doldurdu ħayf
Ol irem bāğımı itdi bāğ-ı zāğān ‘āķıbet
- 11 Girye ile Muħyī bulsa dürr-i vaşlımı anuñ
Tañ mı dür ħāşıl ider bārān-ı nīsān ‘āķıbet

118

İhtirā‘

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ulün

- 1 ‘İnebde dududur şāh-ı nübüvvet
Sen eyle anı şeft-ālūda sūnnet

- 2 Mesîhâdur leb-i cân-baḥşuñ añâ
Olupdur cânları ‘uşşâḳuñ ümmet
- 3 Semâ’-i ḥüsnde ḳaşuñ hilâli
Görinmez var şaçuñ ebriyle ‘illet
- 4 Varaldan dil cemâlün mescidine
İdüpdür i’ tikâf-ı ‘ömre niyyet
- 5 Olupdur pîr-i ‘aḳla tıfl-ı dil ‘âḳ
Ri’âyet eylemez ḥaḳḳ-ı übüvvet
- 6 Zen-i dehre ṭalâḳın virmişüz biz
Kim isterse nikâḥın geçdi ‘iddet
- 7 Olupdur bâd-ı âhumla tenüm ḥuşk
Yaḳarsa ‘aşḳ odı var ḳâbiliyyet
- 33b 8 Ḥumâr âlâmı çekmez ‘âşık-ı mest
Ḳaçan kim şâf ola cām-ı maḥabbet
- 9 Lebüñdendür şehâ Muḥyiye dirlük
Ḳuluñdur ola dirlük ile himmet

ḤARFÜ'Ş-ŞÂ'

119

Nazîre-i Nevâî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 İtmesün meh-pâreler sen mâh-ı tâbân ile baḥş
Kim degül lâyıḳ hilâle bedr-i raḥşân ile baḥş
- 2 Birbirine hoş mu' ârizdur iki ' ârizlaruñ
Şanki eyler mâh-ı tâbân mihr-i raḥşân ile baḥş
- 3 Eksilüp günden güne ḳadri olur işi tamâm
Bedr olup mâh itse sen gün yüzlü cānân ile baḥş
- 4 Şöyle râḥat eyledi derdüñ dil ü cān u teni
K'eyler oldı her biri üstine dermân ile baḥş
- 5 Küşteñe tîḡüñ ḥayât-ı cāvidân virüp ider
Baş açup meydâna girer âb-ı ḥayvân ile baḥş
- 6 Olsa ger ' aşḳuñla eşküñ baḥri dünyâ yı muḥîṭ
Ṭañ mı her bir ḳaṭresi eyler çü ' ummân ile baḥş
- 7 ' Aḳl ile cān u dilüm itmekde ' aşḳuñda cidâl
Şanki Ya' ḳüb u Muḥammed itdi Nu' mân ile baḥş
- 8 Çeşm ü zülfü ḥaṭṭ u ḥâlüñ cem' olupdur bir yire
Nice itsün Muḥyî meftûñ bunca fettân ile baḥş
- 9 Eḥl-i şî' r-i Rûm ile çün eyledüñ baḥşı tamâm
İdelüm şimden girü Ḥassân u Selmân ile baḥş

120

İhtirâ'

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Dilün şeydälüğine oldı bir nev dilsitân bâ' iş
Nevâ-yı 'andelîb-i câna bir nev gülsitân bâ' iş
- 2 Dil ü cân olmağa hırşîd-i hüsne zerreler her gün
Olupdur bir nazarda bir mehe nâ-mihrbân bâ' iş
- 3 Yağup 'aşk âteşine nâr-ı haddi 'âlemi oldı
Cevân u pîri şeydâ itmeye bir nev-cevân bâ' iş
- 4 Gören 'aşk ile rüsvây olduğum rahm eyleyüp dir kim
Bu ehl-i 'arzı rüsvây itmege olmuş fülân bâ' iş
- 5 Severem didüğümçün çok 'itâb u hışm ider baña
Olur niçe belâ envâ' ina dâyim zebân bâ' iş
- 6 Şakınsun bād-ı āhumdan bahār-ı hüsnine karşı
Olur bāguñ bahārın bozmağa bād-ı hazân bâ' iş
- 7 Göricek ben naḥîfî bir biriyle itse ceng ağıyâr
Ne ṭāñ çünkim olur ceng-i kilâba üstüḥ'ân bâ' iş
- 8 Gidelden kayd-ı ten ṭāvūs-ı cân cevân ider her dem
Anuñ cevânına oldı fezâ-yı lâ-mekân bâ' iş
- 9 Müdâm oldur türâbın Muḥyiyâ eşk ile kıl ter kim
Olur ḥayretde bārân feth-i bâba nâ-gehân bâ' iş

ḤARFÜ'L-CİM

121

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Kârbân-ı cândan alur la' l-i rûḥ-efzân bâc
Mülk-i dilden cümle zülf-i dil-keşün alur ḥarâc
- 2 Çün güzeller şâhısın hem başlarınuñ tâcısın
Ṭañ mı ser-cümle güzeller saña virürlerse bâc
- 3 Şâh-ı Rûm olup leb ü alnuñda Hindî beñlerün
Biri bulmuş taḥt-ı la' l ü biri bulmuş taḥt-ı âc
- 4 Kaşrı ḥüsnünde iki zülfün iki ra' nâ sûtün
Biri anun âbnûs-ı bahri biri Hindî sâc
- 5 Dil senün zülf-i perişânuñda ḥoş itmiş ḥulûl
Cân senün şîrîn lebünle eylemiş ḥüb imtizâc
- 6 Çeşmüme gelse ruḥuñ ' aḳsi dilüm pür-nür olur
Ḥâneyi rûşen ider ḥurşîd ile câm-ı zücâc
- 7 Ruḥlaruñla rûz u şeb ' âlem münevver olalı
Çerḥ bâzârında mihr ü mâha ḳalmadı revâc
- 8 Ruḥlaruñ evşâfını dürler gibi naẓm eylesem
Aluram ay ile günden gice vü gündüz ḥarâc
- 9 Cân virüp ' aşkuñla Muḥyî cânı şâh-ı ' aşḳ olup
Aña taḥt oldı felek mihr ile meh başına tâc

122

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ey tabîbüm haste cân irdi lebe özler gül-âc
Şun lebün luḫ it aña kıl müştehâsıyla ' ilâc
- 2 Ğâlib oldu ' aşk ile sevdâ dil-i şeydâmuza
Eyle ol bîmâra eftîmün zülfüñle ' ilâc
- 3 Nâz u şîveñ gördi ğâyetde feraḫnâk oldu dil
Şanasın tüş oldu datlu yağ u bala nâ-geh ac
- 4 Toğduğunca rûz u şeb pür-nür şems ile kamer
Ṭal' at-ı zîbâña virür her biri şevk ile bâc
- 5 İtmege ḫüsnün kitâbından tefe 'ül ehl-i ' aşk
Anlara bîñün olupdur kur' a-i ra' nâ-yı ' âc
- 6 Ṭal' atun kaçlarla bir mescid iki miḫrâblu
Her birine ruḫlaruñun biri bir rûşen sirâc
- 7 Kara başlu şüfi oldu mescid-i ḫüsnünde dil
İtdi zülfün kara hırka kara şemle kara tâc
- 8 Ṭañ mı ḫam ḫam olduğı zülfün ruḫuña karşı kim
Kıvrılır kızduğda yanar oda karşı olsa şac
- 9 Leblerün vaşfinda güyâ olsa Muḫyî tütivâr
Gönderürler Mışrdan kand-i mükerrerle ḫarâc

34b

123

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Kârbân-ı misk ü ' anberden alur ḫâline bâc
Çîn-i zülfine virür Mâçîn ü Hindistân ḫarâc

- 2 Zülfinün bīmāriyam la‘ linden umarsam şifā
 ẖañ mı sevdā rencine olur müferreclē ‘ ilāc
- 3 Çeşm-i mestin ol gülün gördükçe ey nergis şakın
 Çeşm-i mestün beñzedeyin dime aña gözün ac
- 4 ‘ Aşq rāhında meta‘ -ı hüsni bācın istedüm
 Didi kim beglük metā‘ iyçün alınmaz yolda bāc
- 5 Var gedā vü şāh arasında anuñ kūyında fark
 Kim öñinde ‘ aşq ile baş qor gedā vü şāh tāc
- 6 Cānum irer mi lebüme ya o cānānuñ lebi
 Qanqısınıñki ‘ alāmet leblerümde iḥtilāc
- 7 Şaklaram dāyim yavuz yilden maḥabbet şem‘ ini
 Oldı dil ol şem‘ -i ‘ ālem-tāba fānūs-ı zücāc
- 8 İdeli ser-māye faqrı çār-sū-yı ‘ aşqdan
 Qalbe gelmişdür ğınā sım ü zere yoq iḥtiyāc
- 9 Muḥyî terk-i cāh idelden şāh-ı kūy-ı faqr olup
 Alur istignāsiyile pād-şehlerden ḥarāc

124

İḥtirā‘

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Ğanî iden seni hüsünüñle ‘ aşkuñla beni muḥtāc
 ‘ Aceb toq eylemiş sen şāhı dāyim ben gedāyı ac
- 2 Gel ey cānān ki sensüz tenlerüz sensüz perişān ḥāl
 Ten-i ‘ üşşāqa olsun ser qamunuñ serlerine tāc
- 3 Gidüp dil hüsünüñ bāğında gizlenmekde zülfünde
 İde her gice tā kim şubḥa dek şeft-ālūsın tārāc

- 4 Yüzüñ hoş gün iki zülfüñ ana iki mübârek şeb
Birisi leyle-i qadr ü birisi leyle-i mi' râc
- 5 ' Acebdür hâk-i pâyuñ k' aña her server seri ile
Nazar ehli gözi tâc ile kuhl idinmege muhtâc
- 6 Ruhuñla dil nice bâzî ide hüsnuñ bisâtında
Ki hâlûñ beydağıyla mât olur her gün niçe leclâc
- 7 Kitâb-ı haţtuña baqduqça hayrân olsa dil tañ mı
Qatı müşkil kitâb imiş anı tıfl itmez istihrâc
- 8 Hevân ile havâtır artar ise dilde tañ mı kim
Olur yil esmek ile dâyimâ deryâda çok emvâc
- 9 Reh-i ' aşka gidüp Muhyî olupdur bâcdâr anda
Oñar bir gün senüñ hüsnuñ metâ' ndan alursa bâc

125

Nazîre-i Şâfî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 35a 1 ' Aşk ile cân haste muhteldür mizâc
Ey tabîb-i cân lebüñle kıl ' ilâc
- 2 Dil nice kılsun taħammül ' aşkuña
Nâra döymez şîşe-i nâzük-mizâc
- 3 ' Aşkuñuñ râhı ne müşkil râhdur
Kim geçenden cân alurlar anda bâc
- 4 Halk olurken leblerüñ bulmuş meger
Âb-ı hayvân ile şekker imtizâc
- 5 Nice Rûmî kanddür şîrîn lebüñ
Kim alur Mısrî şekerlerden harâc

- 6 Kıl metâ' -ı hüsünüñi ' uşşâka ' arz
Kim metâ' a müşteri virür revâc
- 7 Egrilükle virse baş zülfüñ ne tañ
Kimseye hayr eylemez hiç i' vicâc
- 8 Müşkil ol kim durmaz artar dâyimâ
Sende istignâ vü bizde ihtiyâc
- 9 Şem' i Muhyîñüñ yüzüñdür her gice
Mâhdur dervişe zulmetde sirâc

HARFÜ'L-HÂ'

126

İhtirâ'

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Ne tañ nūşin lebün rāhına dinse rāhatü'l-ervāh
Ġam ile rūh arasın çün ider ol rāh hūb ıslāh
- 2 İki la' lün olaldan hem kadeh hem rāh ' uşşāka
Utanmağda görüp bezmünde anı hem kadeh hem rāh
- 3 Örüdurup okursın şāha karşı vaşf-ı kaddün serv
Çü bezm-i şehde medhi ayağın dürüp okur meddāh
- 4 Görüp zülfün şebinde şem' -i ruhsār-ı cihān-tābuñ
Yanar şevk ile her şeb şubha deñlü odlara mısbāh
- 5 Hayālün ğam yimez deryā-yı pür-emvāc çeşmümden
Ne pervāsı var anuñ āşnādur baħr ile mellāh
- 6 Dilüm kaşırına urdı kufl-i muhkem ' aşkuñuñ şāhı
Ġadeng-i ğamze-i hūn-rizūñ olmışdur aña miftāh
- 7 Siyeh haţtuñ cemālün mezra' ında göricek bildün
Ki Rūma düşse nā-dān-ı ' Arab olurmış ol fellāh
- 8 Ne tañ cem' olsa diller dāyimā zülfün kemendinde
Ki her bir tārı ' uşşāka olupdur kâbız-ı ervāh
- 9 Raķīb ekşi yüzün gösterdi Muhyiye lebün şun sen
Ziyāndur sirke sevdāyiye şekkerle olur ıslāh

127

Dîger [İhtirâc]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 İdelden hâne-i dilde maḥabbet şem'ini mışbâḥ
Ezâ li'z-zulmete envâruhû fe'l-leyli ke'l-eşbâḥ
- 35b 2 Kapusun şubḥa deñlü beklerem her gice ben bîdâr
Umaram fetḥ ola ḥayr ile virdüm oldu yâ fettâḥ
- 3 Lebiyle ğabğabından ḥaste gönüm derdine dâyim
Şifâ umsa ne ṭañ çün kim biri râḥ u biri tüffâḥ
- 4 Gören zülf-i siyâhın *câ'ilü'l-leyl* âyetin okur
Gören rüşen yüzün şıdḳ ile oḳur *fâliḳu'l-eşbâḥ*⁵¹
- 5 Dem-â-dem nâle itmekde dil ol dildâr-ı zülfinde
Ke-dîkin fî-sevâdi'l-leyli vaḳten şümme vaḳten şiyâḥ
- 6 Dehânı düredür la'l-i lebi ḳufl ü lisânı dil
Anı fetḥ eylemek müşkil içinde ḳaldı çün miftâḥ
- 7 Şanurduḳ kim yüzidür baḥr-i Hind ü zülfi Hindistân
O Nîl-i Mışr-ı ḥüsn ü anda zülfiymiş meger timsâḥ
- 8 Duyıcaḳ ḥüsnî deryâsında zülfi âhumuñ bādın
Götürdi lengerin bilür çü bād aḥvâlini mellâḥ
- 9 Leb-i şîrîni şevḳiyle viricek cân-ı şîrîni
Namâz-ı Muḥyîye ḥâzır olalar cem' olup ervâḥ

⁵¹ *Kur'an*, Enam (6)/95.

128

Nazîre-i Nevâyi

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Kâmkâr olmak dilerseñ dâyim ol bîdâr şubḥ
Gice eylerseñ günehler eyle istiğfâr şubḥ
- 2 Giceki yüz karasın yu kıanlı yaşuñla seḥer
Yağdurur bārān-ı raḥmet dîde-i ḥünbâr şubḥ
- 3 Gerçi ılduzlar gice zâhir seḥer pinhân olur
Tâ biñ gice nihân eşkin ider izhâr şubḥ
- 4 Ğonçeveş yumma gözün ḥâmüş olma zâğvâr
Gül gibi bîdâr olup bülbül gibi kııl zâr şubḥ
- 5 Nice bir her şeb hevâ cāmıyla ḥây u ḥüy idüp
Şubḥa dek feryād idüp ḥ'âb idesin segvâr şubḥ
- 6 Nefsüñi cām-ı hevâ sâķisi idüp her gice
Niçe her şeb mest ü maḥmûr olasın her bār şubḥ
- 7 Tâ' atuñ nûrıyla kııl rûşen kıarañu giceñi
Bâṭımuñda ta senün zâhir ide envâr şubḥ
- 8 Her şeb ümmîdün dıraḥtın eşk ile durma şuvâr
Tâ ki ol vire murâduñ üzre berg ü bār şubḥ
- 9 Var ise şevķün seḥergeḥ cān dimâğın ḥâzır it
Bād ile ide mu' aṭṭar bûy-ı vaşl-ı yâr şubḥ
- 10 Tañ mı olsa kıadr-i evķâtı bilen 'âşıkłara
Dil-ber-i ra' nâ semen-sîmâ vü gül-ruḥsâr şubḥ
- 11 Tevbe-i şubḥ ile şı Muḥyî günāhuñ 'askerin
Kim olur peykānlu bir oķ her bir istiğfâr şubḥ

129

İhtirâ'

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 36a 1 Zülfün şebi ki aña yüzün gibi var şubḥ
Olsun fedâ-yı ' ömr aña şad şeb hezâr şubḥ
- 2 Zîbâ yüzün gibi görüpdür ne ḥod göre
Görmekde gerçi rûy-ı zamân şad-hezâr şubḥ
- 3 Sen ḥüsn şâhınuñ yüzine olmağın şebîḥ
Evķât-ı rûzgâra kamu şehr-yâr şubḥ
- 4 Hoş âşkâre ' âşık-ı şâdık yüzüne çün
Şâdıklıgile bulsa n'ola iştiḥâr şubḥ
- 5 Bîdârı istese yüzüne karşı göz ne tañ
Bîdârını müdâm ider kâmkâr şubḥ
- 6 Gördükçe sen mehün yüzi ḥurşîdini olur
Ḥacletle dâyimâ kızarup şermsâr şubḥ
- 7 Tañ mı yüzünde didelerün olsa pür-ḥumâr
Çün mest olana ' âdet olupdur ḥumâr şubḥ
- 8 Bezm-i ezel şebinde yüzün mihri pertevi
Lâmi' olup ḳodı giceye yâdgâr şubḥ
- 9 Bâzâr-ı çerḥ içinde şebün kîsesin yarup
Aldı nüķûd-ı encümi tarârvâr şubḥ
- 10 Vuşlat şebine irmedüğine olup melül
Ḳan ağladı vü eyledi terk-i diyâr şubḥ
- 11 Tañ mı virürse cân yüzüne karşı Muḥyî kim
Dânâlar itdiler sefere ihtiyâr şubḥ

130

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Şarāb-ı la' l-i lebün datmış ey nigār ḳadeḫ
Anı arar dolanur oldı bî-ḳarār ḳadeḫ
- 2 Şunuldı şāḳı̄-i bezm-i ezelden iki lebün
Ḳonuldı cān u dile iki yādgār ḳadeḫ
- 3 N' içün müdām gözün pür-ḥumār öñinde iken
Lebünle pür-mey iki la' li ābdār ḳadeḫ
- 4 Çü ḥāk olam lebinün ḥasretiyle anda tebeh
Müdām lāle-i ḥamrā gibi hezār ḳadeḫ
- 5 Neşāt ile bula cān mürde cismimün ḥāki
İrerse la' lüne itmekle rüzgār ḳadeḫ
- 6 Dil āteş-i ğama yandukça şu sepüp aña
Olur o ğam-zedeye yār-ı ğam-güzār ḳadeḫ
- 7 Ḳomadı sīm ü zerin ehl-i bezmün aldı tamām
Meger ki bunlar ile lu' b ider ḳumār ḳadeḫ
- 8 Şafā-yı bezm o demdür ki baḥr olup mey-i şāf
İçinde devr ide yir yir ḥabābvār ḳadeḫ
- 9 Ḥazān-ı bāğ-ı dili nev-bahār ider fi'l-ḥāl
Aḳıtsa bāde ile aña cūybār ḳadeḫ
- 36b 10 Bu ḥāle gelmeme derd-i lebünle ṭañ itme
Niçe benüm gibiyi itdi dil-figār ḳadeḫ
- 11 Ḥumār-ı cām-ı meye ḥaste Muḥyī ḳatlanımaz
Şun ol za' ifüne la' lünle bî-ḥumār ḳadeḫ

ḤARFÜ'L-ḤÂ'

131

İhtirâ'

mef'ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 'Aşkuñla oldı anlu yaşum cüybâr sürĥ
Şevk-i ruĥuñla iki yanı lâlezâr sürĥ
- 2 Gülzâr-ı ĥüsn içinde ruĥuñ özge nâr-ı 'aşk
Kim görünür baanlara gül-nâr o nâr sürĥ
- 3 Elvân-ı ĥüsn içinde ruĥ-ı nâzenînüñe
Şabbâĥ-ı udret eyledi ĥüb ihtiyâr sürĥ
- 4 La' l-i lebüñle gül-ruĥuña oldı reng çün
Elvânda oldı anuñ ile i' tibâr sürĥ
- 5 Beñzetmedi lebüñle ruĥuñ reng-i ĥübına
Gerçi ki reng-i zer buyidi şad-hezâr sürĥ
- 6 udretten oldı piste-i tengi dehâmiñuñ
Şirîn sepîd-dâne-i ĥandañ enâr sürĥ
- 7 Gül-ruĥlaruñ ĥayâli iki çeşmüme gelüp
Gül-gün idüp sirişki odı yâdgâr sürĥ
- 8 Şevk-i ruĥuñla ĥâküme âhum bulıtları
Dökdükçe anlu yaşlar ola lâlezâr sürĥ
- 9 'Aşkuñ odıyla çün dil-i Muĥyî abirde
Cüş idüp ola ĥâki vü seng-i mezâr sürĥ

132

Dîger [İhtirâ‘]

mef‘ulü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Kûh-ı belâda iki gözüm çeşmesâr sürh
Her biri hûn-ı dil aqıdur bir biñar sürh
- 2 İki ruhuma gözlerüm efşân-ı hûn idüp
Her demde eylemekde yemin ü yesâr sürh
- 3 Ol dil-berün yüzinde gören iki ruhların
Konmuş şanur şu içine iki enâr sürh
- 4 Ruhsârı âftâbıyile terbiyet bulup
Tâbıyla oldu la‘l-i leb-i âbdâr sürh
- 5 Zülfi yanında hüsni şemâsında ruh ne tañ
Olur çü kırb-i şebde semânuñ kenâr sürh
- 6 Kıaddi hat u lebiyle anuñ hoş nihâl-i hüsni
Kim özi aq u bergi anuñ sebz ü bâr sürh
- 7 ‘Arz ideli lebin kıadeh içinde bâdeye
Hacletden itdi rüy-ı mey huşkvâr sürh
- 8 Tañ mı anuñ lebiyle ruhu hem-dem olsa kim
Hem-cins olmağ ile olur sürh-yâr sürh
- 37a 9 Muhyiyi ‘aşkı eyledi eşk ile sürh-puş
Kıanlu yaş ile oldu şî‘âr u dışâr sürh

133

Nazîre-i Nevâyi

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Aldı gönüm bir güzel pür-şîve hoş-reftâr şüh
Tâli‘ümde sevdüğüm dil-ber çıkar her bâr şüh

- 2 Kâr u bârum dağıdup virüp yile zülfi gibi
Âh kim itdi beni âvâre bir bî-kâr şûh
- 3 ‘Aql ü cânı cām-ı ‘aşkıyla idüp mest ü harâb
Ġâret itdi dil evin hîleyle ol ‘ayyâr şûh
- 4 Geh şunar şekker lebin geh eyler ağzında nihân
Cân ile bâzîde yok mânendi şîrînkâr şûh
- 5 Tûti-i tab‘ olsa hāmûş anı hoş gūyâ ider
La‘l-i şekkerbârı ile ol şeker-güftâr şûh
- 6 Hoş kerâmetdür ki virür cân-ı şîrîn mürdeye
Telh-i düšnâm eylese her bâr o dil-âzâr şûh
- 7 Virürüz ayluk dil ü cânı begenmez ol birin
Müfte de bâzârcılık eyler ol bedkâr şûh
- 8 Lebleri vü ruhları virür dil ü câna neşât
Şeng ider tûtiyi şekker bülbülü gülzâr şûh
- 9 Dil-rübâlar gerçi kim gâhi olurlar şûh u şeng
Olmaya Muhyî senüñ yârüñ gibi hemvâr şûh

134

Dîger [Nazîre-i Nevâyî]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Tîğ-ı ‘aşk ile yarup sînem benüm bir yâr şûh
Cân u dil naqdini nâ-geh kapdı bir tarrâr şûh
- 2 ‘Âlemüñ şayyâdı gönüm mürġını şayd idemez
Şalmayınca zülfi şeh-bâzını bir didâr şûh
- 3 Pādşâh-ı ‘aşk fermânıyla gönüm mülkine
Hüküm ider timârı gibi bir sipeh-sâlâr şûh

- 4 Kıymet olduğda ezel ma' şūklar ' aşıklara
Şükr ü minnet kim naşib olmuş baña ol yâr şūḡ
- 5 Cāna şatmışdı lebin ben cānı teslīm eyledüm
İsteyicek ḡaḡkım inkār itdi ol mekkār şūḡ
- 6 Mey içüp mestāne şalınuḡça her dem nāz ile
' Aşıkın mest-i ḡarāb eyler o kec-reftār şūḡ
- 7 Ğamze eyler çeşmi rūyında dil ü cānı görüp
Rūm ili abdālı ile oynar ol Tātār şūḡ
- 8 Dürlü dürlü oynadur ' uşşāka ḡarşu bezmde
Zülfinūñ her tārı mārını o mār-efsār şūḡ
- 9 Muḡyī şenlükden n'ola raḡş eylese bī-iḡtiyār
Bezmde çün yāri vü sākīsı vü ḡāmmār şūḡ

37b

135

Nazire-i Aḡmed Paşa*mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün*

- 1 Dil ile cān ruḡına ḡañ mı varsalar ḡüstāḡ
ḡuzūr-ı şem' çü pervāneyi ider ḡüstāḡ
- 2 Yüzün dilüm güniler iki dīdeden dāyim
Ki her biri ikide bir aña baḡar ḡüstāḡ
- 3 Kemer n' için ḡuca bilin didükçe raḡmumuza
Dolanuban bir iki kez daḡı ḡucar ḡüstāḡ
- 4 Özin ḡadine şuyın leblerine beñzedeli
Şıḡıldı ḡaylıce meclisde ney-şeker ḡüstāḡ
- 5 Piyāle durmaz öper la' lin ol el üzre dutar
Ne ḡañ bu devrde çün oldu mu' teber ḡüstāḡ

- 6 O mâh mihriyle hoş hayâsız oldu güneş
Ki kapudan kovıcağ bacadan düşer güstâh
- 7 Cemâli muşhafı tecrîdi lâzım iken devr
N' için huṭṭ çeküp bulduğın yazar güstâh
- 8 atında cān ile dil itseler laṭife n'ola
Olur çü meclis-i şehde nedimler güstâh
- 9 Dilerse buse lebin gördüğince Muhyî ne tañ
Çü hâzır olsa şeker ṭuṭiyi ider güstâh

ḤARFŪ'D-DĀL

136

İhtirā'

mef'ülü mefā'ilün fe'ülün

- ۱ ای ذات تو از دو کون مقصود
عالم صدف تو دز منضود
- ۲ آئی تو که بحر بعثت تو
کشت اهل سما و ارض موجود
- ۳ زیر مه جبهه ات دو ابروت
پیوسته دو شق ماه نمود
- ۴ با رشته جان دو زلفت آویخت
از باغ جنان نمونه عنقود
- ۵ زان سایه نداشتی که جسمت
در قالب حسن محض جان بود
- ۶ شاهی بولایه نبوة
تخت تو شده مقام محمود
- ۷ خوش شه که با مست از تواضع
ساقی شراب حوض مورد
- ۸ در سایه رایه تو مارا
یک کوشه راحة است مقصود
- ۹ از محیی کنه ز تو شفاعت
لائق ز هرکس است معهود

137

Diğer [İhtirā']

mef'ülü mefā'ilün fe'ülün

- ۱ ای ذات تو کجج جمله مقصود
کام دو هجان دروست موجود
- ۲ آن کس که نظر کند برویت
زلف تو باوست دال مقصود

۳	با مهر تو عالم دلم شد پر نور چو طالع است مسعود
۴	امید شفاعت تو در دل با رشته جان ماست مسدود
۵	سودم ز عمر که رفته با خواب آن بس که ترا بخواب نمود
۶	جوایی که ترا نمود با من بیداری چشم جان من بود
۷	وصلست بخواب دیدنت نیز دردا که چو عمر میبود زود
۸	شوق تو زیاده شد با هم آن آتش من بباد افزود
۹	نیکو صدف است قلبی محیی عشقت چو دروست دز منضود

138

Nazîre-i Hafî

mefâ' ilün mefâ' ilün fe'ülün

- 1 Cihāndan çok güneher eyledüm sūd
Vücūh-ı beyzî eyler her biri sūd
- 2 Eküp dünyāya toḥmın her günāhuñ
Virüp çok ḥāşıl oldı zer' i maḥşūd
- 3 Zünüb ebvābını fetḥ itmişüz lîk
Der-i tevbe degüldür daḥı mesdūd
- 4 Günehkār olmasa 'ālemde hergiz
Nice zāhir olurdu 'afv-i mevḥūd
- 5 Yanalum nār-ı 'aşka tā ki dilden
Çıķup gide hevālar nitekim dūd

- 6 Olalum ğarķa-i deryā-yı vaḥdet
Ola çoķluk ğüneher tā ki mefķūd
- 7 Düşürmez vaḥdet ehlin keşrete hıç
‘Adüvler çoķluğı birdür çü ma‘dūd
- 8 Eser çoķ muḥtelif yiller velīkin
Arada yoķ hevādan ğayrı mevcūd
- 9 Umar Muḥyī yuya rūy-ı siyāhın
O raḥmet baḥri k’anuñ mevcidür cūd

139

Nazīre-i Diğer [Ḥafī]

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

- 1 Cihāna gelmeden çün ‘aşķ-ı maķşūd
Degül bī-‘aşķ olan ma‘nāda mevcūd
- 38b 2 Ezelden oldu cān cānāna ‘āşık
Anı izḥār için ten oldu mevcūd
- 3 Hümā-yı ‘aşķ zıllidür Hümāyün
Gedāyı şāh ider o zıll-i memdūd
- 4 Gehī deryā olur ‘aşķ anda dil fülk
Gehī bu baḥr o bunda dürr-i manzūd
- 5 Yanar ḥoş-bū virür aña ḥoş-āvāz
Dili ‘aşķ itdi iki vech ile ‘ūd
- 6 İrüşmez vaşla ‘āşık çekmeden āh
Cihānda çünki yoķ ḥelvā-yı bī-dūd
- 7 Çü ‘aşķuñ evveli telḥ āḥiri ḥulv
Dimişler aña zehr-i şekker-ālūd

- 8 Düşelden ‘aşka gitdi nem var ise
Ki âbık ‘aql u cân u dilde mefkûd
- 9 Siyeh-rû Muhyî daldı baħr-i ‘aşka
Umar andan beyâz-ı vech ide sûd

140

Nazîre-i Dîger [Hafî]

mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ûlün

- 1 Cemâl esbâbı kim dil-berde ma‘dûd
Kemâl ü vech ile hep sende mevcûd
- 2 Penâh idindi zülfüñ sâyesin dil
Çün ol bir sâye kim mihr üzre memdûd
- 3 Qatumba yok meh ile mihr-i ‘izzî
Baña mışbah-ı ħaddüñ zû‘-i maqşûd
- 4 Deħanuñ i‘tizâl ehli şanur ħâl
Ne tañ çünkim ne mâ‘dûd u ne mevcûd
- 5 Baña vir bûse küssün gitsün aġyâr
Taşadduqla belâlardur çü merdûd
- 6 Lebüñ ħâlüñle ħoş ħand-i mümessek
Velî ħağ anda zehrî şekker-âlûd
- 7 Dilüm micmerdür anda ‘ûd-ı ‘aşquñ
Yanar micmer müdâm âsüdedür ‘ûd
- 8 Şabâ izüñ tozından misk alur müft
Yiter aña hemân ‘âlemde bu sûd
- 9 Quluñ Muhyîye mefħar bes ki şâhum
Şenüñ ‘aşıklararuñdan oldı ma‘dûd

141

Nazîre-i Diğer [Hafî]

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

- 1 Çü hüsniñ gibi hulkuñ oldı maħmūd
Saña kul ' aşk ile biñ şāh Maħmūd
- 2 Ruħuñda beñlerüñ dāyim muṭarrā
Ne hoş yakmaz o misk-i huşki ol od
- 3 Leb-i sürhüñ ne hoş gül-berg-i terdür
Ki ol olmışdur āb-ı Hızr-ālūd
- 39a 4 Yüzüñ bāğında zülfüñ ehl-i ' aşka
Olupdur müşgte engūr ile ' unķūd
- 5 Neden şirīn dehānuñ oldı ma' dūm
Çü sende cümle hiss esbābı mevcūd
- 6 Dil-i rişümdeki ḥaṭṭuñ hayāli
Olupdur yāreye üşmiş siyeh dūd
- 7 Merāḥ ervāḥa çün ' aşkuñ kitābı
Aña şarf itme ' ömri baña maķşūd
- 8 Dür-i çeşmümle ḥāṭırda güzārın
Hayālüñ ğayrına ' aşk itdi mesdūd
- 9 Dutupdur Muḥyī ḥāk-i pāyüñe ser
Koyup gitmez şabāveşküyuñ ol zūd

142

Nazîre-i Diğer [Hafî]

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

- 1 Ruḥ-ı tābuñ dil ü cān yakıcı od
Olur yandukça ḥaṭ andan çıkan dūd

- 2 Çü dirhem sünbülün meşşâta-i hüsn
Aña müjgānuñ itmiş şāne-i ‘ūd
- 3 Dil-i şad-pārem itdüm saña tuhfe
Qabül it ‘aybıyle itme merdūd
- 4 Ne ğam gül gitse ötmez olsa bülbül
Beķā-yı hüsnün ü ‘aşqum çü maķsūd
- 5 Ne tañ vaşluñ zamānı olsa kūtāh
Olur gül vaķtı bir kaç rüz-ı ma‘ dūd
- 6 Firāķuñ zehrine ‘ālemde hergiz
Lebünnden ğayrı tiryāk eylemez sūd
- 7 Raķīb āh eylese sen gül gibi gül
Olur gülşen Hālile nār-ı Nemrūd
- 8 Şaķın āhumdan aña gülme kim bād
Güli açar velikin dağıdur zūd
- 9 Nitekim Muhyî maķsūd ehl-i fażla
Sen olduñ cümle ehl-i hüsne maķsūd

143

İhtirā‘

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Gün yüzün toğsa aña idüp dūrūd
Raķş ider şevķ ile zerrāt-ı vücūd
- 2 Āftābî hüsnsün bu da‘vıye
Kāyinātuñ cümle zerrāti şühūd
- 3 H‘ān-ı hüsnün nān ü aşında beñün
Çörek otı mı yaħud ķara noħud

- 4 Misk ü ‘ anber hâlũne eyler hased
Var ola ol yoğ ola toğm-ı hasũd
- 39b 5 Kařuñũñ şağında řeřmũñ mest olup
Şibleye yanın dũnũp itdi sũcũd
- 6 Cãn virũr ‘ aşığlara ađzuñ mũdãm
Bã-vũcũd ol ĥod cihãnda bĩ-vũcũd
- 7 Nağd-i cãn ile alaydum la‘ lũñĩ
Cũmle-i ĥũsrãnum ivdũrdi o sũd
- 8 Ĥađ zuhũr itmiş lebũnde nã-gehãn
Cãn-ı ‘ aşığdan dirĩđã çığdı dũd
- 9 Muĥyĩ her dũřnãmuñ ile řãd olur
Yãrdan ĥořdur taĥiyyãt u dũrũd

144

Diğer [İĥtirã‘]

fã‘ ilãtũn fã‘ ilãtũn fã‘ ilũn

- 1 ‘ Ařkuñ oddur her nefes ãh ãña dũd
Çeşme ol dũd eşk dãyim itdi sũd
- 2 Ĥasret-i pãyũnla rãhuñda mũdãm
řevđ ile ĥãk olmada niçe ĥudũd
- 3 Çeřmũne nergis ĥasedden ĥastedũr
Seyr-i gũlzãr it be-kũrĩ-i ĥasũd
- 4 Sũrĥ olur ĥacletle gũller eyleseñ
Virdi ruĥsãruñla gũlzãra vũrũd
- 5 Kařuñũñ şağında řeřmũñ dãyimã
‘ Ādet itmiş ĥ ‘ãbı itdũkçe sũcũd

- 6 Dest-i kudret hayme-i hüsnüñ kurup
İki zülfüñ eylemiş iki ‘amūd
- 7 Ben gedāyı hüsnüñ itdi şāh-ı ‘aşk
Urıaldan başuma tāk-ı vüçüd
- 8 Hüsnüñ ü ‘aşkum düşelden dillere
Ehl-i ‘aşk içre odur güft ü şünüd
- 9 Cān-ı Muhyî āhen ü taşdur dilüñ
Dutuşup tañ mı cihānı dutsa od

145

Dıger [İhtirā‘]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Akdı ol serve dü dīdemden dü rūd
Her birine Şattı u Nīl eyler dūrūd
- 2 Mülk-i hüsne şeh dehānı līk anuñ
Başına urılmamış tāk-ı vüçüd
- 3 Lebleriyle arasında cānumuñ
Var nihān ağyārdan güft ü şünüd
- 4 Kāküli tāk-ı ruhından pīc ü tāk
Tañ mı āteşden çıkar eyle çü dūd
- 5 Haṭṭı reyḥān ḥāli reyḥān toḥmı mı
Ol ḥarīr ü dūdı mıdur bu yaḥud
- 40a 6 Zülfi leyl-i kadr u anda kaşına
Secdede miḥrāblar idüp dūrūd
- 7 Tañ mı ḥaṭ anuñ ruḥ-ı tākında kim
Dāyimā ḥākister ile olur od

- 8 Mısr-ı hüsünde akan gözüm yaşı
Nıldür kim hâk-i pâyiyle kebûd
- 9 Secde kııl her güşesinde küyinuñ
Kulluğa kııl Muhyî tekşir-i şühûd

146

Dîger [İhtirâ']

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Fırqati vü hasretidür iki od
Anlara olmışdur âh u vâh dūd
- 2 Fırkat ü hasret odına kim döyer
Kim eridür âhenî her biri zūd
- 3 Hasreti ol servüñ eşküm çağladup
Uyuşup nâlemle eylerler sürūd
- 4 Câm-ı la' li şevkiyile eylerem
Gördüğüm câma şurâhîveş sücūd
- 5 Tal' atiyçün göz hased didi dile
Oldı maḥrûm *el-ḥasûdi lâ-yesûd*
- 6 Fırkatiyle sâhil-i hayretde dil
Vaşl ile cân ğarḳ-ı deryâ-yı şühûd
- 7 Derdin aldum cân virüp itsem ziyân
Baña yoḳ çünkim ziyân ' uşşâka sūd
- 8 Şanmañuz saç bitdi başumda benüm
' Aşḳ odı yaḳdı depemde çıḳdı dūd
- 9 Āteş-i ' aşḳ ile yaḳ Muhyî dili
Yanmağile bû virür âfâka ' ūd

147

Nazîre-i Kemâl

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Ruhların görme dîdeden maşşud
Mihir ile mâha baqmadan yoq sūd
- 2 Devlet ile sa' âdet ü bahta
Qıblesin Ka' be gibi sen mescūd
- 3 Gördi mescidde qaşuñı mihrāb
Qıbleden döndi itdi aña sūcūd
- 4 Misk ile gün yüzüne kudret eli
Yazmış ey meh ki t̄ali' ūñ mes' ūd
- 5 Beñlerüñ cümle sa' d-i ahterler
Lebūññ hāli l̄ik sa' d-i sū' ūd
- 6 Lebūñññ cāmı cūr' asıyla yunur
Dildeki tevbe-i günāh-ālūd
- 40b 7 'Aqs-i zūlfūñle çeşmüm oldı siyāh
Hāne-i merdümi ider qara dūd
- 8 Kūl idüp āteş-i ruññla beni
Yile virme kūl ile şaqlanur od
- 9 Muhyî kūyuñda zer yüzini sürüp
Der ü dīvārın itdi zer-endūd

148

Nazîre-i Diğeri [Kemâl]

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Dil idüp hüsni Ka' besine vürūd
Şükr için her taraftan itdi sūcūd

- 2 Yüzi hoş lâlezâr reng-â-reng
Ki ruḥı sürḥ lâle çeşmi kebûd
- 3 Zekânın kimi bih şanur kimi sîb
Ben direm aña sükkerî emrûd
- 4 Câm-ı la' line yazılı k'ıçene
Nûş-ı cân ola 'âkıbet maḥmûd
- 5 Gözleri birbirine 'âşık olup
İtdiler birbirine karşı sücûd
- 6 Zülfi şeh-bâzı kapdı mürğ-ı dili
Tendeki âşyânına kodı od
- 7 Bizden iğmâz kaçd idüp eyler
Dâyimâ gözlerini ḥ'âb-âlûd
- 8 Bî-vücûd eyledi dehânını kim
İtmeye büsesiyle kimseye cûd
- 9 Vuşlat isterseñ ağızına Muḥyî
Sende kı l ağızı gibi terk-i vücûd

149

Nazîre-i Diğer [Kemâl]

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Lebi vü ḥâl ü ḥaṭṭ-ı kand-âlûd
Sükkerî misklü cevâriş-i 'ûd
- 2 Genc-i elmas u dürr ü la' l ağızı
Baña la' li o cümleden maḥşûd
- 3 Her hilâle olursa da meh-i 'îd
Yok kaşı ṭâkınuñ yanında vücûd

- 4 Ögredür ehl-i ‘aşka kaçış gözi
Nice itmek gerek rükû‘ u sücûd
- 5 Beklerem kapusını tâ açılup
Bir dem idem anuñla güft ü şünûd
- 6 Aldı cânım lebi dili zülfi
Ten-i fersûdeme urdılar od
- 7 Uşbu giryânda âhı ‘aşkı odı
İtdi çok yansa yaş çıkar çok dūd
- 41a 8 Dile hicrinde nef‘ yok gözden
Eve zulmetde revzen itmez sūd
- 9 Muhyiyâ ‘aşk cilvelerle ider
Gâh kendin Ayâs u geh Maḥmūd

150

Nazîre-i Diğer [Kemâl]

fe‘ ilâtün mefâ‘ ilün fe‘ ilün

- 1 Yine ‘aşk urdı câna vü dile od
Oldı dürlü hevâlar ol oda dūd
- 2 Tañ mı âh itsem eşküm aķduķça
Dâyim eyler şudan buḥâr şu‘ üd
- 3 Göz yaşıyla ağarmadı kara baḥt
Maḥar itmez ğurâb-ı esvede sūd
- 4 Şem‘ veş sūz-ı âhumı duyanuñ
Dili yanup çıķa başından dūd
- 5 Uğraduķ künc-i fūrķâte nâ-geh
Her kiři dūzaḥa ider çü vürūd

- 6 Künc-i fûrkatde niçe bir duravuz
Müslime yoq çü dūzah içre hūlūd
- 7 Mezra‘ -ı dil haşāda olsa qarīb
Bir yaluñ yüzlü dāyimā şalar od
- 8 Mest idüp cānumı alur h̄ābum
Gözlerinde humār-ı h̄āb-ālūd
- 9 Muhyīyi hoş televvüs itdi zünüb
Gitmez ol çıkmayınca şevb-i vücūd

151

İhtirā‘

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Ne şubh irse baña kūyı bihiştinden mübārek bād
Gelüp qudsiler eyler şāma dek baña mübārek bād
- 2 Seher yili vişāli va‘ desinūñ müjdesin virür
O beñzer şol gubāra k’anı kūyından getirür bād
- 3 Lebinūñ datlu hurmāsı yinilmez daddan dirler
N’idem dadını çün yinmez hemān var daddan bir ad
- 4 Kadınūñ yādına serv-i sehīye olmuş idüm kul
Gelüp kulluqdan ol serv-i revān itdi beni āzād
- 5 İki dalını zülfinūñ elif kıddiyle gördükçe
O şāh-ı hūsnden mazlūm ‘ aşıklar umarlar dād
- 6 Ne tañ ‘ uşşāqını gördükçe olsa çeşmi h̄āb-ālūd
Uyurlanmaqla ılduz şaydı dāyim h̄ileger şayyād
- 7 Bizi ol tāze gül nālān ider şanmān ki bülbülveş
Geçüp qarşısına pejmürde bergüñ idevüz feryād

- 8 Meger derdiyle şād olduğuma āgāh olupdur kim
Gelüp ben mübtelāsına ğamın eyler mübārek bād
- 41b 9 Yilüp yil gibi şad āh ile Muhyî ' aşk rāhında
Dil ü cānı bu yolda bāda virdi herçi bād-ābād

152

Dīger [İhtirā']

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Ne ğam zālīm gözün eylerse her dem' aşıka bī-dād
Lebün Nüşīrevān-ı ' Ādil ol bī-dāda eyler dād
- 2 Ne hoş gündür mübārek tal' atun ruzı ki ' uşşāka
O hem nev-rūzdur hem cum' adur hem eşref-i a' yād
- 3 Siyeh beñler yüzün bāğında Hindī bāğbānlardur
İderler ahsen-i vech üzre ol hoş bāğı hūb-ābād
- 4 Kadūñ nahl-i cihān-ārāsına öykünmede ' ar' ar
Şalarlar başlarından hışm idüp aña ' ar' ar u şimsād
- 5 Çemende serv olmuş bende dil-cū kıdd-i bālāña
Anuñçün gitmege yoqdur ayağı kim degül āzād
- 6 Vişālūñ ' id-i kırbānına irdük bizi kırbān it
Mübārek ' iddür merg-i nev ile kıl mübārek bād
- 7 İki ğāyet uzun zūlfūñ görelden zāhir olmuşdur
Ki var hüsn āsmānında tenāhī bulmaduğ eb' ād
- 8 Hevādār olmasaydı zūlfūñ eger ben hevāyīveş
N' içün efgān ile kūyuñ dolanurdu hemişe bād
- 9 Ğam-ı Leylā-yı zūlfūñ eylemişdür Muhyīyi Mecnūn
Nevāziş eyler iseñ aña geh geh seng ile kıl yād

153

Dîger [İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Göricek mâh-ı 'îdi ol hilâl ebrûmı itdüm yâd
Bu ay başında itdüm nev-cünûna 'aşk ile bünyâd
- 2 Nice ola 'aceb hâlüm göricek rûy-ı zîbâsın
Ki gitdi şabr u ârâmum anı itmekle bir kez yâd
- 3 Elüm irmez ki ol mâha mübârek bād-ı 'îd idem
Öpebilsem elin anuñ k'aña eyler mübârek bād
- 4 Görüp bir kez cemâlin ayrılaldan şu benüm gibi
Urup taşlara başın bî-çarâr olup ider feryâd
- 5 Hemân 'âlemde âh-ı hasret imiş hâşıl-ı 'ömrüm
Ne hâşıl şol 'ömürden k'anda bād üstinedür bünyâd
- 6 Yaşum Nîl ü yıkılmış gönlüm eski Mışr u vîrân mı
Yağud ol Dicle mi bu zulm ile vîrân olan Bağdâd
- 7 Unutduğ şöhet-i aḥbâb ḥaṭṭınuñ sürürını
Olaldan künc-i ğamda lezzetiyle vahdetüñ mu'tâd
- 8 Kâpar âhum yili ğam-hânemüñ kapusını dâyim
Açarken şâdiyile illerüñ kapularını bād
- 9 Ğam üzre ğam yimek her dem idüpdür Muḥyîyi bed-ḥâl
Mizâcı dâyim idḥâl-i ta'âm itmek ider ifsâd

42a

154

Nazîre-i Nizâmî

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ulün

- 1 Yine urdum binâ-yı 'aşka bünyâd
Gören 'aşık didi uş oñsun üstâd

- 2 Yeñi kıl oldu dil-ber dil-rübāya
Niçe dildārdan olmışken āzād
- 3 Gözin āhū şanup kaşd eyledüm şayd
Beni şayd eyledi evvel çıkdı şayyād
- 4 Dimāğ-ı cāna irdi bŷy-ı vaşlı
O cānānuñ be-rağm-ı enf-i huşşād
- 5 Kaşıyla çeşmine dāyim nazardan
Urılmasun gözüm bi'n-nŷn ve'ş-şād
- 6 Şanur ağızında dendānın görenler
Nebāt ile tolu dükkān-ı kannağ
- 7 Dehānı lezzetin derk idemez 'aql
Ki var her bir lebinde başka bir dād
- 8 Mücāvir Ka'be-i hŷsninde beñler
İder her gŷşesin her biri ābād
- 9 Begenmez degme dŷrri Muhyî nazma
Virilmişdür aña çŷn řab'-ı naķķād

155

Nazîre-i Dîger [Nizāmî]*mefā'îlŷn mefā'îlŷn fe'ŷlŷn*

- 1 Binā-yı 'aşķda oldum hoş ŷstād
Baña şākird olurdı görse Ferhād
- 2 'Aceb vîrānedŷr dil hānesi kim
Olur derd ŷ gam-ı 'aşķ ile ābād
- 3 Baña yārŷm yaķıřmazsa 'aceb mi
Ki dutmaz ŷns ādemle perî-zād

- 4 Lebi şîrîni helvâsı hayâli
Yiter ‘uşşâka râh-ı ‘aşqda zâd
- 5 Kimine avlanur avlar kimini
‘Aceb âhû midur bilsem ya şayyâd
- 6 Gören çeşminde müjgânın şanur kim
Dükâna nişterler dizdi faşşâd
- 7 Ne tañ kandi koyup kanum içerse
Ki var ‘âşîk kanında başka bir dâd
- 8 Hatı geldi ne tañ âhum çoğalsa
Hazân vaqti gelicek çok eser bād
- 9 Dem-â-dem Muhyî fevt itmez figânın
Olur vaqtine hâzır şâhib-evrād

156

Nazîre-i Diğer [Nizâmî]*mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ülün*

- 42b 1 Ruhu vaşlıyla ağzı hoş ferah şâd
Güler hurşîdine karşı ferah şâd
- 2 Lebi şimdi uçurdu kand dadın
Hemân kaldı şekerden bir kırî ad
- 3 N’ola zülfin tararsa gâh eliyle
Yaraşur aña şâne şâh-ı şimşâd
- 4 İrince zülfine anca hevâda
Yilüpdür bu hevâyî dil gibi bād
- 5 *Eben ‘an-cedd* dilüm dildârlarda
Meger ol bunlaradur vaqf-ı evlād

- 6 Duyurdu halka nâlem gizlü ‘aşkum
Elinden nâlemüñ efgân u feryâd
- 7 Olaldan dil evi ‘aşk ile vîrân
İder reşk aña niçe qaşr-âbâd
- 8 Cihânda lezzet-i şâdiyi bilmez
Şu kim olmaz gam-ı ‘aşk ile mu‘tâd
- 9 Urur dem Muhyî yokluğdan ve-lîkin
Ma‘ânî-i cedîde eyler icâd

157

Nazîre-i Nevâyî

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

- 1 Bâga varuban gördi gözüm ‘âr‘âr u şimşâd
Eşkümü revân eyledüm ol servi idüp yâd
- 2 Hoş server ü ender qadi kim üstine ditrer
‘Ar‘arla şanevberle sepîdârla şimşâd
- 3 Bâlâ qadinüñ ‘ömri uzunluğičün eyler
Her gün niçe serv-i sehî gibi quluñ âzâd
- 4 Kim qaşr-ı cemâlin göre bu vechile ma‘mûr
Fi’l-hâl evi vîrân olur olmaz dağı âbâd
- 5 İrüşmiş iken cân lebe geldi yine nev cân
Cân virür iken leblerini itmek ile yâd
- 6 Ol ‘ahd-i vefâda aña ummağda vefâ ben
‘Ahd anda vü ümmîd-i vefâ bende hemân bâd
- 7 Müşkil bu ki yok cevrinüñ ednâsına şabrum
Ol cevri her gün baña arturmağa mu‘tâd

- 8 Âhum buludı ra' din işitdükde kamu halk
Tağlar dağı gögsin geçürüp itmede feryād
- 9 Cevrinden anuñ kimseye itmek ile Muhyî
Kim zulmi gedāya şeh idicek kim ider dād

158

Nazîre-i Diğer [Nevāyî]

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

- 1 Olduğda mu' arız kadine ' ar' ar u şimşād
Çor başlarına hākler incinmek ile bād
- 43a 2 Cem' oldı iki ' id günü iki şeb-i kadr
İki ruḥ u zülfiyle nice olmayalum şād
- 3 Nāz ile yüzün açsa niyāz itmededür dil
Güyā ider āyineyle tūṭî-i üstād
- 4 Âh eyledüğümce ruḥına karşı yanar dil
Tañ mı çü yaqar ' üdü yanar od esicek bād
- 5 Tuş olsa ol āhūya gözüm tañ mı figānum
Feryād ider āhūyı kaçan kim göre şāyyād
- 6 Tañ mı lebi vü çeşmi beni eylese hayrān
Bir bezmde cem' oldı Mesihāyile cellād
- 7 Esdükçe baña şubḥ nesîmi iderem āh
Rūyındaki pür-bād iki zülfin idüp yād
- 8 Bir zülfine cānlar virür iken bize ser-keş
Mikrāz başını alur iken aña münkād
- 9 Şād olsa ğam-ı ' aşkıyile Muhyî ne tañ kim
Eyler o dili cümle ğam-ı dehrden āzād

159

İhtirâ'

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Haddi olmuş gül-i ra' nâ qadi zîbâ şimşâd
Hüsninüñ bâğı olupdur İrem-i zât-ı 'imâd
- 2 Nice kıymet yetürem la' line ol cânānuñ
K'açdılar cân u cihāndan qapu olduqda mezād
- 3 Şevkile bâda virem cânımı şükrâne için
Ger gül ü sünbülü büyn getürürse baña bād
- 4 Dil gidüp Ka' be-i kûyına anuñ rāhında
Rāhile oldu aña bād-ı hevā vü ğam zād
- 5 Başladuq 'aşq bināsına şoñı nice ola
Ki aña eylemişüz derd ü ğam ile bünyād
- 6 Gözümüñ yaşı ki Bağdād-ı dile Dicle idi
Quruyup qaldı nişānsuz o ħarābe Bağdād
- 7 Tîĝ-ı 'aşqı o şalup başlar uzadup 'uşşāq
Eyledi qaşd benüm başum öñ 'ömri ziyād
- 8 Tîĝ-ı 'aşq ile şehid olsaq aqan qanumızı
Āh şāhum yazıcaq eyleye 'aşq ehli midād
- 9 Muhyiyi 'aşq odı qurtardı ğam-ı dünyādan
Cān-ı cânānına vaşl oldu yile vardı remād

160

Diĝer [İhtirâ']

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Hâcet erbâbına ser-cümle ser-i kûyı ma' âd
Āstānidur anuñ kıble-i aşhâb-ı murād

- 2 Hacc-ı ekberdür anuñ Ka‘ be-i ħüsniñi tavâf
Müstecâb anda du‘ â ħâşıl olur cümle murâd
- 43b 3 Devlet-i ħüsniñi gördükde beķasıyçün anuñ
Her şeb ü rüz du‘ âlar bu du‘ âcıda mu‘ âd
- 4 Kaşı tākında görüp mest gözi düşdügini
Mest olup düşmede mihrâb-nişin çok ‘ ubbâd
- 5 Zülfine neşv ü nemâ ħüsni semâsında iken
Yire inüp ‘ aceb anı n’içün idüñdi mihâd
- 6 Mezra‘ -ı ħüsniñe anuñ ‘ aceb üşmiş beñler
Şanasın üşdi yetişmiş ekin üstine cerâd
- 7 N’ola virsem dil ü cânım aña nesnem daħı yok
Çün seĥi mā-melekin virmek olupdur mu‘ tâd
- 8 ‘ Âşık öldürmege çeşmi müjesin niş idüben
Reg-i cāndan kan alur her dem o ħünî faşşâd
- 9 Gerçi ol Muĥyîyi biñ yılda da bir kez añmaz
Ol anı ‘ aşk ile her günde ider biñ kez yâd

161

Nazîre-i Şâfi

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

- 1 Mihrâb olalı kaşuñ olur ħalk aña sâcid
‘ Uşşâk ile küyuñ tolu boş kaldı mesâcid
- 2 Dil dursa namâza kaşuña karşı ider sehv
Tâ kim o bahâneyle ola bir daħı sâcid
- 3 Ol sâ‘ide devlet ki senüñ boynuña ire
Ol boyna sa‘ âdet ki şalasin aña sâ‘id

- 4 Şatduğda lebüñ cāna cefā şartını itme
Şarḫ ile olan bey^ç olur şer^ç ile fāsīd
- 5 Bir cevher-i ferd olsa iki la^ç lüñüñ aşlı
Ṭañ mı kamu işneynüñ olur aşlı çü vāḫīd
- 6 Çeşmüñ ^çaceb āhū ki anuñ her nazarı siḫr
Şayd olur aña her nazarında niçe şāyīd
- 7 Şerḫ eyler iki ruḫlaruñuñ ḫaṭları ḫüsnüñ
Ol Şerḫ-i Mevāḫīfdur ü bu Şerḫ-i Maḫāşīd
- 8 Görmek dilesek gün yüzüñ örter şaçuñ ebri
Ne ṭālī^ç ümüz var ne ḫara baḫt müsā^ç id
- 9 Muḫyī olalı kūyuña mevşül umar elṭāf
Mevşüle gerekdür şıla vü rāci^ç ü ^çāyīd

162

Nazīre-i Diğeri [Şāfi]*mef^ç ülü mefā^ç ilü mefā^ç ilü fe^ç ülün*

- 1 Ey müdde^ç i girme araya kim bize şāḫīd
Da^ç vā-yı maḫabbetde yiter ḫāḫī vü şāḫīd
- 2 Menşür sa^ç ādet getirür müjde-i devlet
Nāmeyle ḫaçan gelse o şehden baña ḫāşīd
- 3 Çeşmin ḫaşı ṭāḫında anuñ mest görelden
Miḫrābda mest olmada her gün niçe ^ç ābīd
- 44a 4 Cān mürdeye bīmāra şifā ḡuşşaya şādī
La^ç l-i lebi var anda daḫı niçe fevāyīd
- 5 Gülşende güli şatmağa dellāl idi bülbül
^ç Arz itdi ruḫın eyledi bāzārını kāsīd

- 6 Var mescid-i hüsünde niçe dürlü ʿ ibâdet
Dâyim kaşî râki ʿ dür ü dâyim gözi sâcid
- 7 Çün oldı tamâm ol güzelün muşhaf-ı hüsni
Ey devr n'îçün yazduñ iki saır zevâyid
- 8 ʿ Arz itdi yüzün aç ten ü cân çeşmini Muhyî
ʿ İd ayını işbâta gerekdür iki şâhid
- 9 ʿ Uşşâkıñı bülbül gibi gūyâ idüp ol gül
Kime didürür niçe ğazel kime kaşâyid

163

Nazîre-i Necâtî

fe ʿ ilâtün fe ʿ ilâtün fe ʿ ilâtün fe ʿ ilün

- 1 ʿ Aşğ esîr itdi dili bir gözi hūn-h̄ ʿ ara meded
Bend-i ğam urdı halâsa ola mey çâre meded
- 2 Lebinî almağıçün cânımı virdüm pîşîn
Dostlar himmet idüñ kim ola bâzâra meded
- 3 İtdi bezmünde bu nâlân kadini ʿ aşğ çü çeng
Ħam-ı zülfünden aña himmet it o târa meded
- 4 Şeb-i vuşlatda çü pervâne dil ü cân ruhuña
Rûz-ı hicrâna yitişdürme yağ ol nâra meded
- 5 Baña bir bûse virüp dadı damağumda çalup
ʿ Aqlum alduñ vireyin cânı da tekrâra meded
- 6 İtdi tiryâkî beni leblerünüñ tiryâki
Vaqtı geldi kerem it şun baña bir pâre meded
- 7 Kara bahtımı yüzüñ ayı ağardur ancağ
Luţf idüp irgür o şudan o siyekâra meded

- 8 Dil-i aġyârdan ey yâr şaķın zülfüni kim
Zarar eyler o ħarîr atlasa ol fâre meded
- 9 Feth-i bâb oldu çü dildâr ile olduñ ħalvet
Duymasun Muġyî raķîbüñ der ü dîvâra meded

164

Nazîre-i Dîġer [Necâtî]

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Düşdi gönlüm yine bir dil-ber-i mekkâra meded
Yil gibi yildürüp itdi beni âvâre meded
- 2 Bir nazarda gözi ' aql u dili kaçdı gitdi
Yitişüñ yalvaruñ ol yağmacı Tâtâra meded
- 3 Fırķati zehrine tiryâk devâ olmaz imiş
Zülfi mârıyla imiş çâre çün ol mâra meded
- 4 Dil ü cân ħasteleri añlaşup eyler feryâd
Her tarafından ki şabîb-i dil ü cân yara meded
- 44b 5 Ĥayf kim cem' oluyor gerdine yârüñ aġyâr
Ĥuduz itler üşeyor âhü-yı Tâtâra meded
- 6 Dil evi rüşen olur şem' -i maġabbet yanıcaķ
Anı yandırmaġa ol âteş-i ruhsâra meded
- 7 Deheni gizlenüben gizlü şatarmış meyini
Ol ħumârum giderür ancaķ o ħammâra meded
- 8 Ĥarşuda ķan yударuz mey-kedede biz ol atar
Cür' asını yıkılacaķ der ü dîvâra meded
- 9 Muġyiyâ raġm ide şâyed bilicek ħâlüni yâr
' Arz için ħâlüni dil-süz ħoş eş' âra meded

HARFÜ'Z-ZÂL

165

Nazîre-i Ahmed Paşa

mef'ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Gelmez dile lebüñle lu' ābuñ kadar lezîz
Her nesneden çü tıfla süd ile şeker lezîz
- 2 Cān leblerüñ datup arada düşdi hayrete
Kim ikiside biri birinden beter lezîz
- 3 Deryā-yı hüsnde dehenüñ sükkerî şadef
Ol bahr ü ol şadef hem içinde dürer lezîz
- 4 Yâküt u la' l-i kandden olmuş çü ma' deni
Rengin sözüñ gibi olımaz bir güher lezîz
- 5 Şîrîn lebüñ yüzünde ne hoş datlu Rümî temr
Olmaz Medîne temri dahı bu kadar lezîz
- 6 Şun leblerüñle ' aşıkā şeft-ālū vü ruṭab
Kim şāhibi şunıcağ olur mîveler lezîz
- 7 Her ' uzvuña nigāhda bir dürlü dad var
Şîrîn lebüñe cümleden olmuş nazar lezîz
- 8 Nuḳl eyle bezm-i meyde lebüñ ' aşıkā müdām
Tā hamr-ı telhi ide o nuḳl-i şeker lezîz
- 9 Vaşf itse Muḫyî leblerüñi şî' ri hūb olur
Tañ mı gül-āb-ı kand-i mükerrer ider lezîz

166

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

mef'ülü fâ' ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Gelmez bu gönlüme leb-i dil-ber kadar lezîz
Her datludan çü tûtiye şâfî şeker lezîz
- 2 Şehd ü şekerde yok lebinün hâli lezzeti
Kim gördi k'ola şehd ü şekerden biber lezîz
- 3 Ma' düm iken dehâmı ' acebdür ki dâyimâ
Andan vücûda gelmede şeft-âlûlar lezîz
- 4 Cennet güli çü hüsni güli la' li kand-i ' adn
Olmaz olar gibi dağı bir gül-şeker lezîz
- 5 Şîrîn olursa cümle-i a' zâsı tañ degül
Çün ney-şeker nihâli olur ser-be-ser lezîz
- 45a 6 Arturma lebleri haşın ey devr-i bî-mezâk
Olmaz çok olsa misk cülâb-ı şeker lezîz
- 7 ' Aşkında tañ mı şerbet idersem gözin yaşın
Şekker lebi hayâliyile eşk-i ter lezîz
- 8 Hoş gelse ' aşk ile yüzine karşı âhumuz
Tañ mı olur çü yaz günü bād-ı seher lezîz
- 9 Muhyî lebüne göz diküp ummağda bûsesin
Olur nazar idenlere haqq-ı nazar lezîz

167

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

mef'ülü fâ' ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Ben mübtelâya yok gam-ı dil-ber kadar lezîz
Aca cemî' -i eţ' imeden mâ-ğazar lezîz

- 2 Cân bâğınuñ yemişleridür derd ü ğamları
Hürşîd-i ‘aşk ile olur ol mîveler lezîz
- 3 ‘Aşkında dürlü dürlü ğam u derdi hoş gelür
Ni‘metlerini da‘vetüñ elvân ider lezîz
- 4 Her dem şarâb-ı la‘li hayâliyle kıan yudup
Şerbet gibi olur bize hûn-ı ciger lezîz
- 5 Fırkatde hoş gelür dil-i şeydâya âh o şek
Olur kıanâ‘at ehline her huşk ü ter lezîz
- 6 Bezm-i belâda datlu gelür oldı kıan yaşum
İdmân iden kışi mey-i telhi iğer lezîz
- 7 Pîr-i muğân didi bize cümle na‘îmden
Köhne şarâb-ı nâb ile tâze sîr lezîz
- 8 Girse rakîbüñ ekşi şuratlu başı ele
Hoş ‘îş idi gelür bize sergiyle ser lezîz
- 9 Fırkat içürdi Muhyîye bir câm-ı telh kim
Andan berü mezâka gelür telh-i her lezîz

ḤARFÜ'R-RÂ'

168

Nazîre-i Şeyhî

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Müsâfir k̄onmaġa d̄unyā-yı v̄irān bir ' imāretdür
Ki an da k̄onana üç gün durıcaġ göçme ' ādetdür
- 2 Beden bir dār-ı ġurbetdür müsâfir-ġāne d̄unyāda
Bu ġurbet-ġāneden fūrkat āña cānāna vuşlatdur
- 3 Bu dehr-i d̄ün ' aceb mekkār u pūr-fitne ġarāmîdür
Ki virüp ġ'āb-ı ġaflet kārı naġd-i ' ömri ġāretdür
- 4 Egerçi kūs-ı şāhî şāha olmış şūretā devlet
Velî ma' nāda dutsañ ġūş-ı ' ibret kūs-ı rıġletdür
- 5 Der-i yāre dil ü cān ile vardum kim niyāz idem
Didiler bunda tenhā gel yanuñca bu ne keşretdür
- 6 Ġarîk-i baġr-i eşk iken ġarîġ-i nār-ı ' aşġ oldum
Şuyile āteşüñ bir yirde cem' i ġoş kerāmetdür
- 45b 7 ' Aceb ġanda bulam vaşlımı yārüñ dir iken nā-geh
Didiler vaşlıdur ' ummānı anuñ baġr-i vaġdetdür
- 8 Ġidelden mā-sivā jengi ġözüm mir'āt-ı ġüsniñde
Yine ġüsniñ görür āyīne şimdi ' ayn-ı şūretdür
- 9 Vücūduñ cāmesin yaġ ' aşġ odına Muġyî ' uryān ol
Fenā deryāsına dal kim o tekmîl-i ġarîġatdür

169

Nazîre-i Diğer [Şeyhî]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Kazâ-yı 'aşka düşdi dil 'aceb şahrâ-yı ğurbetdür
Ki her bir menzili eşk ağıdur vâdî-i ħasretdür
- 2 Kadîmî hem-dem iken birbirine 'aql ü cân u dil
Unutdı birbirin 'aşka düşelden özge ħayretdür
- 3 Dili güm eyledüm bâzâr-ı 'aşk içinde 'âşıklar
Ĥaber virsün gören yir yir nişânı dâğ-ı ħasretdür
- 4 Görinen kâlib-ı ħüsniyle çeşm-i câna cânândur
Perî vü ħür ü insân ü melek ma' nâda şüretdür
- 5 Çoğaldı bezmde ağıyâr velî çün bir bizümle yâr
Dilâ sen ğam yime zinhâr şafâ keşretde vâĥdetdür
- 6 Ĥayâli şâhını itdi ğüriz sen girme ey uyĥu
Ĥarîm-i pâdşâha ecnebî girmek ĥıyânetdür
- 7 'Aceb mi rûz u şeb sînem elemle 'aşk ile dögsem
Ki ol şâhuñ ħapusında dögilür kûs-ı nevbetdür
- 8 Gül itdi yolları eşküm içinde cism-i bârîküm
Şanasın bir ağaçdur armağan ħonmuş 'alâmetdür
- 9 Günehlerle mülevveş oldı başdan ayağa Muĥyî
Umar pâk ide anı 'aşk kim deryâ-yı rahmetdür

170

Nazîre-i Diğer [Şeyhî]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Başumda 'aşk odı zerrîn muraşşâ' tâc-ı devletdür
Güherler aña seng-i ta' n ile seng-i melâmetdür

- 2 Tamâm olmaz vücûdî âdemüñ ' aşk olmasa anda
Heyûlâdur ten-i fersûde añâ ' aşk şûretdür
- 3 Dil-i âvâre şehlük terk idüp şimdi gedâñ oldu
Ham-ı zülfüñ añâ ' âlemde hoş genc-i ferâgatdür
- 4 Miyânuñ müyü ile rişte-i cân şöyle şarmaşmış
Ki fark itmek nazarda birbirinden haylî diğkâtdür
- 5 Dehânuñ muşhaf-ı hüsnünde güyâ mîm-i ra' nâdur
Ki vakf-ı lâzım için sürh ile konmuş ' alâmetdür
- 6 Lebüñ gibi Mesîhâ hâzır iken ey tabîb-i cân
Gözüñ dâyim yatur haste şağalmaz bu ne hikmetdür
- 7 Eger ki ten cüdâsından dil ü cân gitdiler andan
Kapuñı itdiler mesken hüner fûrkatde vuşlatdur
- 46a 8 Sen eyle hüsnüñ ile fahr ideyin bende ' aşkumla
Güzellük saña ' aşıkluk baña şâhâ ne hil' atdür
- 9 Mağabbet şem' ini kabründe yaq cehd eyleyüp Muhyî
Anuñla rûşen eyle anı kim ol beyt-i zulmetdür

171

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

- 1 Ruhuñ hürşîd-i devletdür cebinüñ mâh-ı ' izzetdür
O mihr ü meh kırânı tal' atunda hoş sa' âdetdür
- 2 Ne tañ cân virse ' aşıklar cemâlün bâğına kim ol
Kamu ' aşk ehline didâr u hem dünyâda cennetdür
- 3 Dükendi rûze-i hicr ay yüzüñ görmekle ' id oldu
Lebüñ şun hayra gir hürmayile iftâr sünnetdür

- 4 Dolu gördükçe çeşmüm cāmını bezmünde vir buse
Bilürsin her dolunuñ başına bir buse ‘âdetdür
- 5 N’ola dil nâzır olsa hüsünüñ bâğına incinme
Yanuñdan nesne gitmez dil-berā hasbī nezâretdür
- 6 Dem-â-dem teşne-dil ‘uşşâka at peykânlu tîrûñ kim
O peykân sebzârına dilüñ bārân-ı raḥmetdür
- 7 Gözüñ uyḥuda sen ğafletde dutdı fitne ‘uşşâkı
Gözüñ aç bir nazar kıll ne dükenmez ḥ‘âb-ı ğafletdür
- 8 Sen olduñ hüsni ile meşhûr şâhum ben de ‘aşkuñla
Beni kôrḳutdı ol şöhret çü dirler şöhret âfetdür
- 9 İdüpdür zülfüñüñ Leylâsı şeydâ Muḥyîyi Mecnûn
Ḥayâl ü zülfüñ ü la‘lün aña zencîr-i şerbetdür

171

Nazîre-i Diğer [Şeyhî]*mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün*

- 1 Ne dil-ber k’anda ‘uşşâka ‘atâ-yı buse ‘âdetdür
Anuñ gibi vefâdarı kişi sevmek sa‘âdetdür
- 2 Dil ü cānum yanup bir dil-rübānuñ nâr-ı ḥaddine
İkisi iki yanumdan iki şem‘-i maḥabbetdür
- 3 Şalar seccâdesini ‘ârızı ābınuñ üstine
Ḥatınuñ Ḥızrı ‘âlemde ne ḥoş şâhib-kerâmetdür
- 4 Düşüpdür gül yüzi şevkiyle lâle küh ü şahrâya
Ḳarârı yoḳ derûnında ḳararan dâğ-ı ḥasretdür
- 5 Zenaḥdânına düş andan dilâ hüsniñ temâşâ kıll
Tecellî-i cemâle ḫâlibüñ resmi çü ḥalvetdür

- 6 Perîşân zülfinüñ neşri nişândur haşr-i maşşerden
Kıyâm-ı kıadd-i bālâsı kıyâmetden ‘alâmetdür
- 7 Yazılsa harf harf anuñ cemâli muşşafı tañ mı
Nüzüli çünki Qur’ānuñ dem-â-dem âyet âyetdür
- 8 Didüm vir bâğ-ı hüsnüñden bize mîve didi bundan
Virilmez mîve dünyâ ehline bu bâğ-ı cennetdür
- 46b 9 Hâkîkî ‘aşka çün olmış mecâzî reh-ber-i ‘uşşâk
Murâdı Muhyîñüñ ‘aşkuñ mecâzından hâkîkatdür

173

Nazîre-i Diğer [Şeyhî]*mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün*

- 1 Sipâh-ı haţ gelüp hüsn iline kaşd-ı ikâmetdür
Dirîğâ ‘asker-i hüsnine yârüñ vaqt-i rihletdür
- 2 Haţı peydâ olaldan tañ mı âhum ‘âlemi dutsa
Ki nefî-i şür olupdur âhum ol sâ‘at kıyâmetdür
- 3 Lebi cân bahşî ile haţ-ı sebzi bir yire gelmiş
Mesîhâ vü Hızır cem‘iyyeti var özge şöhetdür
- 4 ‘Aceb mi dâl-ı zülfi baña olsa gayret-i maşşüd
Ki ol dâl-ı mübârek ben gedâya dâl-ı devletdür
- 5 Siyeh beñler yüzinde her biridür bir ‘Arab seyyid
Başında haţ-ı sebzi seyyid olmağa ‘alâmetdür
- 6 Çeküpdür kaşd-ı katl-i ‘aşîka müjgâmi hañcerler
Dilâ ger olmağ isterseñ şehîd-i ‘aşk fırsatdur
- 7 Ne meydânda k’ide cevlân semendi na‘linüñ şekli
Hemân ‘aşıklarınüñ sînesinde dâğ-ı haşretdür

- 8 Hâkâret çeşmiyle bakmasun dek eşk-i 'uşşâka
Ki ol çeşminde 'uşşâkuñ hemân deryâ-yı rahmetdür
- 9 Komañ merhem dil-i mecrûhına Muhyî-i şeydânuñ
O yara tîg-ı 'aşk iledür oñılmaz cerâhatdur

174

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Gelüp hüsñ iline haţ kim sipâh-ı derd ü miñnetdür
Sipâh-ı hüsne dimiş siz gidüñ kârı be-nevbetdür
- 2 Geleden 'asker-i haţtı 'aceb mi sîñemi döğsem
Göçer oldı sipâh-ı hüsni çün bu kûs-ı rihletdür
- 3 Kenâr-ı baħr-i hüsñine geleden haţtı Ye'cûcı
Düketdi baħr-i hüsñin şimdiden girü kıyâmetdür
- 4 'Aceb mi gâlib olsam 'asker-i ağyâra kim âhum
Kânda yârimüñ ağyâra karşı bād-ı nuşretdür
- 5 Lebi helvâsına çokluk bahâ dir bizde yok kudret
Alursağ büsesini çâşnî diyü zarâfetdür
- 6 Metâ' -ı hüsñin ayluk virmez ol yok sîm ü zer bende
Oñarmayın beni yârümde haste bende kılletdür
- 7 İdin kâbillerüñ tab'ına Muhyî şî' rini maqbûl
Ma'ânide leţâfetdür 'ibâretde selâsetdür
- 8 Egerçi bir gâzel eyler nazîre emrini itmâm
Velî bâkîleri şî'r ehline izhâr-ı kudretdür
- 9 Degül cân riştesine nazm-ı dür her kişinüñ işi
Anuñçün didiler şâ'irlerüñ şî'ri kerâmetdür

47a

175

Nazîre-i Nizâmî*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*

- 1 Olaldan yâr ben şeydâyile yâr
Baña 'aql u dil ü cân oldu ağıyâr
- 2 Dolaldan göz yüzi nûrıyla görmez
Cihân dârında andan ğayrı deyyâr
- 3 Revân oldu yaşum anı görelden
Aķar durmaz şudur kim gördi didâr
- 4 Gehî bir baħr olur 'aşķ anda dil ğarķ
Gehî 'aşķ dilin yakmaĝa bir nâr
- 5 Girüp deryâ-yı 'aşķa yâri buldum
Ķalıpdur sâhilinde cümle ağıyâr
- 6 Bir olsa 'aşķ ile ma'şûķ ü 'aşķ
Gider ağıyâr olur 'âlem ķamu yâr
- 7 Güherler 'askerin ğarķ itmek için
Gözüm yaşını itdüm baħr-i zehhâr
- 8 Ne hâşıl ĝâfile bidârluķdan
Uyar gönlüñ gözin Muħyî yûri var
- 9 Söz açup 'aşķdan bir baħre düşdüm
Ki her bir ķatresi deryâ-yı ebrâr

176

Nazîre-i Diĝer [Nizâmî]*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*

- 1 İdelden cânımı dil 'aşķ ile zâr
İkisi birbirinden oldu bî-zâr

- 2 ‘ Aceb bağlandı başdan zülf-i yâre
Dil-i âvâremüz dutmazken efsâr
- 3 Gelen dârü’ş-şifâsına şağaldı
Neden kim çeşmi yatdı kaldı bîmâr
- 4 Ruḥındâ ḥâl-i Hindûsı ‘ acebdür
Ki olmuş cennet içre meskeni nâr
- 5 Yüzinde kırılıp yatmağda zülfi
Güneşde ḥ’âb-ı râḥat eyler ol mâr
- 6 Lebine cân şatup ‘ aql üste virdüm
Bilürse eyledüm ḥürmetlü bâzâr
- 7 Dehânı bî-vücûd iken ne sırdur
Ki olmuş mazhar-ı aḥkâm ü âşâr
- 8 Gelelden ‘ asker-i ḥüsni dirîğâ
Ayıklar muşhaf-ı ḥüsnini küffâr
- 9 Cemâlin nâ-gehân ‘ arz ide diyü
İder her dem gözini Muḥyî bîdâr

177

Nazîre-i Dîger [Nizâmî]*mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün*

- 47b 1 Ruḥuñda nâr olur gül gâh gâh gül nâr
Anuñçün aña dir ‘ uşşâḳ gül-nâr
- 2 Yüzüñ aç kaşuña geldük namâza
Namâz-ı şubḥda hoşdur çü esfâr
- 3 ‘ Aceb şöḥbetdedür zülfüñle dil kim
Gelüpdür bir yire tarrâr u cerrâr

- 4 El urma sîne-i sūzānuma kim
Benüm hākisterüm içinde od var
- 5 Ğubâr-ı hatt-ı sebzün aldı ‘aqlum
Meger olmuş o ben hayrāna esrār
- 6 Belā toħmın ekelden dilde ‘aşkuñ
Şular hūn ile her dem çeşm-i hūnbār
- 7 Raķīb-i dūn ile elleşme zinhār
Meleksin itme Şeytān ile bāzār
- 8 Senūñ dārü’ş-şifāña varmağičün
Niçeler kendüzini itdi bīmār
- 9 Şaçuñ zencirine Muhyî el urmuş
Begüm ma‘zūr dut ‘aklı degül yār

178

Nazire-i Diğer [Nizāmi]*mefā‘îlün mefā‘îlün fe‘ülün*

- 1 ‘Aceb mi dil evinden kaçā dildār
Büyük şehdür haşem çokdur bu dildār
- 2 Meger kāfir şacı imāna gelmiş
Ki şalmış nār-ı ruhsārına zūnnār
- 3 Ruħı nārı yanında añmağ ağzın
Ki gördüm diyeni yakmağa od var
- 4 Dile her bir ruħınuñ nārı bir gül
Halīl odı Halīledür çü gülzār
- 5 Yüzinde çeşminūñ h‘ābına şadam
Mübärekdür şehirde h‘āb-ı bīmār

- 6 Dil-i miskîn saçın itmişdi mesken
Meger dâr imiş oldı anda berdâr
- 7 Deger cânım ruḥın görmez ḥatını
Görinmez bülbüle gül var iken ḥâr
- 8 İder maḡrūr dürlü va‘ delerle
Vefâ kııl dinse ider başdan inkâr
- 9 Umar andan vefâ dīvâne Muḥyî
Bulurken kim degül ‘ömri vefâdâr

179

Nazîre-i Diğer [Nizâmî]*mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ülün*

- 1 Dilümde eyledi yir ‘aşk-ı dildâr
Yanar ol şırça ḳandîl içre ol nâr
- 48a 2 O gün yüzlü mehe ḥidmetde her şeb
Başına nürdan ḳor şem‘ destâr
- 3 Ḳurup dehr ay ile günden terâzû
Felek de ḥüsni esbâbını darta
- 4 Ruḥ-ı sürḥ ü ḥaṭ-ı sebz ü siyeh-zülf
Yüzinde sürḥ ü sebz ü ḳara envâr
- 5 Ruḥına degmesün diyü yavuz göz
Öñinde ṭuresinden aşdı ṭümâr
- 6 Çü diller bend-i zülfinüñ esîri
Ne ṭañ ol dil-rübâya dinse dildâr
- 7 İdüp her bir ruḥın cân u dile ‘arz
Demüñde ḳorḳudup her birin *en-nâr*

- 8 Aķın Őalmaęa cān u dil iline
İki eŐmi iki yağmacı Tātār
- 9 Dil-i ‘uŐŐaķ olup zūlfine dāne
Olupdur Muhyīye tesbīḥ o zūnnār

180

Nazīre-i Dīger [Nizāmī]

mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

- 1 Beni dāra iletđi didi dildār
Bu derden sen ‘adem dārına ğit var
- 2 Feraḥdan raķŐ idüp başmaz ayağı
Yire Şol kim anı yār ide berdār
- 3 Fenā baḥrine Şalsa cānı iltür
Beķā mülkine ol deryā-yı zehḥār
- 4 Ne Őañ geh yüz urup geh yüz çevirse
Ki dūnyā ḥālidür iķbāl ü idbār
- 5 Cihānı dutđı ķan yaşum meger kim
İder tūfān-ı ḥūn bu ḥıŐm-ı ḥūnbār
- 6 Dolupdur ğamlar ile ḥāne-i dil
Saņa yir ķalmadı ey Őādī ğit var
- 7 Dilūñ vīrān evi ma‘mūr olupdur
Olaldan ‘aŐķ-ı dildār aña mi‘mār
- 8 Tazarru‘ ḥoŐ gelürmiŐ yāre Muhyī
Elin öp pāyına dūŐ sen de yalvar
- 9 Gül-āb olsa sözüm āb-ı revānı
Ne Őañ oldum mürīd-i Őeyḥ ‘Atṫār

181

Nazîre-i Şeyhî

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 1 Cihānuñ lezzeti ' ayn-1 elemdür
Sürüdü şîven ü şādîsi ğamdur
- 2 Öñi her sâ'atinüñ yüz taħassür
Şoñi her bir deminüñ biñ nedemdür
- 48b 3 Şifâ yok em semiyle merheminden
Çü şoñi anlaruñ sem ile hemdür
- 4 Belâdur balı aldanma aña kim
Şoñi her kaşığınuñ řas-1 semdür
- 5 Vücûduñ 'ariyet cāme tenüñde
Ne deñlü dursa ol mařz-1 keremdür
- 6 Güzergāh-1 vücûda olma mağrūr
Ki menzilgāhımız kûy-1 'ademdür
- 7 Geçüpdür mâzî müstaķbel bilinmez
Görelüm ħāli ħoş kim dem bu demdür
- 8 Çü ferdā ħāli mevhûm anuñ için
Muħaķķaķ ğam yimek zāyid elemdür
- 9 Zamāna 'arz-1 şeqvā itme Muħyî
Ki itmez gûş-1 şeqvā ol aşamdur

182

Nazîre-i Diğer [Şeyhî]

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 1 Cemālün Ka'bedür kûyuñ Ħaremdür
Lebün ħācet mekānı mültezemdür

- 2 Yüzüñde şemseler naķş itmek için
İki zülfüñ iki hoş kıl kalemdür
- 3 Lebüñ kıaddüñde gül şāhına konmuş
Ne ra' nā ' andelīb-i hoş nağamdür
- 4 İki çeşmüñ yüzüñde Rūma düşmiş
İki āhū-yı zībā-yı haremdür
- 5 Uşanduran cihānuñ güllerinden
Gül-i ruhsāruñı bir kerre şemdür
- 6 Ruħuñ ter verdi bustān-ı vücūduñ
Dehānuñ ğonçe-i bāğ-ı ' ademdür
- 7 Bu vechile yüzüñde haķ sebātı
' Acebdür kim zū üstinde raķamdur
- 8 Gelen senden cefā da olsa hoşdur
Vefā olursa ğod ğāyet keremdür
- 9 Dayanmaz Muħyî cevruñ taşlarıyla
Reh-i ' aşķuñda çün şābit kıademdür

183

Nazīre-i Dīger [Şeyhî]*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün*

- 1 Çü zülfüñ bārı çok cevr ü sitemdür
Kādüm gibi anuñ her tārı ğamdur
- 2 İdüpdür ' ıķdlar zülfüñde diller
Anuñ her ' uķdesi başķa retemdür
- 3 Lebüñ Nüşīrevān'ı özge şeh kim
Aña çok beñlerüñ ğayl ü ğaşemdür

- 49a 4 Temevvüc eyledükçe baħr-i ħüsñüñ
Dil ü cān ğarķ idici özge yemdür
- 5 Cemālüñ muşhafı olmış mükemmel
Velī anda ħaţuñ sehv-i kalemdür
- 6 Ħarīm-i Ka´ be-i ħüsñünde çeşmüñ
Dile kaşđ itmesün mürĝ-ı ħaremdür
- 7 Saña öñ virmede baş cümle ´uşşāk
Nizā´ üzre senüñ tıĝuñ ħakemdür
- 8 Açuķ dut ħācet ehline ķapuñı
Yapılmasun çün ol bāb-ı keremdür
- 9 Giyelden Muħyī´ aşķuñ āteşiyile
Ķabā vü tāc-ı zerrīn muĥteşemdür

184

Nazīre-i Dıĝer [Şeyħi]*mefā´ İlün mefā´ İlün fe´ülün*

- 1 Bu ĝünlük ĝamlaruñ ħāzır ni´ amdur
Yarınluķ ´ömr-i mevĥuma ne ĝamdur
- 2 Senüñ her bir ĝamuñ bir başka şādī
Hemān her birisinüñ adı ĝamdur
- 3 İki gözde yüzüñ āb-ı ħayāli
Anuñçün dāyimā her biri ĝamdur
- 4 Dili sürdüñ çü kūyuñ Ka´ besine
Ķıl anda zebĥ kim hedy-i ħaremdür
- 5 Çü pīşīn naķd-i cān alduñ lebüñçün
Gelüpdür vaķti şun bey´ -i selemdür

- 6 Haṭṭuñ yazılmağičün ḥadd ü zülfüñ
Semâ'-ı ḥüsnde levḥ ü qalemdür
- 7 ' Aceb mi olsa ḥaṭṭuñ düşmen-i Rûm
' Arab aşlı vü şarḥ ehli ' Acemdür
- 8 Ne ṭañ cān ' âkıbet ağzuña gitse
Ki menzilgāhumuz āḥir ' ademdür
- 9 Lebünden cān umar Muḥyi-i mürde
Mesîḥâ'dur çün ol muḥyi'r-rememdür

185

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*

- 1 Şeh-i ' aşkam sipāhum derd ü ğamdur
Yanumca sine ṭabl āhum ' alemdür
- 2 Ben oldum şāh-ı ' aşk u sen şeh-i ḥüsn
Niyāz işüm senüñ nāz u sitemdür
- 3 Benüm gibi meh ü eflāk ḳaddi
Cefānuñ bārını çekmekle ḥamdur
- 4 Senüñ ' aşkuñla derdüm bîşden bîş
Velî şabrum benüm kemden de kemdür
- 49b 5 Ümîd ü bîmimüz ' aşkuñda dāyim
Cihānda māye-i şādî vü ğamdur
- 6 Gözüm ṭolu şarāb-ı ergavānî
Lebün şevḳiyle baña cām-ı Cemdür
- 7 Ḳadüm çeng oldı ' aşkuñla dilüm ' üd
Sürüd oldı fiğānum ḥoş nağamdur

- 8 Çü teng itdi baña şehr-i vücûdî
Fırâkuñ menzilüm deşt-i ‘ademdür
- 9 Mecâzî ‘aşqdan sen kaçma Muhyî
Mecâziden haqîkî bir kıdemdür

186

Nazîre-i ‘Adnî

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Bahâr u mevsim-i gül oldı bülbüller figân eyler
Dilinde ‘aşkı pinhânını her ‘aşık ‘ayân eyler
- 2 Menâre eyleyüp gül şâhını bülbül gülistânda
Namâz-ı ‘aşq için ‘âşıqlara anda ezân eyler
- 3 Zümürüdden çemen ferş-i hazâyin kıymet olmazken
Gedâ vü baya şâh-ı şun‘ her gün râygân eyler
- 4 Çemen bezminde şunup lâle vü nergis kadeh dirler
Mey içün lutf vaqtidür aña ‘afv iktirân eyler
- 5 Bahârî hil‘at-ı şâhânesini giydüğünde dehr
‘A tâ idüp çemen bezminde çok dürler feşân eyler
- 6 Yir altında nihân hübân-ı gül-endâmdan bu faşl
Nişân izhâr düp yir üzre hoş güller ‘ayân eyler
- 7 Yine mevcûd olur ma‘düm olan evrâk ile ezhâr
Delîl-i haşr-i ecsâdı Hudâ halka beyân eyler
- 8 Çemende ehl-i bezmi tâb-ı mihr incitmesün diyü
Bahâr ebri aq atlaslardan aña sâye bân eyler
- 9 Bahâr-ı ‘âleme şādân olup aldanma Muhyî kim
Bahâr iden anı ön eglemez soñra hazân eyler

187

Nazîre-i Diğer [‘ Adnî]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Dil-i nālân ki ol serv-i revân zülfin mekân eyler
Hoş elhân kumrîdür kim berg-i servi âşyân eyler
- 2 Ne tañ cân u cihân virsem aña kim leblerin anuñ
İki cân eyleyen iki ruḥın iki cihân eyler
- 3 Dehânı ‘ilm-i ihfâ öğrenüp cādū-yı zülfinden
Özini bezm-i ḥüsn içinde gözlerden nihân eyler
- 4 Kazâ tîri olup müjgânı dutmazsa siper tañ mı
Aña kaşı gibi kavş-i kuzahdan çün kemân eyler
- 5 Tilâvet eyledükçe dil cemâli muşhafın anuñ
Lebi kim âyet-i cândur aña gelse nişân eyler
- 50a 6 Kenâr-ı muşhaf-ı ḥüsne havâşî yazdı ḥaṭṭıyla
Anı tefsîr-i şerḥ idüp ma‘ânîsin beyân eyler
- 7 Maḥabbet şem‘ini bezminde yakup sağ u şolında
Aña cân u dil-i pür-şevki iki şem‘dân eyler
- 8 Çü bildi vâşlına cümle cihân mâlı bahâ olmaz
İdüp re‘y-i kerem ‘uşşâka vaşlın râygân eyler
- 9 İrişdi Muḥyî ḥelvâ-yı raḳîbe şükr idüp aña
Ḳad-i bârîkin anuñ yufkasına tîr-i nân eyle

188

Nazîre-i Diğer [‘ Adnî]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Bahâr-ı sebze-i ḥaṭṭı dilüm bâğın ḥazân eyler
Yaşum güz yağmurı gibi göz açdurmaz revân eyler

- 2 Yüzi âb-ı revânın durğururken sihrle çeşümü
Neden kıan yaşum ol serv-i revân her dem revân eyler
- 3 Benefşe zülfine irem dir idi irmedügiçün
Egüp şahrâda boynın anı ħirmâna nişân eyler
- 4 Ne dirse kim dehâni ıal' atında zâhir olmaz hiç
Hemişe zerre-i ħurşid-i rahşân ħod ' ayân eyler
- 5 Dilüm mürğı anuñ zülfi ħümâsına buluşdukça
Tekellüm eylese bād-ı şabâyı tercemân eyler
- 6 Eline alsa ' uşşâkına karşı ' aşk tığını
Bu şeydâ ' âşıkında anı eñ öñ imtiħân eyler
- 7 Vefâ kııl diseler ol bî-vefâya güşına kıoymaz
Cefâ kııl diseler envâ' -ı cevrimini hemân eyler
- 8 Semâya çıkmağičün ' aşkıyile dâyim efgânum
Şerârı âħumuñ yirden semâya nerdbân eyler
- 9 Diler Muħyî kenâr ide miyânın yok kemer gibi
Zer ü simi faķirâne dil ü cāñ der-miyân eyler

189

Nazîre-i Diger [' Adnî]

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Teni yakdukça nâr-ı ' aşkı cān u dil figân eyler
Kaçan kim şehri od dutsa mü'ezzînler ezân eyler
- 2 ' İzâr u ħaddini gördükçe tañ mı her nefes âħum
Kî şu kıızdukça âteşle buħâr ile duħân eyler
- 3 Ne tañ günden güne zülfi kıararsa rüz ü şeb anı
Ruħumuñ âteşi süzânı anda sâye bân eyler

- 4 İder mühr-i Süleymāna tama^ç her kimse anuñçün
Dehānı hātemini dīdeden dāyim nihān eyler
- 5 Diler dil kim lebine iriše kıaddinde zülfiyle
Anı ol naḥle ḥurmā dirmek için nerd-bān eyler
- 6 Yazup ḥüsni kitābın şāfḥa-i ḥaddine ḥattıyla
Bu şeydāsın kıalan ^çuşşākıyile imtiḥān eyler
- 7 Vefāya va^ç de itdükke ferāmūş itmede anı
Cefāya va^ç de itdükke anı ḥātır-nişān eyler
- 8 Kıatı incindüğünde itleri her şeb fiḡānumdan
Beni her biri gündüz görse feryād u fiḡān eyler
- 9 İki ruḥsārı şem^ç inüñ ḥayāli bezme geldükçe
Aña Muḥyî iki çeşmini iki şem^ç dān eyler

190

Nazire-i Diğer [ç Adnı]*mefā^ç ilün mefā^ç ilün mefā^ç ilün mefā^ç ilün*

- 1 Gözüm her servi görse pāyına eşkin revān eyler
Şanur yārüm yaşıl cām ile seyr-i bustān eyler
- 2 Dilüm fülkini cān şalsa o cānān ^çaşkı baḥrine
Anā zülfi ḥayāliyle iki ḥoş bādbān eyler
- 3 Dehānın özleyüp ṭāvūs-ı cān mülk-i ^çadem gözler
O şimden girü cevlāngeh fezā-yı lā-mekān eyler
- 4 Lebüñden ayru hergiz āb-ı ḥayvān istemez göñlüm
Kı āb-ı zindegānı ḥaste-i hicre ziyān eyler
- 5 Ne ḥācet Ka^ç be-i kūyı yolında reh-bere çünkim
Aña ^çuşşākı her gün üstüḥ^çān ile nişān eyler

- 6 Dilüm her şeb umar kim şubḥ olıcaḳ irişe vaşla
Velî çün şubḥ ola her gün taşavvurdan ziyân eyler
- 7 Bu gönüm darlığında dutdı âhum dâr-ı dünyâyı
Ocaḳ dar olıcaḳ oda düter durmaz duḡân eyler
- 8 Ne tañ derd-i dili fâş eyler ise her nefes âhum
Ki ol dîvâne bâdı kendüsine tercemân eyler
- 9 O gün yüzli mehinün ḡasretiyle her gice Muḡyî
İdüp eşkini Pervîn iki çeşmin Ferḡadân eyler

191

Nazîre-i Aḡmed Paşa*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

- 1 Kim duyar 'aşḡum melâmet sengiyile taşlar
Ḳal' adur çevremde düşmenden baña ol taşlar
- 2 Atdılar baña melâmet taşların ḡoş geldi râst
Dögmek için sînemi ben de arardum taşlar
- 3 'Aşḡ şahrâsında itdi 'aşḡ-bâzî ehl-i 'aşḡ
Rûḡ-ı Mecnûn ile olduḡ biz daḡı pâ-dâşlar
- 4 Cür' amızdan oldu peydâ bu cihânda baḡr-i 'aşḡ
Biz olaldan câm-ı 'aşḡ ile ezel 'ayyâşlar
- 5 'Aşḡ olmaz 'aşḡ da' vâsında şâdıḡ yüzi aḡ
Şubḡ gibi her seḡer aḡıtmasa ḡan yaşlar
- 6 Eşḡümün bârânı yağduḡça biter mantar gibi
Dem-be-dem ḡanlı yürek üstinde yir yir başlar
- 7 Çeşme-i ḡün oldu çeşmüm râh-ı 'aşḡa gireli
Anuñ ile el yuduḡ dünyâdan ey yoldaşlar

- 8 Levh-i dilden mâ-sivâ naqşını maḥv itdi yaşum
Gerçi anda yazdılar çok naqşlar naqḳâşlar
- 9 Muḥyî şâkird-i Kemâl olduḳda şî'rin diñleyin
Dir saña taḥsînler üstâduña sâbâşlar

192

Nazîre-i Dîger [Aḥmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Yâr ben şeydâyı Mecnûn gibi durmaz taşlar
Ger ölem seng-i mezâr ola baña ol taşlar
- 2 Cânı mı var bir dilûn kim kaçına baş egmeye
Bir puladur kirpügi öñinde yüz biñ başlar
- 3 Ol nihâl-i gülde gördüm yâsemen bitmiş meger
Bâğbân-ı kudret aña yâsemenden aşlar
- 4 Hüsni bâğına dolansa iki zülfi tañ mı kim
Anda anlardur gül ile lâleye ferrâşlar
- 5 Naqş idelden şemse-i hüsni ni naqḳâş-ı ezel
Naqş-ı hûbından anuñ ta' lîm alur naqḳâşlar
- 6 Gösterür bir ay başında dâyimâ iki hilâl
Ehl-i 'aşқа tal' atında anuñ iki kaçlar
- 7 Doymadan ol ağızı câmından mey içse cân ne tañ
Bâdeyi gizlü içerler rind olan ' ayyâşlar
- 8 Korqusından dil kaçup zülfinde gizlendi hemân
Gördi kim eyler sipâh-ı hüsni ü ḥaṭ uğraşlar
- 9 Muḥyiyâ derd ü gamından yârüñ ayrılma şaḳın
Çok belâdan kırtarur yoldaşını yoldaşlar

193

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Tiğ-ı ' aşk ile kaçan ' uşşâk katle başlar
Çevre yanında olur kal' a kesilen başlar
- 2 Hoş kerâmet var anuñ tîğında kim şalsa anı
' Āşık-ı şeydâlara bî-per uçar çok başlar
- 3 ' Aşkıyle hûn-ı dil taşup içümde oldu baħr
Yir yir ol baħrũñ ħabâbidur yürekde başlar
- 4 Gelse ' aşkı dillere cânlar çıkarsa tañ mı kim
Şeh serâya girse ' âdetdür çıkar ferrâşlar
- 5 ' Aşkı şahrâsında seyr eyler erenler mi ' aceb
Gözleri âhûlarına binen iki kaşlar
- 6 Ĥaddi üzre ħaţtı her gün tâze dil-keş naşş ider
Gerçi âteş üstine naşş idemez naşşâşlar
- 7 Serv-i kaddi ħasretiyle bî-ķarâr âb-ı revân
Bağrı baş olup gözinden durmaz aķar yaşlar
- 8 Ĥasret-i la' liyle efşân itdügi la' li gözüm
Taş idinüp kârbân-ı ħ' âbı her gün taşlar
- 51b 9 Kaçsa biz baħt-ı siyehden tañ mı Muħyî tıfl-ı dil
Gördi olduķ ol ķara ķoçile biz yoldaşlar

194

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 ' Ārızuñda bitürüp ķan yaşlar ķan yaşlar
Āħir o bâğı ħarâba virür ol ķan yaşlar

- 2 Ruĥlarıuñda ‘ asker-i ĥüsnuñ ile ĥať ceng üzredür
Rûm ilinüñ evlerinde çok olur uğraşlar
- 3 Ĥaddüñe gelmezden öñ ĥať düşse zülfüñ sâyesi
Tañ mı naķş itmezden evvel resm ider naķķāşlar
- 4 Sen ele şunsāñ ayağ olup içen sulţān olur
Tāc-ı şāhî idinür ol cāmı ĥutlu başlar
- 5 Kışla olmışdur iki zülfüñ sevādı dillere
Yazla olmış anlara ol iki yüksek қаşlar
- 6 Gördüğümce tal‘ atun eşküm revān olsa ne tañ
Gün yüzine baķanuñ tolar gözine yaşlar
- 7 Çok yidük derd ü ġamuñ şıklet gelüpdür şun lebün
Nüşdārūdur anuñla hazm olur çok aşlar
- 8 Oldı ‘ aql u cān u dil ‘ aşkuñ yolında nā-bedīd
Ķaldı ten bî-çāre tenhā gitdiler yoldaşlar
- 9 Giceler Muĥyīsüz aġyār ile şoĥbet itme kim
Şem‘ üñe pervāne yirin dutmaya ĥuffāşlar

195

Nazīre-i Şeyĥî*mef‘ ülü mefā‘ ilün mef‘ ülü mefā‘ ilün*

- 1 Tā sebze ĥatuñ zeyn-i bāġ-ı semen olmuşdur
Bārānlar olup eşküm ‘ ālem çemen olmuşdur
- 2 Bu şūret-i insāna ma‘ nā-yı müveccehdür
Şol ĥüsni muşavver kim sen cāna ten olmuşdur
- 3 Aġzuñ sebep olmuşdur dil tıflı ma‘ āşına
Kim aña lebün pistān zülfüñ leben olmuşdur

- 4 Hoş dürr-i semîn her diş ağzuñ şadefinde kim
Her birine biñ cān u biñ dil semen olmışdur
- 5 Dil mürğı arar zülfüñ uçmağda o sevdāda
Ol dāma çeken anı *ḥubb-i vaṭan*⁵² olmışdur
- 6 ‘Uşşāka şabā zülfüñ b̄yımı getürmekde
Ol anuñiçün dāyim sağ u esen olmışdur
- 7 Sen ḥüsn bahārından dūr eyleyeli devrān
Lāle dile dāğ ü gül çeşme diken olmışdur
- 8 Gitdi ser ü sāmān u ‘aql u dil ü cān bir bir
‘Aşkuñda bu nikbetler yā Rab neden olmışdur
- 52a 9 Sīnemdeki ğam kühın nāḥunlar ile kızup
Muḥyī dahı ‘aşkuñda bir küh-ken olmışdur

196

Nazīre-i Diğer [Şeyḥi]*mef̄ ulü mefā‘ ilün mef̄ ulü mefā‘ ilün*

- 1 Her gün ḥatı reyḥāndan tāze çemen olmışdur
Ezhārı gül-i sürḥ ü aq yāsemen olmışdur
- 2 Kudretten anuñ her bir şir̄in lebi şekkerden
Bir t̄uti-i gūyā-yı şir̄in-sūḥan olmışdur
- 3 Bāğında cemālinüñ bitdükde turunc ü sīb
Birisı aña ğabğab biri zekān olmışdur
- 4 Mihr ile iderken raqş zerrāt-ı cihān biri
Rūyında qarār idüp aña dehen olmışdur
- 5 Şubḥ uyanıcaq yüzün yumağa bahār ebri
Şu koyup aña ḥurşid altun legen olmışdur

⁵² Hadis, *Keşfü'l-Hafa*, 1/345.

- 6 Hızır-ı haṭ-ı sebziniñ her laḫza ḫayâliyle
Her yirde hızır gibi çevrem çemen olmışdur
- 7 Dil bâğ-ı cemâlinde cân virdi ḫuzûrı var
Çâh-ı zenaḫı ḫabr ü zülfi kefen olmışdur
- 8 Ṭañ mı gözi şayyâdı bîmâr olur ise kim
Ârâmı yok ol dâyim merdüm-fiken olmışdur
- 9 Biñ tevbe-i şad sâle sūd itmeye Muḫyîye
Çün câm-ı leb-i yâri tevbe-şiken olmışdur

197

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

mef' ulü mefâ' ilün mef' ulü mefâ' ilün

- 1 Her bir gözi ğamzeyle bir tiğ-zen olmışdur
Her bir müje tîr ile nâvek-fiken olmışdur
- 2 Güyâ deheni anuñ ḫoş hâtif-i ğaybî kim
Bî-dâd gül iken hiç şîrîn süḫan olmışdur
- 3 Kudretten anuñ dil-keş naḫş-ı ruḫ-ı zîbâsı
ḫoş levḫa-i dîvân-ı ḫüsn ü ḫasen olmışdur
- 4 Ṭañ mı aña pîrâhen gül olsa ḫabâ lâle
Nâzük beden-i ağı çünkim semen olmışdur
- 5 ḫoş deyr anuñ deyr-i ḫüsni ḫasen-i mergûb
Kim zülfi şalîb anda Rûmî vesen olmışdur
- 6 Beñzer ki haṭ-ı sebzi ' âlemde Hızırdu kim
Her başduğı yir dâyim tâze çemen olmışdur
- 7 Dil ḫırmen-i ḫüsniinde şevḫ ile sürer ḫırmen
Şad seng-i cefâsıyla anda dögen olmışdur

- 8 Çāh-ı zenaḥı anuñ dipsüz kıyu kim aña
‘ Ālemde uzun zülfi incü-resen olmışdur
- 52b 9 Şem‘ -i ruḥına fānūs olup dil-i Muḥyīnūñ
Aña bu kızıl kanlu ten pīrehen olmışdur

198

Nazīre-i Dīger [Şeyḫī]

mef‘ ulü mefā‘ ilün mef‘ ulü mefā‘ ilün

- 1 Pür-bend ü şiken zülfi ‘ aşık-fiken olmışdur
Her bend ü şiken anda tevbe-şiken olmışdur
- 2 Olmakla şebīh anuñ gül-ruḥlarına lāle
Dil-berde ser-i tāk u şāh-ı çemen olmışdur
- 3 Ḥaddi gülin itse bū her kimseden öñ ḥaṭṭı
Tāñ mı güli bū iden evvel diken olmışdur
- 4 Çeşmi müje nīşiyile faşşād ‘ acebdür kim
Cān u dil-i ‘ uşşāka ol nīş-zen olmışdur
- 5 Uşşākına atmağa cevır ile cefā sengin
Ol tıfla iki zülfi iki şapan olmışdur
- 6 Zülfinde çü her kılda biñ mekr ü fiten vardur
Çözdükde cihān ṭolu mekr ü fiten olmışdur
- 7 Sīmīn-beden ü zer-tāk olmışken o şāh-ı ḥüsn
Bī-raḥm dili anuñ āhen neden olmışdur
- 8 Buğz ile dilüm yakdı aña vaṭan iken ol
Gerçi ezeli ‘ ādet *ḥubb-i vaṭan*⁵⁴ olmışdur

⁵⁴ Hadis, *Keşfü'l-Hafa*, 1/345

- 9 Üslûb-ı kemâl ile tarz-ı hasen üzre çün
Muhyî dahı Husrevveş Şîrîn sühan olmışdur

199

Nazîre-i ‘Aţâyî

mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ülün

- 1 Lebüñ ‘aşıklara çokdan ‘aţâdur
Dil ü cân derdine şîrîn devâdur
- 2 Çü gösterdüñ yüzüñ ayın elüñ şun
Ki ‘îd olduğda ‘âdet merhabâdur
- 3 Ola kim âhum ebrin idesin mağv
Güneşsin üstüme her gün toğadur
- 4 Leb-i şîrîñüñ özler haste gönüm
Ki ol hoş şerbet-i şâlih gîdâdur
- 5 Ne hoş tâğ-ı mu‘allâdur kaçuñ kim
Zemîn-i ‘âlem-i hüsne semâdur
- 6 Yüzüñdür hüsñ ilinde Mısr câmi‘
Civârında kara zülfüñ kurâdur
- 7 Saña öykünmeye âhû-yı Çîn kim
Şaçuñdan her kııl aña hün-bahâdur
- 8 Virürken büy-ı cân Rüm u Hıţâya
Şaçuña misk dimek hoş haţâdur
- 9 Kaşuñ mihrâbını Muhyî görelden
İşi geçmiş namâzını kazâdur

53a

200

Nazîre-i Diğer [‘ Aţâyî]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

- 1 Kaşuñ fitne gözüñ ‘ ayn-ı belâdur
Siyeh kirpüklerüñ kara kazâdur
- 2 Kazâ tîri çü gamzeñ sihr-i peykân
Siper anuñ gibi tîre rızâdur
- 3 İki zülfüñ biri dâl ü biri cîm
O dâl ü derd ü bu cîm-i cefâdur
- 4 Kadem başmış haţuñ iklîm-i hüsne
Anuñçün düşlerüm karaçuradur
- 5 Hevâyî olsa dil ‘ aşkuñ yolında
Ne tañ çün hem-rehi bād-ı şabâdur
- 6 Dili eglerdi cevruñ gâh lîkin
Senüñ gibi o da bir bî-vefâdur
- 7 Baña düşnâmuñı artur ki pişem
Yirine her birinün biñ du‘ âdur
- 8 Raķîb-i rû-siyâha varma kaç kim
Sen oğlancıksın ol kara çocadur
- 9 Gerek cevri eyle Muhyîye gerek sög
Unutma tek anı dâyim añadur

201

Nazîre-i Diğer [‘ Aţâyî]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

- 1 Kenâr açup elin dâyim uzadur
Ġaraż ol serv ile bir merhabâdur

- 2 Ne ra' nâ serv-i bālâdur adi lîk
Biri ' aıqlara derd ü belâdur
- 3 Didüm şatduñ lebüñ çün câna dönme
Gülüp didi ki bu bey' -i vefâdur
- 4 Gözüm her lâle gördükçe şaçar dür
Şanur ol lâle ru la' lîn abâdur
- 5 Hıyâl-i dil-rübâlarla bu gönüm
Şanasın menzil-i lu' bet-nümâdur
- 6 Kebâb itdüm dili ' a âteşinde
Gelüñ ey dil-rübâlar kim şalâdur
- 7 Muayyer ıldı ' uşşâı figânum
Hevâ-yı bûselük üzre nevâdur
- 8 İki çeşmüm ider mecrâ nizâ' ın
Ara yirde adîmî mâ-cerâdur
- 9 ' Aâyî rûımı şâd itdi Muyî
Şanasın sözleri aña du' âdur

202

Nazîre-i Şâfî

mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

- 53b 1 Ey kişver-i vücüd şehi şehir-yâr-i ' ömr
Gel kim arâba varmada sensüz diyâr-i ' ömr
- 2 Her gün lebüñ zülâline artar çü teşnelük
Günden güne şararmadadır sebzâr-ı ' ömr
- 3 Âb-ı ayât la' l-i lebünden olalı dür
Hı oldu leblerüm gibi hep çeşmesâr-ı ' ömr

- 4 Dâr-1 fenâda nice muḥaḳḳaḳ beḳâ umam
Mevhûm noḳta-i dehenûñ çün medâr-1 ‘ömr
- 5 Her gün sipâh-1 ḥaṭṭuñ ile gâret olmada
İḳlîm-i ḥüsnûñ ile ser-â-ser diyâr-1 ‘ömr
- 6 Efşân idüp yüzümde gözüm ḳanlu yaşumı
Oldı ruḥuñ ḥayâliyile lâlezâr-1 ‘ömr
- 7 Ḥoş şükr-i ‘îş-i ‘ömrde vaşluñ senüñ velî
Hicrûñ şoñında özge muşadda‘ ḥumâr-1 ‘ömr
- 8 ‘Aşḳuñ yolunda âh u fiġân eylesem ne tañ
Ġâretde dehr reh-zeni ile ḳaṭâr-1 ‘ömr
- 9 Bârân-1 ḥûn olursa revâ eşḳ-i Muḥyî kim
Geçdi hevâda berg gibi rûzgâr-1 ‘ömr

203

Nazîre-i Diġer [Şâfi]

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Gül-ruḥlarıyla zînet olupdur baḥâr-1 ‘ömr
Bâġ-1 cihânda her biri bir yâdgâr-1 ‘ömr
- 2 Cân çeşmesinden âb-1 ḥayât aḳıdur lebi
Ser-sebz olupdur anuñ ile sebzezâr-1 ‘ömr
- 3 Ol ‘ömr-i ḥâşılinsuz olan ‘ömrden ne sūd
Hem-dem olan anuñla olur kâmkâr-1 ‘ömr
- 4 Zülfi şebiyle gün yüzini setr ider müdâm
Ḥayfâ geçer bu vechile leyl ü nehâr-1 ‘ömr
- 5 Şeh-bâz-1 zülfi mürġ-1 dile ḳâni‘ olmayup
Arturdi şan‘atın ider oldı şikâr-1 ‘ömr

- 6 Hârc eyledüm yolında kâmu naqd-i ‘ömrümi
Hayfâ ki girmedi ele ol yâdgâr-ı ‘ömr
- 7 Cem‘ oldı âteş-i gam ile bâdı âhumuñ
Yandı fenâya vardı ser-â-ser diyâr-ı ‘ömr
- 8 Yanmağa urdı kâfile-i ‘ömri hūblar
Vardı hevâlar ile yile rûzgâr-ı ‘ömr
- 9 Gül yüzlülerle ‘îş-i bahârı ço Muhyî kim
Gitti şebâb vaqti vü geçdi bahâr-ı ‘ömr

204

Nazîre-i Dîger [Şâfi]

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Şeh-bâz-ı zülfine diseler vechi var ‘ömr
Her bir hamında bend niçe biñ şikâr ‘ömr
- 54a 2 Ol serv her yaña ki hırâmân ola revân
Virür nazar kılanlara her bâr bâr ‘ömr
- 3 Çün saçların çözüp dağıdup ‘arz ide cemâl
‘Uşşâk her tarafdan ideler nişâr nişâr ‘ömr
- 4 Devrân getürmeye yüzi mânendi bir güneş
Devr ide mâh u sâl ü gice şad hezâr ‘ömr
- 5 Gerçi cihâna ‘ömr ile halk eyler iftihâr
Ol hüsn şâhyile ider iftihâr ‘ömr
- 6 ‘Uşşâkın eyledükçe haçı düşmeni helâk
Zülfi gibi aña virüle bi-şümâr ‘ömr
- 7 Sür‘atle gitmede yarışup ‘ömr o yâr ile
Âgeh geçildi eyledi terk-i diyâr ‘ömr

- 8 ‘Ömr-i ‘azîz bilür iken yâri kendüme
Hikmet ne yâr-i şâd geçer zâr zâr ‘ömr
- 9 Yig zülfi zehri Muhyîye tiryâk ü kandden
[...]

205

Nazîre-i Necâtî

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Ol şeh-i hüsne zülfi sancağdur
Aña ruhsârı al bayrağdur
- 2 ‘Aşk bezminde ehl-i ‘aşka lebi
Pür-mey-i ‘aşk la‘l şağrağdur
- 3 Hüsni deryâsı içre her hâli
Dil-i ‘uşşâka başka zevrağdur
- 4 Kaşları ay başında iki hilâl
Bir meh-i nev meger iki şağdur
- 5 Zülfi ‘uşşâka şîr-i şîrindür
Dudağı tâze ballı kaymağdur
- 6 Ehl-i iksîr ‘âlem-i ‘aşka
Ġabğabı özge hâş zîbağdur
- 7 Göz degelden raķîb-i bâtıldan
Hastedür çeşmi vü çeşm bed-ħağdur
- 8 Tîr-i âhum raķîbe itmese kâr
Tañ mı ķaddüm kemânı yumşağdur
- 9 Virmez aġyâra yâr kūyına râh
Muhyînüñ eşki taşķun ırmağdur

206

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Hüsni bâğında kaşı çâr-taşdur
Kaşr-ı hüsünde hoş maḥbaḥdur
- 2 Bînisî âb-ı rûyına ḳonmuş
Nâ-şüküfte ne hoşça zanbaḥ dur
- 54b 3 Çeşmi ḳandîli hüsni mescidin
Kaşı ḥâḳında hoş mu' allaḥdur
- 4 Yüzünñ cennetin ḳoyup zülfi
Yire inmiş ḥavîl açmaḥdur
- 5 Ol gül-endâm tıfla râz açmaḥ
Gönçe gibi dehânı yasraḥdur
- 6 Yandı şeydâ dilüm dilinden anuñ
Meger ol ḳav bu seng-i çaçmaḥdur
- 7 Nâlem itmez eşer o bî-raḥme
Dir işitdükçe vây be yañşaḥdur
- 8 Çıḳa eflâke âteş-i âhum
Tañ mı âteş ḥafîf muḥlaḥdur
- 9 Tañ mı pâ-mâl olursa Muḥyî müdâm
Pâlara ol kemîne topraḥdur

207

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 'Âşıkuñ şayruluğı yañşaḥdur
İşi nâleyle râzın açmaḥdur

- 2 Şân-ı ma' şûk zâr-ı ' aşıkdan
Kendüye gizlü ' aşkı duymağdur
- 3 Nāzuñ ednāsı ' aşık efgānı
Ağrıdur başı diyü kaçmağdur
- 4 Virmezem yār kūyını felege
Felegi n' ideyin ol uçmağdur
- 5 Çün giren cennete kalur çıkmaz
Umduğum kūyı içre kalmağdur
- 6 Cān u dil baħr-i ' aşka dalsa ne tañ
Mürğ-ābinüñ işi dalmağdur
- 7 Umaram levş-i ' aşğdan ide pāk
' Aşğ baħri tühūr-ı muṭlağdur
- 8 Yudı ' aşğ eşk ile yüzüm karasın
Da' vî-i ' aşğda yüzüm ağdur
- 9 Kaçma ' aşğ-ı mecāziden Muħyî
Ol ḥaķîķî yolında uğrağdur

208

İhtirā'

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

- 1 Dilüñ cāndan çü cānān dil-beridür
Cemî' -i mā-sivādān dil beridür
- 2 Görinmez çeşm-i cāna māh u encüm
Çün ol mihr-i münire müşteridür
- 3 Yaraşmaz mā-sivā dil ḥānesinde
Bu ḥalvethāne ḥaş ol şeh yiridür

- 55a 4 Yağar ‘aşk odı ‘aşk-ı mâ-sivâyı
Zer-i hâliş odur kalbi eridür
- 5 Dil olsa şâf olur ‘âlem temâşâ
Ki ol âyîne-i İskenderidür
- 6 Dil itsün ‘aşk râhında seferler
Yaraşur yolda çünkim yol eridür
- 7 Olupdur cânuma bâr-ı girân ten
Serir-i derd anuñ ser-beridür
- 8 Bize ta‘n eylemek rüsvâlügile
Ki ol aşhâb-ı ‘aşkuñ mefharidür
- 9 Melâmet sengidür Muhyîye bâlîn
Mezellet hâki anuñ bisteridür

209

Diger [İhtirâ‘]*mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ülün*

- 1 Ne cân kim ‘aşk-ı cânândan beridür
Teni hâk altına girse yiridür
- 2 Ne hoş mâh-ı münevverdür yüzüñ kim
Aña hürşid kızgın müşteridür
- 3 Yüzüñ âbıdadur dâyim anuñçün
‘İzâruñ gülleri her dem taridür
- 4 Harir-i zülf-i Tâtâruñ ruhuñda
Cemâlüñ muşhafınuñ mıştarıdur
- 5 Gözüñ râhib olup olmuş siyeh-püş
Kaşuñ başında ruhbân efseridür

- 6 Buḥūr-ı nermdür ḥālũñ ḥayālî
Dil-i pür-âteş anuñ micmeridür
- 7 Ḥaṭuñ peyki dimiş ğâfil dile kim
Ḥaberdâr [ol] gelen ğam leşkeridür
- 8 Ruḥ-ı zerdümde sürḥ eşküm ḥuṭũṭı
Fırâḳuñ mâ-cerâsı defteridür
- 9 Ḳuluñ Muḥyîye şun la' lüñ ki şâhum
Bilür ḳadrin mubaşşır cevheridür

210

Dîġer [İḥtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 ' Acebdür ' aşḳ odı kim cāñ eridür
Velîkin tenler anuñla diridür
- 2 Ḥarîdâram dil ü cān ile yâre
İşüm müşkil çü ' âlem müşterîdür
- 3 Lebin şordum didi ḥelvâ-yı cāndur
' Aselden şanma ammâ sükkerîdür
- 55b 4 Ḥaṭın şordum didi kim ehl-i ' aşḳa
Olan cevır ü cefâmuñ defteridür
- 5 Yaḳan ' aşḳ âteşin iki cihānda
İki ruḥsârımuñ aḥkerleridür
- 6 Gözi deryâ-yı ḥüsn içre siyeh fülk
Siyeh zülfi o fülküñ lengeridür
- 7 Helâk itdükçe ḥaṭṭı durmaz artar
Meger Ye'cüc-ı fitne ' askeridür

- 8 Yaşum bārānı arturdu haṭnı
Anuñçün sebzesi herdem tarīdūr
- 9 Reh-i ‘aşkında olmaz Muḥyî güm-rāḥ
Çü gün yüzi ḥayāli rehberidūr

211

İhtirā‘

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

- 1 Yine bir nev-cevānı sevdi bu pīr
Zülfi zencīrine dil oldı esīr
- 2 Ağlasam ḥālüm ol güler güc imiş
Yār ola nev-cevān u ‘āşık-ı pīr
- 3 Zülfi Mecnūndur dil-i şeydā
Zülfi Leylādur aña hem zencīr
- 4 Görecek gözlerüm yok āyīneyi
Gösterelden o bī-naẓīre nazīr
- 5 Beñleri ḥüsn iline beglerdür
Lebinüñ ḥāli cümlesine emīr
- 6 Dāyimī çeşmesine cān virsem
Ṭañ mı andan aḫar şekerlü şīr
- 7 Oldı ‘aşkıyla cān u dil iki şāh
Kaşları anlaradur iki serīr
- 8 Lebi cāñ-baḫş ü cān-sitān ḥaṭṭı
Birisidür beşīr ü birisi nezīr
- 9 Ğamzesiyle anuñ dil-i Muḥyî
Şīşedür kim geçüpdür anı tīr

212

Dîger [İhtirâ']

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Mürğ-1 âzâde-i dili tâkdîr
Nâ-gehân itdi dâm-1 'aşka esîr
- 2 'Âşık olanlara gülerdüm ben
Şimdi baña güler şağîr ü kebîr
- 3 Tıfldur yârümüz vefâ bilmez
Lîk envâ' -1 cevre hûb habîr
- 4 Zülfi cādūsı mihr ü mâha binüp
Rûz u şeb her birin ider teşhîr
- 5 Dilde teng ağızınuñ hayâli müdâm
Anda güyâ hemân o mîm-i zamîr
- 56a 6 Bir şusuz çâha düşdi düşde dilüm
Zenañî çâhı mı ola ta' bîr
- 7 Zülfi Leylâsınuñ nesîmleri
İş bu Mecnûn-1 'aşkadur zencîr
- 8 Düşdüm iksîr-i 'aşka oñmamamuñ
Evveli şî' r ü âhîri iksîr
- 9 Şî' r ü iksîr ile kim umsa ğınâ
Muhyî gibi olur faķîr ü haķîr

213

Dîger [İhtirâ']

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Vaşlına her gün eyledüm tedbîr
Lîk tedbîr [üm]i bozar taķdîr

- 2 Bilmezem dehr-i dūna n' itdüm kim
İtmez esbāb-ı hicrde taqşîr
- 3 Bulmaduğ çāre vaşla hicrine şabr
Olmadı hālīmüz şalāh-pezir
- 4 Şeb-i fūrkatde rāh-ı ' aşka düşüp
Oldı hayretle kim reh-i tedbir
- 5 Mürğ-ı cān kūyına uçam dir idi
'Ākahu' z-za' fu ve'l-cenāhu kesîr
- 6 Dil-i sahtine āhum itmedi kār
Āteş eylerken āhene te'sîr
- 7 Ğamzesi teşne olsa kıana ne tañ
Kān ile şuvarulmuş ol şemşîr
- 8 Ağzı yoqluqlanup alur cānlar
Haṭṭı gibi o reh ider tezvîr
- 9 Āh kim mekr ide ide ağıyār
Yāri Muḥyîden itdiler tenfîr

214

Nazîre-i Şeyhî

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Yine dīvān-ı hūsne şāh gelür
Hūblar encümüne māh gelür
- 2 Zekānı çāh-ı Yūsuf-ı cāna
Cāha yitişdürici çāh gelür
- 3 Lebi helvā-yı ' id ü vaşl-ı dile
Yüzi ol tıfla ' idgāh gelür

- 4 Kaşlarıyla görüp iki mihrâb
Kankıdur kıble iştibâh gelür
- 5 Her şeb ol şâha hizmet itmek için
Giyüben mâh şeb-külâh gelür
- 6 Çeşmi zulm itdügünce ‘uşşâka
La‘li şâhma dâd-ḥ’âh gelür
- 56b 7 Ruḥına karşı çeşmi ḥ’âb üzre
Aña ol ḥ’âb çâştgâh gelür
- 8 İş bu âvâre bî-ḳarâr dile
Ḳara zülfi ḳarârgâh gelür
- 9 Ḳaṭ-ı reyḥân ile dil-i ḥayrân
Ki gehî sebz ü geh siyâh gelür
- 10 Ka‘be kūyı dile bir adım yir
Gerçi kim ḥalka ḥaylî râh gelür
- 11 Yâre aġyâr-ı dūn gelüp gideli
Geh gider ‘aġl-ı Muḥyî geh gelür

215

Nazîre-i Dîger [Şeyḥî]

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Yine ḥüsn iline sipâh gelür
Taḥt-ı ḥüsn üzre pādşâh gelür
- 2 Başuma toġdı mihr-i devlet kim
Üstüme sâye-i İlâh gelür
- 3 Şâd ol ey dil ki sa‘d olup tâli‘
Ġam şebi zülmetinde mâh gelür

- 4 Leb-i şîrîninini görüp gūyā
 ẖand-i tūṭî mi iştibāh gelür
- 5 ẖapusında hilāl aşıhma umup
 Halka olup aña dü-tāh gelür
- 6 ẖaşı altında çeşmi dāyim uyur
 Aña ol ṭāk ḥābgāh gelür
- 7 Her kaçan ‘aşkın eylesem dā‘vî
 Āh u eşküm iki güvāh gelür
- 8 ‘Aşkıyile fiğānum işidene
 Ḥāb-ı gāfletden intibāh gelür
- 9 ‘Aşğ odı dil evinde gizlene mi
 Revzeninden çü dūd-ı āh gelür
- 10 Rūy-ı ḥūba nazār güneh dirler
 Bize terk-i nazar güneh gelür
- 11 Reh-i ‘aşkı güm itmezüz kim ol
 Bende Muḥyîye şāh-rāh gelür

216

Nazîre-i Necâtî

mefā‘îlün mefā‘îlün fe‘ülün

- 1 Güzeller nāz ile reftār iderler
 Durur [lar] āl ile güftār iderler
- 2 Alurlar cān u dil nağdini bizden
 Varurlar ğayr ile bāzār iderler
- 3 İdüp aġyār ile seyrān ‘îdi
 Bizümle merḥabāya ‘ār iderler

- 57a 4 Kitâb-ı hüsni gerd-i lebde yazup
Adını Maḥzen-i Esrâr iderler
- 5 Yâ dilden şaḳınup gülşenlerini
Ḥaṭ ile ḥârdan dîvâr iderler
- 6 Çü dil-ber dil-rübâ çoḳ ehl-i diller
Hemân bir dil-beri dildâr iderler
- 7 Ben oldum bir şehe ḳul kim güzeller
Koyup pâyına ser serdâr iderler
- 8 Ḳaşıyla alnı ʿîd ayı başında
Hilâl ü bedri maʿ izhâr iderler
- 9 Göricek ḥaṭṭını âhum ʿaceb mi
Ki yad yaḡı gelicek nâr iderler
- 10 Dile alma dilâ zülf ü dehânuñ
Ki bir bend ile yirüñ dar iderler
- 11 Görüp bu şîʿ ri Muḥyî lâf uranlar
Nedâmet idüp istiḡfâr iderler

217

Nazîre-i Dîger [Necâtî]

mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

- 1 Güzeller ʿarza-i dîdâr iderler
Dil-i pür-şevḳ ü cânı zâr iderler
- 2 Alurlar dilleri cânlar dilerler
Anuñcün ḡamzeyi tekrâr iderler
- 3 Şarâb-ı nâbîyile leblerinüñ
Kimi mest ü kimi hüşyâr iderler

- 4 İdüp ʿāşıklarına ruḥların ʿārż
Kime nār u kime gülzār iderler
- 5 Niçe ʿuşşâkı ḳurbân itmek için
Dem-â-dem gözlerin bīmār iderler
- 6 Maʿārif naḳdine raġbetleri yoġ
Ya zer ya zūr ile bāzār iderler
- 7 ʿİlâc-ı derd-i dil bilmez eṭibbâ
Bize dildârlar tīmār iderler
- 8 Dil ehli şaçlarınıñ her kılmı
Dil içre nāfe-i Tātār iderler
- 9 Baḳup çeşm-i bed ile müddeʿîler
Adımı her birinüñ mār iderler
- 10 Virür gülşenlerinden güller aġyār
Hemân Muḫyî naşîbin ḥār iderler
- 11 Ġazeller dinilür tekrār o dem kim
Güzeller raġbet-i eşʿār iderler

218

Nazîre-i Aḫmed Paşa*fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün*

- 57b 1 Bâġ-ı cennetdür yüzüñ dāyım baḫāristān olur
Her güli ḥandān velî her bülbüli giryān olur
- 2 Sensin ol ḫüsne bahā genci ki şevḳüñle senüñ
Ḥāne-i maʿmūrı nice dillerüñ vîrān olur
- 3 ʿİd-i ḳurbāndur vişālün aña iren ʿāşıḳuñ
Anda öñ cān u dili şoñ kendüsi ḳurbān olur

- 4 Kâfir-i Hindû iken hâl-i ruhuñ hikmet nedür
Kim yiri bâğ u bihişt ü ravza-i Rıdvan olur
- 5 Esse hüsnüñ gülşenine karşı bādı āhumuñ
Nā-şüküfte gönçesi nā-geh gül-i handān olur
- 6 Tañ mı āh itdükçe karşında hañuñ artursa kim
Zülfüni depretdügince bād müşg-efşān olur
- 7 ‘Āşık öldürse şarāb-ı nāz içüp çeşmüñ ne tañ
‘Ādet olmuşdur ki bezm-i meyde āhir kan olur
- 8 İtlerüñ üşmiş üleşmiş har rakībüñ etlerin
Üstühānın at baña kim rāhat-ı dendān olur
- 9 Muhyiyi ‘uşşāk içide eyleme hūār u hacil
Çünkü ehl-i ‘arz olanda gāyret-i akrān olur

219

Nazie-i Diğer [Ahmed Paşa]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Leblerinüñ her biri ‘uşşāka çünkim cān olur
Adı ‘āşıklar katında cān iken cānān olur
- 2 Hüsnü ‘ummānı temevvüc eyledükçe dāyimā
Bir şadefdür ağızı geh peydā vü geh pinhān olur
- 3 Taht-ı hüsn üzre geçüp sultān-ı hālī didi kim
‘Asker-i ‘uşşāk gelsünler bu gün dīvān olur
- 4 Olsa kıddinde lebi gūyā dir anı gūş iden
Bu nihāl-i güldeki bülbül ne hoş elhān olur
- 5 İnķisām-ı cevher-i ferde olur zāhir delil
Her kaçan kim nāz ile ağızın açup handān olur

- 6 Tañ mı küyında leb-i şirîninüñ bir bûsesin
Câna şatsa Mekke' de ħurmâ-yı-ter erzân olur
- 7 Atsa қаşı yâyı ile oқların müjgânınuñ
Her bir oқına anuñ bir ğamzesi peykân olur
- 8 Durmaz artar zülfi içre dillerüñ cem' iyyeti
Az zamânda bu sevâd-ı zülfi şehristân olur
- 9 Muhyî geh bekler derin anuñ raķib-i kelbi ğâh
Ol şehüñ emriyle geh derbân u geh seğbân olur

220

Nazîre-i Nizâmî*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün*

- 1 Femi cânân birikmiş iki cāndur
Anuñçün dîdeden dāyim nihāndur
- 58a 2 Bahâ yok la' linüñ bir bûsesinüñ
Bahâsı cân ile iki cihāndur
- 3 Yüzinde o mehüñ şanmañ kelef var
Semâ' -ı ħüsnde ol keh-keşāndur
- 4 Gün altında olurken sâyebānlar
Neden zülfi gün üzre sâyebāndur
- 5 Ne tañ günden güne artarsa ħaţtı
Ĥavâdiş çok olur āĥir zamânda
- 6 Ne ra' nâ dil-rübādur lîk bî-raĥm
Özi yahşî velî ħalkı yamandur
- 7 Didüm bilüñ kenâr itmek olur mı
Didi kim bu kenâr olmaz miyāndur

- 8 Dilâ cān riştesin eyle ri' âyet
Ki ol cānān miyānından nişāndur
- 9 Cevānlar sevse Muhyî pîrlükde
Ne tañ ol pîr ise gönli cevāndur

221

Nazîre-i Dîger [Nizâmî]

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 1 Güneş yüzlüm görünmez çok zamāndur
Ser-â-ser 'âlem âhumla dumāndur
- 2 Firâkında ruḥ-ı zerd ü sirişküm
Aḳar şuyile ter-berg-i ḥazāndur
- 3 Yüzi bāğında ḥaddi üzre zülfi
Gül-i ter üzre sünbül sāyebāndur
- 4 Dilüm mürğın iderken nîm bismil
Dehānı şıçramış bir damla ḳandur
- 5 Ḥarāmîdür gözi yatmış kümūnda
Başı altında ebrūsı kemāndur
- 6 Ne tañ baş virse dāyim iki zülfi
Ki her biri ziyān ehli toğāndur
- 7 Teni hicri odı yakdı kül itdi
Yirinde āhumuñ dūdı nişāndur
- 8 Çıḳar 'arşa şerār u dūd u āhum
Gören şanur nücūm u āsmāndur
- 9 Görinmez Muhyîñün gözine dünyā
O göz nūrı gözinden çün nihāndur

222

Nazîre-i Aḥmed Paşa*mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün*

- 1 Ğaşık dilin gözetmege bir dil-rübâ yiter
Bir kişvere hükümete bir pādşâ yiter
- 2 Dil-ber çok olsa bezmde ḥayret virür dile
Vaşl ile Ğid kıлмаğa bir meh-liķâ yiter
- 58b 3 Būs u kinârı kıanda müyesser olur bize
İrdükçe vaşlı Ğidine bir merḥabâ yiter
- 4 Gerçi piyâde peyki çok ol şeh-süvârumuñ
Meydân-ı Ğaşık içinde bulunmaz baña yiter
- 5 Rüyında başka her beñi bir Rüm ili begi
Her târ-ı zülfi her birine bir livâ yiter
- 6 Dilde ḥayâl-i ṭal' at-ı pür-nûrı ol mehüñ
Furķat şebinde Ğaşık bedr-i dücâ yiter
- 7 Bîgâne oldıyise vefâsı bize ne ğam
Çünkim cefâsı oldu bize âşnâ yiter
- 8 Ğaşıkların unutmaz eger ki cefâyile
Ma' şük-ı bî-vefâya bu deñlü vefâ yiter
- 9 Muḥyî düşünde vaşlını görmekle şâddur
Bir kez düşünde pādşeh olmaķ aña yiter

223

Nazîre-i Diğeri [Aḥmed Paşa]*mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün*

- 1 Ḥâk-i rehi döşek taşı yaşduķ baña yiter
Üstümde kıat kıat örti yidi kıat semâ yiter

- 2 Kūyı yolında āhum oğın eyledüm ‘ aşā
Āha mecālüm olmasa sāyem ‘ aşā yiter
- 3 ‘ Aşkıyla dil şeh oldı ħarābāt kişveri
Yok māla ħırşı ħāşılı bād-ı hevā yiter
- 4 Her dem tenümi kanlu sirişküm iĥāta da
Ol sürĥ cübbe ħil‘ atı ‘ aşkuñ baña yiter
- 5 Kuĥl itmede remedlü göze ħāk-i rāhını
Ol bī-vefāya minnetümüz yok şabā yiter
- 6 İtsün vefā vü mihrini ehl-i selāmete
Ehl-i melāmetüz bize cevr ü cefā yiter
- 7 Tek arĥa kimse minnet-i bārını çekmesün
Zerrin ħabā vü cübbe yirine ‘ abā yiter
- 8 Lāğar tenüm kemikleri naqş itdügi zemīn
Ben bī-nevāya yatmağičün būriyā yiter
- 9 Her dūna minnet itme şağın Muĥyī rızq için
Çün iki günde bir ħuru etmek saña yiter

224

Nazīre-i Necātī

mefā‘ ilün mefā‘ ilün fe‘ ulün

- 1 Leb-i cānāna canuñ nisbeti var
Ĥayāt-ı cāvidāna himmeti var
- 2 Dehānı çeşme-i cāndur kim anda
Şekerlü āb-ı ĥayvān şerbeti var
- 3 Yüzi māhına mihri beñzedelden
Atar tācın göge germiyyeti var

- 59a 4 Zenaḥdânına gitdi sâlik-i dil
Meger çâhında anuñ ḥalveti var
- 5 ‘Azîz-i Mıṣr-ı ḥüsn olmışdı zülfi
Olup pâ-mâl şimdi zilleti var
- 6 Ğamı ḥânından aldı çok ni‘am dil
Meger zelle götürmek niyyeti var
- 7 Didi incinme fûrkat rûzesine
Şoñında ‘îd-i vuşlat ni‘meti var
- 8 Vişâli rûz-ı ‘ömrümdür ve-lîkin
Kaşîr ü geçmede key sür‘ati var
- 9 Dil ü cân keşretin terk itdi Muhyî
Bir oldı yâr ile hoş vaḥdeti var

225

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ülün

- 1 Mesîḥâ‘dur lebi hoş ‘izzeti var
Semâ‘-ı ḥüsne çıkmış rif‘ati var
- 2 Ruḥı ‘aḳsi düşelden âftâba
Aña yirden göge dek minneti var
- 3 Ruḥına beñzedügiyçün gül-i sürḥ
Anı baş üzre ḳorlar ‘izzeti var
- 4 Lebi ḥaṭṭıyile ḥandân gonçesinde
Benefşe bâdesi gül şerbeti var
- 5 Ne tañ gamzeyle sihr eyleser çeşmi
Çü her bir şan‘atun bir âleti var

- 6 Haþı haddinde yazsa âyet-i kahr
Ne ğam la‘ linde çün luþf âyeti var
- 7 ‘ Aceb mi yâri bizden alsa ağyâr
Ki her devrũñ ricâl ü devleti var
- 8 Çoğaldur âteþin âhum meger kim
Kül idüp yile virmek niyyeti var
- 9 İderken düzd bâğ-ı hüsni teftiþ
Dutup Muhyîyi didi töhmeti var

226

Nazîre-i Aĥmed Paþa*fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün*

- 1 Manzar-ı hüsnuñi çeþm ehl-i nazardan güniler
Dil hayâlũñ þehini iki baþardan güniler
- 2 Dilemez gündüzi dil tâ yire sâyeñ düşüre
Ol seni sâyeden ü sâyeñi yirden güniler
- 3 Dilemez dil gice gündüz çıkasın haymeñden
Sen güneþ yüzlü mehi þems ü kamerden güniler
- 4 Âhumuñ bâdı dağıtmağda ruĥuñdan zülfüñ
Gül-i ruĥsâruñı ol sünbül-i terden güniler
- 59b 5 Gitseñ ata binüp ey þeh bu kıl öñüñce yayağ
Geh seni esbden ü gâh eyerden güniler
- 6 Tîĝuñı sen þaluban bende uzatduğça baþum
Gögdemũñ cümlesi cânâ anı serden güniler
- 7 Dîde ‘ arz itdügi gevherlerini saña bu kim
Gerden-i şimũñi ol düĝme-i zerden güniler

- 8 Kâmetüm halka olup bekler anuñçün kapuñı
Kim anı her nazâr ol halka-i derden güniler
- 9 Şi' r-i Muhyî dahı şirîn olalı şekerden
Dehen-i tûñi-i güyâñı şekerden güniler

227

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Sîneye yâr oğı geldükçe siperden güniler
Dil anuñ demrenini cân u cigerden güniler
- 2 Nev-^ç arūsını hayâlün şeh-i hübânınuñ
Gözlerüm dilden ü dil iki başardan güniler
- 3 Dilemez dil bağa kimse yüzün âyînesine
Birbirin iki gözüm aña nazardan güniler
- 4 Aña hem-râha seferde nice doysun dil kim
Anı her menzil ile zâd-ı seferden güniler
- 5 Gitdügümce giceler atı öñince o şehün
Âteş-i âhum anı meş' alelerden güniler
- 6 Bâd-ı âhum giceler şubha degin dâyim esüp
Zülf-i pür-çînin anuñ bâd-ı seherden güniler
- 7 Yâr ile şöhet-i ağıyâre nice şabr ide dil
Kim anı şöhet-i mâderle pederden güniler
- 8 Reşkten halka olupdur kad-i Muhyî yüzi zer
Güşın ol sîm-berün halka-i zerden güniler
- 9 Nazmumuñ dürlerinün her biri şehvâr olalı
İki güşın o şehün gayrı güherden güniler

228

Nazîre-i Nizâmî

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Göreli gün yüzün ey mâh dünüm gün gibidür
Alnuñ ayıyla günüm 'îd-i hümâyün gibidür
- 2 Çeşm ü ebrûñı görüp ehl-i nazarlar dirler
Birisi noqtaya beñzer birisi nün gibidür
- 3 İki zülfün ki bakar birbirine boynın egüp
'Aşq ile biri Hümâ biri Hümâyün gibidür
- 4 Yaraşur gelse yüzünle yüzümüz bir yire kim
Biri nârenc gibidür biri leymün gibidür
- 5 Tan mı 'aşkuñ yaqub âhum getirürse göze yaş
Ki biri âteşe beñzer biri dütün gibidür
- 60a 6 İşidelden bilünî çoçduğın altunlı kemer
Kemere döndi qadüm ruqlarum altun gibidür
- 7 Bâğ-ı hüsnuñdeki şîrîñ dehenüñde haq-ı telh
Tâze haşhaşda zâhir olan efyün gibidür
- 8 Gülşen-i hüsnuñe ey yâr yaraşmaz ağıyâr
Ki kimi zâğ gibidür kimi quzgun gibidür
- 9 Muhyî bendeñ ki oqur sen şehe nev nev eş'âr
Her gün ol bezmün için bir yeñi hoş-h'ân gibidür

229

Nazîre-i Diğeri [Nizâmî]

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Nâr-ı haddinde olan haqqı ki dütün gibidür
Dutalı zulmeti âfâkı günüm dün gibidür

- 2 Mışr-ı hüşninde anuñ kaçınıñ altında gözi
Rüz u şeb secde ider ‘Ābid-i Zü‘ n-nün gibidür
- 3 Zülfi cādūsı ne sihr itdi gözüm yaşına kim
Geh dür ü la‘l ü gehî sîm ü gehî hün gibidür
- 4 Cevrinüñ bār-ı girānıyla ham olan kıddüm
Dilimüñ nokta-i sevdāsı ile nün gibidür
- 5 Sebze-i haṭṭı hayāli dil-i āteş-zedede
Bere büryānı yanınca tere tarhün gibidür
- 6 Rüz-ı ‘ömrüm şeb anuñ hicriyile gerçi velî
Gün yüzün görmek ile düşde dünüm gün gibidür
- 7 Va‘de-i ehl-i kerem deyn gibidür çü hemān
Va‘de-i vaşl ile dil-ber bize medyün gibidür
- 8 Olur ağıyar feraḥ bir birinüñ ölmesine
Ki dimişler eşek ölmek ite düğün gibidür
- 9 ‘Aşķ te’şîr ideli çeşm ü dil-i Muhyîde
Eşki la‘l-i ter ü nazmı dür-i meknün gibidür

230

Nazîre-i Necâtî

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 ‘Āşık olmak kişi zarâfetdür
Terk-i ‘aşķ eylemek hamâķatdür
- 2 Kimde kim olmaya sa‘âdet-i ‘aşķ
Kaçuñ andan ki pür-şekâvetdür
- 3 Şüretâ gerçi kim marâzdur ‘aşķ
Lîk ma‘nâda ‘ayn-ı şihhatdür

- 4 ‘Aşk ile sağ olan gedâ şeh olur
Virse cân efzal-i şehâdetdür
- 5 Kâbr-i ‘âşıkda nūr-ı şu‘ le-i âh
Ol şehîd olmağa ‘alâmetdür
- 6 ‘Âşıkun eşki çeşmi mâ’-i tühür
‘Aşk ile âhı ebr-i rahmetdür
- 60b 7 ‘Aşk rāhında eşk katreleri
‘Âşıka encüm-i hidāyetdür
- 8 ‘Aşka dirler haqîkat ile mecāz
Cümlesi lîk bir haqîkatdür
- 9 Niçeler ‘aşkdan selāmet umar
Muhyînüñ umduğı melāmetdür

231

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Deheni gizlü ‘ayn-ı cennetdür
Sebze-i hıaṭ leb-i ‘alâmetdür
- 2 Ruḥı olsa semâ‘-ı hüsnde sürḥ
Ṭañ mı ḥumret ufuḫda ‘âdetdür
- 3 Gülsitānda görüp yüzün güller
Gülmesi ḥande-i ḥacâletdür
- 4 Serv-i ḫaddinde ter ruṭablarla
Şulu şeft-ālûlar ğanîmetdür
- 5 Dil yüzi bâğı mîvesin gözedür
Zülfi içre esîr-i fırsatdur

- 6 Cân-sitân haṭ u cān-fezâ la' li
Bir arada 'azâb u raḥmetdür
- 7 Koçduran sîne de elif dâğın
Elif-i kâmetine ḥasretdür
- 8 Kâmetine irişmek olmaz imiş
Virmeden cān çün ol kıyâmetdür
- 9 Muḥyiyâ çün ḥayâli dilde müdâm
Hier ü minnetsüz ol da vuşlatdur

232

İhtirâ'

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Bugün dil 'âleminde toğdı bir ḥurşîd-i meh-peyker
Dutuldu toğmasıyla mihr-i raḥşân ü meh-i enver
- 2 Yüzi ayı ne şudur kim benefşe bitmede anda
Ruḥı nârı ne oddur kim aña misk oldu ḥâkister
- 3 Ne ḥâcet ol şehe ḥüsnün başına efser-i zerrîn
Aña çün kâküli misk ile 'anberden yiter efser
- 4 Ruḥı ḥâli cemâli gülşeninde ḥoş ḥuzûr eyler
Ki olmuşdur gül-i terden ana bâlîn ile bister
- 5 'Aceb midür dilüm şorsa lebüñden derdine em sem
Lebe irmiş çü cānı ḥastedür şâfî cevâb ister
- 6 Gözüm yaşıyla çihrem aña arz itdüm ki ol şâyed
Ola mâyil ki dil-berler iderler meyl ü sîm ü zer
- 7 Ḥaṭınuñ sebzesi gerçi ki ḥoş-bûdur velîkin telḥ
Cemâli sebzezârında o reyḥân mı veyâ süfter

- 61a 8 Gelelden haṭṭı veh kim dest-bāzīde raḳīb ile
Görün āhır zamānı kim melek Şeyṭān ile oynar
- 9 Diñüz ol cān ṭabībi ḥaste Muḥyīye lebin şunsun
Ki çoḳdan ḥaste ol bī-çāre şef-tālū-yı ter özler

233

Dīger [İḥtirā‘]

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Cemāli mescid-i cāmī‘ iki miḥrāb iki ḳaşlar
Arada olmuş aḳ bīnisi anuñ nūrdan minber
- 2 Olur ḥurşīd-i raḥşān her gün anuñ ruḥlarına germ
Ezilür leblerini gördügince şehd ile şekker
- 3 Anuñ ḳaddine ḳarşu bāḡda serv eyledükçe raḳş
Geçüp ḳarşusına durmaz çenār anda elin ḳarşar
- 4 İrişince şarāb-ı la‘l tāb-ı cān-fezāsına
Döne döne dem-ā-dem cām-ı mey bezm içre ḳan derler
- 5 O şāh-ı ḥüsne her gün şubḥdan tā şāma dek ḥurşīd
İder ḥidmet giyüp şevḳiyle anuñ nūrdan efser
- 6 ‘İzārı ābın itsem ārzü ‘aşḳında ṭañ mı kim
Kimüñ kim derd-i ser vardur başında ol gül-āb ister
- 7 Ḥayāliyle anuñ sengīn dilinüñ ḥalka-i ḳaddüm
Ḳamu ‘uşşāḳ dirlere kim nigīn ü ḥāteme beñzer
- 8 Şacıyla örteli Şeyṭān raḳībe muşḥaf-ı ḥüsniñ
Ġazabnāk oldı ol bī-dīn la‘īn küfri oḳur ez-ber
- 9 Dimāḡ u cāmı ‘uşşāḳuñ mu‘aṭṭar būy-ı ‘aşḳile
Dil-i sūzān-ı Muḥyī ‘ūd-ı ‘aşḳa olalı micmer

234

İhtirâ'

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Şem' -i maḥabbetüñ ki şeb-i ğam çerâğıdur
Göñlüm fetilidür yüregüm yağı yağıdur
- 2 Âhumla şanma diñlene şem' -i maḥabbetüñ
Yilden aña zarar yoq erenler çerâğıdur
- 3 Yıkma binâsını dil-i süzânumuñ şağın
Nâ-geh zarar kıla ılıdur er ocağıdur
- 4 Zülfüñ kesüp dağıtma gönüller gürühını
Bozma o tekyegâhı erenler konağıdur
- 5 Dârü' ş-şifâ-yı kûyuña varsun ço ehl-i ' aşk
Men' itme kim o ḥaste erenler yatağıdur
- 6 'Uşşâka kûyuñuñ kamu etrâfi feyzgâh
Tañ mı ḥarîm-i kûyuñ erenler durağıdur
- 7 Qurbân hemîşe tekye-i ' aşkuñda cân u dil
Her biri aña ' aşık erenler adağıdur
- 8 Sakqâ-yı dide eşkümi tañ mı düketmese
Çeşmüm kabağı pür-bereket er çanağıdur
- 61b 9 Muhyî kuluñ şehâ nazaruñdan giderme kim
Er ḥidmetine irmiş erenler kucağıdur

235

Diğer [İhtirâ']

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Gülzâr-ı ḥüsnde qadi hoş gül budadıdur
Kim dâyimâ o bülbül-i cânuñ konağıdur

- 2 ' Ālemde bir dü-rū gül-i şad-berg lāleveş
Anuñ güzel yüzi vü anuñ al yanağıdur
- 3 Faḥr itmede şebhle ' izārına nesteren
Ol dāyimā çü nesterenüñ yüzi ağıdur
- 4 Hıoş çeşme-i ḥayātdur anuñ dehānı kim
Her bir dudağı la' lden anuñ şuşağıdur
- 5 Dil her kaçan ki muşḥaf-ı ḥüsnini oķısa
Āğāzı Şems şüresi Kevşer durağıdur
- 6 Şeft-ālū cerrin eylese andan bu teşne leb
Ṭañ mı cemāli çün şulu şeft-ālū bāğıdur
- 7 Anuñ yüzinde dem-be-dem itse ' araķ zuhūr
Ṭañ mı yüzi şuyında anuñ ol şuyağıdur
- 8 Ansuz görünmese iki ' ālemde ' āşıķa
Ṭañ mı çü ehl-i ' aşķuñ o çeşm-i çerāğıdur
- 9 Şaḥrā-yı sīnem itdi ğamı dāğı lālezār
Ol Muḥyī ğam-zede dilinüñ bāğ u rāğıdur

236

Nazīre-i Mağribī

fe'ūlün fe'ūlün fe'ūlün fe'ūl

- 1 لتوديعكم جتنا فا نا غدا سفر
سفار بلا توديعكم عندنا كثر
- 2 لقد كان نارالعشق مُحترق قلبنا
قد اشتتد جدا حرقها اذ ذنى البحر
- 3 عزمت و يجد بنى اليك السلا سل
من العشق والشوق ويطردنى البحر
- 4 أقدم رجلا تارة وأآخر
وما لوقو فى المهل قد اشكل الامر

ببحرك لانساك اذ منك دايما لنى مى الذكر وفى قلبى الفكر	٥
وعمرى قصر فيه هجرى اعجب فليتها طولته ما لها فجر	٦
كشهر الصيام ليل هجرى فى الطول ولاكن بلا عيد وليس له فجر	٧
لقد يسبت عينى دمي زاد فى الفواد ببحرك بزّ بحرنا بزّنا بحر	٨
يقولون داء البحر صبر دواءه اشق من البحر على نفسى الصبر	٩

62a

237

Nazîre-i Sultân Muhammed*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

- Ol hürāmān serv kim 'ömre qad-i bālā şatar
Lebleriyle naqd-i cāna 'āşıka helvā şatar
- Lāleveş geh sürh-pūş u servveş geh sebz-pūş
Günde bir şüretde hüsniñ ol büt-i zībā şatar
- Hüsniñün bağında kudret bağbānı dāyimā
Tāze verd ü yāsemīn ü lāle-i hamrā şatar
- Ruĥlarıyla qara başlu çeşm-i kāfir beççesi
'Aşq bāzārında tersādur ki al u ela şatar
- Hüsni dükkānını zülf ü beñleriyle zeyn idüp
Nāfe-i misk-i Tātār ü 'anber ü sārā şatar
- Şīve vü nāz ile ğabğabla zenaĥdān 'arz idüp
Gösterüp nārenc ü illā 'āşıka ayva şatar
- Hüsni şehrinde leb-i şirīn ile ĥaṭṭ-ı siyāh
Bir 'Arab' dur ğuyiyā kim Mekke' de ĥurmā şatar

- 8 Türş idüp rûyın baña aġyāra ŧir̄in ħandede
Baña türşī ŧatuban aġyārūme ħelvā ŧatar
- 9 Ol gül āhumdan ŧaħınsun ħüsne maġrūr olmasun
Rūzgār āyīnidür bāde gül-i ra‘ nā ŧatar
- 10 Muġyī cān u ten virüp būs-ı kenārına anuñ
Geldi bāzāra ħafesle bülbül-i ġüyā ŧatar
- 11 Leblerin umup bu ŧeydā nazm-ı dürrin ‘ arz ider
‘ Aŧħ bāzārında la‘ le lülü-yı lālā ŧatar

238

İħtirā‘

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

- 1 Perde olmiş o zāt-ı envere nūr
Aña virmiş ħafā ziyāde zuhūr
- 2 Gün yüziyle cihān münevverdür
Ṭālī‘ umda bulındı çeşmüm kör
- 3 Rūz u ŧeb nūş idüp hevā cāmın
‘ Aħlumuz mest ü nefşümüz maħmūr
- 4 ‘ Aŧħ deryādur anda zāhir olur
Mevcler geh ŧalāh ġāh fücūr
- 5 Yiyelüm her seħer zünüb ġamın
İdelüm anı ŧavmumuzda saħūr
- 6 Düşmişüz çünki ŧehr-i ‘ aŧħa ne ġam
Beldemüz ħüb ü Rabbimizde ġafūr
- 62b 7 Yaħalum nār-ı ‘ aŧħa cān u teni
Ten-i ħākī remād ola cān nūr

- 8 Bulalum kurb-i ma' nevi yâre
Ġam degül şüretâ olursağ dūr
- 9 Dil ü cān vāşıl olsa cānāna
Bir olur tende ġaybet ile ġuzūr
- 10 Muġyî eşküñle yu yüzün ġarasın
Cehd idüp eyle anı mā'-i ŧahūr
- 11 Eyle her ġāle şükr mevlāña
Ve ġalīlün mine'l-ibādi şekūr

239

Nazīre-i Necātī*mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün*

- 1 Dilüm 'aşkuñla oldı beyt-i ma' mūr
Maġabbet şem' iyile oldı pūr-nūr
- 2 ŧavāf-ı Ka' be-i kūyuñda görsek
Yüzüñ nūrın olurdı ġacc-ı mebrūr
- 3 Yüzüñ aç ehl-i 'aşka nūr göster
Açarsañ alnuñı *nūrun 'alā nūr*⁵⁶
- 4 Beñüñ şāh-ı Ĥabeş zülfüñ Ĥabeş mi
Yā zülfüñ Ĥīn ü ġālüñ şāh-ı Fağfūr
- 5 Yüzüñ ayıyla gördük deyr-i ġüsnüñ
Hemān şanduk anı şulu manastūr
- 6 Ruġuñ nārına cem' olmağda ġaḡḡuñ
Ne oddur kim aña üşmekdedür mūr
- 7 Şaçuñ kim eylemiş zibā yüzüñ dūr
Olupdur şehr-i ġüsne miskden sūr

⁵⁶ Hadis, *Keşfü'l-Hafa*, 2/336.

- 8 Lebüñ haṭṭı acıtdı datlu cānum
Ne ṭañ şehde varanı şoḡsa zenbūr
- 9 Şehā Muḡyī ḡuluñ ırma nazardan
Ki gözden dūr olan dilden olur dūr

240

Nazīre-i Şeyḡī

müfte' ilün mefā' ilün müfte' ilün mefā' ilün

- 1 Ter gül-i sürḡdür ruḡı tāze gül-āb içindedür
Ḥaṭṭ-ı lebi benefşedür kim mey-i nāb içindedür
- 2 Āb-ı ḡayāt menba' ı gizlü dehānidur anuñ
Şanmañ anı ki zülmet arz-ı türāb içindedür
- 3 Ḥüsni kitābını görüp ḡaste dilüm umar şifa
Fātiḡa-i ḡaṭ-ı lebi çün o kitāb içindedür
- 4 Ṭañ mı yüzüñde beñlerüñ bezmi mu' aṭṭar eylese
Her biri misk uvaḡıdur ḡaş gül-āb içindedür
- 5 Ruḡlaruñuñ ḡayāli kim çeşmüm içinde itdi cāy
Tāze gül ile lāledür kāse-i āb içindedür
- 63a 6 Gel göreyin yüzüñ bir an kaçma beni görüp hemān
Bir daḡıya ḡomaz zamān ' ömr şitāb içindedür
- 7 Ḥ'āb gibi cihān hemān anda vişāl-i bī-ḡarār
Beñzer o beḡlüge kim ol ' ālem-i ḡ'āb içindedür
- 8 Zülfine dil lebine cān şevḡ ile oldılar revān
Ḥasret odıyla ten hemān ḡaylī ḡaḡab içindedür
- 9 Muḡyī dilinde ziver ü zīb ile bikri fikrinüñ
Beñzer o nev-' arūsa kim ḡaşr-ı ḡarāb içindedür

241

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Yârün güzel yüzinde ki beñlü yañağı var
Gülşende lâledür ki miyânında dağı var
- 2 Her laḥza ḥüsni bâğı degül ḥâlî fitneden
Çün anda қаşı gibi ḥarâmî yatağı var
- 3 Cânānumuz lebinden umar rızkı cānumuz
Kim anda bal ile qarışuḳ datlu yağı var
- 4 İtse tecellî pârelese kūyını ğamuñ
Kim Ṭür gibi sinede ğam ğuşsa dağı var
- 5 Dil ḥānesinde ḳalmasa zulmet 'aceb mi kim
Şem' -i maḥabbeti gibi rüşen çerāğı var
- 6 Göñlüm müsāfirine ne ğam rāh-ı 'aşḳda
Her gice saçları gibi ḥāzır ḳonağı var
- 7 Hoş cān virici çeşme-i ḥayvān idi lebi
Likin şoñında ḥattı gibi mühlik ağı var
- 8 Girdi raḳīb yāre umup vaşlı ni' metin
Didi ki daşra çık ḳapuda it yalağı var
- 9 Yoḳ ağızı Muḥyî nice ala bñsesin didüm
Didi lisān-ı ğayb o yoḳsa dudağı var

242

Nazîre-i Şāfi

fe' ilātün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Yüzi Ka' be dehānı Zemzem' dür
Kūyı mîḳat-ı ḥalk-ı 'ālemdür

- 2 Öpelüm hâlin olmasun mâni^ç
Hacer-i Esved-i mükerremdür
- 3 Şehlugin terk idüp dil itdi saçın
Tâc-ı hırka şan ibni edhemdür
- 4 Şeh-süvârum öninde dil-berler
Hep yayalardur ol müsellemdür
- 5 Şordum ağzın didi lisânü'l-ğayb
Birikür iki cân-ı ^ç âlemdür
- 6 Zülfi kim olmuş âbnūs sütün
Kaşr-ı hüsnine rükn-i a^ç zamdur
- 63b 7 Deheni hâtemine la^ç li nigîn
Haṭ-ı zibâsı naḡş-ı hâtemdür
- 8 Reh-i ^ç aşkıında zülfi gördi dili
Didi ḡal bizde gitme aḡşamdur
- 9 Kemer it Muḡyînüñ ḡolını didüm
Didi kim sîm ile zeri kemdür

243

Nazîre-i Hafî

fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilün

- 1 Çeşmi Rûm ilinde olmuş âhû-yı Tâtârdur
Nâfesidür zülfi şanmañ Çîn^ç de mişli vardur
- 2 Var iken ebrūsı baḡmaz kimse mescid ṭâḡına
Çün o cân mihrâbidur bu şüret-i dîvârdur
- 3 Dikmek isterseñ ḡabâ-yı hüsnin ey ḡayyâṭ-ı devr
Cânum ilt ağzına kim ol rişte bu sūfârdur

- 4 Zülfinüñ dârında her târı dü-tâ olsa ne tañ
Kim anuñ her birine biñ ‘ aşığı ber-dârdur
- 5 Haste çeşmi uyhudâ çeşmüm aña bekçi müdâm
Gerçi h̄‘âb eyler qara bahtum gözüm bîdârdur
- 6 Tañ mı ardınca çekilse hayl-i ‘ uşşâk-ı cihân
Zülfinüñ her bir kılı ‘ uşşâka bir efsârdur
- 7 Geldi aldı ‘ âql u şabr u cânı bir bir aldayup
Dil evin sildi süpürdi özge düzd-i efsârdur
- 8 Haṭṭı üstinde görüp zülfini hayrân olmuşam
Mûrlar durmaz toğar bundan bu nice mârdu
- 9 Haste Muhyîyi ‘ iyâdet kııl ‘ ibâdet kaşdın it
Küyuñuñ râhında hayliden yatur bîmârdur

244

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mef‘ ulü fâ‘ ilâtü mefâ‘ ilü fâ‘ ilün

- 1 Kıldum diyâr-ı ğurbete ben mübtelâ sefer
Ġurbet belâ vü ‘ aşq kazâ vü ‘ anâ sefer
- 2 Müşkil belâ imiş kişiye yâri yâr iken
Ağyâre yâr olup düşe nâ-çâr aña sefer
- 3 Budur du‘âm kim kesile ‘ ömri vü günü
Benden o ‘ ömr hâşılın itdi cüdâ sefer
- 4 Râhı ğubârını getirür tuḥfe çeşmüme
İtdükçe küy-ı yâre şabâ dâyimâ sefer
- 5 Bir kez meşâmına ireli büy-ı zülf-i yâr
Durmaz ider anı aramaqda şabâ sefer

- 6 Girdükde rāh-ı ʿ aşka çün oldı hayāl-i yār
Reh-ber ümidüm ol ki mübārek ola sefer
- 7 A ʿ dāya qarşu atmağičün āhum oqların
Qaddüm hamīde idüp anı itdi ya sefer
- 64a 8 Zülfinden ayrı dil reh-i ʿ aşkında qaldı denk
Yorgun piyādeye güc imiş bi-ʿ aşā sefer
- 9 ʿ Aşkı yolında qalmadı Muḥyīde dest ü pā
Min ba ʿ d ider şabā gibi bī-dest ü pā sefer

245

Nazīre-i Necātī

mefā ʿ ilün mefā ʿ ilün fe ʿ ulün

- 1 Dili ʿ aşk āteşine yandırığör
Bu cān pervānesin dolandırığör
- 2 Çü toğdı gün yüzi dilde çerāğın
Qalan meh-rūlaruñ diñlendirığör
- 3 Dil ü cānı bahā-yı la ʿ li içün
Virüp bākīsine qatlandırığör
- 4 Lebi şirini vaşfin datlu şuyla
Anı ʿ aşıklara ballandırığör
- 5 Binüp ḥüsn esbine ey şeh-süvārum
Aña meydānları dolandırığör
- 6 Niçe uyur qaşuñ řākında çeşmüñ
Cemā ʿ āt qatlanur uyandırığör
- 7 Dil ü cān qullaruñ ḥāzır qapuñda
Hemān ḥidmet buyur qullandırığör
- 8 Yanuñca devlet atı bir yedekdür
Kimin bindir kimini indirığör

- 9 Ayakda kaldı Muhyî al elini
Yiter gezdi yayağ atlandırıgör

246

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mef'ülü fâ' ilätü mefâ'ilü fâ' ilün

- 1 Ğurbetde işbu bî-kese olmuşdı yâr şabr
Fürkat ğamında olmuş idi ğam-güsâr şabr
- 2 Ḥayl-i ḥayâl-i yâr idüp nâ-gehân hücûm
Fi'l-ḥâl itdi cândan u dilden firâz şâbr
- 3 Âh eylesem añup güli sünbüli gibi
Yile varup hemân dağılur şad hezâr şabr
- 4 Gül-ruhlarinsuz olmada cân bülbüline ḥâr
Sînem ser-â-ser eylemede ḥâr ḥâr şabr
- 5 Başum ağırsa şabr ile 'aşkında tañ mı kim
Olmış şarâb-ı 'aşқа muşadda' ḥumâr şabr
- 6 Çün vaşlına o tal' atı gün mâhuñ irmedük
Nâ-çâr her gün eyleyelüm zâr zâr şabr
- 7 Dil milketinde hicr ile şabr itmedeydi ceng
Hicr oldı ğâlib eyledi terk-i diyâr şabr
- 8 Şabr eyle dâ'-i 'aşқа devâ şabrdan diyen
Bilmez ziyâde telḥ idügin şâbrvâr şabr
- 64b 9 Şabr ile yansa cânu dili Muhyî'nün ne tañ
Bir nârdur şaçar dil ü cânâ şerâr şabr

247

İhtirâ'

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

- 1 Müselsel saçları itmiş yüzün devr
Teselsüllerle cem' olmuş niçe devr
- 2 Kâdi özge nihâl-i hüsn k' aña
Hâ-ı reyhânı berg ü gül-ruhı nevr
- 3 Degül hâcet anuñ destârına gül
Ki aña gül yiter tamğalu her kevr
- 4 Ne hoş şeffâf anuñ sâk-ı sepîdi
Şanurduğ sîm ol imiş şâf billevr
- 5 Didüm hüsnüñ zekâtın vir faķîrem
Didi vâcib degül virmek 'ale'l-fevr
- 6 Bizi koyup şunar aġyâre câmı
İder sâķî-i devrân ' aksine devr
- 7 Çıķar eflâke âh-ı âteşinüm
Kebâb olmuşdur anuñla ģamel şevr
- 8 Vefâ nefsün murâdı cevır yârün
Bu ma' nâdan vefâdan yig gelür cevır
- 9 Bulur oldukça köhne tab' -ı Muġyî
Ma' ânî-yi cedîdeyle yeñi tavır

248

Nazîre-i Necâtî

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 İşigün heft âsmâna deġer
Ser-i kûyuñ sekiz cinâna deġer

- 2 La' lüñüñ yok bahâsı ' âlemde
Bûsesi cân ile cihâna deger
- 3 Her biri iki lâle ruḥlarıñuñ
Şad-gül-i sürḥ ü erġavâna deger
- 4 Zenaḥuñ özge sîm-i Rûmî kim
Niçe biñ sîm-i İşfahâna deger
- 5 Tañ mı dil mürġi virse zülfüne cân
Her ḥamı yüz biñ âşyâne deger
- 6 Ḥaṭuñuñ yazduġı Bahâristân
Şad Gülistân u Bûstân' a deger
- 7 Dü cihân beglügine ṭalib çok
Seni bir kez öpüp ḳoçana deger
- 8 Vuşlatuñ gerçi ' ömr-i fânîdür
Her demi ' ömr-i cāvidâna deger
- 9 Saña ḳurbân tenüm fedâ dil ü cân
Arada Muḥyîden aña ne deger

65a

249

Nazîre-i Aḥmed Paşa*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün*

- 1 Dile cāndan leb-i dildârı yigdür
Bütün mülk-i cihāndan yâri yigdür
- 2 Cihānda her ' ayân ' ıḳd-ı güherden
Bize aġzında pinhân hârı yigdür
- 3 Ḳamu gülzâr-ı ' âlem güllerinden
Cemâli güşeninüñ hârı yigdür

- 4 Bu şeydâsına tiryāk ü şekerden
Anuñ bir zehr-i zülfî mârı yigdür
- 5 Güzellerden anı sevsem ne tañ kim
Ġazāluñ āhū-yı Tātārı yigdür
- 6 Bize ġayr ile bāzār aşşısından
O yārūñ pür-ziyān bāzārı yigdür
- 7 Ne tañ bildürsem aña ‘aşkumı kim
Ṭabībe ‘illetūñ izhārı yigdür
- 8 Dimiş kumrî vü bülbül naġmesinden
Baña ‘āşık figān u zārı yigdür
- 9 Oğur eş‘arumı dir Muħyî baña
Ġamudan ‘āşıkum eş‘arı yigdür

250

Nazire-i Mesihî*mefā‘îlün mefā‘îlün fe‘ülün*

- 1 Zamān-ı fūrkatūñ pâyānı hoşdur
Uzansa derd anuñ dermānı hoşdur
- 2 Ögerler gerçi kim şabr-ı cemîli
Velî şabruñ daħı erzānı hoşdur
- 3 Şayarlar dil-berūñ esbāb-ı ħüsnin
Velîkin cümlesinden ānı hoşdur
- 4 Yüzine gül didüm zülfine sünbül
Didi şā‘irlerūñ yalanı hoşdur
- 5 Leb-i şeft-ālūsın cān u cihāna
Şatup dir mivenūñ erzānı hoşdur

- 6 Metâ^ç -ı hüsniñi vezn itmek için
Bu iki çeşminüñ mizânı hoşdur
- 7 Bize âb-ı hayâtından cihânuñ
Mübârek tiginüñ yalmanı hoşdur
- 8 Dil-i Muhyîden eksük olmasun derd
Müsâfirhânenüñ mihmânı hoşdur
- 9 Devâvîn içre dîvânum görüp dir
Baña dîvânenüñ dîvânı hoşdur

251

Nazîre-i Aḥmed Paşa*mefâ^ç ilün mefâ^ç ilün fe^ç ulün*

- 65b 1 Ruḥı gâhî gül ü geh yâsemendür
İzârı gâh nesrîn geh semendür
- 2 Dili itdi Üveys-i ^ç aşk kuyı
Aña pür-yümn kuyı hoş Yemen^ç dür
- 3 Diler dil vara zülfinden kaçına
Velî çeşmi arada râh-zendür
- 4 Görüp ḥaṭṭın dili nâr-ı ruḥında
Kebâb itsem n^ç ola seyr-i çemendür
- 5 Kıyâmetdür ḥaṭı eṣrâṭı anuñ
Ḳamu ^ç uşşâḳ arasında fitendür
- 6 Dilüm ğurbetde zülfüñ aña ṭaṅ mı
Ġarîbüñ ^ç âdeti yâd-ı vaṭandur
- 7 Dükendi rûze-i fûrḳatde ^ç ömrüm
Bu rûze ^ç îdsüz olmaḳ nedendür

- 8 Bize vaşl ile lâf urma raķībā
Saña kim didi kim bayram kaçandır
- 9 Yolumda Muħyī cān virmez dir imiş
Günāha girmesün kim sū'-i zandır

ḤARFÜ‘ Z-ZĀ‘

252

İhtirā‘

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

- ۱ سلام من که رساند ز روم تا بحجاز
های روح بسویش مگر کند پرواز
- ۲ دلم که طایر قدسی است شاه مرغان بود
شکار کشت برغبه بشاهباز حجاز
- ۳ مهر زمین که رسم در منازل ره عشق
نهم زحسرة کویش بخاک روی ساز
- ۴ رجاکم که نیاز دلم رسد بدلش
نمی رسد بنیاز زبان ز دور آواز
- ۵ دل و دو دیده پر ظلمت مرا یارب
بنور روضه پر نور او منور سز
- ۶ بسایه علمش سر فراز یم خوام
که سر و ماست خدا سایه اش کنار دراز
- ۷ چه کونه قصه شوقم با او تمام شود
بنار شوق زبان سوز دم آغاز
- ۸ بتشنکی چو سوی خوض آن کریم روم
امیدم آنکه از و تشنه لب نکردم باز
- ۹ زخوان عام شفاعت نواله یم خواهد
کر سینه محیی بنده ز شاه بنده نواز

253

Nazīre-i Necātī

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Gāh olur gül bergi geh bülbül leb-i dildārimuz
Gāh olur şekker gehi tūṭi o hoş-güftārimuz

- 66a 2 ‘Aşk ile sükker lebi vaşfin mükerrer söylesek
Tâze lezzetler virür şevk ile her tekrârimuz
- 3 Gülşen-i pür-hârı n‘ itsün gülşen-i hüsnin gören
Yaz u kış bî-hâr güller virür ol gülzârimuz
- 4 Câm-ı la‘ lin kim ki görse içmeden ser-mest olur
‘Arz idelden ehl-i ‘aşka kalmadı hüşyârimuz
- 5 Teblü gibi ditreyüp neyçün perişân zülfi çün
Çoçup öpmekte egilüp hadd ü la‘ l-i yârimüz
- 6 Didüm it ta‘ mîr vîrân dil evin yıkdı tamâm
Kaşd ider gibi yeñi yapmağa ol mi‘ mârimumuz
- 7 Geçdi gitdi berkveş ol nev-bahâr-ı hüsn çün
Âh idüp ebr-i bahârî gibi girye kârimuz
- 8 Muhyî eş‘ârın güzeller bir birine gönderür
Tuḥfedür ṭurfanda yimişler gibi eş‘ârimuz
- 9 Lebleri vaşfin niçe tûmâra yazsam ‘aşk ile
Öpüben başına kor kim görse ol tûmârimuz

254

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Vaḥşete doymazdı her şeb bu dil-i bîmârimuz
Olmasa bekçi añâ bu dîde-i bidârimuz
- 2 Sâymüz ğurbet günü hem-dem şeb olduĝda kaçâr
Kara baḫt imiş hemân bizden kesilmez bârimuz
- 3 Gönlümüñ mülkini tîmâra yazup nâ-gâh ‘aşk
Resm-i ḫâne diyü cân naḫdin alur sâlârimuz

- 4 Geçmek isterdük hevâdan cām-ı la' lin itdi ' arz
Âh kim vardı yile tevbeyle istiğfârimuz
- 5 Nağd-i cāna bir içim la' li şarâbın alalı
Mey-fürûşa rehne çekdük cübbe vü destârimuz
- 6 İtmese perhîz çeşmi hûn-ı ' âşık içmeden
Tañ degül perhîze döymez çünki ol bîmârimuz
- 7 Korğumuz döydi yüzinde zülfi mârından didi
Şu ilanıdur zarar itmez bizüm bu mârımız
- 8 Muhyî eş' âriyle dâyim bir perî teşhîr ider
Anuñiçün sihrdür dirler bizüm eş' ârimuz
- 9 Bezm-i hüsne hoş-ney-i şîrîn-nefesdür dem-be-dem
Tâze tâze pür-meze eş' âr ile tûmârimuz

255

Nazîre-i Diğer [Necâti]*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

- 1 Çeşm-i şebden ağıdur yaşlar figân u zârımız
Şubhı epletmez kaçurur nâle-i eşhârimuz
- 2 Biz melâmet ehliyüz bâzâr-ı ' aşka uğrayup
Şatmışuz rüsvâlüğe nâmûsumuzla ' ârimuz
- 66b 3 Berg-i gül gibi qarâr u şabr-ı remz evrâkıını
Hep yile virdi nesîm-i sünbül-i dildârimuz
- 4 İki fettân gözlerinüñ arasında gitdi dil
Göz göre güm itdi anı ol iki ' äyyârimuz
- 5 Hoş gül-i ra' nâ ruhı lîkin hatı bed-hârdur
Hâr hâr eyler dil ü cân u teni ol hârimuz

- 6 Gülsitân eyler dili dâyim hayâl-i gül-ruhu
Hoş bahârı var müdâm olmaz hazân gülzârimuz
- 7 Biñ belâyile öperken biz o yârüñ işigin
Veh ki la' lin bî-ta' ab durmaz öper ağıyârimuz
- 8 Nâle-i Muhyî degül ol mâh-ı hoş-reftârdur
Aña ne itdiyse itdi çerh-i kec-reftârimuz
- 9 Nahl-i pür-ğurmâsı olmışdur belâgat bâğınuñ
Pür-hayâl ü datlu ter eş'âr ile tûmârimuz

256

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Yâr olup ağıyâra terk itdi bizi ol yârimuz
İtlere şayd oldı hayfâ âhü-yı Tâtârimuz
- 2 Nâfe gibi kan yudup terk-i diyâr itsem n'ola
Düşdi âhümüz peşine çün kilâb ağıyârimuz
- 3 Men' idüp bülbüllerini gülşeninden kûyınuñ
Doldurupdur zâğlarla ol güzel gülzârimuz
- 4 Viresiye buse bâzârın ider ağıyâr ile
Nağd-i cân ile kabûl itmez bizüm bâzârımız
- 5 Olmış iken bu dile bâr-ı girân her bir ğubâr
Kûh cevrin 'aşq ile hoş çekdürür ol yârimüz
- 6 Bâr-ı gam çekmekdeyüz 'aşkı yolında dâyimâ
Arkamuz oldı yağır gâyet ağırdur bârimuz
- 7 Tañ degül gökden yire od yağsa bârân yirine
Çün çıkar eflâke her gün âh-ı âteşbârimuz

- 8 Dil-keş eş'arımı Muhyî nâlelerle okısa
İtdürür 'uşşâka rakş ol nağmelü mizmârimuz
- 9 Düşmene ok dosta bir ney-şekerden hoş 'aşâ
'Aşk rāhında lezîz eş'ar ile tûmârimuz

257

Nazîre-i Nevâyî

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Kaşuñuñ mihrâbı içre çeşmüñ itmiş hûb-ı nâz
Olmasun gâfil uyandur kim gezer vaqt-i namâz
- 2 Gördi ra'nâ kaşuñı dil itmedi secde dirîğ
Kaldı mihrâbuñ temâşasında fevt oldı namâz
- 3 Hûb durur zülfüñ şebinde tal'atun meh-tâbı kim
Yaz gicesi olıcağ gâyetde ra'nâdur ayaz
- 4 Zülfüne karşı ko taqrîr ideyin dil gamların
Hoş gelür efsâne-i 'uşşâk şeb olsa dırâz
- 67a 5 Gel harîfâneyle şöhet idelüm ey nâzenîn
Nâz ü şîve senden ü bizden tazarru'la niyâz
- 6 Özge hâli var leb-i şîrininüñ 'uşşâk ile
Kim olur gâhî dil-âzâr u olur geh dil-nevâz
- 7 Kaşr-ı hüsnüñ dâyimâ ma'mûr olsun dir iseñ
'Aşkuñ göñli evin yıkmağdan eyle ihtirâz
- 8 'Aşkuñuñ şatrancı hoş müşkil ki leclâc-ı cihân
Ger bisât-ı hüsnüne geçse olurdu künde-bâz
- 9 Göricek hüsnüñ bahârın Muhyî nev-eş'ar dir
Tañ mı çün kim nev çiçekler açılır olduğda yaz

258

Nazîre-i Dîger (Nevâyi)

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ger niyâza şatar iseñ nâzuñı ey serv-i nâz
Virelüm her birisine nâzuñuñ yüz biñ niyâz
- 2 Bâğ-ı ' âlemde qadûñ özge nihâl-i hüsn kim
Mîvesi cevr ü şükûfe aña şive berg-i nâz
- 3 Hıl' atini hüsnüñüñ zeyn içün ey sultân-ı hüsn
Câ-be-câ zülf-i perişanuñ aña olmuş tırâz
- 4 Hoş hafî sırr-ı İlâhîdür dehânuñ cân gibi
Mûy-ı mevhûm-ı miyânuñ özge gaybî gizlü râz
- 5 Mescid-i hüsnünde gördükçe qaşuñ mihrâbını
Şevk ile ehl-i namâz olmağda niçe bî-namâz
- 6 Hüsn meydânında müjgânuñla oynar gözlerüñ
Birisidür tiğ-ı nâz ü birisidür nize-bâz
- 7 Od olup dil ' âteş-i ' aşkuñla yanup nâlede
Eksük olmaz ' aşkuñuñ bezminde dâyim süz ü sâz
- 8 Bâde yirine yiter iç kanını ' aşıklarüñ
Nev-cevânsun dostum kan dutmasun kııl ihtirâz
- 9 Muhyî-i üftâde gurbetde güneşlerde yatur
Hâk u hâşâke şalarsun sâyesin ey serv-i nâz

259

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Her yaña kim nâz ile olsa revân ol serv-i nâz
Şu gibi cânlar revân eyler aña ehl-i niyâz

- 2 Ka^ç be-i hüsni görükdü sücüd itdüm hemân
Her yañadan didiler kıable^ç t-tavâf olmaz namâz
- 3 Taht-ı hüsni üstinde ol nâz u tekebbürde bize
Sürmede biz meskenet toprağına rüy-ı niyâz
- 4 Ol nihâl-i tâzeden şeft-âlû umdum didi kim
Mîve olmaz bu nihâl-i hüsnde illâ ki nâz
- 5 Cümle ^çuşşâkı kııradı dürlü dürlü nâz ile
Nâza da nâz itmek ile gelmese ol şüh vâz
- 67b 6 Tal^ç atuña karşı âh itdüdüp ağılatma didüm
Güldi didi hûb olur ebr ile bârân olsa yaz
- 7 Her kişi ^çâlemde bir bâzîyle egler gönlünü
Gönlüm eglenmez benim tâ olmayınca ^çaşk-bâz
- 8 Aldamağda dürlü dürlü lu^ç b ile dâyim bizi
Hoğkalardur bu toğuz eflâk u devrân hoğka-bâz
- 9 Muhyî şâh-ı ^çaşk olup taht-ı fenâ üzre çıkup
Başına tâc-ı ^çadem giymekle buldı imtiyâz

260

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ^çilâtün fâ^çilâtün fâ^çilâtün fâ^çilün

- 1 Kâmet-i ra^ç nâşıdur büstân-ı hüsne serv-i nâz
Zülfi bir tævüsdür üstinde anuñ cilve-sâz
- 2 Devlet anuñ kim ola ol serv yanınca revân
Her kime kim sâye şalsa anı eyler ser-firâz
- 3 Kaşı mihrâbına irdi dil dağı itmez sücüd
Yâdına gelmez namâz oldu çü meşğül-i niyâz

- 4 Mescid-i hüsnine gelmekde tavâfa fevc fevc
‘Āşık itmekde niyâz u şūfî kıılmağda namâz
- 5 Kıpdı ağızı hoşkasıyla mühre-i cân u dili
Hoşkayı vü mühreyi itdi nihân hoş hoşka-bâz
- 6 Atlas-ı gül-günî-i eşkümi pây-endâz idem
Ger kadem-rence ide benden yaña ol serv-i nâz
- 7 Her kişi ‘âlemde bir bâzî idüpdür ihtiyâr
‘Aşkdur ‘uşşâka bâzî geh haqîkat geh mecâz
- 8 Āh ile ‘aşk iki oddur kim yaçar ‘âşıkları
Birisidür ten-güdâz u birisidür cân-güdâz
- 9 Her yañadan ‘aşk odı Muhyiye urdı dâğlar
Anuñ ile buldı ‘âşıklar içinde imtiyâz

261

İhtirâ‘

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Şevk ile dâyim olalum ‘aşk-bâz
İrgüre şâyed haqîkiye mecâz
- 2 Ādem olmışdur mükerrem ‘aşk ile
Var bahâyimden anuñ a imtiyâz
- 3 Niçe hâmi puhte eyler ‘aşk odı
Datlu eyler telhi mânend-i piyâz
- 4 Degme dil ‘âlemde ‘aşka düşemez
Eylemez her mürğî şayd ol şâh-bâz
- 5 Zer idüp cismüm giyürdi baña ‘aşk
Zer kabâ dâğ-ı eliflerdür tırâz

- 6 İtmeden kan yaş ile ğusl ü vuzû
Yoğ namâz-ı ‘aşkı kıлмаğa cevâz
- 68b 7 Tañ mı sevsem çok güzeller çün aña
Mürşidinden ‘aşkuñ oldum ben mücâz
- 8 Meşrebe göre olupdur bahş-ı ‘aşk
Kim haķıķat hişşe alur kim mecâz
- 9 ‘Aşğ-ı pâki Muhyî murdâr eyleme
Pâk-dâmâna düşür ol pâk-bâz

262

Diger [İhtirâ‘]*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

- 1 Arturur çün hüsnuñi şiveyle nâz
Şive vü naz it biz itdükçe niyâz
- 2 Nâzuñuñ her biri biñ nev-cân virür
Tañ mı cân virse aña ehl-i niyâz
- 3 Gerçi her bir ‘üzvuñuñ bir nâzı var
Leblerüñ nâzı ‘aceb hoş datlu nâz
- 4 Nâz ile zülf ü lebüñ olmağdadur
Ehl-i ‘aşka dil-nevâz u cân-nevâz
- 5 Ay yüzüñ bedr oldı hüsnuñ bir kemâl
Günde biñ ‘aşığ olursa saña az
- 6 Kaçma benden yüz süreyin pâyuña
Hâkden kaçmaz çü serv-i ser-firâz
- 7 Tenden ürküp kaçdı mürğ-ı cân u dil
SİNEMI ‘aşkuñ idelden tağl-bâz

- 8 Beydağ u hâl ü ruhuñla oynar âh
 ʿAşkuñuñ şatrancını her günde nâz
- 9 Ey güzel defter yazan ehl-i kalem
 Muhyîyi ser-defter-i ʿuşşâka yaz

263

Dîger [İhtirâʿ]

fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

- 1 ʿAşkuñ oldıysa hümâ-yı cilve-sâz
 Göñlüm oldı anı avlar şâh-bâz
- 2 Kıddüñ özge serv-i nâz-ı bâğ-ı hüsn
 Kim revândur şu gibi aña niyâz
- 3 Üstüme şal serv-i kıddüñ sâyesin
 Kim o ben şeydâñadur ʿömr-i dirâz
- 4 Şalınup kırdüñ geçürdüñ halkı hep
 Kırsın ey âfet anuñ adını nâz
- 5 Gerden-i raʿnâñ olupdur hüsn ile
 Server-i ser-keş bülend-i ser-firâz
- 6 Çatma kaşlar çifte çifte hâller
 Saña dil-berler de virmiş imtiyâz
- 7 Hîlelerle şîrler şayd itmege
 Çeşmüñ olmuş âhü-yı rübâh-bâz
- 8 Olma yâr ağıyâr ile ey yâr hiç
 Kim melek anlardan eyler ihtirâz
- 68b 9 ʿAşkuñ ile Muhyîñüñ esrârı fâş
 Tañ mı eyler mest olanlar keşf-i râz

264
Dîger [İhtirâ']

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Nâzenîne yaraşur gerçi ki nâz
Çoğ degül lîk aş duzı gibi az
- 2 Eyledi oğlan oyuncağı hemân
Şîve vü nâzı o tıfl-ı nâz-bâz
- 3 Bâde içüp dürlü dürlü nâz ider
Anı mey mest itmede 'uşşâkı nâz
- 4 Mest-i lâ-ya' kıl şarâb-ı nâz ile
Anuñ için güşına girmez niyâz
- 5 İtmedi âhum dil-i sahtını nerm
Olmış iken âteş-i âhen-güdâz
- 6 Dil görüp haţ-ı ruhın itdi sücûd
Gün dutulduğın görüp kıldı namâz
- 7 Zülfine 'ömr-i 'azîz midür didüm
Hoş gelüp güldi didi 'ömrüñ dirâz
- 8 Mürğ-ı dil yüksek uçardı dâyimâ
İtdi nâ-geh zir-i per ol şâh-bâz
- 9 Muhyî untdı cihân bâzîlerin
Belki her kârı olaldan 'aşk-bâz

265
Nazîre-i Şâfî

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

- 1 Dem olmaz dil gamuñla hurrem olmaz
Tevekkül ehline ni' met kem olmaz

- 2 Degüldür şādīyile başumuz hoş
Anuñçün ol bizümle hem-dem olmaz
- 3 Gözi pür-nem ider haddüñ hayāli
Egerçi od olan yirde nem olmaz
- 4 Cemālüñ gülleri açılmayınca
Bahār-ı ‘ālem-i cān hurrem olmaz
- 5 Leb-i ‘uşşāk teşne yarasına
Lebüñ gibi cihānda merhem olmaz
- 6 Sipāh-ı hüsñ için sen şāh-ı hüsne
Şaçuñ gibi livā-yı a‘zam olmaz
- 7 ‘Aceb pür-şīvesin līkin vefāsuz
Dil-i virmezsem olmaz virsem olmaz
- 8 Dutup ağzın dilerseñ idesin mihr
Dehānuñ gibi aña hātem olmaz
- 69a 9 Ölü dirgürmege Muhyī inanmaz
Lebüñ şunmazsañ aña mülzem olmaz

266

Nazīre-i Dīger [Şāfī]

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

- 1 Lebi mānendi hoş cām-ı Cem olmaz
Tolusun içene ayruķ ğam olmaz
- 2 Gözüm yaşıyla hāk-i pāyi gibi
Dilümün yāresine merhem olmaz
- 3 ‘Adem bāğında olan mīvelerde
Dehānı gibi bir kemden kem olmaz

- 4 Dehânı üzre olmak nokta-i hâl
‘ Aceb kim mîm harfi mu‘ cem olmaz
- 5 Toğaldan gün yüzi gicemde gündür
Tolanmasa güneş hiç aḥşam olmaz
- 6 Şunar el öpmek isterem ider hışm
Anı öpmezsem olmaz öpsem olmaz
- 7 Didüm sāyeñde hoş geçsün didi kim
Başum semtindedür gün gölgem olmaz
- 8 Ne tañ vaşlı şoñında olsa fürkat
Dügün mi var şoñında mātem olmaz
- 9 Arar Muḥyî güzeller bulduğımı
Sevüp çekmekde cevrin epsem olmaz

267

Nazîre-i Diğer [Şâfi]*mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ülün*

- 1 Kime ḥurşîdi ‘ aşk ile ğam olmaz
Ferah şād olsa da ol ādem olmaz
- 2 Şu kim olur ğam-ı ‘ aşkıyla şādān
Aña dünyā ğumūmindan ğam olmaz
- 3 Bulınmaz her kişide cevher-i ‘ aşk
Ki degme barmağa ol ḥātem olmaz
- 4 Şeb-i fürkatde āh itdükçe göz nem
Buludlu şebde gerçi şeb-nem olmaz
- 5 Kara kanlar kuşası kara bahtum
Yir içer derd ü ğamdur doyum olmaz

- 6 Uyur ağlar düşünde kara bahtum
Uyanup ol da bir kez hurrem olmaz
- 7 Melâmet sengini cem^ç idelüm kim
Binâ-yı ^ç aşk ansuz muhkem olmaz
- 8 Ezel virdük zen-i dehre talâkın
Bizümle tâ-ebed ol maħrem olmaz
- 9 K̄o fūrkatde fiġānı Muħyiyā kim
K̄ıyāmet ħayretinde mātem omaz

69b

268

İhtirā^ç*mefā^ç ilün mefā^ç ilün fe^ç ulün*

- 1 Lebüñ mānendi genc-i cān bulunmaz
Dehānuñ gibi gizlü kân bulunmaz
- 2 Lebüñden şerm idüp pinhān olupdur
Anuñ çün çeşme-i ħayvān bulunmaz
- 3 Vefā vü cevır naķşıyla cihānda
Yüzüñ gibi niġāristān bulunmaz
- 4 Belālar veznine sen fitnekāra
İki kaşuñ gibi mizān bulunmaz
- 5 Cihān mülkinde tūt̄isi dil ü cān
Şaçuñdan ġayrı Hindistān bulunmaz
- 6 Dil olmaz şol güzel kim anda yok ān
Tene beñzer ki anda cān bulunmaz
- 7 Bulınur çok güzelde muşhaf-ı ħüsn
Velikin muşhaf-ı ^ç Oşmān bulunmaz

- 8 Dilüm tahtı kırılmaz degme şāha
Aña sen şehden ayruķ hān bulunmaz
- 9 Şehā Muhyî kuluñ ırma kapuñdan
Saña anuñ gibi derbān bulunmaz

269

Diger [İhtirā']

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

- 1 Ne derde uğradum dermān bulunmaz
Ne hirc e uğradum pāyān bulunmaz
- 2 Alurlar zūlm ile yārüm elümden
Bu zūlme dād ider sulţān bulunmaz
- 3 Firāķına nice virem rızā kim
Gidicek tende ayruķ cān bulunmaz
- 4 Ağardı giryeden ḥasretle çeşmüm
Elā gözlüm siyāh müjgān bulunmaz
- 5 Bakaram her yaña yārüm görünmez
Yirin şormağa da yārān bulunmaz
- 6 İderler seyrler 'uşşāk u ḥübān
Bu şeydā vü she ḥübān bulunmaz
- 7 Bulurlar derde dermān şabr ile līk
Baña şabr itmege dermān bulunmaz
- 8 Virüp cān kırtulurdum müşkil oldur
Ki cānum virmege cānān bulunmaz
- 9 Yiter kıl Muhyî fırķatden şikāyet
Ki āña uğramaz insān bulunmaz

270

Diger [İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 70a 1 N'idem ben cânı çün cânân bulunmaz
N'idem dil tahtını çün hân bulunmaz
- 2 N'idem ben hūblar bezmin cihānda
Orada çün şeh-i hūbān bulunmaz
- 3 Cihānda Mısr-ı hüsnuñ Yūsuf'ı çok
Velīkin Yūsuf-ı Ken'ân bulunmaz
- 4 Ne tañ hāk olsa cânum ten gibi kim
O cânā cân olan cânān bulunmaz
- 5 Ararlar eşk ü āhum yir ü gögi
Kād-i servüm meh-i tābān bulunmaz
- 6 Kararurken göz aķ alnıyla şimdi
Ağardı giryeden dermān bulunmaz
- 7 Umardı hüsni baħrinden şadef dil
Şadef hōd ķanda ol 'ummān bulunmaz
- 8 Geçer 'ōmrüm zamānı ğamlarıyla
Ferahla geçmege bir ān bulunmaz
- 9 Kimi kim görse Muħyī hālin ağlar
'Aceb buña ki bir giryān bulunmaz

271

Nazīre-i Aħmed Paşa

mef'ûlü fā'ilātü mefâ'ilü fā'ilün

- 1 Kaşrında hüsnuñün olalı fetħ-i bāb-ı nāz
Kapandı kapular çok oldu ğarāb-ı nāz

- 2 Çeşmüñ uyur yüzünde niyâz eyledükçe biz
Yaz uyhusı mıdur bu ‘ aceb yoħsa ħ‘âb-ı nâz
- 3 Çeşme görünür alķım ü şalkım lebün ‘ aceb
Ben teşneye şarâb mıdur ya serâb-ı nâz
- 4 Zülfünle yağsa göz yaşı bārânı ÷añ mı kim
Deryâ-yı eşkden nem alur ol seħâb-ı nâz
- 5 Nâzuñ ‘ aceb mi beni ħarâbâta şalsa kim
Niçe benüm gbinüñ evidür ħarâb-ı nâz
- 6 ‘Ummân-ı ħüsñüñ ey dūr-i şevvâr nice baħır
K‘ emvâcı dürlü işve vü şîve ħarâb-ı nâz
- 7 Zeyn oldı nâzenînlere ey nâz menba‘ ı
Sen ħüsn şâhına olalı intisâb-ı nâz
- 8 Dür defterin cefâlarıññüñ şimdiden girü
Ĥaţtuñ ħadünle eyledi ħatm-i kitâb-ı nâz
- 9 ‘Ummân olur gözi yaşı âşüfte Muħyîñüñ
Görse yüzünde dūr gibi bir kaţre âb-ı nâz

272

Nazîre-i Dîger [Aħmed Paşa]

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Toğdı semâ‘ -ı ħüsnde bir âftâb-ı nâz
Gör ħara baħtumı k‘ anı örter seħâb-ı nâz
- 70b 2 Yaķduķça ‘ aşķ odın yüzine ħarşu ehl-i ‘ aşķ
Gül-ruħları ħayâdan aķıdur gül-âb-ı nâz
- 3 ‘ Āşık doyunca gül yüzini görmesün diyü
Nâzüklük ile sünbülin eyler niķâb-ı nâz

- 4 Leb-teşne ‘âşıkun aqıdur ağızı şuyını
Söylerken aqsa qand-i lebünden cülâb-ı nâz
- 5 Olduqça mest-i nergisi nâz ile nîm-ı ħâb
Ġamzeyle her nazarda ider fetħ-i bâb-ı nâz
- 6 Tañ mıdur itse zülfine nâz ile ‘uqdelere
Kim anlar ile eyler o dâyim ħisâb-ı nâz
- 7 Ben ħâlüm aqladuqça işitmezlenüp gülüp
Durmaz qaçar bu ħışmumdur ya şitâb-ı nâz
- 8 Didüm ki ħalkı nâz ile kırduñ ‘ıķâbın añ
Didi ki nâzeninlere olmaz ‘ıķâb-ı nâz
- 9 Dil-ħaste Muħyî buse sü’âlini eylese
Ol dil tabîbi virmede şâfî cevâb-ı nâz

273

Nazîre-i ‘Adnî

mef’ülü mefâ’îlü mefâ’îlü fe’ülün

- 1 Dil mülkine ‘aşkı gibi sâlâr ele girmez
Aña daħı gönlüm gibi tîmâr ele girmez
- 2 La’li gibi cân derdine tiryâk bulunmaz
Zülfi gibi tiryâke yarar mâr ele girmez
- 3 Alnı gibi ħurşîd-pereste güneş olmaz
Ġaddi gibi oda tapana nâr ele girmez
- 4 ‘Aşkı nice elden qoyalum ‘aşqdan ayruq
Eglenmege âvâre dile kâr ele girmez
- 5 Toptolu mey-i ‘aşq ile mey-ħânesi ‘aşkuñ
Andan bize mey virmege ħammâr ele girmez

- 6 Derdâ ki yıkıldı dil evi yire ber-â-ber
Yapmağa anı dil-ber-i mi' mâr ele girmez
- 7 Mürğ-i dil ü cân nâledeür dillü dilince
Kuşlar dilini bilici ' Aṭṭâr ele girmez
- 8 Peyk-i dili gönderdük o dildârı arayu
Gitdi elümüzden o da didâr ele girmez
- 9 Yıl gibi yilüp Muhyî eger yüz yıl ararsañ
Yârũn gibi ' âlemde daḡı yâr ele girmez

274

İḡtirâ'

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

- 1 Cân geldi fedâ olmağa cânân ele girmez
Dil taḡtı ḡurıldı aña sulṭân ele girmez
- 2 Gözüm yaşı eytâmı vü sâyilleri pâ-mâl
Üftâdelere raḡm ider insân ele girmez
- 71a 3 Dil ṭıflı ḡalupdur yaluñuz durmayup aḡlar
Eglenmek için aña bir oḡlan ele girmez
- 4 Dil-berler idüp dilleri vü cânları yaḡmâ
Gitdi dilümüz cânumuz alan ele girmez
- 5 Nem var ise ' aşḡ aldı ḡomışdur beni tenhâ
' Aḡl u dil ü cân [u] ser ü sâman ele girmez
- 6 Güm oldu o ṭıfl aḡzı n' ola aḡlar isem kim
Anũn gibi bir ḡonçe-i ḡandân ele girmez
- 7 ' Uşşâḡını hep rûze-i fūrkatde ḡırar ac
Vuşlat ḡününũn ' idine ḡurbân ele girmez

- 8 Dilde ğam u derdini ri' âyetler it ey cân
Kim tek yeñe anlar gibi mihmân ele girmez
- 9 Kaldı ğam ile Muhyî-i üftâde ayağda
Raħm itmege ol mür-ı Süleymân ele girmez

275

Nazîre-i Aħmed Paşa

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Gerçi fûrkat gitdi âlâmı mülâķîdür henüz
Hastalık def' oldı ammâ za' fi bâķîdür henüz
- 2 Şadı-i vuşlatda nālân eyleyen cân bülbülin
Ol gül-i ra' nāmuzuñ bîm-i firâķıdur henüz
- 3 Kıblesi ħalkuñ döner geh bir yaña geh bir yaña
Cânuma kıble ezelden kaşı tãķıdur henüz
- 4 Sâķî-i bezm-i ezel bir cām şundi nâ-gehân
Kim anuñ şükri dil ile cânda bâķîdür henüz
- 5 Hoş oğul balıdur ol tıfluñ lebi şîrîni kim
Cümle ħalka şatılan anuñ rivâķıdur henüz
- 6 Datdurup şehd-i lebin dadı damağumda ħalup
Ağzum açup ħalmam anuñ iştiyâķıdur henüz
- 7 Eşķümüñ gevherlerini rişte-i câna düzüp
Tuħfe itmişdüm miyânına nıtãķıdur henüz
- 8 Eylese menzil-be-menzil âsmân-ı ħüsni seyr
Tãñ degül çün esb-i ħüsñ anuñ Burâķ' ıdur henüz
- 9 Doymadan ağıyâr yârüñ bezmine Muhyî yitiş
Kim lebinüñ cāmı ile anda sãķîdür henüz

276

Nazire-i Şâfi

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

- 1 Varlık şataruz yokluğa kallâşlaruz biz
İksîr-i fenâ vâşılı evbâşlaruz biz
- 2 Gencîne-i bâkî araruz dâr-ı fenâda
‘Älemde ħarâbâtîlere başlaruz biz
- 3 Peymâne olup bezmümüze devr ider eflâk
Devrânda mey-i ‘aşğ ile ‘ayyâşlaruz biz
- 4 Hem-râh olıma yâd bize ‘aşğ yolında
Sâyeyle ħara bâht ile yoldaşlaruz biz
- 5 Nakşuñ yazaruz çeşme müje kıl kalem ile
Äyîneye nakş idici nakğâşlaruz biz
- 6 Şanma gidevüz ħâk gibi her yıl öñince
Ķapuñda yirin bekleyici taşlaruz biz
- 7 Tañ mı ger oñuñ dilde gül ü lâle bitürse
Gül şâĥıdur ol lâle-i sürĥ aşlaruz biz
- 8 Başlar belürüp ħanlı yürekde didiler kim
Vîrân iderüz mülki kızılbaşlaruz biz
- 9 ‘Ağlı yitürüp geldi dil ü cân didi Muĥyî
Yûsuf güm iden niçe ħarındaşlaruz biz

277

Nazire-i Nevâyi

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 N'idem dil ħâlini bilmez o bed-ĥü dil-sitân hergiz
O tıfla çekdürür bâr-ı girân virmez emân hergiz

- 2 Cefâsiyla beni pîr eyledi inşâfı yok itmez
Bu pîre merhamet ol pîr olası nev-cevân hergiz
- 3 Kâra bahtum geçürdi pîr ü fânîlükde ‘ömri hep
Cihânda olmadı bir gün cevân ol nâ-tüvân hergiz
- 4 Dil ü cân derd ü ğamsuz ‘aşk râhında sefer itmez
Ki yoldaşsuz haţarlu râha girmez kârbân hergiz
- 5 Ne tañ sînemdeki ‘aşk âteşin âhum ‘ayân itse
Çü yil esdükde hâkisterde od olmaz nihân hergiz
- 6 Şeb-i fûrkatde zûlmetde reh-i ‘aşka düşüp gitdüm
Sitârem yok görünmez ol meh-i nâ-mihrbân hergiz
- 7 Urupdur dâĝ-ı hîrmân hicr odı baña nişân için
Cihânda olmasun bir ‘âşıka böyle nişân hergiz
- 8 Dimâĝa bûy-ı zülfin çeşme hâk-i râhını ey bād
Getür geldükçe bunlardan yük olmaz armaĝan hergiz
- 9 Olaldan dîdeden ol nûr-ı dîde cân gibi pinhân
Görünmez çeşmine Muhyî-i şeydânuñ cihân hergiz

278

Nazîre-i Aĥmed Paşa*mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün*

- 1 Lebini tıfl-ı dil helvâya virmez
Ne helvâ sîr ile ĥurmâya virmez
- 2 Dayanup zülfine dil diñlenelden
‘Asâ-yı ĥazret-i Mûsâ‘ ya virmez
- 3 Şeker-ĝüftâr olan tûṭî lebin dil
Hezârân bülbül-i ĝüyâya virmez

- 4 Dilüm şehrine ‘aşkı şâh olaldan
Gün olmaz kim anı yağmāya virmez
- 72a 5 Geçürdi cān dili dükkān-ı ‘aşka
Ġamın aldı añā ser-māye virmez
- 6 Gün olmaz kim nemüz var ise alup
O tıfl aġyār ile helvāya virmez
- 7 Yüzi mihri hayālin bilmez aġyār
Ġudā göz nūrını a‘ māya virmez
- 8 Boyar oldu elin ‘āşık kanıyla
Anı şimden girü ħinnāya virmez
- 9 Olaldan zülfinüñ Mecnūnı Muġyî
Anuñ her bir kıln Leylāya virmez

279

Nazire-i Necātî*mefā‘ ilün fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün*

- 1 Ġabīb bilmese dil ħālını ħabīb olmaz
Ki ħastenüñ marazın bilmeyen tabīb olmaz
- 2 Tabīb-i dār-ı şifā ‘āşıkā ‘ ilāc idemez
Mariz-i ‘aşka ħabībî gibi tabīb olmaz
- 3 Buġūr-ı ħāline cān virse ehl-i ‘aşk ne tañ
Ki bezm-i cāna anuñ gibi yaġşı tabīb olmaz
- 4 Ta‘accüb itse gören zülfini yüzinde ne tañ
Bu vech ile şalınur Ka‘be‘ de şalīb olmaz
- 5 Görinmez oldu gözüme o yārdan ġayrı
Bu ħālete iricek ‘āşıkā raġīb olmaz

- 6 Dil eglenür ğam u derd ile dâr-ı ğurbetde
Ġarīb şoĥbet-i yârân ile ğarīb olmaz
- 7 Yüzüm ırakdan açup gösterem dimişdi baña
N'idem velî o sa' âdet çü ' an-ġarīb olmaz
- 8 Tāvâf-ı kûyın idüp maġşadum maġâmıydı
Tamâm ĥac kişiye sa' yile naşîb olmaz
- 9 Ġumûm-ı ' aşġ ile Muĥyî ġocaldı şanmañ kim
Zamân-ı ' aşġda ' âşıklara meşîb olmaz

ḤARFÜ' S-SÎN

280

İhtirâ'

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 'Aşka düşelden kalmadı başda hevâ dilde heves
Şol yirde kim âteş yana anda kalur mı hâr u has
- 2 Vâdî-i Eymen âteşi Mûsiyiçün yanmaz hemân
Cân u dil ile her varan hâlince alur bir kabes
- 3 'Aşq âteşinüñ nûrı ile rûşen olmışdur cihân
Rûz u şeb olmuş mihr ü mâhuñ nûrı andan muqtebes
- 4 Oldı mu' aţtar bûy-ı 'aşq ile dilüm itdi beni
Şahrâ-yı 'aşq içre ğazâl-ı hüsñ gibi müşğîn nefes
- 5 Düşdük miyân-ı baħr-i 'aşka yoq kenâra meylümüz
Cân u dil anda mürğ-ı âbî olmağa eyler heves
- 72b 6 Cânım tenümde durmayup cânâna gitse tañ mı kim
Mürğ-ı mücerreddür çü cismânî degül dutmaz kafes
- 7 Bir gün ola kim kûy-ı yâre iltesün hâşâk ile
Ey bād-ı âh işbu nahîf üstine luţf it durma es
- 8 'Aql u dil ü cân düşdiler deşt-i ğama efgân ne sūd
Yol azsa cümle kârbân ne fâyide eyler ceres
- 9 'İş istedikçe Muhyî bî-pervâ şarâb-ı 'aşq içer
Yoq içmege anı yasağ u mestini dutmaz 'ases

281

Dîger [İhtirâ']

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Bir oda düşdüm nâ-gehân kim nâr-ı Tûr andan kabes
Yandukça çıkdı dūdveş başdan hevâ dilden heves
- 2 Cân u dilüm ten terkin idüp baħr-i ' aşka düşdiler
Deryâya gitdi mürğlar kaldı kenârında kafes
- 3 Lûlû ararken bir ' aceb ' ummâna düşdüm nâ-gehân
Her kaçresidür kemteri olmağa dürriler heves
- 4 Çeşmüm dolaldan eşk ile yir bulmaz uyhu girmege
Oldı iki gözde uçar âvâre konmaz bir meges
- 5 Yârümden ayrıldum ben efgânım anuñçündür benüm
Sen maħmilinde yârünüñ n' için figânuñ ey ceres
- 6 Kaldum reh-i ' aşkıında yok tākāt ki varam kûyına
Gündüz raķībün bîmi mâni' dür gice vehm-i ' ases
- 7 Bād-ı seħer bûyımı zülfinün getürmekden ne sūd
Çün beste olmışdur bu ben dil-ħastede rāh-ı nefes
- 8 Çün cān u dil pervānesi şem' -i ruħını bulmadı
Per yakmağičün anlara ħasret odı fūrkatde bes
- 9 Düşdük çü fūrkat deştine feryādı kesme Muħyiyā
Bir gün ola kim irişe feryāduña feryād-res

282

Dîger [İhtirâ']

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Cānum lebe irdi lebün şevķiyle kaldı bir nefes
Bir bûse vir ħayr it şoñın senden budur şoñ mültemes

- 2 Sen dil-rübānuñ leblerinüñ şekker ü şehdin umup
Cân u dil ile çok hümâ bezmünde olmışdur meges
- 3 Şekker lebüne o meges gibi gidelden şevk ile
İtmez ol aşüfte cihānda cânuma hergiz heves
- 4 Mihr-i ruhuñla dil gezer zülfüñ gözüñden bâki yok
Şeb-rev çerâğ ile yürise aña dahl itmez ‘ases
- 5 Envā‘-ı miveyle cemālün bâğı pür lîkin ne sūd
Yok ehl-i dünyāda o cennet mivesine dest-res
- 6 Şem‘-i ruhuñ bezmünde gāyet rüşen olsuñ dir iseñ
Zülfüñ fetilidür anuñ başın uzatma karşı kes
- 73a 7 Hālün ki kapdı rāh-ı ‘aşkuñda dil-i nālānumı
Uğrı ‘Arabdur kim uğurlar Ka‘ be rāhında ceres
- 8 Qo maħmilün yanınca ben giryānı bile gideyin
Olsun iki çeşmüm aña āb ile pür iki keres
- 9 ‘Aşkuñla her dem itmek ile haste Muhyî dilden āh
Ol haste āhı dem-be-dem olmuş hemān aña nefes

283

Diger [İhtirā‘]

müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün

- 1 ‘Ömrüm geçürdüm fūrkat ü hasretle kaldı bir nefes
Ey bî-vefā ol bir nefesde bādı kül ol hem-nefes
- 2 Qaddün gibi toğruları sāyeñde eyle ser-firāz
Zülfüñ gibi egrilerün yüz virmeyüp başını kes
- 3 La‘ lün hayāli kim gözümde dāyimā maħbūsdur
Bir al tūtidür müjemden aña olmışdur kafes

- 4 Hâlûñ gören merdüm gözinüñ merdümi gibi sever
Tâñ mı Ḥalîlu‘ llâh‘ dan mevrûşdur ḥabb-ı ‘ ades
- 5 Biz şem‘ üñe yanmağda sen bâzîdesin ağıyâr ile
Ḥayfâ ki yanuñda senüñ pervânenen yigdür meges
- 6 Bizden teḳaddüm eylese ağıyâr bezmüñde ne ğam
Gerçi ki şerbet üzredür lîkin ḳalur süzekde ḥas
- 7 ‘Aşḳuñla gitdi ‘aḳl u cân u şabr nâlân olsa dil
Tâñ mı ḳaçan kim kârbân gitse fiğân eyler ceres
- 8 Aḥvâlümi sen bî-vefâya nice ‘arz idem tamâm
Taḳdîre âğâz eylesem nâz ile dirsın baña bes
- 9 Muḥyî ḳuluñ senden şehâ çok nesneler itmez recâ
Ḳarşu yüzine bir güle baḳmañdur ancaḳ mültemes

284

Dîger [İḥtirâ‘]

müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün

- 1 Bulmazsa pâ-bûsına ol şâhuñ bu bende dest-res
Râhında ḥâk olmağ baña devlet hemân ‘ âlemde bes
- 2 Perverde oldı eşküm ile râhınuñ ḥâr u ḥası
Virmekde tâze tâze ḥasret gülleri ol ḥâr u ḥas
- 3 Birdür heves bende iki ‘ âlemde dîdâridur ol
Cân gide tenden gitmeye başumdan aşlâ bu heves
- 4 Ol nâzenîñ devrinde şatmasun perîler nâzlar
Kim nâz u şîve itmege bir nâzenîñ dünyâda bes
- 5 Miskîn nefes olup bu ben ḥaste olurum şağ esen
Bulsam şabâ gibi ser-i zülfine ki geh dest-res

- 6 Şekker lebinüñ hasretiyle künc-i fürqatde müdâm
Dutmağdayam iki elüm başuma mânend-i meges
- 7 ‘Aşkî yolında nây u âh egler bu ben âşüfteyi
Her biri olmışdur baña anda ‘aşâ hem hem-nefes
- 73b 8 Cānum tenümden gitdi kūs-ı rihleti gūş ideli
Virür şalâ ten meyyiti üstine bang ile ceres
- 9 Dünyâ-yı dūnda Muhyî maḥbūs olsa ğamlarla ne tañ
Çün bülbülün yiri kafesdür aşyānı ḥār u ḥas

285

Diger [İhtirâ‘]

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 İtdüm yine bir bî-vefâ dil-ber hevāsına heves
Ne hicrine var tākatum ne vaşlına var dest-res
- 2 ‘Azm-i sefer idüp yola girüp o serv oldı revân
Eşküm revân olup gider yanınca anuñ piş ü pes
- 3 Nālem sürūdına dutupdur gūş cümle kārban
Aña derün-ı dilden âheng itmede dāyim ceres
- 4 Şahrâ-yı ‘aşkına düşüp âhūlar üşdi çevreme
Âh eyledüm gördüm ki yoğ ol âhū-yı miskîn-nefes
- 5 Gitdi dil ü cān kūyına ten ḳaldı tenhâ bî-ḳarâr
Ḳuşlar yuvaya gitdiler şevḳ ile raḳş eyler ḳafes
- 6 Çeşmüm çemende görmese anuñ ruḥıyla zülfini
Çeşmüme anda her gül ü sünbül görünür ḥār u ḥas
- 7 Tūḫî-i ḫab‘ -ı nāzüküm şekker lebin ister hemân
Gerdine her ḥ‘ānuñ dolanmaz ḥ‘ār mânend-i meges

- 8 Her gün murādum ol ki ol cānān öñinde cān virem
Anı bulımazam beni öldürür āhır bu heves
- 9 Ne Muḥyīye yāri gelür anı alur iltür kendüye
Yoldan geçerken gördüğü bî-minnet ol şeydāya bes

286

Nazīre-i ‘Aṭāyī

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Āh kim gögsüne [degmesin] pes āşī bir nefes
Durmaz artar dāyimā başda hevā dilde heves
- 2 Bu dil-i āşüfte āsūde vü fāriğ tıfl idi
Bilmezem kim az zamānda nice oldı bü'l-heves
- 3 Bir avuç ḥāküm tozutmama yiter āhum yili
Sende ey bād-ı hevā her cānibümden yiter es
- 4 Bir günāhı çok idüp andan uşandukda hemān
Eylerem bir nev-günāhı itmege yine heves
- 5 Zeresini bir günāhumuñ yuyamaz yüz biñ āb
Mağfıret bahriyle olur pāk ancağ ol denes
- 6 Gıce gündüz mest olup dāyim fesādāt üzre nefes
Dutmağa ḥabs itmege anı bulunmaz bir ‘ases
- 7 Geçdi ‘ömrüm ḥ‘āb-ı ğafletde fiğānumdan ne sūd
Kārbān geçdi uyarmadı beni bang-ı ceres
- 8 İtdi güm-rāh işbu bed-rāhı dālālet zulmeti
İre mi añā ‘aceb nūr-ı hidāyetden ḳabes
- 74a 9 Dür gibi gir bāṭın-ı deryā-yı ‘aşḳa Muḥyiyā
Zāhirinde ḳalma ser-gerdān olup mānend-i ḥas

287

Nazîre-i Dîger [‘ Aţâyî]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Eyledi gönülüm yeñi başdan yine ‘ aşka heves
Câna bir cânân ruĥı nârından irişdi kıabes
- 2 Dil ferâgat küncine düşmişdi çekdi nâ-gehân
‘ Aşk şahrâsına bûy-ı âhû-yı miskîn-nefes
- 3 ‘ Aql u cân u dil işitmez nuş u pend efgân ne sūd
Kârbân ger olsa keĵ ne fâyide eyler ceres
- 4 Hoş gelüp tûĥî-i dil güftârı ol dildâruma
Düzdi sünbüldeñ aña zülfinde bir ra‘ nâ kıafes
- 5 Hüsni bâğında gözi dâyim ne hoş râĥat uyur
Üşmiş iken çevresine beñlerümle çok meges
- 6 Haĥ mıdur zîbâ yüzünde gördüğüm didüm didi
Cem‘ olupdur hüsnumüñ deryâsı üzre ĥâr u ĥas
- 7 İşbu dîvâne diler kim ĥaddi ile alınna
Uzada el mihr ü mâha olmaz iken dest-res
- 8 Eşk-i ĥünin ile ‘ âşık itmeden ġusl ü vuzū
Câyiz olmaz aña yârüñ Muşĥaf-ı hüsnine mes
- 9 Serv kıaddi sâyesin ummaĥ ne ĥaddi Muĥyînüñ
Ol gedâya câh u devlet sâye-i dîvâra bes

288

Nazîre-i Dîger [‘ Aţâyî]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Cân u dil ‘ aşk odına yandukça âhum her nefes
Tañ mı elbetde çıkar dūd oda yansa ĥâr u ĥas

- 2 Uğraduğ bir ‘ aşıkā bî-raḥm ḥūnī ṭıfl kim
Ṭıfluğdan eylemiş cellād olmağa bu pes
- 3 Yil gibi çok yildi dil sevdā-yı zülfinde velī
Bulmadı yıl gibi zülfi dāmenine dest-res
- 4 Beñleri fikriyle çeşme girmese uyḥu ne ṭañ
Merdümi uyḥuya ḳomaz üşer aña çok meges
- 5 Cān gibi görmüş kimesne yoğ dehānı tengini
Ol dehenden nāmdur peydā hemān ‘ ālemde bes
- 6 Çāk idüp cānum teni gitse o cānāna ne ṭañ
Çün hümā-yı ḳudsdür lāyık degül aña ḳafes
- 7 Ża‘ f dan feryādum irişmez aña dek dostlar
Ża‘ f u feryādum çü andan olsun ol feryād-res
- 8 Nāya didüm nāleme āheng idüp ḳıl nāleler
Ḥoş nefes olsun hemişe dutduğıyçün ol nefes
- 9 Gizlü eyle nāleñi fāş itme sırruñ Muḥyiyā
Sırrı fāş itmekle aşıldı zebānından ceres

74b

289

Nazīre-i Dīger [‘ Atāyī]

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Rūy-ı gendüm-keveni üzre ḥāli sulṭānī ‘ ades
Dillere toḥm-ı maḥabbet ekmege ol dāne bes
- 2 Mışr-ı ḥüsninde lebi özge mükerrer ḳanddür
Kim aña misk-i Ḥıṭā şevḳiyle olmışdur meges
- 3 Bāc alurken cümle şekkerden lebi ḥikmet nedür
Bāc alur andan megesler üşüp aña pīş ü pes

- 4 Bülbül ü gül olmasa gülzâr-ı   alemde ne  am
Kim bize bülbül zebâni verd-i  andân ağzı bes
- 5 Gerçi ol gün yüzlü meh   İsinefes l kin ne sd
T li   um yok kim olam bir dem anu la hem-nefes
- 6 Nice vu lat bula c n mrg  o c n nına kim
Bir kafes ten a a üstinde felekler nh kafes
- 7 İtdi t r c aldı h  u  abrı v   a l  dili
Ey dir g  k lmadı bende birine dest-res
- 8 G  idüp kyında   lm n le eyler itleri
Ra m idüp ulur ba a her birisi fery d-res
- 9 Çeşm-i k fir ni esi Mu y    acerb  n-r zdr
Kim to aldan t r  t g   an ere eyler heves

290

Nazire-i H f *f  il tn f  il tn f  il tn f  ilün*

- 1 Mihr ile meh revzeninden a a eylerler sip s
Rz u  eb r en yüzinden nr iderler iltim s
- 2 Gz nice doysun cem lini tem  a itmege
Bir mücessem nrdur kim nrdan giymiş lib s
- 3  sn-i m der-z d nu  yokdur lib sa   ceti
İdemez zeyn anı ol andan ider zeyn iltim s
- 4 Ru larını  sni b z rında  atmak isteyp
Gezdrp   a ı lara dir al kir s u gl kir s
- 5 T l   atı  o   ft b-ı  sndr kim d yim 
Cümle  sn  y nesinde bulmada ol in   ik s

- 6 Kim ki ister rāh-ı kûy-ı vaḥdetine itsün ol
Terk-i kayd-ı keşret-i cān u dil ü ‘aql u ḥavās
- 7 Eşk-i ḥūnīn ile gil itdüm binā-yı ‘aşk için
Cem‘ idüp ṭa‘na ṭaşını itdüm anuñla esās
- 8 Eşkümün gevherlerin meh-rūlara itdüm nişār
Ṭālī‘umda bulmadum bir dil-ber-i cevher-şinās
- 9 ‘Ādetidür Muḥyīnün kim ‘aşk ile eyler cilā
Her kaçan dutsa ḳasāvetle dili mir’atı pas

281

Nazīre-i Dīger [Ḥafī]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 75a 1 Ol münevver māhı sāyir mehlere itme ḳıyās
Kim güneş her gün anuñ nūrından eyler iḳtibās
- 2 Ṭañ mı lāmi‘ olsa nūr alnında anuñ dāyimā
Kim ruḥı mihri yüzi ābından eyler in‘ikās
- 3 Muşḥaf-ı ḥüsni olupdur cāmi‘-i āyāt-ı ḥüsni
Andan eylerler güzeller āyet-i ḥüsni iktibās
- 4 Hoş bulunmuşdur anuñ zülf-i ḥümāyūnı aña
Kim hem örtü hem döşekdür hem ḳuşaḳdur hem libās
- 5 Ḳadd-i ra‘nāsı siyeh beñlerle bāğ-ı ḥüsnde
Bir nihāl-i ḥüsndür kim mīvesidür ḳara ās
- 6 Ağzı şevḳiyle virüp cān ol dem anuñ gibi yok
Ālem-i ervāḥda cān būsın eyler iltimās
- 7 Düşdi ol sengīn dile dil nāle itse ṭañ mı kim
Ṭaşa düşdükçe çü çıñlar dāyimā elbette ṭās

- 8 Güldürür vaşlı raķibi ağladur hieri beni
İtdürür dehr-i dü-rü kime düğün ü kime yas
- 9 Virmek için bāde içüp geŗt-i ʿ ömri Muħyiyā
Nev-mehi her ay başında eylemekde dehr dās

282

İhtirāʿ

mefʿ ulü fāʿ ilātün mefʿ ulü fāʿ ilātün

- 1 Oldı o nev-bahār-ı ħüsn ile zeyn meclis
Ruħsār u çeŗmi ile açıldı verd ü nergis
- 2 Miħrāb kaŗı ħüsni ħayrān ider ʿ uķūli
Künhüne anuñ irmez efkār-ı şad mühendis
- 3 ħüsni kitābın anuñ ʿ aşķ eylemekde taʿ līm
Tālib-i ʿ ilmler aña cān u dil ol müderris
- 4 ʿ Arz itse řalʿ atını bī-nūr olur meh ü mihr
Şubĥ olsa çün söyünür dāyim çerāğ-ı meclis
- 5 Gözlerse gözleri ben dīvānesini řaņ mı
Āhūlar olalı ben Mecnūnʿ a yār u mūnis
- 6 Nūşīn lebüyle anuñ cān naķdi çıķdı elden
Māl ehl-i olıgelmiş řevķ-i meyiyle müflis
- 7 Ter ruĥları vü çeŗmi řevķiyle çün virem cān
Ĥākümde bite her gün gül ile verd ü nergis
- 8 Ter dīde vü dil ĥuşķ aĥvālin aņsam ana
Dir söyleme şatumda bī-ĥüde raŗb u yābis
- 9 řaņ mı ger eylemezse ol yār Muħyīye meyl
Eşk ile virdügi her sīm aķçesi çıkar mis

283

İhtirâ'

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilâtün

- 1 Olur geh ol güzelün zülfi ' arş-ı hüsne ğorûs
Gehî bihişt-i cemâlinde cilveger tāvûs
- 75b 2 Gehî olur ser-i zülfi yüzinde çeşmi yatup
Uyurken aña meges-rân şeh-per-i tāvûs
- 3 O şeh-süvâr-ı hüsün itse nâz ile cevelân
Meh ile mihr ider şevk ile rikâbını bûs
- 4 Ruĥuñdaki Ħabeşî ĥâli Rûm' a vü şarka
Şeh oldı ' izzet ile itdi taĥt-ı hüsne cülûs
- 5 İki fetillü şem' -i maĥabbetidir anuñ
Yürek yağıyla dil ü cân o şem' a ten fânûs
- 6 Şeh itdi ' aşkı beni âhum oldı baña ' alem
Gelû-yı hoş- nefesüm oldı sūr-nâ sînem kûs
- 7 Beni anuñ lebi şevki dutar bu dünyâda
Ķafesde tûĥî hevâ-yı şekerledür maĥbûs
- 8 Şalup ol âhû-yı vahşî hevâsı şahrâya
Geyikleriyle bu Mecnûn' ı eyledi me'nûs
- 9 Raĥîb eşkine ğarĥ olduğın görüp Muĥyî
Gülüp didi ki şu içinde yaraşur câmûs

HARFÜ' Ş-ŞİN

284

Nazîre-i Mesîhî

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Olaldan levh-i dilde yâr menkûş
Cemî' -i mâ-sivâ oldı ferâmûş
- 2 Hevâ câmı tolusını duyunca
Tamâm içdük alıpdur şimdi ol boş
- 3 Hevâ bârıyla fülk-i dil pür idi
Yükin dökdi yavuz bahre olup tuş
- 4 Fenâ câmın bulup şimdi anuñla
Mey-i bâkı-i ' aşkı eylerüz nûş
- 5 Mey-i ' aşq ayağı gitmez elümden
Degül başum mey-i engür ile hoş
- 6 Mey-i ' aşkuñ ' aceb hâşşıyyeti var
Kimüñ hûşın alur virür kime hûş
- 7 Şadâ-yı ' aşq dutmışdur cihânı
İderler anı gûş-ı cân ile gûş
- 8 Cihânda hoş yanar ' aşq âteşi kim
Anuñla dil gibi deryâ ider cûş
- 9 Reh-i ' aşka düşüp Muhyî-i şeydâ
Ne var zâd u ne reh-ber aldı medhûş

285

Nazîre-i Dîger [Mesîhî]

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 1 Yine deryâ-yı ' aşk itdi ' aceb cûş
Benüm gibi niçeler ğarķ ola uş
- 2 Dil-i hüşyârümi pür-şîve bir yâr
Maħabbet cāmı ile itdi ser-ħoş
- 76a 3 Gelürse ħ'âbuma nâ-geh ol âhû
Virem çeşmüme her şeb ħ'âb-ı ħar-gûş
- 4 Ne ħoş mehdür semâ' -ı ħüsnde kim
Meh-i nev ğurresine ħalka-i ğuş
- 5 Binâğuşına ħomış la' l-i raħşân
Süheyl' i eylemiş mäh-ı nev âğuş
- 6 Sipâh-ı ħüsni çok ol şâh-ı ħüsniñ
Olupdur aña her bir ħâli çavuş
- 7 Ħaıı ğülzâr-ı ħüsni itdi ħoş zeyn
Ēül evrâķın idüp misk ile menķuş
- 8 Leb-i tûħîsine cân bülbülini
Uçurdum kim ķuş ile avlanur ķuş
- 9 ' Aceb dil-keş cemâli var k' anuñla
Olupdur Muħyî gibi ħuş medħuş

286

Nazîre-i Dîger [Mesîhî]

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 1 İdüpdür ' aşk odıyla diñ dil-i cûş
Ola puħte niçe sevdâ-yı ħam uş

- 2 Olup rāḥat ğam u derdiyle ‘aşķuñ
Feraḥla şıḥḥati itdüñ ferāmüş
- 3 Olupdur yārümüz ḥūnī vü bed-mest
İdelden mey yirine ḳanumuz nüş
- 4 İder şad ḥūn işāretlerle çeşmi
Birin men‘ itmez olur la‘ li ḥāmüş
- 5 Dilüm şeh-bāzı şayd oldı şaçında
Dutılır iki pāyından çevük ḳuş
- 6 Miyānın gizledi çün minnetinsüz
Ḥayālin idelüm biz de der-āğüş
- 7 Cefāya şöyle mu‘ tād olmışuz kim
Vefādan ol cefā şimdi gelür ḥoş
- 8 Şeb oldı zulmet-i fūrķatle ‘ömrüm
Ḳara baḥtum o şebde oldı bayķuş
- 9 Yatupdur Muḥyī künc-i hierde çok
Anuñçün oldı rāh-i ‘aşķda lüş

287

Nazīre-i Dger [Mesīḥī]

mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ülün

- 1 Ḥırāmān gelse ol serv-i ḳabā-püş
Revān olur gözüm yaşı gibi hüş
- 2 İki ḥaddini vaşf itsem de tārum
Ser-i zülfi gibi iki yaña lüş
- 3 Sa‘ ādet-mend iki Hindū-yı zülfi
K‘ ider her biri bir mihri der-āğüş

- 76b 4 Ne hâcet çeşmine sürme çün olmuş
Şehîd-i ‘aşk yasıçün siyeh-püş
- 5 Gözi şîr-efgen âhû lîkin eyler
O bahtum gibi dâyim h̄‘âb-ı h̄argûş
- 6 Kara bahtum ğamın kimse diyemez
Kulağına meger h̄âl-i binâgûş
- 7 Yüz urdum pâyına pürdür gözümle
Yüzüme bakmadı gördi elüm boş
- 8 Ne tañ ‘aşkıyla nâlân olsa dil kim
İder od diñi nâlân idicek cûş
- 9 Şabâ gibi reh-i ‘aşkında Muhyî
Karârını yitürmiş hoş yiler hoş

288

Nazîre-i Diğer [Mesîhî]*mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ülün*

- 1 Seni gördükçe ey sîmîn binâgûş
Diler her dürri kim ola dür-i gûş
- 2 Yüzüñ görüp sözüñ gûş itmek için
Tenüm hep şevk ile oldu göz ü gûş
- 3 Dilümde sen çü dâyim sîneme gel
Ki tâ idem seni cân gibi âgûş
- 4 Pür iken cām-ı la‘lün ‘âşıkça şun
Niçe pür-cāmı devrân eyledi boş
- 5 Gelüp peykânlu tîrûñ her yanumdan
O peykânlarla ten oldu zırh-püş

- 6 Dil ü cân peyki geldi hizmetüñçün
Olaruñ yügrüginini al hoş hoş
- 7 Hayâl oldı miyānuñ gibi cismüm
Hayâli ço hayâl itsün der-âgüş
- 8 Dilüm çü ‘ işve vü nâz ile alduñ
Ya gönder baña anı yağu dut hoş
- 9 Raķīb ile mey içseñ sen humârı
Gelür Muhyiye vü andan gider hüş

289

Nazire-i Aħmed Paşa*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

- 1 Cân ezel bezminde cām-ı ‘ aşkı hoş nüş eylemiş
Kim anı ol tâ ebed şeydâ vü ser-hoş eylemiş
- 2 Geçse her meh-rû bakar çeşmüm dilüm şeydâ olur
Cānumı t̄ali‘ ‘ aceb çeşm ü dile tuş eylemiş
- 3 Ol şeh-i hūbān kalendar şüretinde şalınup
Niçe zerrin cāmelü şāhı nemed-püş eylemiş
- 4 Gūşına hācet degül menķüş kim kudret aña
Ol güzel sīmīn bināgūşını menķüş eylemiş
- 77a 5 Aķına gönderdüginde zūlfini dil iline
Āh o kandan şaķınup anı zırh-püş eylemiş
- 6 Dāye-i zengī lebinūñ tıflına haţt-ı siyāh
Şevķ ile ol şīr h̄orı hoş der-âgüş eylemiş
- 7 Cām-ı mey tulusını aġyār elinden içeli
Cām-ı çeşmüm eşk ile tolu olup cūş eylemiş

- 8 Eşkümün sîm-i müzâbına qarışmış hûn-ı dil
Anuñ için aqçesini sürh ü mağşuş eylemiş
- 9 Zülmet-i dünyâda Muhyî istemez âb-ı hayât
Lâ-mekân bezminde ol câm-ı fenâ nüş eylemiş

300

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Bezm içinde mey yirine qanımı nüş eylemiş
Hem dil-i sahtını hem yumşaq dilüm hoş eylemiş
- 2 Nuq idüp şîrîn-zebân ile anuñ tûñ lebi
Şad hezârân bülbül ü qumriyi hāmūş eylemiş
- 3 Halka-i sîmîn-i gūşın ' arz idüp ol şâh-ı hüsn
Âsmân şâhın gūlâm-ı halka der-gūş eylemiş
- 4 Hüsniñün şehrine itmiş iki zülfinden hişâr
Daşrasını anlaruñ ol şehre varoş eylemiş
- 5 Cân u diller teşnesin ' aşıkларуñ qandırmağa
La' l-i nüşînini kudret çeşme-i nüş eylemiş
- 6 Ecnebîler görmesün diyü ' arūs-ı hüsnini
Şaçların ol nâzenîn nâz ile ser-püş eylemiş
- 7 Kimse yoq görmiş miyânımı anuñ lîkin kemer
Söylenür dillerde kim anı der-âgūş eylemiş
- 8 Gösterelden ol ser-i ' uşşâqa meyl-i sîm ü zer
Sîm ü zerle tolu niçe kiseler boş eylemiş
- 9 Ol vefâsuz añmaz oldu cevri ile de Muhyîyi
' Ahd-i cevri de vefâ gibi ferâmūş eylemiş

301

İhtirâ'

mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Dil hânesine yazmadadır her nigâr naqş
Geldükçe her biri qodı bir yâdgâr naqş
- 2 Çün dil evinde naqş olunur gördüğüm nigâr
Olmışdur âh-ı şâhum ile her cidâr naqş
- 3 'Aşkı meyiyle itdi bizi mest ü pür-humâr
Bir yâr-i nîm-mest iki çeşmi humâr naqş
- 4 Gördi baqınca gözlerin ü qaşların gözüm
Zârumda çıqdı nerd-i maḥabbetde çâr naqş
- 5 Zülfiyle zînet eyledi ḥüsn âsmânını
Dünyâ semâsını nite k' ebri bahâr naqş
- 77b 6 Zeyn itdi naqş-ı dil-keş ile ḥattı ruḥların
İtmez qabûl egerçi ki ' âdetde târ naqş
- 7 Naqş-ı ğarîb eyledi ' âşıqlara ḥatı
Âşüb şaldı ' âleme ol fitnekâr naqş
- 8 Ḥaḫ naqşıdur cemâli çü maqbûl-i ḥalkdur
Naqqâşa nisbet ile bulur i' tibâr naqş
- 9 Muḥyî Nigâr' ı naqşın ögüp bir ğazel ki dir
Ehl-i terâne bağlar aña şad hezâr naqş

302

Diğer [İhtirâ']

mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Yazmışdı levḥ-i dilde güzeller hezâr naqş
Maḥv itdi cümlesini yazup bir nigâr naqş

- 2 Zülfi yüzini ahsen-i vech üzre itdi zeyn
Âb-ı revânı niteki zencîrvâr naqş
- 3 Gül ruĥlarındaki ĥaṭı gülzâr-ı ĥüsnde
Özge benefşedür ki olupdur o ĥâr nâkş
- 4 Ol serv-ķadde sebze-i ĥaṭ gördüm aĥladum
Güldi didi ki serv olur sebzear naqş
- 5 Ĥaṭ ruĥlarında göstereli naqş-ı dil-keşi
Ĥanlu yaşumla oldu yemîn ü yesâr naqş
- 6 Evvel ĥubâr u soñra muĥaķķaķ idüp ĥaṭın
Gör niķe dürlü itdi bize rûzgâr naqş
- 7 Bâĥ-ı cemâline ĥaṭı sebzi virür ĥazân
Göz sebzesi gibidür o gerçi bahâr naqş
- 8 Naqşını dilde baĥladı Muĥyî-i naqş-bend
Cân riştesiyle k' itmeye andan ķarâr naqş
- 9 Naqş-ı nigârumuñ ķü hemîşe dilümdedür
İtdüm redîf-i şî' rüm için iĥtiyâr nâqş

303

Nazîre-i Aĥmed Paşa

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 İdüp ķudret yüzi ayında ĥaddiyle ' ayân âteş
Anuñ şevķiyle ṭolmuşdur zemîn ü âsmân âteş
- 2 Dururdum ' âfiyet küncinde âsüde ruĥı nârı
Yanup ķarşumda berķ ile dilüm dutdı hemân âteş
- 3 Diler cân gizleye ' aşķum tenümde itdügümce âĥ
Velî ĥâşâķ ile yilde nice olur nihân âteş

- 4 Düşelden âteş-i ruhsârı ‘ aksi bâğa vü rāğa
Nümâyân itdi berg-i lâle şâh-ı ergavân âteş
- 5 ‘ Aceb efsûn-ı sihr eyler ruhında zülfi cādūsı
Ki geh âteş olur gülşen olur geh gülsitân âteş
- 6 Ruhıyla özge âteş-bâz olupdur bezm-i hüsünde
Ki yandukça dem-â-dem ağıdur âb-ı revân âteş
- 78a 7 Şeb-i hicrinde gitdi ‘ aql u cân u dil ne tañ âhum
Yanar çünkim sefer itdükde gice kârbân âteş
- 8 Şitâ-yı hicri sermâsı ‘ azâbını çekerken dil
Görüp nâr-ı ruhını râhat oldı didi cân âteş
- 9 Dil-i şeydâsı Muhyînüñ meger kibrît olupdur kim
Kapar dil-berlerüñ nâr-ı ruhından her zamân âteş

304

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Eserken bād-ı âhum yakdı haddi nâ-gehân âteş
Dil ü cân mülkini başdan başa dutdı hemân âteş
- 2 Cemâli bâğına karşı olur şevk ile geh lâle
Gehî çekdüm benefşe gâh u gâhî ergavân âteş
- 3 Gül-i ruhsârına karşı şu deñlü odlu âh itdüm
Ki olmuşdur şerâr-ı âh ile ol gül hemân âteş
- 4 Dil ü cānum semenderler olupdur nâr-ı ‘ aşkında
O olupdur anlara ‘ âlemde rüz ü şeb mekân âteş
- 5 Dil-i sūzânlarıyla düşdi deşt-i hicrine ‘ uşşâk
Yağupdur kōnduğı menzilde gūyâ kârbân âteş

- 6 Baña dir fūrkatüme vir rızâ ögren deñe şabr it
İder mi hiç ‘âkil kendüsinde imtiḥân âteş
- 7 ‘Aceb cem‘ oldı ‘aşkıında anuñ tūfân u âb u nâr
Ki dolmışdur yaşumla ‘âlem âhumla cihân âteş
- 8 Semāya çıķduğınca ehline iltür müdām âhum
Zemīni dolduran ‘aşķum odından armağan âteş
- 9 Ne tañ aķduķça Muḥyīnūñ dil-i sūzânına eşki
İderse nâle eyler şu sepildükde figân âteş

305

Nazīre-i Nevāyī

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Pīrlügümde dil virecek nev-cevānum var imiş
‘Āşık-ı şeydälüğe daḥı zamānum var imiş
- 2 Başına sulṭân idi dil kimseye egmezdi baş
Anı ķul idici şâh-ı dil-sitānum var imiş
- 3 Zūlm ile ķanlar döker çeşmi lebi cânlar virür
Şükr kim var idici Nūşīnrevân‘ um var imiş
- 4 Mürğ-ı cân tūṭī lebiyle ķuş diliyle dilleşüp
Şād olup didi benüm de hem-zebānum var imiş
- 5 Nuṭķa geldi ‘aķl ile bildüm dehānı varlığın
Nice mecnūnam ki ‘aķl-ı ħurdedānum var imiş
- 6 Tañ mı olsa dem-be-dem ‘aşķıyla ķan yaşum revân
Gözlerümden aķacaķ bağrumda ķanum var imiş
- 7 Seyl-i eşke ğarķ iken ğam âteşinde yanaram
Āb u âteşde naşīb olmış mekânnum var imiş

- 78b 8 Hâk-i pâyi hasretiyle gerçi hâk oldu tenüm
İtlerine atmağičün üstühânüm var imiş
- 9 Gönlümüñ tahtıyla ol şeh 'âlemi seyr eyleyüp
Didi kim Muhyî ne hoş taht-ı revânüm var imiş

306

Nazîre-i Diğer [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Gönlümüñ tahtında hoş şâh-ı cihânüm var imiş
Şark u garba hüküm ider şâhib-ı kırânüm var imiş
- 2 Ben şanurdum cân nite olur hemân bildüm velî
Görüp ol cânânımı cânuma cânüm var imiş
- 3 Çeşm-i giryânüm görüp bezminde güldi didi kim
Hün-ı dilden ne 'aceb şadurevânüm var imiş
- 4 Lâ-mekân u bî-ıkarâr idi dilüm zülfin bulup
Anda kaldı didi 'âlemde mekânüm var imiş
- 5 Cevheriyem 'aşk bazarında açdum gözlerüm
La' l ü lülü ile pür iki dükânüm var imiş
- 6 Dilde ol gül-ruh hayâliyle olupdur gülsitân
Âteş-i süzânda bir hoş gülsitânüm var imiş
- 7 Deşt-i 'aşkında güneş tâbıyla yanam dir idüm
Şükr k'âhum ebriyile sâyebânüm var imiş
- 8 Lâleves sînemde zâhir dâğdan gayrı benüm
'Aşk odıyla cânda şad dâğ-ı nihânüm var imiş
- 9 Muhyî gerçi 'aşk odıyla ten yanup oldu fenâ
Yandüğüm yirde duhânümle nişânüm var imiş

307

Nazîre-i Şâfi

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Yüzi sünbülü güllü bâğ olmuş
Sünbülü güllerine bağ olmuş
- 2 Gülleri bâğ-ı hüsninün şad-berg
Kimisi sürh ü kimi ağ olmuş
- 3 Gülsitân-ı ruhı kıadi üzre
Ser-i serv-i revânda bâğ olmuş
- 4 İki zülfi şebinde iki ruhı
İki pür-nür şeb-çerâğ olmuş
- 5 Lâle ruhsârı 'aşk u şevkiyle
Dilüme dâğ üzre dâğ olmuş
- 6 Çeşmi kaşşâbdur ki ya niçe
Müjeler bir dutam bıçağ olmuş
- 7 Hüsniünün kişverine leşker-i hağ
Geliyor hağ-ı leb ulağ olmuş
- 8 Hüsni bâğında var hazân haberi
Her benefşe aña kulağ olmuş
- 79a 9 Muhyî şimden girü mey-i 'aşk iç
Mey-i engüre çün yasağ olmuş

308

Nazîre-i Diğer [Şâfi]

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Ğuşşadan sinem üzre tağ olmuş
Dil-i pür-derdüme durağ olmuş

- 2 Derd ü ğam ehl-i ‘aşka gitdükçe
Dilümüz anlara konağ olmuş
- 3 Bir güzel şundi ‘aşk ayağın ele
İçeli ğuşşadan ferâğ olmuş
- 4 Kõndı ‘aşkı sipâhı mülk-i dile
Begenüp anda oturağ olmuş
- 5 Gün yüzi kıblesi dilümde ne ğam
Kâ‘ be nezdik ü ya ırağ olmuş
- 6 Bu dil-i sũhtemdeki dâğı
Şeb-i ğamda baña çerâğ olmuş
- 7 Çeşm-i bîmârı oldı ‘âşık-küş
Kânumuz içmek ile şağ olmuş
- 8 Zülfi ‘âşıklara hümâ görünür
Çeşmi ağıyâra gerçi zâğ olmuş
- 9 Muhyî hicrinde nice bula lebin
Rûzede bâdeye yasağ olmuş

309

Nazîre-i Kemâl*mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün*

- 1 Firâk odına dil pervâne olmuş
Yanup kül olmadıysa ya ne olmuş
- 2 Sirişkümle biten her lâle-i sürh
Mey-i şevk ile pür-peymâne olmuş
- 3 Ne tañ şevk ile bağrum gâh u bî-gâh
Mey-i ‘aşk ile cân mestâne olmuş

- 4 Uyarur halkı ol yâri unudur
Benüm kışşam ‘ acceb efsâne olmuş
- 5 Pelâs itdi libâsum ‘ aşk şâhı
Baña ol hil‘ at-ı şâhâne olmuş
- 6 Beğenmez dil evin derd ü ğam-ı yâr
Bu mihmânĥânemüz vîrâne olmuş
- 7 Degül ĥâcet o serve şâh-ı şimşâd
Şabâ zülfine çünkim şâne olmuş
- 8 Yüzinden zülfine gitmekdedür dil
Deñizden ‘ azm-i Hindistân olmuş
- 9 Olaldan âşnâ Muĥyîyle yâri
Dil ü cânı aña bigâne olmuş

79b

310

Nazîre-i Aĥmed Paşa*mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ülün*

- 1 Elâ gözle ĥara kirpük ĥara ĥaş
Ne ĥoş zeyn itmiş aĥ alnımı sâbâş
- 2 Ĥad ü zülfini naĥş itmek idüp ĥaşd
Belâlar çekmede bî-ĥâre naĥĥâş
- 3 Gehî ‘ uşşâĥa ‘ işveyle göz eyler
Gehî şîveyle gizlü oynadur ĥaş
- 4 Dil-i nâlân leb-i pür-ĥâlin özler
Devâdur sürfeye şekkerle ĥaşĥâş
- 5 Beni zülfi gibi itdi hevâyî
Ĥoşaldan bād ile her bir kılı baş

- 6 Gözümden çıkdı vü düşdi nazardan
Sirişküm sırr-ı ‘aşkum ideli fâş
- 7 Dili egler ğamı ‘aşkı yolında
Sefer hoşdur muvâfık olsa yoldaş
- 8 Cefâsı taşlarından kal‘ a yapdum
Zafer bulmaya tâ aġyâr-ı evbaş
- 9 O baġrı taşı yâd itdükçe Muhyî
Koçar ol hasret ile baġrına taş

311

İhtirâ‘*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

- 1 Ala göz üzre çatılmış kara kaş
‘Âşıka her biri yiter başa baş
- 2 Mekk için dâyim işaretleşmede
Birbiriyle ol iki göz iki kaş
- 3 Oldı ser-keş hüsnine maġrûr olup
İndirelden ay u gün hüsnine baş
- 4 Hüsniñ h‘ânında anuñ beñleri
Ey ‘aceb kemmün mıdur yaġu mâş
- 5 Zülfin açsa haddi yanında ne tañ
Kim olur bellü kumâşıyla kumâş
- 6 Tîrinüñ peykâni ile eyledüm
Levh-i dilden mâ-sivâ naķşın tırâş
- 7 Kaldı kalbinde cefâ gitmez çü hiç
Naķş kim mermerde bula intikâş

- 8 Gird-i ğamda bister ü bāl̄n idüp
Eyledi hecri beni şāḥīb-firāş
- 9 Āh-ı Muḥyī arturur gözi yaşın
Gerçi ‘ādetde urur āteşle yaş

312

İhtirā‘

müfte‘ilün mefā‘ilün müfte‘ilün mefā‘ilün

- 80a 1 Leblerüñ ile cān u dil oldı yine emiş arış
Eridi yüregüñ yağı anuñ ile arış arış
- 2 Gel görelüm zebānumı ağızuña idelüm yaq̄n̄
Tā ki anunla bezmde oynayavuz giriş ıkış
- 3 Nakd-i dili vü cānı al vir leb-i la‘lūñi bedel
Kama berü gel ey güzel eyleyelüm alış viriş
- 4 Dil doumak diler sana zülfüñ ile abā-yı ḥüsn
Kimini arğaç eyleyüp kimini eyleyüp arış
- 5 oyma raīb-i kāfiri kūyuñ içine dostum
Deyr degül bu Ka‘be‘dür Ka‘be‘ye girmesün keşiş
- 6 Dil şeh-i ‘aşq iken anuñ ḥüsni bisātna varup
Eyledi māt anı diyüp beydak-ı ḥāl̄i ile kiş
- 7 Rif at-i adr ile ıup cümle felekler üstine
Encümini feleklerüñ keşşine kebkeb eylemiş
- 8 Rişte-i cānla deste-i sünbülün istedüm şaram
Oldı kim anda ol olup anuñ ile arış arış
- 9 Didüm eyā nihāl-i ḥüsn Muḥyīye mīve ıl ‘atā
Didi nihāl-i tāzeyem ben daḥı virmedüm yimiş

313

İhtirâ'

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Rişte-i cân biline şarmaşmış
Didi gel sende ey dil iş bu imiş
- 2 Dil ırakdan deñerdi zülfin anuñ
Şimdi oldu anuñla qarına qarış
- 3 İki gīsularını büzdükde
Şâne her bir kılna diş bilemiş
- 4 Lebi hoş-âbı içre hâli 'âceb
Kuru mişmiş midür veyâ kişmiş
- 5 Ehl-i 'aşk ile 'aşk şatrancın
Ġâyibâne femi hoş oynar imiş
- 6 Zülfüñ ey hüsñ bāğınuñ servi
Şarmaşuğdur ki serve şarmaşmış
- 7 Kaşlaruñ yaları kiriş dutmaz
Zülfüñi idesin meger ki kiriş
- 8 Dil ü cân peyki geldiler kapuña
Anları kūyuñ itleriyle yarış
- 9 Vaşlı Muhyiye cāna şatduñ çün
Şimdiden girü hicri ayru yarış

314

İhtirâ'

mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

- 1 Nakķâş hat yazaldan haddüñde nakş-ı dil-keş
Rüşen cemâlüñ oldu âyine-i münakķaş

- 80b 2 Hoş sihr ider ruhuñda cādū-yı hāl-i Hindū
Kim dem-be-dem eger baş aña o zülf-i ser-keş
- 3 Ey hüsñ şeh-süvārı meydān bu gün senüñdür
Kaldı girü güzeller sen durma ilerü aş
- 4 Ey kaşı ya çoğaldı ğamzeñ oķı dilümde
Oldı dilüm anuñla oķıyla ıolu ter-keş
- 5 Derd ü ğamuñ şeb ü rüz senden eyā şeh-i hüsñ
Ben mübtelā-yı ‘aşka oldı iki oyunaş
- 6 Cem‘ oldı cān ile dil ‘aşkuñla egleşürken
Derdini birbirine söyler iki belā-keş
- 7 Ger acığup kilābuñ isterse üstüh‘ānum
Kabrümden anlara şun luıf it türābumı eş
- 8 Sen serve varsa Muhyī cān riştesine dir dil
Ol serve şarmaşuķvār n‘ eylerseñ eyle şarmaş
- 9 Şevķ ile ‘aşķ odına pervāneveş yanaldan
Pür-süz sözlerümle şaldum cihāna āteş

315

İhtirā‘

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

- 1 İki la‘li birbirine hoş eş
Her biri cāna vü cihāna beleş
- 2 Ben anuñ leblerine aş yererüm
Lebleri kıanuma benüm yerer aş
- 3 Yaķdı āşıķları yüzinde ruķı
Germ olur yaz güninde haylī güneş

- 4 Baħr olmazdı pül ne hoş düşmiş
Baħr-i ħüsnine pül çatuk iki kaş
- 5 Dâne-i ħâli tañ mı olsa siyâh
Yağdı çün ħüsni ħırmenin âteş
- 6 Çeşmi ‘aşk iline aķın şaldı
Dil ü cãn mülkin itdi cümle taraş
- 7 Dil ile çeşmi yağdı ‘aşkı odı
Tañ mı yanar kuru yanınca çü yaş
- 8 Ğam u derdini başka görme dilâ
Her birin cãn ile ber-â-ber üleş
- 9 ‘Aşkı Muħyînüñ eşki ile tenin
İtdi âb-ı revân ü anda talaş

HARFÜ' Ş-ŞÂD

316

İhtirâ'

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Cānumuz şevk ile olsa n' ola cānāna ḥarīṣ
Dāyimā çünki cihānda ten olur cāna ḥarīṣ
- 2 Andan umsaḳ n' ola ger buse ' aṭāsın şeb ü rüz
Ki gedā dāyim olur şāhdan ihsāna ḥarīṣ
- 81a 3 Lebi nūşinine cān virse bu leb-teşne müdām
Ṭañ mı her kimse olur çeşme-i ḥayvāna ḥarīṣ
- 4 Ṭañ mı şeft-ālū dilesem yüzi bustānından
Kim olur seyre gelen mīve-i bustāna ḥarīṣ
- 5 Hüsni bāğını dilüm gezmeden uşanmadı hıç
Olur āvāre hevā ehli çü seyrāna ḥarīṣ
- 6 Güvleyüp düşmede zülfi yüzi üstine müdām
Görmedük kāfiri bu vech ile imāna ḥarīṣ
- 7 İtmişüz çok güzelüñ muşhaf-ı ḥüsnine nazar
Olmışuz şimdi hemān muşhaf-ı ' Oşmān' a ḥarīṣ
- 8 Pīrümüz gerçi güzel sevmeden eyler bizi men'
Kendü bizden daḥı artuḳ güzel oğlana ḥarīṣ
- 9 Kalmadı hırş hevā vü hevese Muḥyide
Oldı ol şimdi hemān şoḥbet-i yārāna ḥarīṣ

317

Dîger [İhtirâ']

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Oldı hūnî gözi ' aşıkları qurbāna Һarîş
Ne qadar eylese qan artuq olur qana Һarîş
- 2 Ehl-i ' aşkuz iderüz cānı fedā cānāna
Ehl-i dünyā degülüz kim olavuz cāna Һarîş
- 3 Vaşlına iremedük gerçi ki çok cehd itdük
Mübtelā olmada dāyim ğam-ı Һirmāna Һarîş
- 4 Çün Һarîş olduğumuzdan ola geldük maҺrūm
Olalum biz daҺı şimden girü hicrāna Һarîş
- 5 Cān diler olmaya eksük dil evinden ğam u derd
Şāhib-i tekye olur tekyede mihmāna Һarîş
- 6 Şāh olup ' aşk ile girdi ele çün cānum ' aşk
Degülüz saltanat u mühr-i Süleymān' a Һarîş
- 7 ' Aşk ile cānı ğidālanduralum her şeb ü rüz
Hāk olacaq ten içün olmayalum nāna Һarîş
- 8 Bezm-i vaħdetde fenā cānını içdi Muħyî
Bezm-i keşretde degül sāğar-ı devrāna Һarîş
- 9 Qalmanı bir günehe Һırş çü gördük qamusın
Olmışuz şimdi hemān ' afv ü ğufrāna Һarîş

318

İhtirâ'

fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilün

- 1 Ser-güzeştüm söyledüm oldı niçe dürlü qaşaq
Her biri ' uşşākuñ andan kendüye aldı Һaşaq

- 2 Ceng ü harb efsânesine râğbet itmez ehl-i ‘aşk
Kıışa-i ‘aşk anlaradur *aḥseni küllü қашаş*
- 3 Çāk olup ten kūy-ı cānān gülşenine gitdi cān
Nice dursun bülbül-i maḥbūs idindi çün қаfaş
- 81b 4 Muşḥaf-ı ḥüsninde yazmış niçe āyetler ḥaṭı
Her biri ‘āşıkların öldürmeğedür başka naş
- 5 İki zülfi aldılar ben derdmendi ortaya
Ac sülük gibi ider ḳanum benüm her biri maş
- 6 Āsmānda keh-keşān görünse yir yir ṭañ mı kim
Münḥanī pīr olup olmuş derd ü ‘aşḳuñla baraş
- 7 Ḥil‘ at-i ḥüsnüñ olan zülfüñ uzun olmuş şehā
Ol yire sürünmesün ibrişim ile anı қаş
- 8 Zülfüñüñ sevdāsı zülfüñ gibi itdi pāy-māl
Cümle ‘uşşāḳı şehā kimini baş kimini aş
- 9 Muḥyī cehd ile getürdi ḥātem i ‘aşḳı ele
Ḥalkā-i sīm eşk imiş aña melāmet sengi faş

319

Nazīre-i Aḥmed Paşa

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

- 1 Dilümle cānum olup ‘aşḳ baḥrine ḡavvāş
Getürdiler ele himmetleriyle cevher-i ḥāş
- 2 Cemāli muşḥafını açdı ḳarşuma geldi
Baḳınca Şüre-i Ḥamd oḳudum ma‘ a’l-İḥlāş
- 3 Lebi Mesīḥ‘i çeküp himmetiyle cānumuzı
Semā-ı ḥüsne zemīn-i miḥenden itdi ḥalāş

- 4 Ten-i naḥîfümüzi gird-bâdı âhumuzuñ
Müdâm o yârümüze karşı itmede rakḳâş
- 5 Alam dirüm dilin eşk aḳçesiyle redd eyler
Raşâşdur diyü geçmez mi âhene de raşâş
- 6 Dilüm güzellere ‘âmîdî oldı ḥâş saña
Maḥabbet-i ezeliyyeñle cân da ḥâşü’l-ḥâş
- 7 Ne tañ ḥikâyet idelden dil ile cân ‘aşḳuñ
Sevişmez olsalar *el-ḳâşu lâ-yuḥibbü’l-ḳâş*
- 8 Yimiş uḡurlamağa vardı bâğ-ı ḥüsnuñe dil
Ol aşılasyı bend eyle dâr-ı zülfüñe aş
- 9 Çü Mûhyî cânına ğamze oḳıyla zaḥm urduñ
Ḳo dişlesün lebüñi ol da *el-cürûḥu ḳaşâş*

HARFÜ' Z-ZÂD

320

İhtirâ'

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 *Fî semâ'in hüsnühü şudgâ ve hâdden kad 'arâz*
Mişle gaymin muzlimin cidden ve berkin kad vefâz
- 2 Nice [...] varur güller hicâba şerm ile
Verdühu' z-zahhâkü fî-bustâni verdi lev 'arâz
- 3 Şun baña la' lün 'ivâz al cānum ey cānān didüm
Güldi didi cevhere hergiz 'ivâz olmaz 'arâz
- 4 'Arızına haṭ 'arūzî hüsnine kad *min zevāl*
Hüsnî çün bi' z-zâtdur ol zâyil olmaz bi'l-'arâz
- 82a 5 La' l-i cān-baḥşî olaldan cān-sitān ḥaṭṭıyla yār
Beddele'l-ḥalku mine'l-'uşşâkı ervāhen kabâz
- 6 Çeşmi 'uşşâkı bīmār itdügi çün dem-be-dem
Âhî 'uşşâkuñ dutup anı çeker dāyim marâz
- 7 Cevre ṭâkat yok vefâ kııl dinse cevrin arturur
Gerçi zulme dâddur şâha şikâyetden ğarâz
- 8 Sîm-i eşkümden mu' ayyen aḫçeler dil tıflına
Külle yevmin ḥâkimü'l-'aşkı li-enfâkın farâz
- 9 Şevk ile Muḫyî-i şeydâ mezheb-i 'aşka girüp
İctebâhu vertezâhu mâsivâhu kad rafâz

321

Dîger [İhtirâ']

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Nice idem hadd-i sürhine gül-i sürhi 'ivâz
Haddi zâtı sürh ü şermiyle anuñ gül bi'l-'arâz
- 2 Nicesi idem 'ivâz anuñ lebine la'li ben
Kim muşavver rûha bir seng-i cemâd olmaz 'ivâz
- 3 İnfi'âl ü şerm ile girdi yire şems ü kamer
'*Inde izhâbi'n-niķâbi 'arizîne ev 'arâz*
- 4 Öpmege zülfini biz cân virürüz olmaz nâşîb
Külle yevmin cā' ilü'l-mıştu bi-esnânin ya'âz
- 5 Bir marâz vardır iki çeşminde kim her lahzada
Hün-ı 'âşık içmeyince durmaz artar ol marâz
- 6 *Fî-revâye'l-baħri lemmâ cā'enâ minhü'l-ħayâl*
Küllü şabbın nefsehü fî-sâhatü'l-vaşli farâz
- 7 Sünnet idi 'âşıkâ kan yaş ile ğusl eylemek
Şâri'ü'l-'aşkı 'aleynâ külle yevmin ķad farâz
- 8 'Aşk ile bir cevher oldu 'âlem-i ğamda dilüm
K'ânâ her bir miħnet ü derd ü belâ başka 'arâz
- 9 'Aşkdur dünyâ evine gelmeden Muħyî murâd
Şâhdur maķşûd bi' z-zât ve serâyi bi'l'arâz

322

Dîger [İhtirâ']

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Cân 'ivâz virüp lebin almaķ idinmişdüm ğarâz
Didi kim olmaz cihânda cân-ı şîrine 'ivâz

- 2 Bî-[‘] araz çün cevher olmaz tañ degül la[‘] linde an
La[‘] li cevherdür kim aña h n-1 [‘] aıkdur [‘] araz
- 3 al[‘] atı hüsn  sm nı anda n r-1 cebhesi
Min-sev di[‘] -a[‘] ri fi ’l-ufk  bey zun i[‘] teraz
- 4  sm n-1 hüsnde binisi tiğ-1 s md r
Ż  sihrin fihi emsen kıt[‘] ateyni ad faraz
- 5 Her siyeh emi anuñ bir Hind -y1  yined r
K lle h nin z  [‘] ale ’l-minz r1 mir ’aten [‘] araz
- 82b 6 C dın izh r idüp ol eh valın idüp r yg n
Didi kim c d ol [‘] a dur k’ olmaya aña [‘] ivaz
- 7 anlı yaumla vuz  itdüm nam z-1 [‘] a i n
Muz lemest  mir[‘] ate ’d-d ny  vuz  ’i inteaz
- 8 P ki [‘] auñ ehl-i dil c nına ihatler virür
Oldı n -p ki hev  ehline ehv n  maraz
- 9 Olmasun [‘]  lemdede eyd  Muhy  bir dem [‘] asuz
[‘] A olmadur cih na gelmeden  nkim araz

323

İhtir [‘]

f  il t n f  il t n f  il t n f  ilün

- 1 Ayla olmazsa eh  b señ bize vir b ri arz
Birine biñ virmek olsun bu uluñ üstine farz
- 2 B seler virmekte eyleser tefennün adını
Eyle ihs n ba[‘] zın ayla ba[‘] zını ber-vech-i farz
- 3 B se ihs n eylemezseñ b ri ben leb teneñe
Ram idüp g h  lebün  b-1 hay tın eyle [‘] arz

- 4 Ey tabîb-i cân bu hasteñ irişürdi şihhate
Luţf idüp alup elüm dutsañ hemân bir def a nabz
- 5 Zülfüni gâhî yüzün üstine aç degşür gehî
Mülk-i hüsnün şâhısın cümle elüñde baş u kabz
- 6 Haţt-ı mevhumuñ gubârından muhaqqak olalı
Nâme-i a' mälümüz gibi dolupdur tül u ' arz
- 7 Tañ mı âhumla fenâya varsa cümle yir yüzi
Şarşarıyla âhumuñ tozup semâya çıkdı ' arz
- 8 Eglenüp yârüñ hayâliyle giceler şubhâ dek
Eyledüm kendüm hemân ol yâr ile şöbetde farz
- 9 Gözlerine Muhyîñüñ yâri cemâline nazâr
Birinedür farz-ı ' ayn ü birinedür ' ayn-ı farz

324

Nazîre-i Ahmed Paşa

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Cemâli gülşeni dilde kıomaz hevâ-yı riyâz
Benefşe haţtı riyâhında itdürür a' râz
- 2 ' Aceb yaraşmış anuñ aq yüzinde zülf-i siyâh
Biribirin ne hoş açmışdur ol sevâd-ı beyâz
- 3 Zuhûr idüp leb-i yâkûtı üzre reyhân haţ
Yazıldı *fîhi şifâ 'ün li-cümleti 'l-emrâz*
- 4 Cemâli bâğını doymaz teferrüce dil ü cân
Taraf taraf var o bâğ içre dürlü dürlü riyâz
- 5 Yüzi şahîfesine yazmış ol mehüñ haţı zeyl
Anuñ sevâdına baqdum görindi şekl-i beyâz

- 6 Ne deñlü ser-keş ise zülfi āhumuzla velī
Musallaṭ oldu anuñ üstine daḡı miḡrāz
- 83b 7 Ḥarāmī ġamzesi çeşmine karşı ḡanumuzı
Döker dimez mi o bī-raḡm aña ider iġmāz
- 8 ‘ Aceb mi ‘ āşıḡı ḡanınsuz olmasa la‘ li
Tevārüd itmededür cevhere müdām a‘ rāz
- 9 Ġamı vü derdi ile Muḡyī ḡoş tena‘‘ umda
Egerçi hicr ile olmışdı ḡaylice murtāz

ḤARFÜ' Ṭ-ṬĀ'

325

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Gözlerüm yaşı olupdur ' aşk Bağdādına Şaṭ
Ravzanten fīhi ivezzün ve'l-fü 'ādü fīhi baṭ
- 2 Şaçduğınca âteş-i âhum şerār ol yārüme
Âb-ı rüyına düşüp her bir şerārı oldu ḥaṭ
- 3 Gözleri üstinde beñler eylese ḥayrân beni
Ṭañ mı olmaz ḥarf-i ' ayn ü ḥarf-i şād üzre nuḳaṭ
- 4 Eyledüm ' aql ü dil ü cānı o cānāna fedā
Kaldı işe yaramaz fersüde ḥaste ten faḳaṭ
- 5 *Tā ne-gîred bâdhā zülf-i perişân-ı turā*
Besteem bār rişte-i cān ḥod urā ez-vasaṭ
- 6 Pây-māl itse şaçuñ kim ehl-i ' aşka ḥulledür
Min-semā 'i 'ālemi'l-ḥüsni ile'l-arzı hebaṭ
- 7 Muşḥaf-ı ḥüsñündeki ḥaṭṭuñ tırāş it dostum
Düşmen-i devr ol güzel muşḥafda yazmış çok ğalaṭ
- 8 Mürg-ı dil dünyâyı gezdi geldi bâğ-ı ḥüsñüne
Şārehü'l-'ışku bi-ḥabli'ş-şudğı ricleyhi rabaṭ
- 9 Eşk-i Muḥyîye nazar kıl yaḥ mıdur her ḳaṭresi
Min-semā 'i 'ālemi'l-ğammi ile'l-arzı saḳaṭ

326

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Gönlümüñ Bağdâd' ı kim eşküm olupdur aña Şat
Şöyle virâne ki ol Şat' dur nişân andan faķat
- 2 Şatmış idüm cānumı bir buseye cānānuma
Cānumı ķabz eyleyüp itdi semen nişfını ĥat
- 3 Muşhaf-ı ĥüsniñde beñler eyledi ĥayrān dili
Kim ķırā'atda virür teşvir tıfla çok nuķat
- 4 *Rişte-i cān bā-ķaleb müy-i miyāneşrā ne-yāft*
Dīd zülfeşrā zi-ķasret best ūrā ez-vasat
- 5 Eşkümi sīm ü yüzüm zer itdi ĥattı-ı dil-keşi
Tañ mı niķe sīm ü zer ĥaşıl ķılır çün ĥüsñ-i ĥat
- 6 Düşdügümde 'ālem-i 'aşķına öñ dil tıflını
Eyledüm ķurbān ola tā kim baña *zūĥrū farat*
- 7 Heybet-i çeşmin görüp 'āşķıları birbirine
Dir 'alā şekli'l-ġazāli hel ra 'eyte *zībe ķat*
- 83b 8 'Aķl u şabr u cān u dil Muĥyiyi ķoyup gitdiler
Ol siyekār ile ķalmışdur ķara baĥtı faķat
- 9 Şi' rimüzde var Kemāl üslūbı vü tarz-ı Ĥasen
'İşķunā ķad 'alleme'ş-şi're 'alā hāze'n-namaķ

327

Nazîre-i Şeyĥi

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Zaĥm urdı cāna gülşen-i ĥüsniñde ĥār ĥat
Ne ĥārdur ki cānumuza itdi kār ĥat

- 2 İklîm-i hüsnde kıparup haylî tozlar
İtdi diyâr-ı cân u dili pür-ğubâr haṭ
- 3 Hüsni iline sipâh çeküp hüsni ‘askerin
Fi’l-hâl itdi zülfi gibi târ-mâr haṭ
- 4 A‘dâ-yı dîne Ka‘be-i hüsni ayakladup
İster harâb ide anı ol nâ-bekâr haṭ
- 5 Zülfi ile yüzi arasında bulup dâlâl
İmâmı kıdı eyledi küfr ihtiyâr haṭ
- 6 Çün hem-dem oldu ruḥları târına rûz u şeb
Tañ mı yakarsa cân u dili nârvâr haṭ
- 7 ‘Âşık-küş oldu haṭtı meger mâr-ı zülfinüñ
Şaçduqça zehrini olur ol zehr-i mâr haṭ
- 8 Bülbülleri dağılmada üşmekde zâğlar
Gülzâr-ı hüsni ideli sebzezâr haṭ
- 9 Vaşf-ı haṭın yazup kıalem-i Muhyî eşk ile
‘Aşk ehline kıdı yine bir yâdgâr haṭ

328

Nazîre-i Mesîhî

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Zülfi ile bezmi hüsniinde idüp baş u bisâṭ
‘Aşk şaṭrancın bizümle oynar eyler inbisâṭ
- 2 Yazdı haṭtı hüsni evşâfını evrâk-ı güle
Ehl-i‘aşka virmek için tâze şevk ü nev neşâṭ
- 3 Hüsni ‘uşşâka kıyâmet zülfi diller mahşeri
‘Arşa-i hüsniinde itmiş târ-ı zülfinden şırâṭ

- 4 Şād olur dil eylese şîrîñ lebi düşnām-ı telḥ
Bāde ile nuql virür çün sürür ü inbisāt
- 5 Her kaçan bezminde anuñ qarşuma gelse raḳîb
Silkerem destüm yüzine itdügümce imtiḥāt
- 6 Ağzumuz küçük velî dāyim büyük ğamlar yudar
Nūlicü mişle'l-cemāli'l-femmi fî-semmi'l-ḥayāt
- 7 Oldı gökler gibi ğamlar çeşümü kat kat muḥîṭ
‘Ālem-i ğamda nüh-eflāk-i ğama olduḡ muḥāt
- 8 İstemez cān mürġi bu dünyā ribātında qarār
Mürġ ister āşyān olmuş devāb için ribāt
- 84b 9 Dār-ı dünyānuñ yakîndür inhidāmı Muḥyiyā
‘Āḳil iseñ itme bir köhne ribāta irtibāt

ḤARFÜ‘ Z-ZĀ’

329

İhtirā‘

mefā‘ ilün fe‘ ilâtün mefā‘ ilün fe‘ ilün

- 1 Hevâ-yı dil yine terk-i diyârdan maḥzûz
Uşandı bu aradan kûy-ı yârdan maḥzûz
- 2 Diler gidüp kıoya âvâre dil beni tenhâ
Şabâ gibi o daḥı zülf-i yârdan maḥzûz
- 3 Gezüp cihâmı dil itmezdi hiç yirde karar
Görüp kara saçın anda karârdan maḥzûz
- 4 İdindi bu dil-i bî-kâr ‘aşkı kâr hemân
Degül cihânda daḥı kâr bârdan maḥzûz
- 5 Görinmez oldu göze naşş-ı devr-i bûkalemün
Hemân cihânda o naşş-ı nigârdan maḥzûz
- 6 Şarâb-ı nâz içüp ol nâzenînün iki gözi
Birisı mestî vü biri humârdan maḥzûz
- 7 Görüp lebin dil-i dîvâne zülfine gitdi
‘Aceb ki şekkeri kıor zehr-i mârdan maḥzûz
- 8 Hemîşe cân gibi dil ğamzesi oḥın şaklar
Başiret ehli olur yâdgârdan maḥzûz
- 9 Vişâli va‘desi ile bulup tesellî dil
Olup recâda aña intizârdan maḥzûz
- 10 Gedâ-yı kûyı olur şehleri taşaddura şâd
Riyâset ehli olur i‘tibârdan maḥzûz
- 11 Miyân-ı keşrete düşmekden incinür Muhyî
Nigârı ile o ḥalka kenârdan maḥzûz

330

İhtirâ‘

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 Cân-ı bî-‘ aşka cihânda la‘l-i cânândan ne hâz
Bezmede mest olmayana câm-ı devrândan ne hâz
- 2 Gerçi dalduğ baħr-i ‘ aşka lîk vaşla irmedük
Bulmasa ğavvâş lülû aña ‘ ummândan ne hâz
- 3 Tañ mı mülk-i dilde itmezse karar ol şâh-ı ħüsn
Kim şeh-i iklîm-i hefte şeh-r-i vîrândan ne hâz
- 4 Mu‘ tekif dil mescid-i ħüsninde gitmez zülfine
Meshî de öğrendi aña kâfiristândan ne hâz
- 5 Ruħları kıadrini bilmez zâhid-i bî-ma‘ rifet
Dîde-i a‘ mâya mâh u mihr-i raħşândan ne hâz
- 6 Bakmayup zülf ü ruħına ğayrı yir gözler raķîb
Ol ki bî-milletdür aña küfr ü îmândan ne hâz
- 7 Çünkü ol ğün yüzlü ğâyib âh u ğiryemden ne sūd
Olmayınca yaz ğünü ebr ile bârândan ne hâz
- 84b 8 Tūṭî-i dil ħasret-i kıand-i leb ile virdi cân
Mışr-ı ħüsn içre hezârân şekkeristândan ne hâz
- 9 Çün şeh olduk mülk-i faķra yâr kūyına gedâ
Mâl-ı Kıârün‘ dan veyâ mülk-i Süleymân‘ dan ne hâz
- 10 ‘ Aşķ ile içdük fenâ câmın çün aldük lezzetin
Kalmadı rağbet beķâya âb-ı ħayvândan ne hâz
- 11 Cân ğoziyle ğördüği cânâna ‘ aşık Muħyî çün
Ten ğoziyle ğördüği ‘ avretle oğlandan ne hâz

331

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mef' ulü mefâ' ilün mef' ulü mefâ' ilün

- 1 'Aşk olmayan âdemde yokdur dil ü cāndan ḥaz
Mey içmeyene hergiz yok bezm-i cihāndan ḥaz
- 2 Cānum leb-i cānāndan ğayrıya degül māyil
Kim mülk-i cihānda cān eyler yine cāndan ḥaz
- 3 Şeh-bāz-ı dilüm ki gāh luṭf it ele al ey şāh
Şeh şayd idicek her gāh eyler çü toğandan ḥaz
- 4 Bizden yaña gel bir an bile idelüm seyrān
Tā kim olavuz ey cān 'ömr-i güzerāndan ḥaz
- 5 Dil mülki süheylinden gitdi gözüme dildār
Yaylağa çıkup itdi tebdīl-i mekāndan ḥaz
- 6 Yirleşdi yüzinde cān gitmez saçına bir an
Rūm iline öğrendi itmez Karaman' dan ḥaz
- 7 Şol gün ki kaçā gönlüm āh itdügümi ister
Kaçkun kaçıcak eyler ol günde dumāndan ḥaz
- 8 Çün rûze-i hicrānı derd ü ğam-ı yār ile
Her gün boğarız itdük işbu Ramazāndan ḥaz
- 9 Muḥyî reh-i 'aşkında ğam çekmek ile ḥurrem
Öğrendi yüke eyler ol bār-i girāndan ḥaz

HARFÜ'L-‘AYN

332

Nazîre-i Nevâyi

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 *Fî-heve‘ ş-şübbâni şübnâ ‘ömrênâ bi’l-lehvi zâ‘*
Beyne aşhâbi’l-cemâli kalbenâ mülki meşâ‘
- 2 Bâğ-ı hüsne hizmet itmekde geçürdük ‘ömrümüz
İtmedük bir gün anuñ bir mîvesinden intifâ‘
- 3 Nağd-i ‘ömri gerçi kim harc eyledük dil-ber ile
Ġayr ile bâzâr idüp bizden iderler imtinâ‘
- 4 Gerçi gördüm çok güzeller sevdüğüm birdür hemân
Cümleden zihnümde bir şüret idüpdür intizâ‘
- 5 İsterem ben cânım ol cânânuma teslîm idem
Ey melek luğf eyle itme nez‘ vaqtinde nizâ‘
- 6 ‘Aşqumuñ mektûm sırrın iki çeşm-i hûn-feşân
Fâş kıldı küllü sırrın cāveze’l-işneyni şâ‘
- 85a 7 Nâlemüñ nâyı semâ‘ â öñürüpdür çün beni
Nefh-i şür olduğda kalğup ‘aşq ile idem semâ‘
- 8 Yârimüñ derdi virür şihhat ğam-ı şādî ile
‘Aşq ile ezdād ider ‘aşık dilinde ictimâ‘
- 9 Muhyiyâ la‘li hayâliyle mey-i la‘l eyle nüş
İtme minnet sâķiye çekme humâr ile şudâ‘

333

Nazîre-i Diğer [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Hâl ü vicdânı olupdur 'aşka vecd ü semâ'
Anuñ için şıgmaz ol hâle kıyâs ile semâ'
- 2 H'ânkâh-ı 'aşka her kim gelse içse câm-ı 'aşk
Cübbe vü destârı eyler kendüden evvel semâ'
- 3 'Aşk râhına şu dem kim şıdık ile başduk kadem
'Âr u nâmûs u karar u şabr ile itdük vedâ'
- 4 'Aşk bazarına geldi râst râhum didiler
Cân u dildür bunda naqd-i derd ile gamdur metâ'
- 5 *Bâ-dil ü cânem zen-i dünyâ dü pistân 'arz kerd*
Derd ü gam nüşideend ez-vey şudend eñ ez-rizâ'
- 6 Künc-i fûrkatde bize derd ile gamdur yâr-i gâr
Söylenür şıhhatle şâdî itmedük biz ictimâ'
- 7 Âhum artaldan şeb-i rûzın cihânuñ bilmezem
Gicem andan dūd olupdur gündüzüm andan şu' â'
- 8 Nâlemi geh ney şanurlar gâh çeng ü geh rebâb
'Aşk itdürdi bize çok dürlü nâle ihtirâ'
- 9 'Âlem-i 'aşka bulup şevk ile Muhyî ittişâl
Eyledi kevneynden cân u dil ile inkişâ'

334

Nazîre-i Diğer [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Gel gider olduğ görelüm yüzüñi şoñ el-vedâ'
Bir dağı hasretle maşerde idevüz ictimâ'

- 2 Ayrılırken çün kıomazsın dest ü pâyuñ öpmege
Bâri ħâk-i pâyuñı öpmekden itme imtinâ^ç
- 3 Tende her ^çuzvum vedâ^ç eyler zebân-ı ħâl ile
Cân kıulağıını dut ey ârâm-ı cân kııl istimâ^ç
- 4 Âhumuñ bādıyla her gün gönderem saña selâm
Bulmaya senden peyâmumla selâmum inkışâ^ç
- 5 Çün gider olduğ kıapıñdan idelüm küyuñ şavâf
Öldüriser bizi ħasret olsun ol ħacc-ı vedâ^ç
- 6 Sensüz ey cân cânı cânân n^ç ideyin ben cânımı
Çün cihân mülkinde bî-cân tenden olmaz intifâ^ç
- 7 Şevküñ ile başlasam kıabrümde nâlem nâyına
Ħaşre deñlü her ħubârı ħâkümüñ ide semâ^ç
- 85b 8 Ħasretüñle Muħyî ħâk olduğda her bir sebzesi
Dâyimâ anuñ zebânından diyeler el-vedâ^ç
- 9 Baş ağırduğ dirsün eş^ç ârumla ^ç arz-ı ħâlüme
Def^ç olurken ey cefâ-pişe gül-âb ile şudâ^ç

335

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilün

- 1 řaň mı rüz u řeb yüzüñ itse cihânı pür-řu^ç â^ç
Anda eyler dâyimâ ħurřîd ile mâħ ictimâ^ç
- 2 Şevķ ile ruřsâruñuñ şem^ç ine evvel yanmada
Birbiriyle cân u dil pervânesi eyler nizâ^ç
- 3 Pây-mâl itme řaçuñ ^ç ömrüm gibi itme zelîl
Ħayfdur bu vechile bulmaķ kesâd ol ħoř metâ^ç

- 4 Yâr mâyl gitdi aġyâr eylerüz vaşlın recâ
Kim bulup ‘ illet vücūd itdi mevâni‘ irtifâ‘
- 5 Biz lebinüñ tûḡî-i gūyâsına öğrenmişüz
Bülbül ü kumrînüñ âvâzı virür bize şudâ‘
- 6 Tâñ mı meyl itse lebine cân çün olmuş âşnâ
‘ Âlem-i ervâhda itdüklerinde ictimâ‘
- 7 Âb-ı hayvâna lebini niçe hayvân beñzede
Cân virür ‘ uşşâka bu andan kim eyler intifa‘
- 8 Ağzınuñ mâhiyyetin şordum didi ol rûhdur
Yok Hudâ‘ dan ġayrıda aḡvâl-i rûha ittılâ‘
- 9 Muḡyî-i şeydâ gibi ‘ aşkı meyiyle mest olup
Şevḡ ile eflâk ü mihr ü mâh itmekde semâ‘

336

Nazîre-i Aḡmed Paşa*fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün*

- 1 Cân u dil itmekde ‘ aşk ile semâ‘
Nâlemüñ nâyını idelden simâ‘
- 2 Nâlemüñ envâ‘ ı ile eyledüm
Ehl-i ‘ aşka günde bir nây iḡtirâ‘
- 3 Başlasam maḡşerde nâlem nâyına
Ehl-i maḡşer ‘ aşk ile ide semâ‘
- 4 Bülbüli ḡâmüş ider nâlem benüm
Her kaçan gülşende itsek ictimâ‘
- 5 Cân u dil nâleyle ‘ aşkum itdi fâş
Küllü sırrım cāveze’l-işneyni şâ‘

- 6 Güş-ı yâre bunca nâlem girmemiş
Vehm iderdüm kim vire aña şudâ^ç
- 7 Rüşen itdi halka ‘aşqum gün gibi
Âhum odından olan çoqluq şu^ç â^ç
- 8 İtdi dil mülkini dil-berler harâb
Her biri mülküm diyü idüp nizâ^ç
- 86a 9 Muhyiyâ dil-berlere dil virmeden
Mentefâ^ç nâ bel hüve fi’l-beyni zâ^ç

337

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilün

- 1 İtdi küyünda dil ü cân ictimâ^ç
Tütî vü bülbül nevâsın kılmâ^ç
- 2 Vaşluñuñ ‘îdine cânımla dilüm
Saña öñ qurbânda eylerler nizâ^ç
- 3 Luţf idüp şun datlu ağzuñ ağzuma
Göñlüm ister şerbet-i kand-i fûkâ^ç
- 4 ‘Âşıkun göñli evin yıqma şağın
Kim binâ-yı Hâq^ç dur ol hayrû’l-bikâ^ç
- 5 Sen meleksin çünkü şeytândur raqîb
N^ç için eylersin aña sen ittibâ^ç
- 6 Müşkil ol kim tıfldur yârüm dahı
‘Âşık ahvâline itmez ittılâ^ç
- 7 Nâ- şüküfte gonçesine şimdiden
Şad hezârân bülbül itmiş ictimâ^ç

- 8 Hırmen-i hüsünde hâşıl keyline
Ehl-i ʿaşk itmiş zenaḥdânını zâʿ
- 9 Gül-ruhı bûyı dimâġ-ı Muḥyîye
Girse olmazdı aña ayruḡ şudâʿ

338

Nazîre-i Dîġer [Aḥmed Paşa]

fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

- 1 Senden ayrılmak görindi el-vedâʿ
İftirâka irişür her ictimâʿ
- 2 Bağlamışdum bilüñe cân riştesin
Çekdi çün devrân o buldı inḳitâʿ
- 3 Yilmedün ya bir [nice] geçdün hemân
İtmedüm ʿömrüm gibi hiç intifâʿ
- 4 Câm-ı hicrûñ baña virdi bir ḥumâr
Ḥaşre deñlü ġitmez itdüġi şudâʿ
- 5 Añlamaz ʿaşkuñ şehîd eyler beni
İdevüz cennetde yine ictimâʿ
- 6 Didiler ḳopdı ḳıyâmet uşbu ġün
Nâlemün şürin idicek istimâʿ
- 7 Cân ile dil nâleme âheng idüp
Her biri dir el-firâḳ u el-vedâʿ
- 8 Telḡ ider ʿömrün ḳamu lezzetlerin
Leyle-i hicrân ile rûz-ı vedâʿ
- 9 Muḥyîyi ḥaşret odı kül eyledi
Şevḳ ile her cüzʾi itmekde semâʿ

86b

339

İhtirâ'

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Komadı tende fenâmuz nemek ü nâna şama'
Var dil ü cânda velî kıt-ı dil ü câna şama'
- 2 Ol ki def' ide humârını fenâ câmı ile
Olmaz anda kadeh-i çeşme-i hayvâna şama'
- 3 'Aşk ile hâ-m-ı dilüm puhte olam diyü umar
Anuñ için ider ol âteş-i süzâna şama'
- 4 Âşnâsını yaçar 'aşk odı pervânelerüñ
İtmesün yanmağa pervâne-i bigâne şama'
- 5 Derd-i 'aşkı çekenüñ cân u dili râhat olur
Olmasun râhat o 'aşık k' ide dermâna şama'
- 6 Genc-i cânânı ararlar dil ü cân dünyâda
Olmasa ol şama 'olmazdı bu virâna şama'
- 7 Maşhar-ı 'afv olalum diyü idüp nefis igvâ
Dâyimâ virmededür zenbe vü 'isyâna şama'
- 8 Tohm-ı ihlâş ekerüz dilde velîkin bitmez
Anuñ için iderüz eşk ile bârâna şama'
- 9 Muhyî cehd eyle ki cânânuña vuşlat bulasın
Olmasun mâni' aña 'avret ü oğlana şama'

340

Diğer [İhtirâ']

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Kalmadı 'aşk ile tende dile vü câna şama'
Lîk hâk olsa dağı gitmeye cânâna şama'

- 2 Hüsniñüñ şehrine gitdi dil umup leblerini
Tûṭî-i Mıṣra iletdi şekeristâna ṭama^ç
- 3 Gizlese ḥalk-ı cihândan denî-i ḥâtemini
Ṭañ mı her kimse ider mühr-i Süleymâna ṭama^ç
- 4 Hüsni bâğında çü çâh-ı zenaḥı zindândur
Anda cân u dili düzd itdi o zindâna ṭama^ç
- 5 Ruḥına karşı gelen niçe hümâ-yı ḳudsi
İtdi pervâneler ol şem^ç -i şebistâna ṭama^ç
- 6 Eyledüm başımı gūy u aña ḳaddüm çevgân
Tâ ele ala idüp gūy ile çevgâna ṭama^ç
- 7 Varsa rûyında saçı yanına dülbendi ne ṭañ
Resmdür Rûm ili evcinde çü mihmâna ṭama^ç
- 8 Leblerin oynadaraḳ şîve ile ^ç arz ideli
Geldi her birisini emmege yârâna ṭama^ç
- 9 Muḥyî şîrîn lebine diş bilese ṭañ mı gelür
Müştehâ ni^ç meti gördükde çü rindâna ṭama^ç

87a

341

Nazîre-i Mesîḥî*mef^ç ulü fâ^ç ilätü mefâ^ç ilü fâ^ç ilün*

- 1 Zeyn itdi bezm-i ḥüsni egerçi hezâr şem^ç
Lîk anda yoḳ ruḥuñ gibi bir yâdgâr şem^ç
- 2 Zülfüñ çü leyl ü yüzüñ ḥüsn câmi^ç i
Anda olursa iki ruḥuñ vechi var şem^ç
- 3 Mihr ü mehüñ çerâğiyile dolanup arar
Bulmaz felek ruḥuñ gibi bir tâbdâr şem^ç

- 4 Zülfüñle artuķ olsa ruħuñ şevķi ıań degül
Kim ıarańu gicede olur Őu' ledâr Őem'
- 5 Artursa gözlerümle şeref ruħlarıñ ne ıań
Kim Şem' dānlarıyla bulur i' tibār Şem'
- 6 Şem' i murādına yaturup bezmüñe getir
Bezmünde yanmağile ider iftiħār Şem'
- 7 Rüz-ı firāķ añup Şeb-i vuşlatda yaş döküp
Kan ağlamağda Őubħa degin zār zār Şem'
- 8 'Aşķuñda Şem' a ħācetüm olmaz çün olmadan
Eşķüm nücümüyle yemīn ü yesār Şem'
- 9 Āh itse Muħyī ıań mı ruħuñ Őem' idüp raķīb
Āhı Şu' ā' ın itdi aña rüzgār Şem'

ḤARFÜ'L-ĠAYN

342

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Mîvesin ḥüsnüñ nihâlinüñ götürmez dal budag
Anuñ için oldu kudretten iki zülfüñ dayağ
- 2 Dil düketmez seyr-i bâğ-ı ḥüsn-i bî-pâyānuñı
Ömrini anda düketmişdür dükenmez uc bucağ
- 3 Mescid-i ḥüsnünde her bir kaşuñuñ mihrâbına
Ruḥlaruñdan her biri kudretten olmuş bir çerâğ
- 4 Bezm-i ḥüsnünde şarâb-ı aşkuna ey şâh-ı ḥüsn
Mâh-ı nevdür sâğar-ı sîmîn güneş zerrîn kabağ
- 5 Ter benefşe virür iken her dimâğa taqviyet
Veh ki ben şeydâñı ḥaṭtuñ itdi muḥtellü' d-dimâğ
- 6 Sen hümâyı şayd idem diyü dil-i dîvânemüz
Rişte-i cân ile târ-ı tenden itmişdür duzağ
- 7 Ruḥlaruñ mihr ü mehine aşık olmuş âsmân
Anuñ için yaqub encümle tenin komağda dâğ
- 8 Dil peyâmın irgürür nâlem kabûl-i derd senüñ
Ḥazretüñ ḥâkim resûlüñ hizmeti ancak belâğ
- 9 Ḥayra girüp Muḥyiye şun cām-ı la' l-i cân-fezân
Cân viriyor aña teşne [...]

343

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Tal' atun gördükde meh-rûlardan itdi dil ferâğ
Toğicağ hurşid olmaz hâcet-i şem' ü çerâğ
- 87b 2 Hoş virüpdür hüsni-mâder-zâduñ ey kân-ı hüsün
Tal' atun hurşidine meşşâta kaydından ferâğ
- 3 Almağičün zerrece meh mihr-i rüyuñdan haber
Şubha dek her dem arar ruhsârünü yaqup çerâğ
- 4 Özge şâh-ı hüsnsin ' âlemde kim saña kırar
Dehr-i eflâk ile biri biri üzre nüh otağ
- 5 Hüsünüñ bağında kıddüm hoş hırâmân servdür
Kim olupdur beñlerün aña niçe miskîn kızağ
- 6 Gonçeves püşide it pîrâhenün kim bâddan
Olmaya büyü anuñ gül gibi ' ıtr-ı her dimâğ
- 7 Hâlümü gör rahm kııl bende kıoma dâğ-ı firâk
Yanmışam başdan ayağa kıalmamışdur cây-ı dâğ
- 8 Hağ rızâsıyçün kıarib olma kıarib-i bâtıla
Kim olur Hağkı' a yakın her kim ola andan ırağ
- 9 Muhyisüz küyuñda ağıyar ile şöhbet itme kim
Dutmaya gülşende bülbül yirini zâğ u kelâğ

344

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Yârümüñ zibâ cemâlin zeyn iden iki yañağ
Nev-' arūs-ı hüsniñde olmışdur iki al duvağ

- 2 Rûm ilinde Ak Deñiz' dür hüsni deryâsı anuñ
Olmuş ol deryâda her bir hâli bir qara batağ
- 3 Tekye-i 'aşkıında hüsni ni' metinde süfre ay
Şem' dür gün tañ mı resm-i tekyedür süfre çerâğ
- 4 Beñzeyelden gül ruhına vü benefşe zülfine
Her biri buldı çiçekler içre haylîce dimâğ
- 5 Kaddinüñ şimşâdına öykündügiçün servler
Bâğbân hışm eyleyüp her birine urdı dayâğ
- 6 Hâli gibi güşe-i hadd ü hañın cây itdi dil
Şoñbet ehlinüñ yiridür sebzâr u taraf-ı bâğ
- 7 'Asker-i hüsni ile hañı 'askeri ceng üzredür
Hüsni meydânında dutmışlar niçe şaf şol u şağ
- 8 Tañ mı olsa haste her lañza gözi k' aña gîdâ
Haste 'aşık qanıdır her dem nice olsun o şağ
- 9 Muhyî qadr-i ân-ı vaşlı bil zamân-ı hüsnde
Kim bu fânî devrde irmez deme dem çağa çağ

345

Nazîre-i Diğeri [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Hoş dizilmiş gülşen-i hüsniinde güller sürh ü ağ
Her taraf reyhân u sünbül deste deste bağ bağ
- 2 Bâde-i 'aşkıyla tolu câmdur la' li müdâm
Devlet anuñ kim eline gire ol la' lin ayağ
- 88a 3 Hüsni şahrâsı 'aceb şahrâ-yı bî-pâyân imiş
Olmuş anda beñlerinüñ her biri bir qara tağ

- 4 Gice gündüz zülf-i rüyında ruḥı hoş pür-ziyâ
Gerçi dirler gündüzin olmaz ziyâ-yı şeb-çerâğ
- 5 Cân u diller bülbül ü tûḫîlerin şayd itmege
Gülşen-i ḥüsninde ḳurmuş târ-ı sünbülde duzağ
- 6 Devr-i ḥaddinde ḳalenderler olupdur lâleler
Anuñ içün sinesine her biri ḳomaḳda dağ
- 7 Ḥüsni bâğında ‘acebdür zülfi yanında ḫaṭı
Bâğda nâdir düşer çün şoḫbet-i tâvûs u zâğ
- 8 Geçdi ‘ömrüm ‘aşḳı râhında sefer itmekde lîk
Ne yitişdüm maṭlaba ne yolda buldum bir ḳonağ
- 9 Cevher-i ‘aşḳı o şâha pîş-keş ḳıl Muḫyiyâ
Almasun ol cevheri ḫâşı şaḳın oğlan uşâğ

346

Nazîre-i Diğeri [Ahmed Paşa]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Lâlezâr-ı sinemün üstinde ğamdan oldu tağ
Baña bâğ üsti olur tağ illere tağ üsti bâğ
- 2 İrmedüm yâre ḳavuşdı derd ü ğuşşam tağları
Dirler adam adama irer irişmez tağa tağ
- 3 Câm-ı fûrḳat özge telḫ imiş cihân bezminde kim
Ḳaṭresin anuñ dadanlar ḳan ḳuşarlar bağ bağ
- 4 Odlara yansun göreyin bu dil-i pür-süzümü
Hicr ü ḫasret odına olur iki de bir ocağ
- 5 Daşum u içüm firâḳ odıyla yanup ḳurıdı
Gözde yaşum tende ḳanum eridi yürekde yağ

- 6 Ğonçeveş sırdür girîbānum çün ol gül yüzlüsüz
Eylemez hūnīn dilüm meyl-i bahār u geşt-i bâĝ
- 7 Geh elif çekmedeyem sīnemde kıaddi yādına
Geh kıoram baĝrumda ħaddi lâlesi yādına dāĝ
- 8 Nice şalsun ol hūmā-yı kıuds sāye üstüme
Kim begenmez kıonmaĝa vīrāne ĝamĝānem kelāĝ
- 9 Muĝyî bād alınca başuñ lâle vü nergis gibi
Cām-ı la'li yādına kıoma müdām elden ayāĝ

347

Nazîre-i Dîĝer [Aĝmed Paşa]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dāĝ-ı hicr ü dāĝ-ı ħirmān dilde dāĝ üstine dāĝ
Kūh-ı derd ü kūh ü ĝam sīnemde taĝ üstine taĝ
- 2 Dillere dāĝ ursa dilden her çıķan āhum ne tañ
Nār-ı hicr ü nār-ı ħirmān ile çün dil tolu dāĝ
- 3 Benden ala gözlümi mekr ile ayırdı raķīb
İki 'ālemde yüzi olsun kıara vü gözi aĝ
- 88b 4 Kıanlı yaşum sīnede ĝam kūhın itdi lâlezār
Ruĝları şevķ ile olmişdur baña taĝ üsti bâĝ
- 5 Kūyına 'azm eyledüm şanmañ ıraķ diyü dutam
'Āşık-ı pür-şevķe birdür çün yaķın ile ıraĝ
- 6 Kıaydadı çāk-ı girîbān pīrehende cāmede
İdeli 'uryān cūnūn-ı 'aşķ andan var ferāĝ
- 7 Hicri derdiyle o dildāruñ dilüñ ħāli ħarāb
Kim olur ħaste iki ĝün bir ĝün ol olursa saĝ

- 8 Kıadr-i ‘aşık hüsninüñ devrinde durmaz eksilür
Devlet anuñ kim bir el öñürdi götürdi ayağ
- 9 ‘Aşk rāhında gil-i miñnetde Muhyī dil-figār
Kim idüp esb-i murādın qaldı hayretle yayağ

348

Nazīre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Durmaz artar bende ‘aşk u ol vefāsuzda ferāğ
Arturup nāzın niyāz-ı ‘āşka dutmaz kıulağ
- 2 Dökse ‘aşık kıanını müjgān u ğamzeyle gözi
Tañ mı buldı mest ü hūnī ğançer ü tiğ u bıçağ
- 3 Geçdi ‘ömrüm rāh-ı kūyında henüz irişmedüm
Rüz u şeb bağlar yolum derd ile ğamdan niçe tağ
- 4 Eşkümüñ deryası içre yüzmek için tıfl-ı dil
Gözlerümden oldu kıudretten aña iki kıabağ
- 5 Çeşmüme geldi yürek yağı müjem itdüm fetīl
‘Aşk odıyla gözlerüm oldu iki rüşen çerāğ
- 6 Eylemişdür ‘aşk u şevk u hier ü ğasret odları
Yādgār için tenümde her biri bir dürlü dāğ
- 7 Bulmaduğ mülk-i vücūd içre çü rāhat bir nefes
Rıñlet-i mülk-i ‘adem taşmīm idüp gördük yarağ
- 8 Yār elümden kııkdı çün dünyā-yı dünı n‘eylerem
Yārümüñ zülfıydi bu vīrānede pāyuma bağ
- 9 Tīre oldu hier ile dil şem‘ i Muhyī rüşen it
Bāde-i nāb ile anı kim odur ol şem‘ a yağ

349

Nazîre-i Nizâmî

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Mihr ile mâh şem' -i ruḥından yaḳar çerâĝ
Anuñcün oldı her birisi mu' teber çerâĝ
- 2 Sensin o şâh-ı ḥüsn ki bezmünde rûz u şeb
Oldı hezâr şevḳ ile şems ü kamer çerâĝ
- 3 Çıḳduñ şehâ çü rif' at-i ḳadr ile göklere
Gökler yiridür encüm ile yaḳsalar çerâĝ
- 4 Virdi ğınâ yüzüñ bize ḳandîl ü şem' den
'Uşşâḳa ruḥlaruñ meh ü mihri yiter çerâĝ
- 89a 5 Ḥaddüñ yüzünde ' âlemi pür-şevḳ eyledi
Virmez ziyâde şevḳ egerçi seḫer çerâĝ
- 6 Zülfüñ gibi yolında viren baş bulur çü ' ömr
Bezmünde ol ümîde ider terk-i ser çerâĝ
- 7 Ḥaṭṭuñ çerâĝ-ı ḥüsn-i ruḥun idemez nihân
Olmaz ḳarañu gicede pinhân yanar çerâĝ
- 8 'Uşşâḳ çevreñ aldı naḳar ḳıl ḳamusına
Cümle cevânibine ber-â-ber yaḳar çerâĝ
- 9 Muḫyî yüzüñ görince gider âhı şu' lesi
Ṭañ mı ki çün güneş toĝa eyler sefer çerâĝ

350

Nazîre-i Diĝer [Nizâmî]

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Bezm-i cihâna rûz güneş şeb kamer çerâĝ
Pür-nür ṭal' atuñ gice gündüz yanar çerâĝ

- 2 Çudretden oldı mescid-i ħüsñünde ruĥlaruñ
 ‘Uşşâka nürdan iki ĥoş mu’ teber çerâĝ
- 3 Zülfünde cânım iki ruĥuñdan yaĥar dili
 Şeb olsa ĥoñşı ĥoñşılardan yaĥar çerâĝ
- 4 Ĥoş gelmese ne ĥañ yüzüne ĥarşu âhumuz
 Ĥâşıl ider esen yıl ile derd-i ser çerâĝ
- 5 Çıĥsa şerâr-ı âĥ gelür derd ü ĝam dile
 Mihmân gelür eve çıkarıcaĥ şerer çerâĝ
- 6 Her şubĥ nâr-ı şem-i maĥabbet olur füzün
 ‘Âdetde gerçi kim söyünür her seĥer çerâĝ
- 7 ‘Âr itse biz gedâyı ĥoyup gitse şehlere
 Ĥañ mı urundı başına çün tâc-ı zer çerâĝ
- 8 Virdi ĝinâ faĥir bize ĥandîl ü şem’den
 Yiter gedâ olanlara şems ü ĥamer çerâĝ
- 9 Yaĥ Muĥyî ‘aşĥ odına dili dehri rüşen it
 Şanma virür ziyâ her od ile yanar çerâĝ

351

İĥtirâ’

fe’ülün fe’ülün fe’ülün fe’ül

- 1 Kül itdi beni nâr-ı hicrân dirîĝ
 Yile virdi âhumla devrân dirîĝ
- 2 Ne var çâre cânânumuñ vaşlına
 Ne var hicrine şabra imkân dirîĝ
- 3 Ten ü cân u dilde ĥodı yâdgâr
 Firâĥ âteşi dâĝ-ı ĥirmân dirîĝ

- 4 Alup hicr-i 'ömrüm zamānın tamām
 Șomadı baña vaşla bir ān dirîĝ
- 5 AȘup hūn-ı dil dīdeden dem-be-dem
 Dilüm huşk olup Șalmadı Șan dirîĝ
- 89b 6 Șalup dār-ı ĝurbetde tenhā vü zār
 Kim oldı dil ü cān u cānān dirîĝ
- 7 Ne tañ āh idersem ki zūlfi gibi
 Yile vardı ömr ü dil ü cān dirîĝ
- 8 Beni künc-i fūrkatde ħabs eyleyüp
 İder ol raȘīb ile seyrān dirîĝ
- 9 Dil-i Muhyî dil-ber ile vaȘf olup
 Șalan vaȘflar gibi vīrān dirîĝ

352

Nazire-i Aħmed Paşa*mef' ūlū fā' ilātü mefā' ilū fā' ilün*

- 1 Ol bī-vefā cefāya daħı nāz ider dirîĝ
 Hışmın çoĝ eyleyüp keremin az ider dirîĝ
- 2 Ol serv-i nāz tāb-ı hicrde Șoyup beni
 Ağyārı sāyesiyle ser-efrāz ider dirîĝ
- 3 VarduȘça ol hümā-yı hümāyūna ben gedā
 UmduȘda sāyesini o pervāz ider dirîĝ
- 4 Bir dürlü cevrini dükedüp umsavuz vefā
 Bir dürlü cevrine daħı āĝāz ider dirîĝ
- 5 Düşnāmın itse 'āşık-ı şeydālarına baħş
 Ben mübtelāsı hışşesin āzād ider dirîĝ

- 6 Biz ayluḡ aña cân u dili tuḡfe eylerüz
Ayluḡ ḡabül itmege ol nâz ider dirîḡ
- 7 Haḡḡı helâk itmek içün mübtelâların
‘Uşşâḡa ḡatl ḡucceḡi ibrâz ider dirîḡ
- 8 İltüp raḡīb kelbi gül-âbı arasına
Ol aḡker-i gül-âba ḡoş aḡyâr ider dirîḡ
- 9 Muḡyî diler ki kûyma maḡfî güzer kıla
Aḡyâra duyurur anı âvâz ider dirîḡ

353

İḡtirâ‘

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Şarḡ u ḡarba ruḡlaruñ mihr ü mehi virüp fûrûḡ
Ben ḡara ḡünlünüñ andan ḡişşesi yoḡ az u çoḡ
- 2 Şehlerüñ zeynisin esb-i ḡüsn ile ey şeh-süvâr
İki zülfüñ saña olmiş saḡlu şollu iki tuḡ
- 3 Va‘ de-i vaşluñla saña pür-vefâ disem ne ḡañ
Va‘ de-i dil-ber ḡibi şâ‘irlerüñ sözi dürüḡ
- 4 Mâlumuz yoḡ virecek var sende ḡâyet çoḡ tama‘
N’idelüm çün yig yanuñda biñ tazarru‘ dan buçuḡ
- 5 Az degül bu ḡam ki aḡyâra lebün çoḡ emdürüp
Ey vefâsuz yâr bir büseñ görürsin baña çoḡ
- 6 Eşküme aḡsa aḡzuma yangun yüregüm şuvarur
Şanur idüm ben anı sîm-i müzâb olmiş o duḡ ?
- 90a 7 Çün aşıldıḡça kırılmaḡdur raḡībüñ ipleri
ḡoma saḡ ol vâcibü’l-ḡatli bir urḡan ile bir boḡ

- 8 'Arz idüp haṭṭuñ ğubārın baña 'aqlum alma kim
Eylemişdür 'aşkuñ esrârı beni ḥayrân u mûğ
- 9 Muḥyiyâ virme dilüñ tıfl u güzeşte dil-bere
Ehl-i taḥkîk iḥtiyâr itmiş aña sinn-i bülûğ

ḤARFÜ'L-FÂ'

354

Nazîre-i Şeyḥ Câmî

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- ١ هرولت نحو بآبك من كآزت الشعف
شوقآ الى جنآبك يَا والى النجف
- ٢ قلبى لىك آبر قلبى بمقدمى
استقبل السعآة والعز والشرف
- ٣ فآض بك الى النجف بحر رمة
فيه شريف مرقدك آحسن الصدف
- ٤ البدر حيث ينخسف يحدآ الظلام
من آخسف بدرك قد آشرق النجف
- ٥ قد كنت مثل نجبى فى نوم غفلة
آقظت بالمآبت آذ قبرك آكشف
- ٦ جبآك زآبرين مع آخوف و الرجا
نصغى لى الكرم تبشير لا تخف
- ٧ زرنآك بالخصوع آقنآ بمشهدك
يآ لىت فيه ضآيع آغآزما سلف
- ٨ آذ رشآ المياہ لکنس حرىه
يآ لىت ترينآ صنعوه لآ آخرف
- ٩ نآ جآ محبى بآبك لم يذکر الوطن
آسآه حبك بآك قد آبتلف

5 [Kaside]

[Şeyḥ Câmî] Nazîre-i Diğer

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- ١ عشکت مرآ زروم کشيد آى شه نجف
شوقت قرار و صبر مرآ کرد بر طرف

90b

- ۲ مصروف با سوی مشرق عنان عزم
العشيق نحو سدتك بغمته صرف
- ۳ کم بود نحس اختر من یافتم کنون
در آسان باب تو در منزل شرف
- ۴ کردید بیک دل بجهان ماند در درت
فی موقف السعادة والعز قد وقف
- ۵ آورده ام برای نثار درت زدور
با چشم اشکیار برارد دوتا صدف
- ۶ آن دم که پرده در تو کشف کرده شد
للقلب سر لو کشف فيه انکشف
- ۷ میلست بمال نیست چو از عالم فقر
آوردمت با داعیه صالحه نجف
- ۸ کردم ز روم تا نجف ار چه بسی سفر
ما مسنی [...] من کثرت الشعف
- ۹ دیوانه خسته ات بشفا خانه ات رسید
کشته جنون فزون مرض هجر بر طرف
- ۱۰ کز مزار تو شده پنهان ز چشم بد
الجاهلون قد غفلو امن عرف عرف
- ۱۱ بر نور کشت چشم و دلم با زیارتت
حیفاً که عمر رفته بظلمت شده تلف
- ۱۲ بارد دو عا چو تیر ز هر سو بروضه ات
صارت علی الدوام لسهم الدعا الهدف
- ۱۳ در صفه صفای حریمت مرا ببخش
صف نعال اهل صفای کشیده صف
- ۱۴ رفته بخاب غفلت من روز عمر من
یا لیت فيه أحيي من لیلی الزلف
- ۱۵ کر میکذشت در در تو باقی عمر
می شد باو تدارک تضييع ماسلف
- ۱۶ محبی با چو کنار بم لطف تو رسید
احقته بالمکارم من قد اغترف

- ۱۷ کر خاک را کتم بنظر زر روا بود
چشمم بکحل خاک درت یافته شرف
- ۱۸ این نشنه تو سیر نشد از زیارتت
اذکلم بزور یزید محالشعف
- ۱۹ ماندند در درت دل و جانم بخزمی
تن کرد از و سفر بغم و کر [...]]

553

Nazîre-i Şeyh Câmî

mef'ulü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

- ۱ با رجا و خوف کردم کعبه کویش طواف
رَبَّنَا حَقِّقْ رَجَا نَجِّنَا مِمَّا نَخَافُ
- ۲ خوش جماعت کشته میزکانش بطاق ابرویش
اذ یصلون صلوة العشق فیه باصطفاف
- ۳ حسن بی همتایش در معنی یک ارچه صورتا
میناید با رخ و زلف خط و خم اختلاف
- ۴ زلف اوکاو مصحف حسنش همه پوشیده است
کشته بان مصحف از استار کعبه خوش غلاف
- ۵ مهر و مه بر طلعت زیبای او کردند جنک
مهر با خنجر بروی ماه کرده بس شکاف
- ۶ چون نکویم من بچشمش کافر او دایما
میکند با قصد در سجده زقبله انحراف
- ۷ با دل و چشم خیال نار خدش آمده
یافت باوی در دلم خون اشک دیده در خفاف
- ۸ با همه درد مرا بودی دوا کرد می
از سفوف خاک پای او بشکر استغاف
- ۹ شعر محیی بس عجب کاو دعوی اعجاز کرد
با وجود او با قصور و عجز خد در اعتراف

356

Dîger [Şeyh Câmî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Mihr ü mâha Ka'be-i kûyı anuñ dâyim muşâf
Rûz u şeb eylerler anı 'aşk u şevk ile tavâf
- 2 Tal' atı nûrıyla rûşen dil olup pür-nür olur
Mihr ü meh gibi idenler Ka'be-i kûyın tavâf
- 3 Tañ mı can virsem tavâf-ı Ka'be-i kûyına kim
Hacc-ı ekber yirinedür her tavâfı bî-hilâf
- 4 Hüsniñün kaşırında anuñ iki yüksek kaşları
Misk ü 'anberden olupdur şağlu şollu iki râf
- 5 Ağzınuñ mâhiyyetinde kaldı hayretde 'uqûl
Ne vücûd u ne 'ademle vardur anda ittişaf
- 6 Levh-i dilde zülfinüñ kâf-ı kemâli oldı naqş
Harf-i âhîr olmasun naqş aña kâfidür o kâf
- 7 Cân göziyle dâyim ol cânânı görmek isteyen
Mâ-sivâ renginden itsün qalbi mir'âtını şâf
- 8 Hoş şadefdür 'aşkı baħrinde dilüm olsa güşâd
Silk-i cânâ nazma lâyıq dürler eyler inkişâf
- 9 Muħyiyâ şi' ründe lâfı artuq itmekden şaħın
Aş duzı gibidür şâ' irlerüñ şi' rinde lâf

357

Dîger [Nazîre-i Şeyh Câmî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ka'be-i kûyına varup cân u dil idüp tavâf
Dil tavaf üzre qalup cân itdi anda i' tikâf

- 2 Ka' be-i kûyın tavâf u anda itmek i' tikâf
 Kağısı efzaldur eylerler dil ü cân ihtilâf
- 3 Gün yüzinden nûr alur mehvâr yüzinde haṭṭ u hâl
 Anuñ için vir keder meh de degül mir 'âtı şâf
- 4 Gül-nihâli mi kâdi anuñ gül-âbı mı ' araḫ
 Yâ nihâl-i müşk-i bîd ü ol ' araḫ mâ 'ü'l-hılâf
- 5 Cerr-i engür itsem anuñ hüsni bâğından n'ola
 İderek unḫûd-ı kerm-i hüsüne cânü'l-' itâf
- 6 Çekmedük âlâm-ı dünyâyı olaldan ' aşḫa ḫul
 Şâh-ı ' aşḫ itdi bizi cümle ' avârızdan mu' âf
- 7 Tîğ-ı ' aşḫı isteyenler yoḫlasunlar bende kim
 Şimdi ol tîğa ten-i şad-pârem olmuşdur ğılâf
- 8 Cân virür leb-teşne ḫasretle zülâl-i vaşlına
 Kim ki itmez ' aşḫ baḫrinden cihânda iğtirâf
- 9 Muḫyî her yirde gedâsıyam o şahuñ dimede
 Tañ mı ğurbetde gedâ şâhum diyü urursa lâf

91b

358

Dîger [Nazîre-i Şeyḫ Câmî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ḥâcet erbâbına dergâhı ḫarîmidür muṭâf
 Niçe biñ ḫâcet revâ eyler aña her bir tavâf
- 2 Dâyimâ dergâhına erbâb-ı ḫacât üşmede
 Keşret artuḫ olmağın nevbetle eylerler tavâf
- 3 İtdi ma' rûf ol şeh-i hüsne izâfet ben ḫulın
 Tañ mı kim ta' rîf kesb eyler izâfetden muzâf

- 4 Bulımaz reh ' akl u vehm anuñ ħarīm-i ' aşķına
Her ķuŗa olmaz müyesser āşyān-ı küh-ı Ķāf
- 5 Yok başumda devletüm kim ni' met-i vaşlın bulam
Ger ele ħāk-i kef-i pāyi gire olur kefāf
- 6 Bār-ı hicrānı elif ķaddüm ħam itdi lāmveş
Teng-dil itdi beni derd ü ħamı mānend-i kāf
- 7 Ħün-ı dil taşdı çoħaldı gözlerümden şıħmadı
Anuñ içün dem-be-dem aķmaķda burnumdan ru'āf
- 8 Gitse ħāşāķ-i ten ü cān u dil eşķümle ne tañ
İz bi-emħāri dümü' i yaħdişü seylü Cüħāf
- 9 Muħyīye pīreħeni çākini dikmekden ne sūd
Çünki tiĝ-ı hicrile var sīnesinde şad şikāf

359

İhtirā'

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Sa' ādet-baħş dergāhuñ olupdur mecma' -ı eşrāf
Tapuñ iħşān u cūd ile olupdur menba' -ı elħāf
- 2 Ķapuñ erbāb-ı ħācāta me' āb u merci' olmuşdur
Fe minnā ' arzu ħācātin ve min-elħāfike is' āf
- 3 Nice faħr ola evşāf-ı kemālün keşreti saña
Ki saña müntesib olmaķla faħr eyler ķamu evşāf
- 4 Senün ħüsnüñle ' aşķum vaşfını itmām idebilmez
Yazarsa ħaşre deñlü niçe bīn tāriħler Vassāf
- 5 Cemālün gülşeninde var kıızıl aĝ u dü-rü güller
Olur ķudretten anuñ gülleri her gün niçe eşnāf

- 6 Lebüñe tañ mı kef geçsem mükerrer şandür bî-kef
Anı kudret gül-âb u şîr ile hûb eylemişdür şâf
- 7 İki şekker lebün saña ‘ aţâdur hazret-i Hağdan
Birini baña şun luţf eyle kim taşîfdür inşâf
- 8 Çü virdüm saña cân tuhfе lebüñle baña cânlar vir
Gedānuñ tuhfesine şehler eylerler ‘ ivāz esnāf
- 9 Şehā gel Muhyî-i üftādenüñ şor hālin itme ‘ār
Süleymān eylemez mürile söyleşmekden istinkāf

92a

360

Dîger [İhtirā]

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Kitāb-ı haţtı anuñ muşhaf-ı hüsninedür keşşāf
Leb-i güyāsı ağızı sırr-ı mektūminadur keşşāf
- 2 Leb-i nüşin-i cân-bahşıyla gamgīnler olur şādān
İder dil hānesin rüşen o la‘ līn şāğar-ı şeffāf
- 3 Lebinüñ kıymetin şordum didi şormak gerek senden
Ki la‘ lūñ kıymetini şāhibinden yig bilür şarrāf
- 4 İki bīmār çeşmin ‘ aşk-ı ‘ uşşāka imām itmiş
İderler birbirini bî-mecāl olduğda istiḥlāf
- 5 Diyār-ı kuyı cennetdür diyār-ı hicri dūzağdur
Ara yirde olupdur rāh-ı kuyı ‘ aşıkā a‘ rāf
- 6 Çü cân virem o cânān ‘ aşkı vü şevkiyle hākūmden
Kadehler eyleye ‘ aşıklara luţf eyleyüp hazzāf
- 7 Gülüm itdükçe nāle fūrkatinde sīnemi dögsem
Ne tañ ‘ aşkı bu ben şeydāsın itdi neyzen ü deffāf

- 8 ‘ Aceb ğam tağları var sîne-i pür-derdüm üstinde
Ki olmuş her biri ğam ‘ âleminde başka küh-ı Qâf
- 9 Mey-i ‘ aşkuñ humârın çekmeyem dirseñ eger Muhyî
Maħabbet cāmını kıl dörd-i şehvânî hevâdan şâf

361

Nazîre-i ‘ Adnî

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Oldı cemâli bâğına ebr-i bahâr zülf
Yağdırdı baña eşk aña misk-i niķâb zülf
- 2 Hoş kaşır kaşır-ı hüsni ki ferşi gül ü semen
‘ Anberle miskden aña olmuş cidâr zülf
- 3 Şevk ile ol şehüñ ham olup vardı güşına
İster meger ki aña ola güşvâr zülf
- 4 ‘ Uşşâka şâh-ı ser-keş iken yüz yire urup
Baş kor o şahuñ ayağına bendevâr zülf
- 5 Her bir kılıyla biñ dil ü biñ cāmı bend idüp
Yüz sürdüğince pâyına eyler nişâr zülf
- 6 Cârüb oldı çün o şehüñ kaşır-ı hüsnine
Sünbüller içre bulsa n’ola i‘ tibâr zülf
- 7 Tâc-ı ser olsa tañ mı çü miskînlük eyleyüp
İtdi ayağı toprağını ihtiyâr zülf
- 8 Şalmış ruħına sâye ki haţ diyü aldayup
‘ Uşşâka fitne eyleye ol fitnekâr zülf
- 9 Cādülîğıysa ancak ola kim diyince hâ
Geh kejdüm ü geh ecder olur gâh mâr zülf

- 10 Yavru buşar gibi yüzünñ üstine yatup
Nā-gāh itdi haṭṭın [olup] āşkār zülf
- 11 Oldı hevāyī her yıl öñince gider müdām
Āşüfte Muḥyī gibi olup bī-ḳarār zülf

92b

362

Nazīre-i Aḥmed Paşa

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Dehānı datlu dil ile ider ḥikāyet-i luṭf
Biri birinden ider lebleri rivāyet-i luṭf
- 2 Yazıldı misk-i ter ile lebine ḳudretten
Anuñ leṭāfeti şānında nāzil āyet-i luṭf
- 3 Sipāh-ı ḥüsn ile dil mülkin alsa ol şeh-i ḥüsn
Ne ṭañ çü zülf-i hümāyūnı oldı rāyet-i luṭf
- 4 İşāret itdüm o zülfe ki lām-ı luṭfdur ol
Şarīḥ diyemedüm eyledüm kināyet-i luṭf
- 5 Ḳul itdi kendüye cān u diliyle aḥrārı
Kemāl-i luṭfiyla ol şeh-i velāyet-i luṭf
- 6 Düşürme luṭfuñı aḡyāra ḳahr yirine kim
Melāl vire saña nā-gehān şikāyet-i luṭf
- 7 Ḥayāt bulmaz idi tā-ebed bu müjde-i hier
Aña Mesīḥ lebüñ itmese ' ināyet-i luṭf
- 8 ' Aceb mi būs-ı kenār umsa Muḥyī luṭfuñdan
Biri bir āyet-i luṭf u biri nihāyet-i luṭf
- 9 Lebüñ leṭāfeti vaşfında şı' rüm oldı laṭīf
Meger lebüñden olupdur aña sirāyet-i luṭf

ḤARFÜ'L-ḲÂF

363

Nazîre-i Şâfî

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Nazar kıldum semâ'-ı hüsne encüm bî-hisâb ancak
Şeh-i hübânüm anda şeb meh ü rüz âftâb ancak
- 2 Olupdur hayme-i hüsnine cânlar riştesi itnâb
İki zülfi iki ra' nâ sûtün-ı misk-i nâb ancak
- 3 Görenler ter tenin pîrâhen-i nâzuñda dirler kim
Letâfetde hemân bir şîşe içinde gül-âb ancak
- 4 Görinmez çeşmüme anuñ münevver rûyı nûrından
Yüzinüñ mihr-i 'âlem-tâbına nûrı niķâb ancak
- 5 Egerçi süfre-i hüsninde çok datlu ni'am var lîk
Lebi anda kamudan datlu ķandi hoş hoş-âb ancak
- 6 Ruĥın âteş şanurdum ol anuñ 'uşşâķınıñ her gün
Aña ķurbân olanı ķanlarıyla sürĥ-âb ancak
- 7 Namâza durmadı mestem diyü dil ķaşı tākında
İmâm-ı çeşmi lîk andan daĥı mest ü ĥarâb ancak
- 8 Levi cāmını nâz ile idelden 'arz 'uşşâķa
Gözi gibi nazardan mesti anuñ bî-hisâb ancak
- 9 Şarâb-ı la' linüñ ĥayrıyla ķanmaz Muĥyî-i teşne
Ki andan ĥayrı her dürlü şarâb aña serâb ancak

364

Nazîre-i Diğer [Şâfi]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 93a 1 Şarâb-ı nâzı çok içmiş gözi mest ü harâb ancak
Geçüp ser-mest mihrâba düşüp meşgûl-i hûb ancak
- 2 Lebine ehl-i aşkuñ kimi şehd ü kimi şekker dir
Beni mest ideli bildüm şarâb-ı la'l-i nâb ancak
- 3 Lebinden her kaçan kim aşıkı helvâ sü'âl itse
Hemân durmaz söger ağza aceb hâzır cevâb ancak
- 4 Gelicek yılda bir kez geç gelür id ayı gibi lîk
Gidicek âdeti ömrüm günü gibi şitâb ancak
- 5 Mey-i aşkıñı nûş idüp harâbâta idelden azm
Şalâh u zühd evi gönüm evi gibi harâb ancak
- 6 Çü düşdük zülfi dâmına dilâ andan halâş umma
Ki ol dâm-ı ham-ender-ham tınâb-ender-tınâb ancak
- 7 Şanurdum kanlu yaşumla yüzimde lâleler bitdi
Gören dir kanlu yaşda cā-be-cā bunlar habâb ancak
- 8 Görüp müy-ı sepidüm aşkuma ol gül-ruḥ eyler ta'n
Hemân çarem mey-i gül-gün ile anı hızbâb ancak
- 9 Olaldan tiginün âbına teşne Muḥyî-i şeydâ
Aña ayn-ı hayâtı âlemün ayn-ı serâb ancak

365

Nazîre-i Şâfi

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 İki haddi zevâl olmaz iki hoş âftâb ancak
Cebîni bedr-i bî-noḫsân saçı miskîn şehâb ancak

- 2 Temevvüc eyledükçe hüsniñ deryâ-yı mevvâcı
Dehânı anda geh peydâ vü geh pinhân habâb ancağ
- 3 Dir idüm mür ü şekkerdür anuñ haṭṭ u lebî lîkin
Naẓar ehli göricek didiler misk ü gül-âb ancağ
- 4 Dirîgâ kim görimez gözlerüm anuñ cemâlini
Ki her birinden ağan ırmaklar hicâb ancağ
- 5 Dil ile dîdede şâh-ı hayâli durmayup gitdi
Didi kim dil pür-âteş dîde-i giryân pür-âb ancağ
- 6 O doymaz biz şarâb-ı la' lini la' li hayâliyle
Doymca içerüz bî-minnet-i sâkî şarâb ancağ
- 7 Ğam-ı fūrkat ıapum yapmışdı açdı bād-ı kûy-ı yâr
Girüp şādî didi kim müjde vaşla fetḥ-i bâb ancağ
- 8 Egerçi ol şehüñ medḥi degüldür Muḥyîñün ḥaddi
Velî ol şâha bu ıuldan bu bir nev' intisâb ancağ
- 9 İşidenler bu eş' arum benüm inşâf idüp dirler
Bunuñ her beyti Şâfî şî' rine ra' nâ cevâb ancağ

366

İhtirâ'

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

93b

- ۱ يا صاح لا تعرز نعيم الوصل في وقت التلاق
الوصل في دار الفنا قد حَفَّ حبيبته الفراق
- ۲ لا تحسبنَّ الوصل في الدنيا نعيما باقيا
كل النعيم ماغدا عم الحبيب غير باق
- ۳ لا تكثر الافراح في يوم الوصل ماالوصل
العاقلون فيه يغمثون من خوف الفراق
- ۴ لا يقبل طفل الفواد الصبَّ نصح العقل قط
في العشق ذاك تمزد اجدا اباه العقل باق

۵	فی مسجد العشق من العشاق خلنی زمرة فيه لا هل العشق قدی المنبخی با الوطاق
۶	عینی کقلی بالدماء داہما مملقه فی العشق بین الظاهر والباطن یحب الوفاق
۷	کم فی ظلام البحر ارض الروم والعجم نیر لیت علینا تطلع شمس الحجاز والفراق
۸	أحرقت بالنیران اذ جسمی بنار الفرقت روحی بنار الحسرة قلبی بنار الاشتیاق
۹	اکثار اکل الغم اورث معدہ محبی الفساد زادالغوموم علی تاوس الحشأ والفواق

93b

367

Dîger [İhtirâ']

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Başbaşa çatup kaşları mekre iderken ittifağ
Ben mübtelâ nâ-gâh o mekre râst geldüm ittifağ
- 2 Mürg-ı dil ü cânı idüp âvâre dürlü mekr ile
Daldan dala kondurmada qalması qonmaduğ budaq
- 3 Gördüm raqîb ağızın açup geldi tükürdüm ağızına
Budur ümîdüm kim helâk ide o mârı bu buzağ
- 4 Fırqat şarâbın ni' met-i vaşl üstine nüş ideli
Ġâyet qarışdurdı içüm oldu yürek allaq bulaq
- 5 Tañ mı görünmezse cihânuñ mihr ü mâhı çeşmüme
' Âlem qarañudur baña gün yüzlü mâhumdan ırâğ
- 6 Çeşmüm cemâlin görmeyelden qanlı yaşumla yazar
Her dem iki ruhsârüm üzre vâ firâğ-ı vâ firâğ
- 7 Her rûz u şeb durmaz dilüm söyler hikâyât-ı firâğ
Bir kışşası anuñ tamâm olmaz *ilâ yevmi't-telâğ*

- 8 Ol mâh-ṭal'at servümi âhum semâda bulmadı
Şâyed bulasın yirde ey eşk-i revân her yaña aķ
- 9 Râhat dilerseñ 'âlem-i ıtlâķa şâh ol Muḥyiyâ
Cümle kıyûdı terk idüp dünyâ zenine vir ṭalâķ

368

İhtirâ'

müstef' ilâtün müstef' ilâtün

- 1 Oldum ezelden 'aşķa muvaffaķ
'Âşıklık adı oldu baña ḥaķ
- 2 Dükkân-ı 'aşķa geçdi dil ü cân
Aşşı ziyânda oldılar ortaķ
- 94a 3 Eşķümle oldu kül 'aşķ râhı
Ben anda çok çok gezmekle şaķ şaķ
- 4 Çeşmüm şaçaldan eşk-i sepîdüm
Rûy-ı siyâhum olmışdur ablaķ
- 5 Ṭañ mı çoğalsa âh u figânum
'Âşık işidür yanmaķ yaşılmaķ
- 6 Dûzahdan eyler 'uķbâda âzâd
'Aşķ âteşine dünyâda yanmaķ
- 7 Ḥâk-i ḥakâret başa olup tâc
Zilletle oldum eşrâfa mülḥaķ
- 8 Yârün derinden dūr olma Muḥyî
Bâb-ı keremdür durma anı ḳaķ
- 9 Ḳo keşreti dal vaḥdet yemine
Tâ zâhir ola *sırr-ı ene'l-ḥaķ*

369

Dîger [İhtirâ']

müstef' ilâtün müstef' ilâtün

- 1 Cāna lebinden bir buse alsak
Çün çāşnide 'ādetdür aylak
- 2 Şīrīn lebidür 'āşıklarına
Hem nuql ü hem mey la' l şağrak
- 3 La' l-i meyinde keyfiyyet özge
Virür mü 'ebbet şükr anı datmak
- 4 Gerçi dehānı mevhum līkin
'Uşşāka virür rüh-ı muhakkak
- 5 Her dem lebi çün kanum ider nüş
Kanımı içmek oldu baña haq
- 6 Zülf ü kadinde himmet muhālif
Bu gözler a' lā ol gözler alçak
- 7 Didüm idiser zülfün 'aşā dil
Didi ki olmaz 'ömre dayanmak
- 8 Diller içinde kim olmamak çün
Dağdum dilüme nālemler çınrak
- 9 Nazm eyle Muhyī çok dürlü dürler
Güşına dehrün her gün birin daq

370

Nazîre-i Hâfî

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 1 Cihānda 'aşqdan yig kārumuz yok
Aña da senden özge yārümüz yok
- 2 Dil ü cān naqdiyle senden ayruq
Dağı bir yār ile bāzārumuz yok
- 3 'Adem cāmıdur ağzuñ pür-mey-i 'aşq
Anuñla oldı cümle varumuz yok
- 94b 4 Yüzüñde var kızıl aq sebz-i envār
Ol envāra döyer ebsārumuz yok
- 5 Yüzüm zer sīm eşküm baqmaz ol yār
Çün elde dirhem ü dīnārumuz yok
- 6 Didüm 'uşşāq umar būs-ı kenāruñ
Didi bir 'āşık-ı dīdārumuz yok
- 7 Aqıtdum kūyına eşküm çü dirmiş
Bu cennetde bizüm enhārumuz yok
- 8 İşidüp nālemi dir bundan özge
Güzeller raqşına mizmārumuz yok
- 9 Didi Muhyî koyup aqyārı saña
Olam yār ola var aqyārumuz yok

371

Nazîre-i Diğer [Hâfî]

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 1 Ğam-ı 'aşq ile zāruz yārumuz yok
İşümüz ğam yimek ğam-ğ̃ārumuz yok

- 2 Ne sūd olursa    lem Őekkerist n
 ü t t -i Şeker-g ft rumuz yok
- 3 Nice z r olmasun c n b lb li kim
Yir m z h r-ı  am g lz rumuz yok
- 4 Gezer Şeh-b z-ı dil  v re olmiş
Ele alup dutar dild rumuz yok
- 5 İder bi-hod  m d-i vaş her Şubh
Anuñcün n le-i eŐh rumuz yok
- 6 Bah r-ı   ömr yaklaŐdı haz na
Nih linden dağı bir b rumuz yok
- 7 Şeh-i faŐrsuz  in -yı  alb m z var
Kimesne minnetiyle b rumuz yok
- 8  odı eş  r ile Muhy  çok  Ő r
Dir idi dehrde  Ő rumuz yok
- 9 Reh-i fikr içre  ab  mla dil   c n
Didiler  ab  dan rehvarumuz yok

372

Naz re-i Ağmed Paşa*müfte  il n mef   il n müfte  il n mef   il n*

- 1 Oldı hev y  m rg-ı dil durmaz uçar  ararı yok
Sizdeki yirleri gezüp  onmadı gördi y ri yok
- 2    lem-i f rkate düşüp z lmete u radum diri 
Nice   aceb diy r imiş leyli var u neh rı yok
- 3   Asker-i  am bu  am-zede gönlümü ideyor hel k
 h kim anı  urtarur dil-ber-i  am-g s rı yok

- 4 Gerçi ki bâğdur dilüm cümle-i dil-rübâlara
Ömri hâzân ile geçer hergiz anuñ bahârı yok
- 95a 5 Gitdügi bî-vefâlara varma didükçe gönlüme
‘Ahd idüp eylemez vefâ n’eylesün ihtiyârı yok
- 6 Şâh-ı hayâli yârümün dil evine gelür müdâm
Dâr-ı gedâya gelmege gün gibi hiç ‘ârı yok
- 7 Gerçi kemer virür haber ‘aqla miyân-ı yârdan
N’idelüm ol miyânı kim hergiz anuñ kenârı yok
- 8 Şol güzelün kim olmaya ‘aşıkına vefâsı hiç
Beñzer o serve kim anuñ manzarı hûb u yâri yok
- 9 Muhyî müdâm bâde-i ‘aşk içüp anı tâzeler
Dâyim anuñla mestdür hergiz anuñ humârı yok

373

İhtirâ‘

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 Ağzuñuñ pür-câmına cân virürüz şun dime yok
Gerçi kim az virürüz yalvaruruz gâyetde çok
- 2 Rûy-ı pür-hâlün hayâlinden degül hâlî dilüm
Ġalle bazarında şanur kendüsini ac tavuğ
- 3 Zülfün ü ruhsâr u sürhün nev-‘arûs-ı hüsnüne
Âbnûs ile kızıl u aladan olmış hoş dutuğ
- 4 Ağmağıçün cûybâr-ı hüsn bâğ-ı hüsnüne
Anda kudretten senün binün olupdur sîm oluğ
- 5 Bî-ķarâr itdi o yârün ‘aşkı şehrini gezüp
Âh şâhum yazmaduğum bir der ü dîvâr yok

- 6 Pâyuma virmezdi zahmet ʿ âlemi gezmek yayak
İt raķībūñ postından aña ideydüm çaruķ
- 7 ʿ Aşķ rāhından görünmez oldu yārūñ kūyı āh
Beñzer olmuş āhumuñ dūdıyla ʿ âlem bozaruķ
- 8 Bu iki çeşmüm şarāb-ı erġavān ile dolup
Bezm-i ġamda her biri baña olupdur bir yatuķ
- 9 Zülfi gibi Muħyī eş ʿ arın perīşān itdi hier
Başına fūrķat şitāsında meger geçmiş şovuķ

374

İhtirāʿ

feʿulün feʿulün feʿulün feʿul

- 1 Yüzüñ göster ey meh kaçurma yazuķ
Cihānda iyü görmenüñ müzdi çoķ
- 2 Açuķ dut kapuñ cümle ʿ aşıķlara
Kerem kapusıdur gerekmez yapuķ
- 3 Ne hoş aķ u yumşak tenüñ ol meger
Ķabā-yı hüsünde atılmış pamuķ
- 4 Ayaġuña düşsem göricek seni
Ne tañ göz kararur çün ol aķ topuķ
- 5 Saña özge ser-māye iki elüñ
Ki her biri zer aķıdur sīm oluķ
- 95b 6 Dehānuña hasretle ĵaldı dirġġ
Dehānuñ gibi cānumuz aza çoķ
- 7 Şu kim vire şirīñ lebüñsüz o cān
Ol ölüye beñzer ki helvāsı yoķ

- 8 Geçer sîneden ğamzeñ ağı dile
Kemân saht olıcağ siper dutmaz oğ
- 9 Selîķî imiş Muhyîde vezn-i tab^ç
Ki mevzûn çıkar ırladığı tuyuğ

375

İhtirâ^ç*fe^çülün fe^çülün fe^çülün fe^çul*

- 1 Yüzi Ağ Deñizdür dili dalğaluğ
Kara çeşmi anda ħarâmî kayuğ
- 2 ^çAceb serv-ğaddi ki her yañadan
Aña cânlaruñ riştesi şarmaşuğ
- 3 Ne hoş esbdür esb-i ħüsni aña
Şacı ħâs kara kaţîfe yapuğ
- 4 Beni şâh-ı ^çaşğ itdi sevmek anı
Şeh olmuş gibi oynar iken aşuğ
- 5 Mey-i la^ç li içen ne ħâle ire
Ki ser-mest olur aña bağan ayuğ
- 6 Kaşun baħr-i ħüsniinde câna şatar
Egerçi şatılmaz deñizde baluğ
- 7 Esîr zülfine dâyimâ bād-ı âh
Anuñçün o cem^ç olmaz olur dağuğ
- 8 Ne tañ meyl iderse dilüm ^çahdine
Ki ^çahdi gibidür dilümde şınuğ
- 9 Dime Muhyî andan mı benden mi hier
Şuçı devr-i ğaddâruñ üstine yuğ

ḤARFÜ'L-KÂF

376

Nazîre-i Şeyḥ Cāmî

mef'ülü mefā'ilün fe'ülün

- ۱ ای معجز اهل ارض و افلاک
شاه دو جهمان بتاج لولاک
- ۲ آن شه که نکرد خاک پایت
تاج سر خویش بر سرش خاک
- ۳ از روی تو آفتاب در تاب
از شرم رخ تو کل عرقنگ
- ۴ با دیده تن ندیدمت لیک
من اعین قلبنا عشقناک
- ۵ با مهر وفا شدی چو معروف
للعشق من الوری اصطفیناک
- ۶ تریاک شفاعت تو خواهم
ماریست چو هر کته زهرناک
- 96a ۷ کردم بشفاعتت وسیله
هر تصلیه را بچشم مناک
- ۸ دارت صلواتک فا الاسن
ما دار علا الاراضی الا فلاک
- ۹ شیدای محیی با دل و جان
بالعشق جمیعنا فدیناک

377

[Nazîre-i Dîger [Şeyḥ Cāmî

mef'ülü mefā'ilün fe'ülün

- ۱ ای باعث خلق ارض و افلاک
عالم عرضت تو جوهر پاک

۲	توقع رفیع شاهست بس لولاک لما خلقت الا فلاک
۳	در صفحه رویت از دو جانب هر یک زدوزلف کاف لولاک
۴	با تن نشد ار زیارتت لیک بالقلب من البعید زرناک
۵	دل تخت شه شفاعتت شد از جند ذنوب نبودم باک
۶	عصیان شده کرچه با جوارح بالقلب مطاوعا اطعناک
۷	خواهد دل و جان مدام لطف در بحر بود همیشه خاشاک
۸	غمناک زخشر خاق و من لیک با فکر وصال تو فرحناک
۹	با محیی حیات جاودان بود در جنت کویت ار شری خاک

96a

378
Nazîre-i 'Adnî

mef' ulü fâ'ilatü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Bî-ķayd olam diyen bu cihānda gedā gerek
Bî-minnet olmaķ isteyen ehl-i 'abā gerek
- 2 İtlāķa degme kimse degişmez ķuyūdını
Aña daķı benüm gibi bir bî-nevā gerek
- 3 'Ālemde Şol kişi ki diler rāhat ile ķāb
Örtü dōšek hemān aña arz u semā gerek
- 4 'Āķil kimesne faķrile arz itmez ihtiyāc
Zāhirde faķr olursa gönülde ğınā gerek

- 5 Gavğâyile başımı ağırdur şeh-i cihân
Fikr ehli faqr ‘âlemine pādşā gerek
- 6 Lîkin her âdemîde bulunmaz rızâ-yı faqr
Faqr ile fahr eylemeye Muştafâ gerek
- 7 Cürm itsevüz hatâyile gâhî ‘aceb degül
‘Afv-i şehüñ zuhûrına kıldan hatâ gerek
- 96b 8 Gâhî güneşleri añuban gâh rahmeti
Fikr idüp ikisin dağı havf u recâ gerek
- 9 Kim ister ehl-i meskenete tâc-ı ser ola
Muhyî gibi şataşduğına hâk-pâ gerek

379

Nazîre-i Diğer [‘Adnî]

mef‘ülü fâ‘ilatü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 ‘Āşık cihānda mülk-i ğama pādşā gerek
Anuñ sipāhı miñnet ü derd ü belâ gerek
- 2 ‘Aşq ehli el çeküp kamu lezzetle ‘îşden
Aña elemle şiddet ile merhabâ gerek
- 3 Şādîyle başı ‘āşık-ı mestüñ çü hoş degül
Ġam ayağı elinde anuñ dāyimâ gerek
- 4 İtsün marîz-i ‘aşq ferahlardan ihtimâ
Ġamlardan aña şerbet ü şālih gıdâ gerek
- 5 Râhat evinde ‘āşıkça çünkim huzûr yok
Anuñ hemîşe menzili miñnet-serâ gerek
- 6 Düşdükde dil yem-i ğama âh itdügüm bu kim
Deryâda seyr-i fülke muvâfık hevâ gerek

- 7 Tenhâlük ile dil daralur açmağa anı
Bir dil-ber-i enîs ü güzel dil-güşâ gerek
- 8 Geçdi dirîg rûze-i hier ile rûz-ı ʿömr
Vaşl ile ʿîde irmege bir meh-likâ gerek
- 9 Vuşlat müyesser olmaz imiş Muhyî saʿy ile
Ol devlete irişmege Hâkdan ʿatâ gerek

380

Nazîre-i Dîger [ʿAdnî]

mefʿülü fâʿilatü mefâʿilü fâʿilün

- 1 ʿĀşık senüñ gibi güzele mübtelâ gerek
Nâzuñla şiveñe dil ü cânı fedâ gerek
- 2 ʿĪdi mübârek olmağa pür-şevk ʿâşıkun
Sen mâh-ı ʿîde râst gelüp merhabâ gerek
- 3 Ferdâ-yı leyl-i hier hümâyün olmağa
Rüşen yüzün gibi aña şubh-ı şafâ gerek
- 4 Ağzuñ çü maṭlaʿı niçe dürrî kevâkibün
Aña semâʿ-i hüsnde vech-i ḥafâ gerek
- 5 Şal boynuñ üzre zülfüñi ey âftâb-ı ḥüsn
Ḥurşîd anı yakmamagiçün revâ gerek
- 6 Dil tıflına kerem kı lup at qarşu tîrünü
Ağaçdan at idinmek içün ol aña gerek
- 7 ʿUşşâka eksük eyleme cevr ü cefâlarun
Şehden çü kullarına hemîşe ʿatâ gerek
- 8 Her dürlü cevrünü çekerüz kaçmazuz velî
ʿUnvânı cevr olmayup adı vefâ gerek

- 97a 9 Muhyî çü irdi Ka^ç be-i küyuñ tavâfina
Her güşesinde secde-i şükr ü du^ç â gerek

381

Nazîre-i Dîger [‘ Adnî]

mef^ç ülü fâ^ç ilatü mefâ^ç ilü fâ^ç ilün

- 1 Sen şâh-ı hüsne mihr gibi zer kabâ gerek
Tâc-ı zer-i muraşşa^ç u zerrin livâ gerek
- 2 Olduñ çü şâh-ı hüsn ile şükrânesi anuñ
‘Uşşâk kullaruña ‘atâ-yı vefâ gerek
- 3 Gün gibi rüşen olmağa ‘aşıkларуñ şebi
Pür-nür tal^ç atuñ gibi bedr-i dücâ gerek
- 4 Oldı müjeñ çü tîr-i kazâ kaçmadan ne sūd
‘Uşşâqdan hemân sor aña rızâ gerek
- 5 Peykân-ı tîrũ ile dilüm hânesine şem^ç
‘Aşkuñ şehi serâyıdur ol rüşenâ gerek
- 6 Cem^ç idüp oqlaruñ düşünürsem ‘aceb mi kim
Ben bî-nevâya yatmağıçün büriyâ gerek
- 7 Dil geh yüzünde gâh şaçuñda niyâz ider
Kim hâcet olsa şubh u mesâda du^ç â gerek
- 8 Dil vardı zülfüne dilegi anda kalmadur
Kim kadre irse hâceti anuñ revâ gerek
- 9 Bezmünde her kimesne ğazel-ğnuñ olmasun
Muhyî-mişâl tütî-i bülbül-nevâ gerek

382

Nazîre-i Dîger [‘ Adnî]

mef‘ülü fâ‘ilatü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Dil-ber yüzi aķ alnı açuķ pādşā gerek
Çeşmi elā vü kirpügi kaçı ĳara gerek
- 2 Çok baħş ü ihtilāf var esbāb-ı ĳüsnde
Ben bildüĳüm budur ki ĳüzel müştēhā gerek
- 3 ‘Āşık dilini ĳüsñ ile dil-berler almaĳa
Cānı ezelde anuñ ile āşnā gerek
- 4 Būy-ı visāl irişmege ‘āşık dimāĳına
Bād-ı şabā muķārin-i şubĳı-ı şafā gerek
- 5 ĳorĳup cefā-yı yārdan umsaķ vefāsını
Tañ mı ki ‘aşķ ehline ĳavf ü recā gerek
- 6 Yārüñ vefāsı ĳadrini ‘uşşāķ bilmege
Eksüksüz andan anlara cevı ü cefā gerek
- 7 Her yārden recā-yı vefā ‘āşıķa ĳaĳā
Misk isteyen kişıye ĳazāl-ı ĳıĳā gerek
- 8 Ağyar ĳırmaĳile dükenmez çü dāyimā
Başdan deve zekātı gibi ibtidā gerek
- 9 Muĳyî du‘ā-yı vaşlını vird it zebānuña
Şehden ĳabül-i ĳācete ĳuldan du‘ā gerek

97b

383

Nazîre-i Dîger [‘ Adnî]

mef‘ülü fâ‘ilatü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Dil-berde ĳamzelerle baķışlar ĳıya gerek
Dil almaĳile cāna daĳı yayķara gerek

- 2 Cānum ‘aceb mi istese bir dil-rübā dile
Tahta geçüp oturmağa bir pādşā gerek
- 3 Hüsni güline bir güzelün bülbül oldı cān
‘Uşşākı hep muhayyer ider nev-nevā gerek
- 4 Gülzār-ı hüsni güllerini her gün açmağa
Āhum yili o gülşene dāyim şabā gerek
- 5 Kettāna vü harīre ten-i nāzüki anuñ
Döymez çü pīrehen gül ü lāle kabā gerek
- 6 Haṭ şāf ṭal‘atına anuñ virmesün keder
Cām-ı cihān-nümādur ol aña şafā gerek
- 7 Gizlense ağzı ṭañ mı çü zūlm ile gizlü ol
Her demde hūn-ı ‘āşık iḥer iḥtifā gerek
- 8 Derd ü ğaminsuz olmasa ‘ālemde dirlügüm
Ṭañ mı beden kıvāmına şālih ğidā gerek
- 9 Dīvānyile Muhyī hayālāt h‘ānını
Çekdi çü ehl-i fazla kamuya şalā gerek

384

Nazīre-i Dīger [‘Adnī]

mef‘ülü fā‘ilatü mefā‘ilü fā‘ilün

- 1 ‘Āşık dilin gözetmege bir dil-rübā gerek
Tedbīr ü zabta memlekete pādşā gerek
- 2 Gāhī yıkar dilümi yapar gāh bir güzel
Ṭañ mı çü hükmi mülkine şāhuñ revā gerek
- 3 ‘Ahd eylese vefāya unutmākdadur anı
‘Ahd itse cevre dimede ‘ahde vefā gerek

- 4 Her dem gözi diler döke zılm ile anımı
Dād idici lebi ehine ilticā gerek
- 5 Hattı yüzine devr ara sürse tañ mı kim
Yüzi yalan danuqlu idenüñ ara gerek
- 6 ‘Aşı azā vü hicri belā oldu başuma
Tadīr olan azā vü belāya rızā gerek
- 7 ‘Aşında dāyım eşküm ü āhum ‘aceb mi kim
Bīmār-ı ‘aş olana bu āb ü hevā gerek
- 8 ‘Aşı yolında hem-nefes itsem teni n’ola
Āheng-i nāleme vü baña da ‘aşā gerek
- 9 ‘Aş ile ham adinden atar Muhyī āh oın
Tīr-i belāya āmet-i ‘uşşā ya gerek

385

Nazīre-i Amed Paa*fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*

- 98a 1 Cān u diller ūtıdur yāūt-ı handānuñ senüñ
Bar-i hüsnuñ dūrri vü mercānı dendānuñ senüñ
- 2 Nice inkār ide hüsnuñe üli’l-ebār olan
Var güne yüzüñ gibi rüen çü bürhānuñ senüñ
- 3 Hüsnuñ esbābın gören tafīl ile şeydāñ olur
Līkin ānī anı āıfteñ ider ānuñ senüñ
- 4 Hüsnuñüñ bāında olmu gerd-i miskle ālūd
Hatt-ı miskinüñ gubārıyla zenādānuñ senüñ
- 5 Daılu rüyūnda zülf ü beñlerüñ seyr itmede
Nāz ile ol nāzenīnler ol gülistānuñ senüñ

- 6 La' lüñe gelmezdi hıızr-ı haı koyup Hıızr ābını
Olmasaydı datlu andan çeşme-i cānuñ senüñ
- 7 Yatur idüm gülsitānda düşdi güller yüzüme
Şandum ey gül-ruğ doğundı aña dāmānuñ senüñ
- 8 Geldi bir nāvek dilüme virdi aña tāze cān
Şöyle beñzer kim gelüpdür aña müjgānuñ senüñ
- 9 Kūyuñı Muhyī seg-i dīvāne gibi dolanur
Umar aña bir niçe seng ata derbānuñ senüñ

386

Nazīre-i Dīger [Ahmed Paşa]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Āb-ı hayvān cāmıdur lāl-i dür-efşānuñ senüñ
Mürde cānlar zinde eyler çeşme-i cānuñ senüñ
- 2 Bezm-i devrānda çıkar şöhet aña kim nüş ide
‘Aşk ile cām-ı lebünden āb-ı hayvānuñ senüñ
- 3 Nāz ile reftāruña hayrān kalur kebg-i derī
Reşk ider tāvūs-ı kudsi görse ceylānuñ senüñ
- 4 ‘Azm-i meydān eyleseñ nāz ile ey serv-i revān
Çeşmüm eşk ile şular her lahza meydānuñ senüñ
- 5 Ğamze tīrin atduğınca cānlara cānlar virür
Özge sāhirdür cihānda çeşm-i fettānuñ senüñ
- 6 Şu yirine cānlar ile toptoludur dāyimā
Hüsñünüñ bāğındaki çāh-ı zenağdānuñ senüñ
- 7 Beñlerüñle çok megesler ne hoş üşmiş yüzüñe
Zülfüñ ile var iken iki meges-rānuñ senüñ

- 8 Rûşen oldı dil evi her gūşesinde çün anuñ
Bir çerāğ-ı pür-ziyā olmağda peykānuñ senüñ
- 9 Nîk-nām olmağa ‘aşk u hüsn ile Muhyî vü sen
Pāk olmağluk gerek göñli vü dāmānuñ senüñ

387

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Maṭla‘ -ı şems ü kamer olmış girîbānuñ senüñ
Mihr ile her gün kırānda mäh-ı tábānuñ senüñ
- 98b 2 Cān u dil ‘ālemleri pür-nūr olupdur toğalı
Mäh-ı tábānuñla hürşîd-i dirahşānuñ senüñ
- 3 Cān-ı şîrîn datludur her nesneden dîrler velî
Datludur andan da la‘l-i şekker-efşānuñ senüñ
- 4 Āb-ı hayvānı hacāletden kaçurdu zulmete
La‘l-i nüşînüñde olan çeşme-i cānuñ senüñ
- 5 ‘Ālem-i hākîde olan genc ü kāndan cümle yig
‘Ālem-i hüsnüñde dürc-i dürr ü mercānuñ senüñ
- 6 Tekye-i ‘aşkuñda ten qurbānın itmezler qabûl
Cānlar u diller olurlar anda qurbānuñ senüñ
- 7 Şekl-i āhūya girüp şîrāne şayd itmekdedür
Mekr ile ‘uşşākı dāyim çeşm-i fettānuñ senüñ
- 8 Şanma kim sūzān dilüm peykānlaruñdan şaқınam
Qorқaram āb ola ol od ile peykānuñ senüñ
- 9 Āşkäre qahruñ ile Muhyî terk itmez seni
Çün ider anı tesellî luṭf-ı pinhānuñ senüñ

388

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Durmaz örter rûyuñı zülf-i perişānuñ senüñ
Cân gibi gizlenme gözden ey perî şānuñ senüñ
- 2 Saña kudret hil' ati lîkin uzundur kes ucın
Tâ yire sürinmeye zülf-i perişānuñ senüñ
- 3 Rif at-i kadr ile çün itdüñ 'urüc-ı āsmān
Yiridür gökde hamel şevr olsa kurbānuñ senüñ
- 4 Dür dişüñle ağzuña ağzın açup hayrān şadef
La' le kanlar yutdurur yāķūt-ı mercānuñ senüñ
- 5 Dişlemeñ 'āşık lebin virse hayāt-ı cāvidān
Tañ mı dürr-i āb-ı hayvāndur çü dendānuñ senüñ
- 6 Çün şeb-i vaşluña irdüm al öñüñde cānumı
Raħm idüp gösterme baña rüz-ı hicrānuñ senüñ
- 7 'Āşık-ı üftādeler rāhuñda olmışdur ğubār
Luţf idigör ħākden kaldırsa dāmānuñ senüñ
- 8 Küşteñe virür hayāt-ı cāvidānı dāyimā
Āb-ı hayvāndur meger 'āşıkā peykānuñ senüñ
- 9 Her kuluñ bir ħidmetüñde kâyim olmışdur şehā
Muħyî karşıñda durup olsun ğazel-ħānuñ senüñ

389

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Mecma' ıdur dillerüñ zülf-i perişānuñ senüñ
Yile virmekdür kamusın her seħer şānuñ senüñ

- 2 Kanda yatsañ minnet idip isteme örtü döşek
Kim yiter örtü döşek zülf-i perişānuñ senüñ
- 99a 3 Zulmet-i fūrkatde pinhān olmadadur dāyimā
La‘l-i nūşīnūñde olan çeşme-i cānuñ senüñ
- 4 Rif‘at ile kaşuñ alnuñ ayına çıkmış meger
Kaşr-ı hūsnūñde senün ol olmuş eyvānuñ senüñ
- 5 Ruḥlaruñ ḥaṭ ile bir yirden dutuldı ḥayflar
Māh-ı tābānuñla ḥurşīd-i dıraḥşānuñ senüñ
- 6 Bu dil-i ser-mestüme olmuş ḥumārın def‘ için
Hoş şarāb-ı ergāvānī kanlu peykānuñ senüñ
- 7 Her gören ‘āşık süre alnına ağan kanımı
Ger olursam vasluñuñ ‘īdinde ḳurbānuñ senüñ
- 8 Dāmenüñ ḳaldur dökerken kanımı nāz ile kim
Olmaya ālūde-i ḥūn pāk dāmānuñ senüñ
- 9 Yağdururken ḥalka sīm ü zer belā-keş Muḥyīye
Yağdurur seng-i cefālar ebr-i iḥsānuñ senüñ

390

Nazīre-i Dīger [Aḥmed Paşa]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ḥayli bid‘atlar ider zülf-i perişānuñ senüñ
Fitneler envā‘ın eyler ḥaṭṭ-ı fettānuñ senüñ
- 2 Ḳaldurur çünkim ḡubārı ḥākden bārān ne ṭañ
Cānumı ḳaldırsa tenden tīr-i bārānuñ senüñ
- 3 Āteşe şu gelse çün nālān ider anı ne ṭañ
Nāle itdürse dil-i sūzāna peykānuñ senüñ

- 4 Şâm-ı ğamda mürğ-ı dil her yañaya uçmağdadur
İtse pervâne anı şem' -i şebistānuñ senüñ
- 5 Yağdururken ebr-i zülfüñ eşkimüñ bārānını
Berğ gibi yildiler la' l-i dūr-efşānuñ senüñ
- 6 Hışm idermişsin baña öpmek diler ağzum diyü
Öldürür ādemleri yoğ yire bühtānuñ senüñ
- 7 Hâtem-i la' lüñ şağın ağıyardan ey şāh-ı hüsñ
Dīv eline girmesün mühr-i Süleymānuñ senüñ
- 8İRmege dil vaşluñuñ bezmine kalmadı mecāl
Şem' veş yağdı eritdi nār-ı hicrānuñ senüñ
- 9İtme Muhyī āşkāre āh-ı ' aşkıñda anuñ
Duymaya tā kimse pinhān nār-ı sūzānuñ senüñ

391

Nazīre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hep yalan çıkdı baña itdüğüñ eymānuñ senüñ
Vāy eger eymānuña beñzerse ĩmānuñ senüñ
- 2 Her gün eymānuñ bozarsın durmadan ey bī-vefā
Korğaram bir gün duta bozduğüñ eymānuñ senüñ
- 3 Sūzumı artursa dāyim ' ahd ü peymānuñ ne tañ
Cānum āteşdür eser yıl ' ahd ü peymānuñ senüñ
- 99b 4 Ben gedāña n' içün itmezsın ' aṭā ey şāh-ı hüsñ
Hāş u ' āma ' ām iken in' ām u ihsānuñ senüñ
- 5 Hüsñüñüñ bāğın ider ḥandān u hoş yüze güler
Ağladur ' uşşākı līkin nāz-ı ḥandānuñ senüñ

- 6 İtmedi cânım lebüñden nûş-ı şehd ammâ dilüm
Hâne-i zenbûr idüpdür niş-i müjgânuñ senüñ
- 7 Gerçi kim gâyet uzun dirler kıyâmet rûzını
Çoğ uzun andan şeb-i yeldâ-yı hicrânuñ senüñ
- 8 Senden ayrılmaz saña dâyim qarîñ olmış raķîb
Ey melek beñzer ki olmışdur o Şeytânuñ senüñ
- 9 Muhyîñüñ haddi degül derbânluğ ummağ sen şehe
Aña ol devlet yiter kim ola segbânuñ senüñ

392

Nazîre-i Aḥmed Paşa*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*

- 1 Yüzüñdür gülşeni bâğ-ı cinânuñ
Lebüñdür bülbüli ol gülsitânuñ
- 2 O gülzâr u bu bülbül ḥasretinden
Fiğânda bülbül-i şeydâsı cânüñ
- 3 Düketmez bâğ-ı ḥüsnüñ seyrini dil
Temâşâgâhı gâyet çoğdur anuñ
- 4 ' Aceb düşmiş yüzüñ üstinde zülfüñ
Gün üzre şebden olmış sâyebânuñ
- 5 Kaşuñ kudret kemânıdur hoş atar
Kirişsüz siḥr oğını ol kemânuñ
- 6 İder gâret yüzüñ bâğın dil ü cân
Gözüñ doymaz uyur ol bâğbânuñ
- 7 Düşüp dil zülfüne oldu şeh-i 'aşğ
Olupdur ḥusrevi Hindüsitânuñ

- 8 Yüzüñ evşâfı hüsñüñ kışşasında
Olupdur maṭla' ı ol dâstânuñ
- 9 Gel eyle Muḥyî dîvânın temâşâ
Bahâristânı çoḡ ol gülsitânuñ

393

Nazîre-i Dîger [Aḥmed Paşa]

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

- 1 Olupdur ḥâl-i la' l-i dür-feşânuñ
Güher gencînesine dîdebânuñ
- 2 İki âyîne zîbâ ṭal' atuña
Meh ü ḥurşîd-i raḥşânı semânuñ
- 3 ' Aceb pür-şîvedür çeşm-i siyâhuñ
Ki dolu kuḥl-i nâz ol sürmedânuñ
- 4 Kaşuñ yâsı kirişsüz olsa ṭañ mı
Kiriş dutmaz ḡatı pek ol kemânuñ
- 100a 5 Bize geldüñ çü küyuñ Ka' besinden
Lebüñ ḥurmâsı olsuñ armaḡanuñ
- 6 Hemîşe gül ḡamu ' uşşâkı güldür
Gül-i ḡandânisın bâḡ-ı cihânuñ
- 7 Işınup dil ruḡuñ nârına râḡat
Velî îzâda ḡaṭṭuñla dehânuñ
- 8 Şarardum şevḡ ile cân riştesini
İlişe çeşmüme ḡılca miyânuñ
- 9 Çıḡaldan Muḥyî aḡzından bu eş' âr
Aḡar aḡzı şuyı âb-ı revânuñ

394

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Cihân mülkinde hoş kândur dehânuñ
Ki hândân la'l ü yâķütü o kânuñ
- 2 Cemâlün gülleriyle yaz u kışda
Bahâr tâzesi var bâğ-1 cihânuñ
- 3 Kenâr-1 hier-i hüsünüñde haķ u zülf
İki hoş şehridür Hindüsitânuñ
- 4 Yatur haste mecâli yok k'ide seyr
Yüzüñ bâğını çeşm-i nâ-tüvânuñ
- 5 Cihânı n'idelüm bir ân sensüz
Çün olduñ cânı sen iki cihânuñ
- 6 Zamân-1 'ömrden vaşl ânı maķşûd
Kalan 'ömrüm fedâsı olsun anuñ
- 7 Kenâr itdür miyânuñ 'âşıkâ kim
Vara şâyed bile müy-1 miyânuñ
- 8 Güzel âhûsı ġâfil yatmasun kim
Kemendin atdı şayyâd-1 zamânuñ
- 9 Cihân nazmuñla Muhyî pür-dür oldu
Şadef midür dehân-1 dür-feşânuñ

395

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Ne tañ gözden nihân olsa dehânuñ
Ki almış lezzetini lâ-mekânuñ

- 2 Reh-i ‘aşkıñ ‘adem menzilleridür
Dil ü cāna miyānuñla dehānuñ
- 3 Reh-i ‘aşkı mu‘atṭar kılsa zülfüñ
Ne ṭañ çün bārı misk ol kārbanuñ
- 4 Cihān sensüz yaraşmaz beñlü rüyuñ
Gözidür merdümeclü çün cihānuñ
- 5 Gül-āb-efşān idüpdür gözlerümi
Firāk-ı bāğ-ı rüy-ı gül-feşānuñ
- 100b 6 Geçer āhumla günler gün yüzüñsüz
Şoñı açuḳluḳ olurken dumanuñ
- 7 Ğamum artar yüzüm zerd itse hicrüñ
Feraḳ ḥāşşıyyetiyken za‘ferānuñ
- 8 Gülünç itdüñ beni pīr ü cevāna
Budur aşşısı oḒlana uyanuñ
- 9 Dilüñden her çıkan söz Muḫyī pür-süz
Fetīl-i şem‘-i ‘aşḳ olmiş zebānuñ

396

Nazīre-i Dīger [Aḫmed Paşa]

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

- 1 Görelden ṭal‘atun şerminden anuñ
Dutulmaḳda meh ü mihri semānuñ
- 2 Dehānuñ özge ḥandān gül k’açılsa
Açılır bile niçe uḳḫuvānuñ
- 3 Vefāya ‘ahd-nāme yazmaḒiçün
Olupdur ney-şeker ḥāme benānuñ

- 4 Kaçar zülfüñle dil alnuñ mehine
Velî pür-pîc ü tâb ol nerdbānuñ
- 5 Başını uyḡudan ḡaldırmaz oldu
Hemîşe çeşm-i mest-i ser-girānuñ
- 6 Egerçi ḡaste çeşmüñ lîk her dem
Ḡavî ḡan dökmede ol nā-tüvānuñ
- 7 Virür zülfüñ yile diller ḡürühin
Uyup taḡrîkine bād-ı şabānuñ
- 8 Görüp yirde ser-i zülfüñi başma
Ki başı zehrñāk olur yılanuñ
- 9 Dil-i Muḡyîyi yaḡmaz nār-ı ḡaddüñ
Yaḡar ḡaḡḡuñla ol tâze duḡānuñ

397

Nazîre-i Şeyḡî*fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilün*

- 1 Dilde pinhān sırr-ı 'aşḡı āşḡār itsem gerek
İki 'ālemde anuñla iftiḡār itsem gerek
- 2 Çün naşîbüm cām-ı devrāndan ḡumār oldu müdām
Ben şarāb-ı 'aşḡ ile def' -i ḡumār itsem gerek
- 3 Niçe bir āvāre vü bî-kār olam 'ālemde ben
Kendüme eglenmek için 'aşḡı kār itsem gerek
- 4 Bir gice Leylām añup Mecnün gibi bî-iḡtiyār
Baş açuḡ yaluñ ayaḡ terk-i diyār itsem gerek
- 5 Başımuñ üstinde Mecnünveş yuva yapan ḡuşı
Ḡasret-i Leylām ile nālemle zār itsem gerek

- 6 Bulmadum ol lâle-ruḥ servüm çü ben bir bâğda
Geşt-i deşt ü ‘azm-i râğ u kühsâr itsem gerek
- 101a 7 Ḥasret-i yâr ile gezdükde diyâr-ı ğurbeti
Yâr yirine ğam u derdini yâr itsem gerek
- 8 Verd ü nesrini ḥayâliyle cemâli bâğınuñ
Fürqat eyyâmı ḥazânın nev-bahâr itsem gerek
- 9 Zer yüzüm sürüp sirişküm sîmini efşân idüp
Ol nigâruñ yolların naqş u nigâr itsem gerek
- 10 Varumı cümle fedâ idüp leb-i cân-baḥşına
Ağzı gibi bende yoqluq ihtiyâr itsem gerek
- 11 Muḥyiyâ eş‘ârımı qan yaş aqıtmaqla diyüp
Her birin zengîn ü ğâyet âbdâr itsem gerek

398

Nazîre-i Diğer [Şeyhî]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Bir gice sevdâ-yı zülf ü ḥâl-i yâr itsem gerek
Sünbül ü fülful gibi terk-i diyâr itsem gerek
- 2 Şaklayup mihrini dilde ğayrı her nem var ise
Beñleriyle zülfi gibi târ-mâr itsem gerek
- 3 Âhum u eşküm benüm esrârumı fâş itdiler
Dilde pinhân derd ü ğamum râzdâr itsem gerek
- 4 Şarq u ğarba himmetüm şeh-bâzı pervâz eyleyüp
Ol hümâ-yı qudsi âḥir ben şikâr itsem gerek
- 5 Ḥüsni gülzârın o ‘arz itdükde qan yaşumla ben
Çihrem ü sînemde ‘arzı lâlezâr itsem gerek

- 6 La' lini gördükde şükrâna aña çeşmüm gibi
Nazmum ile niçe lûlûlar nişâr itsem gerek
- 7 Âh idicek yârüme karşı miyânı müymı
Bâd-ı âhum almasun diyü kenâr itsem gerek
- 8 Eşkümüñ gevherleriyle zeyn idüp altun yüzüñ
Yârüm için bir muraşşa' yâdgâr itsem gerek
- 9 Dil varup kaçına cân virdükde rahm idüp dimiş
Kaşımı türbe aña çeşmüm mezâr itsem gerek
- 10 Muhyiyâ bu nazm-ı dürr-i şâhvârı 'âkıbet
Bende güşına o şâhuñ güşvâr itsem gerek
- 11 Ehl-i şî' r ağzın yutar eş'âr ile şulandırup
Yârümüñ şekker lebinde âbdâr itsem gerek

399

Nazîre-i Aḫmed Paşa*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

- 1 Mısr-ı ḫüsni leblerüñle şekkeristân eyledüñ
Her birin cânâ şataldan kândi erzân eyledüñ
- 2 Açılaldan aḫ kızıl güller cemâlünde senüñ
Bâğ-ı ḫüsni olmışdı köhne nev gülistân eyledüñ
- 3 Zeyn idüp zîbâ cemâlüñ hoş şeref virdüñ aña
Kim anı insâna 'ayn ü 'ayna insân eyledüñ
- 101b 4 Ḫüsünüñ bâğında hoş datlu üzümle leblerüñ
Birbirine eyleyüp zam bağı bustân eyledüñ
- 5 Gösterüp evvel dehânuñ aḫıdup ağzum şuyın
Umduğumda büsesin cân gibi pinhân eyledüñ

- 6 Gûy idüp meydân-ı hüsniñde dilümle cânımı
Kaşlaruñ ol iki gûya iki çevgân eyledüñ
- 7 Göñlümüñ bāğına şol deñlü çok atduñ oqlaruñ
Kim o bāğı oqlaruñla bir neyistân eyledüñ
- 8 Cān ile dil saña ol qurbānda eylerken nizā[‘]
Bir uğurudan iken luṭfuñla qurbān eyledüñ
- 9 Muḥyiyā qalbünde çok ra[‘] nā ma[‘] ānī cem[‘] idüp
Anı [‘]aşq esrārı ile dolu enbār eyledüñ

400

Nazīre-i Dīger [Ahmed Paşa]

fā[‘]ilātün fā[‘]ilātün fā[‘]ilātün fā[‘]ilün

- 1 Āhum ebr idüp ğamum ol ebre bārān eyledüñ
[‘]Ālemi bārān-ı ğam seyliyle tūfan eyledüñ
- 2 Özge bī-inşāf imişsin kim zamānın hicrūñuñ
Biñ yıl idüp vaşluñuñ vaqtini bir ān eyledüñ
- 3 Vaşluñuñ ānı geçüp gitdi hemān bir düş gibi
Dut ki şāhum ben gedañı düşde sulṭān eyledüñ
- 4 Künc-i fürkatde caḥīm odı gibi bir od yaqup
İçine koyup beni adımı hicrān eyledüñ
- 5 Āhumuñ ebrin görüp gūş eyledükçe ra[‘] dini
Sen daḥı peykānlu tīrūñ berç ü bārān eyledüñ
- 6 Tīr-i müjgānuñ kaşuñ yasıyle atduğda dile
Bulduñ āhen cānum anda aña peykān eyledüñ
- 7 Zūlfūñuñ küfrin yüzüñ ĩmānı üzre dağıdup
Kişver-i ĩmānı ḥayfā kāfiristān eyledüñ

- 8 Bâğ-ı hüsnünde figân-ı bâğbân-ı dil ne tañ
Kim haramî çeşmüñ ol bâğa nigezbân eyledüñ
- 9 Muhyiyâ setr-i fezâyil eyleyüp eş'âr ile
Fazluñuñ işbâtına her şî'ri bürhân eyledüñ

401

İhtirâ'

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Çeşmüñ âhûsı hayâlidür şikârı çeşmümüñ
Dâyim anı şayd iledür iftihârı çeşmümüñ
- 2 Hoş şeh-i bende-nüvâz imiş hayâlün şâhı kim
Ben gedâdan itmeyüp 'âr oldı yâri çeşmümüñ
- 3 Bâğlarum uyhu 'adûsından hayâlün haylîni
Var müjem hârıyla bir muhkem hişârı çeşmümüñ
- 4 Hüsnüñüñ bâğında dülâba komadı ihtiyâc
Çağlayup dâyim aqaldan cüybârı çeşmümüñ
- 102a 5 Nakş-ı zibâña bakup eyler temâşâ hüsnüñi
Anuñ iledür tenümde i'tibârı çeşmümüñ
- 6 Gördüğüm dildâra dil şeydâ olur müşkil bu kim
Rûy-ı hûba bakmada yok ihtiyârı çeşmümüñ
- 7 Bâd-ı âh-ı serd ile dâyim şitâ-yı hierde
Yağmur u qar ile geçdi rûzgârı çeşmümüñ
- 8 Tañ degül eşküm dükense dîde-i ter olsa huşq
Şîşesi şınmaqla aqdı şuyı varı çeşmümüñ
- 9 Rûze-i fûrkatde her şeb kara şular indirür
Muhyiyâ ol mâh-ı 'ide intizârı çeşmümüñ

402

Dîger [İhtirâ‘]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Hüsünüñ bāğın temāşâ oldı kârı çeşmümüñ
Anuñ iledür cihānda iftiḥârı çeşmümüñ
- 2 Gerçi kim gördük cihānda ḥayli çok naḳş u nigār
Cümleden sensin nigār-ı ihtiyârı çeşmümüñ
- 3 Ger begenmezseñ şehâ alçaḳ karañu göñlümi
‘Âlî vü rüşen menâzildür diyârı çeşmümüñ
- 4 ‘Âlem-i şevḳ-i ruḥuñla eşküm itdi lâlezâr
Oldı ol bāğ-ı cihānda yâdgârı çeşmümüñ
- 5 Ḥâcetüm yoḳ şem‘ a çün rüşen ḳalır yüzüm ğamı
Leblerüñ şevkiyle la‘l-i şu‘ledârı çeşmümüñ
- 6 Uğrayam şâyed diyü sen serv-i ra‘nâ pâyına
Şem‘ ile dâyim revândur cüybârı çeşmümüñ
- 7 Cân u dil geh ‘arz u ḥâl u geh figân u nâlede
Ağlamaḳdan ğayrıya yoḳ iḳtidârı çeşmümüñ
- 8 Baḥr-i ḥün-ı dil ayağıdur çü eşküm tañ degül
Şu yirine ḳan aḳıtsa çeşmesârı çeşmümüñ
- 9 Muḥyiyâ itdükçe dâyim ‘aşḳ-bâzî yâr ile
Sîm ü la‘l ü lûlüyiledür ḳumârı çeşmümüñ

403

Nazîre-i Şâfî

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 ‘Aşḳuñ esrârın beyân eyler figânı bülbülüñ
Ehl-i ‘aşḳa nâlem oldı tercemânı bülbülüñ

- 2 Nâlemüñ evkât u envâ´ın kamu ta´lîm ider
 ´Âşık-ı nâlâna rûz u şeb figâni bülbülüñ
- 3 Da´vet itmekde namâz-ı ´aşka ´uşşâkı müdâm
 Gice gündüz hoş nevâyile ezâmı bülbülüñ
- 4 Ser-güzeştini düketmez ´aşk ile taqrîr ider
 Şâh-ı gül bezminde dâyim kıssa-h´ânı bülbülüñ
- 5 Dillü dilünce virür her mürğ bir dürlü haber
 Hüsn-i gül evşâfı olmuş dâstânı bülbülüñ
- 102b 6 Gülsitânda şatmağičün gülleri dellâl idüp
 Var gülüñ medhinde çok dürlü zebânı bülbülüñ
- 7 Güller eyler gülsitân bezmini rûşen bülbüle
 Her gül ü her şâhı şem´ ü şem´dânı bülbülüñ
- 8 Çekse kuhl-i rûşenânı gülsitânda çeşmine
 Tañ mı çün var gönçe gibi sürmedânı bülbülüñ
- 9 Şâh-ı gül üzre olur gülşende her dem gönçeler
 Zaḥm-i hâr ile daman her kaḫre kânı bülbülüñ
- 10 Ğâret idüp gül metâ´ımı ḫarâmî-i şabâ
 Başlu başına dağıldı kârbânı bülbülüñ
- 11 ´Âşık-ı şâdiḫ olunca kûy-ı ma´şûḫı ḫomaz
 Gül açılsa yile virüp uçma şânı bülbülüñ
- 12 Tâb-ı hicr ile güneşlerde nice itsün ḫarâr
 Olmuş iken berg-i gülden sâyebânı bülbülüñ
- 13 Şıklıḫımı bülbülüñ Muḫyî-i nâlân diñdürür
 Nâlede olsa anuñla imtiḫânı bülbülüñ

404

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Kaşı mihrâbında çeşmini imâm itsem gerek
Ben namâz-ı aşkı anda ber-devâm itsem gerek
- 2 Câmi' -i ḥüsünde nâlemler mü'ezzinlik idüp
Ḥüsni-i şavt ile şalâ-yı ḥâs u 'âm itsem gerek
- 3 Çeşm ü ebrûsından öğrendüm sücûd ile rükû'
Ḥidmet-i ta' dîl-i erkâna kıyâm itsem gerek
- 4 Ka' be-i küyü tavâfında virüp cân sa'y idüp
'Ömrümi 'umreyle ḥaccile tamâm itsem gerek
- 5 Arturup dükkân-ı ḥüsniin çeşmümi virüp kefil
Niçe yüz biñ sîme her gün iltizâm itsem gerek
- 6 Nakş idüp her küşe-i dilde selâmın yârümüñ
Anuñ ile dil evin dârü's-selâm itsem gerek
- 7 Ḥüsni deryâsında Ḥizbül-baḥr idinüp ḥaṭṭını
Okuyup anı anuñla i' tişâm itsem gerek
- 8 Doymak olmaz dürlü dürlü ḡamlarıyla 'aşkınuñ
Durmadañ yimekle idḥâl-i ta'âm itsem gerek
- 9 Kaldurup el şıdḡ ile idüp du' â-yı devletin
Anuñ ile Muḥyiyâ ḥatm-i kelâm itsem gerek

405

Nazîre-i Şeyḫî

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Çeşmüm ḥarâmisi idinelden mekân ḡaşıñ
Yiter fesâd fitneye kırdı kemân ḡaşıñ

- 2 Deryâ-yı hüsni içinde siyeh fülkdür gözün
Üstinde anuñ oldu siyeh bâdbân kaşuñ
- 103a 3 Dil şâhı hüsni 'âlemine itmege nazar
Oldı serây-ı hüsni 'âlî-mekân kaşuñ
- 4 Tâb-ı ruhuñla haste gözün sâye bulmaz
Mihr üzre sâyebânı kırar her zamân kaşuñ
- 5 Kıdd-i hamîdemüz mi ya kıavs-i kızağ midur
Yâ kıavs-i perçemi bize virdi kemân kaşuñ
- 6 Bîmâr olup yaturdı gözün çok zamân idi
Bağrına başdı oldu aña mihrbân kaşuñ
- 7 Al nağd-i cânı kaşuñı şun çok bahâ dime
Kıdret kemânıdur çü gerek râygân kaşuñ
- 8 Sen ya kaşuñla gamzeñ okın at ben âh okın
Ya kıaddüm ile eyleyelüm imtiñân kaşuñ
- 9 Çeşmüñ mi gördüğüm ya kıara bahtı Muhyîñüñ
H'âb idüp aña kırdı siyeh bâdbân kaşuñ

406

Nazîre-i Şeyhî

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Hoş geçdi taht-ı hüsniñe şâhâne beñlerüñ
Zeyn oldu mülk-i Rûmda divâne beñlerüñ
- 2 Birbiriyle meşveret ü ittifağ idüp
Divânlar eylemekde emîrâne beñlerüñ
- 3 Nüşîñ lebüñde cem' oluban geldi şıñhate
Cem' iyyet ile çeşme-i hayvâna beñlerüñ

- 4 Çevgân olup şaçun̄ hamı meydân-ı hüsnde
Güy olmada hemîşe o çevgâna beñlerün
- 5 ‘Uşşâk cân u dilleri gibi dağılmada
Etrâf-ı bâğ-ı hüsnuñe seyrâna beñlerün
- 6 Zülfün̄ şebi karanuluğında kara giyüp
Hoş girdi bâğ-ı hüsnuñe düzdâne beñlerün
- 7 Şaflar çeküp siyâh hața karşı ceng için
Baş açdı girdi ‘aşk ile meydâna beñlerün
- 8 Nâr-ı ruhuñla yandı meger hüsñ hırmeni
Anuñcün̄ oldu cümle siyeh dâne beñlerün
- 9 Āşüfteñ olsa Muhyî görüp beñlerün̄ ne tañ
Tohm-ı maħabbet ekdi dil ü cânâ beñlerün̄

407

Nazîre-i Şeyhî

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Çün cân virür hemîşe dil ü cânâ leblerün̄
Hoş gâlib oldu çeşme-i hayvâna leblerün̄
- 2 Tütî-i kuds ü bülbül-i cennet çün oldu cem‘
Āgâz iderse tañ mı hoş elhâna leblerün̄
- 3 Cân çeşmesinde cem‘ oluban şöhet eyleyüp
Şehd ü şekerden itdi ħarîfâne leblerün̄
- 103b 4 Āb-ı hayât ile şuvarulmuş hayât-baħş
Şeft-âlûlar olupdur iki dâne leblerün̄
- 5 Emmek gerek ilük gibi dendân degürmeden
Nâzük ziyâde döymeye dendâna leblerün̄

- 6 K̄anmaḳdadur çü şerbete ḳandile dāyimā
Her dem neden ki teşne ola ḳana leblerüñ
- 7 Ruḥsāruñ āteşiyle olupdur çü şevḳnāk
Ṭañ mı tekellüm itse Kelīmāne leblerüñ
- 8 Varduḳda bâġ-ı ḥüsnüñe seyrāna cān u dil
Ni‘ metlü süfre çekdi kerīmāne leblerüñ
- 9 Mest olsa Muḥyi bâde-i ‘aşḳuñla ṭañ degül
Cān u diline şundı çü peymāne leblerüñ

408

Nazīre-i Şeyḥî*fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*

- 1 Zeynidür bezm-i ġamuñ şādurvānı çeşmümüñ
Ergāvān u lālesi her ḳatre ḳanı çeşmümüñ
- 2 Derd ile ḳanlı yaşın dökmekden özge n’eylesün
Ḥālını taḳrīre çün yoḳdur zebānı çeşmümüñ
- 3 Şafḥa-i ruḥsārum üzre tāze tāze yazılır
Dem-be-dem ḳanlı yaşumla dāstānı çeşmümüñ
- 4 Künc-i fürḳatde müjem ḥāşāki içinde yatup
Ḳaşum olmuş ḳara çölden sāyebānı çeşmümüñ
- 5 Ḥavz-ı çeşmüm merdüm-i çeşmüm için olmuş ḳalın
İki çāh-ı miḥnet olmuş iki yanı çeşmümüñ
- 6 Ġam şebinde ihtiyācum yoḳ ṭulū‘-ı māha kim
Şem‘-i encüm maṭla‘ idur şem‘ dānı çeşmümüñ
- 7 ‘Aşḳ rāḥında ḥaram itmiş özine uyḥuyı
Rūz u şeb gözler uyarı dīdebānı çeşmümüñ

- 8 Hüsniñ bustânına şâyed güzer kılam diyü
Durmayup çağlar aqar âb-ı revânı çeşmümün
- 9 Sûd umarken Muhyî naqd-i ‘ömrden ser-mâyesin
Hûblar yağmalamaq oldı zebânı çeşmümün

409

Nazîre-i Tâli‘î

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Uğraduq ‘aşqa vaşla çâre gerek
Vaşl-ı meh-pâreye sitâre gerek
- 2 Niçe bir ‘aşkumuz nihân idelüm
Şimdiden girü aşkâre gerek
- 3 ‘Âşıkun ham kadi figân ile çeng
Lebleri aña çâr-pâre gerek
- 4 Bezm-i dil-berde nâle-i ‘âşık
Nây olup sînesi naqâre gerek
- 104a 5 Ruhu şevkiyle ‘âşıkun yakası
Gül gibi çâk ü pâre pâre gerek
- 6 Çıkmağa kaşı tākına dil ü cān
İki zülfi anuñ maqâre gerek
- 7 Tâc-ı hüsniñe kāküli yaraşuq
Şorğuç ol şâh-ı tâcdâra gerek
- 8 Beñleri hüsni kal‘asına mühim
Toplar hıfz için hişâra gerek
- 9 Öpemez Muhyî pâyın eşki öper
Devlete başda çün sitâre gerek

410

İhtirâ'

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Hüsni deryâsında yârüñ zülfi kim olmuş niheng
Eylemişdür cân u dil mellâhın ol deryâda deng
- 2 Nice âhûdur gözi kim ğamzesi tîrin atup
Şayd ider her bir nazarda niçe biñ şîr ü peleng
- 3 Hüsni dükkânında aşmış ' aşıkına şatmağa
İki zülf ile iki sünbülle bağlanmış heveng
- 4 Gelse rûy-ı sâdesine ' aşıkı âhıyla haţ
Tañ mı kim âyîne-i şâfî olur dūd ile zeng
- 5 Sînemüñ taבלında çaldum ceng-i harbî nağmesin
Gördüm eyler ' asker-i haţ ' asker-i hüsn ile ceng
- 6 Çihre-i zerdümde çeşmüm sîm ü hûn-efşân idüp
İtdi yâre ' arz için çihrem kumâşımı se reng
- 7 Ağzum açup eyledükçe âh artar sūz-ı dil
Tañ mı hammâm ıssısı artar açuķ olsa tūfeng
- 8 Hoş birikdi cân ile dil birbiriyle nâlede
Bezm-i ' uşşâķa olupdur nâlemüz nây-ı dü-heng
- 9 Ger melâmet sengiyile öldürürse Muhyîyi
İdesüz anı nişân için anuñ kabrine seng

HARFÜ'L-LÂM

411

Nazîre-i Ahmed Paşa

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Virme dil şol mâh-ı mihre kim bula naqş u zevâl
Vir anı bir bî-zevâle kim o dâyim ber-kemâl
- 2 Kim anı görse görünmez çeşmine naqş-ı cihân
Anuñ için mâ-sivâsına o dir vehm ü hayâl
- 3 Mihr ile meh şevk ile raqş itmededür zerrevâr
Rüşen idelden cihânı pertev-i nûr-ı cemâl
- 4 Vuşlat-ı Haq ister iseñ lâgar it ferbih tenüñ
Bedr-i 'id-i ekbere irişmez olmadan hilâl
- 5 Bârgâh-ı qurbe sa'y ile ırâqdan kim varur
Haq te'âlâ hazretinden olmadan emr-i te'âl
- 104b 6 Halk-ı 'âlemdür hayâl ü mihr ile meh şem' lere
Devr iden çerh-i felek bunlarla fânûs-ı hayâl
- 7 Baqsa mir'ât-i cemâle anda görse pâk-bâz
Pertev-i hüsn-i ezel 'aynına gelmez hatt u hâl
- 8 Dilden eksük itme Muhyî güft ü güy-ı 'aşkı kim
Niçe bî-hâli ider hâl ehl-i gâhî kıl ü kâl
- 9 Qanı tâli' kim dâlâlet zulmetinden kırtara
Eyleyüp bedr-i cemâlin 'arz bir şâhib-kemâl

412

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Pertev-i hüsn-i ezel ' âlemde lâmi' lâ-yezâl
Mazharı her lem' asınuñ oldu bir şâhib-cemâl
- 2 Kim cemâl âyînesinde görse nūr-ı Zü'l-celâl
Dîdesinde zülf ü haṭṭ u ḥâl olur vehm ü hayâl
- 3 Çeşmümüz bir dil-berüñ zülf ü haṭ u ḥâlin görüp
Oldı ol zulmetde dil güm-râh u buldı bu ḍalâl
- 4 Câna dilden mihri anuñ elçi oldu nâ-gehân
Bâki vü pervâsı yok çün elçiye yokdur zevâl
- 5 Kaddi naḥlinde uzanup zülfi inmiş çâķ yire
Gerçi kim ' âdetde bālâya uzar şâḥ-ı nihâl
- 6 Rûze-i hicrinde mâh-ı ' id-i vaşlın gözlerüz
Ay yüzün gösterse dise [...] el hilâl
- 7 Himmet itse sînemüzden gitse kûh-ı derd ü ğam
Kim ider erbâb-ı himmet himmeti ḳal' -ı cidâl
- 8 ' Aşķ ile pür-sîm idelden dehri sîm-efşân gözüm
' Aynuma gelmez gözümde çıķdı hep mâl ü menâl
- 9 Muḥyî cânüñ ölmeden cânânuña teslîm ḳıl
Tâ melek geldükde cân almağa bulmaya mecâl

413

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Gün gibi her-câyî olma ırmeye tâ kim zevâl
Ka' beveş bekle yirüñ ol ḳible-i ehl-i kemâl

- 2 Olma yeyni şırça gibi tâ bahāñ olmaya pul
Ol ağır yâķūtveş altunı yüz yüz biñ biñ al
- 3 Sen benüm olsañ bulurdum cümle ‘ âlemden ğinā
Sensin ey sīm ü zerüm baña cihānda ‘ ayn-ı māl
- 4 Sen şeh-i meh-peykere ħurşid olmışken keniz
‘ Ârızuña hoş mu‘ arız başına gelsün zühāl
- 5 ‘ İzzet ile saçlarıñ baş üzre yir itmiş iken
Yire düşdi ħayf ayaķda ķaldı buldı ibtizāl
- 6 Kāmet-i ra‘ nāsı hoş-mevzūn ne bālā ne pest
Kudret itmiş anı serv-i bustān-ı i‘ tidāl
- 7 Gördüğüm ķaşı ħilāl-i ‘ id mi ya ħam ķaddüm
Ĥüsni mir ’ātında göstermekde mi şekl-i hilāl
- 105a 8 Şād olur la‘ l-i ħayāliyle dil-i ğamnākümüz
Ol şarāb-ı la‘ l-i nāb ile olur def‘ -i melāl
- 9 Didi Muĥyī vaşlumuñ farzı ķatuñda niçedür
Ben didüm farz-ı muĥāl ol didi kim farz-ı maĥāl

414

Nazīre-i Diger [Aĥmed Paşa]

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Egnüñe ğāhī ķabā-yı ħüsñüñe al cāme al
Ey şeker-leb tūṭi-i ğüyā ğehī sebz ol ğeh al
- 2 Ĥüsñüñe maĝrūr olma ey ğüzel māhum benüm
Niçe yıldı devr ider ħam ķāmetüm gibi hilāl
- 3 Ĥālūmi sen şāha taķrīr itmeden ‘ āciz dilüm
Ĥihrem üzre eşk-i ħünin ile yazdum ‘ arz-ı ħāl

- 4 İsterem buse lebünden ister ol kânum içe
‘ Âdeti bilmez meger kim sâyile olmaz sü ’âl
- 5 Gördüğümce karşıda ruhsâr-ı sürhûñ eyledüm
Kânlı yaşum ‘ aksini mir ’ât-i hüsñünde hayâl
- 6 Şanma senden ‘ aşk-ı dil-ber gayrı dildâra gide
Çün ‘ arazdur cevhere cevherden itmez intikâl
- 7 Beñzemez pîr-i felek mihrine mihr-i tıfl-ı dil
Kim aña vardur zevâl ü yok buña hergiz zevâl
- 8 Çünkü hañ geldi lebine umma ey dil gitme sen
Engübine mür üşicek gitmege olmaz muhâl
- 9 Muhyiyâ dürrün şadefveş şakla dilde itme ‘ arz
Devrümüzde bed-reviş noğşân virür ‘ arz-ı kemâl

415

İhtirâ‘

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 Her nice şeh kim şalasin sen anuñ boynına kol
Sen şeh-i hüsne olur dilden o boynı bağılu kol
- 2 Boynına kol şalduğñ cümle belâdan kırtulur
Ki mübârek hâşşiyetlü hoş hamâyildür o kol
- 3 Zülfün indükçe leb-i cân-bağsuña ider gören
Vahy için Cibrîl mi itdi Mesîhâya nüzül
- 4 İki yanına lebün şâhınuñ üşmiş beñlerün
Beñleridür kim derilmiş sağlu şollu kol kol
- 5 Bilün ince kıl iken üstindeki sîmîn teni
Dâyimâ nice götürür anda hayretde ‘ uqûl

- 6 N'îçün âzâd itmek istersin şehâ ben bendeñi
Olmış idüm saña âzâd itmemek şartıyla kul
- 7 Şanma kim yüz döndürem senden cefâ vü cevri ile
Keyfe mişli hüsnuke yezdâdı 'aşkı lâ-yezûl
- 105b 8 'Âlem-i dil geşt idüp kıldı ferâgat ihtiyâr
Şimdilük çâh-ı zenaḥdānuñ aña künc-i ḥumûl
- 9 Muḥyî vaşluñ 'îdine ḳurbân idicek kendüyi
'Aşḳ odı yaḳdı kül itdi *inneḥû ni'me'l-ḳabûl*

416

Diğer [İhtirâ']

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Yâre itmişdüm şabâyile dilüm mesken-i Resûl
Şaḡ esen geldi şabâ zülfinde ḳalmış ḥaste ol
- 2 Ol güzeller şâhı 'âḳil şehleri mecnûn idüp
Zülfinüñ zencîrin urdı itdi boynı baḡlu kul
- 3 Rûyına geldi Resûl oldu anuñ mürsel şacı
Ruḡları vü beñleridür âl-i aşḫâb-ı Resûl
- 4 Ka'be-i kûyın ṭavâf iden lebinüñ zemzemin
Ne murâd için iderse ḥâceti olur ḳabûl
- 5 Tâñ mı 'aşḳ ehli lebi ḥaṭṭına dirse Fâtiḫa
Çünki ḥüsni muşḫafında oldu mektûb evvel ol
- 6 Vaşlını her gün umardum dimiş umsun gicede
Âb-ı ḥayvândur o zulmetde olur aña vuşûl
- 7 Eşḳ-i çeşmüm yidi ḳat yiri geçüp deryâ olup
Oldı mâhî-i zemîn râḫat idüp aña duḫûl

- 8 Rûşen itse çeşmi hüsniñ Lâ-yezâlũñ pertevi
Mihr ü mâhı n'idelüm çün her birinde var üfûl
- 9 'Aşık u ma'şûqdan ğayrı cihânda Muhyiyâ
Her ne kim var zâ'id ü bâtıl u bi'l-ħağ 'uğûl

417

Dîger [İhtirâ']

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Tuħfe itdüm cānı cānāna Resûlümdür ğabûl
Hızmeti ancağ bilâğ u yārümũñ redd ü ğabûl
- 2 Eylemişdür cān u dilde 'aşkı ol gül yüzlünũñ
Tende cān gibi vü gülde āb-ı gül gibi ğulûl
- 3 Cān u dilde külli eczāma sirāyet itdi 'aşğ
'Aşğumuñ şıdğına olmışdur delîl-i ğātı' ol
- 4 Sen şeh-i ğübān iseñ bendeñ emîr-i 'aşğkân
Tāc saña ğüsn-i zāyil baña 'aşğ-ı Lâ-yezûl
- 5 Ğāk-i pāyuñla teyemmüm ideyin men' eyleme
Kim namāz-ı 'aşğ olurmış ol teyemmümle ğabûl
- 6 İki zülfũñ uçların birbirine urur şabā
Tā ki bezmũñde dutalar zümre sāzına uşûl
- 7 Ey göñül yārũñ lebi ğağtı fenāsın umma ħiç
Çünki virür 'ömr-i bāğı āb-ı ğayvāna vuşûl
- 8 Göz ğarasıyla kitāb-ı 'aşğı yazdum çihreme
Ğan yaşum sürħiyle ğodum anda ebvāb-ı füşûl
- 106a 9 Muhyiye 'aşğ itdürüp bî-iħtiyār āğāz-ı şir
Sözleri mevzûn çıkar bilmez mefâ'il ü fa'ûl

418

İhtirâ'

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Toğdı semâ'-ı hüsnde nâ-gâh bir ra' nâ hilâl
Kim toğmasıyla bedre noqşân geldi hırşide zevâl
- 2 Gâhî yüzün zülfiyle örtüp gâh açup ' arz itmede
' Aşıklarına gösterür gâhî celâl ü geh cemâl
- 3 Hâlin gören haddinde şanur h'âb idüp yatup kalup
Toğmış güneş fevt eylemiş şubhuñ ezânını Bilâl
- 4 Ebrûsı mıdur gördüğüm ya merdümine çeşminüñ
Şeydâ olup boynına anuñ şaldı mı kolin hilâl
- 5 Gül-ruhları evvel açıldı şoñra geldi haññ-ı sebz
Gerçi biter ön berg-i sebz ü şoñ açılır verd-i al
- 6 Tahsîn leb-i ra' nâsınuñ iki yanında hañña
Ol tûñi-i alı ne hoş zeyn eylemiş bu sebz-i bal
- 7 *Lâ-'izzü lev u'ñi lenâ kable's-sü 'âli kıbletün*
'İnde'l-kirâm tuğaddemü hayrû'l-cevâb 'ale's-sü 'âl
- 8 La' l-i şarâbınuñ humârı yok zamân-ı vaşlda
Zâhir olur cümle humârı vaşl bulduğda zevâl
- 9 Muhyi'yi idelden hayâl ' aşk ile ol şâhib-cemâl
Eş'ârı mânend-i Kemâl oldu ser-â-ser pür-hayâl

419

Diğer [İhtirâ']

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Şirîn dehânuñ kim qarışmış anda datlu yağ u bal
Ben hasteye olur devâ men' itme olmasun vebâl

- 2 Meh beñzedimez kendüzini alnuñ ile kaşuña
Her çend ol ümmide özin geh bedir gâhî hilâl
- 3 Hoş mecma^ç-ı âyât-ı hüsn olmuş cemâlün muşhafi
Hâl ü haţuñuñ her biri bir âyet-i hüsn-i cemâl
- 4 Pergâr gibi çerhi ser-gerdân idici nokţadur
Şevki tavâfiyla ruhuñda nokţta-i miskin-hâl
- 5 Çün bâğ-ı hüsnünde yitişdi sağlu şollu âhûlar
Şimden girü âhûların Çîn'üñ hemân şahrâya şal
- 6 Dil pür-melâl idi görelden haţt-ı pür-âşûbuñı
Hâl-i siyâhuñ gördi didi kim ircî yâ Bilâl
- 7 Ger sen benüm olsañ olurdu cümle-i çâlem benüm
Çünkim cihânuñ varluğı sensin baña bâkî hayâl
- 8 çâşık visâlün farzıyile gönlin egler hierde
Vaşluñ muhâl ise degül çâşıklara farz-ı muhâl
- 9 Muhyî muçâriż Aħmed ü Şeyhî vü Şâfî'ye müdâm
Baş egmeyüp birine dir *naħnü ricâlün hüm ricâl*

106b

420

Nazîre-i Aħmed Paşa*fâçilâtün fâçilâtün fâçilâtün fâçilün*

- 1 Çeşm-i çâibretle temâşâ idelüm vech-i cemîl
Anda çün pertev kıomış nür-ı cemâlinden Celîl
- 2 Kim ki bir gün yüzlü şevkiyle yana çâşk odına
Nâr-ı dünyâ gülşen olur aña mânend-i Halîl
- 3 Zâhidâ ħubb-i cemâl ile bize taç n eyleme
Çün cemâli Zü'l-celâl iken sever Rabb-i cemîl

- 4 Tañ mı dil derd ü belâ vü ğamm-ı ‘aşkı istese
Fî-mülâkâti’l-ehillâ ‘i şifâ ‘ün li’l-‘alîl
- 5 Tîĝ-ı ‘aşkuñ küştesi tañ mı taleb itse hayât
Dâdın ol katlûñ alup ister yine ola katîl
- 6 Ka‘ be-i vaşluñ sebîli a‘ zeb-i cümle sübül
K’anda ‘aşık kanı gibi cânlar u diller sebîl
- 7 İrmedük çün vaşla hicr âlâmına şabr idelüm
Vaş çün girmez ele fevt olmasun ecr-i cezîl
- 8 Düşdüñ ey cân çünki dil fülkiyle deryâ-yı ğama
Mevci çok keşti şikeste keydüñ anda çüb-ı Nîl
- 9 Muḥyiyâ yâri ne yaña sezseñ anı kıble bil
Kıble-i semt kıble ta‘ yînine ol *ni‘me’d-delîl*

421

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 Çün dehânuñdur cemâlûñ cennetinde selsebîl
İtme men‘ andan bizi kim selsebîl olur sebîl
- 2 Âftâb-ı hüsnsün rüşen senüñle yir ü gök
Kâyinâtuñ cümle zerrâtı bu da‘ vâya delîl
- 3 Pâyuña yüz sürmege indi yüzüñden yire zülf
Yire gökden inmek üzre idi ayruḳ Cebre’îl
- 4 Kâkülûñ baş üzre yir itmişdi ser-keşlük anı
Pây-mâl idüp gözüm yaşı gibi itdi zelîl
- 5 Tek lebûñ ‘âlemde şaĝ olsun ki ‘âdil şâhdur
Ğam degül zâlim ḥarâmî çeşmüñ olursa ‘alîl

- 6 Dil diler zülfünde saña ser-güzeştin söyleye
Qışşatî fî-gâyetü't-tûli ve zâ leylün tavîl
- 7 Ay yüzünden ayru baqsam mihre ey nür-ı başar
 Her şu'â'ı anuñ olur çeşmüme bir ıssı mîl
- 8 Zülmet-i fûrkatde küyuñ rāhını güm eyledük
 Çagrüşup dir cān u dil hayretle *men yehdi's-sebîl*
- 9 Muhyiyā eş'ārumuzdur şerbet-i kand-i gül-āb
 'Aşk rāhında anı 'āşıqlara itdün sebîl

422

Nazîre-i Aḥmed Paşa*fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

- 107a 1 Āh kim dāyim dilümde bir hevā eksük degül
 Andan ol āyîne jengi dāyimā eksük degül
- 2 Gözlerümden od düter dāyim dil-i āşüfte mi
 Gerçi her dem eşk ile anlarda mā eksük degül
- 3 Yārümün kaçdıyla çokdur cevri lîkin şükr kim
 Schv ile 'uşşāka gāh andan vefā eksük degül
- 4 Başuma 'aşkı kazā vü ḥaṭṭı nā-geh bir belā
 Oñmaduḡ başa kazāyile belā eksük degül
- 5 Kara çeşmi kara kaşı aldılar 'aql u dili
 Her birinde cāna başa yayḡara eksük degül
- 6 Ol ḡüsün genci ki 'ayn-ı ḡāldür çün dildedür
 Zāhir ider faḡrümüz dilde ḡinā eksük degül
- 7 İki çeşmüm kıskanaldan birbirisinden anı
 İkininüñ arasında mā-cerā eksük degül

- 8 Dil gider zülfinden ayrusına andan zülfine
Yaz u kışda aña tebdîl-i hevâ eksük degül
- 9 Merhabâ itmez raķibe karşı Muhyîyle velî
Güşe-i çeşmiyle gizlü merhabâ eksük degül

423

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Mülk-i dilde dâyimâ bir dil-rübâ eksük degül
Câna ' aşk ile niçe derd ü belâ eksük degül
- 2 Yârümüz hâzık tabîb ü kuyıdur dârü'ş-şifâ
Anda dâyim haste-i ' aşka şifâ eksük degül
- 3 ' Ahd-i dâd eyler lebi zülf ü gözi igvâ-yı zulm
Âh o ' âdil şâha zâlim kethudâ eksük degül
- 4 Yile varsa zülfi sevdâsına düşelden dilüm
Tañ mı kim her bir hamında bir hevâ eksük degül
- 5 Çün haber virdi vefâdan ibtidâ ummaķdayuz
Kim haber olduķda aña mübtedâ eksük degül
- 6 Leblerinüñ kandi vü gül-ruhları şevķiyile
Karşusunda tütî-i bülbül-nevâ eksük degül
- 7 Ğamlarını birbirinüñ üstine çak çak yirüz
Gerçi hażm olmaz velîkin iştihâ eksük degül
- 8 Şıdķ ile ' aşk isteyen ' aşık bulur ma' şükını
Tâlib-i miske çün âhû-yı Hıtâ eksük degül
- 9 Tîri vü zülfi hayâli vü meyiyle ' aşkınuñ
Pîrlükde Muhyîye dâyim ' aşâ eksük degül

424

Nazîre-i Şeyhî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ey beni bî-kes koyan yârüm kerem kııl gitme gel
Raḥm it ey ârâm-ı cân v'ey mûnis-i dil gitme gel
- 107b 2 Sen gidicek ey vefâsuz gelmek olmaz bir daḥı
'Ömr gitse gelmege olmaz çü kıâbil gitme gel
- 3 Nem var ise hep alup varma raḳîbe râygân
Ḳâzî-i kâfirde olmaz buña kıâyil gitme gel
- 4 Ayrılup ḥasretle ben Mecnûnı şalma taḡlara
Boynuma Leylâ şaçunđan ur selâsil gitme gel
- 5 Sen gidelden yollara cân u dil arduñca gezüp
Çaḡrışup dir her biri menzil-be-menzil gitme gel
- 6 Bâd-ı âhum yolları dutdı ruḥuñ şem' in şaḳın
K'olmaz âhum şarşarına nesne ḥâyil gitme gel
- 7 Eşkümuñ enhârı taşḳundur dutupdur çölleri
Her birin geçmek olupdur ḥaylî müşkil gitme gel
- 8 Kıaçma ey zâlim döküp kıanum dönüp itdür ḥelâl
Kıanı mazlûmuñ dutar âḥir ḥazer kııl gitme gel
- 9 Sen gidelden her neden kim sûd ü em eyler ziyân
Ey metâ' -ı cân v'ey ser-mâye-i dil gitme gel
- 10 Tîḡ-ı ğamzeñle çü çalduñ kıaçmayup öldür tamâm
Cân u dil mürĝın bırakma nîm-bismil gitme gel
- 11 Ra' d ü berḳ-i âḥ u vâh-ı Muḥyîyile yollara
Çoḡ şavâyık iniserdür olma ğâfil gitme gel

425

İhtirâ'

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Beñlerine cânlar u diller üşürmiş ol güzel
Tañ degüldür çün çok el burçağda dirler fi'l-meşel
- 2 Tañ mı olsa ' aşık-ı şeydâ anı bir kez gören
Gösterür mir 'ât-ı vechî pertev-i hüsn-i ezel
- 3 Secde eyler her gün ' aşık u aña bî-ihtiyâr
Lâ-yezâl alnında lâmi' dür çü nür-ı lem-yezel
- 4 İtdi mecnûn zülfüñüñ zencîri sevdâsı dili
Bî-vefâdur ' ömr çünkim itmesün tül-i emel
- 5 Ey tañbî-i cân lebün şehdini şun ben hasteñe
Fîhi li'n-nâsi şifâ 'ün câ'e fî-hakkı'l-'asel
- 6 Şimdi çâr-ebrû görünür olduñ iki çeşmüme
Gözlerüm hasretle ya derd oldu ya buldı havel
- 7 Dil umardı câm-ı la' lüñden içe âb-ı hayât
Hañtuñ ile itmek ister dehr âbî câm-ı ecel
- 8 Bâğrumı hün eyleyüp tîrün ağıtdı dîdeden
Kaldı peykânüñ yirinde oldu ol *ni'me'l-bedel*
- 9 Oldı ğamdan sîm üzre kullelü yüksek cibâl
Tâb-ı fûrkatde dile yaylağlardur ol kulel
- 10 Muhyîyi ' aşkı şeh-i kûy-ı harâbât eyledi
Her gören şeydâ harâbâtî didi ehl ü mağal
- 108a 11 ' Aşık ile eş' arumı gûş eyleyen ehl-i nefes
İde her bir beytinüñ üstine biñ şavt u ' amel

426

İhtirâ'

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Fırkatüñ gâyet uzun şavm-ı vişâl
Bâri olsaydı şoñı 'îd-i vişâl
- 2 Añcağ fırkatde geçmiş vaşluñı
Dir dilüm ol h'âb mıydı ya hayâl
- 3 Güc bu yok inşâf sende bende şabr
İşüm oñmağ gibi her biri muhâl
- 4 İtme 'uşşâkuñ zer ü sîmini red
Elde iken fırsat eyle cem' -i mâl
- 5 'îd-i vaşla iricek göster kaşuñ
'îdde mergüb olur gâyet hilâl
- 6 Her geçen dil-ber kodı mîrâş-ı hüsn
Cümleden saña idüpdür intiğâl
- 7 Hâlün itmiş zülfüñüñ altında yir
Şâm şehrinde muğim olmuş Bilâl
- 8 Eşkümüñ deryâsı mevc ura n'ola
Cem' -i hâşâk eyledüñ deryâ mişâl
- 9 Öz cemâle düşdi çünkim gönlümüz
Çeşm ü dilden çıkdı zülf ü hağğ ü hâl
- 10 Bir kafesdür hâbs için dünyâ hemân
Muhyî anda tütî-i şîrîn-mağâl
- 11 Hâlsüz çok şî' rde var kâl ü kıîl
Şî' r oldur kim ola ol hasb-i hâl

427

İhtirâ'

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Virdi cân zülfi içre haste gönül
Nite k'ibrişimüñ içinde gönül
- 2 Hâli 'aşkıyile kalender olup
Giydi kıra nemed gezer fülful
- 3 Aşkî rāhında 'aqla uymaz dil
Hürmet itmez babaya bunda oğul
- 4 Yâr ile atdum ok yayum yaşdum
Sen rakībā kırışleriyle boğul
- 5 Bilmedüm haṭṭıyile leblerini
Ki benefşe şarābı mı ya gül
- 6 'Asker-i haṭṭ ile 'asker-i hüsn
Cenge şaf dutdı beñleri karavul
- 7 'Asker-i hüsnine görindi sefer
Diller iqlimine şalındı nüzül
- 108a 8 Hām görüp kıddüm eşküm arturdum
Yaraşur olsa ay ile pür-pül
- 9 Devr-i hüsn'e 'Alisin aslanum
Şaçlaruñ Zü'l-fekār ile Düldül
- 10 Senden ister nevāle pîr-i felek
Her ay idüp mehi nevi kecgül
- 11 Cān kıosun Muhyî sen leb oyna kıumār
Bu bahāneyle bāri bir kez öpül

428

İhtirâ'

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Bizi gördükçe ey zîbâ gül-i ter yüzümüze gül
Yüze dâyim gülici olmağın gül adı kıondı gül
- 2 Beni gördükçe giryân ebrveş gül gibi handânsın
Kayırmaz dâyimâ ben ağlayayın tek hemân sen gül
- 3 Üşürme kâkül-i zîbâña zülfüñ gibi çok dil-ber
Ki başuñda ağır olup ağırmasun anı kâkül
- 4 Kara zülfüñ ol aq boynuñda dursun dâyim olsun zeyn
Raķıbüñ kara boynında hemîşe gitmesün bir gül
- 5 Senüñ zülfüñ firâķı mâtemiyçün qaralar giymiş
Çözüp saçın yolup terk ü diyâr itmekdedür sünbül
- 6 Yaruşdurduķda küyuñda dilüm peykin şabâyile
Çü geçdi peyk-i dil zülf ile zülfüñ vir aña öñdül
- 7 Aķarken cüy-ı eşküm çün kenârına güzer kılduñ
Geçerseñ anı itdüm ham kıadüm aña senüñçün pül
- 8 Dirîgâ hüsnüñüñ gülzârına haţtuñla mür üşmiş
Bekitmiş yirini kim durmadan anda döker çok döl
- 9 Dil-i Muhyîye devrân gök kıadar ğam kıoydı şıgdırdı
Ta' accüb 'aķluhü iz zâke cüz 'i a' zami min kül

ḤARFÜ'L-MİM

429

Nazîre-i Şeyh Câmî

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- ۱ بر آن حبیب که محبوب شد بجمله انام
زجان هزار صلوة ز دل هزار سلام
- ۲ شه سریر حسن در سرش نبوة تاج
شدش دو چشم دوايروش چار یار کرام
- ۳ چو قصر کشت دلم پادشه عشقش را
بنین او شدم جملة قصور تمام
- ۴ اگرچه شر انام امیدم آنکه شود
شرم بخیر مبدل بحب خیر انام
- ۵ بحب خاصم امیدم شفاعة خاصش
جز آنکه با همه امة شفاعتش شده عام
- ۶ محرکشی نشود عشق آن حبیب نصیب
باوست فرق میان خواص و عشق و عوام
- ۷ بعشوق اوچو شوم خاک در ظلام قبر
بنار عشق شود شمعها رمیم عظام
- ۸ رود بروزة هجرش دریغ روز عمر
بعید وصل کی انجامد این دراز صیام
- ۹ حدیث عشق تو محیی نمی شود چو تمام
بکن برو صلوة و سلام ختم کلام

109a

430

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Ne ʔaň her gördüğüm dildāra meyl itse dil ü cānum
Gözüme görünür anda nişān-ı ḥüsn-i cānānum

- 2 Añup cānānumuñ kūyını āh itdükçe ḥasretle
Gider kūyına āhum bādıyile rişte-i cānum
- 3 Yazup dil derdini ḳanlu yaşumla yāre göndersem
O mektūb üzre saçılır bu cism-i çāk-ı rızānum
- 4 Egerçi kūyına varmaḳ naşīb olmaz bu nālāna
Dilüm anuñla ḥoşdur kim varur eksüksüz efgānum
- 5 Geçürdüm dildeki derdini şadra eyleyüp aḡrāz
Baña lāzımdur aḡrāzı anuñçün oldı mihmānum
- 6 Nice pinhān idem aḡyārdan sinemdeki zaḥmın
Ki anı zāhir eyler dāyimā çāk-ı girībānum
- 7 Ne tañ ‘aşḳ ile olsam dāyimā bir dil-bere muḥtāc
Ezelde iḥtiyāca ‘illet olmışdur çü imkānum
- 8 Duḡān-ı āhiyile Muḡyî bir ḳara nemed giydi
Çü gördi diñmez eşkümler yağān ḥolulu bārānum
- 9 Beyān eyler çü ‘aşḳ aḡvālını ‘uşşāḳa eş‘arum
Tefe’ül itmek için yādgār olsun bu dīvānum

431

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Ruḡuñ ḥurşîd-i raḡşānumdur alnuñ māh-ı tībānum
Dirîgā rüz u şeb sensüz geçer zulmetde devrānum
- 2 Nice ārām idem sensüz çü sensin dār-ı dünyāda
Enisüm cān-ı cānānum cemî‘-i derde dermānum
- 3 Egerçi şuretā fūrḳatdeyem ma‘nāda vuşlatda
Tenüm ḳaldıysa bunda sendedür dāyim dil ü cānum

- 4 Gerekmez baña zulmetde nihân Hızır âb-ı hayvânı
Yüzüñ hürşîdinüñ nûrında zâhir âb-ı hayvânım
- 5 Haṭuñ gelmekle hüsn-i ṭal' atıñ zâyil olur şanma
Şıvanıma güneş balçıkla ey hürşîd-i tâbânım
- 6 Cefâñ oḡına sînemde kemiklerden siper düzdüm
Geçer durmaz dil ü câna çürük çıkdı o ḡalkânım
- 7 Cefâñ ile beni ḡorḡutma şanma kim ḡaçan andan
Vefâ gibi gelür baña olaldan aña idmânım
- 109b 8 Vişâlüñ 'îdine irse ḡuluñ Muḡyî elüñ öpse
Bu rûz-ı rûze-i hicrâna 'îd olmaz mı sulṭânım
- 9 İdüpdür ṭab' umı 'aşḡuñ senüñ ṭāvûs-ı cevânüñ
Aña cevâlângeh olmışdur benüm ḡülzâr-ı dîvânım

432

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Cemâlüñdür dil ü cân ḡülşeni ḡül yüzlü cânânım
Benüm 'âlemde sensün cennetüm hem hür ü rıdvânım
- 2 Cemâlüñ ḡülşenin hoş zînet itmiş aḡ kızıl ḡüller
Anuñ her birini ḡoḡmaḡla râḡatdur dil ü cânım
- 3 Cihân cevherleri ben cevherîñüñ 'aynına gelmez
Çü dendânuñ dürümdür leblerüñ yâḡut-ı mercânım
- 4 Çoḡalmış beñlerüñ zîbâ yüzünde şöyle beñzer kim
Beni ḡurbân iderken şıḡrâmış yir yir aña ḡanım
- 5 Ḳoyup şîrîñ lebüñ şehdi vü ḡandi ḡanım içmekde
Şehîd-i 'aşḡ ḡanı olmaḡın hoş hur imiş ḡanım

- 6 Ben oldum 'aşk ile ser-ḥalka-i ḥayl-i giriftārān
Sen olduñ şāh-ı ḥubān ḥüsn ile devletlü sulṭānum
- 7 Nice bīdār idügüm kūyuñuñ her bir itinden şor
Ki her şeb şubḥa deñlü anları uyutmaz efgānum
- 8 Dil ile Muḥyī açdı 'aşkuñuñ şevḳinde bir dükkān
Cevāhirle hemişe hoş müzeyyendür o dükkānum
- 9 Ne ṭañ dürc itsem eş' arumda dürlü nev ma' ānī kim
Ma' ānī 'āleminde dāyimā ṭab' umla seyrānum

433

Nazīre-i Dīger [Ahmed Paşa]

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Cihānda rūyıdur Rūmum ḳara zūlfı Ḳaramanum
Aḳ alnı Aydınum başında şırma saçı duḥānum
- 2 N'ideyin ben çeküp zaḥmet idüp dünyā yüzini geşt
Temāşā-yı cemālidür benüm 'ālemde seyrānum
- 3 Ta' accüb eyledüm nār-ı ruḥı üzre ḥaṭı sebzın
Didi kim āteş üstinde bitegelmiş o reyḥānum
- 4 Yüzün örtüp saçıyla eşk-i ḥūnīnüm revān itdi
Bu yaz yağdurdı bārān yirine ḳan ebr-i nīsānum
- 5 Girībānumla sīnem dest-i 'aşkı şöyle çāk itmiş
K'olınmaz farḳ çāk-ı sīneden çāk-ı girībānum
- 6 Lebini ister iseñ nāleyile girye ḳıl ey dil
Ki oḒlan ağlamayınca meme virilmez oḒlanum
- 7 FiḒānumdan olup rencīde ben nālānımı şaldı
Diyār-ı hicre āhum bādıyile ol Süleymānum

- 8 Yazar tîğıyla yir yir kanlu bağrın Muhyînüñ her dem
Bahâne eyleyüp dir kim içinde kaldı peykānum
- 110a 9 Bütün dîvân deger her beytüm ehlinüñ katında çün
Devāvîn oldı ma' nāda benüm bu hûb dîvānum

434

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Nev-ḥaṭuñdur nüṣḥa-i ra' nā-yı dîvān-ı ḳadīm
La'l-i nābuñ ḥaṭṭı *b'ismi'l-lāhi raḥmāni'r-raḥīm*
- 2 Hādiş olur ṭal' atuñ [dan] dem-be-dem çok dürlü ḥüsn
Anda lâmi' olduğınca pertev-i ḥüsn-i ḳadīm
- 3 Beñlü ḥaddüñ şevḳiyile lâleler bağrında dāğ
Haste çeşmüm ' aşkıyile cümle nergisler saḳīm
- 4 Özge cevher dürcidür ağızuñ ' adem gencinde kim
Kendüsi gibi anuñ mişli de ' âlemde ' adīm
- 5 Nuṭḳa gelse āb-ı ḥayvāndan ḥaber virse lebüñ
Cān bulur şevḳiyile her ḥāzır olan ' azm-i remīm
- 6 Mürde ḳalkup ḥākden şevḳ ile raḳş ide hemān
Ḳabrine anuñ güzer eylerse kūyuñdan nesīm
- 7 ' Ālemi geşt eyleyüp her menzili gezdi dilüm
Çin-i zülfüñ ṭurresine iricek oldı muḳīm
- 8 Ḳumrî-i dil ṭavḳ idüp zülfüñ ḥayālin boynına
Senden ummaḳda kerem dāyim nevāsı yā Kerīm
- 9 Muhyî şirîn leblerüñ vaşfını yazmaḳ istese
Lezzetinden ḥāmenüñ olur zebānı iki nīm

435

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Sen şeh-i hûbâna hüsni halk ile halk-ı ' azîm
Devlet-i ' azmi vü ihsânı *mine'l-berri'l-kerîm*
- 2 Saña her gün devlet-i nev hâdiş olmağda şehâ
Devletüñ olsun ziyâde yarıcuñ olsun Kadîm
- 3 Ruğlaruñ beyninde bînüñ özge sîm-engüşt kim
Eylemiş şakğ-ı kamer gibi o hürşîdi dü-nîm
- 4 Hoş mübârek harfdür nüşîn femüñ ' âlemde kim
Çeşme-i âb-ı hayât u selsebîl olmuş o mîm
- 5 Ruğlaruñ haţtı cemâlün Ka' besine örtüdür
Leblerüñ devr eyleyen haţt aña olmuşdur haţîm
- 6 Elleşüp zülfüñle cünbişlerde bezmünde şabâ
Beñzer ol küstâh olmuş sen şeh-i hüsne nedîm
- 7 Eyledi küyuñda ben hâmuşı güyâ ' aşğ odı
Nitekim Mûsâyı itdi Tûrda âteş Kelîm
- 8 Küyuñı koyup ben âşüfteñ nice idem sefer
Her müsâfir kim aña uğrar olur anda muķîm
- 9 Muhyî teslim itdi sen dildâra ' aşğ ile dilin
Tâ ki aña olmaya teşvîş ü kayd ümmîd ü bîm

110b

436

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 İstemişsin besmelem *b'ismi'llâh* ey yâr-i kadîm
Besmeleñ yig baña bahşîşden *be-raħmân-ı raħîm*

- 2 Her gün eylerseñ vefâ için eger yüz biñ yemîn
Aña ‘ âlemde inanmaz kimse *bi’llâhi’l-‘azîm*
- 3 Bir dilüm vardır cihânda çok görürsün anı da
Ġamzeñüñ tîġıyla her dem itmek istersin dü-nîm
- 4 Cân lebünden luţf umarken itdi maġbûs-ı zenaġ
Müşkil imiş ġulına itmek ġazâb şâh-ı ġalîm
- 5 Tañ degül güm-râh olursa dil şeb-i zülfünde kim
Şubġa deñlü ġara bulutludur ol leyl-i behîm
- 6 Çün ġapuña geldi eşküm ile in‘âm-ı nazâr
Sâyili maġrûm göndermez ġapusından Kerîm
- 7 Dil ġam u derdüñe cânlar virse ‘aşġuñda ne tañ
Ĥoş gelür çün şöġbet-i aşġâb u yârân-ı ġadîm
- 8 Terk-i ‘aşġa var iken tevbem benüm vâ‘iz baña
Tevbe eyle ‘aşġa dir *estaġfuru’llâhi’l-‘azîm*⁵⁷
- 9 Muġyiyâ çün râh-ı ‘aşġa şıdk ile başduñ ġadem
Anı elden ġoma kim oldur şırâţ-ı müstaġîm

437

Nazîre-i Diġer [Aġmed Paşa]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Şubġ-dem bûy-ı ser-i zülfini virdükçe nesîm
Añdurur şeydâ dilüme her nefes ‘ahd-i ġadîm
- 2 Serv ġaddi sâyesine cân virürsem tañ mı kim
Mâyil anuñ ġaddine bi’z-zât ġab‘-ı müstaġîm
- 3 Ĥaşları bedr-i cebînde bulunmuş nev-hilâl
Kim o ġudretten olupdur ta‘atında iki nîm

⁵⁷ Kur’an, İbrahim (14)/41.

- 4 Havz-ı la' lin üstine bînisî kudretten konup
Âb-ı hayvân akıdur ol havza ol mîzâb-ı sîm
- 5 Dergehinüñ hâkine dâyim aqup varmağda eşk
Akıdur sâyilleri kendüye dergâh-ı Kerîm
- 6 Hâk olıcağ 'aşkıyile itleri itse güzêr
Kabrüme karşı çıka şevk ile her 'azm-i remîm
- 7 Kesdiler bî-vaqt pistân-ı lebinden nâ-gehân
Anuñ için tıfl-ı dil ağlar gice gündüz delim
- 8 Her ne dildâra dilüm virsem birağur üstüme
Tañ mı çün redd-i mebi' itdürmede 'ayb-ı qadîm
- 9 Didüm eyler saña Muhyî-i yetimüñ piş-keş
İki kâse dür didi *lâ-takrabû emme'l-yetîm*

438

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 111a 1 Ey beni şeydâ kılan sevgülü cânânum benüm
Gel ki derdüm gibi sendedür çü dermânum benüm
- 2 Baḥr-i ğamda leblerüñe teşne cânüm çıkmada
Yitiş ey Hızrum Mesîḥüm âb-ı hayvânüm benüm
- 3 Encüm-i eşkümler gitmez ğam şebînüñ zulmeti
Tal' atunla rüşen it ey mâh-ı tâbânüm benüm
- 4 N'ideyin sensüz gülistân u şükûfe seyrini
Çünkü sensin hem şükûfem hem gülistânüm benüm
- 5 Ellerüñ oldıysa kan 'uşşâkuñı katl itmeden
Gel yusun eşkümler anı çeşm-i giryânüm benüm

- 6 Çeşm-i hûn-rizûñ döker zûlm ile her dem kıanımı
Umaram şâh-ı lebüñden dâd sulţānum benüm
- 7 Sevdüğümçün sen şehi çok zecr idersin cānuma
N'ola yoksul oldum ise yok midur cānum benüm
- 8 Her yanumdan bir raķīb-i dīv kıahr itmekdedür
Kıurtar anlardan beni luţf it Süleymānum benüm
- 9 Añdurur la' l-i lebüñle dür dişüñi Muħyīye
La' l ü dür şaçduķça çeşm-i gevher-efşānum benüm

439

Nazīre-i Dīger [Ahmed Paşa]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kıaşımı mihrâb idüp ' uşşāķa cānānum benüm
Çeşmi olduķda imām uydı dil ü cānum benüm
- 2 Yirlü yirinde kıamu şimşādlar ħayrān kıalur
Seyr-i bâğ itdükde ol serv-i ħırāmānum benüm
- 3 Vaşlınuñ ' idinde kıurbān olduğumda kıanımı
Alınma sürse kıabül olurdu kıurbānum benüm
- 4 Bu hevāyī göñlümi taht idinürse tañ mı kim
Yiller üzre taht öğrendi Süleymānum benüm
- 5 Cānı ben ol ağdan itdüñ kim anı buldum dir ol
Şoraraķ çıķdı o buldum didügi cānum benüm
- 6 Mescid-i ħüsñinde dil kıaşd itdüğünde i' tikāf
Didi anda künc-i ħalvetdür zenaĥdānum benüm
- 7 Çün tamām oldu ħaķı cān vireyin şimden girü
Gözlerüm baķarken oldu ħatm-i Kıur'ānum benüm

- 8 Virürem cân ölmege kuyında ben her gün velî
Korqaram kim nâ-geh üstine düşe qanum benüm
- 9 Muhyiyâ cân virsem anuñ derd-i ‘aşkına ne tañ
Çün o derd oldı cemî‘-i derde dermānum benüm

440

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Hoş kızarmış lebleri çok içmeden qanum benüm
Dutdı gibi qan hemān qan olsa dendānum benüm
- 111b 2 Döymeyüp nāzük mizācı āh-ı āteşnāküme
Āh kim pejmürde olmış verd-i hāndāmum benüm
- 3 ‘Aşk odıyla bağrumı büryān idüp ol mest için
Andan ayruğa harām itdüm o büryānum benüm
- 4 Zülfi tahtını şalup bād üzre bindürdi aña
Göñlümüñ mürın idüp raḥm ol Süleymānum benüm
- 5 Her gice öpmekdeyem pāy-ı seg-i kūyın anuñ
Virdügiyçün derd-i ser aña çok efgānum benüm
- 6 Çeşümü hayl-i hayāli gāret itdi nâ-gehān
Başdı la‘l-i lü‘lüyle dolu dükkānum benüm
- 7 Aña qurbān olduğumda çıkmasa qanum ne tañ
Öñ raḳîbi katliyiçün qurıdı qanum benüm
- 8 Āh her-cāyilüğinde oldı gālib rüz u şeb
Mihir ü mäh-ı çerḥa ḥurşid-i dıraḥşānum benüm
- 9 Cevr ü ḥışm u hier ü ḥasret elleriyle Muhyiyâ
Çāk dāmānum gibi dāyim girībānum benüm

441

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Kaçdı benden ' aşkı destinde dil ü cânım benüm
Terkim urdı bunca yıllık eski yārānum benüm
- 2 Nār-ı hicri özge nār imiş ki artar yanması
Yağduğunca gözlerüm yaşıyla bārānum benüm
- 3 Eşkümün baħrine ğavvāşum budur ağladuğum
Kim beni lülüye irgürmez o ' ummānum benüm
- 4 Başum alup tağlara düşdüm kimi görsem dirüm
Kanı ol cān münisi sevgülü cānānum benüm
- 5 Tîğ-ı ' aşkıyla şehîd olup beķā bulsam dirüm
Virürem cān añā oldur āb-ı hayvānum benüm
- 6 Cān virürken tuş olursa çeşmüm ol cānānuma
Añā bakup kıala açuķ çıkıcaķ cānum benüm
- 7 Sūz-ı hicri itmesün dilde karar ol dil evin
Yaķdı yansun oda anuñ gibi mihmānum benüm
- 8 Çıķdı yirden göklere eġanlarum görüñ beni
Kanda kıaldum zār u kıanda gitdi eġānum benüm
- 9 Yazılır evrāk-ı rengine çü rengin sözlerüm
Tañ mı Muħyī olsa reng-ā-reng dīvānum benüm

442

İhtirā'

fe' ilâtün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Didi bezmümde yan vefālarum um
Yanalum yönlü da' viye yüz mum

- 2 Esse luḫfi nesîmi üstümüze
Dağılurdu ḫamu ğamām u ğumūm
- 112a 3 H̄arekāt-ı laṭîfesiyle o serv
Cāndan almaḫ sūkūnını meczūm
- 4 Lebi şāhına ḫarşu beñleridür
Baḫş için cem' olan efāzıl-ı Rūm
- 5 İşidüp dil 'aleyke bi's-şāmī
Şām-ı zūlfine itdi şimdi ḫudūm
- 6 Şordum ağızını ḫurdedāna didi
Ġaybdan ğayrına degül ma' lūm
- 7 Ağızı ne ṭurfe nuṭḫda mevcūd
Līk ḫāl-i sūkūtda ma' dūm
- 8 'Ömri eyyāmınıñ ḫisābıy için
Ḥaṭı ḫaddine yazdı niçe rükūm
- 9 Devr ider cām-ı la' li ağıyarı
Bezmdede Muḫyî fāsıḫ-ı maḫrūm

443

D̄iger [İḫtirā']

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 1 Dilümi yaḫdı vü kül itdi ğamum
Ḥoş dutuşdurdı ocağımı ḫurum
- 2 Umaram 'aşḫ ile şehid olam
Çün melāmet taşılıyam mecrūm
- 3 Añlamaz lezzetini şādīnün
Kim ğam-ı 'aşḫdan olur maḫrūm

- 4 Duymadı kimse ‘aşk n’eydüğünü
Anı bildürmedi hudūd u rüsüm
- 5 Her nigāra bakıp gözüm pür-nem
Tañ mı insān olur cühül ü zulüm
- 6 Rūyı Rūmında ol şeh-i hüsnüñ
Lebinüñ şāhı oldu kayşar-ı Rūm
- 7 Ağzına hālet-i ‘ademde dimiş
İ‘ tizāl ehli şābit-i ma‘ düm
- 8 Būse almağ anuñ gibi ğamdan
‘Āşıka nice olduğı ma‘ lüm
- 9 Muhyī bir cevherīye tuş olmaz
Gerçi çok la‘ l ü dür ider manzūm

444

İhtirā‘

fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

- 1 Üstüme ‘asker-i ğam itdi hücüm
Kūz oldu bu kara baht-ı şüm
- 2 Bezm-i ğamda ğam āteşine yanıp
Oldı her barmağum benüm bir mum
- 112b 3 Olmışuz ğam beriyyesinde helāk
Eseli āhumuzla bād-ı semüm
- 4 Olalı rūzı hier-i rüzeleri
Küllü yevmin ‘ale’l-vişāli naşūm
- 5 Oldı hummā-yı lāzıma teb-i hier
Nevbeti yok her an ider maḥrūm

- 6 Toḥm eküp datlu mīveler umaram
Ṭālī‘ umda biter piyāz ile şūm
- 7 Ben şehīdūñ demini da‘ vīci yoḡ
Heder oldum bu küşte-i maẓlūm
- 8 Tenüm āhumla baḥr-i eṣkūmde
Üfürülmiş bir eski büski ṭulum
- 9 Muḥyî idüp belā-yı ‘aşqı ḥisāb
Şafḥa-i dehre yazdı niçe rükūm

445

Nazīre-i Şeyḥî

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- ١ أَمَا السَّلْقَى اِدْر كَاسِ الْمَدَامِ
كِرْمِ الْعِيَاشِ بَا لِسْكَرِ الْمَدَامِ
- ٢ جَدَّدِ السُّكَّرَ لَنَا فِي كُلِّ حِينٍ
اِذْ جَدِيدِ الدَّوْلَةِ نَعْمَ الْمَرَامِ
- ٣ نَاوِلِ الْخَمْرَ لِذِفْعِ ضَرْنَا
اِذْ بِنَفْعِ خَيْرِ خَيْرِ الْكَلَامِ
- ٤ تَابِ رِيحِ الْخَمْرِ كَمَا لِمَسْكَ لَنَا
اِذْ لَدُنَّ الْخَمْرِ مِنْ مَسْكَ خَتَامِ
- ٥ دَنْ خَمْرٍ فِي الْمَعَاشِ حَسْبِنَا
الْحَمِيَا الْمَاءِ وَالْبُرْدَى الطَّعَامِ
- ٦ حَوْلَ بَيْتِ الْخَمْرِ اَهْلُ الْوَجْدِ طَافَ
لِلسُّكَارَى صَارْنَا بَيْتِ الْحَرَامِ
- ٧ السُّكَارَى خَلْفَ دَنْ خَمْرٍ مُّمَّ
صَاقُونَ اِذْ هُمْ ذَاكَ الْاِمَامِ
- ٨ بَرَقَ جَامُ الْخَمْرِ فِي اللَّيْلِ اِضْأً
سَارَ لِسُّكَرَانَ مَصْبَاحَ الظَّلَامِ
- ٩ لَوْمِ سَكْرٍ لَوْثِ خَمْرٍ مَفْخَرَى
بِاصْحَى ذَرَلَا تَعْيِيهِ بَا لِمَلَامِ

جرعة العنقاو ذقت قد سكرت ۱۰
ذا بنصب الارض من كاس الكرام

سكر خمر العشق للمحبى المرام ۱۱
لا يزيد السكر من خمر حرام

446

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Her ğam oldı üstüme başqa ğamām
Derd ü miḥnet yağdururlar şubḥ u şām
- 2 Zırve-i küh-ı ğama çıķdı dilüm
İdinüpdür anda bir 'ālī maķām
- 113a 3 Bezmümüz pür-zulmet olsa tañ degül
Çün tolandı mäh-ı sākī mihr-i cām
- 4 Muḥtelif yiller eser āhumla līk
Büy-ı vuşlat bulmaz anlarla meşām
- 5 Ḥaṭṭı yārūñ kışsa-i ḥüsñin yazup
Dimiş oldı Kışsa-i Yūsuf tamām
- 6 Ol vefāsuz 'ahdin itsün diyü yād
Ḳaddümi itdüm elif ḳaddine lām
- 7 Bensüz aġyār ile içdügi şarāb
İçdügi ḳanlar gibi olsun ḥarām
- 8 Eksile derdüm ğarāmum hicr ile
Arduķça hicri artarmış ğarām
- 9 Şavm-ı hicrānı lebi ḳandiyile
Ačasuz maķbül olurdı ol şıyām

- 10 Yire yaş dökmekde Muhyî gözleri
Zâ naşîbü'l-arzı min-ke'si'l-kirâm
- 11 Sözlerümle cem' kıldum çok sipâh
 Ben olaldan fa'z ile mîr-i kelâm

447

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Bülbüli bîdâr iden her şeb figânumdur benüm
 Nâlem anı diñdürüp şimdi zamânumdur benüm
- 2 Bülbülün gülzârınuñ bir aya kıalmaz gülleri
 Yâr her gün tâze güllü gülsitânumdur benüm
- 3 Hâlümi yâre zebân-ı hâl ile ' arz eylerem
 Nâle vü efgânum aña tercemânumdur benüm
- 4 Hûn-ı dilden âh şâhum yazdı çün ' aşk alnuma
 ' Aşık-ı şâdıqlığa ol haḫ nişânumdur benüm
- 5 Hüsniñün bağıyla dâyim ' âlem-i cân hoş bahâr
 Her ruḫı lâlem gülüm hem ergavânumdur benüm
- 6 Gelmez oldu ben gedâ ' aynına kaşr-ı taht u şâh
 Çün fezâ-yı lâ-mekân şimdi mekânumdur benüm
- 7 Hâk olıcaḫ kabrüm içinde ' alâmet ' aşkuma
 Ateş-i ' aşk ile yanan üstüḫ'ânnumdur benüm
- 8 Âhumuñ ebriyle bârân yağdıran her rûz u şeb
 Âftâbumdan cüdâ ra' d-i figânumdur benüm
- 9 Toğmasa devlet günü başına ben bî-ḫâli' uñ
 Ḥañ mı kara baḫtum ebr-i sâye bânnumdur benüm

- 10 Ben gedâda yoğ o şâha viricek şî' rüm hemân
Fağr u 'irfân 'âleminde armağanumdur benüm
- 11 Rütbe-i 'ulyâsına fazluñ 'urûca Muhyiyâ
Dil-keş eş'ârum sûtûrı nerdbânumdur benüm

113b

448

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

- 1 Ol muşavver rûhuñ ağızı yâr-i cânumdur benüm
Leblerinüñ her birisi yarı cânumdur benüm
- 2 Didüm alan 'aqlumı esbâb-ı hüsünüñden nedür
Didi kim kaç' -ı nazâr anlardan ânumdur benüm
- 3 Olmağičün zecr-i hier âlâmı havfından emîn
Ka'be-i kûyı anuñ dârü'l-emânumdur benüm
- 4 Tal' atı firdevsi üzre 'arş-ı a' lādur kaşı
Anda çeşmi nürdan kandîl-i cânumdur benüm
- 5 Zülfine varup dilüm deryâ-yı hüsünde didi
Bu deñizden varılır Hindüsitânumdur benüm
- 6 Hayrete düşdüm leb ü hağtın görüp bir arada
Kim lebi cân-bağş u hağtı cân-sitânumdur benüm
- 7 'Aql u cân u dil metâ' -ı vaşlını almağičün
Kûyına irsâl olunmuş kârbânumdur benüm
- 8 Gördi ol meh tākatum yoğ gün yüzünüñ hicrine
İtdi kurbân kırtarup hoş mihrbânumdur benüm
- 9 Ağızı diyü gördüğüm kurbân iderken ol beni
Rûyı üzre şıçrayan bir kaçre kıanumdur benüm

- 10 Cûş idüp kabrümde kanum hâküm üzre çıkısar
Ol şehîd-i ‘aşk olmamız nişânumdur benüm
- 11 Muhyînüñ dîvânınuñ her şatrı güllü şâh-ı gül
Anuñ için dir öper gül-i gülistânumdur benüm

449

Nazîre-i Şeyhî

mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

- 1 Bîmâr-ı hicrin itdük şabrumuzla emsem
Lâ-na'rifü ezâke tiryâke dâ'î emsem
- 2 Nev nev gumûmı ‘aşkuñ gelmekde dil evine
Dir öñ gelen şoñna şenlûkle hayr-ı maqdem
- 3 Dâyim n’içün kaçarsın âhumdan ey gül-i ter
Gel hod oligelüpdür bād ile yâr ü hem-dem
- 4 Âdemle ‘âleme dir iki lebünle varlık
Birisi cân-ı Âdem birisi cân-ı ‘âlem
- 5 Tañ mı üşerse ‘uşşâk cân-bağş ağzına kim
‘Âlemde ol olupdur ervâha cümle maqsem
- 6 ‘Aşkuñ yolında zülfün hoş kârbân-serâdur
Her bir dile olupdur bir başka hicr her fem
- 7 Yüzün mehini görsem ‘îd ü vişâle irsem
Evvel elüni öpsem şoñra yüzüme sürsem
- 8 Muhyî dilünde her dem sen ‘aşkı eyleme kim
Çün halk içinde âdem ‘aşk iledür mükerrerem
- 114a 9 Şaçma sözüñ dürini çün kadrini bilür yoğ
Ağzuñ yumup şadefveş hāmūş olup ol epsem

450

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

- 1 Ben kemterin gedâyı ' aşk ideli mükerrem
Dil oldı taht-ı şâhî cân anda şâh-ı ' âlem
- 2 Mülk-i cihânda cânım gâyet ' azîz olupdur
Devlet anı idelden cânân lebiyle handân
- 3 Nüşîn lebi olaldan şâh-ı mülük-i dünyâ
Dâdıyla unuduldu Nüşîrevân-ı ' âlem
- 4 Faḥr itmesün selâtin ihsân-ı mâl ile kim
Oldı lebi Mesîḥî cân-baḥş-ı şâh-ı ekrem
- 5 Tâze benefşelerle ter ağ u sürḥ güller
Zeyyen ide cemâlin bâğ-ı zamâna ḥurrem
- 6 Ḥaḥ ḥüsni muşḥafinuñ âyâtına ma' ânî
Yazmaḳla itdi anı ḥoş muşḥaf-ı mütercem
- 7 ' Ârızlarına oldı mihr ile meh mu' ârız
İtdi zevâl ü noḳşan ikisini de mülzem
- 8 N'eylerse Muḥyî eyler bir dil-rübâyı avlar
' Âşık olunca şâdık ma' şük aña degül kem
- 9 Ḥalka bilinse ' aşkum eş' ârum ile tañ mı
Bildirdi sözleriyle ' aşkıyı Yûnus Emrem

451

Nazîre-i ' Adnî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Bülbül-i ' Adnem bu fânî gülsitâmı n'eylerem
Âşyânım ol cihânda bu cihânı n'eylerem

- 2 Lâ-mekân bezminde çünkim eyledi cām-ı fenâ
Mest-i lâ-ya‘ kı̇il beni kevn ü mekânı n’eylerem
- 3 Çünki bî-nâm u nişân olmağ nişân oldu baña
Bundan özge ehl-i ‘aşğ içre nişânı n’eylerem
- 4 ‘Âlem-i ‘aşğun hevâsına düşüp seyr eylerem
‘Âlem-i dūnda zemīn ü āsmānı n’eylerem
- 5 Haste-i ‘aşğa yaşum bārān-ı nīsān-ı şifā
Ben marīza ol yiter āb-ı revānı n’eylerem
- 6 Baña cān u dil ğidāsıdur bu dünyāda murād
Doymaz aç gözlü ten için lahm ü nānı n’eylerem
- 7 ‘Ömrümüñ ser-māyesi günden güne eksilmede
Yok cihāndan fāyidem her gün ziyānı n’eylerem
- 8 Her dem artar dār-ı dünyānuñ belā vü miḥneti
Çünki bir ān rāhatı yokdur ben anı n’eylerem
- 9 ‘Aşğ cāndur cānuma olmasun ansuz Muḥyiyā
Kim bu fersūde tenümde mürde cānı n’eylerem

114b

452

Nazīre-i Dīger [‘Adnī]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Sensüz ey cānān cihānda ‘ömr ü cānı n’eylerem
Zecr-i hicr ile geçen zāyi‘ zamānı n’eylerem
- 2 Gül yüzünden ayru ḥāristān olur gülşen baña
Zahm-i ḥāra ḥasretüm yok gülsitānı n’eylerem
- 3 Bezm-i ğamda leblerüñsüz dem-be-dem nüş itdüğüm
Kan olur çünkim şarāb-ı ergavānı n’eylerem

- 4 Görmek için mihr ü mâhı âsmâna bakmadum
Perdedür çün mihr ü mâhum âsmânı n'eylerem
- 5 Yâr 'ârıfdür çü bilür hâl 'arz-ı hâlde
Hâl-i dilin añlar aña tercemânı n'eylerem
- 6 Cân cemâli gülşeninden gitmeyüp zülfine dir
Tûtı şanmañ bülbülem Hindûsitânı n'eylerem
- 7 Ben lebinden cân umardum şanum içdi zülm ile
'Adl ü dâd olmayıcağ Nüşîrevânı n'eylerem
- 8 Bâğ-ı dünyâdan baña serv-i hırâmânım murâd
Durur oyuk gibi serv-i bustânı n'eylerem
- 9 Çünki cânândur benüm cânım cihânda Muşyiyâ
Olmayıcağ hem-dem ol cânısız cihânı n'eylerem

453

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 İtdi âhum yili havâyı vaḥîm
Kıldı niçe benüm gibiyi saḳîm
- 2 Def' iderdi hevâ vaḥâmetini
Sünbülî bûyımı getürse nesîm
- 3 Muşḥaf-ı ḥüsninüñ ḥavâşıyıçün
Lebi ḥaṭṭı kitâb-ı dürr-i nazîm
- 4 Egilüp zülfi ağızına ulaşıp
Muşḥaf-ı ḥüsne oldılar ḥâ mîm
- 5 Ruḥ u ḥâlin öpüp yüze sürsek
Âl ü aşhâba çün gerek ta' zîm

- 6 İtmede iki çeşmi her laḫza
Biribirine ğamzeler ta' līm
- 7 Gitmedi nāz u cevr yādından
Kerem ü luḫfi unudur mı Kerīm
- 8 İtme taġyīr ḫüsnini ey ḫaḫ
Ḥil' atıdur çün *aḫsen-i taḫvīm*⁵⁸
- 9 İki pāyı yolında başmaġiçün
Anda Muḫyī dilini itdi dü-nīm

454

Nazīre-i Dīġer [Aḫmed Paşa]

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

- 115a 1 Ṭañ mı eşküm olursa *mā' -i ḫamīm*
Yaḫdı fūrḫat cigerde *nār-ı caḫīm*
- 2 Künc-i fūrḫat baña cehennemdür
Zecr-i hicrāndadur *'azāb-ı elīm*⁵⁹
- 3 Ğam u derdini fūrḫatüñ dil ü cān
Eylediler 'ale's-seviy taḫsīm
- 4 Ğam baña ḫoş şarāb u ḫoş mūnis
Ḥūbdur köhne bāde yār-i ḫadīm
- 5 Ḳara baḫtum ġurābı deldi depem
Zaḫm urup niçe yirden itdi saḫīm
- 6 Çeşmüm idüp yetīm-i eşküme raḫm
Ġūşına daḫdı niçe dürr-i yetīm
- 7 Zer yüzüm sīm-i eşküm eyledi zeyn
Yaraşur gelse bir yire zer ü sīm

⁵⁸ *Kur'an*, Tin (95)/4.

⁵⁹ *Kur'an*, Ali İmran (3)/77.

- 8 Hânedânum yile virüp durur âh
Rüsteḥîz ideyor o riḥ-i ‘ aḳim
- 9 İtmeden cānı ğaşb merg ü ecel
Muḥyiyâ şâhibine kıl teslîm

455

Nazîre-i Sultân Selîm Hân

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Kûh-ı ğamda taşlara urılmada başum benüm
Ol cerâhatlarla kanlu aḳmada yaşum benüm
- 2 Uğradaldan ‘ aşḳ ğavgâsına ğavgâsuz başum
Var dil-i dîvânem ile ceng ü savaşıum benüm
- 3 Rûy-ı zerdüm üzre sürḥ eşkümle itmiş naḳşlar
Hâküm itdükde ezel taşvîr-i naḳḳâşıum benüm
- 4 Nehr-i eşküm köpri dutmaz köpri şanmañ ḳaşlarum
Çeşmeler üzre kemerlerdür iki ḳaşum benüm
- 5 Gitdi başum tâciyile devletümle ‘ aḳl u şabr
Gör nelerden arta ḳaldı oñmaduḳ başum benüm
- 6 Öpmek için dâyim ol serv-i revânı cüst ü cû
Cûy olup her yaña olmaḳda revân yaşum benüm
- 7 Gördüğümde rāh-ı ‘ aşḳa döndi ‘ aḳlum didi kim
Döymezem bu yola dut ma‘ zûr yoldaşıum benüm
- 8 Cān virürsem ‘ aşḳ ile ‘ uşşâḳ yuyup götüre
Anlara virile cānumçün bişen aşum benüm
- 9 ‘ Aşḳ rāhında irişmez kimse Muḥyî pâyına
Olmasa mecnûn oluridi ayaḳdaşıum benüm

456

Nazîre-i Dîger [Sultân Selîm]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Derd ü ğamdur rûz u şeb ğurbetde yoldaşum benüm
Hıoş degüldür şıhhat u şādīyile başum benüm
- 115b 2 Hüsni Leylâ Muşhâfında Şûretü'l-Leyl okuyup
Mekteb-i' aşk içre Mecnündür sebağdaşum benüm
- 3 Haste-i ' aşkam lebün şun ey tabīb-i cân baña
Yoğdur andan özge nâfi' şerbetüm aşum benüm
- 4 Geçmede ' ömrüm hevâ-yı kıaddün ü zülfünle çün
Umaram anlar gibi uzun ola yaşum benüm
- 5 ' Ömrüm oldukça süpürdüm ben yüzümle yollaruñ
Dimedün bir kerre sen hâlün ne ferrâşum benüm
- 6 Eylemişdür çevremi şevk-i ruhuñla lâlezâr
Çeşme-i çeşmümden akan lâle-gün yaşum benüm
- 7 ' Aşk odı dutdı içümi kanlu yaşum daşımı
' Aşkıma eyler danuğluk içüm ü daşum benüm
- 8 Her güzel sevsem gelür añsuz ecel gibi haı
Kara yazılar çün olmuş oñmaduğ başum benüm
- 9 Muhyiyâ çün ' âdetüm tâze cevânlar sevmedür
Pîre-zen dünyâ-yı zışt olmaya oynaşum benüm

457

Nazîre-i Necâtî

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Niçe bir bu diyârı gözleyelüm
Varalum kûy-ı yâri gözleyelüm
- 2 Kûyî Tûrında ma' nevî nûrî
Şûrî pür-şu' le nârî gözleyelüm
- 3 Bâğ-ı dehrüñ bulur bahârî hazân
Bâğ her dem bahârî gözleyelüm
- 4 Rûz-ı şâdî kışa uzun şeb-i ğam
Gicesi yoq nehârî gözliyelüm
- 5 Niçe bir baħr-i ğam miyânında
Ĥayret ile kenârî gözleyelüm
- 6 Ĥamr yirine nûş ider mey-i ' aşq
Bâde-i bi-ĥûmârî gözleyelüm
- 7 Gül ile zaħm-i ĥârî çekmiyelüm
Gül gibi ĥâr-ı yâri gözleyelüm
- 8 Āyîneye nazâr bahâne idüp
Dâyim âyinedârî gözleyelüm
- 9 Şafĥa-i dehre Muĥyî eşk ile
Yazduĝı yâdgârî gözleyelüm

458

Nazîre-i Diĝer [Necâtî]

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Niçe bir lâlezârî gözleyelüm
Gülşen-i ĥüsn-i yâri gözleyelüm

- 2 Nağş-ı Çînden bize ne hâşıl olur
Nağş-ı rüy-ı nigârı gözleyelüm
- 116a 3 Misk ü ‘anberde yoğ devâ ‘aşka
Sünbül-i zülf-i yâri gözleyelüm
- 4 Dili her dil-rübâya virmeyelüm
Dil-ber-i şîvekârı gözleyelüm
- 5 Hüsni bâğına ‘ibret ile bağup
Şun‘-ı Perverdgârı gözleyelüm
- 6 Şeb-i zülfiyle gün yüzini görüp
Cem‘-i leyl ü nehârı gözleyelüm
- 7 Ma‘den-i la‘li içre zâhir olan
Lülû-yı âbdârı gözleyelüm
- 8 Hağ-ı hadd ile hâr-ı verde bağup
Dâyim encâm-ı kârı gözleyelüm
- 9 Gelse Muhyî miyân-ı bezme rağîb
Yâr ile bir kenârı gözleyelüm

459

İhtirâ‘

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Bezm-i ğamda şöhet-i cânânı ańdum ađladum
Câm-ı la‘lin şunduğı devrânı ańdum ağladum
- 2 Başumuñ toına çevgân idi zülfi bir zamân
‘Aşğ meydânında ol çevgânı ańdum ađladum
- 3 Gülşen-i hüsniinden ayru düşeli cân bülbüli
Hâr-ı ğamda ol gül-i handânı ańdum ađladum

- 4 Hicriyle mürde cânım itmeyüp zinde teni
Cânıma cân olan ol cânânı añdum ağladum
- 5 Hüsñ dîvânında gördüm hūblar şaf bağlamış
Âh idüp ol server-i hūbânı añdum ağladum
- 6 Cân u dil cânâna gitdi dâr-ı ğurbet içre ben
Bî-kes ü tenhâ alup yârânı añdum ağladum
- 7 Hicr ile ğurbet diyârında gezüp hayrân u zâr
Yârüm ile itdügüm seyrânı añdum ağladum
- 8 Uğrayup fūrat şebinde zūlmete güm-râh olup
Ol güneş yüzlü meh-i tâbânı añdum ağladum
- 9 Yâr olup ağyâr ile terkin uraldan Muhyîñüñ
Ol vefâsuz itdügi peymânı añdum ağladum

460

Dîger [İhtirâ‘]

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

- 1 Vaşl ile şādân iken hicrânı añdum ağladum
‘Ömrüm âhîr bulaca pâyânı añdum ağladum
- 2 Gördüm artar ha-ı sebzi ağladuça dem-be-dem
Sebzezâr ile hemân bârânı añdum ağladum
- 3 Âh idüp ben ağlayup güldükçe ol gül yüzlü yâr
Ebr-i giryân u gül-i hândânı añdum ağladum
- 116b 4 Hânesiydi cânımuñ dil nâgeh ol dildâr alup
Cân alup bî-hâne ol vîrânı añdum ağladum
- 5 Terkümi urduça bir ğayrı güzel sevdüñ diyü
Gâh terkin gâh ol bühtânı añdum ağladum

- 6 Cân ile cânânı kim kıldum ararken nâgehân
Cânı kûyında bulup cânânı añdum ağladum
- 7 Gördüm ansuz kıalmamış dîvân-ı hüsnuñ revnaķı
Âh idüp ol zînet-i dîvânı añdum ağladum
- 8 Duymadan ağyâr o yârüm baña baķup itdügi
Remz-i hâş u hânde-i pinhânı añdum ağladum
- 9 Bozduğınca Muhyîyile itdügi peymânların
Ol yalancı itdügi îmânı añdum ağladum

461

Nazîre-i Aħmed Paşa*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

- 1 Zaħm-i sînem yâdgâr-ı tîr-i yârümdür benüm
Ķanlar aķmak her dem andan iftihârumdur benüm
- 2 Yârasında tîrinüñ her kaçresiyle kaçlarıñ
Tañ mı faħr itsem o la' l-i âbdârumdur benüm
- 3 Dilde gözde andan ayruķ yâre yok meyl ü nigâh
Ĥâşılıdır 'ömrümüñ 'âlemde varumdur benüm
- 4 Mihr ü mâhâ minnetüm yok çünkü çeşmüm rûz u şeb
Âteş-i 'aşķıyla şem' -i şu' ledârumdur benüm
- 5 Nerd-i 'aşķı her kaçan ben 'aşķı-ı zâr oynasam
Şevk ile şeydâ dil ü cân iki zârumdur benüm
- 6 Didüm ey 'îsî-nefes yanunca n'eyler ĥar raķîb
Güldi didi 'îsiyem ben ol ĥımârumdur benüm
- 7 Yârüñ eskisin ögerler anuñ için isterem
Dâyimâ yârüñ ĥamın kim eski yârümdür benüm

- 8 Gerdüme çok gerd-i ğam düşdi qarışdı eşk ile
Çevreme kat kat o balçıkdan hişarumdur benüm
- 9 Āh kim baħr-i ğam enginine düşdi fülk-i dil
Çāre ne çün aña ilten rüzgārumdur benüm
- 10 Kuşlara başumda Mecnūnveş yuva yapdurmayan
Her nefesde nār-ı āh-ı pür-şerārumdur benüm
- 11 Ehl-i şî' re şayd olunmayan ma' ānī kuşları
Muħyiyā şeh-bāz-ı ṭab' uma şikārumdur benüm

462

Nazīre-i Dīger [Ahmed Paşa]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Yārüme benden varur çokluğ taħiyiyāt u selām
Nāle vü feryād u efgānumla dāyim şubħ u şām
- 2 Līk gelmez ol vefāsuzdan baña bir kez ' aleyk
Gerçi kim dutmağdayam aña kulağum ber-devām
- 117a 3 Cān u dil benden gidüp pür-ṭīb-i zülfine varup
Her biri rāħat olup dir *ṭābe ' İsi fi 'z-zalām*
- 4 Kim namāza başlamağda kim namāz üzreydi halk
Kāmetin görüp didiler *eş-şalātü ve 's-selām*
- 5 Zülfine düşdüm çü reyħān u benefşe şöħbetin
N'ideyin dirler ki kaydı olana şöħbet ħarām
- 6 Çeşmine uydı namāz-ı ' aşğda cān u dilüm
Gördiler miħrābda ħāzır namāz üzre imām
- 7 Ağzınıñ māhiyyetin şordum lebi ħelvāsını
Ağzuma şundı didi evvel ṭa' ām andan kelām

- 8 Olma ey mâhum kemâl-i hüsününe mağrūr kim
Bedre noğsân irişür olsa kemâl ile ta'âm
- 9 Câmi' -i hüsününden itme cümle-i 'uşşâkı men'
Kim namâz-ı cum' a kılmagâ gerekdür ızın-i 'âm
- 10 Mescid-i hüsününde her şeb dün namâzın kılmagâ
Zülfüni 'aşk eylemiş ta' yin dil ü cāna mağām
- 11 Sen şehe lâyıķ ne ithāf ide Muhyî-i gedā
Tuħfesi ancaķ du'ā-yı devletüdüdür *ve's-selām*

463

Nazîre-i Aħmed Paşa*fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

- 1 Oldı yağmurlu buludlar dūd-ı āhumdan benüm
Girye eylerler siyeh baht-ı tebāhumdan benüm
- 2 Eşküm ü āhum ararlar yirleri vü gökleri
Yok nişān ol serv-ķad gün yüzlü mâhumdan benüm
- 3 Süz ile feryād ider 'arşuñ ħorūsı dem-be-dem
Rişi yandukça şerār-ı nār-ı āhumdan benüm
- 4 'Aşķı tāk-ı zer giyürdi şu'lesiyle āhumuñ
Yādgārum oldı ol zer-tāk şāhumdan benüm
- 5 Gizlü 'aşķum zāhir oldı ķan yaşumla dem-be-dem
Ruħlarumda yazılan her āh şāhumdan benüm
- 6 Ćün sa'ādetle külāh-ı 'aşķı giydüm başuma
Ĥaylî devletler umaram ol külāhumdan benüm
- 7 Cān virüp 'aşķıyla ħāk olsam dimāğ-ı ħalk ola
Büy-ı 'aşķıyla mu'aṭṭar her giyāhumdan benüm

- 8 Her belâdan ol vefâsuz yâri itmişdüm penâh
Başuma geldi belâlar ol penâhumdan benüm
- 9 Yig gelür Muḥyiye ‘adlinden kalan sulṭânlaruñ
Her ne deñlü olsa zulm ol pādşâhumdan benüm

464

İhtirâ‘

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Birikmişken benümle benden ayrıldı güzel yârüm
Bu şeydâ nâ-tüvânın künc-i fûrkatde ḳodı yârüm
- 117b 2 Firâḳında miyân-ı bâğa varsam eglerüm göñlüm
Kenâr itmekle her servi ḥayâl idüp ḳad-i yârüm
- 3 Düşüp şahrâlara farz idüp özüm kûyî ḥüsninde
Kimi görsem şoraram kim ḳanı âhû-yı Tâtârum
- 4 Dilüm peyk idi ol dildâr öñince ‘aşḳ râhında
Kim itdüm ikisinde ne dilüm buldum ne dildârum
- 5 Eridi yüregümde baş ḳurıdı gözlerümde yaş
Bu yolda gide gibi baş fenâya dutdı yüz kârüm
- 6 Semâ bezmini her şeb zeyn iden ılduzlaruñ şem‘in
Ḳomaz diñlendürür her şubḥ bād-ı âh-ı eşḥârum
- 7 Üşüpdür nâlemi güş itmege dil-berler ü ‘uşşâḳ
Ne ḥoş cem‘ iyyet itdi bezm-i ğamda uşbu mizmârum
- 8 Hevâ ḥamrın ḳadeḫle cām ile nüş itmeden geçdüm
Şunar oldı sebû vü bâdeyile şimdi ḥammârum
- 9 Uyanmaz Muḥyi ‘aḳl u cân-ı göñlüm kârbânı ḥiç
Metâ‘-ı ‘ömri durmaz ğâret eyler devr-i ṭarrârum

465

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Bir yüce âstândan ayrıldum
İlduzam âsmândan ayrıldum
- 2 Yâ oḡam kim nişâna varımadum
Hem kemân hem nişândan ayrıldum
- 3 Yâ bir âvâre bülbül-i zârem
Gülşen-i âşyândan ayrıldum
- 4 Tañ mı güller görinse çeşmüme ḡâr
Gül-i ḡonçe dehândan ayrıldum
- 5 Baña düzaḡ gelürse bâḡ-ı cihân
Tañ mı bâḡ-ı cinândan ayrıldum
- 6 N’ideyin ‘âlemüñ cevâhirini
Pür-güher gizlü kândan ayrıldum
- 7 ‘Aşḡ râhında ḡalmışam tenhâ
Yol azup kârbândan ayrıldum
- 8 Deng olup ḡam beriyyesin gezdüm
Maḡmil ü sârbândan ayrıldum
- 9 Muḡyiyâ ‘ömri n’ideyin min-ba‘d
Ḥâşıl-ı ‘ömr ü cândan ayrıldum

HARFÜ'N-NÜN

6 [Kaside]

İhtirâ'

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ey Resûl-i Hâk emîn-i vaḥy-i Rabbü'l-âlemîn
Mâhî-i âşâr-ı küfr ü maḫhar-ı a' lâm-ı dîn
- 2 Râh-ı Hâkda cümle-i ḫalkuñ delîl ü reh-beri
Pîşvâ-yı enbiyâ vü muḫtedâ-yı mürselîn
- 118a 3 Enbiyânuñ şâhısın yoḫ kimsede saña nizâ'
Çün saña tevķî'-i şâhî oldı Qur'an-ı mübîn
- 4 Ref' olup râyât-ı şer' üñ naşb olaldan ' âleme
Ser-nigün olmaḫdadur râyât-ı cümle müşrikîn
- 5 Oldı rûḫuñ cevheri ḫalkıyla bed' -i enbiyâ
Oldı cismüñ nûrınıñ ḫalkıyla ḫatm-i mürselîn
- 6 Maḫdemüñle buldılar zeyn ü şeref iki cihân
Zâtuñ oldı ḫalka faḫr ü evvelîn ü âḫirîn
- 7 Ta' atuñ gördükçe îmân ehli şâd olsa ne tañ
Kim olur her gün ol ay toḫmaḫla ' id-i mü'minîn
- 8 Tañ mı sîr-âb-ı yaḫîn itseñ ḫamu şek teşnesin
Zât-ı pâküñ oldı çün ser-çeşme-i ' ayn-ı yaḫîn
- 9 Gerçi ḫurşîd-i cemâlüñ toḫdı Baḫâda velî
Oldı pür-nûr anuñ ile cümle-i rüy-ı zemîn
- 10 Ruḫlaruñdur şaḫḫ-ı şems ü ḫaşlaruñ şaḫḫ-ı kamer
Maḫhar-ı i' câz-ı ḫüsni *vechüke li'n-nâzirîn*
- 11 ḫüsni ' ummânında aḫzuñ dürr ile bir ḫoş sadef
' Âşıḫa andan çıkan söz tuḫfe-i dürr-i semîn

- 12 Ebr-i rahmet gülşen-i hüsnünde bārān yağdurup
Bitdi gül şāhında kudretden semenle yāsemen
- 13 Gerçi kim çokdur günāhum Rabbime çok şükr kim
Sen kerīme ümmet oldum *yāşefī‘a’l-müznibīn*
- 14 Müznibīne kaçd-ı ihsān idüp itdi Hāk seni
Şüret-i Ādemde mürsel rahmet ey zāt-ı güzīn
- 15 Sen cemīl-i halk ü hulķı nice dilden sevmeyem
Zü’l-celāl iken habīb idindi Rabbü’l-‘ālemīn
- 16 Cān u dilden ‘aşık iken saña emr ü nehyüni
Dutmadum sünnetlerünle itmedüm ihyā-yı dīn
- 17 Yok yüzüm senden şefā‘ at ummağa ey kān-ı luṭf
Mazhar olmağa kemāl ü luṭfuna kaldum hemīn
- 18 Kesmezem senden şefā‘ at ummamı çok cürm ile
Saña ‘aşkum cān u dildendür çü *ḥayrū’s-şāfī‘īn*
- 19 ‘Aşkuñ zencīriyile çek beni senden yaña
Emr-i *ve’mtāzūyī* gūş itdükde gūş-ı müznibīn⁶¹
- 20 İsterem senden şefā‘ at hişşesin çün sende ol
Minḥatü’r-rahmāni li’t-takṣīmi beyne’l-müznibīn
- 21 Müznibīne idicek baḥş-ı şefā‘ at ‘adl ile
Zēnbüme göre umaram hişşemi ben kemterīn
- 22 İtmedüm dünyāda bir ṭā‘ at kazandum çok günāh
Yile vardı hū hevāyile bu ‘ömr-i nāzenīn
- 23 Ṭā‘ atum yok kim koyam mīzāna rüz-ı ḥaşrde
Dildeki ‘aşkuñ qor isem ol yiter baña hemīn

⁶⁰ Kur’an, Yasin (36)/58.

- 118b 24 Budur ümmîdüm ki kabrüm vaḥşetinde ḥaşre dek
Baña ‘aşkuñ ola yâr ü münis ü *ni‘me’l-ḳarîn*
- 25 Muḥyî zembüñ yirler ü gökler ḳadarsa ğam yime
*Muṣtafâ mâ câ’e illâ râḥmeten li’l-‘âlemîn*⁶²
- 26 Ol şefî‘i nitekim maḥşerde müznibler arar
Ol arar anda şefâ‘at itmek içün müznibîn
- 27 Zemb ise kârum şefî‘işi şefâ‘at müznibe
Ḥavfüme ğâlib recâ çün şâdam olmazam ḥazîn

1 [Murabbâ]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Niçe bir ‘aşḳ odına dolanayın
Düdiyle ḳaraya boyanayın
Çün cemâlün şem‘ine pervâneyn
Yanayın ey şem‘-i rüşen yanayın
- 2 Mübtelâ-yı zulmet-i ğam-ḥâneyn
Şem‘ine ḥasret olan pervâneyn
Şem‘imi buldum nice ḳatlanayın
Yanayın ey şem‘-i rüşen yanayın
- 3 Şanma ben âşüfteñi biġâneyn
Şem‘ün ile âšnâ pervâneyn
Yanmaya çün cân virür pervâneyn
Yanayın ey şem‘-i rüşen yanayın
- 4 Cân u dilden ‘aşḳ-ı cânâneyn
Yanmağıçün şem‘ arar pervâneyn
Yanmağa çün teşneyin ḳo yanayın
Yanayın ey şem‘-i rüşen yanayın

⁶² *Kur’an*, Enbiya (21)/107.

- 5 Câm-ı la' lüñle 'aceb mestāneyin
Şem' ine vuşlat bulan pervāneyin
Yanmadan vuşlat nice inanayın
Yanayın ey şem' -i rüşen yanayın
- 6 Yoqluq içün var olan dīvāneyin
Öz fenāmı bitirür bir dāneyin
Yanmağičün halk olan pervāneyin
Yanayın ey şem' -i rüşen yanayın
- 7 Hıl' at-ı 'aşkı giyüp donanayın
'Aşk bezminden yana dolanayın
Çün maḥabbet şem' ine pervāneyin
Yanayın ey şem' -i rüşen yanayın
- 8 Gördüğüm şem' i nice dolanayın
Şem' üñe çün yanacaq pervāneyin
Ḥayrdur yanmam çü kime dāneyin
Yanayın ey şem' -i rüşen yanayın
- 119a 9 Muḥyî 'uşşâk içre hoş merdāneyin
Cāna başa kıymada bir dāneyin
Şem' imi gördükçe dir pervāneyin
Yanayın ey şem' -i rüşen yanayın

466

İhtirā'

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Olaldan cānları 'aşıklarun ḥāk-i reh-i cānān
Düşer kıaldurduğında dāmenini yüz yirine cān
- 2 Ecel almak diler ben ḥastenün cānın velī bilmez
Beni zinde ider bir ğayrı cānum var idi cānān
- 3 Gezüp āvāre dil āfākı kūyında kıarār itdi
Ḥarīm-i Ka' beden yig yir yoq olmağa gedā mihmān

- 4 Yüzünüñ bürka' ı ah itdürüp ağlatduğı tañ mı
Çü ' âdetdür bahâr ebrinde ra' d u berķ ile bārān
- 5 Ža' if ü nātüvān itdiyse ' aşkı yok ğamum şādam
İder kūyında za' fum dīde-i ađyārdan pinhān
- 6 Uzar zülfi gibi vaşlı şebinde rişte-i ' ömrüm
Velī kūtāh olur ğāyet gelicek leyle-i hicrān
- 7 Tenüm hāşākini kūyından āhum bādı dūr itdi
Ola kim ilte aña seyl-i eşküm dīde-i giryān
- 8 Hāyāli şāhı kaşr-ı çeşm-i rüşenden dile gelse
Ne tañ kim qor serāyı mesken eyler külhanı sultān
- 9 Çü ekdün mezra' -ı dilde maħabbet şem' ini Muhyī
Aña her şubħ u şām eşküñle eksük eyleme bārān

467

Diğer [İhtirā']

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Geçerken şeh-süvārum hāküm üzre ger ide cevlan
' İnānın duta kaķkup her ğubārum buluban nev cān
- 2 Ulutsa itleri her üstüh' ānum her biri anuñ
Fiĝān idüp ğam-ı ' aşkıyla ney gibi ola nālān
- 3 Dilüm tiĝından olmışdur şanavber gibi şad pāre
Anuñ her pāresinde bir oķından qaldı bir peykān
- 4 Kebāb itdüm velī siħ-i müjemde nār-ı ' aşķ ile
Çün ol mestün hāyāli geldi oldu dīdede mihmān
- 5 Meger bir ğün raķīb ağzın öpüp qoçmuş bilin anuñ
İdüp ār andan eyler her birin ' uşşāqdan pinhān

- 6 Yaşam ağyâr yırtar dâmenüm yâr itleri dâyim
N'idem eyle ider düşmenlerüm böyle ider yârân
- 7 Bu mı zencîri Mecnûnın demür zencîre urduğda
Oda derdüm duyup yanumca dilden itmede efgan
- 8 Velî gird-âb-ı baħr-i ħûn u cānı gird-bād-ı âh
İdüpdür baħr ü berde ħâr u ħas mânendi ser-gerdân
- 119b 9 Ğubârı Muħyînüñ kimse diline varmasun hergiz
Aña durma şu sep merdümlük it ey dîde-i giryân

468

Dîger [İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Yanup 'aşk odına oldu dilüm kül kaldı cān sūzân
Dilüm ħâkisterinde şu'le-i âteş dahı lerzân
- 2 Belâ vü derd ü ġâmdan her müsâfir yanuma gelse
Göricek tekye-i sînem geçüp şadra olur mihmân
- 3 Degül bārân anın vîrâne cānumda başum üzre
Duyup aħvâlümü ġam-ħ'ânım üstüme olup giryân
- 4 Dutup dünyâyı ħûnîn eşkümüñ deryâ-yı 'ummânı
Olupdur her ħabâbı yir yüzinde lâle-i nu' mân
- 5 Cihânda eşkümüñ tûfânına bir fülk-i dil n'itsün
Benüm her bir müjem altında vardur başka bir tûfân
- 6 'Aceb mi âşkâre ağlar isem gice vü gündüz
Çü girye farz 'uşşâka ferâyizde gerek i' lân
- 7 Giceler şubħa deñlü eşküm aħduğça gelür rāħat
Cihânda şem' gibi giryeyile oluram ħandân

- 8 Fiğân u nâleden ğâfil gerekmez dâyimâ ‘ aşık
Uyarur ħ̣āb-ı ğafletden kişiyi nâle vü efğan
- 9 Kadeĥ olduğda ħāk-i Muĥyî andan bâde nûş iden
Olup mest ü ħarâb-ı ‘ aşk anuñ gibi kıala sekrân

469

Dîġer [İġtirâ‘]

mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün

- 1 Bir iş geçdi dil ile cāna nâ-geh āh ile hicrân
Anı itmez ħas ü ħāşāke bād u āteş-i sūzân
- 2 Şeb-i fūrkatde āh itdükçe giryân olduğum tañ mı
Kıara yıl esdüġinde ‘ ādet olmuşdur yaġar bārân
- 3 Arar dildārumı dil her yañada āh u giryeyle
Yıl ile şu gibi olup serāsime ider efğan
- 4 Fiğānumda fiğân eyler anuñ efġanı da her dem
Çü ġālībdür bu şeydāda fiğân u nâle-i hicrân
- 5 Şabādan büy-ı misk-i zülfi in‘ āmın umardum lîk
Gelicek üstüme ħāk-i mezelletler ider iġsân
- 6 Yaġar bārân gibi peykānlu tîri ġamzesinüñ çün
Bite sebze yirine küşteler ħākinde çok peykān
- 7 Tenüm ħāk olduğında ger seg-i kūyı güzer idüp
Kıoķarsa üstüġānum bir kez anuñla bulam nev cān
- 8 Reh-i ‘ aşkıa düşüp kıaldum mecālüm yok ħatarlar çok
Meger bir yaña ilte seyl-i eşk-i dīde-i giryân
- 9 Fenā cāmını nûş it Muĥyiyā bu bezm-i fānīde
Başuñuñ kāselerini itmeden bezme kıadeĥ devrân

120a

470

Dîger [İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Bulınmaz hüsni-fâyıkda 'adilün ey şeh-i hübân
Olup vezn olsa iki gîti iki keffe-i mizân
- 2 Egerçi kim güzeller yüzleri hüsni ile zeyn olur
Senün zibâ yüzünle zeyn olur hüsni ey şeh-i hübân
- 3 'Aceb deryâ imiş hüsni ki çokluk beñlerün anda
Cezâyirdür ki vardur her birinde çok dil ile cân
- 4 Cemâlün âftâbında 'aceb zerre dehânuñ kim
Olur anda niçe dürri kevâkib def'aten pinhân
- 5 Eger âyineye baksañ cemâlün fitnessin görseñ
Bilürdün kim n' için 'âlem benüm gibi saña hayrân
- 6 Duyup mâh ey güneş meylün senün bâzi-i çevgâna
Saña geh güy şeklin 'arz ider geh şüret-i çevgân
- 7 Yüzünde hâl ü hattuñ eylese hayrân beni tañ mı
Bitürdi eşk-i bârân ile fülful Rûmda reyhân
- 8 Ne tañ câm-ı lebünde derd-i 'uşşâka devâ olsa
Yazılmış anda âyât-ı şifâ'-ı 'âcil-i Qur'an
- 9 Dil ü cânını Muhyî itdi qurbân 'id ü vaşluñda
Birin ol 'ide birin aña irmek şükriñe qurbân

471

Dîger [İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Lebüñ görmekle şübhem oldı hâl bilmezdim ey cânân
Ki olsaydı muşavver nice şekl ile olurdu cân

- 2 ' Aceb hâşşıyyeti vardur lebüñ āb-ı hayâtınuñ
Ki alur zindenüñ cānın virür mürde olana cān
- 3 Yüzüñ ayını göstermekle ' id itdüñ günüm çünkim
Kerem kıl büseñ ile eyle bir ayluk dağı ihsān
- 4 Vişālüñ ' idine kurbāna ğod bende liyākat yok
Olaydum bāri cehd idüp senüñ kurbānuña kurbān
- 5 Gül evrākına yazdı ğüsñüñüñ mecmū' asın ğaţţuñ
Olupdur ğüsñüñüñ vaşfında ehl-i ' aşka nev dîvān
- 6 Geçüp karşıña ğayrānum saña ' ömrümce doymaz ğalk
Nice doysun benüm gibi kamu ' ālem saña ğayrān
- 7 Her iplükle her igne dilde tığuñ çākini dikmez
Kıl ihsān anuñ için tār-ı zülf-i süzen-i müjgān
- 8 Tenüm bārīk olup bir çüb gibi kapuña gitdi
Umar kim eyleye anı ' aşā kapuñdağı derbān
- 9 Fiğānın itlerüñ āvāzına beñzetdi Muğyī kim
Anı kūyuñda her şeb eyleye ağyardan pinhān

472

Dığer [İhtirā']

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 120b 1 Ne tañ cān-ı ' azizüm gizlesem ağzuñda ey cānān
İderler cevher-i merğübı dürc-i ğaşda pinhān
- 2 Görüp zibā cemālin gidüp uşşum bī-ğod olduğda
Yüzüme şu sepüp merdümlük eyler dide-i giryān
- 3 Hilāl ebrüñi mäh-ı nev görüp ğüsñ āsmānında
Olup şeydā yirinde ğaldı açup ağzımı ğayrān

- 4 Şanurduķ Rûm ilinde Aķ Deñizdür ħüsñüñüñ baħri
Bilindi sâhil-i zülfünde k'olur baħr-i Hindistân
- 5 Sen ol şâh-ı ħüsünsin kim ħapuñda her seħer ħurşîd
Dönüp elde 'aşâ-yı nûr olupdur ħapuña derbân
- 6 Vefâ iħsânın eyle ħullaruña 'adl ile baħş it
Olındı emr için ey ħüsñ şâhı 'adl ile iħsân
- 7 Kaçan kim ħatlüme ħaşd idesin itme beni âgâh
Duyup şevķ ile tâ kim andan öñdin virmezem ben cân
- 8 Dökicek ħanum eksük itme düşünâmuñ baña... [eksik]
Çü 'âdetdür nemek saçmaķ kaçan kim itseler ħurbân
- 9 Çıķar Muħyî vücuduñ câmesin baħr-i fenâya dal
Cihâna çünkü 'uryân geldüñ git yine 'uryân

473

Diger [İħtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Dilerseñ arta senden devlet-i ħüsñ ey şeh-i ħubân
Vefâ iħsânın it 'uşşâķa devlet arturur iħsân
- 2 Çü rahmet âftâbısın tulu' it üstüme luţf it
Niçe bir sâyeveş ħâk-i siyâh ile olam yeksân
- 3 Şaçuñ şal ruħlaruñ üstine zeyn it bâġ-ı ħüsñ için
Gülistân içre güller arasında yaraşur reyħân
- 4 'Aceb midür ser-i râhuñda feryâd eylese 'uşşâķ
Hemîşe çağrışurlar dâd umanlar çün geçe pâdşâh
- 5 Göricek âhum u eşküm hemân zülfünde ħaldı dil
Nice gitsüñ ħarañu gicede ra'd u berķ ile bārân

- 6 Cefâñı çekme müşkil hicrũñi çekme dañı müşkil
Elũnde cân viricek cümle müşkiller olur āsān
- 7 Degũldür tāb-ı tebden bu ‘ araqlar haste cismũme
Ten-i zārumdaki her mũ olupdur üstũme giryān
- 8 Kerem kı1 ey řabīb-i cân bu bīmāruñ şora gel kim
Gelür cism-i za‘ ĩfine senũñ şormañla bir nev cân
- 9 Nice girsũn gözine Muħyĩnũñ fũrřat şebinde ħ‘ āb
Uyutmaz şehr ħalkın her gice andan olan eřđan

474

Dĩger [İřtirā‘]

mefā‘ ĩlũn mefā‘ ĩlũn mefā‘ ĩlũn mefā‘ ĩlũn

- 1 Geleydi Leylā vũ Mecnũn senũñ devrũnde ey cânān
Olaydı Leylā saña dāyimā Mecnũn baña ħayrān
- 121a 2 İdũpdür eşkũmũñ bārānı kũyuñ yolların göller
Bu göllerde ne güller bitũre baña ‘ aceb devrān
- 3 ħayālũñ řāhına řeřmũm mũnaķķaş ħayme olmuşdur
Anũñ ařnābıdur her gũřesinde rişte-i mũjđan
- 4 Çũ senden ger ne istersem hemān ‘ aksini eylersin
Ümĩd-i vaşl iřũn senden temennā eylerem hicrān
- 5 Beni ħıřm ü ‘ itābuñ öldürũdi āh ü giryeyle
Ger olmasaydı zāhir řĩveñ ile ħande-i pinhān
- 6 Dilũm peykānınuñ zaşmine merhem istemez hergiz
Olursa merhem olsa bāri senden yine bu peykān
- 7 Cihānda ‘ āřıķa rāřat ħam u derdiyledür yārũñ
Biridür māye-i řādĩ biridür māye-i dermān

- 8 Ğam-ı derdini dildāruñ ğanīmet bilelüm dilde
Fenā dārında olmaz dāyimā cem‘ iyyet-i yārān
- 9 Şeb-i ğamda fiġān-ı Muhyīyi ğuş itse cümle halk
Ne tañ çünkim ırağ gitmekdedür gice olan efġān

475

Dīger [İhtirā‘]

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 İki çeşmüm görüp haste olupdur gözlerüm giryān
Birine cānumı itdüm birine göñlümi qurbān
- 2 Lebin gördükde eşküm yire aqup pāy-māl olsa
Ne tañ çünkim yanında la‘ l-i nābuñ h‘ār olur mercān
- 3 Hayāl-i dürr-i dendānıyla oldı bir şadef dil kim
Aña bārān-ı nīsān göz yaşı hūn-ı derūn ‘ummān
- 4 Yüzüne qarşu āh itdürüp aqlatma beni didüm
Gülüp didi ki hoşdur yaz güninde ebr ile bārān
- 5 Dilüm keştisinüñ pervāsı yoğ tūfān-ı eşkümden
Çün oldı aña dildāruñ hayāli Nūhı keştibān
- 6 Raqīb aşılaşı aşılmaq ister zülfi tārıyla
Yazuğ cān riştesi aña olaydı bir yoğun urğan
- 7 Ne tañ ‘uşşāğdan yāri ayırmaq istese ağıyār
Ki dāyim qaşd ider mü’minlerüñ imānına Şeytān
- 8 Egerçi şi‘r meydānında Muhyī geçdi şi‘r ehlin
Şoña qalan olur öñdül dönüpdür ‘aksine devrān
- 9 Dilümle hāmemüñ her nālesi durmaz geçer ‘arşı
Budur qorqum ki anlardan ide levh ü qalem efġān

476

Nazîre-i Nevâyi

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ol nigāruñ naqşı çün çeşmümedür dāyim hemān
Her kaçan āyineye baqsam olur şekli ' ayān
- 2 Kūyumuñ hāki gubārınuñ hevāsıyla gözüm
Cāy idinmişdür güzergāh-ı hevāyı her zamān
- 121b 3 Eglenür fūrkatde ruhsārı hayāliyle dilüm
Ṭañ degül çün kim şitānuñ mīvesi oddur hemān
- 4 Beñzer od taşıdur ol bī-rahm dildāruñ dili
Kim aña ' uşşākuñ āhı odları itmez ziyān
- 5 Rūy-ı zerdüm ben kara günlüyi her gün ağladur
Ṭālī' -i naḥsümde ḥinnā fi' lin eyler za' ferān
- 6 Nālemi gūş idicek cem' olsa ' aşk ehli ne ṭañ
Oldı ' uşşāka namāz-ı ' aşk için nālem ezān
- 7 Devrümüñ Mecnūniyam mürğum hümā-yı ' aşkdur
Üstüme pervāz idüp başumda itdi āşyān
- 8 Düşmişem tenhā reh-i ' aşka dil ü cān kaçdılar
Müflis-i bī-ḥayra yolda ḥavf yok bī-kārbān
- 9 Muḥiyā kon ' aşk rāhında ' adem vādīsine
Yol uzak sen nātüvān kūh-ı gamuñ bār-ı girān

477

Nazîre-i Diğer [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Varsa āhum āstānına o māhuñ her zamān
Ṭañ degül yirden göge çıkmākdudur dāyim duḥān

- 2 Kūyını ƙodı ğubārı geldi iki eşmüme
Sūd idüp merdümlere kendüsine itdi ziyān
- 3 Āteş-i hicre düşüp yanmağdayum hālüm ħarāb
Gelse o gül-ruĥ Ḥalīlüm olsa āteş gülsitān
- 4 Bilmeyüp anuñ ğüzergāhını oldum bī-ƙarār
Durmadan varmağdayum yollar başına her zamān
- 5 Cān lebe irdi lebinüñ ħasretiyle nāleden
Kūs-ı rıĥletden anuñ yanınca feryād ü fiġan
- 6 Teşne leb virmekdeyüm cān ħasretiyle la‘ linüñ
Dilde var ümmīd-i luṭf-ı sākī-i kevşer hemān
- 7 Bār-ı ğam arƙamda aƙ şöyle ğirān itdi beni
Kim olupdur yir yüzi üstine sāyemde ğirān
- 8 Rūy-ı zerdüm ‘ aksi her ne sebzēzāra kim düşse
Lāle yirine bite ħākinde anuñ za‘ ferān
- 9 Muĥyī eş‘ arını dāyim ğöz yaşı dökmekle dir
Anun içün aña dirler şā‘ ir-i gevher-feşān

478

Nazīre-i Dīġer [Nevāyī]

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Ağzı nāzüklükle ƙanum nüş idüp oldı nihān
Ƙaṭre-i ħūnum anuñ yirinde ƙalmışdur nişān
- 2 Zülf ü la‘ line nazār ƙılsun şu kim ğörmek diler
Hindī-i āteş-perest ü tūṭī-i şekker-feşān
- 3 Ruĥları reşkiyle her ğün ƙanlar ağlar āftāb
Dāmen-i eflāk olur her şeb anuñçün ħūn-feşān

- 122a 4 Geldi inşâfa k̄odı el arkasın yire çenâr
Virdüğinde serv kıaddinden şabâ añna nişân
- 5 Gül yüziyle hem-dem iken sünbüli hayretdeyüm
Kim n'ıçün gönlüm gibi ol da perişân her zamân
- 6 İsterüm kim rişte-i cânı idem tîrine per
Korķarum anı yabana ata ol ebrû kemân
- 7 Dil o dildâra gidelden añmadı ayruķ beni
Ol da ol nâ-mihrbân hūyını öğrendi hemân
- 8 H̄asret-i ruhsâr-ı sürhî gerd idüp ruhsârımı
H̄âk idicek bite anda lâleyile za' ferân
- 9 Muhyî âhir şayd ider ol yâri h̄aṭṭı gelmeden
Himmeti şeh-bâzıyile ger ecel vire emân

479

Nazîre-i Diger [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Anuñ içün güft [ü gū] itmez bizümle ol cevân
Kim dehân yok anda biz aşüftesinde yok zebân
- 2 Her kaçan görsem yüzini tañ degül cân virdüğüm
Hayfdur görmek bunuñ gibi cemâli rāygân
- 3 H̄üsni bâğında kıad-i ra' nâsı vü şîrîn lebi
Nûrdan bir naḥldür kim mîvesidür datlu cân
- 4 Secde eyler her kıademde pâyına bir şâḥ-ı gül
Ol gül-i cennet nihâli itse seyr-i gülsitân
- 5 Pîrechen nâzük teni üstine ditrer bâddan
H̄avf ider k'aña elem ire hevâdan nâ-gehân

- 6 Dil terâzûsına ol cānān ile cānı odum
Ol leafetden sebük ıdı bulalı cān girān
- 7 Ka‘ be-i Bahāda yılda sa‘ y ile bir ac olur
Ka‘ be-i k yında olur günde bi ac her zamān
- 8 Ka‘ be-i k yı yolında reh-bere yo itiyāc
Aa ‘ ua  st h nı ser-te-ser olmi niān
- 9 addi mevz nın göricek Muy  e‘  rın our
Yaraur  n serve aru d yim   b-ı rev n

480

Naz re-i D ger [Nev y ]

f ‘il t n f ‘il t n f ‘il t n f ‘ilün

- 1 Rite-i cān k yuna oldı ab yile rev n
T   zin bezmünde enge t r idüp ide fi n
- 2 ayl   bild r s r da  n dil-i n l numuz
eng n n yirine  gird eyle ol tıflı hem n
- 3 Tek o ben mam r-ı ammı c m-ı la‘ l n bezmine
an yudarsam da olur anda ar b-ı erav n
- 4 M ha nisbet eylemi au kem nın m dde‘  i
Var iken fark arada yirden göge dek b -g m n
- 122b 5 Gözlerüm eyler d  ‘  lemden hem n sana naz r
Merdüm-i aib-naz rlardan yüzün itme nih n
- 6 amet nle geri kim opdı iy met bauma
Yo amum  n s ye-i t b  bana oldı mek n
- 7 T n mı adua ruu n rıyla görsek azunı
Kim olur urid-i ra n t gıca zerre ‘ ay n

- 8 Var iken benden nişân sînem nişân it tîrûne
Şimdiden girü çü benden bulmayısarsın nişân
- 9 Muhyî âhir âstānuña irişdi sa‘ y ile
Pāye pāye himmetin idüp semāya nerdbān

481

Nazîre-i Dîger [Nevāyî]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 ‘Aql u dil kaçdına geldi üstüme bir dil-sitān
Arada gitdi ğalaṭla nā-gehān bî-çāre cān
- 2 Gül gül oldu āteş-i mülden anuñ ‘arızları
Bezm-i yārān ruḥlarından oldu reşk-i gülsitān
- 3 Hūnde itdükde dehānı aqıdur āb-ı ḥayāt
Nuṭṭa geldükde şaçar nükte yirine lâ‘ li cān
- 4 Ol melekden dāyimā şerm-i hicāb idüp perî
Dîde-i merdümde eyler rüz u şeb kendin nihān
- 5 Mescid-i hüsünde dil zülfi şebinde nālede
Nālelerle anda geh temcîd oḡur gāhî ezān
- 6 Korkaram nāzük eli ol şeh-süvāruñ incine
Yoḡsa esbine iderdüm rişte-i cāndan ‘inān
- 7 Nev-cevānlar ‘aşkı öldürdi cevān iken beni
Bir marāzdu bu cevānluḡda çeker ekşer cevān
- 8 Bu dil-i şeydāyı her dil-ber çeker bir yañaya
N’ideyin ben pür-dil ile var hezārān dāstān
- 9 Derd ü ğam bulmazdı diller içre Muhyîñün dilin
İtmeydi ger aña dāğ-ı belā bir bir nişân

482

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Şu' lelü tîğıyla ol hürşidümün virem çü cān
Ben şehîdüñ hâki üzre nūr iniser her zamān
- 2 Qatlüme meyli yoğ idi ol cefākāruñ velī
Tîğinuñ keskinlügini anda itdi imtiḥān
- 3 Şalduğında tîğımı boynum uzatdum tā ola
Hem aña hem baña āsān kār-ı tîğ-ı hūñ-feşān
- 4 Ruḥlarum ' aksi düşelden tîğ-ı şāfina anuñ
Tîğinuñ rüyı olupdur anuñ ile zer-nişān
- 5 Çün şehīde cāmesi olur kefen cāmem benüm
Qırıyan qandur tenümde ol kefen besdür hemān
- 123a 6 Qullaruñ ' aşıklararı ey şeh ne çok kırduñ didüm
Didi şāhāne ider qurbānını şāh-ı cihān
- 7 Tañ mı qanum dökmeden zulm ile ḥavf itmezse kim
Vāz geçürdür var [...] bir şīve ya şīrīn-zebān
- 8 Qaynayup qabrümde qanum ḥāküm üstine çıkup
Lāleler olup şehīd olmama olalar nişān
- 9 Qalması Muḥyī ğarībūñ mātem eyler kimsesi
Raḥm idüp ebr ağlayup üstine ra' d eyler fiğān

483

Nazîre-i Dîger [Nevâyi]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Cānum itdüm hicr-i bīminden dehānında nihān
Olmadan ğāret evüñ kim gizleyem nağdüm hemān

- 2 Eyledüm diller arasında dilüm kûyında kim
İtmiş iken oğları aña niçe yirden nişân
- 3 Gitmesün sīnemdeki peykānı zaḥmi penbesi
Dil çerāğın rüşen eyler ol fetīle her zamān
- 4 Merhem ummam tīri zaḥmine oñulmağçün degül
İsterem anı idem ağıyār çeşminden nihān
- 5 Üstühānum it raqīb ister ilik gibi eme
Göreyin anuñ boğazına dura ol üstühān
- 6 N'ıçün ol şahid inanmaz 'aşkumuñ da' vāsına
İki sādık şahidümken iki çeşm-i hūn-feşān
- 7 Odlu āhumla kaşı yāsı dahı berç olmada
Gerçi germ olsa hevā yumşak olur katı kemān
- 8 Didüm ey gülzār-ı hūsn it āh-ı 'aşıkdan hāzer
Didi yok gülzār-ı cennetde ğām-ı bād-ı hāzān
- 9 Eyleme dildāruñuñ kûyında Muḥyī giryeler
Kim degüldür cāy-ı mātem şahn-ı firdevs-i cinān

484

Nazīre-i Dīger [Nevāyī]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Olsa mihri ol mehūñ pür-tır göñlümde 'ayān
Tañ mı āteş şu' lesi olmaz neyistānda nihān
- 2 İtdüm ol ebrū kemānuñ bir ḥadengine heves
Oldum anuñla melāmet tīrine her gün nişān
- 3 Var dilümde 'aşkıyile her zamān şad küh-ı ğam
Tañ degül nāzük diline dāyimā olsam girān

- 4 Eyleyelden gün yüzi hüsni âsmânında tulû^ç
Zerreves rakş itmede şevk ile hürşid-i cihân
- 5 Ol çerâğ-ı hüsnden kandîl-i nûr uğurlamış
Anuñ için aşdılar boynına dağup rîsmân
- 6 Gonçe la^ç liyle anuñ da^ç vâ-yı hüsni reng idüp
Ağzına urdı şabâ şöyle ki kan çıkdı hemân
- 123b 7 Âsmân-ı hüsnde anuñ dehânıdur şehâ
Hiddet-i ebşarı eylerler anuñla imtiñân
- 8 Şordum ağzından lebi şehdin dil ü cândur didi
Müyüdur anuñ dil-i şeydâ vü balı datlu cân
- 9 Gördüince gamzelerle Muhyî tîğ ü hançerin
Tañ degül korkarsa dânişmendler olur ciyân

485

Nazîre-i Diğer [Nevâyî]

fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilün

- 1 Bilür iken yârümüzde yok dehân ile miyân
Yok yire teşkîk ider nuğk u kemer bizi hemân
- 2 La^ç li âteş-tâbı üzre hâli hoş ra^ç nâ buhûr
Kim virür ^ç aşıkларуñ bezmine dâyim bûy-ı cân
- 3 Hüsni deryâsında vardı Ağ Deñizden fülk-i dil
Bağr-i Hindistâna zülfini idelden bâdbân
- 4 Tal^ç atı hürşididür âyîne-i hüsni ezel
Ehl-i ^ç aşkuñ cümle maşşudı olur anda ^ç ayân
- 5 Mihri ol mâhuñ dilümde çün Süleymân mühridür
Tañ mı itse ben şeh-i ^ç aşkı Süleymân-ı zamân

- 6 Rişte-i cân ile dâyim bağlaram addin anuñ
Tâ ki benden kaçmaya nâz ile ol serv-i revân
- 7 Virürem cân ölmege kûyında lîkin oraram
Kim gele her üstüñ`ân hâk-i laifine girân
- 8 Muiyâ girdi ele çün ni` met-i hûn-ı raîb
Etmeguñ yime uru şükr eyleyüp ol ana ban
- 9 Gönlümüñ şehrine mülk-i aybdan gelmekdedür
Dürlü dürlü nev ma`ânî kârbândur kârbân

486

İhtirâ`

fâ`ilâtün fâ`ilâtün fâ`ilün

- 1 Geldi bâğ-ı hüsne bir serv-i revân
Kim anuñ her şâhı vü bergi revân
- 2 Bâğ-ı hüsni nev-bâhâr itdi o serv
Serv-i bustânîleri itdi hazân
- 3 Özge şâh-ı hüsn kim aña nedîm
Rüz u şeb hürşîd ü mâh-ı âsmân
- 4 Gün yüzi üstine şaldı zülfini
İtdi ol hürşîde şebden säyebân
- 5 Dilde nice gizlene mihr-i ruı
Çeşme-i hürşîdi gil itmez nihân
- 6 Bar-i hüsnin fülk-i dil hoş seyr ider
Aña zülfinden olaldan bâdbân
- 7 Hândesinden ayrı ol hândân gülüñ
Kimse güş itmez dehânından nişân

- 124a 8 Sebzezâr olsa ruḥı nârı ne tañ
Çok ğarâyib gösterür âḥir zamân
- 9 Tañ mı pür-süz olsa Muḥyî sözleri
Çünkü zihni bir yanar oddur hemân

487

Dîğer [İḥtirâ‘]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Pîrlükde gönlüm aldı bir cevân
Almağ ister cânı da virmez emân
- 2 Özge şâh-ı ḥüsn kim her gün kırar
Aña zerrîn taht mihr-i zer-feşân
- 3 Merdüm-i dîde görüp nüşîn lebin
İmrenüp ağızı şuyı ağıdı hemân
- 4 Râh-ı ‘aql u deynde reh-zen gözleri
İtmeden ğâret geçürmez kârbân
- 5 Nergis-i çeşmine ḥasretle gözüm
Giryeden ağardı oldu uḫḫuvân
- 6 Gönlüme hicrinde âhum itdüğün
Gülsitâna itmedi bād-ı ḥazân
- 7 Eşk-i çeşmüm çihremi zerd eyledi
Şaru gül bitürdi ol âb-ı revân
- 8 La‘l ü dür dizsem öñine çeşmümüñ
Tañ degül çün zeyn olur rüy-ı dükân
- 9 Dest-yâr olur dil ü cân Muḥyîye
Her kaçan itse fiğân ile terân

488

Diğer [İhtirâ']

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 H'âb-1 râhat eyler idük bir zamân
Dideden uçurdu miñnetle figân
- 2 Oldı miñnetle tenüm şöyle za'îf
K'aña cânım riştesi bâr-1 girân
- 3 Derd ü ğam lâğar tenüm itdi hayâl
Sâye qalmışdur hemân andan nişân
- 4 İki yanumdan benüm derd ile ğam
Yan başı gelmekde baña her zamân
- 5 Mâder-i dünyâdan olmuşdur meger
Derd ü ğam cân u dilümle tevemân
- 6 Tînetüm tañmîr olunmuş eşk ile
Tañ degül eşk aqsa çeşmümden her ân
- 7 Oldı bārānıyla eşki çeşmümüñ
Rüy-1 zerdüm lālezār-1 za' ferân
- 8 Āh ile buldı ruḡ-1 zerdüm fenā
Yile vardı gitdi ol berg-i ḡazân
- 124b 9 Muḡyî envā' -1 şedāyid çekmede
Derdi çoḡdur cân berk olsun hemân

489

Nazîre-i Yûnus Emre

mef' ulü mefâ' ilün mef' ulü mefâ' ilün

- 1 Qorqulu deñizdür 'aşq emvâcına yoḡ pâyân
Her mevci ḡabâbında deryâlar olur pinhân

- 2 Özge deñiz imiş ‘aşk kim anda ‘âkıller ğarķ
Cānāna niheng imiş māhīsi dil ile cān
- 3 Deryā-yı büzürg iken ‘aşk anı kerāmetle
‘Āşık dil-i tenginde cān gibi ider pinhān
- 4 Deryā-yı ‘acebdür kim ‘aşk aña düşen ‘āşık
Ġarķ iken olur sūzān şād iken olur nālān
- 5 Māhiyyetini ‘aşkuñ kimse bilimez hergiz
Kim geh dūr ü geh ‘ummān geh āteş olur sūzān
- 6 ‘Aşka düşeli baña gelmekde beni duyup
Her derd ü belā k’olsa her yañada ser-gerdān
- 7 Eşküme göricek deryā içi acıyup fi’l-hāl
Gönderdi bulutlar kim baña olalar giryān
- 8 Maḥzūn dilümi ğamlar yıķmaķda bilinmez hiç
Ġam hānesi ‘uşşākuñ dāyim yaraşur vīrān
- 9 Muḥyi-yi belā-yı ten ḥabs eyledi dünyāda
Ḥayfā ki o şāh-ı ‘aşk ‘ömrünce çeker zindān

490

Nazīre-i DīĠer [Yūnus Emre]

mef’ülü mefā’ilün mef’ülü mefā’ilün

- 1 ‘Aşkuñ dūr-i şehvārın bulmaz arayup ‘ummān
Cānum şādef-i dilde itmişdür anı pinhān
- 2 Ḥoş tāk-ı mübārekdür ‘uşşāka cihānda ‘aşk
Başına alan derviş fi’l-hāl olur sultān
- 3 Bir Leylāya Mecnūnam k’eyler saçı zenciri
Leylāları Mecnūn u Mecnūnları ser-gerdān

- 4 Leylâsına Mecnûnı hayrân idi devrinde
Leylâm bu Mecnûnı gördükçe qalur hayrân
- 5 Yapduqça yuva quşlar Mecnûn gibi başumda
Her birisini eyler âhum şereri büryân
- 6 Derdüne şabır dermân dir baña qamu yârân
Derd aña baña müşkil derdümden ise dermân
- 7 İki gözümüñ yaşı olmışdur iki deryâ
Ben mecma^ç -ı bahreynem qaldum arada kerân
- 8 Yirler yüzini dutdı deryâ-yı sirişküm çün
Tañ mıdur eger benden eflâke qaçar efgân
- 9 Muhyî yem-i ^ç aşq içre bir mâhiye yudıldı
Unutdı iki kevni Yûnusveş olur hayrân

125a

491

Nazîre-i Diğer [Yûnus Emre]

mef^ç ulü mefâ^ç ilün mef^ç ulü mefâ^ç ilün

- 1 Deryâ-yı nihân-ı ^ç aşq ^ç âlemde ^ç aceb ^ç ummân
Kim dürri anuñ cânân gavvâşı dil ile cân
- 2 ^ç Aşq ile gözüm yaşı deryâlarına düşdüm
Hüsünüde görüp itdi evc bahrini hayrân
- 3 Çün iki qaşuñ iki qurbân ayı olmışdur
İtdüm birine cânı birine dili qurbân
- 4 Cân virse zenaḥdânuñ çâhına dilüm tañ mı
Kim bâğ-ı gülsitândan yigdür aña ol zindân
- 5 Bezmünde qabûl itseñ ger ḥidmete ben şeydâñ
İdem kemer-i ḥidmet cân riştesin ey cânân

- 6 Ebr-i keremüñ şaldı çün sâye başum üzre
Ümmidüm o kim andan üstüme yağa bārān
- 7 Dil hüsünüñi gördükde gezmekde ruḥ u zülfüñ
Kim gelse yeñi şehre ‘ âdetdür ider seyrān
- 8 Kūyuñ serine varsam karşı çıkıcaḥ itler
Her bār o yārāna tuḥfe iderem dermān
- 9 Cānāna irüp Muḥyî terk itdi dil ü cānın
Yār ile olana yār aḡyār olur yārān

492

İhtirā‘

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Çeşmi la‘lün ḥasretidür gevher-efşān eyleyen
Dür dişüñ şevkidür eşki baḥr-i ‘ummān eyleyen
- 2 Gün yüzüñde zerredür aḡzuñ görünmez gözlere
Ebr-i zülfüñ sâyesidür anı pinhān eyleyen
- 3 Hüsünüñüñ bustānı ‘ aksidür cihānı zeyn idüp
Bāḡ u rāḡ u kūh ü şaḥrālarda bustān eyleyen
- 4 Kaddüñüñ tūbāsıdur şimşād u servi bāḡda
Baş açuḡ yaluñ ayaḡ şeydā vü ḥayrān eyleyen
- 5 Hoş ḳomış tiryāk-i la‘lün mār-ı zülfüñ yanına
Ḳudret ile luṭf idüp her derde dermān eyleyen
- 6 Tal‘atūnda gice gündüz nūr-ı imān berḳidür
Her nazarda fevc-i küffarı Müselmān eyleyen
- 7 Gül gibi her ḥāra māyil olduḡuñdur dāyimā
Ġayretümden ḡonçeveş baḡrum ṭolu ḳan eyleyen

- 8 Eşkümün 'ummānı içre dürr iken her kaçresi
Gözden ağan hün-ı dildür anı mercân eyleyen
- 9 Muhyîyi bilmezlenürsin ey vefāsuz dil-rübā
Sen degül miydün anuñla 'ahd ü peymān eyleyen

125b

493

İhtirā'

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Çeşümü meh-pārelerdür encüm-efşān eyleyen
Eşkümün her kaçresin dürri-i tābān eyleyen
- 2 Bir meh-i nā-mihrbāndur baña ılduz şaydurup
Şubha dek eşküm şafaķveş her gice kaçan eyleyen
- 3 Bād-ı āhumdur dil ü cānum kaç ü kaçākini
Zülfı gibi tār-mār idüp perişān eyleyen
- 4 Zülfı vü ruhsāridur 'uşşāka kaçrı dāyimā
Birbirine 'arz-ı küfr ü 'arz-ı imān eyleyen
- 5 Bezm-i cānda hoşka-bāz-ı la' l-i şirīn kārıdur
Dürr ile pür hoşkayı fi'l-hāl pinhān eyleyen
- 6 Ruħlarını zülfinün cādū-yı şüret-bāzıdur
Geh güneş geh meh geh āteş geh gülistān eyleyen
- 7 Serv-i nāz-ı kāmēt-i ra' nāsınuñ her şāhıdur
Dillerün kaçmırlerin dāyim hoş elhān eyleyen
- 8 Dide-i şehlā vü pür-hālidür alup nergisün
Cānını açuķ koyup çeşmini kaçrān eyleyen
- 9 Gün yüziyle alnı ayı şevķidür her rüz u şeb
Muhyîyi gerdün gibi küyında gerdān eyleyen

494

İhtirâ'

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Zülf-i şūr-engīzidür diller perişān eyleyen
Dīde-i hūn-rīzidür her demde biñ kıan eyleyen
- 2 Gün yüzine karşı her gün iki çeşmüm eşkidür
Yaz güninde yağmur u kıar u zemistān eyleyen
- 3 Zülmet-i zülfidür örtüp tal' atınuñ nūrını
Kışver-i imānı nā-geh kāfiristān eyleyen
- 4 Deyr-i hüsn ü rāhib-i zülfidür ol tersā bütüñ
Gıydürüp kıara hezārān şeyhi ruhbān eyleyen
- 5 Ol şehüñ çokluk sipāh-ı hüsnidür çok zılm ile
Uğraduğı dillerüñ mülkini vīrān eyleyen
- 6 Bād-ı āhumdur hemīşe dağıdup cem' iyyetüm
Rūzgārüm gibi aḥvālüm perişān eyleyen
- 7 Taşkıun ırmağıdur eşk-i çeşmümüñ her gün aķup
Çerḫ-i gerdün āsyābın başķa gerdān eyleyen
- 8 Göklere çıķduķķa nālem rahm idüp her bir melek
Gıryesidür ḫālümē ' ālemde bārān eyleyen
- 9 Yandüğınca ' aşķ odına Muḫyī eşķ ü āhıdur
Gāh idüp teskīn ol odı gāh lertzān eyleyen

495

Nazīre-i Şeyhī

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

- 1 Dilüm toptoludur tīr-i kıazādan
Her oķ peykānı bir dürlü belādan

- 126a 2 Şu ‘ aşık kim siper eyler rızâyı
Anuñ pervâsı yok tîr-i kazâdan
- 3 Gelür seng-i belâ vü miñnet ü ta‘ n
Ser-i pür-derdüme her bir yañadan
- 4 Aķup eşküm idelden her nefes âh
Mizâcum bed bu âb u bu hevâdan
- 5 Vefâdan añsa ‘ uşşâķını ol yâr
Añar ben mübtelâsın da cefâdan
- 6 Cefâsı lezzetini şöyle añdum
Ki baña yig gelür oldu vefâdan
- 7 Dimâga gelmez oldu bûy-ı zülfi
‘ Aceb ol yârdan mı ya şabâdan
- 8 Dilâ ķo fûrķat ilen kûyına git
Beķâ dârına var dâr-ı fenâdan
- 9 Ne bayuñ Muħyî ħâli ya naĥâli
Gedâsın geķme ħâk ü bûriyâdan

496

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

- 1 Dil öğrendi hevâyîlük şabâdan
Hevâya meyli var idi şabâdan
- 2 Virür varum yile her gün hevâlar
Delü gönüm yine geķmez hevâdan
- 3 Dile dellâl-ı sûķ-ı ‘ aşķda çeşm
Güzeller şatmaķ ister her yañadan

- 4 Dil iltür naqd-i cânı sūḳ-ı ‘aşḳa
Velî yok ṭālî‘i bey‘ ü şirâdan
- 5 O mâhuñ işigi şandum semâyı
‘Aceb mestem yiri bilmem semâdan
- 6 Günüm ‘îd oldı görmekle o mâhı
Velîkin ṭālî‘um yok merḥabâdan
- 7 Ḳulın içse beni ḳurbân iderken
Gözüm görse geçerdüm ḳan bahâdan
- 8 Geh eyler pîrveş zülfin ‘aşâ dil
Geh oğlançuk gibi at ol ‘aşâdan
- 9 Dil ile cânı ḳıl cânâna teslîm
Var ise Muḫyî‘ aḳluñ çık aradan

497

İhtirâ‘

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Baña Leylâ olupdur leyl-i vuşlat ben aña Mecnûn
Anuñ sevdâsı aldı ‘aḳlumı itdi beni mecnûn
- 2 Duyup cânân cünûnum şaldı zülfin nâr-ı ḥaddine
Bilür mecnûn ‘ilâcı olduḡın maṭbûḡ-ı eftîmûn
- 126b 3 Gözi toḳ eyleyüp ebrûsı yüz biñ secde itmekde
Mışır-ı ḥüsni mescidinde oldı ‘Âbid-i Zü’n-nûn
- 4 Çü ‘ayn-ı mâlsın ey genc-i ḥüsün-i ‘âlem-ârâsın
Saña öykünmeye ‘âlemde hergiz mâllar Ḳârûn
- 5 ‘Aceb deryâyimiş ḥüsnuñ ki ḡarḳ eyler dil ü cânı
Nesîm-i zülfüñ ile andaḡı emvâc-ı gün-â-gün

- 6 Bisâṭ-ı hüsnde benden lebûñ şâhın şaḫınmañ pes
Şaḫınma ḫâlûñi ḫ'olmaz piyâde dostum Hârûn
- 7 Yüzüm ḫâk-i rehüñe ḫaylî çok sürmekden olmışdur
Mübârek himmetüñde şimdi ḫoş kâmil 'ayâr altun
- 8 Vera' sevdâsını dilden giderse la' lüñüñ şevḫi
Ne ṭañ olmuş 'ilâc-i 'illet-i sevdâ mey-i gül-gün
- 9 Ḳoma 'ömrüñce Muḫyî zülfin elden var ise 'aḫluñ
Ölünce dâmen-i Leylâya elden ḫomadı Mecnûn

498

Dîger [İḫtirâ']

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Cihânda bād-ı âh dâyim [...] bu gerdûn
Olupdur âsyâb-ı bād kim durmaz döner dün gün
- 2 Nice teskîn bula sūz-ı dil-i sūzânum âhumla
Ki bād-ı saḫt esmekle olur âteş daḫı eفزün
- 3 Şuvarurken dıraḫt-ı ḫaddümi sürḫ eşk ile her dem
Şararup ruḫlarum her gün biter iki şarı leymûn
- 4 Kenâr-ı çeşm-i giryânda ciger ḫanıyla müjgânum
Hemân bir neyçe-i mercândur olmuş baḫrden birün
- 5 Eger irişmese gerdûna baḫr-i eşkümüñ mevci
Yanardı berḫ-i âhum âteşiyle dâyimâ gerdûn
- 6 Şalaldan ḫûha vü şaḫrâya 'aşḫ u şevḫi Leylânuñ
Dutar âhûlar eṭrâfimde şaf şanup beni Mecnûn
- 7 Gelelden ḫaşı nûmınuñ ḫayâli dîde baḫrine
Olupdur anuñ ile merdüm-i çeşmüm benüm zü'n-nûn

- 8 Ne ʔaň h̄ısn itse cānum almađıçün künc-i fürkatde
Ki cān borcumdur aña borç için maħbūs olur medyūn
- 9 Taħammül eyle Muħyî hıcre vaşla itme isti‘cāl
Bilürsin çünki ‘ālemde her iş vaqtindedür merhūn

499

Nazîre-i Şeyhî

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

- 1 Geldi zencîr-i ‘aşk yārümden
Kūyna çekdi bu diyārumdan
- 2 Şevki ğālib olup beni aldı
Şabr u ārām u ihtiyārumdan
- 3 Baħr-i ‘aşkı miyānına düşeli
Gitmedi derd ü ğam kenārumdan
- 127a 4 Niçe biñ sırr-ı ‘aşkı ‘aşk ehli
Fehm ide her bir āh u zārumdan
- 5 Bileyüp tîĝ-ı ‘aşkı tîz ideler
Seng-i pür-cevher-i mezārumdan
- 6 Dili dāĝ olsa kim ki lāle ala
Kabrüm üstinde lālezārumdan
- 7 Ola şeydā her otlayan ħayvān
Ĥāküm üstinde sebzearumdan
- 8 Ehl-i dil pāk-bāz olmağıçün
Kuħl ide çeşmine ğubārumdan
- 9 Muħyiyā ehl-i ‘aşk birbirine
Tuħfe ide bu yādgārumdan

500

Nazîre-i Diğer [Şeyhî]

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Kan bağır çeşm-i eşkbārumdan
Seyl-i hūn aldı her kenārumdan
- 2 Komadı tende ğam nişān-ı hayāt
Eglenür cānda āh u zārumdan
- 3 Şem' ola kabrūme çıkup şeb ü rūz
Āhumuñ şu' lesi mezārumdan
- 4 Çeşmüme 'ālemüñ bahārı hazān
Ayrıldan o nev-bahārumdan
- 5 Şabrı ben 'āşık itdüm idi hişār
Şevki kapdı beni hişārumdan
- 6 Hāk olurdum rehinde havf iderem
Ki vara gönline ğubārumdan
- 7 Beni şayd itdi ol hayālını ben
Hele ben rāzıyam şikārumdan
- 8 Āhum ol māhdan degül Muhyî
Tāli' -i naḥs u rüzgārumdan
- 9 Hoş şulandurdum ehl-i şî' r ağzın
Yine bu şî' r-i ābdārumdan

501

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilün

- 1 Sīm ü zer 'ārż idene söz söyleme ey sīm-ten
Ol gülistān-ı cinānuñ ğonçesi açma dehen

- 2 Bütten öğren ey hüsün şâhı vaqâr-ı hüsni kim
Sîm ü zerle secde eylerler o hiç itmez sühan
- 127b 3 Zinde eyler mürdeyi pîrâhenüñ büyü hemân
Rişte-i cândan mı anuñ târı ey nâzük-beden
- 4 Serv-i bâğ-ı hüsn iken şâh-ı gül olmuş kâmetüñ
Câ-be-câ nâzük tenüñde tâze tâze dâğdan
- 5 Virdi cân zülfüñde dil çün it kefen andan aña
Kim olur mürde garîbe öldüğü câme kefen
- 6 Çünkü gamzeñ dökdi kanum ben şehîdi yâd için
Kıl 'alâmet kabr-i pûşum ile kanlu pîrehen
- 7 Düşmenüñ ta' nıyla pend-i dostdan oldum halâş
Şükr kim vardı yile bir derd-i cân hâk oldu ten
- 8 Düşde gördüm şordılar Mecnûn u Leylâ hâlümü
Eyledi 'aşkuñ beni rüsvâ-yı cümle merd ü zen
- 9 Muhyî küh-ı gam olup kızmağda dâyim sînesin
Turfе hâletdür ki hem küh oldu vü hem Küh-ken

502

Nazîre-i Dîğeri [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Tâze gül mi hüsn bâğında 'izârı ya semen
Yâ gülistânda açılmış lâle mi ya yâsemen
- 2 Penbe vü kettâna döymez çün anuñ nâzük teni
Rişte-i cândan gerek ol nâzenîne pîrehen
- 3 Eyledüm ol gönçe-lebden çok sü 'âl-i büse lîk
Virmedi bir kez cevâbın yok meger anda dehen

- 4 Söylemez ‘ uşşâka zâhirde velî eyler nihân
Her nigâh u hândesiyle zîr-i lebden şad sühan
- 5 Bulalar rengin sözinden ol gülün büyin diyü
Eylemez oldum kimesneyle sühan ‘ âlemde ben
- 6 Bî-ķarâr itdi beni çün ‘ aşkı hergiz olmaya
Şabr peyvend-i dil ü cân cân u dil peyvend-i ten
- 7 Girdüğümde râh-ı ‘ aşka tañ mı ‘ uryân olduğum
Kayddur câme gerek ‘ âşık mu‘ arrâ kayddan
- 8 Muhyî ‘ uryân geldi dünyâya tenin ol örtmez
Hil‘ at ü hırķayla öldükde meger örte kefen
- 9 ‘ Aşķ odına yaksa nâzûklükle eş‘ ârum ne tañ
Cem‘ olupdur süz-ı Hüsrev nâzügihâ-yı hasen

503

İhtirâ‘

mef‘ ulü fâ‘ ilâtü mefâ‘ ilü fâ‘ ilün

- 1 Hüsni âsmâni zeynine ķaşı hilâl-i hüsni
Bedr-i tamâm alnı anuñla kemâl-i hüsni
- 2 Meh ķapusına gice gedâyîlüge gelüp
Eylar hilâl kâsesiyile sü’âl-i hüsni
- 128a 3 Eksüklüğini hüsnde mâh añladı tamâm
Ol tal‘ atı güneşde görelden kemâl-i hüsni
- 4 Tañ mı gül ü benefşesi bāğ-ı cemâlinüñ
Dursa tari şular anı dâyim zülâl-i hüsni
- 5 Dehri mu‘ aţtar itdi gelüp büy-ı misk-i ‘ aşķ
Şahrâ-yı ‘ aşķı seyr ideli ol ğazâl-i hüsni

- 6 Zülfi nesîmi esse dil ü cân varup yile
Zülfi gibi ider beni şūrīde-ḥāl-i ḥüsn
- 7 Şunsa nevāle ‘āşıkına ḥ’ân-ı ḥüsnde
Gāhī anuñla eylese şekker nevāl-i ḥüsn
- 8 Didüm ki eşküm aḳma neden hoş gelür saña
Didi ki eşk ile şuvarılır nihāl-i ḥüsn
- 9 Çün Muḥyî sūd görmedi dünyāda ḥüsnnden
Düş gibi oldı aña cihānda ḥayāl-i ḥüsn

504

Dīger [İḥtirā’]

mef’ülü fā’ ilātü mefā’ ilü fā’ ilün

- 1 Ol mäh-rūda zāhir olaldan kemāl-i ḥüsn
Meh-pārelerde ḳalmadı ayruḳ ḥayāl-i ḥüsn
- 2 Rüşen delīldür ‘arazuñ intikālīne
Ser-cümle ḥüblardan aña intikāl-i ḥüsn
- 3 Ḥüsn-i muşavver oldı o meh geldi ‘āleme
‘Uşşāḳa tā ki eyleye ‘arz-ı kemāl-i ḥüsn
- 4 Zülfinden esse yiller anuñ āb-ı ḥüsnine
Deryā gibi temevvüc ider ol zülāl-i ḥüsn
- 5 Şahrā-yı ḥüsnī ‘ālem-i ‘aşkuñ fezāsıdur
Olmışdur anda beñleri yir yir cibāl-i ḥüsn
- 6 Ḥüsn ili oldı mihrveş ol mäh-ı ser-bülend
Olmasun anda tā-be-ḳıyāmet zevāl-i ḥüsn
- 7 ‘Aşḳ ile baş ḳoyaldan anuñ pāyına hemān
Cān u dil oldı zülfi gibi pāy-māl-i ḥüsn

- 8 Fâl istedümdi açdı baña hüsni muşhafın
 Hamd itdüm oldı baña çü ferhunde fâl-i hüsñ
- 9 Muhyî ne sūd ide güzellerde hüsnden
 Hūblarda cev̄ olursa olupdur me'âl-i hüsñ

505

İhtirâ'

mef'ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Oldı cemâlün ile müzeyyen bahâr-ı hüsñ
 Hurrem ruhuñ bahâriyle lâlezâr-ı hüsñ
- 2 Hurrem bahâr-ı hüsñün ile bâğ-ı cân u dil
 Ser-sebz-i âb-ı rüyuñ ile sebzezâr-ı hüsñ
- 3 Hüsniyle fahr ider kamu 'âlem güzelleri
 Sen pâdşâh-ı hüsñ iledür iftihâr-ı hüsñ
- 128b 4 Dâr-ı beğâya çün varasın hūr-ı cennete
 Dâr-ı fenâdan eyledesin yâdgâr-ı hüsñ
- 5 Serv-i kadün gibi ne bitüpdür ne hod bite
 Olduğça bâğ-ı hüsñde revân cūybâr-ı hüsñ
- 6 Ağyardan şaķınmak için mülk-i hüsñüñi
 Devr itdi haṭṭuñ oldı hişâr-ı diyâr-ı hüsñ
- 7 Haṭṭuñla nev-bahâr-ı hüsñ geçse gam degül
 Geldi ḥarîf gibi çü köhne bahâr-ı hüsñ
- 8 Devrinde hüsñüñün n'ola hiç olsa hâşilum
 Çün noḳṭa-i dehānuñ olupdur gubâr-ı hüsñ
- 9 Hüsñün şarâb-ı la'lini ağyâr nūş ider
 Muhyî naşîbi ancaḳ olupdur ḥumâr-ı hüsñ

506

Nazîre-i Şeyh Câmî

müfte' ilün fe' ilün müfte' ilün fe' ilün

- ۱ فیک مجتاً جمیل نحن له عاشقون
مظهر حسن الجلیل نحن به حایون
- ۲ زلف تو چون ابروت خم شده است از ازل
کشته با بداع حسن هر دو نکو قاف و نون
- ۳ وصلک کتر خفی لیس بو جد الشفی
منک بلطف و فی نحن له واحدون
- ۴ حسن تو ای شاه حسن دمبدم اندر زیاد
چون نشود هر نظر عشق ببندۀ فزون
- ۵ منک بلطف الحراک ال سکون الجحی
سکن نبض الحیوة حرک عرق الجنون
- ۶ کشته دو زلف تو در ساحل دریای حسن
مملکۀ روم را شهر مئون و فزون
- ۷ فی ظلمات الهوی عشقتک عن الحیوة
حار قلوب الوری نحن لها واردون
- ۸ دیدۀ جو دید ابروت پر شده باران اشک
نسبت عجب کاین هلال همچو قدم سر نکون
- ۹ مذ عشق صبح محیی اتاه [...]]
شیهه فی الشباب کثرة ریب المنون

507

Nazîre-i Aḥmed Paşa

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Umma raḥm ey dil ol iki dīde-i bī-dāddan
Raḥm gelmez küşteye qaşşāb ile cellāddan

- 2 Ğamzesin görüp o şūhuñ deng ü ħāmūş olmışam
Şāh kendü çekse ħançer aşşı ne feryāddan
- 3 Tīr-i āh-ı ‘āşık añā olmağičün kārger
Sīmden olmuş teni anuñ dili pūlāddan
- 4 Yıkdı gönüm seyl-i eşkümlle yine yapmağ diler
Aşşı ne tūfān güninde ħāneye bünyāddan
- 129a 5 Tañ mı ben āh eyledükçe şād olup rağş itse dil
Çünki olur dāyimā servūñ semā‘ ı bāddan
- 6 Baña tuş olsa gözün kaçmağ neden didüm didi
‘Ādet olmuş dāyimā āhū kaçar şayyāddan
- 7 Ĥāk olup kūyında anı ħaşre deñlü bekleyem
Şanmañuz kākam vefāsuz gerd gibi bāddan
- 8 Kim diler ħayrına taşlar kıoya kabrūme kıosun
Baş ayak ucına taşlar türbe-i Ferhāddan
- 9 ‘Aşğ ile pervāneden öğrense Muħyī yanmağı
Tañ gegül çün şan‘ atı görmek gerek üstāddan

508

Nazīre-i Şeyhī

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Çünki alduñ benden ey cānāne cān
Şun baña la‘ lūñ kim olur cāna cān
- 2 Tenlere cān çok cihān mülkinde līk
Yok leb-i la‘ lūñden ayruğ cāna cān
- 3 Ĥayrete düşdüm lebün gördükde kim
Nice girmiş şūret-i mercāna cān

- 4 Cân revân olsa dehânuñdan ne tañ
Olmış âb ol çeşme-i hayvâna cân
- 5 Nice yok diyem dehân u bilüñe
Kim virürler her öpüp kocana cân
- 6 Cânumuz aldı humâr-ı cām-ı ğam
Şun lebün tâ vire ol peymâne cân
- 7 Dil maḥabbet şem‘ine oldu fetîl
Aña âteş ‘aşk odı pervâne cân
- 8 Tendeki cânâ dimez cân ehl-i ‘aşk
Dirler anlar aña ten cânâna cân
- 9 Muḥyî kendin itdi çün ‘aşk odına
Kül olup ten ḥaşre deñlü yana cân

509

Nazîre-i Aḥmed Paşa*mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün*

- 1 Ne güç ‘aşık diyârında görürken mihr yârinden
Düşüp ğurbet iline ayrıla yâr ü diyârından
- 2 Miyân-ı yâri şâd ile kenâr iden ne müşkil kim
Miyânına düşe baḥr-i ğamuñ yâri kenârından
- 3 Olıcağ ḥâk-i cânân ḥasret ile cân bulam yine
Şabâ ger iltür ise kûyına ḥâküm ğubârından
- 4 Olup ḥüsni bahârından cüdâ hicri şitâsunda
Görinmez çeşmüme dünyâ anuñ yağmur u qarından
- 5 Düşüp deryâ-yı ‘aşka keşti-i dil bād-ı âhumla
Gider ḥavf ü ḥaṭar üzre muḥâlif rûzgârından

- 129b 6 Şikâra gitmiş ağıyar segiyle yârümüz hayfâ
Hemânâ kendüsi avlanmadur hâşıl şikârından
- 7 Varaldan yârüm ağıyâra dir âhum gûş iden yâ Rab
Ayr ağıyardan yâri ayırma yâri yârinden
- 8 Baña bir hamr içürdi bezm-i ğamda cām-ı fūrkat kim
Ne ser kaldı ne sāmān kaldı ol hamruñ humârından
- 9 İdüp hayrān yaķarsa Muḥyīnūñ her reşḥa-i kilki
Ne tañ odlar çıkar her dürlü nazm-ı âbdârından

510

Nazīre-i Necātī

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Raķībūñ lāleveş şahrā-yı ğamda baĝrı dāĝ olsun
Hemişe ey gül-i ra' nā saña taĝ üsti bāĝ olsun
- 2 Şalinsun ḳaddūñūñ servinde zülfüñ kesme anı kim
Yuva yapmaĝiçün ḳumrī-yi dil aña budāĝ olsun
- 3 Güzer kıl sünbül-i zülf ü ḥaṭ-ı reyḥānile bāĝa
Ki süsenle benefşe anda muḥtellü'd-dimāĝ olsun
- 4 Hemişe ey ruḥı gül zülfi sünbül bāĝ-ı ḥüsnünde
Gül olsun deste deste sünbül-i ter baĝ baĝ olsun
- 5 Çü her bir dāĝ sīnemde ruḥuñ şevķiyle bir güldür
Müdām ol gülşen olsun her dem anda tāze dāĝ olsun
- 6 Seni görsem du' ām ol kim inüp zülfüñ ayaĝuña
Dolaşup aña benden ḳaçmamañçün ḳayd ü baĝ olsun
- 7 Raķīb-i bed-nazar zülfüñ şanursa zāĝ incinme
Hümādur çeşm-i ' uşşāķa anuñ çeşmine zāĝ olsun

- 8 Kâdem başduğ reh-i ‘aşka yayağ bî-râh ile bî-zâd
Kıyırılmaz tek şarâb-ı ‘aşqdan elde ayâğ olsun
- 9 Namâz-ı ‘aşka eyler eşk-i çeşm ile vuzû Muhyî
İder tâze vuzû her bir namâza yüzi ağ olsun

511

Nazîre-i Şevkî

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

- 1 Hâr irdi dil-i nâzûgüme bir gül-i terden
Çaç cānuma geçmişdür anuñ zağmi cigerden
- 2 Cādū-yı haṭı yağduruban eşk ile bārān
Her gün bitürür tâze benefşe gül-i terden
- 3 Zâhir olalı bâde-i şîrîni lebinün
Alındı sekir bâdeden ü dad şekerden
- 4 Ruhsâr-ı dil-efrûzı ‘aceb âteş imiş kim
Dâyim getürür dūd-ı dil-i ehl-i nazardan
- 5 Bilini kenâr isteyen ortaya getürsün
Sîm ü zerin ögrensün ol andağı kemerden
- 6 Didüm şaḫın āhum şererinden yüzün ey dost
Güldi didi pervâ mı olur şuda şererden
- 130a 7 Şanmañ bu iki dîde-i terden aḫanı eşk
Peykânlarıdur kim erimiş sūz-ı cigerden
- 8 Ansuz der-i ğam-hānemi āhum yili yapsa
Añup anı feryād gelür āhum ile derden
- 9 Devr itdi haṭı ebri yüzi mähını Muhyî
Çäreñ ne hemān ağlayalum devr-i kâmerden

HARFÜ'L-VÂV

512

İhtirâ'

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Eyle albũnle dilũnde dāyimā tekrār Hũ
Bāṭınuñda tā senũñ zāhir ide esrār Hũ
- 2 Eyle iḥyā zıkr-i Hũyle arañu giceñi
İde gũndũz gibi rũşen anı pũr-envār Hũ
- 3 Ğāfil olma 'aş ile Hũ na' rasından gāh gāh
Ḥ'āb-ı ğafletden ider ğāfilleri bĩdār Hũ
- 4 Eyle evātuñda Hũ zıkrini aḥvāle göre
Gāh i' lān eyle cehr ile geh it esrār Hũ
- 5 Ḥāzır it iḥlāş ile dilde *hũva'l-lāhũ aḥad*⁶³
Rũz u şeb dişe zebānuñ 'aş ile her bār Hũ
- 6 Çũn degũl izmār-ı able'z-zıkr cāyiz eyle zıkr
Evvelā albũnle Rabbũñ şoñra ıl izmār Hũ
- 7 İkidũr ḥarfı diyũ albe getũrme ikilũk
Aşlı çũn birdũr hemān bir ḥarfidũr tekrār Hũ
- 8 Ger degũlse cāñuñuñ gũşı ger anı doldura
Zıkr-i Hũ çũn dāyimā dir yār Hũ aġyār Hũ
- 9 Muḥyiyā Hũ zıkrini vird-i zebān it şubḥ u şām
Tā hevāyile hũviyyetden ide bĩdār Hũ

⁶³ *Kur'an*, İhlas (112)/1.

513

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Ne tañ olsa yüzinde ḥâli hoş-bū
Ki olmuş baḥr-i ḥüsnüñ 'anberi bu
- 2 Şacı pâyına inmiş düşdüm âgeh
Gözüm görmez çıraḳ dibi ḳarañu
- 3 Dilüm şād oldı züfine varaldan
Şeb-i vuşlatdur ol hem anda şeb-bū
- 4 Yüzi vü ruḥları şun' -1 'acebdür
Hoş itmiş imtizâc odlarla ol şu
- 5 Öpüp ağzın bilin ḳoçdum düşümde
Uyandum şād ne ol vār u ne bu
- 6 Cünün naḳşını yazmaḳda dilümde
Yüzinde cîm-i zülf ü nün-ı ebrū
- 7 Bu devrūñ Ḳayḡusuz Abdālıyam ben
Cününümle feraḥ yoḳ bende ḳayḡu
- 130b 8 Çoḳ olsun yaşı ḥün-efşân gözümün
Ḳızardup beñzümi ḳomadı şaru
- 9 Dürüp cān riştesine Muḥyî çoḳ dür
Ḳırıldı 'āleme şaçıldı çoḳ lülū

514

Nazîre-i Diğeri [Aḥmed Paşa]

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Gözüm 'aşḳ ile kân-ı la'l ü lülū
Elüm boş ise çeşmüm oldı tolu

- 2 Dolanur bezm-i ‘aşkı cām-ı eflāk
Mey-i ‘aşk ile her birisi ʔolu
- 3 Şalındı cān u dil şahrālarına
Hıṭā-yı ‘aşqdan nā-geh bir āhū
- 4 İki zülfinde var zehr ile tiryāk
Baña her biri mār u mār-ı dārū
- 5 Yüzi āb-ı revāndur ʔaddi üzre
Olurken serv ayağına revān şu
- 6 İki ʔaşına raştıṭ itmek için
Yüzinüñ ḥāli olmuş aña māzū
- 7 Miyānına dolamış bir ḥarīrī
Ṗuşaṭ mıdur ‘aceb ya zülfi mi u
- 8 Dilümde çok güzeller aşlı bir līk
Şuver çok görünür şınuṭda gözgü
- 9 Gözüñ yaşıyla Muḥyī çeşm ü dilden
Hemīşe mā-sivānuñ naṭşını yu

515

Nazīre-i Dīger [Aḥmed Paşa]

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

- 1 Gözüm cāmın idüp ʔanıyla ʔolu
Baña devr itdi bezm-i ḡamda ʔolu
- 2 Yumulmayup açuṭ ʔalmaṭla çeşmüm
Gözümdeñ çıṭdı ḡitdi cümle uyḡu
- 3 Baña ʔat ʔat kemend-i ‘aşkı itdi
İdüp bir yār ‘arz-ı zülf ü ebrū

- 4 Olup dīvānesi serv-i kadınüñ
Düşüp tağlara zencirin sürür şu
- 5 Gözi altında hālını gören dir
Düşürmiş nāfe-i miskini āhū
- 6 ‘ Aceb tiryāk imiş tiryāk-i la‘ li
K’ider şayruyı sağ u sağı şayru
- 7 Hümāyün zülfinüñ hoş t̄ālī‘ i var
Ki dāyim gün yüziyle rū-be-rū o
- 8 Añup h̄at̄tın mükedder olmasa dil
Geliser her ne ise başda yazu
- 131a 9 Melāmet ehli ol ‘ aşk ile Muhyî
Yüzin şuyın yire dök andan el yu

516

İhtirā‘

müfte‘ilün müfte‘ilün fā‘ilün

- 1 Ğamlaruñı yidi çü bu kayğulu
Şun lebüñi dindi *külū veşrebü*⁶⁴
- 2 Ğamlaruñı ‘ aşıka yidirme çok
Buyurulupdur çü *velā tūsریفü*⁶⁵
- 3 Al dil ü cān nağdini bir buseñe
Biñ zer ile sīm deger ārzū
- 4 Hāsıyile vāvı iki zülfünüñ
‘ Ğşıka itdürmede feryād-ı Hū
- 5 Bu kemeründe görinen bil midür
Yaħu şaçuñdan aña indi mi mū

⁶⁴ Kur’an, A’raf (7)/31.

⁶⁵ Kur’an, A’raf (7)/31.

- 6 Bulmadı kimse dehenüñden nişân
Yoğ yire vardur arada güft gū
- 7 Hırmen-i hüsñünde gören hālūñi
Bilmedi burçağ midur ol ya daru
- 8 Zülfüñ iner nār-ı ruhuñdan yire
Gerçi çıkar dūdı oduñ yuğaru
- 9 Gül yüzüñi Muhyī çü vaşf eyleye
Andan uğurlar ğazeli reng ü bū

517

Dıger [İhtirā‘]

müfte‘ilün müfte‘ilün fā‘ilün

- 1 Cām-ı lebi ‘aşğ meyiyle tolu
Hoş tolu kim nūşı anuñ būsölü
- 2 La‘li meyi kaçresı için kodum
Cānumı anuñ deheninde dutu
- 3 ‘Āşığına şıçradur āb-ı hayāt
Lebleri şeft-ālūları hoş şulu
- 4 Hüsni ider deng idemez kimse şerh
Āyineden ğayrı anı rū-be-rū
- 5 İrresün ol serv ayağından yaşum
Ağar ağa geldügi yire çü şu
- 6 Şıdı dilüm şışesin ol seng-i dil
Didi şıyam hākūñ olıcağ sebū
- 7 Bir güle ‘aşğ eyledi bülbül beni
Bād-ı şabā alımaz andan koğu

8 Ehl-i zemīn raşş ide eflākveş
Ben çalıcağ ‘aşğ ile nāyī gelū

9 Muhyī fenā ayagın alup ele
İçdi anuñla dü cihānda tolu

131b

518

İhtirā‘

müstef ilün müstef ilün müstef ilün müstef ilün

1 ‘Aşğ odına yandı dilüm ‘uşşāğa virdi hūb bū
Kim duydı didi būy-1 şandal mi ya būy-1 ‘ūd bu

2 Cān viricek cānānımuñ ‘aşkıyla hāk olsa tenüm
‘Uşşāk hākümden şarāb-1 ‘aşğ için ide sebū

3 Mest-i şarāb-1 ‘aşğ bī-‘ ad olsa ‘ālemde ne tañ
Her bir felek hūmı şarāb-1 ‘aşğ iledür toptolu

4 Tañ mı çıkarısam Hū diyü feryād idüp bī-ihtiyār
Mest-i şarāb-1 ‘aşkuñ olur na‘ rası feryād-1 Hū

5 ‘Āşık fenā cāmın içüp aldıkda anuñ dadını
Bu devr-i fānide aña āb-1 hayāt olur ağu

6 Yire döküp yüzün şuyın kan yaşla yüzüm yuyayın
Kim giriver ‘aşıklarun rüyına dāyim āb-1 rū

7 ‘Uşşāk-1 leb-teşne harāretle içerler göz yaşın
Ƙad Ƙuttı‘at em‘āvühüm māen hamīmen iz süķū

8 Gāhī gözüm yaşı kurur Ƙorlar adını Ƙuru çāy
Gāhī dutup dutup yeñilmaz Ƙorlar adın ‘Āşī şu

9 Hāk olsa Muhyī ‘aşğ ile hākinde Yūnusveş bite
Niçe kedūlar bāde-i ‘aşğ ile her biri tolu

519

Dîger [İhtirâ‘]

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Hoş tâze ra‘ nâ gül-ruḥı dünyâ gibi lîkin dü-rû
Gâhî vefâ vü geh cefâdur ol gül-i ra‘ nâya bu
- 2 Bâğ-ı cemâlinde zenaḥdânına ra‘ nâ çâhdur
Kim cümle dil-berler alurlar dâyim andan âb-ı rû
- 3 Şevḳ ile bâğ-ı ḥüsnine hoş dağılıp dur beñleri
Gûşe-be-gûşe şöḥbet idüp seyr iderler sū-be-sū
- 4 Deryâ-yı ḥüsninde nesîm-i zülfiyile seyr ider
Keştî-i çeşmi kaşiyile eyleyüp yelken dü-rû
- 5 Serv-i revân-ı ḳaddi şeydâsı olup âb-ı revân
Etrâfını bâğuñ gezer ol servi idüp cüst ü cû
- 6 Çihremde bitdi gül-ruḥı şevḳiyle ḥasret gülleri
Lîkin kızıl güldür ruḥı çihremdeki güller şaru
- 7 Mûy oldı dil şevḳi miyânıyla arar anı müdâm
Tâ şerḥ ide derdile kendü ḥâli zârın mû-be-mû
- 8 Gâhî virürem ğayretümden cân u gâhî şevḳden
Ağyâr o yârümden ne meclisde ki ide güft ü gû
- 9 ‘Aşk eyleyüp Muḥyî ḳadın ḥam nâleler itdürmede
Her bir ḳılı bir nâle eyler çeng-i bezm-i ğamdan o

520

İhtirâ‘

mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün fe‘ülün

- 132a 1 Ne tañ âhum o gül-ruḥ yâre ḳarşu
Çü yil esmekdedür gülzâra ḳarşu

- 2 Dilerler cān u dil bezminde anuñ
Yanup şem^ç olalar didāra qarşu
- 3 Yüzin gören gözün uyhusı qalmaz
Kim uyur devlet-i bīdāra qarşu
- 4 Cebīn ü ħaddi vü zülfiyle envār
Olur geh aq kıızıl geh qara qarşu
- 5 Yüzinde çeşm-i pür-ħ^ıābı açılmaz
Qamaşup andağı envāra qarşu
- 6 Ruħına qarşu zülfi olsa ħam ħam
Ne tañ kim kıvrılır mū nāra qarşu
- 7 Aqar aqzum şuyı görsem lebini
Ĥariş-i mey gibi ħammāra qarşu
- 8 Didüm ġamzeñ neden aqyāra didi
Ataram oqlarum küffāra qarşu
- 9 O yārūñ şivesi Muħyīye beñzer
Ṭabībūñ nāzına bīmāra qarşu

521

Diger [İhtirā^ç]*mefā^ç ilün mefā^ç ilün fe^ç ulün*

- 1 Baqar çeşmüm gül ü gülzāra qarşu
İder āyine ħüsnin yāra qarşu
- 2 Görüp her bir güli anuñ ruħını
Dilü cān āh ider gülzāra qarşu
- 3 Dilüm şevq-i leb ü ħaṭṭıyla anuñ
Düşüpdür ki meye esrāra qarşu

- 4 Umup dîvâr-ı kûyı sâyesini
Yataram her gün ol dîvâra karşı
- 5 Ala şâyed diyü ol lâle-ruḡ gül
Varur lâleyle gül bâzâra karşı
- 6 Ruḡı yakmaḡda ‘uşşâkı çü dâyim
Eser zülfinde bād ol nâra karşı
- 7 O yâr aḡyâra karşı olsa ḡandân
Ne ṡañ çün kim güler gül ḡâra karşı
- 8 Ṣabîbi ḡaste çeşmi ḡaste eyler
Görüp cân virür ol bîmâra karşı
- 9 Añup bülbül gülini Muḡyî yârân
Fiḡânlar çok olur eşḡâra karşı

ḤARFÜ'L-HÂ'

522

Nazîre-i Şeyh Câmî

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

132b

۱
براهش مردم ز آن است دلخواه
که باشد قبر در ره مرده در راه

۲
مهر راهی نم سر روی مالم
که او شاید نمادش پای ناکاه

۳
مرا زنجیرهای عشق و شوقش
بسویش می کشندم خواه و نا خواه

۴
با چون می رسم از راه عشقتش
که او راه دراز و عمر کوتاه

۵
زرخم آهم کند بر من زدودش
مهر منزل ز ره عشق خرگاه

۶
زتنهای نترسم در ره عشق
چو قدم شد کمان تیر و سر آه

۷
بزیر اشک روی زرد من غرق
شود بر آب اگرچه دایما کاه

۸
انیسم در زمین بود آهم او هم
شد از من یافت چون با آسمن راه

۹
دلیلت کن نجوم اشک محبی
مشو در شب بر اه عشق کمره

523

[Şeyh Câmî] Nazîre-i Dîger

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

۱
باشکم سبزه کردم شد چراکاه
غزال من باو ناید چراکاه

- ۲ فدا جام بآن اشجار و صحرا
که او را خوابگاه است و چراگاه
- ۳ که نبود مات در شطرنج عشقش
که دایم گوید از هر سو دو رخ شاه
- ۴ زخجلت مهر عالم تاب لرزد
چو ماه طلعتش ببند سحرگاه
- ۵ بختش کر زنج پوشد عجب نیست
کیا را میکند صیاد بر جاه
- ۶ چرا میپوشد از ما طلعتش را
شود آینه ما هر کس نظرگاه
- ۷ چو او را قد الف کشته دهن صفر
کند هر کس که او را بنکرد آه
- ۸ مرا یک روز همچان باش کفتم
بگفتا میشود همچان شب ماه
- ۹ بدیوارش چو خواهی روی هالی
بکن هر ضعف خود را محییاگاه

524

İhtirâ

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Çapucıdur çapuñda mihr ile mäh
Anı her rüz [u] şeb beklerler ey şāh
- 2 Çapuñı beklemede āh u nālem
Meh ü mihr ile hem-dem oldı her gāh
- 133a 3 Göge yirden baçar gibi baçarlar
Senüñ 'ālī çapuña mihr ile mäh
- 4 Felekler pīr iken toköz tolanur
Çapuñı tā ki hıdmet düşe nā-gāh

- 5 Dil ü cânım şabâveş oldı küstâh
Varaldan dergehüñe gâh u bî-gâh
- 6 Yire göge şıgışmaz âh u eşküm
Rehüñle küyuña varmaqla geh gâh
- 7 Saña sūz-ı derūnın eyleyüp ‘ arz
Güneş kan yaş döker şâm u seher gâh
- 8 Şeh-i hüssem diyü kaçma ki bende
Şeh-i ‘ aşkam yaraşur şâh ile şâh
- 9 Mu‘ attar ide bûy-ı ‘ aşk Muhyî
Anuñ kabrin diyeler *ṭābe meşvâh*

525

[İhtirâ‘]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ülün

- 1 Ne tañ Manşūr olursa dāyım ol şâh
Lebinde yazdı haṭ *naşrun mina’llâh*⁶⁶
- 2 Muşallî hüsniñüñ Mısrına kaşı
Namâz-ı ‘îd-i vuşlat anda her gâh
- 3 Dile zülf ü ruḥında her şeb ü rûz
Olupdur kaḍr ü ‘îd *el-ḥamdü li’llâh*⁶⁷
- 4 Lebin ‘ arz itdüginde gitdi ‘ aqlum
Olup nâ-gâh cân sırrına āgâh
- 5 Dehâni sırrını keşf itmek olmaz
Çü dindi *ebhemū mā ebhema’llâh*
- 6 Ğazâl-i çeşmi varmaz deşt ü kûha
Dil ü cân mülkidür aña çerāgâh

⁶⁶ *Kur’an*, Fetih (48)/3.⁶⁷ *Kur’an*, Fatih (1)/1.

- 7 Fiten hüsni semâsında çoğalsa
Ne tañ oldu mu'arız mihr ile mäh
- 8 İner gökden yire her şeb niçe necm
Umarlar şem' ide bezmine ol şäh
- 9 İrüp 'aşk ile Muhyî vaşla şankim
Aşuq oynar gedâ şäh oldu nâ-gäh

526

[İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Kaçurdum yârümi 'ömrüm gibi âh
Elümden çıkdı 'ömrüm hâşılı vâh
- 2 Revân oldum sirişkümle yanınca
O servi cüdayam bu cüya hem-râh
- 3 Semâ'-1 'izde ol ben hâk-i zülde
Göge yirden irer mi dest-i kütâh
- 133b 4 Yolında naqd-i 'ömri eyledüm harc
Bu elden çıkdı girmez ol ele vâh
- 5 Şeb-i fūrkatde düşdüm râh-1 'aşka
N'ola hâlüm çü reh-ber baht-1 güm-râh
- 6 Bulınmadı aranup yirde ol mäh
Göge çıkdı arayu nâle vü âh
- 7 Dilüm hicriyle kesmez vaşl ümidin
Çü lâzımdur tağayyür dehre her gâh
- 8 Umar kuyın ten-i bārīk gāhī
Şabâ gibi çü var yâr-i hevâ-h'âh

- 9 Diyâr-ı fûrķate incinme Muhyî
Diyâr-ı vuşlat ol olmış güzergâh

527

[İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 1 Şunup el nâfe-i zülfine nâ-gâh
Elümden çıkdı ol miskîn ğazâl âh
- 2 Kaçurdum zülfî sevdâsıyla anı
Olupdur az tãma' dan çoķ ziyân vâh
- 3 Düşüp ardına bûyın reh-ber itdüm
Umaram olmayam anuñla güm-râh
- 4 Seher yiliydi şankim geçdi gitdi
Şabâyile olup hem-râh nâ-gâh
- 5 Gider ardınca bu zâr u nizârı
Giderken yıl öñince dâyimâ kâh
- 6 Râķib-i ħileger de añna pey-rev
'Aceb ķanķımıza virici Allâh
- 7 Râķib itse ħiyel yâre vü baña
Ne tãñ aldar ğazâl ü şiri rubâh
- 8 İrür gökde mehe âhum kemendi
Aña kuyında irişmekde kütâh
- 9 Düşer gökden şerâr-ı âh-ı Muhyî
Gören şanur şihâb inmekde her gâh

528

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Yüzüñ zülf ü ruḥuñla mecma' olmuş küfr ü îmâna
Belâ vü fitne olmuş cümle kâfirle Müselmâna
- 2 Yüzüñ kaşuñ görenler saçlarıñla dir ne hoş düşmiş
Bu ra' nâ mescid ü mihrâb-ı zîbâ kâfiristâna
- 3 Qurulmuş Yûsuf-ı câna terâzû Mısr-ı ḥüsnünde
İki şehlä gözüñ olmuş iki keffe o mîzâna
- 4 Yüzünde zülfüñüñ mârı çıkupdur taht-ı ḥüsn üzre
Ḥükümetler ider mirâna beñzer şâh-ı mârâna
- 134a 5 Cihân halkı olupdur dâne-i ḥalüñle ḥayrân kim
Eküpdür ' âleme cümle belâ toḥmın o bir dâne
- 6 Cihânuñ ḥ'âba varmış fitnesin bîdâr idüp çeşmüñ
Kılup pür-fitne dünyâyı varupdur ḥ'âba rindâna
- 7 Ṭabîbüm çün hemân sensün n'ola ben ḥaste-ḥâli kim
Ṭabîbüñ kâfiri kaşd-ı helâk eyler Müselmâna
- 8 Dile alduñ dehânum diyü kanum dökme ğamzeñle
Yazuḫdur yok yire koyma şaḫın ol ḥasteyi kana
- 9 Senüñ gibi shehe lâyıḫ nesi var bende Muḥyîñüñ
Du' â vü şî' rini kıldı saña tuḫfe faḫîrâne

529

Nazîre-i Diġer [Aḥmed Paşa]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Yüzüñ nûrını gördükçe gelür kâfirler îmâna
' Aceb kim dâyim ol küfr itürürsin nâ-müselmâna

- 2 Alur hırşîd-i raḥşân ay yüzüñden nûrını her gün
Virürken nûr hırşîd-i dıraḥşân mâh-ı tâbâna
- 3 Ne hoş reyḥân imiş zülfüñ cihân anuñla hep hoş-bû
Bu cümle ‘âlem-i ḥākî sifâl olmış o reyḥâna
- 4 Süvâr olmaḳdadur bād üzre zülfüñ dâyimâ çün kim
Ne ṭañ ‘aşḳ ehli teşbîh eylese anı Süleymâna
- 5 Nice kan yutmasun zülfüñ ğamıyla nâfeveş ‘uşşâḳ
Virürken bir kıla biñ câmı her gün müft alur şâne
- 6 Cemâlüñ bâğına dil düzdi varur âşkâre kim
Bahâneyle gire çâh-ı zenaḥdânuñda zindâna
- 7 Ne ṭañ ṭūṭî-i ḥaṭṭüñ güvleyüp düşse lebüñ üzre
Ki Mısr-ı ḥüsnde ṭuş oldı nâ-geh şekkeristâna
- 8 Yüzüñde leblerüñden bûse ister naḳd-i câna dil
Adın bâzâr-ı Rûm ilinde öğrenmişdür erzâna
- 9 Şarâbı Muḥyîñüñ ‘aşḳuñ meydür şun lebüñ câmın
Aña birdür açılmaḳla kapanmaḳ cümle mey-ḥâne

530

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 İki zülfi iki ṭāvûsdur gelmiş gülistâna
Egüp baş âb-ı rûyından içüp girmekde cevlâna
- 2 Yaḥud iki hümâ-yı ḳudsdür kim ṭûbiye ḳonmuş
Görüp nâr-ı ruḥını oldılar şevḳ ile pervâne
- 3 Yaḥud dârü’ş-şifâ-yı ‘aşḳda miskîn iki zencîr
Ki her birinde yüz biñ var bu şeydâ gibi dîvâne

- 4 Yahud her bir hamıdur hüsñ meydânında bir çevgân
Ki her birindeki hâli olupdur gûy o çevgâna
- 5 Cemâli bâğını hoş zeyn ider her gün gül ü lâle
Bahâr-ı tâze virür dâyimâ ol ‘âlem-i câna
- 134b 6 Gelür sūsen cemâli bâğınun seyrine şevk ile
Kâbâsını dürüp qor arqası üzre levendâne
- 7 Revân itdüm yaşum sîm-i müzâbın serv-i qaddine
Şuvarmaq sîm ile lâyıq gümüş serv-i hırâmâna
- 8 Sücüd idüp qası mihrâbına gitdi lebine cân
Namâzın kıldı şüfî gibi itdi ‘azm-i mey-hâne
- 9 Ruhı şevkiyle cân virdükde Muhyî şu‘le-i âhı
Anun kabrinün üzre şem‘ olup her rûz u şeb yana

531

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Cemâline giderken düşdi dil zülf-i perîşâna
Esîr oldı varurken Ka‘beye ol kâfiristâna
- 2 Ruhı şem‘ine çok pervâne üşmiş yanmağa lîkin
Yanamaz degmesi keşretten ol şem‘-i şebistâna
- 3 Dil-i teşne zenaḥdânına düşse cân virüp tañ mı
Lebinden âb-ı hayvân aqıdur çâh-ı zenaḥdâna
- 4 Çü cinsün cinsedür meyli ‘aceb mi cânı şîrînum
Olursa dâyimâ mâyil lebi şîrîni cânâna
- 5 Didüm bârî nişân söyle bize pinhân dehânuñdan
Gülüp zîr-i lebinden didi kim şor verd-i ḥandâna

- 6 O cānān gitse ardınca baķup ķalur aña ʿāşık
Şu mürde gibi kim cānı gidüp ķeşmin deger cāna
- 7 Kaķan dökmeķ diler ʿuşşāķınıñ ķanını hışm ile
İder peykān o hūnī ğamzesini tīr-i müjġāna
- 8 O ser-keş hūnīyile nice ħayrān ķalmasun ʿuşşāķ
Ki ğālib oldu bir kāfir bu deñlü ehl-i ĩmāna
- 9 Ne tañ Muħyī ġehī dūnyāya sōgse ġāh ġōñline
Çü ʿādetdür ġeķerler mest olanlar ʿavret oġlāna

532

Nazīre-i Dīġer [Aħmed Paşa]

mefāʿ ĩlün mefāʿ ĩlün mefāʿ ĩlün mefāʿ ĩlün

- 1 Ĥayāl-i dürr-i dendānı ġelelden ķeşm-i giryāna
İdüpdür eşķümüñ her ķaķresin bir dürr-i şehdāne
- 2 Çü şabrum yok firāķına fenā kūyına ʿazm itdüm
Selāmum her nefes āhum yiliyle ire yārāna
- 3 Fedā olsun benüm cānum şu zāġ-ı deşt-i hicre kim
Benüm andan ol ilte üstüñānum kūy-ı cānāna
- 4 Şataşdum ʿaşķ bāzārına oldum anda bāzārī
İdüp eşķüm dürin ser-māye ġeçdüm başķa dükkāna
- 5 Alınur şatılır derd ile dermān ʿaşķ sūķında
Kimi dermān alur derde kimisi derd dermāna
- 6 Duyup ʿaşķum atarlar her yañadan baña seng-i taʿn
Ne bāküm var olur taşlanmaġa muʿtād dīvāne
- 135a 7 Ne tañ her ġördüġüm şāħib-cemāle dāyim itsem meyl
Cemāle mażhar itmişdür beni çün ʿaşķ-ı cānāne

- 8 Yıkar bir cânibin gönlüm evinüñ her gelen dil-ber
Yıkılsa bârî hep başdan başa bir gün bu vîrâne
- 9 Çü cevruñ yok karârı Muhyî yigdür vaşldan hicrân
Ki hicrân irişür vaşla irişür vaşl hicrâna

533

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Şalarsa boynuma ger tîğ-ı cân-bağşın o cânâne
Hezârân şükr idüp aña virem cânımı şükrâne
- 2 İki ham çaşıdur meydân-ı hüsünde iki çevgân
Olupdur iki çeşmi iki güy ol iki çevgâna
- 3 Dilüm uğraş idüp kâfir hatıyla zülfine düşdi
Dutuldu ceng iderken Rûm ilinde kâfiristâna
- 4 Ger olmasaydı dîvâne anuñ çeşmine âhûlar
Giderler miydi koyup şehri vü bâğı beyâbâna
- 5 Didiler baña dîvâne periyi göregen olur
Yüzini görme şevki itdi ben müştâkı dîvâne
- 6 Dil ü cânı yitürdüm haylî müddetdür nişân yok hiç
Arayu gitdiler âhumla nâlem kûy-ı cânâna
- 7 Lebinüñ la' li şevkiyle gözümdeñ merdüm-i çeşmüm
Dükân-ı la' l açup la' ller dizdi o dükkâna
- 8 Bedağşândan gelürken la' l-i tuhfe eşkümüñ la' li
Varur 'aşk ehline tesbiğ için tuhfe Bedağşâna
- 9 Şatarlar derd ü dermân 'aşk sükında velî Muhyî
Virüp cân nağdın alur derd virmez fûls dermâna

534

Nazîre-i 'Adnî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Cân u ten şevk ile yandı nâr-1 'aşk-1 yârda
Aña dünyâda yanan 'uqbâda yanmaz nârda
- 2 Bâd-1 âhumla yanaldan dilde dâyim 'aşk odı
Yile vardı mâ-sivâ hep kül olup ol nârda
- 3 Her ne dîde rûşen olsa nûr-1 nâr-1 'aşk ile
Mâ-sivânuñ varlığına ol olur inkârda
- 4 'Aşk olur geh nâr yakup 'âşıkı virür fenâ
Geh yem-i envâr olup ğarğ eyler ol envârda
- 5 Gülsitân-1 'aşkda 'uşşâk ider ancağ nevâ
Lâl olur bülbül idemez nağme ol gülzârda
- 6 Gerçi alur ten gözin ebrû vü çeşm ü haţţ u hâl
Cân gözi görmez birin qalmışdur ol dîdârda
- 7 Tuş olan vaĥdet yemine baqmasun emvâca kim
İtmeye emvâc ile keşret zuhûr ebşârda
- 135b 8 Muhyînüñ eş'ârı esrâr-1 rumûz-1 'aşkdur
Özge kuş dili ki anı añlamaz 'Attâr da
- 9 Tuĥfedür 'âşıklara tûmâr-1 eş'arum benüm
Her birine ĥişşe var ĥâlince ol tûmârda

535

Nazîre-i Dîger [‘ Adnî]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 ‘Aşk odı yakdı tenüm oldum kömür ol nârda
Âh şâhum yaza ‘aşıklar der ü dîvârda
- 2 Tañ mı âh itsem güzeller yüzlerin gördükde ben
‘Âdet olmışdur çü yil esmekdedür eşhârda
- 3 Seng-dil dildârlardan umsa dil mihr ü vefâ
Tañ mı ki datlu açar şular çıkar ahcârda
- 4 Zâhiren bakmağda çeşmüm çok nigâra lîkin ol
Dil olan yâri arar çün dil hemân ol yârda
- 5 Vardı dil ruhsârına nâr isteyü Mûsî gibi
Tâ ararken nûr buldı tâ ki ol ruhsârda
- 6 İdeli ber-dâr eliyle zülfi dârına dili
Teşnelükden pâyı yir başmaz anuñ ol dârda
- 7 Artsun dildârumuñ her târ-ı zülfi kuvveti
Şad hezârân dil aşar her günde her bir târda
- 8 Eyledi hayrân beni haddinde haç cem‘ iyyeti
Kim nice mesken idüp döl dökdi mûr ol nârda
- 9 Nev ma‘ânî şaydı içün seyr ider Muhyî dili
Tab‘-ı rehvar ile dâyim ‘âlem-i efkârda

536

Nazîre-i Dîger [‘ Adnî]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Hâk olaldan cânlar u diller reh-i dildârda
Yile virdi her birin bād-ı hevâ her bârda

- 2 Külli eczâsın tenüñ yaqdı kül itdi ‘aşk odı
Esmek ile rûz u şeb bād-ı hevā ol nārda
- 3 Gül yüzi şevki odıyla baña ‘ālem gülsitān
Şüretā āteşdeyem ma‘ nādayam gülzārda
- 4 Şāyed ol gün yüzli māhum müşterī ola diyü
Şatdururdum kendümi her günde bir bāzārda
- 5 İt gibi ol āhū-yı vaḥşī izini izleyüp
Durmadan gezmekdeyüm şahrāda vü kühsārda
- 6 Nerd-i ‘aşkı oynayup cān u dili zār eyledüm
Bir murādum naqşı gelmez hiç ol iki zārda
- 7 Āh kim düşdük şitā-yı hicie āh u eşk ile
Dutdı kış kalduk yıl ile yağmur ile qarda
- 8 Umma her dildārdan ey dil vefā ‘ālemde kim
Nāfe-i misk olmaz illa āhū-yı Tātārda
- 136a 9 Muḥyiyā incinme şabr eyle cefā-yı yāre kim
‘Ādet olmuş şabr ‘āşıkda cefālar yārda

537

Nazīre-i Dīger [‘Adnī]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Olsa cān u dil ḥayātı baḥr-i ‘aşk-ı yārda
Ṭañ mı mähilerdür anda ol yem-i zehḥārda
- 2 Her kime baqsam görünmez çeşmüme illā o yār
‘Aşk ile yār oldu baña cümle-i aḡyārda
- 3 ‘Āşık oldur k’āh şāhum yaza dilde ḥün ile
Her kişi yazar kömürlerle der ü dīvārda

- 4 İtse ol gönçe-dehen gül-ruh gülistân seyrini
Güller ağız açuban hayrân kalur gülzârda
- 5 Özge ra' nâ gülsitândur hüsniñüñ gülzârı kim
Gül gibi hoş-bûdur ol gülşende berg ü hârda
- 6 Reng ü bû uğurlamış zülfinden anuñ misk-i Çîn
Kara sürüp yüzine gezdürdiler bāzârda
- 7 H̄andesı vü nuṭṭıdır ağızı vücūdına delîl
Güş iden ikrârda güş itmeyen inkârda
- 8 La' l-i nâbından içen haṭṭı gubârın istemez
Kim bulunmaz bādenüñ keyfiyyeti esrârda
- 9 Muḥyî nâr-ı ' aşka tuş oldu taleb kıldı kafes
Buldı dürlü dürlü envâr ol mübârek nârda

538

Nazîre-i Diger [‘ Adnî]*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

- 1 Tañ mı cān u dil ma' āşı nâr-ı ' aşk-ı yârda
Çün semenderlerdür anlar ol mübârek nârda
- 2 İbtidâ itdüm binâ-yı ' aşka mi' mârüm o yâr
Vara mı iş başa yarup iş başı mi' mârda
- 3 Terk-i ' aşka tevbe itse rûy-ı zîbâsın gören
Tañ mı ' âdetdür iderler tevbeler eşhârda
- 4 Nâlesine cānumuñ kûyında n' içün incinür
Çün yaraşuğdur nevâsı bülbülün gülzârda
- 5 Sîm ü eşk ü rûy-ı zerd altunına itmez nazar
Gözleri anuñ hemân sîm aqça zer dînârda

- 6 Dem-be-dem zülf-i perîşânında efgânın dilüñ
Beñzedürler nâle-i bîmâra leyl-i târda
- 7 K̄anuma haṭṭı yalan şâhid olup tezvîr idüp
K̄ara sürdiler yüzine şehr-i hüsn-i yârda
- 8 Âh iderken k̄anumı dökdi o şeh çünkim yazuñ
K̄anum ile âh şâhum k̄abrüme aḥcârda
- 9 Muhyî eş' arı gül-âb ile mükerrer k̄anddür
Birinüñ mişli bulunmaz hiç bir ' aṭṭârda

136b

539

İhtirâ'

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Geçdi yidi k̄at yire eşk ü çıkdı nüh eflâke âh
Bir ' aşıkam kim ' aşkuma yirlerle göklerde güvâh
- 2 Ğarḫ itdi eşküm yirleri yandurdi âhum gökleri
Ben bî-nevâya k̄omadılar yirde gökde cāygâh
- 3 Âhumla mihr ü meh yanup acısı itdi bî-karâr
Eşküm yir altında olup baḫr itdi mâhî ' işgâh
- 4 Göklerle encüm yanup âhumla döküldiler yire
Yoḫ çâre yanup düşmege bu kevkeb-i baḫt-ı siyâh
- 5 Fırḫat şebinde olmadı hem-dem baña şem' -i murâd
Yârüm ğam-ı cāngâh ile oldı şu' â' efrüz-ı âh
- 6 Ğamdan tenüm za' f ile bir gâh oldı çaḫ şöyle za' îf
Kim her kaçan virsem nefes hemân varur yile o gâh
- 7 Ben mübtelâ-yı derd-i ' aşka şöyle üşdi gerd-i ğam
Ṭopraqda âdem şûreti şanur baña iden nigâh

- 8 Ğam gerdi bād-ı āh ile şāyed gideydi sīneden
Zā^c f-1 dil artup qalması ayruq mecālüm vāha āh
- 9 Muḥyī şeh-i ‘aşq oldu taht itdi zemīni kendüye
İdindi ılduzlu semāyı sebz-altunlu külāh

540

Dīger [İhtirā^c]*müstef^c ilün müstef^c ilün müstef^c ilün müstef^c ilün*

- 1 İtse güzeller işigin ol şāh-ı ḥübānuñ penāh
Tañ mı ider her rüz [u] şeb mihr ü meh anı secdegāh
- 2 Gerçi günehdür bu gedānuñ ‘aşkı ol şāha velī
Özge günehdür kim girü kendüdür aña ‘özü-ḥāh
- 3 Gül ruḥlarına karşı bülbüllerdür iki lebleri
‘Uşşāka idüp hoş-nevā āgāz eylerler dügāh
- 4 Çeşmi yüzi şubḥında nüş idüp şabūḥ-ı nāzı çok
Maḥmūr olup yatup qalup itmekte ḥ^ıāb-ı çāştgāh
- 5 Tañ mı çoğalsa ḥüsninüñ mülkinde dāyım fitneler
Kim anda olmuş beñlerinüñ her biri bir başka şāh
- 6 Leyl ü nehāruñ mekri çoqdur çün dil ü cānum benüm
Zülf-i ruḥına varup itdiler gice gündüz penāh
- 7 Hoş ḥālüm ol nā-mihrbān kūyında pinhān süz ile
Ger oñmaduk başa getürmezse belālar dūd-ı āh
- 8 İster dilüm kim oqları çoq revzen ide sīnede
Tā aña her revzenden ola yārüme bir başka rāh
- 9 Ey dil namāz-ı ‘aşq için varduqda qaşı tākına
Luṭf eyle yād it Muḥyīyi anda du‘ādan gāh gāh

137a

541

Dîger [İhtirâc]

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Dikdi güneş burcında zülfiyle livâ-yı hüsn o şâh
Tañ mı kul itse şehleri olsa kamuya pâdişâh
- 2 Haddüm degüldi ben gedâ sevmek anuñ gibi şehi
Pür-câzibe hüsnidür anuñ bu günâha 'özü-ñ' aḥ
- 3 Ey dil iki kaşın görüp itme tereddüd kıblede
Şüretde mihrâb ikidür ma' nâda birdür kıblegâh
- 4 Durdum namâz-ı 'aşka gördükde kaşı mihrâbını
Uydum gözine gâh imâmet eyledüm 'uşşâka gâh
- 5 Olsa karañu ruḥları ḥaṭṭıyla 'âlem çeşmüme
Tañ mı dutuldi âsmân-ı hüsnde mihr ile maḥ
- 6 'Arz itdüm eşküm kaṭresiyle çihre-i zerdüm aña
Çün hırmenümde ḥâşıl ancak oldu bu dâne bu gâh
- 7 Ol ḥâşıl-ı 'ömre ben itdüm ḥarc naḥd-i 'ömrümi
Benden kaçup ol râygân aḡyâr ile yâr oldu vâh
- 8 Ol cân ṭabîbinden cüdâ çekmekdeyem geh teb geh âh
Bir ḥastenüñ ḥâli cihânda olmasun böyle tebâh
- 9 Muḡyî bir âh itmede yandı âteşe dünyâ hemân
Fi'l-ḥâl yana âḥiret de bir daḡı eylirse âh

542

Dîger [İhtirâc]

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Dil kaşı ṭâḡında namâz-ı 'aşkı kıldı şubḡgâh
İmrendi çeşmi uyḡusına itdi ḡ'âb-ı çâştgâh

- 2 Çeşmi müdâm içüp mey eyler kaşı tākın mey-kede
Anı namāz-ı ‘aşkda uşşāk iderken secdegāh
- 3 Ser-mest olup çeşmi harāmīlük idüp kanlar döker
Yok kimseden bāki idinmiş tāk-ı ebrūsın penāh
- 4 Ol hüsn şāhı itdi ben kemter gedāsın şāh-ı ‘aşk
Hoş şāhdur kim ‘aşk ile her kılın eyler başka şāh
- 5 Āhum duḡān-ı pür-şerār ile giyürdi başına
Ben şāh-ı ‘aşkuñ kara altunlu қаtīfe bir külāh
- 6 Yaş nesne yandukça çıkar andan dütünler çün ne tañ
‘Aşk odına yandukda ben giryān idersem āh vāh
- 7 Rūşen günini ‘ālemüñ halka şeb-i tār eyledi
‘Aşk āteşiyle dil ocağından çıkan dūd-ı siyāh
- 8 Hurşīd-i ‘ālem-tāb kim her şubḡ dünyāya toğar
Bir şu‘ lesidür āhumuñ dilden çıkar her şubḡgāh
- 9 Olmaya ḡāk-i Muḡyī sebz ü hurrem olsa şad bahār
Anda olan bu deñlü sūz ile nice bitsün giyāh

543

Dīger [İhtirā‘]

müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün

- 1 Bakmaz gözüm yāra raḡībūñ yanına varsa o māh
Bed kimsenüñ yanında olmaz nīk nev māha nigāh
- 137b 2 Nūş itdürürse āşkāre cevri telḡī zehrini
Eyler lebin pinhān şeker-ḡandeyle aña ‘özü-ḡāh
- 3 Zulmetdeki āb-ı hayātı n’ideyin çün maḡlabum
Şol āb-ı ḡayvān kim yüzi nūrında itmiş cāygāh

- 4 Vaşluñla şâh it ben gedâ şeydâñı ‘aşkuñda didüm
Didi piyâde bâzî-i şatrançda olur mı şâh
- 5 İki ruḥı şevḳi bu şeydâ gibi idüp bî-ḳarâr
Ṭoḳuz dolanur gökleri her rûz u şeb mihr ile mâh
- 6 Uyutmadum nâlemlle bu şeb şubḥa deñlü itlerin
Bu gün aña şad-pâre baḡrumla olayın ‘özi-ḥâh
- 7 Ḳarşuma geldükçe görimez oldum ol yâri dirîḡ
Geh gözlerüm yaşı olur mâni‘ aña geh dūd-ı âh
- 8 ‘Aḳlum dilüm tıflına uyup lu‘ b ider eṭfâl ile
Dirler melâmet eyleyüp eṣ-şeyḥu ‘âd illâ şibâh
- 9 Gerçi ki Muḥyi ehl-i ‘aşkuñ ḥırmeninde gâhdur
İtmâm ider dâneyle bitmez niçe işi gâh gâh

544

Nazîre-i ‘Atâyi

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ülün

- 1 Hezârân şükr ü minnet zül-Celâle
Ki levḥ-i dilde naḳş oldu celâle
- 2 Urupdur penç ḥarfi ḳalbe pençe
Şanasın şîr şayd itdi ḡazâle
- 3 İdüp cân anı tâc-ı devlet oldu
Şeh-i ‘aşḳ irdi çok câh u celâle
- 4 Urıldı boynuma zencîr-i tevbe
Ḳırıldı gitdi zencîr-i kelâle
- 5 Olup vird-i zebân tevḥîd zikri
Unudıldı terâneyle yelâle

- 6 Yuyalum eşkümüzle yüz qarasin
Dağı bakmayalum nev-ḥaṭṭ u ḥāle
- 7 Koyup būs-ı kenârı gelmesün hiç
Dehânıyla miyân aruḡ ḥayāle
- 8 Çoğaldalum rükû'ı mäh-ı nevveş
Ki tâ noḡşānumuz ire kemāle
- 9 Ḥamūş ol Muḥyî terk it kı̄l ü kı̄li
Hemân cehd eyle şimden girü ḥāle

545

Nazîre-i Dîger [‘ Atâyi]

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Semâ vü arzda nev mäh u lâle
Şarâb-ı 'aşqadur iki piyāle
- 2 Anuñ her birisi gökde vü yirde
Şunar her gün mey-i 'aşq ehl-i ḥāle
- 138a 3 Gözüm âyîne idüp bir cemāli
Nazar itmekde şun' -ı zü'l-Celāle
- 4 Diler teşhîr ide mäh ol periyi
Olupdur dāyire gerdende hāle
- 5 Yüzi âyînesinde kaşı olmuş
Hilālün 'aksi baḡduḡça hilāle
- 6 Lebinde ḥaṭ' aceb kim tûṭî-i sebz
Konupdur bāl açup tûṭî-i āle
- 7 Sü'âl-i buse itdüm güldi didi
Lebüm virür cevābı ol sü'āle

- 8 Dü-sâle mey ü hicdeh-sâle sâķī
Şıdılar tevbe-i heştâd sâle
- 9 Qalupdur yâdgâr eş‘âr-ı Muħyî
Aña her biridür ħayr-ı sülâle

546

Nazîre-i Dîger [‘Aţâyî]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

- 1 Qara qaşın çatup bir gözi ala
Dili alup diler cânı da ala
- 2 Güzellerden kamu gelmiş aña cevr
‘Araz qâbil degülken intikâle
- 3 Ğamı ħ‘ânında ħoş berge qonulmuş
Yiyüp ħalk-ı cihân alur nevâle
- 4 Maĥabbet pendin andan alsa tañ mı
Cemâle mazĥaram ben ol celâle
- 5 Yüzi geh gülşenüm geh lâlezârum
Ruĥı çün anda geh gül gâh lâle
- 6 Lebinüñ ħaţtı gitmek umma ey dil
Megesler gidemez düşdükde bala
- 7 Şıdı dil şîşesini qorqum ol kim
Baţa başduqda pây ol pây-mâle
- 8 Geh artar eşk ü geh âhum ider çün
Hevâ şuya şu aña istiĥâle
- 9 Beyân-ı ‘aşq ider eş‘âr-ı Muħyî
Anuñ her beyti anda bir risâle

547

Nazîre-i Diğer [‘ Aţâyî]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

- 1 Kara kaç kara kirpük çeşm-i ala
Güzellerde nişândur mekr ü âla
- 2 Güzelde ala göz cân alıcıdur
Hezârân cânı bir gamzeyle ala
- 3 Ala gözlüm gözi âyînesinde
Ruḥı ‘aksi anuñçün çeşmi ala
- 138b 4 Yüzdür gül leţâfet gülşenine
Kadidür serv-i bâğ-ı i‘tidâle
- 5 ‘Acebdür ruḥları üzre ‘araḳlar
Ki kalmaz tâb-ı mihr olduḳda jâle
- 6 Teni çün aḳ ḫarîr aña yaraşmaz
Pamuḳ kettân yaraşur al u ala
- 7 Baña bir bûse şatdı naḳd-i câna
Diñüz bulsun sevâb itsün iḳâle
- 8 Lebini bir kez aḡza alduḡumçün
Virüp çok dil ider zülfi iḫâle
- 9 ‘Aţâyînüñ olupdur şeyḫi Muḫyî
Mürîd ideli ‘aşḳ anı Kemâle

548

Nazîre-i Aḫmed Paşa

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

- 1 Biçmiş ḳabâ-yı nâzı felek yârüm üstine
Cevr efserin ḳomış ser-i dildârum üstine

- 2 Şîrîn lebine iki meges ender iki zülf
Tâ üşmeye meges o şekerbârum üstine
- 3 Nâr-ı ruhında hâli buhûrı yanar müdâm
Tâ degmeye yavuz göz o dildârum üstine
- 4 Cân u dil ile müşteriyem ol mehe velî
Çün düşdi kızdırup yüzi bâzârum üstine
- 5 Dirüm kulam o şâhuma devlet benüm eger
Taşdıķ iderse ben kulın ikrârum üstine
- 6 Dil istemez o dil-bere söz söyleye rakîb
Yavuz it ürdüğün dilemez yârüm üstine
- 7 Düşnâm bârı yükledürem har rakîbe çok
Serper hezâr la' net o har varum üstine
- 8 Nâ-ehle şî' rüni okuyup şalma Muhyiyâ
Nâ-maḥremi 'arâyis-i efkârum üstine
- 9 Meydân-ı şî' rde iremez kimse pâyuma
Bendeñde ṭab' -ı çâbük ü rehvarum üstine

549

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]*mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün*

- 1 Kuruldu mâr-ı zülf ruḥ-ı yârüm üstine
Buldu güneş yatup uyur ol yârüm üstine
- 2 Şîrîn lebinde olmuş anuñ hâl ü ḥaṭṭı cem'
Üşmiş megesle mür o şekerbârum üstine
- 3 Âhü-yı çeşmi ḥ'âbda şahrâ-yı ḥüsnde
Bekçidür iki dîde-i bîdârum üstine

- 4 Hayyâṭ-ı dehr câme-i ḥüsne arardı ehl
Hoş râst geldi kâmet-i dildârum üstine
- 139a 5 Cem^ç oldı dâr-ı zülfine biñ dil ki her biri
Ceng üzre öñ aşılmada ol dârum üstine
- 6 Gelmezdi la^ç le jeng kâra bahtımı görüñ
Âhumla geldi jeng leb-i yârüm üstine
- 7 Nâlem işitdi didiki gavgâlar eyleme
Ḥ^{ab} iden iki dîde-i bîmârum üstine
- 8 Muḥyî bükâsına güler ol şâd olur meger
Dür şaçduğına çeşm-i dürer-bârum üstine
- 9 Çün şî^ç ri göz yaşıyla diyüp itdüm âbdâr
^ç Aşk ehli göz yaşı döke eş^ç ârum üstine

550

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

mef^ç ülü fâ^ç ilâtü mefâ^ç ilü fâ^ç ilün

- 1 Haṭ çekdi dâyire leb-i dildârum üstine
Teshîr-i cin ider meger ol yârüm üstine
- 2 Yazmış du^ç â-yı nûr u kadeḥ ḥadd ü la^ç line
^ç Âlem musahḥar olsa ne tañ yârüm üstine
- 3 Her âhumuñ duḥânı olupdur yüzinde ḥâl
Âh eyledükçe ^ç aşk ile dildârum üstine
- 4 Her ^ç aşık ister öñ içe kanın anuñ lebi
^ç Uşşâk ceng üzre o ḥün-ḥârum üstine
- 5 Çünkim yüzümde sîm ü zere sikke urdı ^ç aşk
Söz söylemeñ bu dirhem ü dînârum üstine

- 6 Bâr-ı girân-ı ğam çekerem râh-ı ‘aşğda
Ta‘ ne taşu da ser-berüm ol yârüm üstine
- 7 Pür-hûn iki gözümle olupdur iki kaçum
Hûnbâr iki bulut iki ruhsârüm üstine
- 8 Muhyî ‘acebki artuğ olur sînemüñ odı
Ağduğça nehri yaşumuñ ol nârüm üstine
- 9 Şîrîn-kelâm olmağičün tûti-i lebi
İtdüm nişâr nazm-ı şekerbârüm üstine

551

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Esmekle âhumuñ yili dildârüm üstine
Tozlar getürdi vâh ruğ-ı yârüm üstine
- 2 Reşk-i ğubâr-ı haţtı beni eyledi ğubâr
Tâ rûzgâr ilte ruğ-ı yârüm üstine
- 3 Boynında zülfini görüp âh eylesem ne tañ
Devrûñ kemendidür çü ezel dârüm üstine
- 4 Bendinde zülfinüñ dili gördükde gözlerüm
Kân ağlamağda baht-ı siyekârüm üstine
- 5 Dehr urdı kara bahtımı sâyem gibi yire
Çıkdı şedâyidi bu nigûsârüm üstine
- 139b 6 Bahtum uyanmadı dahı arturdu uyhusın
Arturduğumca nâlem ile zârüm üstine
- 7 Âhum buludları dirilüp üstüme gelüp
Yaş dökdi her biri dil-i bîmârüm üstine

- 8 Muhyî o zâlimüñ nice cân olduğın görür
Cânlar virür yine o sitemkârum üstine
- 9 Dil-keş gazellerüm işidüp Zühre çaldı çeng
Raşş itdiler toköz felek eş' arum üstine

552

Nazîre-i Şâfi

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 1 Yüzi olmuş sebeb ' âlemde tâba
Ki ma'la' bedr ü iki âftâba
- 2 Lebi hüsn âsmânında ruhıyla
Mesîhâdur ki hem-dem âftâba
- 3 Yüzini âb-ı hüsn ile yuduğça
Aña mehdür lîkin mihr âftâba
- 4 İrağdan şanduk ağzın çeşme-i âb
Yoğemiş nesne beñzer ol serâba
- 5 Düşüp mihre ruğında nısf-ı ha'ı
Düşüpdür nısfı da zıll-i se'âba
- 6 Serây-ı hüsnî kapusunda olmuş
Lebinüñ ha'ı bir ra' nâ kitâbe
- 7 Yüzine zülfini şalmış gören dir
Düşüpdür nâfesi misküñ gül-âba
- 8 İrağdan gösterüp leb teşnesine
Kânar mı bakmağile teşne âba
- 9 Lebi yâdıyla dâyim Muhyî bî-hod
Huşûsâ düşdüğü vaktin şarâba

553

Nazîre-i Diğer [Şâfî]

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Lebi âteş ki düşmiş 'ayn-ı âba
Ruḥı gül-bergi kim düşmiş gül-âba
- 2 'Araḳ dökmiş ruḥı şankim sepilmiş
Serây-ı ḥüsnde şu âftâba
- 3 Semâ-yı ḥüsninüñ şevkiyle eflâk
Girüp raḳşa düşüpdür iztirâba
- 4 Gözine sâyebân itmiş kaçını
Ki şehlâ nergis ister sâye ḥ'âba
- 5 Güneş altında ebr üstinde zülfi
Nice teşbih idem zülfin seḫâba
- 6 Yüzi âbı kızip âh âteşiyle
Buḫârı ḫaṭ olup dönmiş niḳâba
- 140a 7 Ne tañ dil ḥüsni bâğında dutulsa
Ki geldi râst uğru mâh-tâba
- 8 Lebine ḫaṭ gelelden gitdi 'aqlum
Ne tañ esrâr ḫaltı oldu şarâba
- 9 Lebini Muḫyî virmez âb-ı Ḥızra
Şarâbı teşne virür mi serâba

554

Nazîre-i Diğer [Şâfî]

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Yüzi beñzer hemân baḫr-i gül-âba
'Araḳlar cā-be-cā anda ḫabâba

- 2 Lebinde hoş kerâmet var ki ‘ âlem
Kamu muhtâc ol bir çatre âba
- 3 Dilüm çâh-ı zenaḥdânında anuñ
Raşad itmekde mâh u âftâba
- 4 Ne ḫāñ zülfi dağılsa gün yüzinde
Ki geldi tâb-ı ḫurşid ol seḫâba
- 5 Hilâl eyler özini mâh her ay
İdüp reşk ol şehe olan rikâba
- 6 Hemîşe ḫāk-i pây ḫasretiyle
Şu eşküm gibi yüz sürer türâba
- 7 Ten-i bārīküm itdi ‘ aşkı bir târ
Fiğân ile hemân döndi rebâba
- 8 Döner geh eşk ü geh âhumla başum
O âb oldı bu bād ol âsyâba
- 9 Vaşıyyet itdi Muḫyî k’ide ‘ uşşâk
Başı ke’sini peymâne şarâba

555

Nazîre-i Âftâbî

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Yine ḫün çatresi var la‘ l-i dür eḫşānuñda
Gül-i şef-tâlû açılmış gibi bostānuñda
- 2 İdeli zülfüñi çevgân dolanur mihr ile mâh
Her biri anuñ umar güy ola çevgānuñda
- 3 Tāze vü ḫüb hezārān bih-i bihden bihdür
Sīb-i ra‘ nā-yı gül-âbı ki zenaḥdānuñda

- 4 Âteş-i lal^ç -i lebüñ nice^ç aceb âteş kim
 Âb-ı hayvân çıkar ol âteş-i sūzānuñda
- 5 Cân-ı şîrindür irüpdür lebe giryân eyler
 Hatt-ı nev-reste ki şîrin leb-i handānuñda
- 6 Zülfüne her gün olur bende hezārān dil ü cān
 Hüb cem^ç iyyet olur zülf-i perişānuñda
- 7 Tañ mı mest olsa gözüñ devr-i lebünde dāyim
 Şoḥbet-i meyde şeb ü rüz gülistānuñda
- 140b 8 Her ne kim nār-ı ruḥuñla yanıcaḳ sebze ḥaṭuñ
 Tāze reyḥān u benefşe bite bostānuñda
- 9 İd-i vaşluñda elüñle beni ḳurbān it kim
 İd-i ekber ola maḳbül ola ḳurbānuñda
- 10 İsterem gelmeye şimden girü benden yaña bād
 Beni ḥāḳ itdi çü^ç aşḳuñ der-i eyvānuñda
- 11 Cāme-i^ç aşḳı çü giydüñ yaḳañ it Muḥyî çāk
 Ki anuñ yaraşuḡı çāk-i giribānuñda

556

Nazîre-i Diğer [Āftābî]

fe^çilātün fe^çilātün fe^çilātün fe^çilün

- 1 Yine mey şoḥbeti mi var leb-i handānuñda
 Şenlik ü hāy ile hūy oldu gülistānuñda
- 2 Çün dem-ā-dem çok iḳer bāde-i nāzı çeşmüñ
 H^çāb-ı mesti ne tañ ol nergis-i mestānuñda
- 3 Lebinüñ sebze-i nev-restesidür Hıẓr-ı zamān
 Ki ider ḥ^çāb leb-i çeşme-i ḥayvānuñda

- 4 Od yaqub mürde iderken lebün özge od kim
Cân bulur mürdeler ol âteş-i sūzānuñda
- 5 Bağladum rişte-i cân ile dilümde oqını
Çıkmaya daşraya tā tīrūñ ü peykānuñda
- 6 Raqş idüp ten atuñ öñince gider rāhuñda
Tā ki cevlān idicek hāk ola meydānuñda
- 7 Bāğ-ı hüsñünde meger şoḥbet idüpdür ağıār
Ki şarumşak qoqusı var gül-i reyḥānuñda
- 8 Dāmenūñ çek bu gün ağıāruñ elinden ey yār
Tā yarın iki elüm olmaya dāmānuñda
- 9 Cem' ümüz zülf-i ḥaṭuñ gibi perişān itdūñ
Cem' iken ḥātırumuz zülf-i perişānuñda
- 10 Qaldı inşāfuña cevr ile vefā emri hemān
Her ne kim eyler iseñ qalır imiş yanuñda
- 11 Muḥyī bir ğayrı güzel sevdi dimişsin güzelüm
Geçme ḥaddin olur oranı çü bühtānuñda

557

Nazire-i Şeyḥī

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Zā' f-ı dil irdi ğāyete şıḥḥat ne fāyide
Şun la' lüñ [üñ] meyin aña şerbet ne fāyide
- 2 Dil eyler idi sāye-i qaddūñ hevāsını
Hāk itdi irmeden aña ḥasret ne fāyide
- 3 Qurbān olam dir idüm irüp 'id-i vaşluña
İtdi helāk rūze-i fūrkat ne fāyide

- 4 ‘Aşkuñda geçdi ‘ömr-i ‘azîzüm marazla lîk
Bir kez de itmedüñ çü ‘iyâdet ne fâyide
- 141a 5 Virdüñ yile çü cân u dili bād-ı âh ile
Şimden girü nedâmet ü şefkat ne fâyide
- 6 Cânlar hep ümmet oldu Mesîhâ-yı la‘ lüñe
Yoğ yirine de anda şefâ‘ at ne fâyide
- 7 Mihrâbda görüp gözüñ uyduğ namâzda
Mest iken itmiş anda imâmet ne fâyide
- 8 Hoş tâc-ı devlet idi başa hâk-i pâyuñuñ
Yoğ oñmaduğ başuma çü devlet ne fâyide
- 9 Nüşîñ lebüñden ayruğile Muhyî kıanmaya
Âb-ı hayât-ı teşneye şerbet ne fâyide

558

Nazîre-i Diğer [Şeyhî]*mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün*

- 1 Âhîr müyesser olmadı vuşlat ne fâyide
Yağdı kül itdi âteş-i fûrkat ne fâyide
- 2 İtdüm kamu diyâra sefer vaşl ümîdine
Fûrkat ilinde kıaldum iķâmet ne fâyide
- 3 Pervâne oldu şem‘ -i ruħ-ı yâr umup dilüm
Geldi yirine âteş-i fûrkat ne fâyide
- 4 Benden kaçır o mâh anı teşhîre himmetüm
Tâli‘ müsâ‘ id olmaya himmet ne fâyide
- 5 Durdı lebiyle da‘vî-i bûsîde cân aña
Kâğîden olmayınca ‘inâyet ne fâyide

- 6 ‘Uşşâka nevbet ile vefâ ‘ahdin eylemiş
Gelmez bu ben cefâ-keşe nevbet ne fâyide
- 7 Bezm eyleyüp koyup bizi ağıyâra şundı cām
Ağıyâra çıkdı arada şöhet ne fâyide
- 8 Her dem gözümde kanlu yaş artar yürekde baş
Ağıyâra karşı bir kuru gayret ne fâyide
- 9 Muhyî fezâ-yı fazlda ağızıyla dutsa kuş
Çün yok fezâyil ehline rağbet ne fâyide

559

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Hārāmî çeşmine yārūñ giriftâr olmasun kimse
Esîr-i kâfir-i bed-mest-i hûn-hâr olmasun kimse
- 2 Kemend-i miḥnet ü dām u belâdur kaşu vü zülfi
Ebed maḥbûs olur düşen giriftâr olmasun kimse
- 3 Gözüm ön ‘aşk odına yakdı şon ğark itdi eşkine
Benüm gibi gözinden zâr u bi-zâr olmasun kimse
- 4 Ağır bâr-ı ğam arķam ‘aşk rāhında yağır itdi
Uzun uzaķ yola düşüp girānbâr olmasun kimse
- 5 Vefâlar va‘de idüp sevdürüp resmî cefâ itmek
Anuñ gibi vefâsuz yâr ile yâr olmasun kimse
- 141b 6 Ne bende cevrine tākāt ne ‘aşkı terkine kudret
‘Aceb gird-âb imiş hayret düşüp zâr olmasun kimse
- 8 Günâhı ‘afv bilmez ‘özü olınsa arturur hışmın
Şeh-i pür-mihr devrinde günehkâr olmasun kimse

- 9 Sevelden ol şehi Muhyî gedâ budur du'âsı kim
Eli irmedügi yâra hevâdâr olmasun kimse

560

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Belâ-yı ğurbet ü hıcre giriftâr olmasun kimse
İki dürlü oda yanmağda nâ-çâr olmasun kimse
- 2 Görür kim âşkâre yârini kim h'âb idüp düşde
Bu ben maħrûmveş hicr ile bidâr olmasun kimse
- 3 Görüp göz dil sevelden ol cefâkârı du'âm ol kim
Gözi göñli belâsına giriftâr olmasun kimse
- 4 Vefâ bilmez kırup cân riştesin dil şîşesinde şır
O bed-hû gibi bî-nef ü ziyânkâr olmasun kimse
- 5 Varur zülfine çok diller virür her birini bâda
Hevâlar menba'-ı zülfe hevâdâr olmasun kimse
- 6 Gidüp ol şeh-süvârüm yil gibi kaldum raķîb ile
Gülini yile virüp hem-dem-i ħâr olmasun kimse
- 7 Cemâlin görmege kûyına varsam gizlenür benden
Bihişte girüben maħrûm-ı dîdâr olmasun kimse
- 8 Ğubâr-ı ħaţtı geldi câm-ı la'line yasağ oldu
Şarâbı bulmayup muħtâc-ı esrâr olmasun kimse
- 9 Metâ'-ı derd ü ğamdur 'aşk çoğ olsun belâsı kim
Belâ-keş Muhyîden ğayrı ħarîdâr olmasun kimse

561

İhtirâ'

mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

- 1 Şad-pâre dil gözümde çıkmağda pâre pâre
Tâ hüsn-i yâra ide her pâresi nezâre
- 2 Bekler sipâh-ı hüsnî meydân-ı hüsnîde lîk
Ġâyet dağuk çü düşmiş her biri bir kenâra
- 3 Beñlü ruñınıñ olup hep lâleler dolusu
Dâğ-ı dil ile düşmiş şahrâ vü kühsâra
- 4 Cân hüsnî muşhafında okur yüzine bağa
İki ruñı hatıyla her gün iki seyâre
- 5 İki hilâl iki kaşı bir ay başında
Bir mâh-ı nev olupdur kudretten iki pâre
- 6 Nâlân olan dil ile cân hüsnî mescidinde
Hoş şavt iki mü'ezzin binîsi aq menâre
- 7 Ol mâh şevkiyle saçduğça her şeb eşküm
Bağmağçün aña daşra çıkmağda her seyâre
- 8 Didüm ki şeh-süvârum n'eyler yanunca ağıyar
Didi ki itleriyle şehler çıkar şikâre
- 9 Muhyiye küyum iti virse bulur tesellî
Kalmışdur ol kemîne bir kuru i' tibâra

562

Diğer [İhtirâ']

mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

- 1 Dil zevrakımı şaldum deryâ-yı aşğ-ı yâre
Olsun Ġariğ-i rahmet kim dirse Hağ o kâra

- 2 Âhum yiliyle düşdi dil fülk-i baħr-i eşke
Düşdi ħaťarlu baħr ü ber saħt ü rüzgāra
- 3 Geçse o şeh-süvārum daşra çıkar dil ü cān
Ten ħānesinden aña tā ideler nezāre
- 4 Ruĥsār-ı ateşinde olan siyāh beñler
Pervānelerdür üşüp yanmaķdadur o nāra
- 5 Çeşmüm şular yaşıyla her laħza kūyın anuñ
Korkar ġubār-ı kūy-ı çeşm-i raķībe vara
- 6 ‘Uşşāķı her gün eyler kaşşābvār ķurbān
Dükkānı anuñ olmuş ġüyā ki bir ķanara
- 7 ‘Aşķında nālem aġzum yanmaķla def’ olursa
Oynamaġa dem-ā-dem bī-çāre dil ne çāre
- 8 Dikmek ne sūd ide çākine sīnemüñ kim
Dil oynamaķla olur her rişte pāre pāre
- 9 Muĥyī dilini itdi şad pāre ‘aşķ tıġı
Her pāresini ķapdı bir yār-i māh-pāre

563

Nazīre-i Aĥmed Paşā*mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün*

- 1 Ĥüsün muşavver olmaz idi yārüm olmasa
Görinmez idi cān leb-i dildārum olmasa
- 2 Gelmezdi ĥüsn ‘ālemine rüz u şeb ziyā
Gün yüzlü māh-ı ĥüsn-i pür-envārum olmasa
- 3 Āyīne-i felekde görünmezdi mihr ü māh
‘Aks-i cebīn ü ‘arız-ı dildārum olmasa

- 4 Ḳumrî vü bülbül-i dil ü cān itmez idi ḥüb
Ol ḳaddi serv ü ṭal' atı gülzārum olmasa
- 5 Berg-i gül-i ruḥına beñi mîḥ-i miskdūr
Yile virürdi āh o mismārum olmasa
- 6 Şalma deve gibi gider idüm yabānlara
Boynumda zülf-i yār ile efsārum olmasa
- 7 Ben ḥasteye hemîşe virür zülfî bûy-ı cān
Yile varurdi 'ömr-i hevādārum olmasa
- 142b 8 Ne işime yarardı benüm naḳd-i cān u dil
Yār ile sūḳ-ı 'aşḳda bāzārum olmasa
- 9 Ḳandi begenmedi leb-i ṭūṭisi Muḥyiyā
Nuṭḳ itmez idi nazm-ı şekerbārum olmasa

564

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

- 1 Ol ḥüsn esîri olmaz idi yārüm olmasa
Çekmezdi 'aşḳ derdini dildārum olmasa
- 2 Toḡmazdı mihr ü mäh-ı ḥüsn 'ālem-i dile
Ol ḥüsn burcı maṭla' -ı envārum olmasa
- 3 'Aşḳ âteşine yanmaz idüm şevḳ ile müdām
Ḳarşumda nār-ı 'aşḳ-ı ruḥ-ı yārüm olmasa
- 4 Şol deñlü eyledi baña āzār o yār kim olmasa
Baña hemān yiterdi ol aḡyārum olmasa
- 5 Bilmezdi kimse nice yaḡar ḳanlar ebrsüz
'Ālemde iki dīde-i ḥünbārum olmasa

- 6 Olmazdı gündüzüm gice gicem de kara düş
Yārüm hemîşe baht-ı siyekārüm olmasa
- 7 Eş'arüm ağladup yağa mıydı didükde ger
Çeşmümde eşk ü dilde yanar nārüm olmasa
- 8 Mecnūn gāzelleri şanılurdu gāzellerüm
Āhirlisinde maḥlaş-ı eş'arüm olmasa
- 9 Kim añlar idi fazlumı 'ālemde Muḥyiyā
Ra'nā gāzellerüm gibi āşārüm olmasa

565

İhtirā'

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 1 Fettān gözüne kırdı kaşuñ çāder-i fitne
Kim yaz günü bezm idüp iče şāğar-ı fitne
- 2 Cān ile dili yakmağičün āteş-i 'aşka
Olmış iki ruhsāruñ iki aḥker-i fitne
- 3 Hüsnuñ ne kıyāmet ki ruḥuñ olmuş aña nār
Zülfüñ dil-i āşüftelere maḥşer-i fitne
- 4 Süz olsa cihānda ruḥ u ḥaṭṭuñla ne tañ kim
Ol āteş-i āşüb u bu ḥākister-i fitne
- 5 Çeşmüñ ne ḥarāmī gemisi baḥr-i hüsünde
Kim zülf-i pür-āşūbuñ aña lenger-i fitne
- 6 Zülfüñ göricek oldı bizüm müşkilümüz ḥal
Kim bilmez idük nice olur peyker-i fitne
- 7 Ḥaṭṭuñ çekeli hüsñ iline fitne sipāhın
Oldı dil-i 'uşşāk gibi kişver-i fitne

- 8 Āhum odı bulmadı qara bahtumı gökde
Umardum anuñla yana ol aḡter-i fitne
- 143a 9 Ġam-hāneñe qutlu qapu açılmadı Muḡyī
Her yañadan açılmadan aña der-i fitne

566

Diger [İhtirā‘]

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

- 1 Pür-nür gözün oldı şeh-i kişver-i fitne
Qaşuñ başı üstinde aña efser-i fitne
- 2 Āşüb cemālünle gönül mülki yıkıldı
Günden güne ma‘ mür kamu kişver-i fitne
- 3 Fitneyle belā üstine fitneyle belādur
Bālā qadūñ üstinde külāh-ı zer-i fitne
- 4 Başlar kesilür qanlar olur la‘ lüne qarşu
Bezmünde o ‘ uşşāquñadur sāgar-ı fitne
- 5 Reyhān şanuban hār ḡaḡuñ piser idüp dil
Uyḡusın uçurdu anuñ ol pister-i fitne
- 6 Çün pāyuña düşdi ser-i zülfün anı baş kim
Niceyle ılan başı gibi ol ser-i fitne
- 7 Dünyā yüzini itdi pür-āşüb iki çeşmün
Kim her birisi menba‘ -ı sūz u şer-i fitne
- 8 İki gözünüñ mişli ikiz iki ḡarāmī
Ṭoḡurmadı toḡurmayısar māder-i fitne
- 9 Muḡyī gibi ‘ aşık ölür qanı sorılmaz
‘ Aşıklara çekdükçe gözün ḡaçer-i fitne

567

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Ne hoşdur dil-rübâlar tâze tâze
Dil ü cânlar alalar tâze tâze
- 2 Gül ile lâlelerden idineler
Ḳamîş ile ḳabâlar tâze tâze
- 3 Külâh-ı zerle rengîn câmelerle
Giyinüp donanalar tâze tâze
- 4 Olup ay yüzleriyle 'îd her gün
İdeler merḥabâlar tâze tâze
- 5 İdüp bâğ-ı ḥüsünden mîveler 'arz
Vireler iştiḥâlar tâze tâze
- 6 Dil ile cânlara sünbüller ile
Gele hoş-bû hevâlar tâze tâze
- 7 Murâd ırgürübir 'âşıklarımı
Öpülüp ḳocalalar tâze tâze
- 8 Zen-i dünyâ 'acûze lîk her gün
Ṭoğurur meh-likâlar tâze tâze
- 9 'Acebdür mülk-i ḥüsn aña şeb ü rûz
Olur nev pâdişâlar tâze tâze
- 143b 10 Çün olduñ şâh-ı ḥübân kııl vefâlar
İder nev şeh 'atâlar tâze tâze
- 11 Vefâ vü cüduñ it dâyim be-nevbet
Ola zevḳ ü şafâlar tâze tâze
- 12 Leb-i ḥatṭuñ devâ'ü'l-miski virür
Bu bîmâra şifâlar tâze tâze

- 13 Ruḥuñ nâriyla yandukça ḥaṭı sebz
Biter miskîñ giyâlar tâze tâze
- 14 Sögüp Muḥyîñüñ ağızına müdâm al
Du‘âlarla şenâlar tâze tâze
- 15 Ğam u derdüñle iş bu bî-nevâya
Gelür dâyim nevâlar tâze tâze

568

İhtirâ‘

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Uymaz zamânemüz bize biz de zamâneye
Tîr-i murâd varmadı hergiz zamâneye
- 2 Her bir gününde her yılımuñ biñ belâ vü derd
Her günde doyam öz niçe biñ salyâneye
- 3 Derd ü ğamum hikâyetini söylesem gelür
Ḥâb-ı ecel kim eylese güş ol fesâneye
- 4 İtdükçe nâleler yüregüm oynasa benüm
Ṭañ mı olur bunuñ gibi raqş ol terâneye
- 5 Miḥnet-serâda çekmede zulmet bu nâ-murâd
Şem‘ -i murâd yanmadı ol ğuşsa-ḥâneye
- 6 Yandukça âhum âteşi cân u dilüm hemân
Pervâneler olur dün ü gün ol zebâneye
- 7 Dünyâda oldı ten kafes-ender-kafes baña
Ḥabs oldı mürġ-ı cân varumaz âşyâneye
- 8 Faqr ile şâh-ı kûy-ı ḥarâbât olmuşuz
Yoq meylümüz ‘imâret ü qaşr-ı şehâneye

- 9 Şimşād-ı şāneye elümüz irmese ne ğam
Hācet kıomaz enāmil-i dervīş şāneye
- 10 Çün kıuru etmegün şekerini çıkaravuz
Şekkerlü ni‘ met olmaz ise ğuşsa ya neye
- 11 Tūtī-i tab‘ şekkere mu‘ tād iken anı
Dehr itdi mākiyān gibi muhtāc dāneye
- 12 Dūnyā zen oldı dūnlara çün itdük anı terk
Māni‘ dūr ecnebīye tezevvüc hışāneye
- 13 Muhyī idām kııl kıuru nāna kıanā‘ atı
Bī-minnet ol edāniye vü dūn-ı zamāneye
- 14 Kıaldum ayaķda diyü baş indirme kimseye
Bālīn idüp kıoma başı her āstāneye
- 144a 15 Daķdum ‘ acūz dehre yine nazmum ile dūr
Lāyık degüldi ğuşı bu dürr-i yegāneye

569

Nazīre-i Nizāmi*fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün*

- 1 Ğün yüzün māhum şaçun ebriyle pinhān eyleme
Tağıdup ğisūlarun diller perişān eyleme
- 2 Kıarşuma geldün çü benden gizleme zībā yüzün
Şūretā vaşlı baña ma‘ nāda hicrān eyleme
- 3 Çünki ‘ arz itdün cemālün ayın ağlatma beni
Bu mübārek rüz-ı ‘ id-i vaşlı yārān eyleme
- 4 Māh-ı tābānsın çü döymez saña kettān gönlegün
Dāyimā zībā harir it anı kettān eyleme

- 5 Buseñüñ her birine bir cân buyurmuşsın bahâ
Cân virür çok halk üşürdüñ böyle erzân eyleme
- 6 Alnuñ ayın açup ağıyara ferahdan itme katl
‘İd-i ekberde seg ü hınzır kırbân eyleme
- 7 Hattıñ u haddüñ raķibe eyleyüp reyhân u gül
Ben siyeh-bahta duhân u nâr-ı süzân eyleme
- 8 Göñlümüñ şehri [in] yıķup yakup külin virme yile
Pâdişehler tahtıdur çak şöyle virân eyleme
- 9 Çünkü şırsın dâyima her ‘ahdüñi ey bî-vefâ
Bâri ‘uşşâķ ile ayruķ ‘ahd ü peymân eyleme
- 10 Dür dişi hicrine şabr it Muħyiyâ deryâ-dil ol
Dür feşân idüp gözüñ eşkini ‘ummân eyleme
- 11 Çünkü eş‘aruñ perişân saçları vaşfindadır
Târ-mâr olup tağılsun cem‘-i dîvân eyleme

570

İhtirâ‘

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Uyurken bu gice gördüm o yâr-i cânı yanumda
Uyandum düşüm imiş derd-i hasret kıaldı cânumda
- 2 Firâķa şöyle mu‘tâd eyledi ben nâ-murâdı devr
Ki rüz-ı vaşl ile fūrķat şebi bir oldu yanumda
- 3 ‘Aceb mi ben fütâde hâķ-i zülde pây-mâl olsam
Çü mûra merħamet yokdur Süleymân-ı zamânımda
- 4 Duhâni lâle olmuşdur benüm âhum duhâniyla
Biten her sürh lâle kıan yaşumla çevre yanumda

- 5 Baña şâdurvândur bezm-i ğamda çeşm-i giryānum
Sevâdı dîdemüñ bunduğdur ol şâdurvānumda
- 6 Sürüd u nâle vü efgānuma âheng için dāyim
İderler nâle vü efgān nâlemlerle figānumda
- 7 Tenüm ben cānum ol cānān karar eylerdi tende cān
Benümle durma yok bir ān benüm rûh-ı revānumda
- 144b 8 Görüp hıttın cemāli muşhafında ağlasam tañ mı
‘Azāb âyetleridür nāzil olmuş cümle şānumda
- 9 Yuva itmişdi zülfin āb-ı rüyı üzre dil mürğı
Başup indükde didi kim şu çıktı āşyānumda
- 10 Girüpdür çok güzeller hāk-i pāyı çeşm-i Muhyiye
Niçe dürlü kuşuller var benüm bu sürmedānumda
- 11 Zebānumdan akar āb-ı revān oda yakar halkı
Komış ‘aşk özge hāşıyyet benüm şirīn zebānumda

571

İhtirā‘

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Olup zülfi perişānuñla‘ ālem ser-be-ser fitne
Anuñ her tārīyle mārveş kaldırdı ser fitne
- 2 Dil ü cān mülkin almağa olup şeh çeşm-i fettānuñ
Olupdur beñlerüñ aña sipāh u rāh-ber fitne
- 3 Kıyāma gelse ger kıddüñ kıyāmet kopmağa başlar
Kubūr aşhābı gibi kaldurur her yirde ser fitne
- 4 Ne cādūdur gözüñ kim eylese nāz uyhusın her bār
Hemān bīdār olur ‘ālemde h̄āb idici her fitne

- 5 Girelden zülf ü ruhsāruñ arasına ğubār-ı haṭ
Kara bahtumda her şām u seher andan kopar fitne
- 6 Ne ṭañ fettān gözünden olsa ‘ālem dāyimā pür-nūr
Ki her bir ğamze āşüb-ı cihān u her nazar fitne
- 7 Yüzünde beñlerüñüñ her birisi bir belā toḥmı
Ki her biriyle cümle rüy-ı dünyāda biter fitne
- 8 Varup zülfine ey dil ḥaddi mekrinden emīn olma
Gice rāḥatla yaturken olur nā-geh seher fitne
- 9 ‘Aceb mi başuma gelse belālar eşk ü çihremle
Ki ‘ālemdede olıgelmiş hemişe sīm ü zer fitne
- 10 Cihān ḥalkımı eşküm ğarḫ ider yaḫar dilüm oda
Olupdur cümle ḥalk-ı ‘āleme bu baḥr ü ber fitne
- 11 Gezerken der-be-der ğam-ḥāne-i Muḫyīye geldükde
Açup kapusın içine girüp itdi maḫar fitne

572

Nazīre-i Necātī

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

- 1 Sen şāha ḥidmet itmede ḥurşīd ay ile
Biri dutuldu her gün ile biri ay ile
- 2 Pīr oldu ḥidmetünde felek rüz u şeb henüz
Dergāhuñı dolanmada püşt-i dü-tāyile
- 3 Ey şāh-ı ḥüsn ‘āşıka eyle vefā ‘aṭā
Kim şehlüğüñ bekāsı olurmuş ‘aṭāyile
- 4 Gāhī cefā vü gāh vefāyile dostum
Kim lezzeti vefānuñ olurmuş cefāyile

- 145a 5 Çeşmüm nişâr ider saña eşk ile la' ller
Şalınduğunca nâz ile la' lîn kabâyile
- 6 Hüsnuñ giyürdi sen şehe hil' at sürür ile
Ben bendeñe palâs gam ile bükâyile
- 7 Bezmünde şî' rümi okusam nâle eylerem
H̄'ânendelükde h̄ubdur âheng nâyile
- 8 Cem' ini dillerüñ tağıdup yile virmede
Zülfüñ kim ittifağda bād-ı şabâyile
- 9 Ağyâr terküñ ursa gelicek haţuñ ne tañ
Kim def' olur belâ vü kaçâlar du'âyile
- 10 'Aşkuñda eşk ü âh beni haste eyledi
Alışmadı mizâc bu âb-ı hevâyile
- 11 Teslîm eyle Muhyî dil ü cānı dil-bere
Bî-kayd olup cihānda hemān ol Hudâyile

573

Nazîre-i Aḥmed Paşa*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün*

- 1 Gedā-yı hüsni şāh eyler kimerde
Mülûke pādşāh eyler kimerde
- 2 Semā' -i hüsni toḥmın çerḥ-i devrān
Ki eyler mihr ü māh eyler kimerde
- 3 Şabā gül gonçesin ḥandān gül idüp
Kamu ezhāra şāh eyler kimerde
- 4 İdüp bir kaşı māh-ı nev günüm 'id
Cemālin 'idgāh eyler kimerde

- 5 Dilüm şehrin yıķup toħm-ı belāya
Yirini geŗtgāh eyler kimerde
- 6 Çözüp gīsūsın aŗlas cāme eyler
Dürüp bir ŗeb-külāh eyler kimerde
- 7 Bilin görmiş yoķ ilde söylenür kim
Kemerde cāygāh eyler kimerde
- 8 Ne tañ ħāb istesem kim düşde vuŗlat
Gedā-yı pādiŗāh eyler kimerde
- 9 Firāķ-ı yāre ŗabr it Muħyiyā kim
Viŗālin ‘özt-ħāh eyler kimerde

574

Nazire-i Necātī

mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ülün

- 1 Günehdür ‘aşķ-ı pāk-i yāra tevbe
Anuñ gibi yüz istiġfāra tevbe
- 2 İdersem tevbe nā-geh ‘aşķa olur
Hemān ol tiġ ile ŗad pāre tevbe
- 3 ŗarāb-ı ‘aşķa nice tevbe idem
İdemez müdmin-i mey-ħāra tevbe
- 145b 4 Giyüp ŗāl ü külāh-ı ‘aşķı itdüm
Cihānda cübbe vü destāra tevbe
- 5 ŗunup cām-ı mey ile ŗiŗe-i ‘ār
Melāmet itdürüpdür ‘āra tevbe
- 6 İdüp āvāre bir bī-kār-ı ‘aşķı
Baña itdürdi cümle kāra tevbe

- 7 Şarâb-ı la' l-i pâkin nûş idenler
İderler mey diyen murdâra tevbe
- 8 Utandum tevbeden k'oldukça yârüm
Dilüm gibi şınur bî-çâre tevbe
- 9 Didiler Muhyî şî' re tevbe eyler
İder mi tûti şekkerbâra tevbe

575

İhtirâ'

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Düşüp ayağına zülfi yaturdı toprağda
Didüm süvâra geçerken gönüller alçağda
- 2 Gözüm tereddüd ider zülfi mi yatan yirde
Ya pây-ı servde reyhân mı bitdi toprağda
- 3 Ya mâr mı ki düşüpdür o ' âlem-i hâke
Mağâm u menzil aña olmuş iken uçmağda
- 4 ' Acebdür alınınuñ altında iki kaşları kim
Tamâm bedr u hem altında meh iki şağda
- 5 Anuñ teni kamu yumşak velî ' aceb düşmiş
Ziyâde saht dili bu ziyâde yumşakda
- 6 Cihân u câna alup bûsesini geldi lezîz
' Aceb mi lezzet olurmuş hemîşe aylakda
- 7 Lebine nağd-i dil ü cânı cümle harc itdüm
Nice benüm gibinin nağdi gitdi şağrakda
- 8 Yüzi bahârına gelmişdi gitdi kaşına dil
Yazın hevâsını tebdil itdi yaylakda

- 9 Cemâlini göricek Muhyî kendü hâliyiçün
Hemîşe muşhaf-ı hüsünde fâl açmağda

ḤARFÜ'L-LÂM-ELİF

576

[İhtirâ']

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Merdüm-i çeşmi siyâh u çeşm-i ra' nâsı ela
Nev-^ç arūs-ı Hindî'ye beñzer ki giymiş al vala
- 2 Ortaya alup lebi şâhını hüsni ^ç askeri
Şaf dutarlar hüsni meydânında şağa vü şola
- 3 Şâh ider dervîşi zılliyle hümâ gibi o serv
Būrike fîhi kemâ kad būrike fi'l-evvelâ
- 4 Ger leb ü dendânını ^ç arz eyleye ol şâh-ı hüsni
Her birine anlaruñ yâkūt u mercân kul ola
- 146a 5 İki zülf ü ruḥ yüzinde nice ḥayrân itmeye
Cennet içre nârdâ ḫāvūs lar cev lân ola
- 6 Olmuş aḳ bînisî gülzâr-ı cemâlinde anuñ
Âb-ı hüsni aḳmağa aña gümüş ra' nâ lula
- 7 Başdan ayağa benefşe saçlarıyla naḥl olup
Ol nihâl-i gül olupdur başdan ayağa belâ
- 8 Baña cân viren lebi ḥaṭṭı ecel budur du'âm
Kim ecel irişmeden cânum yana vîrân ola
- 9 Muḥyî vir hüsni semâsın mihr ü mâh ile görüp
İ' tebertü minke ḥaḳḳan mâ ḥalaḳte bâṭılâ

577

Dîger [İhtirâc]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Tañ mı ger hüsni semâsına baķan ĥayrân ķala
Anda ķün bir bedr iki nev mâh iki ĥür cem' ola
- 2 Hoş gül-i şad-bergdür rûyı ki her bergi anuñ
Gülşen-i ĥüsnüñ hezârân bülbülin şeydâ ķıla
- 3 Zülfini çevgân idüp itdi zenaĥdânını gûy
Tañ mı meydân ehli ger şeydâ olup ĥayrân ķala
- 4 Lebleriyle datlu ĥelvâlar şatar gördüm didüm
Ĥayruña vir çâşnî baña da didi ĥayr ola
- 5 Nice ĥayrân itmeye gûş u ĥaķ ile ķaddi kim
Bir nihâl-i gülde ĥaķķı vü benefşe açıla
- 6 Beñlerinüñ her biri üstâd yüzgüç Hindîdür
Dem-be-dem deryâ-yı ĥüsninde yüzerlerse n'ola
- 7 'Aşıķuñ al ķanını âl ile ĥünî gözleri
Ĥana ķana dem-be-dem içmekde anuñķün ala
- 8 Gözlerinüñ adlarını şordılar benden didüm
Birisinüñ adı fitne birisinüñ de belâ
- 9 Gülşen-i ĥüsninde reyĥânlar bite başladı ķün
Muĥyiyâ durma dem-â-dem ķanlı yaşıñla şula

578

Dîger [İhtirâc]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Mescid-i ĥüsninde ķudretten ķaşı ķün tāk ola
Anda çeşmi aşılı ķandîl-i nûr olsa n'ola

- 2 İki zülfi iki çevgân hüsni meydânında kim
Ruhlarının mihr ü mâhı her birine gūy ola
- 3 Ruhlarının haṭṭıdur *Şerh-i Meşābîḥ*-i cemāl
K'anda her gün misk ile kudretten ol nev yazıla
- 4 Beklerem hüsni semâsını anuñ rûz u şeb
Tâ ki nâ-geh açıla kapusu rahmet saçıla
- 5 Nice menzildür kaşı dârü'ş-şifâ-yı 'aşqda
K'anda varan haste-dil çeşmi gibi yatup kıala
- 146b 6 Çeşmi faşşadı müje nişiyile benden alsa kıan
Hûn-ı dilden çok yiyüp geldi aruqa imtilâ
- 7 Fâl açup dil geldi Yûsuf sûresi eyler recâ
Kim düşüp çâḥ-ı zenaḥdânına 'izzetler bula
- 8 Hâk-i râhı olduğumdan kırkıram nâ-geh gele
Gönlüne şâyed gubâr ey çeşmüm eşküñle şula
- 9 Muḥyîñüñ cânı cihân mülkinde olmaz 'aşksuz
Çün ezel didi *elestü 'aşıķıye ol belâ*⁶⁸

579

Diger [İhtirâ']

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Özge şâf âyîne rûyı kim aña nâzır ola
Âşkâre şüret-i cânı görüp ḥayrân kıala
- 2 Mescid-i hüsniinde zülfi şeyḥ-i seccâde-nişîn
Dil diler anuñ mürîdi olup andan el ala
- 3 Tal' at-ı pür-nûrına öykündügiyçün mihr ü mâh
Oldılar derd-i kûsûf ile ḥusûfa mübtelâ

⁶⁸ *Kur'an*, A'raf (7)/172.

- 4 Gül ruhı şevkiyle gül-gün eşküm eyler gül rehin
Her gün ol gülde niçe ra' nâ kızıl gül açıla
- 5 Çıkdı bālāsı semāya saçları anda yire
Oldı gökden yire dek halk-ı cihāna her belā
- 6 Her kaçan itsem sü 'āl-i buse virmez bir cevāb
Söylese ger rāzı idüm dirse de nāz ile lā
- 7 Çün lebi Nūşinrevān-ı ' Ādil-i devrān n' için
Çeşmi kanum zulm ile nūş ide yanyana kıla
- 8 ' Āşığı kanını her dem damladurağ çok iğer
Az zamānda kan ile çāh-ı zenaḥdānı dola
- 9 Āh-ı Muḥyi cümle halkı nice ḥayrān itmeye
Kim o geh yil geh bulut geh ra' d ü gāhı berğ ola

580

Dıger [İhtirā']

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Her oyunda cümle ' uşşāğa çeker ḥün-ı belā
Dāyimā yoldan geçen her ferde de eyler şalā
- 2 Birbiri üzre ğam u derd-i belāsın çok yirüz
Olur idḥāl-i ta' ām olmaz veli ḥiç imtilā
- 3 Çeşm ü zülf ü ḥaṭṭ u ḥāli her biri başlar olur
Bunca cem' olmış belālardan nice baş kırtula
- 4 Zülfi şeh-bāzın görüp şahrā-yı ḥüsünde ne tañ
Beñleri ger anda çil yavrusı gibi dağıla
- 5 Ḥaste çeşmi kanımı iğerse şıḥḥat ' āfiyet
Ger leb-i cān-baḥşı nūş eylerse nūş-ı cān ola

- 6 La' liyiçün itdi çeşmüm harc çok mercân u dür
Hâşıl olur nesne yoq nice dökile saçıla
- 147a 7 Yâ zamânedür yaḥud ' ömr-i ' azîz ey nâzenîn
Dâyimâ nâ-mihrbân u bî-vefâ olsa n'ola
- 8 Rûzgâr urup yüzine itdügi cevri ide
Birine biñ ḥaṭṭ ile şanmañ ki yanyana qala
- 9 Lezzet umma ni' met-i dünyâdan aşlâ Muḥyiyâ
Balıdur anuñ çü zehr-i telḥ u [...]

581

İhtirâ'

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Çeşmi uyurlanur ḥarâmî ola
Gerdeninde qaşı kemend-i belâ
- 2 Yaḥo ' uşşâkı kanını çok içüp
Qan dutan ḥastedür ki yata qala
- 3 Yaḥu evvel sipâh-ı ḥüsnine kim
' Asker-i ehl-i ' aşqdan dil ala
- 4 Leylâ-yı zülfi ideli Mecnûn
Reşk iderler cünûnuma ' uqalâ
- 5 Hoş kerâmetlü zülfi qulları kim
Her birine hezâr dil aşıla
- 6 Ağzı olmuş Ricâl-i Ğayba re'îs
' Aql u cân u dilüm aña budalâ
- 7 Ara yirde miyânı kim oldı
Şâre minhu ḥayâluḥü bedelâ

- 8 İder aġyâruma vefâ baña cev
Dûna bâl olur ehl-i fazla belâ
- 9 ‘Ahd ü vaşl itse hicr ider dâyim
‘Ahd-i hicr itse kim bulur nüh qalâ
- 10 Hicri öldürdi çeşmüm eşk ile yur
Nâlem üstümde şu şalâsı ola
- 11 Oldı dîvân-ı Muhyî hırmen-i fazl
Hûşe-çîni ola niçe fuzalâ

582

Diger [İhtirâ‘]

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Hâli tohm-ı maħabbet olmuş ola
Çü gören anı ‘âşık ola qala
- 2 Özge gülşen cemâli gülşeni kim
Yaz u kış her gün anda gül açıla
- 3 Lebleri lezzetinde hayrân dil
Karışupdur çü şîr kıand ü bala
- 4 Şeb-i zülfin bulup dil ü cân dir
Leytenâ şâre ‘ömrünâ leylâ
- 5 Oldı dil şâh-bâz-ı dest-âmüz
Tâ o şayyâd anı eline ala
- 147b 6 ‘Âdet itmiş o hîleger âhû
K’aldayup avcısını şayd kıla
- 7 Haṭṭıyile cihândan uşansam
Ṭañ mı bûy-ı fenâ virür o gül-âb

- 8 Yok çü ağz u biline būs ü kenār
Anlaruñ gibi ağz u bil yok ola
- 9 Deheninde kim itdi cānumı çün
Lebin andan bedel virürse n'ola
- 10 Ağzum ağzı hayāliyile şadef
Her bir açduqça niçe dūr saçıla
- 11 Oğudup 'aşq Muhyiye eş'ār
Irladup didürür yelā yeleşā

583

İhtirā'

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Alnı aq kaşı kara çeşmi ala
Tañ degül ger göz qarardup 'aql ala
- 2 İki kaşı āsmān-ı hüsnde
İki 'ide iki mäh-ı 'id ola
- 3 Gülşen-i hüsni 'aceb kim gülleri
Āh-ı 'aşık yādıyile açıla
- 4 Gün yüzinde gül-ruhı her dem tarī
Korqar idüm kim o gül günden şola
- 5 Nice reyhān zülfi k'anda açılup
Ter-benefşe halkı hep hayrān kıla
- 6 Ağzı çün ğavvāş-ı 'ummān-ı hüsün
Tañ mı ger aña dalup dürler bula
- 7 Pür-ni'āmken süfre-i hüsni komaz
Ne yiye kimse ne hod zelle ala

- 8 Tañ mı kaçsa ben du' âcısından ol
Kanda kim olsa du' â gelmez belâ
- 9 Muhyî dîvânıyla çekdi h'ân-ı fazl
Ehl-i fazl ü ehl-i 'aşka hep şalâ

584

Dîger [İhtirâ']

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Bir ruḥı gül bir ruḥı da mihr ola
Tâ bu mihre qarşu ol gül açıla
- 2 Muşhafı ḥüsni 'aceb kim misk ile
Anda nev âyât her gün yazıla
- 3 Ağzı yanında zenaḥdânı anuñ
Kumkumadur kim o zemzemden tola
- 4 Süfre-i ḥüsniinde çok datlu ni' am
Anda söyler kand kanda bal bala
- 148a 5 Nâfe-i zulfine esdükçe şabâ
Misk uvağı saçılup beñler ola
- 6 Beñleri çokluk sipâh-ı Çîndür
Tañ mı ger ḥüsni iline dağıla
- 7 Kâmeti olmuş elif ebrûsı nün
Dâyimâ ger anda ân olsa n'ola
- 8 N' için örter tal' atın halk oldu çün
Bağmağ için kim bakar 'ibret ala
- 9 Şi' r-i 'aşk-âmizi şeydâ Muhyînüñ
Haşre dek 'âşıklara tuḥfe kıla

585

Nazîre-i Şeyhî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Eylere m la' li hayâlin çün gözüm giryân ola
Şoĥbet-i mey ĥüb olur şol vaĥt kim bārân ola
- 2 Her kaçan kim ruĥlarıyla zülfini ' arz eyleye
Mihir ü meh ser-geşte olup ebr ser-gerdân ola
- 3 Ay yüzi ĥüsni çü zâhir gün gibi n'eyler delîl
Kim bedîhî olana ĥâcet degül bürhân ola
- 4 Narĥ iken cân u cihân aĥzına virmez anlara
Narĥı gözetmez şatan bazarı çün pinhân ola
- 5 Düzd-i şeb-revdür saçı kim yakmaĥa dil şehrini
Dâmeni altında her şeb âteşi pinhân ola
- 6 Kaşınıñ yasını ĥurmaĥla beni ĥorĥutmasun
Ĥayırur mı tîrden kendin o kim ĥurbân ola
- 7 Gül yüzi vaşlıyla ĥandân itse gül gibi bizi
Niçeye deñlü dilümüz ĥonçe gibi ĥan ola
- 8 Tañ mı geldükçe ĥam u derdi dile yansa dilüm
' Âdet olmış od yanar şol yerde kim mihmân ola
- 9 Muĥyiyâ ' aşık ĥatında her dile yok i' tibâr
Mu' teber oldur ki mir' ât-ı ruĥ-ı cânân ola

586

Nazîre-i Diĥer [Şeyhî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ĥâkümün üstinde âhum ebr-i ser-gerdân ola
Yaĥdura bārân-ı raĥmet her kaçan giryân ola

- 2 ‘Aşqum odı ebrüm üstine çıkup pür-nür ola
Şanmañuz kabrümde hâk altında ol pinhân ola
- 3 Şunmağičün bâde-i ‘aşq ile pür-peymâneler
Haşre dek hâkümde çoqluğ lâle-i nu‘mân ola
- 4 Sâķī-i bezm-i ezel bir cām şundi cānuma
Kim ki datsa cür‘asından tâ-ebed sekrân ola
- 5 Nice hayrân kalmasun mâhiyyet-i ‘aşq ile ‘aql
Kim o ki yanar odına çeşme-i hayvân ola
- 148b 6 ‘Āşıķuñ her bir günü ‘aşq ile aña ‘iddür
Her gün ol qurbân u cân bulup yine qurbân ola
- 7 ‘Aşq ezelden şöyle hayrân itdi ben şeydâyı kim
Hayretüm her gün duyarsa tâ-ebed hayrân ola
- 8 Her kaçan ‘âlemde esse gird-bâdı âhumuñ
Yidi kat yir cümle nüh gerdün gibi gerdân ola
- 9 ‘Aşq ölmezden öñ aldı Muhyî cânın tâ ecel
Doymadan âsânlük ile vâşıl-ı cânân ola

587

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Göster yüzüñ ki alnuña bedr ay gulâm ola
Gün ḥaddüñe kenîzek-i ḥurşîd-nâm ola
- 2 Cânlar fedâ o bezme ki şem‘i ruḥuñ olup
Sen anda sâķî iki lebüñ nuḳl-i cām ola
- 3 Ey ḥüsn şâhı zülf-i perişānuñ eyle ‘arz
Tâ her kılına sünbül-i reyḥân gulâm ola

- 4 Başdan ayağa neñ var ise hep güzel velî
 ˆ Aşķ ola çeşmüñe vü lebüñe selâm ola
- 5 Bezm-i hüsünde olsa ruħuñ zülfüñe qarîn
 ˆ Tañ mı ki bezme şemˆ yaķarlar çü şâm ola
- 6 Çün Kaˆ be-i cemâlüñe zemzem lebüñ ne tañ
 Ebrâra ger şifâlu şarâb u taˆ âm ola
- 7 Mesken idindi her ħam-ı zülfüñ hezâr dil
 Oldı sevâd-ı aˆ zam od irse şâm ola
- 8 Luţf it rakîbe qarşu baña qarşu buse vir
 İnˆ âm ola baña vü aña intikâm ola
- 9 Zülfüñ ħarîrini dil umar câme idine
 Olmaz çü câme ħayruña sevdâ-yı ħâm ola
- 10 Oldı ħaţuñ yüzüñ mehine hâle miskden
 Tâ ħüsn-i talˆ atüñ anuñ ile tamâm ola
- 11 Ĥatm itdi ħüsn-i yâri ħaţı çünki Muħyiyâ
 Vaşf-ı ħaţ ile saña da ħatm-i kelâm ola

588

Nazîre-i ˆ Atâyi

mefˆ ulü fâˆ ilâtü mefâˆ ilü fâˆ ilün

- 1 Şehler ħul oldılar saña devlet hemîn ola
 ˆ Âlem muşahĥar oldı saˆ âdet hemîn ola
- 2 Ebrü vü çeşm ü ħâl ü ħaţuñda kemâl-i luţf
 Maˆ nâ-yı ħüsne var ise şüret hemîn ola
- 3 Sen şâh-ı ħüsne oldı sipeh cümle ehl-i ˆ aşķ
 ˆ Kaldır livâ-yı ħüsnuñi şevket hemîn ola

- 4 Nâr oldu mu^ç cizeyle egerçi Halîle gül
Haddüñ güli od oldu kerâmet hemîn ola
- 149a 5 Çeşmüñ siyâh-pûş olup ebrûñı tāk idüp
^çÖmrince secde üzre ^çibâdet hemîn ola
- 6 Varmaz dilüm kıtuñda der-âgûş kim şariḥ
Kıldum kemer bu kıdđi kinâyet hemîn ola
- 7 ^çAşkıñda hem-dem oldu ḥayâlüñ baña müdâm
Yoķ minneti vü fırķati vuşlat hemîn ola
- 8 Ben ḥāküñ itdüñ eşkini sîm ü yüzini zer
Üstâd-ı kîmyâya bu şan^ç at hemîn ola
- 9 Muḥyi-i ḥaste cân viriyor anı görmege
Gel şimdi bâri vaķt-i ^çinâyet hemîn ola

ḤARFÜ'L-YÂ'

7 [Kaside]

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 'Aşkunâ şayyere'ne'l-'abde li Mevlâ Kureşî
Kureşinün yaraşur bendesi ola ceşî
- 2 Yig gelür ben kulına salţanat-ı dünyâdan
Olmağ ol şâh-ı hüsün işigi cârüb-keşi
- 3 Tâğ-ı Kısraı şikest eyledi hacletle hemân
'Aleme 'arz-ı cemâl eyledügi gibi kaçı
- 4 'Arızı âbı tuhür ile söyüdi fi'l-hâl
Âteş-i Fars ki biñ yıldı yanardı ulaşı
- 5 Tıfl-ı meh-pâre iken söyleyüben mâh aña
Avıdurdı beşigünde o sa' âdetlü başı
- 6 Gün gibi zâhir iken mu' cizesi ehl-i 'inâd
Balçık ile sıvamağ kaçdın iderler güneşi
- 7 Yağuban şer' i çerâğın eridüp itdi revân
Ehl-i küfrün yüregi yağın idüp gözi yaşı
- 8 Eyledi yirleri vü gökleri pür-nür tamâm
Gerçi Baḥâda tulü' itdi o şems-i Kureşî
- 9 Olmaz idi kamu zerrât-ı ḥalâyık zâhir
Toğmasa 'âlem-i kevne o sa' âdet güneşi
- 10 Enbiyâ zümresinün ḥâtemidür anuniçün
Kodı ḥâtem gibi ol sinesinün üzre taşı
- 11 Şem' olupdur fuğarâyile mesâkîne kamu
Karañu şebde meh-i tal' at-ı ḥuşîdveşi

- 12 Luṭf u iḥsânlar ider ḳahr u isâ 'et idene
Enbiyâ vü rüsülün ekremidür hem yavaşı
- 13 Çekdi kûyına ḥayâl-i ruḥı vü zülfi bizi
Şevḳiyile gezerek külli ğadât u 'îşı
- 14 Kûyına aç gelüp olduḳ o kerîme mihmân
Umaruz maṭbaḥ-ı ḥâşından anuñ nân u aşı
- 15 Âb-ı luṭfi umaram yuyup aĝarda yüzümi
Olmışam gerçi zünüb ile siyeh-rû Ḥabeşî
- 149b 16 Şalavât ile du'âdur bu gedâ muḥlişinüñ
Varduĝınca o şehün işigine piş-keşi
- 17 Şâyed ol mihr ü ḳamer ṭal' at ide 'arz-ı cemâl
Muḥyî gerdün gibi kûyın dolaşıĝör dolaşı

8 [Kaside]

Dîĝer

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Sevdi dil bir yüzi ḥurşîd güzel mâhveşi
Kim yüzün görse toĝar başına devlet güneşi
- 2 'Âşığı cânını bülbül dilini dâĝ eyler
Ruḥ-ı pür-ḥâliyile sürḥ gül-i lâleveşi
- 3 Ḥüsnini Ḥazret-i Ḥaḳ ḥalkına izhâr itdi
Ṭal' atında o mehün şüret idüp göz ü ḳaşı
- 4 Rûz u şeb dilde ḥayâl-i ruḥ u zülfi çü müdâm
Cân gözi nâzır aña külli ğadât u 'îşı
- 5 Teşneyem vaşlı zülâline anuñ hicrinde
Arturur rûze-i hicri aña dâyim 'aşaşı

- 6 ‘Aşkı itdi dili pür-hûn iki çeşmi pür-eşk
‘Āşık oldur k’ola ‘aşkına güvâh içi dışı
- 7 Eyledük ‘aşkumuz ol şâh-ı şefî‘a çü şefî‘
Umaruz gide ğam u hem gele şādī vü hoşı
- 8 Avladuk ‘aşk ile şuyı bıñar başından
Enbiyâ çeşmelerinüñ kamu oldur çü başı
- 9 Sevmeyen tãġī o şâhı nice baġrı taşdur
Hüsñ ü hulq itmiş iken ‘aşık aña tãġı taşı
- 10 Zulmet olmuşdı ðalâetle kamu rüy-ı zemîn
Oldı pür-nür toġaldan o hidâyet güneşi
- 11 Çâr-yâri o şehün çâr-vezîr oldı aña
İtdiler cümle cihân mülkini ıslâh beşi
- 12 Baħr-i mevvâcdur ol anuñ için her şeb ü rüz
Mevc-i deryâ gibi aqmaqda anuñ gözi yaşı
- 13 Halk olınmışken anuñ için dü cihânuñ ni‘amı
O doynca yimedi arpa unından lavaşı
- 14 Yidüġi loqmalaruñ her birisi küçük iken
Yimedi hiç o toquz loqmadan artuq aşı
- 15 Teşne iken lebine âb-ı hayât itmedi meyl
Câm-ı mergi dileyüp oldı anuñ cür‘a-keşi
- 16 Aña müştâk iken eflâk ü cinân itdi teni
Taybede merqadanı maġrib o şems-i Kureşî
- 17 Muhyî kuyına varup eylese ħ‘âb-ı râhat
Bister olsa aña topraġı vü bâlîn taşı

9 [Kaside]
Nazîre-i Şeyhî

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

- 150a 1 Çün oldı ' adem dehr binâsınuñ esâsı
Bu dâr-ı fenânuñ nicesi ola beķâsı
- 2 Bu dehr evi dîvârına dayanmaya ' âķil
Nâ-geh yıķıla üstine çün köhne binâsı
- 3 Çeşm-i ĥired ile baķan insâna görünür
Ĥâşâķ ü örümcek aķı arzı vü semâsı
- 4 Döndükçe nüĥ eflâķi benî Âdemi her gün
Dâne idüp ögütmede her biri recâsı
- 5 Arzı ne ' aceb çok yiyici doymaz imiş
Her dem niçe biñ mürdelerün laķmi ĥidâsı
- 6 Şunmaķdadur eflâķ ile ĥalka şeb ü rüz
Her demde ŧolu zehr ile ŧâs üstine ŧâsı
- 7 Şiĥĥat yüzini nice göre ĥasteleri kim
Tiryâķ yirine dolu sem' dâr-ı şifâsı
- 8 Sem emseminün şoñı devâsı ķaruşuķdur
Dâyeyle şoñında ulaşuķdur aña vâsî
- 9 Ummaya devâsından anuñ derde ĥired sūd
Od oldı yaķar ' aksi ĥibi cümle devâsı
- 10 Leyli vü nehârı anuñ envâ' -ı meķirde
Râĥat ķomaz âdemde belâsı vü ķazâsı
- 11 Degmez keder-i şâm leyâlî-i firâķa
Eyyâm-ı vişâlinde olan şubĥ-ı şafâsı
- 12 Her lezzet ü ' işinde hezârân elem ü niş
Her şâdî vü ' ursunda ' adedsüz ĥam ü yası

- 13 Nā-dānlara tiryāki vü dānālara zehri
‘Ayb ehline bālı hüner ehline belāsı
- 14 Hāk itmede ehl-i hevesi rāh-ı talebde
Dāyim anı virmekde yile bād-ı hevāsı
- 15 Çün kayd ü ta‘ alluḡla urur gerdene zencir
Sulṡānı esir oldu vü āzāde gedāsı
- 16 Bir eski ḡaṡiri daḡı olmazsa gedānuñ
Ne ḡam dōṡek örti yiter arz ile semāsı
- 17 Bu ḡacet evinde kiṡi çoḡ nesneye muḡtāc
Hırṡ ile olur faḡrı ḡanā‘ atla ḡināsı
- 18 Bu mezra‘ ada çoḡ ekilür toḡm-ı ḡam u derd
Eṡk ile šuvarmaḡla olur neṡv ü nemāsı
- 19 ḡam desti šunulmuş uzanup cānuñ odur kim
Çāk olmayuban ḡurtula dāmān u yaḡası
- 20 Yay olup atar tır-i ḡazāyı felek-i ḡam
Pervāsı yoḡ anuñ ki siper oldu rızāsı
- 21 İmrendireyin ḡalkı diyü pıre-zen-i dehr
Tebdıl ider çār-füṡül ile libāsı
- 150b 22 Dānā taleb itmez zen-i dūnyāya nikāḡı
Dūnlarla erāzille çü küfv oldu oḡāsı
- 23 Yoḡ sūd kemāl ehline dūnyā-yı deniden
Dānālaradur cevri edāniye vefāsı
- 24 ḡurbet yiridür Muḡyiye dūnyā degül anda
Çün cān u dili bülbul ü tūṡisi yuvası
- 25 Maḡbūsdur ol bülbul u tūṡı bu cihānda
Dām oldu zemini vü ḡafes oldu semāsı

589

Nazîre-i Şeyhî

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Seni hüsn itmiş ey cānān güzeller ' askeri cānı
Bu gün sensin liyāqatle serîr-i hüsn sulţānı
- 2 Gel ihyā kıl güzeller ' askerini ey şeh-i hūbān
Ki sulţānsuz olan ' asker hemān tendür ki yoğ cānı
- 3 ' Aceb mi itse zülf ü tal' atun ' aşđ ehlini hayrān
Ki cem' oldı şeb-i yeldāyile nev-rüz-ı sulţānı
- 4 Lebün şāhı içer geh zulm ile ' aşıkларуñ kıanım
Gehî cānlar virüp göstermede zulm-i peşimānı
- 5 Urursın her şeker leb leblerine mühr-i hāmūşı
Kaçan içseñ şeker-ħandeyle la' l-i şekker-efşānı
- 6 Ğubār-ı ħaţtuñ o zülfün şebinde nice oğurduğ
Ger olmasaydı ruhsāruñ anuñ şem' -i şebistānı
- 7 Beni vuşlat güninde giryeden men' itme karşında
Yuyayın levħ-i dilden ço ğubār-ı şām-ı hicrānı
- 8 Hemîşe bağrı dāđ olup esîr-i ħār-ı ğam olsun
Cemālün görüp eken lālezār ile gülistānı
- 9 İdelden ' aşđ hüsnün gülşenine Muħyîyi bülbül
Hemîşe şevđ ile gül gibi çāk eyler girîbānı

590

Nazîre-i Diğer [Şeyhî]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Semā'-ı hüsn devr itdükçe bir meh zeyn ider anı
Bu gün sensin yüzi ağ alnu açuğ māh-ı tābānı

- 2 Virürler cân dil ile cümle-i halk-ı cihân saña
‘ Aceb kaçgı sa‘ âdetmendüñ olasın ki cânanı
- 3 Yüzüñde ağzuñuñ rüyı dür ü la‘ li unutturdı
‘ Aden lülü-yı lâlâsiyile la‘ l-i Bedağşanı
- 4 Bulup aķ gerdenüñ üstâd-ı gerdün devr-i ‘ âlemede
Harîr-i zülfüñe mäsüre-i ‘ âc eylemiş anı
- 5 Dili gönderdüğümde hıdmet için küyuña her gâh
Gidişde sür‘ at ü gelmekdeki eglenmedür şanı
- 6 Çü hüsñüñ Mışr-ı şanı eşküm aña Nîl-i şanıdır
Kenârını bu Nîlüñ seyr kııl ey Yūsuf-ı şanı
- 151a 7 Yüzüm altunına ur kebkebe ile keşşüñüñ sikke
K’ola her kebkebüñ naķşı yiri dîñâr-ı sultāñı
- 8 Raķîbüñ gözine karşı baña vir buse luţf eyle
Sözini ol la‘ inüñ diñleme kör eyle Şeytāñı
- 9 Cihānda Muhyîñüñ ārām-ı cânı sensin ey cânāñ
Anuñ hem bülbülisin hem gülisin hem gülistāñı

591

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün

- 1 Olupdur gözlerüñle kaçlarıñ ey hüsñ sultāñı
Senüñ dîvāñ-ı hüsñüñ zîneti çün devlet erkāñı
- 2 Çü dîvāñ-ı hüsñ bir āñ yaraşmaz sensüz ey cânāñ
Gelüp ey zînet-i dîvāñ müşerref eyle dîvāñı
- 3 İki zülfüñ ne hoş cādūlar imiş k’ itdiler teşhîr
İki haddüñ gibi mihr ü meh-i rağşāñ u tábāñı

- 4 Şebîh olmaqla mâh-ı nev kaşına sen şeh-i hüsnüñ
Felek tâc idinür başınuñ üzre dāyimā anı
- 5 Cemālūñde senüñ zülf ü ruhuñla küfr ü ĩmān var
Alur küffār andan küfri vü mü ’minler ĩmānı
- 6 Lebüñ dilden ayırdüñ giryeyile virdi cān miskin
Yazuğ kesdüñ memeden vaqtisüz ol haste oğlanı
- 7 N’içün benden kaçarsın yanuma gelmezsın ey cānum
Ta‘alluğ idegelmişken ten-i fersüdeye şanı
- 8 Firākuñ gicesine şabr āsān idi ‘uşşāka
Bulınsa rüz-ı ‘id ü vaşluña irişme pāyānı
- 9 İki dāmānını Muhyīnūñ itdi dest-i ğam şad çāk
Be-ğāyet pehlevāndur kırtarursa ger girībānı

592

Nazire-i Diğer [Şeyhî]

mefā‘ ĩlün mefā‘ ĩlün mefā‘ ĩlün mefā‘ ĩlün

- 1 Ruhuñda hālūñ itmiş zülfüñi hoş çetr-i sultānı
Şeh olmuş mülk-i Rūm u mülk-i Çine ol Hābeş hānı
- 2 İki şeh-zāde-i Hindī iki çeşm-i siyāhuñ kim
Düşüp Rūma iderler seyr her lahza gülistānı
- 3 İki gūşuñ dü-nīme bir şadef mi hüsn baħrinde
Yā hağ mı gülleri mi kim bitürdi hüsn bustānı
- 4 Dehān-ı müstedirūñ şekliyimiş aħsenü’l-eşkāl
Yiterdi baña ‘ömrümde göreydüm bir nağar anı
- 5 İki kıardaş şanıdur leblerüñ şunsañ bu mecrūħa
Ki bende çoğ cerāħat var ki diñmez birinüñ şanı

- 6 Görelden dür dişüñ ‘ummân olupdur çeşm-i giryânum
Düri hâşıl ider ‘ummân o hâşıl itdi ‘ummânı
- 7 Şanur kim şu yüzinde eylemiş zencîr bād-ı şubh
Gören şâfî yüzünde dağılan zülf-i perişanı
- 151b 8 Dil ü cān pāresisin ey ciger gūşem velî kārūñ
Hemān şad-pāre itmek tiġ-ı ‘aşk ile dil ü cānı
- 9 Cemālūñ bāġına hoş kumrî-i bülbül-nevā Muhyî
İdersūñ sâ‘ idūñle boynına ger tavk-ı erzānı

593

Nazîre-i Diğer [Şeyhî]*mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün*

- 1 Ne tañ karşıñda hayretle virürse ehl-i dil cānı
Çü zāhirdür cemālūñde kemāl-i şun‘ -i Yezdānî
- 2 Ruġūñ şāhı ne hoş giymiş libās-ı āl-i ‘Abbāsı
Meger fikr-i hılāfet eylemiş ol hūsn sulţānı
- 3 Metā‘ -ı hūsnūñi vezn itmek için oldu kudretten
İki kaşuñla iki keffeli mizān-ı Yezdānî
- 4 Yüzüñe beñlerūñle çok meges üşmiş dağılmaz hîç
Şalarken iki zülfüñle şabā iki meges-rānı
- 5 Hoş itdi ‘aşk çeşmüm merdümin hem-dem hayālūñle
Kerāmetle periyile idüpdür mūnis insānı
- 6 Olup peykān-ı tîrūñ merhem oldı riş-i dil rāġat
Velîkin korqaram kim jeng ide anı ciger qanı
- 7 Şuvarmazsan femūñden ‘āşık-ı leb-teşne virür cān
Nihān idüp mu‘atţal eyledüñ ol çeşme-i cānı

- 8 Halâş iderdi ğarķ-ı baħrden Hızr oñmaduķdur dil
K'rişüp Hızr-ı ğaţtuñ baħr-i ğamda itdi ğarķ anı
- 9 Fenâ câmını Muħyî nüş idelden 'aşķ bezminde
Şayar oldı sümümüñ cümlesinden âb-ı ğayvânı

594

Nazîre-i Dîĝer [Şeyhî]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 'Aceb mi çeşmi dâyim mihr gibi olsa nûrânî
Çü üsnededür alnı bedri eyler ğarķ-ı nûr anı
- 2 Ne hoş bîñisi kaşr-ı ğüsnde k'itmiş yed-i ğudret
İki tāk-ı zümürüd altına sîmîn sûtün anı
- 3 Çalışdum çok berât-ı ğüsniñüñ ğaţtı oķunmaz hiç
Ĝubâr şakk-ı müşevveş ğaylice ol ğaţ-ı dîvânî
- 4 Lebi vü zülfi olmış cānlara vü dillere maħşer
Birinde ğaşr-i rûĝânî birinde ğaşr-i cismânî
- 5 Şadef aĝzın açup 'ummānı ğüsniñde ider ğande
İdüp ben girye yaĝsa eşķümüñ bārân-ı nîsānı
- 6 Gidüp benden gelem yine dimesine inanmaz dil
Ki ğitse 'ömr ayruķ gelmedür cānı gibi şānı
- 7 Dili kūyına göndermekdeyem rûz u şeb eksiksüz
Olupdur ol baña düşdüķçe ğidmet ğidmet oĝlanı
- 8 Benümçün ol vefāsuz ayruĝa virsin dilin dirmiş
Ĝörinmez çeşmüme illâ o yârüm ayruĝı ğanı
- 152a 9 Uzun uzaķ reh-i 'aşķında Muħyî çekdi çok zaħmet
Belürmezdi biri ol rāĝat-ı rûĝ olsa pâyānı

595

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Şatarmış cânâ ol cânân leb-i la' lin hoş erzânî
Hemân bir bûsesin iki cihâna şatsa erzânî
- 2 Leb-i cân-bağş u hüsn-i fâyıķ ile ol muşavver rûh
Olupdur hoş Mesîhâ-yı zamân u Yûsuf-ı şânî
- 3 Cemâli mescidinde oldu aķ bînisî kudretden
İki mihrâb arasında sirâc-ı sîm-i Yezdânî
- 4 Ne dem kim yâd idem bezmümde ol şem' -i dil-efrûzî
Dilümde dūdlar peydâ olur âteş dutar cânı
- 5 Şanevbervâr şad pâre dilüm var tîğ-ı ' aşķ ile
Ki her bir pâresinde var anuñ bir tîr-i peykânı
- 6 Şarâb-ı vaşl yok mı sâğar-ı devrânda yaħud ol
Benüm devrümde mi ancak şunar hūn-âb-ı hicrânı
- 7 Niçe bir dâğ-ı hicri sînede örtüp idem pinhân
Mecâlüm ħalmadı ħâk ideyin köhne girîbânı
- 8 İçeydüm ħana ħana ħar raķîbüñ ħanıñı meyveş
Virürdi cismüme ħuvvet olurdu rûh-ı ħayvânî
- 9 Kim oldu Muħyî eşķ-i dîdesinde cüst ü cū itmek
Bu seyl-i ħam cihândan aldı gitdi nâ-gehân anı

596

Nazîre-i Ĥafî

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

- 1 Dil mezra' ma ekmiş idüm toħm-ı emânı
Ekl itdi belâ zâğları bitmeden anı

- 2 Her dâğ ki ‘aşk ile kıodum sîne-i rîşe
Tîr-i ğam u endûh nişân eyledi anı
- 3 Dökdükçe gözüm eşkini dil nâleler eyler
Tañ mı çü od eyler şu döküldükde fiğânı
- 4 Āhum oķı varur ħamel ü şevre felekde
Anda görünür çeşme şafaķ her biri kıanı
- 5 Pür-ħâr iki bâğ-ı belâdur iki çeşmüm
Her birisinüñ ħûn-ı ciger âb-ı revânı
- 6 Varup güneşüñ çeşmine āhum odı dūdı
Çeşmüm gibi eyler oda ħûn-âbe-feşânı
- 7 Bu ğamzede taķrîr ideli sūz-ı derûnın
Ağzı yanar od oldı aña şu‘ le zebânı
- 8 Yazduķda kıalem vaşf-ı ruħ-ı zerdümi oldı
Şafrâdan iki şaķ dili anuñ daħı ânı
- 9 Nâm ile nişân itdi nişân tîr-i belâya
Muħyîyi hoş ol kim yok anuñ nâm u nişânı

152b

597

Nazîre-i Dîger [Ĥafî]*mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün*

- 1 Yokdur büt-i Çînüñ dehenüñ gibi dehânı
Ger olsa da sūdı ne çün olmaya zebânı
- 2 Kimdür ki seni göre saña virmeye cânın
Ol kimse meger mürde ola olmaya cânı
- 3 Bâzâr idesün diyü dükân-ı güher açup
Çeşmüm dür ü la‘ liyle bezer rûy-ı dükânı

- 4 H̄ayrān u zebūn itdi kemān-keşleri aşuñ
Ne çekdi biri ne çeke ol saht kemānı
- 5 T̄urfe dehenūñ var ki o kim h̄içden ammā
Vardur h̄iredūñ anda daı yine gūmānı
- 6 Ger olmasayidi keremūñ kim bilür idi
Var idügi nāzūk tenūñūñ m̄uy-miyānı
- 7 H̄atuñla lebūñ āb-ı h̄ayātın añup alar
Gördükçe gözüm sebzeyile āb-ı revānı
- 8 Aş odiyile s̄ine tenūrın iderem germ
Tā kim bişürem anda seg-i kūyuña nānı
- 9 Aşuñ dil-i Muhyīyi idüp kān-ı cevāhir
Nazmıyile pür-gevher ider gūş u dehānı

598

Nazire-i Diğer [Hafı]*mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün*

- 1 Bülbul gibi itsem n'ola aşuñda figānı
Gül vatı gibi t̄iz geçer h̄üsnūñ avānı
- 2 Niçe ideyin āh u figānı lebūñi şun
Tā mühr idem ol h̄ātemūñ ile bu dehānı
- 3 Dil pāreleriyle vü gözüm yaşıyile gör
Berg-i gül ü lāleyle aan āb-ı revānı
- 4 Bahtum şanur isem ruhuñuñ h̄ālını tañ mı
Bahtum gibi rüz u şeb oda yanma çü şānı
- 5 Her dem niçe biñ dil olalı mekr ile zülfūñ
Her dil k'ola güm andan ider issi gūmānı

- 6 'Ömrümce du'âlarla hadengün diler idüm
Hayfâ ki du'â oqları bulmadı nişanı
- 7 Fersûde tenüm üzre serüm bâr-ı girândur
Ruhuñda koyayın yire bu bâr-ı giranı
- 8 Urduqda dile tîguñı âh itse 'aceb mi
Oda şu koyıcaq çıkar anuñ çü duhâni
- 9 Muhyî gice gündüz çü hayâlünle sühanda
Gayrılara hiç açmaz olupdur o zebanı

599

Nazîre-i Diğer [Hafî]

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

- 153a 1 Sevdüm yine bir şivesi çok şüh-ı cihânı
Bir gamzesi biñ cân alıcı âfet-i cânı
- 2 Bir aldayıcı pârelere şalıcı fettân
Bir va' de-i vaşl eyleyici kavli yalanı
- 3 Sırrum dimedüm kimseye gönlüm dimek ister
Zîr-i leb ile teng dehânına nihânı
- 4 Söylerken aña süz-ı derûnum oda yandum
Tañ mı çü yaqar şem' i oda kendü zebanı
- 5 Cân bāğına ağızı aqıdur âb-ı hayâtı
Ol âb-ı revānuñ kadidür serv-i revānı
- 6 Zeyn için anı haddi vü zülfiyle getürmiş
Meşşâta-i hüsn âyine vü gâliyedanı
- 7 Bir müyü ki vehm ile hayâle getüre 'aql
Olmışdur anuñ sâye-i mevhum miyânı

- 8 Virmez o miyândan kemeri ğayrı nişân hiç
Aḥsente nişânsuzdan o tuş virdi nişânı
- 9 Āyîne alup Muḥyî yanında ele itdi
Aña bir iken iki belâ-yı dil ü cānı

600

Nazîre-i Dîġer [Ḥafî]

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

- 1 Terk itdüm o cānānum için iki cihānı
Yıgdür kişiy e iki cihāndan daḡı cānı
- 2 İki ruḡıdur ḡüsn semāsında meh ü mihr
Kim rüşen ider her biri çeşm-i dü-cihānı
- 3 Tıfl iken idüp dām-ı belâ ' aşqını ḡalka
Şayd eyledi ol pîr olası pîr ü cevānı
- 4 Bizden neyiçün eyler idi kendüyi pinhān
Uġurlamasa cānumuzı düzd-i dehānı
- 5 Ebrūsını saḡt eyledi serd āhı raḡîbüñ
Tañ mı çü ider serd hevā saḡt kemānı
- 6 Şatduḡça metā' -ı dilümi aña ider red
Beñzer ki olur zāhir aña zaḡm-i nihānı
- 7 Ol serv-i revān ' ömr-i ' azîzümdür anuñ çün
Yanumda ḡarār eylemez eyler güzerānı
- 8 Her gün aḡıdur āb-ı revān çeşmüm umar kim
Bir gün ide ser-menzil anı serv-i revānı
- 9 Ten dūr ise andan dil ü cān zülf-i lebinde
Fürḡatde yiter Muḡyîye vaşl-ı dil ü cānı

601

Nazîre-i Diğer [Hâfî]

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

- 1 Şunsaydı lebi rûze-i hicrinde nihânı
Bozaydum o helvâyile ben ol ramazânı
- 153b 2 'İd olsa günüm ay yüziyile elin öpsem
Bayramlaşam diyü bahâne idüp anı
- 3 Râhını şular eşk-i revâniyile çeşmüm
Karşulayu gitdükçe dil ol serv-i revânı
- 4 Ol şâh-ı hüsün burc-ı şeref mâhı olaldan
Şems-i felek ister ki ola taht-ı revânı
- 5 Yâ târ-ı harîr ü yaĥo zülfinden anın târ
Yâ rişte-i cândur var ise müy-miyânı
- 6 Hızr-ı haţına aĥzı virür âb-ı Hızırdan
Zîr-i leb ile ĥande-i pinhânla nişânı
- 7 Her dem sürer iki ruĥına 'âşıkı kanın
Her biri müdâm anuñ içün aĥmer-i kanı
- 8 Dilde ruĥı nâriyle yanan şem' -i maĥabbet
Yandukça fetîl eyleyelüm rişte-i cânı
- 9 Muĥyî bu ma'ânîye kemâl olmadı kâdir
Gerçi ki dimişler aña ĥallâĥ-ı ma'ânî

602

İhtirâ'

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 İdeydi 'avd pîride cevânî
Zamân-ı zülde 'izz ü kâm-rânı

- 2 Ferahdan soñra öldürmezden öñ ğam
Yine ‘ avd eyleyeydi şādmānı
- 3 Çıķıcaķ cümle maķşūdāt elden
Ele gireydi yine hep emānı
- 4 Biri qalmazdı hergiz yine bāķī
Teĝayyür üzredür çün devr-i fānī
- 5 Qamusından olalum fāriĝü’l-bāl
Geçe rāhatla tā ‘ ömrün qalanı
- 6 Ne birin isteyelüm ne qaçalum
Muqadder her birinün çün zamānı
- 7 Fenā cāmın içelüm bezmümüzde
İdelüm cām-ı meclis dāyim anı
- 8 Bekā ender-fenāya ceħd idelüm
Bulavuz tā ki ‘ ömr-i cāvidānī
- 9 Dalagör Muhyī vaħdet baħrine kim
Olupdur ol dūr-i ‘ aşķuñ mekānı

603

Dīĝer [İhtirā‘]

mefā‘ ilün mefā‘ ilün fe‘ ulün

- 1 Mübārek vaqtdür vuşlat zamānı
Deger yüz biñ yıl anuñ her bir ānı
- 2 Olupdur ‘ aşıķa cennet cihānda
Hemān ma‘ şūķına vuşlat mekānı
- 154a 3 Ne hoş cennet mekān-ı vaşl līkin
Hulūdı yoķ degüldür cāvidānī

- 4 Zamândur adı vaqt-i vuşlatuñ lîk
Geçer ‘ömr-i ‘azîzüm gibi ânî
- 5 Güzeller hüsni de vuşlat gibidür
Ġurürü yoq velî azdur zamânı
- 6 Vişâlüñ nâ-gehânî devlet adı
Firâkuñ da kazâ-yı nâ-gehânî
- 7 Şeb-i vuşlat geçicek ‘âşık eyler
Düşünde beglüge teşbîh anı
- 8 Virür bâda hevâyı vaşl ile âh
Güzeller zülfi gibi hânmanı
- 9 Sü’âl-i vuşlat itme Muhyî bî-vaqt
Cevâbı olmaya tâ *len terânî*⁶⁹

604

Dîger [İhtirâ’]

mefâ’îlün mefâ’îlün fe’ülün

- 1 ‘Aceb cem’ eylemişsin hüsni ü ânı
Ki yüzüñ bir gören âşüfteñ ânî
- 2 Ne hoş burc-ı şerefdür tal’ atıñ kim
Hemîşe anda mihr ü meh kırânı
- 3 Gözüñ cādūsı gamzeñle ider sihr
Saña teşhîr için halk-ı cihânı
- 4 Hüsünden sen güzeller şâhı maqşûd
Sipâhuñ olmağıçündür kalanı
- 5 Lebüñ kumrî-i gūyâ-yı hoş-elhân
Kadüñ servinde itmiş âşyânı

⁶⁹ Kur’an, A’raf (7)/143.

- 6 Zebānuñ ehl-i ‘aşkına cihānuñ
Cihān bülbüllerinüñ tercemānı
- 7 Senüñ hüsnuñ gibi ‘aşkımda kāmıl
Firākuñla geçer hayfā zamānı
- 8 Öürsem hasretüñle hāküm üzre
Bitüp ney haşre dek ide figānı
- 9 Dile Muhyîye hicründen emān kim
Yüzüñ görünceye dek kıoya anı

605

Dıger [İhtirā‘]

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

- 1 Cemāli ‘ālem-i cān gülsitānı
Lebi kıumrî vü bülbüldür zebānı
- 2 İki haddi iki verd-i cihāndur
Cemālin özleyüp kıomış cinānı
- 3 Yüzini sünbül ile fülful-i hāl
İdüpdür Rüm ili Hindüsitānı
- 154b 4 Dehānınuñ çü nef‘i yok bize hiç
Cihānda yok dutalum bizde anı
- 5 Dehānı yok ise şirîn lebi var
Dilā şükr eyleyüp hoş gör olanı
- 6 Lebi şirîn iken şehd ü şekerden
Hoş içer datlu datlu acı kıanı
- 7 Şatarmış cāna her bir bñsesini
Kodum cān üzre ben iki cihānı

- 8 Bedel bulmadı hâk-i pâyine hiç
Gözüm çok kuhlûñ oldu sürmedânı
- 9 Şağın Muhyî harâmî dîdesinden
Yanında dâyimâ tîr ü kemânı

606

Dîger [İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 1 Gözi olmuş cefâ iklîmi hânı
Lebi mülk-i vefâ Nüşîrevânı
- 2 Döker hûnî gözi ' uşşâkı kanın
Lebi virür şamuya tâze cânı
- 3 Harâmî çeşmi zülfini göricek
Hemân-dem zü'l-fekâr idindi anı
- 4 Lebi Nüşîrevânı buldı zülfin
Anı zencîr-i 'adl idindi ânî
- 5 Kenâr-ı bûs için biliyle ağzın
İdüpdür var iden yokdan cihânı
- 6 Miyânıyla dehânında gümân var
Kenâr u bûsı def' eyler gümânı
- 7 Kenâr u bûssuz bil ile ağzuñ
Cihânda nâmı var yokdur nişânı
- 8 Yakup çok cân u dil nâr-ı ruhında
Haş oldu 'âkıbet her bir duhânı
- 9 Şatar la'lin raqîbe biz dururken
N'idelüm Muhyî alanı şatanı

607

Dîger [İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ulün

- 1 Gözümi bezm-i ğamda eşk kanı
İdüpdür baña hûn şâdurvânı
- 2 Yağar yir yüzine her gün ğam u derd
Dutaldan âhum ebri âsmânı
- 3 Dil ü cân mülkinüñ şâhıydı ' aqlum
Gelüp ' aşk oldı şâhı sürdi anı
- 4 Toğuz eflâki on itdi çıqaldan
Semâya âteş-i ' aşkum duhânı
- 155a 5 Döyemez degme dil ' aşk âteşine
Olur qalbün anuñla imtiyhânı
- 6 Çekelüm derd-i ' aşkı geh ğamın gâh
Çü her bir devletün vardur zamânı
- 7 Kırar zencirin âhum ejdehâsı
Dutulmaz eşk-i gül-günüm ' inânı
- 8 Alaldan lezzetin câm-ı fenânuñ
Baña telh oldı âb-ı zindegânı
- 9 Yiter söyle bu gün her hâli Muhyî
Qo qalsun yârına dağı qalanı

608

Dîger [İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ulün

- 1 Çemen gül şâhınuñ olmış qonağı
Anuñçün lâleler qurmuş otağı

- 2 Sipâhîler gibi şaf şaf çiçekler
Şehûñ dîvânına beñzetdi bâğı
- 3 Durur dek bir güle zanbağ çemende
Şeh-i ezhâruñ olmuşdur şolağı
- 4 Riyâhın leşkeri beg borküyile
Dağınmışlardı sūsenden yarağı
- 5 Meger peyk-i şeh-i güldür benefşe
Etek bilde dutar elde nacağı
- 6 Çemende gül şehinüñ hizmetinde
Nesîm-i şubh-dem çapar ulağı
- 7 Gülüñ alın ider bülbül hikâyet
Benefşe âla dutmuşdur kulağı
- 8 Tolu gülşen yüzi berg-i semenler
Meger yağmış şehir anda kırağı
- 9 Bu hoş mevsimde ‘îş it Muhyî yoğsa
Kıalır lâle gibi bağruñda dâğı

609

Dîger [İhtirâ’]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

- 1 Ğam-ı devrândan isterseñ ferâğı
Ele al lâleveş dâyim ayağı
- 2 Olup sūsən şürâhî cām-ı nergis
Kurulmuş meclis itdi devr-i bâğı
- 3 Yağupdur lâleler bezm-i çemende
Zümürred sâklı la‘lîn çerâğı

- 4 Delürmiş ağzı açuk kıpğızıl gül
Güler şöyle ki birikmez dudağı
- 5 Etek bilde benefşe tob kaçurdu
Bulındı neyse bağlanmış ayağı
- 155b 6 Ne tañ olsa dimâğ-ı cân mu^ç attar
Şabānuñ tolu reyhāndur kucağı
- 7 Şabāya döymeyüp nāzük mizācı
Külermiş sūsenüñ andağ yañağı
- 8 Adum idüp iderdi seyr bāğı
Şu servüñ olmasa ayağı bağı
- 9 İren bezm-i bahāra Muhyî gibi
Ney ü defde kalur göz ü kulağı

610

Diger [İhtirā^ç]

mefā^ç ilün mefā^ç ilün fe^ç ulün

- 1 Uzatmış kol çenāruñ her budağı
K'eline lāleden ala ayağı
- 2 Yürüt ayağüñ ey lāle çemende
Şeh-i gül itmiş iken oturağı
- 3 Ağaçlar sāyebān hayme çiçekler
Kurup dutdı ser-ā-ser bāğ u rāğı
- 4 Gül ile gönçe-i zanbağ çemende
Güzellerdür açuk boynı kulağı
- 5 ^çArūsāne başın egse yaraşur
Gelincik çiçegi var al duvāğı

- 6 Dolu gömgök benefşe kıpğızıl gül
Hemân bîmâr-ḥâne dehr bâğı
- 7 Güc ile buldılar leyl-i ‘ademden
Yolunı lâleler yaqúp çerâğı
- 8 ‘Aceb mi bülbülüñ gülşende âhı
Virür yile gelen her gül budağı
- 9 Bir el ögürdi yu yüzüm fenâdan
Götür lâle gibi Muḥyî ayağı

611

Dîger [İhtirâ‘]

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

- 1 Qo varsun cân saña ey gül budağı
Ki şâḥ-ı gül olur bülbül konağı
- 2 Yüzüñde beñlerüñle dest-i kudret
Şaçupdur ter gül üzre misk uvağı
- 3 ‘Arūs-ı ḥüsnüñüñ iki ruḥ-ı sürḥ
Gül ile lâleden iki duvağı
- 4 Dehânuñ mîve-i bâğ-ı ‘ademdür
Ki ma‘mür itmiş ol vîrâne bâğı
- 5 Mesîḥâ-yı lebüñ şundukda tiryāk
İder şayruyı şağ u şayru şağı
- 6 Şaçuñdur leyl-i qadr ü tal‘ atunḍa
Yanar her bir ḥamında bir çerâğı
- 156a 7 Dönelden zülfüñe beñzer benefşe
Çiçeklerden hep artuqdur dimâğı

- 8 Dil itdi gūşe-i zülfünde ʿuzlet
Anuñ kevn ü mekândan var ferâğı
- 9 Olupdur bezmüne Muhyî çerâğı
Fetîl-i penbeyile sine dâğı

612

Dîger [İhtirâʿ]

mefâʿilün mefâʿilün feʿülün

- 1 Ağ alnında göründükde qar ağı
Karardı gözler oldı çok kırağı
- 2 Kaşıyla talʿ atında urdı kudret
Meh-i tâbâna ter misk ile dâğı
- 3 Ne raʿ nâ pür-şeker ter-berg-i güldür
Feminde nâzük ü şîrîn dudağı
- 4 Leb ü binisi bîni râh-ı cândur
O dar yol adı şeft-âlû şoşağı
- 5 Taʿ accübde kadınüñ servi üzre
Görenler rüy-ı zîbâsıyla bâğı
- 6 Gelüp lâle o gül-ruh şeh yolına
Gedâyîlük idüp dutar çanağı
- 7 Benefşe zülfine öykündügiçün
Burılmış dest-i kudretten kulağı
- 8 Aña özge ʿatâ zülfi kim anuñ
O ser-puş u kabâsı vü kuşağı
- 9 Ruhı şevkiyle her dem âh-ı Muhyî
Olupdur tekye-i ʿaşkuñ çerâğı

613

Diger [İhtirâ']

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

- 1 Ne hoş pür-jâle-i hat gün yañağı
Güneş tâbında durmazken kırağı
- 2 Anuñ datlu lu' âb u beñleriyle
Mümessek şîr ü hurmâ dur dudağı
- 3 Olup gül-ruhları ' aşkıyla lâle
Kâlender sînesine urdı dâğı
- 4 Şacı Leylâsı Mecnûnı benefşe
Anuñçün tağlar olmışdur durağı
- 5 Hacâletden güli vü lâleyi de
Kızardupdur anuñ iki yañağı
- 6 Dil-i dîvânemüñ pâ-bendi oldı
Olup zülf-i girih-gîri bukağı
- 7 Hevâyile düşüp ney hîdmetine
Kuşanmışdur niçe yirden kuşağı
- 156b 8 Didüm haddün şakın âhum yilinden
Didi yilden söyünmez gün çerâğı
- 9 Kıya bakup gözi dil kebgın avlar
Güzeldür Muhyî şeh-bâzuñ kıyağı

614

Nazîre-i Zülâlî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Haddün ü şîrîñ lebüñdür mürğ-ı cân eglencesi
Tûñîñüñ mir'ât u şekkerdür hemân eglencesi

- 2 Tâñ mı ben âşüfteñi zülfüñ hayâli eglese
Kim olur zencîr mecnûnuñ her ân eglencesi
- 3 N'ola geldükçe dil-i germüme gelseñ sîneme
Kim gelür hammâma olur câmekân eglencesi
- 4 Cânısın çün tenlerüñ kaçma revân 'ömrüm gibi
Cânsuz olmaz tenlerüñ mülk-i cihân eglencesi
- 5 Ser-güzeştüm diñle benden itme 'âr ey şâh-ı hüsn
Kim olur şâhuñ gedâ-yı kışsa-h'ân eglencesi
- 6 Üstüh'ânım kaldı hicrûñle itüñe at anı
Şâyed ola ol itüñ ol üstüh'ân eglencesi
- 7 Hâne-i dilde ğam u derdüñle cânum eglenür
Kim olur ev şâhibinüñ mihmân eglencesi
- 8 'Âşığı cevruñle pîr eyle vefâñ ile cevân
Hüsnuñ olsun dâyimâ pîr ü cevân eglencesi
- 9 Fürkatüñ derdi helâk eyledi çokdan Muhyîyi
Olmasa vaşluñ ümîdi her zamân eglencesi

615

Nazîre-i Dîger [Zülâlî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Bezm-i hüsnünde ruhuñ olmağda cân eglencesi
Şem' olur pervânenüñ dâyim hemân eglencesi
- 2 Dil gezüp dünyâyı zülfünde qarâr itse ne tññ
Kim olur âvâre mürġuñ âşyân eglencesi
- 3 Rişte-i cân bād-ı âh ile gezerken 'âlemi
Bilüne şarmaşdı oldı ol hemân eglencesi

- 4 Kâmetüñ geh serv ü geh şimşâd u gâhî nahl olup
Bâğı dehrüñ nev nev olur her zamân eglencesi
- 5 Ruğlaruñ hattıyla şeydâ gönülüm eglense ne tañ
Tıfluñ olur gülsitân u büstân eglencesi
- 6 Ben nañîfüñden n'îçün dâyim kaçarsın ey hümâ
Olıgelmişken hümânuñ üstüñân eglencesi
- 7 Yanına gel ben za'îf üftâdenüñ şor hâlini
Mür olur gâhî Süleymân-ı cihân eglencesi
- 8 Kıl ruğ-ı zerdine Muhyîñüñ nazâr bezmünde gâh
Kim olur 'îş ehlinüñ berg-i hazân eglencesi
- 157a 9 Sen kemâl-i pîr olasın dâyimâ bahtuñ cevân
Her dem olsun bu du'â pîr ü cevân eglencesi

616

Nazîre-i Diğer [Zülâlî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 'Aşkdur âvâre dil âşüfte cân eglencesi
Ansuz olmaz birinüñ iki cihân eglencesi
- 2 Kimini 'âşıkларуñ eyler vefâ kimin cefâ
'Âşık oldur 'aşk ola anuñ hemân eglencesi
- 3 Gülşen-i dünyâya bakmaz 'âşık olmışdur anuñ
Âteş-i 'aşkıyla olan gülsitân eglencesi
- 4 Ehl-i 'îşi gülşen-i dehr eglemez bir ay tamâm
Gülşen-i hüsn ehl-i 'aşkuñ her zamân eglencesi
- 5 Eglenürdi cân ile ten cân dağı cânân ile
Girdi cânân kalmadı ne ten ne cân eglencesi

- 6 Gül yüzünden ayru hâr-ı ğamda nâlemdür enîs
‘Āşîkuñ bülbül gibi olur fiġân eglencesi
- 7 Bezimde şekker lebinsüz içdügi zehr olanuñ
Olmaya hergiz şarâb-ı ergavân eglencesi
- 8 Çıkdı cānum döymeyüp hicre cevānlükde dirġg
Olmadı ol pîr olası nev-cevān eglencesi
- 9 Şi‘r-i Muhyî dillerin ‘uşşâkuñ eglerse n’ola
Ehl-i sevdānuñ olup âb-ı revān eglencesi

617

Nazîre-i Diğer [Zülâlî]*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

- 1 Oldı âvâre dilüñ bir nev-cevān eglencesi
Tıfl olur ‘âlemde tıfluñ her zamân eglencesi
- 2 Dil varur geh haddine geh zülfine geh kaçına
Dâyimâ olmağda tebdîl-i mekân eglencesi
- 3 Hüsniñ ‘ummānını ğavvâş-ı cān itdükde seyr
Anda olmışdur şadef olan dehān eglencesi
- 4 Kara zülfî ağını deryâ-yı hüsnine şalup
Cān u dil mähîsi şaydı her zamân eglencesi
- 5 Eşküm olduğça revān n’içün kaçır ol serv-ğad
Servüñ olmuşken müdām âb-ı revān eglencesi
- 6 Görmesem kuyında anı bî-ğarâr olsam ne tañ
‘Āşîkuñ didârsuz olmaz cinān eglencesi
- 7 Vardı cānum bād-ı âh ile yile hicrinde vâh
Bir nefes olmadı ol ārām-ı cān eglencesi

- 8 Râhat olmaz itmese hūnî gözi her laḥza ḳan
Kim ḥarāmīnūñ olur her demde ḳan eglencesi
- 9 Muḥyīyi gün yüzlüler şevḳi çeküp şarḳ iline
Oldı maḥbūbān-ı Āderbāycān eglencesi

157b

618

Nazīre-i Necātī

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

- 1 Bî-dil raḳībe olma dil ü cān oyuncağı
Lāyīḳ degül melek ola Şeyṭān oyuncağı
- 2 Cāndan da nāzūk ola çü yazuḳ degül mi kim
Nā-dānlara lebūñ ola dendān oyuncağı
- 3 Ey taḥt-ı ḥüsn ḡurresi āhumdan it ḥazer
Kim bāduñ oldı taḥt-ı Süleymān oyuncağı
- 4 Şun cām-ı la' lūñi pür iken ' aşıḳa hemān
Çoḳ cām oldı bezmde devrān oyuncağı
- 5 Cān u dil oynasa yüzüñe ḳarşu vechi var
Çün oldı zerrenūñ ḥūr-ı raḥşān oyuncağı
- 6 Geh maşrıḳ oldı gün yüzüñe maḡrib oldı gāh
Ol āftābuñ oldı girībān oyuncağı
- 7 Zülfüñde gāh u geh zenaḥuñ çāhı içre dil
Oldı anuñ o dār ile zindān oyuncağı
- 8 Ben küşteñ ile oynasa çeşmüñ ' aceb mi kim
Ḳaşşāb olanuñ olmada ḳurbān oyuncağı
- 9 Muḥyī ḳuluñı letlese derbānlaruñ n'ola
Çün şeh derinde letleme derbān oyuncağı

619

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Cānumla gön̄lümün̄ leb-i cānān oyuncağı
Tūṭīlerün̄ olur şekeristān oyuncağı
- 2 Kimse bulmadı deheni ḥātemini hiç
Gizlenbeç oyunu olalı ol cān oyuncağı
- 3 Meydān-ı ḥüsnde işi cevlānlar eylemek
Ol şeh-süvāruñ oldu o meydān oyuncağı
- 4 Zülfi dolansa dem-be-dem anuñ yüzün n'ola
Ṭāvūsūñ oldu bāğda cevlān oyuncağı
- 5 Ağyārı dutdı kimi ben ol yārūmi hemān
Olduğda durdud oyunu yārān oyuncağı
- 6 Zülfini dürlü dürlü perişān ider şabā
Oldı anuñ o zülf-i perişān oyuncağı
- 7 Oynar dilümle her oқи peykānı rüz u şeb
Her zaḥmin anuñ eyledi peykān oyuncağı
- 8 Çeşmiyle cān alup yine virür lebiyle cān
'Uşşākı cānı oldu o cānān oyuncağı
- 9 Bāzīde ṭıflar niçe nesneyle Muḥyī līk
Dil ṭıflınuñ hemān güzel oğlan oyuncağı

620

Nazîre-i Diğer [Necâtî]

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 158a 1 Ṭañ mı dilüm olursa o cānān oyuncağı
Çün ṭıfluñ olur āteş-i sūzān oyuncağı

- 2 ‘Arz itdüm añâ rişte-i cãn u teni ki tâ
Peyğam-ber oynı oynaya ol cãn oyuncağı
- 3 Dil oynamak dilerse lebiyle anuñ ne tañ
Tıfluñ olur hemişe çü pistân oyuncağı
- 4 Her lahza dürlü dürlü niçe fitnede gözi
Olur hemişe fitne çü fettân oyuncağı
- 5 Dürr-i viŝâlin arayu cãn baħr-i ‘aşkına
Dalmağda anuñ oldu o ‘ummân oyuncağı
- 6 Murdâr u dũn raķibe sevildi vü oldu yâr
Bu ‘aşkı pâki eyledi Ŗeytân oyuncağı
- 7 Devlet bu oñmaduğ başa el virmedi dirîğ
Olduğda yârümüñ eli yârân oyuncağı
- 8 Hicrân getürdi başuma çok miħnet ü elem
‘Aşğ itdi ben belâ-keşi hicrân oyuncağı
- 9 Devr oynadı döne döne Muħyîye çok oyun
İtdi sitâresi anı devrân oyuncağı

621

Nazîre-i Dîger [Necâtî]

mef’ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Hoşdur cihânda ‘âşık u cãnân oyuncağı
Zülf ü lebi ola dil ile cãn oyuncāğı
- 2 Emsem lebin o yârüñ ışırlansam anı gâh
Olsaydı ol baña leb ü dendân oyuncağı
- 3 Geh varsa cãn anuñ zenaħına lebine gâh
Çün çâh u câh Yūsuf-ı Ken‘ân oyuncağı

- 4 Mihr ile mâh her biri gūy it beni diyü
Yalvarur añā çün ola çevgān oyuncağı
- 5 Reyhānı gerçi sevmez idi ʿ aḳreb oldı līk
Zūlf ile ʿ aḳrebūñ ḥaṭ-ı reyḥān oyuncağı
- 6 Giryem yüzine karşı dil ü cāna hoş gelür
Mürḡuñ olur çü yaz günü bārān oyuncağı
- 7 Ağyāra varup oynasa ol yār ṭañ degül
Āhūlaruñ olur çü beyābān oyuncağı
- 8 Fażl ehli ağlayup güler oldı hep ehl-i cehl
Bir devre ḳaldı Muḥyî ki nā-dān oyuncağı
- 9 Oğlan mı ḳaldı şāʿ ir ü maḥbūb olmaduḳ
Şiʿ ri vü ʿ aḣḳı itdiler oğlan oyuncağı

622

[İhtirāʿ]

mefʿ ulü fāʿ ilātün mefʿ ulü fāʿ ilātün

- 1 Dil sevdi pīrlükde bir tāze nev-cevānı
ʿ Aḣḳ ile ʿ avd itdi ben pīre nev-cevānı
- 158b 2 Zenbūr şehd urmuş nişiyle vü ḳomış nūş
Berg-i gül-i terine olmuş dehān nişānı
- 3 Mihr-i ruḥı cihānda ger olmasaydı tābān
Olmazdı ḥiç peydā ol zerre-i dehānı
- 4 Dirler femine maʿ dūm maʿ dūm imişse idi
İtmezdi böyle bir hem ḥalkı vü ḥānmānı
- 5 Ğonçe içinde bir gül-bergi gibi görünür
Nuṭḳ itse ağzı içre nāzūk tenūñ zebānı

- 6 Yahud zebânı anuñ gülzâr-ı hüsne bülbül
Anda dehânı olmuş ol bülbül âşyânı
- 7 Ol şâh-ı hüsni itmiş kim ağızı hâtemini
Çâh-ı zenağ içine beñzer düşürmiş anı
- 8 Şordum lebinden anuñ benden nedür murâduñ
Gülđi işâret itdi cândan baña nihânı
- 9 Ğamdan halâş umuban bilindeki kemerveş
Gird-i ‘ademde gerdân âşufte Muhyî cânı

623

Diger [İhtirâ‘]

mef‘ülü fâ‘ilâtün mef‘ülü fâ‘ilâtün

- 1 Şîrîñ dehânı olmuş şeydâsı yâr cânı
Olmış iki lebinüñ her biri yarı cânı
- 2 Helvâ-yı sükkerîdür şîrîñ dehânı anuñ
Bârân-ı hulv ü terdür anda anuñ zebânı
- 3 Zîbâ cemâli anuñ bir deyrdür munağğaş
Meryemle ‘İsî şekli zülfiyile dehânı
- 4 Âb-ı hayât-ı la‘li ki datlu olsa tañ mı
Kevşer ağıdur aña bîñisi nâvdânı
- 5 Şordum lebinden ağızı vaşfını güldi didi
Bâğ-ı ‘adem ki bârı şeft-âlû-yı nihânı
- 6 Kuşatmağa miyânın aldı ele kuşağın
Bulumadı miyânın var nâmı yok nişânı
- 7 Hağğ-ı lebin oğısam öpmek diler dilüm kim
Şâhî berât oğunsa ‘âdetdür öpmek anı

- 8 Hâli ruḥı idinmiş zülfini sâyebân lîk
Altı güneş çü dâyim bî-nef sâyebânı
- 9 Vaşlıyla Muḥyî fâriğ dünyâ vü âhiretten
Çün bulan anı buldı maḳşûd-ı dü-cihânı

624

Dîger [İhtirâ']

mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

- 1 Āhum fişekler atar her gice āsmānî
Seyr ide diyü ol mâh zeyn ider āsmānı
- 2 Hüsni nihâli anuñ özge nihâl-i şîrîn
Bâlâsı bir naḥıldür bir ney-şeker miyânı
- 159a 3 Hoş şâh-ı kişver-i ḥüsn esbâb-ı ḥüsni hep var
Lîkin hemân o şâhuñ yoḳ ḥâtem-i dehânı
- 4 İki ruḥı cihânda pür-nür şem' lerdür
Her biri rüşen eyler her çeşm-i dü-cihânı
- 5 Āb-ı ḥayât ile pür bir şîşedür teni kim
Hızr-ı zamânenüñ ol 'uşşâka armağanı
- 6 Haṭtı iki lebinüñ birini örteliden
Gam-dîde ' aşıkınuñ ḳalmadı yarı cânı
- 7 ' Aşḳı yeminde câna dil fülk ü zülfi yelken
Lîkin şikeste keştî şad-pâre bâdbânı
- 8 Olmasayidi teşne ḳanuma tîri anuñ
Huşḳ olmaz idi böyle her dem anuñ zebânı
- 9 Nazmı dürini anuñ la' liyle dizdi Muḥyî
Cân riştesine itdi tesbîḥ-i vird anı

625

Dîger [İhtirâ']

mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

- 1 Ben mürdeyem alaldan ağyār o yār-ı cānı
İtmez kişiyi zinde ğayrı kimesne cānı
- 2 Ğâyib o bî-vefâ lîk hâzır hayâli dâyim
Ol duymadan baña bu bir vaşldur nihānî
- 3 Hüsni iline Süleymān bād üzre taht zülfi
Bî-ĥātem ol velîkin çün yoĥ anuñ dehānı
- 4 Ma' düm-ı muṭlaĥ ile mechül-i muṭlaĥ ile
Ĥadd itdi ağz ü bilin bu ' aĥl-ı ĥurdedānı
- 5 Ağzı ile bilini görmiş kimesne yoĥ lîk
Her biri itdi şeydā yüz biñ dil ile cānı
- 6 Hoş ğayb-ı hātifîdür ağzı ki söyler esrār
Lîk eylemez beyān hiç ol şübhelü beyānı
- 7 Ĥurşîd ṭal' atına beñzetseler mehi ger
Vechi var anda var çün ĥāl ü ĥaṭı nişānı
- 8 Hoş naĥl-i sîm ṭaddi ĥurmāsı ĥüb olmuş
Üstünde iki zengî devşürmededür anı
- 9 Cān u cihānı n'itsün āşüfte Muĥyî ansuz
' Ālemde çünki oldur hem cān u hem cihānı

626

Dîger [İhtirâ']

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Dil sevdi bir güzel gözi ĥün-rîz āfeti
Ĥan içme mey yirine leb-i la' li ' ādeti

- 2 Meh gün yüzine öykünüp aña қаzâ eli
Urdı tabanca қaldı yüzinde ‘alâmeti
- 3 Żayf oldı Hızr-ı haṭṭı Mesîhâ-yı la‘ line
Helvâlar ile eyledi ol da ziyâfeti
- 159b 4 Tâķında ḥüsni mescidinüñ cân u dillere
Nevbetle iki çeşmi iderler emâneti
- 5 İki ḥarâmî çeşmi emânetle aldayup
Her birisi o yanlara itmekde ğâreti
- 6 Her rûz u şeb bülendi ile pesti nâlemüñ
Oldı namâz-ı ‘aşķuñ ezân u ķâmeti
- 7 Âhum duḥânı çıķdı göge olmadı naşîb
Bâlâ-yı serv-i ķaddine irmek sa‘ âdeti
- 8 Bir kez ķopan ķıyâmete ķaddi ne beñzesüñ
Her bir ķıyâm ile ķoparur biñ ķıyâmeti
- 9 Yaķduķça ‘aşķ odın yüregüñ Muḥıyiyâ hemân
Eşķüñle şu sepüp aña def‘ it ḥarâreti

627

Dîĝer [İḥtirâ‘]

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 İtdükçe ‘aşķ ehline çeşmi imâmeti
Miḥrâb içinde secdede ḥ‘ab itme ‘âdeti
- 2 Cân u dilüm çerâĝı iki ķaşı tākımı
İdüp siyâh dūd ile қaldı ‘alâmeti
- 3 Bîñisi ḥüsn câmi‘ inüñ minberi olup
İtmekde anda ‘aşķ ḥaṭîbi ḥiṭâbeti

- 4 Ol hüsñ şâhınıñ haı sebzıyle zülfidür
Hoş âbnüs bayrağı ser-sebz râyeti
- 5 La' line hâtem öykünüp oldı siyâh-rû
Barmağ ışırdı eyledi aña nedâmeti
- 6 İtmiş Mesîh mürdeyi zinde du'âyile
Sevmekle zinde itme leb-i la'li 'âdeti
- 7 Olsun fedâ hemîşe aña cân ehl-i 'aşğ
Cânân ile olur diri yok cânâ hâceti
- 8 Her mevci ile halkı ider garğ baır-i 'aşğ
Dâyim temevvüc idici baır-i melâhati
- 9 Tâb-ı ruğ ile cân u dil Muhyî şâddur
Rağş itdürür çü zerreleri gün harâreti

628

Diğer [İhtirâ']

mef'ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Cânân lebine eyledi cânum 'azîmeti
Nâlemler ben de çaldum aña kûs-i rihleti
- 2 Cân 'iş ider lebinde vü ben zecr-i hierde
Añmaz beni o başka görür oldı şöhet
- 3 Şîrîñ lebinden ayru bu şeydâsınıñ dili
Beñzer şu gūneye ki yok içinde şerbeti
- 4 Bezm eyleyüp o şâh oturup taht-ı Çinde
Ney ayağ üzre kalğup ider aña hîdmeti
- 160a 5 Def karşusunda 'aşğ ile gögsini dögüp
Fermânına kulaklarını dutma 'âdeti

- 6 Bezminde cām-ı la‘l ile içüp şarāb-ı nāz
Çekmekdedür ħumārını ‘uşşāķ-ı nekbetī
- 7 Remz-i ħafīdūr anķ ol añlar yine hemān
Biri biriyle iki ķaşmuñ işāreti
- 8 Cevlān idicek anuñ anı la‘li şūreti
‘Uşşāķı sīnesine urur dāġı ħasreti
- 9 Ol seng-dil ġamıyile olduķda Muġyī ħāk
Levġ ideler mezārına seng-i melāmeti

629

Dıġer [İġtirā‘]*mef‘ulü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün*

- 1 Ağyār eylemiş gice yār ile ‘işreti
Ey dil ne geldi başuña duyduñ mı şoġbeti
- 2 Bezminden anuñ oldu baña künc-i hier yig
Kim yok raķīb reşki vü ağyār ġayreti
- 3 Āhum odı yakup ķamu eflāk ü encümi
Düşürdi başum üzre ķopardı kıyāmeti
- 4 Varduk selāmet ile çü mülk-i selāmete
Bizden zamāne cānumuz aldı selāmeti
- 5 Her bir belā ider bu cihānda müsāferet
Geldükçe ben belā-keşe eyler iķāmeti
- 6 Ger gelse bād ħāne-i vīrānuma gehī
Ol saçmaġa gelür başuma ħāk-i zilleti
- 7 Viridi ħalāş ħ‘āb-ı ecel derd-i hierden
Ĥ‘āb ile ħasteler bulıgelmiş çü şıġġati

- 8 Râhında Һasret ile anuñ Muhyî virdi cān
Ol bî-vefādan ol uma uma ‘iyādeti
- 9 Türbemde Һanlu gönlegümi ideler ‘alem
‘Aşqı şehîdi olmamuñ ola ‘alāmeti

630

Nazîre-i Şeyh Kemāl

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

160b

- ۱ تویی آن خور که مهر ذره وی
وضیح ذلک و صح لدی
- ۲ شاه حسنی بچشم و ابرو و زلف
ثبت بالشهود بینیدی
- ۳ بر رخت ظل دولت از زلفت
لیته مرة یظل علی
- ۴ ذره ام من روم بمهر رخت
انت شمس الضحی هلم الی
- ۵ جو وصلت زلال تشنه دلان
انا عطشان اسق منه موی
- ۶ لب تو زهر هجر را تریاک
انا مسموم اعطا منه شوی
- ۷ کشتی نا یاب در بریه عشق
این مرعاک یا غزال الحی
- ۸ همه خوبان ز پرتو حسنت
اذ شمیس طهور کثرة فی
- ۹ ننکرد محیی جز تو با حسرتی
عنده ما سواک لیس بشی

631

Nazīre-i Dīger [Şeyh Kemāl]

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

بلیت میرد دل و جان بی
در گلستان کنند صحبت می	۱
زنده کی یم بیاده لب توست
کشت آب حیوة من آن می	۲
دل غبار خط و لبترا دید
کشت حیران از دو مست زوی	۳
کفتی چون میری جان و هم بلم
مردم از شوقش آن حیوتم کی	۴
دهنت جان دهد برده هجر
چون بمعدوم من نکویم شی	۵
یافت لبة بتیرهای تو دل
شد باو نی شکر از و هر نی	۶
بی تو معتاد نار هجر شدم
بکس آتش خوش اید اندر دی	۷
در ره عشق تو روم هر روز
شب بداتم که یک قدم نی طی	۸
محبی بی طی ملک هستی تمام
نبری تو بکوی جانان پی	۹

632

Nazīre-i Dīger [Şeyh Kemāl]

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

بللم لعل آتشینش کی
میکند بحر درد هجران کی	۱
که اه آتش شود لبش سوزد
کاه آب حیوة سازد حی	۲

161a

- ۳ بوسه بی رایجان خریدم ازو
لب او کفت الضمان علی
- ۴ خلق از می شوند مست ولی
مست گردد ز جام لعلش می
- ۵ او کیزد ز پس روم من زار
هم چو آهو بپیش و سک در پی
- ۶ داتم ان سرو نایدم در بر
مطلبی منه ان تیر و نی
- ۷ تا نماید چو مهر ماه کم
چون فلک کرد خانه می
- ۸ در دل محبی داغ حرمان کرد
رفت کفت آخر الدواء الکی
- ۹ رقص خوبان شود چو خونم شعر
سینه ز ناله را کم دف و نی

633

İhtirâ'

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

- ۱ جالش کلشن هر دم بخاری
کلش را بوی جان از مسک خاری
- ۲ مهر برک از کل صدبرک حسنش
خوش الحان بلبل نالان هزاری
- ۳ بسیر باغ حسن آمد دو چشمش
بخسیدست هر یک در کناری
- ۴ پریشان کشته زلفش در رخ او
بخور بازی کننده سو ساری
- ۵ خمی زلف ابرویش چو قدم
عجب دیود کشند از جور باری
- ۶ شب و زلف هممان در عین من نیست
مرا زلف رخس لیل و نخاری

- ۷ بعراض کشتن خط عارضش را
بمراة دل از غم شد غباری
- ۸ کم یاد خط سبزش بکریم
مهر جایی که بینم سبزهزاری
- ۹ روان کن محبی ورغم عشق
که دلها را کشاید ماء جاری

634

Dīger [Iḥtirāʿ]

mefāʿ ilūn mefāʿ ilūn feʿ ulūn

- ۱ شد از عکس رخ آن کلعناری
بمراة فلک کلکون کناری
- ۲ شده در وی ز عکس خاله‌ایش
پراکنده نجوم بی شماری
- ۳ بی‌باغ حسن او کلها شکفته
بدهر کهنه آمد نوحاری
- ۴ نیابد بلبل جان کل چو رویش
چو جانم بلبلانش صد ههزاری
- ۵ بمهر ابروان او مه نو
شده چون قد زار من نزاری
- ۶ در اطراف عذارش خط نیست
کنار آب باشد سبزه زاری
- ۷ کهی زلفش شود بیش و کهی کم
نباشد قدر سایه بر فراری
- ۸ امین از غم مرا نکودر دل اوست
چه باکش هست در آهن حصاری
- ۹ دل محبی که بودی لوح ساده
منقش شد بنقش هر نکاری

635

Dîger [İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- ۱ خوشا کل کشت باغ و لاله زاری
که باشد هدم انجا کلعداری
- ۲ کهی دستش بیوسم که لبش را
میانش را کم کاهی کناری
- ۳ دهد از جام لعلش با من مست
شراب لعل ناب بی خاری
- ۴ نهد با کوش من من هم بکوشش
بدرهای سخنها یادکاری
- ۵ بگردیدن لب و دندان او را
کند لعل و درش چشم نثاری
- ۶ بمالم با تنش روی زرم را
کم سپین تنش را زر نکاری
- ۷ کم که خاک پایش تاج بر سر
کهی کحلی بچشم اشکباری
- ۸ بهر آن مه نو یافت محیی
چو خورشید درخشان اشتھاری
- ۹ بدر نظم با کوش زن دهر
زخم هر روز نو نو کوشواری

161

636

Dîger [İhtirâ']

fe'îlâtün mefâ'îlün fe'îlün

- 1 Seni hüsni itdi cânlaruñ cânı
Cümle cânânlaruñ da cânâmı
- 2 Hüsni ile şehleruñ şehi olduñ
Dañi artuqlarasın erzânî

- 3 İki zülfüñ iki yanuñda saña
Şaĝlu vü şollu livā-yı sulţānî
- 4 Yūsuf-ı şānî-i ħüsünsün lîk
Evvelini unutturan şānî
- 5 Her gün aĝşāma dek ħapuñda güneş
Ĥidmetüñde o pîr-i nūrānî
- 6 Cām-ı vaşfa lebüñ meyi şıĝmaz
Nüş idenler bilür hemān anı
- 7 Cām-ı la' lüñ şunicaĝ aĝyāra
Eyle inşāf unutma yārānı
- 8 Sînemüñ şahnına çok oĝlar atup
Eyledüñ ney-şeker neyistānı
- 162a 9 Saña beñzer güzeller içre hemān
Tāze gül gibi Muĥyî dîvānı

637

Nazîre-i Şeyĥî

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

- 1 Hoş gülşen idi zülfüñ eger olsa beĝāsı
Hoş güller idi ruĝlaruñ olmasa fenāsı
- 2 Hoş ni' met idi ' aşık-ı şeydālara vaşluñ
Ger olmasa şoñında anuñ hicr belāsı
- 3 Sen ĥil' at-ı ĥüsni giyüp olduĝda şeh-i ĥüsni
Çok şāh gedān oldu palās oldu libāsı
- 4 Şubĥ-ı ezel ü şām-ı ebeddür ruĝ-ı zülfüñ
Anlardan alur nüşĥa cihān şubĥ u mesāsı

- 5 Şeydâ ideli tal' at-ı zülfüñ dil ü cânı
Çeşmüme görünmez dü-cihan ağ u qarası
- 6 Zülfüñ göricek ebr ider şerm çü andan
Eylerse ' araç-riz ne tañ anı hayâsı
- 7 Tîrûñle dilüm hânesine eyle sûtün kim
Bâr-ı ğam u ğuşşañla yıkılmaya binâsı
- 8 Viridi şeh-i ' aşkuñ bize tîmâr-ı harâbât
Yoç hullesi vü hâşılıdur bād-ı hevâsı
- 9 Muhyî kuluñuñ şî' rini ğuş eyle şehâ kim
Cem' oldı hayâlât-ı nev ü hüsni edâsı

638

Nazîre-i Diger [Şeyhî]

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

- 1 İncitmez anuñ ' aşıkını kahr u cefâsı
Kahrında çü luftı vü cefâsında vefaşı
- 2 Oldı o mehüñ mihri vü şevkiyle cihânda
Cân ile dilüñ şubh gibi şıdğ u şafâsı
- 3 Ol şâh-ı hüsni hüsni ilini fetħde her ğün
Zülfiyle dikildi kıızıl elmaya livâsı
- 4 İqbâl idüp esdükçe saçı ğarbi debûrı
İdbâr bulur dehrüñ esen bād-ı şabâsı
- 5 Hatm itdi anuñ muşhaf-ı hüsni hatı çün
' Uşşâk ile bizde idelüm hatme du' âsı
- 6 ' Aşkı dilimüñ tıflın idüp pîr ü tarikat
Zülfidür anuñ hırkası vü tâc ü ridâsı

- 7 Āh itsem aña qarşu dilüm zülfine varur
Sāye hoş olur yaz günü germ olsa hevāsı
- 8 Āh üzre çü ‘ ömrüm niçe sūd eyleye baña
Şol ‘ ömr ki zülfi gibi bād üzre bināsı
- 9 Muhyî kim ola k’ide fedā cānın o şāha
Her gün niçe biñ cān-ı muqaddes çü fedāşı

162b

639

Nazîre-i Dîger [Şeyhî]*mef’ülü mefā’îlü mefā’îlü fe’ülün*

- 1 Hüsline göre yārümün olsaydı vefāsı
Olmazdı dü ‘ âlemde nazîri vü bahāsı
- 2 Şun ağzuñı disem anı gizler bili gibi
Bir buseye de nāzlanur ol çoçulası
- 3 Bî-hār şanurdum o nihāl-i gül-i ‘ adni
Her bir gülünün biñ var imiş hār u cefāsı
- 4 Ebrūsı kemānıyla kime uğrar ise ol
Cān u diline iner anuñ tîr-i belāsı
- 5 Yok meyli ne cān naqdine ne sîm-i sirişke
Gözler iki kâfir gözi zer iki papası
- 6 Haññ-ı lebi ‘ uşşâkı helāk itdügi tañdur
Çün āb-ı hayāt ile anuñ neşv ü nemāsı
- 7 Mer’î idinüpdür dili āhū-yı hayāli
Otladığıdur anda biten mihr-i giyāsı
- 8 ‘ Aşğ ile o cānāna bu gün cān virelüm kim
Yārān göriser yüzini evvel şühedāsı

- 9 Bul kıbleyi öz kendü vücūduñda sücūd it
Tâ aldamaya Muhyî ilüñ kıble-nümâsı

640

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

- 1 Göster yüzüñ ey âyîne-i ḥüsn-i İlâhî
Çok şırrı ' ayân eyler ol âyîne nigâhı
- 2 Takrîre senüñ ḥüsnüñi diller mi yiter kim
Zülfüñ gibi ḥüsnüñ de senüñ nâ-mütenâhî
- 3 Zerrât-ı cihân sûre-i Şems ile Duḥâyı
Rûyuñ mehi levḥinden oḡımaḡda kemâhî
- 4 Sen şâh olalı devlet ile mülket-i ḥüsne
Ḥüsnüñ sipeh ü mülki cemâlünle mübâhî
- 5 Ḥaddüñde yanan ' aşḡ odınuñ bir yaluñıyla
Yandı güneşüñ cümle ḡabâsı vü külâhı
- 6 Nâr-ı ruḡuña ' ârizuñuñ âbı sepilmiş
Her ḡatre yiri olmiş anuñ ḡâl-i siyâhı
- 7 Her gün görünür eşküñ ile ḡaylî kevâkib
Sen ḡüsn semâsınuñ olaldan berü mâhı
- 8 Düšnâmuña ey Ḥusrev ü Şîrîn süḡanum şâd
Ḥoşdur ki gedâsına du' â eyleye şâhı
- 9 Çok şükr ki Muḡyîye Ḥudâ virdi iki çeşm
Ḥüsnüñe iki çeşm ile itmekde nigâhı

641

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

- 163a 1 Lâmi' ruḥ u alnuñda senüñ nür-ı İlähî
Ol mihr ü meh ile felek-i ḥüsn mübâhî
- 2 Rûyuñ nice ḥüb Aḳdeñizü Rûmilinüñ kim
'Aşıḳlaruñuñ cân u dilidür aña mâhî
- 3 Rengiyle 'izâr u saçuñuñ dîdede eyler
Naḳḳâş-ı ḳazâ naḳş-ı sepîdi vü siyâhı
- 4 Zülfünden esüp ḥırmen-i ḥüsnüñe senüñ bād
Bir gâh gidüp itdi miyân ḳudret o kâhı
- 5 Tîrünüñ ki ten-i zâr u nizârumda durupdur
Bir mürğdur ol k'eyledi yir şâḥ-ı giyâhı
- 6 Gül-ruḳlaruñuñ vaşfin işitdükde şabâdan
Âşüfteñ olup lâle yile virdi külâhı
- 7 'Aşḳuñ ki güneş zerd oluban gitdi mecâli
Küyuñda cidâra yapışup görmede râhı
- 8 Âhumdan eyâ naḳ' -ı ḥüsün şâhı ḥazer ḳıl
Kim paydaḳ ider bir kiş ile mât çü şâhı
- 9 'Älemde ne tañ şubḥ-ı şafa görmese Muḥyî
Çü dehri ider şâm-ı mükedder anuñ âhı

642

Nazîre-i Dîger [Ahmed Paşa]

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

- 1 Ḥüsñile ruḥ-ı ḥübı ider da' vî-i şâhî
Da' vâsına anuñ meh ü mihr iki güvâhı

- 2 Virüp yile cāmeyle külāhın ola ʿ uryān
Kim görse o gül-pīrehen ü lāle-külāhı
- 3 Ne çāha nazar kılsa anuñ ay yüzi ʿ aksi
Yūsuf kuyusu itmede fi'l-ḥāl o çāhı
- 4 Artursa gözüm nūrın anuñ zulmet-i zülfi
Ṭañ mı ki ider dīdeyi rüşen çü siyāhı
- 5 Hoş devlet idi vaşlı şebi olmasa kütāh
Olsaydı şeb-i zülfi gibi nā-mütenāhı
- 6 Lāğar tenümi ʿ aşkı anuñ eyledi bir kāh
Nā-gāh hevā bādı alup gitdi o kāhı
- 7 Bu ḥaste dili merhem-i peykān ile tīri
Şād eyleyüp itmekde ʿ iyādet hele gāhı
- 8 Varur meh ü māhīye benüm āhum u eşküm
ʿ Aşkıma benüm iki danuḫ mäh ile māhı
- 9 Muḥyī dolanur sāye gibi kūyını her gün
Līk itmez o bī-mihr aña gün gibi nigāhı

643

İhtirāʿ

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

- 1 Cānumuñ şīrīn-leb-i cānānesüz yoḫ lezzeti
Yoḫ ten-i fersūdenüñ cānsuz cihānda ʿ izzeti
- 163b 2 Baḡladılar şeş cihetden uşbu şeydāsı yolın
Dīde vü ebrü vü ḥadd ü ḥāl ü zülf ü ḳām̄eti
- 3 Serv-i çüb-ı nā-tırāşīde çü nice beñzedem
Anı ḳaddine ki oldur sīm devlet rāyeti

- 4 Mihr ü meh cām-ı zer ü sîmîn piyâle ‘ arz ider
Rûz [u] şeb ol şâh-ı hüsün itdükde bâde şöhet
- 5 Mısr-ı hüsünde ‘ azîz olup saçı ser-tâc iken
Âh ile pâ-mâl olup toprakda buldı zilleti
- 6 Tîğ-ı gâmezyle vü şeker leble ben bîmârına
Geldi kaşd-ı cân mı yarup ya ‘ iyâdet niyyeti
- 7 Cānum ol cânân hūnî tîğına olsun fedâ
Gerdenümde andan ayruğ kimsenün yoğ minneti
- 8 Tañ mı umsam iki çeşminden ‘ inâyetle nigâh
Merdüm-i gūşe-nişinlerden dilerler hâceti
- 9 Kara başlu kara giymiş halvetî şūfî olup
Kara bahtum eyledi zülfi hamında halveti
- 10 Sürdi it gibi kapusından raķîbi himmetüm
Tañ degül dirler sürer dāyim eri er devleti
- 11 N’ola ol şayyād-ı cân Muhyî dilin alsa ele
Şâh-bâz almağ ele şayyāduñ olmış ‘ âdeti

644

Diğer [İhtirâ’]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Gülşen-i hüsne şalaldan sâye serv-i kâmeti
Kalmamışdur çöpçe şimşād ile ‘ ar‘ ar rağbeti
- 2 Serv-қaddi sâyesine irmegeдür himmetüm
İrgürür çün t̄alibi maᄥlūba ‘ ālî himmeti
- 3 Bu ten-i fersūdeme her rûz u şeb urmağdadur
Tāze tāze dağ üzre dağ nār-ı ᄥasreti

- 4 Zülfin arayı o sevdâyile ser-geşte olup
Nice idem gâh Şâma gâh Çîne rağbeti
- 5 Leylâg-yı zülfine Mecnûn olmama incinmesün
Kim virüpdür Leylâya mecnûn bu deñlü şöhreti
- 6 Çeşm-i bîmârı uyur başı ucın bekler қаşı
Ol şehûñ peyveste anuñ gibi bekçi devleti
- 7 Durmaz artar hastalığı çeşminüñ itdükçe h̄'âb
Olmış iken haştenüñ h̄'âbı nişân-ı şihhati
- 8 Şormağa ben hastesin ancak hayâlidür gelen
Uşbu bîmâruñ hayâli gayrına yok minneti
- 9 Kapusunda oldu eşki çeşmimüñ h̄'âr u haķır
Bu der-i devletde merdüm-zâdenüñ yok hürmeti
- 10 Git o dildâruñ derinden anda durma ey raķı̄b
Âsmân kapusunuñ derbâna yokdur hâceti
- 164a 11 Nîş-i miñnetsüz olınmazmış maħabbet câmı nüş
Muhyî anuñçün maħabbet oldu miñnet şüreti

645

Nazîre-i 'Adnî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 'Aşķ şahrâsına düşdüm eyledi şeydâ beni
Niçe âhûlarla hem-dem itdi ol şahrâ beni
- 2 Çeşmüme âhû görindi göz qarardup uğradum
Şir imiş şayd itdi nâ-geh bir gözi ala beni
- 3 Hüsni esrârın 'ayân idüp yüzi âyînesi
Zülfi gibi tal' atına eyledi şeydâ beni

- 4 Şâh-ı ‘aşk oldum anuñ zülfini idindüm livâ
Ol livâyaya itdi vâlî himmet-i vâlâ beni
- 5 Her kaçan oynatmak için şunsa el elmalara
Mihr ü mâhuñ her biri dir oynad it elma beni
- 6 Eyledi tîr-i cefâsıyla kadüm ham ya gibi
Tañ degül çekse çevirse ger o kaşı ya beni
- 7 Ecder-i zülfi ağız açup havâle üstüme
Yutsa kırtarsa belâlardan ol ecderhâ beni
- 8 Hüsni deyrinde uzatsam el büt-i zibâsına
Korkudur zülfi çelîpâsıyla ol tersâ beni
- 9 Zülfinüñ yire inüp hâk üzre yatduğın görüp
Reşkiyile her gün eyler hâk ol sevdâ beni
- 10 Ğuşşa-yı zülfi beni her şeb siyehkâr itmede
Ne kara günlere şaklar kara bâht âyâ beni
- 11 ‘Aşkî baħrinde gider ten fülki bād-ı âh ile
Kanda ilte Muħyiyâ bu bād u bu deryâ beni

646

Nazîre-i Dîger [‘ Adnî]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 İtmede ‘ömrümce haste hicri yârüñ hâ beni
Ne o dil-ber ne ecel eyler ‘iyâdet vâ beni
- 2 Ey ecel ön şöñ gelürsün baña fırsat vaħtidür
Girdi yârüm künc-i miħnetde kodı tenhâ beni
- 3 Kanı ol gün k’ol şeker-leb gül-ruħ eylerdi gehî
Tûti-i şîrin-zebân geh bülbül-i güyâ beni

- 4 Zerreseydüm gün yüzünüñ raqş iderdüm ‘aşq ile
Dutdı âhum ebri dehri itdi nâ-peydâ beni
- 5 Fırqatinde eşküm ardumca aqar ırmaq olup
İtdi zencirin sürür dîvâne rüsvâ beni
- 6 Boynuma urmaqdayam zencir idüp zülfin hayâl
Öldürür zencirde hasretle ol sevdâ beni
- 7 Tañ mı olsam sünbüli gibi perişân rüzgâr
Sünbüli gibi çün itdi gül yüzi şeydâ beni
- 164b 8 Kûyına gitmekdeyem üftân u hîzân bilmezem
Aña qanum mı çeker ya tãli‘üm âyâ beni
- 9 ‘Aşqın itdüm ihtiyâr u ‘aqlı qovdum çün didi
‘Aşq ile cem‘ olmazam anı qabûl it ya beni
- 10 Degme bir sengin dile dil şîşesini virürem
Aluban şır sengsâr olunmaluyam vâ beni
- 11 Şâh-ı ‘aşq itdükde Muhyîyi harâbâtî gedâ
Şâd olup dir idicek miydi o beg paşa beni

647

Nazîre-i Süleymân

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- ۱ سوی نقش ار نکردم نکاری باری
دل و جان کر بدم با چو تو باری باری
- ۲ در جھان نیست فرح چون کزرد عمر بغم
بغم عشق تو اش باد کزاری باری
- ۳ چرخ فانوس خیال ضرور و بنکرمش
کاید صورت زیبای باری باری
- ۴ کشت در بادیه عشق کم مھر شکار
تا کم آهوی چین چون تو شکاری باری

- ۵ تا که از شوق لب چشم خون شد چشم
دست شستم بسرشک از همه کاری باری
- ۶ از گلستان جلال تو نجیدم کل تر
راضیم کر برسد دست بخاری باری
- ۷ کردی از دیده دهانرا میانرا بنهان
تا که عاشق نکند بوس و کناری باری
- ۸ چو مرا کشتی بیا در سر قبرم بنشین
دل سختت شدم سنک مزاری باری
- ۹ خاک شد محیی و یکبار نیامد بدلت
نبود در دل از آن خاک غباری باری

648

Nazīre-i Dīger [Süleymān]

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- ۱ کر کم ترک دیاری بنکاری باری
ور کشم رخ سفر با چوتو باری باری
- ۲ چون نهد داغ بدل آتش غریه هر دم
هم دم باد چو تو لاله عناری باری
- ۳ باورم فی که دهانی و میانی داری
تا باهما نکم بوس و کناری باری
- ۴ تا که از جام غم درد سر آید نخار
بمی لعل تو کن دفع خاری باری
- ۵ بهار نواکز تویه کهنه شکم
باد در کلشن حسنت بهاری باری
- ۶ هر دم جان بده از لب که فدایت بکم
من آورده شوم در پی کاری باری
- ۷ چند با بار بلا میکنی خم قدم را
کن ز بار کرم و لطف تو باری باری
- ۸ قبر من روضه جنت شود ار از کویت
بغبارش کندش باد کناری باری
- ۹ در رهت محیی شده خاک بداد آه بیاد
نایدت ز آن بدل صاف غباری باری

165a

649

İhtirâ'

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Gözündür taht-ı hüsnüñ pâdişâhı
Başı üzre қаşuñdur tâc-ı şâhî
- 2 Semânuñ mihr ü mâhı şehleridür
Zemînde ruĥlaruñuñ mihr ü mâhı
- 3 Yüzüñ geh mâh olur geh mihr anuñçün
Ĥired mâhiyyetin bilmez kemâhî
- 4 Şanur dil қand ü pisteyle femüñ gâh
Şeker börek şeker senbüse gâhî
- 5 Қапуñda mihr ü meh ĥidmetde dün gün
Giyüp zer üsküf ile şeb-külâhı
- 6 Çü peyveste iki қаşuñ nazarda
Göz itmez bir meh-i 'ide nigâhı
- 7 Kamer devrinde çeşmüñ fitnesinden
Ruĥuñuñ şâm-ı zülfüñdür tenâhî
- 8 Cemâlüñ mürğzâr-ı âhü-yı cân
'İzâruñla ĥaţuñ âb u giyâhı
- 9 Ğam-ı ĥaţtuñla Muĥyî ĥâk olıcaқ
Çıқа sebze yirine düd-ı âhı

650

Dîger [İhtirâ']

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

- 1 Yüzi deryâ-yı hüsnebrûsı mâhî
Olupdur zülfi anda mâr-ı mâhî
- 2 Ruğında hâli geçdi taht-ı hüsne
Şeh-i Hind oldı maşrıq pâdişâhı
- 3 Gören helvâcı şîrîn leblerine
Gehî helvâ-yı ter dir gâh kâhî
- 4 İki ter-keşleri bir tîr-i gamze
İki çeşmi iki ucı sipâhı
- 5 Olup her zağmi tîr-i tende bir çeşm
İderler râhına anuñ nigâhı
- 6 Yüzi şuyın şatar hâk-i rehine
Gözüm bâzârgâh itmiş o râhı
- 7 Yüzüm bir gam sicillidür ki olmuş
Huṭuṭ-ı eşk-i hününüm güvâhı
- 165b 8 Giceler şubha dek bîdâr Muhyî
Umar nâ-geh toğup göre o mâhı
- 9 Nümüne âb-ı Hızr u zulmetinden
Bu şeydâ ṭab' ı vü rûz-ı siyâhı

651

İhtirâ'

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Yalvarsa dil şunsun diyü ol şüh-ı şeker-leb lebi
Ṭañ mı çerezlerde gelür hoş tıfla şekker leblebi

- 2 Deryâ-yı hüsünde gümüş zevrağ zenaḥdânı anuñ
Aña gelen bir mevcidür ol baḥrũñ anuñ ğabğabı
- 3 ‘Aşkıyla anuñ tıfl-ı mekteb oldı çok pîr-i ḥıred
Ol pîr olası tıfl cevlängeḥ idelden mektebi
- 4 Ol tıflı gördüm ağladum raḥm it vefâ eyle didüm
Güldi lebin şundi baña ben aña şundum leblebi
- 5 Bir al ipekdür kim dizilmişdür aña niçe güher
Ḥandeyle nuṭṭ itdükte şîrîn sözlü cân-perver lebi
- 6 Vuşlat şebinde pür-‘ arağ çihreyle cevân eyledi
Ḥüsni semâsı kıanda bulmuş çağ bu deñlü kevkebi
- 7 ‘Aşkıyla ol mâhuñ gözüm eşk ile kevkebler döker
Beñzer güriş keşfiyçün anuñ sîm-i terden kebkebi
- 8 Ḥâkinden anuñ küyinuñ bir nev-tenüm şeklin düzüp
Cân aña varsa kıovsa bu fersüde köhne kıâlebi
- 9 İtmişdi mezheb nev-cevânlar ‘aşkı terkin Muḥyî lîk
Gördi o tıflı oldı şeydâ itdi terk ol mezhebi

652

Dîger [İḥtirâ‘]

müstef ilün müstef ilün müstef ilün müstef ilün

- 1 Nuḳl-i mey-i ‘aşk içün ağzı vü zebânı vü lebi
Olmış şeker piste şeker bādām o şekker leblebi
- 2 Bir şîşedür k’andan teraşşuḥ eylemiş āb-ı ḥayāt
Zibā cemâlinde zuhūr iden arağlar ğabğabı
- 3 Gerçi nihân zerre dehânı gün yüzinde gülse lîk
Eyler ‘ayân iki hilâl ü niçe dürri kevkebi

- 4 Bir tob-ı sîmîndür zenaḥdānı bahāsı dū-cihān
Şanur iki pulluḡ bir elma kıymetin bilmez ḡabî
- 5 Ol şeh-süvār-ı ḥüsnuñ olmış merkebi ḥink-i felek
Olmış meh ü ḥurşîd anuñ iki na' l-i merkebi
- 6 Ḥaṭṭı Ḥızırduḡ çeşme-i ḥayvāna gelmiş şoḥbete
Şunmuş şafā geldüñ diyü şerbet Mesîḥā-yı lebi
- 7 Zülfini ḡaldırdı şabā ḥüsni kitābın oḡduḡ
Çünkim açıldı yıl esüp olup ḡüşāde miḡlebi
- 8 Ḳaşd eyledüm ḡāl-i lebin anuñ ilik gibi emem
Didi yoḡ andan saña sūd oldur demürden leblebi
- 166a 9 Muḡyî miyānın bulmadı yirinde ararken anı
Gitti eli altına beñzer kim azıtdı mezḡhebi

653

İḡtirā'

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Tūṭî-i dil sevdi bir ḡoş bî-vefā şekker-lebi
Kim şunar zehr aña zāḡ aḡyārına şekker lebi
- 2 Cān virür 'āşık dehānı ḡasretiyle teşne-leb
Buḡl idüp ol kevşeri gizler 'acebdür meşrebi
- 3 Durmadan eyler ḡüzer her menzili rüşen ider
Bir muşavver 'ömrdür kim nürdandur ḡālebi
- 4 Ṭal' atı ḡözden nihān olsa olur eşki 'ayān
Ṭañ mı kim izḡār ider mihrüñ ḡurübı kevkebi
- 5 Taḡt-ı ḡüsñ üzre o şāh-ı ḡüsñ ḡ'āb itdükte şeb
Cāme-ḡ'āb-ı ḡüsni üzre zülfidür çāder şebi

- 6 Āsmāndan her gice bezmine kevkebler iner
Ol ümīde kim ola her biri kefşi kebkebi
- 7 Sükkeri ra‘ nā cülāb-ı tāze-i şīrīn iken
Haṭṭı geldükde devāü’l-misk-i telḡ oldu lebi
- 8 Rişte-i teb oldu bīmār u nizār olan tenüm
Bağlayam tā bende hicr ile olan köhne tebi
- 9 Muḡyī çün bildi lebin öpmek aña olmaz naşīb
Oldı anı buse iden cānı öpmek maṭlabı

654

Dīger [İhtirā‘]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Alnı ayı ‘ aqsi vü çāh-ı zenaḡla ol şabī
Gösterür geh çāh-ı Yūsuf gāh çāh-ı naḡşebi
- 2 Mekteb ehlin cümle ol tıfl itdi bülbüller hemān
İdeli gülşen o gül-ruḡ aḡzı gönçe mektebi
- 3 Āb-ı ḡayvānı ḡacāletden kaçurdu zulmete
Bādeyi ḡarḡ-ı ‘ araḡ itmekde şerminden lebi
- 4 Aḡzıdur ‘ ālemde varluḡ cān virür ma‘ nāda ol
Gerçi şūretde ‘ adem olmışdur anuñ ḡālebi
- 5 Alınuñ bedri vü ebrūsı hilāli ‘ aḡsidür
Āb-ı rüyında zenaḡdānı vü anuñ ḡabḡabı
- 6 Tal‘ at-ı ‘ aşḡıyla her şeb aḡıdur eşkini māh
Oldı her bir ḡaṭresi dūnyā semāsı kevkebi
- 7 Çihre-i zerdüm görüp zülfi ḡavāle üstüme
Zaḡferān görse kaçır dirler egerçi ‘ aḡrebi

- 8 İki yoldur vaşlına dirler Һarābāt u ‘adem
Biz ‘adem rāhına gitdük çün ol imiş aqrebi
- 9 Bāde-i engūr yirine [ol] şarāb-ı ‘aşq iĉer
Muhyî çün anuñla ma‘lūm oldu Һüsn-i meşrebi

166b

655

Nazîre-i Aĥmed Paşa

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Kıblegāh itmiş cemālūñ müslim ü kāfir daĥı
Secde eyler aña ehl-i bāṭın u zāhir daĥı
- 2 Tāq-ı ebrūña namāz-ı ‘aşq iĉün itdüm sücūd
Aña irmek şükriyiĉün secde itdüm bir daĥı
- 3 Tañ mı umsam buseñi gördükçe şirīn leblerūñ
Şehd ü şekkerden umar Һaqq-ı nazār nāzır daĥı
- 4 Aldı dil zülfinde bir cān naqdine biñ nāfe misk
Eylemez bu aşşıyı Hinde varan tācir daĥı
- 5 İtdi zülfüñden senūñ ‘uşşāk tesbīh ü şalīb
Aldı andan Һişşe cümle müslim ü kāfir daĥı
- 6 Özge devletdür senūñ Һüsnūñ kim ey şāh-ı Һüsün
Bende-i maĥhūruñ oldu her şeh-i qāhir daĥı
- 7 İlteli çeşm-i raqībe gird-i rāhuñdan şabā
ᤆaylī muĥber oldu andan ᤆāṭır-ı fāṭır daĥı
- 8 Һüsünüñ pür-mīve bāĥına dil oldu bāĥbān
‘Ömri geĉdi olmadı bir mīveye qādir daĥı
- 9 Muhyî ‘aşq ile bilelden şabr u şükrūñ lezzetin
Her belāña şābir ü her cevruñe şākir daĥı

656

Nazîre-i Diğer [Ahmed Paşa]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Haste-i çeşmi tabîbe hâzık u mâhir dağı
Zülfinüñ cādüsü meshûrı kamu sâhir dağı
- 2 Dür dişi âşüftesi la' l-i lebi şeydâsıdur
' Âlem-i ' aşk içre ehl-i bâtın u zâhir dağı
- 3 Târ-ı zülfi gibi bârık ü ham oldum rahmi yok
Rağm ider hâlüm görüp kâfirçe her kâfir dağı
- 4 Seng-i cevr ile şıyup dil şîşesin pâ-mâl idüp
Hışm idüp her pâresin gördükçe durmaz şır dağı
- 5 Zecr-i cevrinden raķib eyler şikâyet ben şükür
Âh kim birdür ka [tı]nda şakî vü şâkir dağı
- 6 Gerçi ol ğâyib velî hâzır hayâli dâyimâ
Birdür ehl-i dil katında ğâyib ü hâzır dağı
- 7 Eyledi ' aşk-ı nihânum eşk-i hününüm ' ayân
Ol dili kanlu cihânda şaklamaz bir sır dağı
- 8 Âhumuñ bādıyla eşküm cüşını deryâ görüp
Mevciyile yaş döker çeşmi içi acır dağı
- 9 Bî-vefâlar gezmede Muhyî dili oldı levend
Anlara gidelden aña gelmedi ol bir dağı

167a

657

İhtirâ'

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

- 1 Aķup dil şu gibi bir yara düşidi
Cefâsı tığı bağrum yara düşdi

- 2 İder zaḥm-i raḳîbe merhem iḥsân
Bize iḥsânı ancak yara düşdi
- 3 Aḡar giryeyle çeşmüm k'ala gözlüm
Öñüñde rû-siyeh aḡyâra düşdi
- 4 Ne tañ zülfin o yarüñ alsa aḡyâr
Çün ol zü'n-nâr idi küffâra düşdi
- 5 Bize açmaz dürebâr aḡzını hiç
İki la'li meger yek-bâra düşdi
- 6 Enin it ey dil-i bîmâr dâyim
Ki raḥmi inleyen bîmâra düşdi
- 7 Unutdı dil lebin haṭṭı ḡam ile
Mey-i nâbı ḳodı esrâra düşdi
- 8 Gezer sînemde dil ḡam taḡlarını
Hemîşe seyri ol kühsâra düşdi
- 9 Şataşdı vâdî-yi hicrâna Muḡyî
Vişâl-i yâr umarken yara düşdi

658

Dîger [İhtirâ']

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Delü gönülüm yine âvâre düşdi
Ḳodı her kârı bir bî-kâra düşdi
- 2 Şarâb-ı la'li-nâbı ḥasretinden
Hezârân pârsâ mey-ḥ'âra düşdi
- 3 Kemâl-i 'ibret için aḡ yüzinde
Göz ala ḳaş u kirpük ḳara düşdi

- 4 Düşem diyü o gül-rû lâle hadde
Gül ile lâleler bâzâra düşdi
- 5 Gerekmez ‘âşığa misk ile ‘anber
Çü bûy-ı ‘aşk zülf-i yâre düşdi
- 6 Dil oynar zülfinüñ her târıyla
Ilancı oldı beñzer mâra düşdi
- 7 Cemâli mülkin aldı haṭṭı hayfâ
Ol îmân kişveri küffâra düşdi
- 8 Vefâsuz hûblar rûyın görelden
Fiğân u nâlemüz eşhâra düşdi
- 9 Dil-i Muḥyîde tîğ-ı ‘aşkı her bâr
Deñer anuñçün ol şad pâre düşdi

659

İhtirâ‘

mef‘ülü fâ‘ilâtün mef‘ülü fâ‘ilâtün

167b

- ۱ با خد حالدار ارا پی بلاله زاری
با داغ دل کندت هر سرخ لاله زاری
- ۲ با طرف جوی اشکم کشتی بکن که کشتست
با یاد خط و خدت سر سبز و لاله زاری
- ۳ در سینه کوه سنک غم چو با ره کردی
مردم زشادی زوکن بر من بنا مزاری
- ۴ توفی که مینا ید در غبغت بشیوه
در بحر حسن موجیست آید بروزکاری
- ۵ در بحر حسن رویت خطت کنار بگرفت
خاشاک می شود جمع در بحر با کناری
- ۶ چشمت خورد می ناز در پیش ما همیشه
او مست پر نشاطی مارا از و خجاری

۷	هر تار از دو زلفت در مصر حسن تو مار در مصر مار باشد بسیار و بی شماری
۸	مرغوب شد بزلفت اندر جهمان لب تو باید بهار افعی فاروق اعتباری
۹	هر دم دم هوادار نو نو بتازه دلدار کم نیست با طلب کار در روزگار کاری
۱۰	یک تیشه پر نبات قند است قلب محیی با سنگ حاد تاتش هر دم در انکساری
۱۱	عشاق تشنه دلرا اندر بریۀ عشق کردم تمام سیراب زاین نظم آبداری

167b

660

İhtirâ‘

fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

- 1 Hicre düşdüm vaşdan bir şeh gedâ olmuş gibi
Ol dem uyanmış düşünde pâdişâ olmuş gibi
- 2 Bulmadı ol sîm-ten zer-tâc-ı şâhî bu gedâ
Ol meger sî-mürğ yaħud kîmyâ olmuş gibi
- 3 Ne irerem vaşla ne ümmîdini terk eylerem
Oldı hâlüm kîmyâya mübtelâ olmuş gibi
- 4 Derd-i ‘aşka vaşl idi aşl-ı devâ çün olmaz ol
İdelüm vaşlı hayâl ol da devâ olmuş gibi
- 5 Ol vefâsuz kim vefâ gibi unuttı cevri de
Va‘ desine cevrinünde bî-vefâ olmuş gibi
- 6 Kanda bir bigâne görse âşnâlık gösterür
Niçe yüz biñ yıldan evvel âşnâ olmuş gibi
- 7 Dem-be-dem ‘uşşâkı kûyında fenâ bulmağdadur
Cennet-i huld iken ol dâr-ı fenâ olmuş gibi

- 8 Cānları āhenlerin ‘āşıkларуñ ol seng-i dil
Dāyim olmağda dili āhen-rübā olmuş gibi
- 9 Hoş hilāl-i ‘īd idi kaşı semā’-ı hüsnde
‘Āşıkınuñ āhı dūdıyla kara olmuş gibi
- 10 Muşhaf-ı hüsni yir yir devr çalmış haṭṭ ile
Çalmaq olmaz muşhafı gālib haṭā olmuş gibi
- 168a 11 Haylī hāşāk-i gam üşmiş fürkatinde Muḥyiye
Rūy-ı zerdi hicriyle keh-rübā olmuş gibi

661

Nazīre-i ‘Atāyī

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Hüsni bāğında baña gül görünür mār daḥı
Ter benefşe görünür gözlerüme hār daḥı
- 2 Pertev-i nūr-ı İlähī varalı ṭal‘ atına
Berk urur her ṭarafından anuñ envār daḥı
- 3 Ruḥı şeydāsı olup ṭağlara düşüp idüp āh
Baş açuq yaluñ ayak gezmededür nār daḥı
- 4 Serv-i ḳaddin arayup gözlerümüñ yaşı gehī
Dolanur ‘ālemi durmaz aḳar enhār daḥı
- 5 Sāyebān eyleyüben ḳaşımı çatup çeşmi
H‘āb-ı nāz eyleyeli olmadı bīdār daḥı
- 6 ‘Aḳlumı alsa ğubār-ı haṭ-ı sebzi lebinüñ
Ṭañ mı cem‘ oldı mey-i nāb ile esrār daḥı
- 7 ‘Aşḳı mi‘ mārı ‘imāret ide dirdüm dil evin
Bir yanından yıḳa başladı o mi‘ mār daḥı

- 8 Āh şāhum yazaram her der ü dīvāra ki t̄a
 ˆ Aşquma şāhid ola her der ü dīvār daḥı
- 9 Muḥyî girdüñ çü reh-i ˆ aşka şoyun oldı çü kayd
 Cāna ten gibi tene cübbe vü destār daḥı

662

İhtirāˆ

müstefˆ ilün müstefˆ ilün müstefˆ ilün müstefˆ ilün

- 1 Kūyın añup girdüm yola şabr u qarārum ḳalmadı
 Çekdi beni zencīr-i şevḳi ihtiyārum ḳalmadı
- 2 Kūyı yolında bādiye bāḡ oldı ˆ aşkıyla baña
 Her bir muḡaylān serv olup rāhumda ḥārum ḳalmadı
- 3 Rāhında ten ḥāk oldı vardı ˆ akl u cān u dil yile
 Nem var ise buldı fenā ˆ ālemde varum ḳalmadı
- 4 Çeşm ü dilümden dāyimā enhār çün aḳa aḳa
 Yunuldu nāḳş-ı mā-sivā ḡayrı nigārum ḳalmadı
- 5 Bārān-ı eşkümlle çemen olmışdı çevrem līk vāh
 Āhum odı yaḳdı dil egler sebzērum ḳalmadı
- 6 ˆ Aşḳ āteş olup külli eczāmı yaḳarken nā-gehān
 Bir baḥr-i nūr oldı beni ḡarḳ itdi nārum ḳalmadı
- 7 ˆ Aşḳ itdi şāh-ı mülk-i ḡam baḥtum ḥarābāt oldı kim
 Şimden girü bir devlete ḥiç intizārum ḳalmadı
- 8 Şındı melāmet taşlarıyla şīşe-i nāmūs u ˆ ār
 Yüzüm şuyı düşdi yire ˆ ırz u vaḳārum ḳalmadı
- 9 Ḳurıdı Muḥyīnūñ gözinūñ yaşı aḡlar dir dirīḡ
 Ben ehl-i sevdā eglenecek cūybārum ḳalmadı

168b

663

Nazîre-i Aḥmed Paşa

mef'ülü fâ' ilâtü mef'îlü fâ' ilün

- 1 Oldı semâ'-ı ḥüsnine ḥurşid-i mâh iki
Ḥüsnine her birinden olupdur güvâh iki
- 2 Ma' nâda ehl-i 'aşk sücûdı hemân aña
Şüretde kaçlarıyla ise secdegâh iki
- 3 Ḥüsn ili şehleri iki şehlä güzel gözi
Bir taht-ı ḥüsn gerçi velî anda şâh iki
- 4 İki hilâl vuşlat-ı 'îdinde kaçları
Biri hilâl-i 'îd biri nice mâh iki
- 5 Ol şâh-ı ḥüsn ü ân ile sevdi bu gedâ
İtdiyse bir günâh aña 'özr-ḥ'âh iki
- 6 Doymasa ḥ'âba baht-ı siyâhum 'aceb mi kim
Ebrûları gibi var aña ḥ'âbgâh iki
- 7 Bir kıra baht ile çıkışmazduḡ oldı vâh
Zülf-i siyehleriyle de baht-ı siyâh iki
- 8 Bir âhum ile yandı cihân ḥalkı hep oda
Nice ola cihân eger eylersem âh iki
- 9 Muḥyî düşüp kalursa reh-i 'aşkda ne tañ
Başmaḡda ḡuh-ı ḡam anı geh bir ü ḡâh iki

664

İhtirâ'

mef'ülü fâ' ilâtün mef'ülü fâ' ilâtün

- 1 Serv-i revân mı ḡaddi ya güllü gül budaḡı
K'ol ḡumri-i dil ile cân bülbüli ḡonaḡı

- 2 Beñlü ruḥına anuñ öykünmek ister imiş
Lâle anuñçün urmuş bağrına tâze dâğı
- 3 Her târ-ı sünbüline biñ cāna şatılurken
Öykünmeye benefşe bir puladur çü bağı
- 4 O gül-ruḥuñ çemende bezmine da^ç vet umup
Her lâle dutmadadur sâgar gibi kulağı
- 5 ^çAşkıyla ^çarızınuñ âb-ı revân döküp eşk
Taşlara başın urup gezmekte rāğ u taşğı
- 6 Zülfine hoş ^çaṭadur Ḥaḫdan aña ki olmuş
Hem örti vü döşegi hem cāme vü kuşağı
- 7 ^çAşkı yolında çeşmüm *ibnū's-sebīl* olana
Eyler sebīl her gün pür-eşk iki kabağı
- 8 Āh itdügümce artar ruḥsârı şem^ç i şevki
Beñzer ki yil mûmıdur anuñ ruḥı çerāğı
- 9 Sevdâ-yı sünbüli çün Muḥyî gibi benefşe
Fikre varup başını şalmaḫdadur aşığı

665

İhtirâ^ç*mef'ülü mefâ'îlün mef'ülü mefâ'îlün*

- 169a 1 Devletlü yüzüñ şāhum gāyet göresüm geldi
Nāzük elüñi öpüp yüze süresüm geldi
- 2 ^çİdinde vişālüñüñ ^çuşşāk elüñ öpdükde
El kavşuru sen şāha qarşu durasum geldi
- 3 Sen şāhı görüp taḫt-ı ḥüsn üzre Süleymānsın
Āhuma esen bāda kütüz durasum geldi
- 4 Bezmünde nedīm idüp cān ile dil-i şūḫı
Sen şāhı leṭāyifle hoş güldüresüm geldi

- 5 Geh sünbül-i zülfüñveş boynuña şalup қolum
Ki gül yüzüñi қоқup yüze süresüm geldi
- 6 Sen yār ile aғыāarı gördükde idüp zārī
İtler gibi hep anları öldüresüm geldi
- 7 Şem‘ eyledüğüm āhum ğam gicesi bezminde
Yüzüñ güneşin görüp söyündüresim geldi
- 8 Tāc idemedüm başa çün hākini pāyuñuñ
Rāhuña o ḥasretle yüzüm urasum geldi
- 9 Muḥyī қuluña şāhum iḥsān-ı vişāl idüp
Diseñ ki o ğamġini sevindüresüm geldi

666

İhtirā‘

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Olupdur rişte-i cānum kiriş ‘ aşquñla қaddüm yay
Қırıldı o uvandı bu atarken āhum oқın vay
- 2 Vefā vü cevruñi baḥş eyledükde cümle ‘ uşşāқа
Vefā ḥod қanda olur baña cevruñden alı қо pāy
- 3 ‘ Aceb mi ğamze oқın atsa ‘ uşşāқа gözüñ her dem
Yanında kirpügüñ қаşuñ deger anlarla oқ u yay
- 4 Yüzüñ mähına irişmiş ḥusūf-ı ḥaṭ bu naḥs ayda
Göreyin kim daḥı bed ter ḥusūfa uġraya bu ay
- 5 Sipāh-ı ḥüsnüñ ile ceng içün gelmiş sipāh-ı ḥaṭ
Lebüñ şāhını itmiş orta yire ḥāl n’ola vay
- 6 Ne ṭañ ‘ aşquñ yolında ben za‘ ifüñ düşüben қalsam
Olupdur eşküм ile ser-be-ser göller ü yeynür pāy
- 7 Tenüm bir tār olup nālān gülüm efgānı yanınca
Ḥoş uydı bezm-i ğamda birbirine bu rebāb u nāy

- 8 Firâkuñda baña her gün bir ay her ay bir yıldır
Bunuñ üzre hisâb idüp güzeşte yıllarımı şay
- 9 Üleşdürseñ zekâtını metâ‘ -ı hüsünüñ ki gâh
Hezârân Muhyî gibi bî-nevâ yoğsul olurdu bay

667

İhtirâ‘

mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün

- 1 N’idem bâğ u hoş-elhân mürğ ile zâyi‘ idüp ‘ömri
Çü sensin baña bu ‘âlemde bâğ ü bülbül ü kumrî
- 169b 2 Zamân-ı vuşlatuñdur ‘ömrüm anuñçündür ol kütâh
Ve ‘indî leyse maşsüben zamâne’l-hicri min-‘ömrî
- 3 Revân serv-i kaduñ pâyına eşküm bâğ-ı hüsünüñde
*Fidâke cennetün enhâri dem‘î tahtehâ tecrî*⁷⁰
- 4 Yüzüñde balsa haddüñle leâfet beñlerüñ tañ mı
Ki eyler yaz güninde mihr hürmâlar niçe büsrî
- 5 Kaşuñ dir dâyimâ ‘uşşâka mekr ü fitne kârumdur
Egerçi oturur egri hemîşe söyler ol doğrı
- 6 Yüzüñ Nîl ile Mısr-ı hüsni mi ya Ağ Deñizle Rüm
Ene sekrânu hamdi’l-‘aşkı mâ meyyeztü min-sekri
- 7 Cemâlüñ muşhafında çalmağ için hüsünüñ âyâtın
Dirîğâ dehr-i dñn hağlar çeküpdür egri vü bügri
- 8 Deñizler dutmaz iken köpri ‘âlemde iki kaşuñ
Olupdur hüsünüñ baħrine kudretten iki köpri
- 9 İçelden Muhyî her dem kan yaşın çok yir ğam u derdün
Fidâke şerbetü’r-rümmâni envâ‘e’l-ğadâ temrî

⁷⁰ Kur’an, Bakara (2)/25.

10 [Kaside]

[Hatime]

mef'ülü mefâ' ilün fe'ülün

- 1 Cem' eyledi Muhyî-i Fenârî
Niçe dür-i şî' r-i şâhvârî
- 2 Cân riştesine idüp anı nazm
Dîvân idüp oldı yâdgârî
- 3 Her beyti hayâl-i hâşiyile
Dîvânına virdi i' tibârî
- 4 Ma' nâ-yı laîf ü hûb edâdan
Bir lafzı degül berî vü 'ârî
- 5 Yağmağda kerâmetiyle 'aşkuñ
Âteşlere şî' r-i âbdârî
- 6 Kimüñ ki tefe'ül için ola
Dîvân-ı laîfüm ihtiyârî
- 7 Ol olısar andağı rumûzuñ
Her hâline göre hişşedârî
- 8 'Allâm-ı gıyûbdan recâm ol
Kim ola lisân-ı gaybvârî
- 9 Söz evveliyile âhirinde
Hamd ile şalât de'b-i cârî
- 10 Feyyâz-ı ma'ânî Rabbe olsun
Hamdüñ dil ü cân ile hezârî
- 11 Çokluk şalevât o Hağ Resûle
Kim fazl şî'ârî vü dişârî

12 Luṭf idüp unutmaya du‘âdan
Eş‘ârumı kim ki ola ẓârî

13 Bir fâtiḥa ide baña iḥsân
Bârî diye raḥmet ide Bârî

‘Alâ-yedi’l-‘abdi’l-faḳîr ed-dâ‘î ‘Alî bin Muḥammed el-Herevî
(aḥsena’llâhü ileyhimâ fi’d-dâreyn)